Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Clarissa, of de historie van eene jonge juffer, waarin de gewigtigste belangen des gemeenen leevens vervat zijn, in agt deelen

https://hdl.handle.net/1874/203452

CLARISSA.

OF DE HISTORIE VAN EENE JONGE JUFFER.

WAARIN DE GEWIGTIGSTE BELANGEN DES GEMEENEN LEEVENS Vervat zijn.

Uit het Engelsch naar den Derden Druk vertaald.

VII. DEEL.

Te HARLINGEN,
Bij FOLKERT VAN DER PLAATS, Boekverkooper aan de Voorstraat, 1755.

VOORREDEN

VAN DEN

VERTAALER

VOOR HET

ZEVENDE EN AGTSTE DEEL.

Dus loopt dan nu de Hiſtorie van Clariſſa *ten einde; met droevige, naare, en akelige tooneelen wordt zij beſlooten, die in ſtaat zijn om een hart, dat niet ten eenenmaale ongevoelig is, ten ſterkſten te beroeren, met eene aandoenlijke treurigheid, of met ſchrik en beevinge te vervullen, en de traanen van mededogen ten oogen te doen uitvloeijen. Ijzelijk is de vertooninge van den welluſtigen Belton op zijn ſterfbedde, in eene verſlagene moedloosheid, in eene troofteloze wanhoope de gevolgen van zijne zonden bezuurende: Schrikkelijk is de woede en raazernij, met welke de godlooze Sinclair tiert en brult in het midden van pijne en onheil, door haare eigene ongebondenheid zigzelve op den halze gehaald, en haaren rampzaligen dood verhaaſt. Elendig is de ſtaat van Lovelace, die ſchoon hij nu en dan in eene loſſe en onbeteugelde dartel-*

heid voortholle, daardoor zijn leed pooge te verzetten, en dieswegens hier nog eene genoegzaame verſcheidenheid van tooneelen voor den Leezer uitlevere, egter meeſtal van zijn wroegend geweeten ten ſelſten gebeeten, gepijnigd, en geteiſterd wordt, en door zijne drift en toomelooze trotsheid eindelijk zig eensklaps in het verderf ſtort. Clariſſa ſterft ontijdig, in den bloeij van haare jaaren; zij ſterft onnozel en onſchuldig, verlaaten van haare naaſte vrienden, door nijd en baaatzugt van zommigen vervolgd, door deugnieten bijna tot haar einde toe mishandeld en gefolterd; ſchoon zij weezenlijk gelukkig ſterve, haar dood is een voorwerp van droevig medelijden: En ſchoon haare edele Voorbereidinge, gepaard met de ſteeds aanwinnende hervorminge van Belford een regt Chriſtelijk gemoed behaage, dat behaagen is droef en ſomber, en hangt te zamen uit eene reeks van treurige denkbeelden.

Deeze droevige voorwerpen zijn niet naar den ſmaak van veelen, zo wel hier te lande, als in het vaderland van Clariſſa, en heeft de Schrijver zo in de Hiſtorie zelve hier en daar, als inzonderheid in de Nareden zijne verkiezinge daarin verdeedigd, en de aanmerkingen zijner landgenooten te gemoet gegaen. Mij zijn ook verſcheidene tegenwerpingen ten aanzien van dit beloop, en het droevig uiteinde der Hiſtorie voorgekoomen, uit welke ik hier bijzonderlijk twee thans zal te berde brengen en beantwoorden, in de gedagte dat mijne aanmerkingen op dezelve bij deeze twee laatſte Deelen eene welvoegelijke ſtoffe tot eene Voorreden zullen uitleveren.

1. *Het Menſchlijk leeven, zeide mij iemand, die reeds door den dood de rampen deezer wereld is onttrokken, is bezet met zo veel zorgen, met zo veel ſmerte en verdriet, de weezenlijke ongemakken en kwellingen beſpringen den menſch zo van alle kanten; dat men hem door droevige verbeeldingen dien laſt niet behoeve grooter te maaken, en zijnen geeſt nog meer ter neder te ſlaen, maar veel eer door vrolijke voorwerpen op te beuren en te verluſtigen.*

*Die bedenkinge zweemt wel naar de ſpotagtige reden, welke Lovelace ergens * geeft van zijnen tegenzin in Treurſpelen; dog zij kwam uit een geheel ander inborſt voort, en uit een ernſtig denkbeeld van de wiſſelvalligheid en menigvuldige rampen deezes leevens: En dewijl die ook bij anderen zou kunnen opkoomen uit hetzelve beginzel, zal ik ook ernſtig voordraagen, wat ik en op deeze tegenwerpinge, en op dat beginzel hebbe aan te merken.*

Is naamelijk dat denkbeeld van het menſchlijk leeven regtmaatig, en overeenkoomſtig met onzen ſtaat hier op aarde; dan kan ik niet bezeffen, hoe die bedenkinge als eene billijke tegenwerpinge tegen dit werk kan worden ingebragt, hetwelk dan immers het menſchlijk leeven met zijne eigenaartige verwen afmaalt; daar integendeel eene onnatuurelijke verbeeldinge daarvan als de grootſte wangeſtalte in een werk van deezen aart moeſt worden aangemerkt. Dat denkbeeld onderſteld zijnde, kan die tegenwerpinge van geen gewigt geagt worden, of men moet niet

* D. IV. bl. 220, 221.

bedenken dat dit werk niet enkel tot verluſtiginge en tijdverdrijf, maar ook, en wel inzonderheid tot nut en heilzaame leeringe is ingerigt. Leeven wij immers hier in eenen ſtaat, met zo veel rampen, onheilen, en ſmerten overlaaden; wat is 'er dan nuttiger voor ons, welk onderwijs en leeringe kan dan van meer gewigt geagt worden, dan hoe wij ons onder dezelve hebben te gedraagen; hoe wij deeze ontgaen, geene verligten kunnen; en welke hoedanigheden ons in ſtaat kunnen ſtellen om de zwaarſte manmoedig te torſen? Een leevendig tafereel, waarin ons dit wordt afgebeeld, moet dan voor ieder menſch van den grootſten dienſt geagt worden; dat zal, in plaatze van onzen geeſt neerſlagtig en moedloos te maaken, integendeel, zo het wel gebruikt worde, denzelven merkelijk verſterken. Omringen ons hier op deeze wereld zo veele wederwaardigheden, en voorwerpen van droevenis, wij kunnen inderdaad niet gelukkiger worden, nog onzen ſtaat verbeteren, met daarom niet te denken, met onze oogen daarvan af te trekken; maar loopen dus zekerlijk zelf meer gevaar om onverhoeds in dezelve te vervallen, en daarvan dies te ſmertelijker gevoel te krijgen. Ook is het eene dwaaze blijdſchap, dunkt mij, in het midden van ramp en onheil zig met gezogte, met gedwongene pleizieren en vermaaken te verluſtigen. Het hart *moet* ook in *zulk* lachen ſmerte hebben; *ten minſten* zal het laatſte van die blijdſchap droefheid zijn. *

Maar is wel de ſtaat van der menſchen leeven in het algemeen genomen, zo naar en akelig,

* Spr. XIV. 13.

lig, als men dien verbeeldt? Is deeze wereld zo vol van droefheid en elende, dat het voor onbermhartig of onvoorzigtig moet gerekend worden, onzen geeſt nog daarenboven met treurige verbeeldingen te benevelen? Dit kan ik, mijne oogen over het menſchdom laatende gaen, zo verre mijne kundigheid zig uitſtrekt, niet vinden: De meeſte menſchen, zie ik, dat zig den grootſten tijd huns leevens in hetzelve verheugen en verblijden, het zij met weezenlijke of ingebeelde voordeelen: Voor veelen, dunkt mij, die in onmaatige blijdſchap zig vervoeren laaten, is het niet ondienſtig, dat hun geeſt door het beſpiegelen van treurige denkbeelden in evenwigt gehouden worde, op dat zij hunner afhangelijkheid en broosheid niet vergeeten, en voor grooter onheilen behoed worden.

Ik ſtae toe, dat 'er geen menſch op deeze wereld leeft, die niet den een of anderen tijd zijn druk, ſmerte en wederwaardigheid ondergaet, dat 'er geen huis zonder kruis is. Maar ik denke, dat men zig te ſterk uitdrukt, als men deeze wereld in het algemeen als een traanendal *beſchrijft, ten zij men in vergelijkinge ſpreeke en met opzigt op den toekoomenden ſtaat der waare vroomen, waarin alle traanen van de oogen zullen worden afgewiſcht. Ook kan ik zelf dier Philoſophen rekeninge met de ondervindinge niet overeenbrengen, die ons op een wiskundigen trant poogen te beduiden, dat 'er grooter maate van ongeluk dan van geluk den menſch hier op aarde is ten deel gevallen. Het is hier de plaatze niet om*

deeze ſtellinge naaukeurig te onderzoeken: Alleen zal ik dit weinige daarop aanmerken.

De meeſte, verre weg de meeſte menſchen genieten van het zuiver en weezenlijk geluk, hetwelk de waare deugd verſchaft, en 't geen hier op aarde zelf kan genooten worden, een zeer gering deel, om dat zij de oeffeninge daarvan verwaarloozen, en zelf door ongeregelde hartstogten en wanbedrijven hunne ruſt verſtooren. Ten deezen aanzien mag men met waarheid zeggen, dat de maate van geluk in deeze wereld zeer klein is, en niet te vergelijken met het ongeluk. Dog dit is niet de eigenaartige natuure van onzen leevens-ſtaat, maar der menſchen eigene ſchuld te wijten. En in deezen opzigte zal Clariſſa ons veeleer den weg aanwijzen om ons geluk te vermeerderen, dan dat wij door de beſpiegelinge van haare gevallen uit onze deugdlijke geneugten iets verliezen zouden.

Maar wat het uiterlijk geluk betreft, en het tegenwoordig genoegen van des menſchen geeſt; ten dien opzigte is het wel zeker, dat het menſchlijk leeven met veele rampen en wederwaardigheden bezet is. Iemand zou geheel een vreemdling in de wereld moeten zijn, die hieraan twijffelde. Dog, om nu niet aan te merken, dat wij door onze dwaasheid veele van die onszelven op den halze haalen; niet minder zeker is het ook, dat dit leeven veele geneugten, voordeelen, en vermaaken, zelf ter tegenwoordige genietinge uitlevert. De wereld is niet enkel naar en akelig, maar heeft ook haare ſchoone en heldere tooneelen. Goed en kwaad, blijdſchap en droefheid is

daar-

daarin vermengd, en op verſcheidene wijzen door malkanderen geweeven. Niet alleen zijn zommige menſchen vrolijk en gelukkig, terwijl anderen ongelukkig en vol druk zijn; maar ook dezelve menſchen wedervaart het verſcheidenlijk op onderſcheidene tijden; blijdſchap en droefheid volgen de eene op de andere. Zommigen, het is waar, worden van geſtadig op elkanderen volgende rampen en ongemakken beſprongen, en leiden doorgaens een verdrietig leeven; dog derzelver getal is niet groot in vergelijkinge van dengeenen, die beiderleij lot beurtlings ondervinden; En ik geloove niet, dat dezelve het getal te boven gaen van zulken, dien de wind van voorſpoed geduurig in het zeil waait, die men hunne dagen in eene ongeſtoorde ruſt, gezond en onbekommerd ziet doorbrengen. En beſchouwt men den gemeenen hoop der menſchen, bij grooten en kleenen, bij rijken en armen, bij deugdzaamen en ondeugenden zelf, beſpeure ik, volgens mijne ondervindinge, meer genoegen en luſt in dit leeven, dan verdriet en ſmerte. Dit hier naaukeurig van ieder zoort te willen uitbreiden, zou het beſtek deezer Voorreden verre te buiten loopen. Ik bekenne dat men hieromtrent geen juiſt en vaſt beſluit kan maaken, dewijl onze ervarenis te bepaald is, en wij aller menſchen geſtel en toeſtand onmogelijk naaukeurig kunnen kennen: Herwelk egter geen reden is om ons meer tot den ongunſtigen kant te doen overhellen. Is 'er veel verdriet en ſmerte, die geſmoord wordt, en zig zo openlijk niet vertoont dan eene uitgelaatene vrolijkheid; veele geneugten zijn 'er ook, en wel de beſtendigſte en zoetſte, die geen gerug-

maaken, maar ongemerkt in ſtilte genooten worden. Dit is zeker, dat de natuure den menſchen in het algemeen veel meer voordeelen dan nadeelen levert; veele gewoone en aagelijkſche geneugten verſchaft, welke wel van het gemeene gros der ſtervelingen verwaarloosd, onagtzaam over het hoofd gezien, of zigzelven te onbruik gemaakt worden; dog die egter ons beletten moeten, dunkt mij, om den ſtaat des menſchlijken leevens in zijn gewoon beloop als een ſtaat van onheil en elende aan te merken.

Maar welke is dan de reden, dat en godsdienſtige en ongodsdienſtige menſchen van dit leeven veeltijds eene zo naare vertooninge maaken? De laatſte, ſchoon zij al hun luſt in dit leeven zoeken, en dezelve egter meermaalen moeten miſſen, vervallen uit gemelijkheid ligtlijk in dit denkbeeld, en morren over de beſtieringe van het Opperweezen, voor welk zij weinig eerbied hebben; of poogen wel eens door dit voorgeeven de gronden des geloofs in eene goodertierene en wijze Voorzienigheid los te maaken. Bij anderen heeft een droefgeeſtig en zwaarmoedig geſtel op dit denkbeeld zeer veel invloed, hetwelk ongevoelig is voor vermaaken, die anderen verheugen, hetwelk hen over ieder ſtroo doet tillen als over een balk, en onder de minſte tegenſtribbelinge die hen op hunnen weg ontmoet, flaauwhartig zugten, en bezwijken. Dog derzulker denkbeeld geldt in de regte waardeeringe der zaake niet meer, dan dat van die vrolijke en lugtige zielen, die altoos met zigzelven wel in hun ſchik zijn, geen zwaarigheden kennen, over alles los heen loopen, ner-

gens

gens gevaar zien, en Gode wel den hemel zouden laaten, zo hij hun de aarde liet. Beider oordeel ſteunt meer op verbeeldinge dan op geregeld en gezond verſtand. Verſchil van jaaren en andere omſtandigheden kan hier ook eene groote verſcheidenheid van gedagten te wege brengen. Jonge lieden, welker vermogens vlug en leevendig, welker geſtel en kragten ſterk, gezond, en fris zijn, en die de wiſſelvalligheid der wereld nog niet bij ondervindinge hebben leeren kennen, deelen hunne eigene vrolijkheid aan de gantſche natuure mede, die hun van alle kanten als toelacht; en op hunne tegenwoordige ſtapelen zij met eene onbeſchroomde hoope eene menigte van toekoomende geneugten. Oude lieden daarentegen, hun geluk door zo veele tegenſpoeden hebbende geſtoord gezien, door verval van kragten natuurelijk doffer en vreesagtiger geworden, en de ongemakken van den ouderdom metterdaad gevoelende, maaken van dit leeven een regt ſtrijdig denkbeeld. Dog dewijl het getal der laatſten zekerlijk veel kleiner is dan dat der eerſten, blijkt hieruit zelf ook in het voorbijgaen, dat ten deezen aanzien op het ongeluk des menſchdoms in het algemeen een merkelijke afflag koomt. Ligtlijk kan men begrijpen, dat iemand in verdriet gedompeld, met pijne en ſmert belaaden, van rampen, verdrukkinge en vervolginge beſtormd, en dus des leevens moede, van zijn eigen bijzonder gevoel meer getroffen worde, dan dat hij de algemeene geſteldheid der wereld buiten zig raadpleege; en dus beſluite, dat de menſch tot moeite gebooren wordt, gelijk de ſpranken der vuurige koolen zig verheffen

tot

tot vliegen *. *Het is ook niet te verwonderen, dat een Wijsgeer (zo men die heden ten dage noemt) van ſtudeeren afgemat en reizen, of wel door al te ſterke verluſtigingen eens ontbonden, waardoor hij van geld berooid niet hebbe om zijne bedienden te betaalen, die hem laſtig vallen, in een knorrigen luim, de wederwaardigheden en elenden van het leeven ten breedſten uitmeete. En anderen praaten deeze taal maar na, zonder dat zijzelve de zaak naaukeurig in bedenkinge neemen, en ſtrekken deeze en geene betuigingen der H. Schriftuure, in bijzonderë omſtandigheden voortgebragt, zonder grond uit tot den ſtaat des menſchdoms over het geheel. Dit is het beſte dat men denken kan van zulken, die van alles volop hebben, vet, en glad, en welgedaen 'er uitzien, en egter dit leeven afbeelden als eenen naaren, akeligen, en rampzaligen ſtaat; hoedanige men nu en dan wel eens ontmoet. In derzulker mond paſt deeze taal al zo weinig, als de belofte van goud te maaken in die van eenen armen landlooper.*

Dog hoe het hiermede ook mag weezen, dit is zeker dat ons leeven hier op aarde wiſſelvallig is, dat wij aan rampen en wederwaardigheden genoeg zijn blootgeſteld, om ons te doen erkennen, dat het voor ons van veel dienſt zij, daarvoor gewaarſchuwd te worden, dezelve zo veel mogelijk is

* Job V. 7. Waarom die woorden beter in den mond van Job, dan van Eliphaz zouden paſſen. Dog ik geloove, dat men den zin van het oorſpronglijke daar niet wel begreepen heeft: hetwelk hier de plaatze niet is om breeder uit te haalen.

te leeren ontgaen, en middel te weeten om de onvermijdelijke voor ons nogthans draagelijk, ja zelf nuttig en heilzaam te maaken. De dood is zekerlijk het lot van alle ſtervelingen; deszelfs gedagte uit zijn hoofd te ſtellen om zijne vreugde niet te ſtooren, is dwaas voor zulk een, die niet waant dat alles met den dood voor hem gedaen zal zijn. Oneindig beter is het, de vreeze daarvoor uit ons te verbannen door de beſchouwinge van een heerelijk tafereel, waarin eene zaliger hoope ten eenenmaale over dezelve zegepraalt. Ten uiterſten heilzaam en voordeelig is de ſchrik, waarmede het rampzalig uiteinde van deugnieten en godloozen onzen geeſt vervaart, als die ons natuurelijk moet beweegen om de paden der ongeregtigheid te vlieden, en ons dus voor veele onheilen behoeden, die dezulke zig op den halze haalen. En beſpiegelen wij de onluſten en kwellingen, de naare wroegingen en troofteloozе droefheden, welke eene invreetende nijd, eene vuile kwaadaartigheid, eene onverzettelijke koppigheid, eene willekeurge heerſchzugt, blinde drift, of laffe weekheid, na zig ſleepen; wat moet daarvan het natuurelijk gevolg zijn; anders dan dat wij ons voor deeze heillooze oorzaaken leeren wagten, en dus metterdaad de rampzaligheden des menſchlijken leevens verminderen? En zijn de treurgevallen van Clariſſa het droevigſte, hetwelk ons in deeze gantſche Hiſtorie voorkoomt; indien dezelve zo naar en akelig, en zo onverdiend niet waaren afgebeeld, zou haar gedrag onder dezelve zo kragtige denkbeelden niet verſchaffen, om in een deugdzaam gemoed de angſten voor de onheilen

dee-

deezes leevens te ontbinden, en hetzelve onder den laſt daarvan op te beuren en te trooſten.

2. *Dog dit brengt mij tot de tweede Tegenwerpinge, welke ik kortlijk in overweeginge neemen zoude. Niet alleen het denkbeeld van* Pöetiſche Regtvaardigheid, *waarover in de Nareden van dit werk gehandeld wordt, maar ook andere denkbeelden kanten zig tegen de treurige uitkoomſt van dit werk aan, en men meent dat hetzelve niet regt geſchikt is om de jeugd ter deugdsbetragtinge aan te moedigen, en haar de godzaligheid als beminnelijk aan te prijzen; dewijl die in de perſoon van Clariſſa daar zo wreedlijk vervolgd wordt, aan geſtadige kwellingen en de ſnoodſte mishandelingen is blootgeſteld, welke met een ontijdigen dood beſlooten worden. De meeſten, mag men denken, zouden dus eer van de Deugd worden afgeſchrikt, dan dat zij daarop verlieven zouden.*

Dog ik merke eerſtlijk aan, dat de Dood van Clariſſa te onregt mede in deeze tegenwerpinge begreepen wordt. Want men zou immers niet willen hebben, dat een deugdzaam en godzalig menſch als van dit gemeen lot der ſtervelingen bevrijd wierd afgebeeld. En zo een menſch gelukkig ſterven kan, moet het ſterven van Clariſſa als zodanig worden aangemerkt. Gelukkig, zo als het hier wordt afgemaald, en zo als zij het zelve aanmerkt, is voor haar het einde van haare treurige toevallen, die maar zeven maanden uitmaaken van haar voor het overige ſteeds geneuglijk leeven. Alle de wiſſelvalligheden van deezen brooſchen ſtaat wordt zij daardoor onttrokken,

ken, in de onwankelbaare hoope van tot eenen ſtaat van zuiver heil en zaligheid over te gaen, oneindig dierbaarder dan alle de geneugten, welke het langſte leeven hier op aarde haar had kunnen leveren. Hoe naarder en akeliger ons de rampen en wederwaardigheden van dit puikſtuk der Deugd worden afgemaald, met hoe afſchuwelijker trekken de tegengeſtelde godloosheid, de ondeugden van haat, nijd, baatzugt, en baldaadige ligtmiſſerij, zig aan ons vertoonen, die haar zo fel en onbermhartig behandelden; en hoe kragtiger afgrijzen elk redelijk gemoed, 't welk niet ten eenenmaal verſtokt is, voor dezelve daaruit moet ontvangen. Het medelijden zelf, waarmede zulk een gemoed omtrent de geplaagde en verdrukte moet bewoogen worden, zal natuurelijk hoogagtinge en liefde voor haare deugd en godsvrugt inboezemen. Met hoe grooter onheilen haare onbezweekene ſtandvaſtigheid heeft te kampen, hoe zwaarder mishandelinge haare edelmoedige lijdzaambeid en Chriſtelijke Vergeeflijkheid kan te boven koomen; hoe verhevener, hoe heerelijker, en beminnelijker dezelve zig vertoonen moeten aan eene regt edelaartige ziele.

Ik erkenne gaarn, dat het tijdlijk geluk zeer veel invloed heeft op de menſchlijke natuure, en de meeſte kragtigſt kan beweegen om die wegen in te ſlaen, tot welke men hen zoekt aan te ſpooren: En ik hebbe 'er niets tegen, dat men deeze beweegreden ten voord'ele van de Deugd en Godzaligheid aanwendt, als daarvan een voorzigtig gebruik gemaakt wordt. Dog de Deugd altoos als voorſpoedig en gezegend op deeze wereld

reld af te beelden, vinde ik niet overeenkoomſtig met den waaren ſtaat der ondermaanſche dingen; en daarom niet voorzigtig, dewijl een menſch op dien grond ter Deugd zig overgeevende, in zijne poogingen natuurelijk bezwijken moet, als hij zijne meeninge niet beantwoord vindt, maar nevens zijne muitende driften ook aan uiterlijke rampen en ongevallen het hooſd moet bieden: Hetwelk ik niet zelden denke te gebeuren. De Deugd en Godzaligheid wordt wel van veele Zedekundigen zo voordeelig in dit leeven afgeſchilderd, dat zij buiten tijden van vervolginge, den menſch hier op aarde zelf gewiſſelijk gelukkig maake, een geruſt en vrolijk leeven, rijkdom en eere, zegen en voorſpoed aanbrenge. Dog ik zou denken, dat dit zo algemeen en vaſt geſteld zijnde, te ruim genomen wordt, en dat men daarop al meer uitzonderingen dan die eene te maaken heeft Het zuiverſt, het edelſt geluk, eene geruſte Conſcientie, de waare vreede en vergenoeginge des geeſts, en de bezeffinge van de onwaardeerbaare gunſt des Allerhoogſten, is onafſcheidbaar van eene opregte en verſtandige deugdsbetragtinge, en zo dezelve door de welgegronde hoope des eeuwigen leevens ondersteund wordt, kan zij al veele, ja de felſte onheilen deezes leevens hunne ſmertelijkſte ſcherpte doen verliezen: En daar zijn voor elk vroom Chriſten genoegzaame redenen om zig ten allen tijde, ſchoon niet altoos even zeer, te verblijden; dog meer over het geluk dat zij hierna verwagten, dan hetgeen zij hier altijd genieten. En dit geluk vertoont zig in de gemoedsgeſteldheid der

ramp-

rampſpoedige Clariſſa met den glansrijkſten luiſter.

Maar het uiterlijk en lighaamlijk geluk der wereld kan ik niet merken, dat zo vaſt, zelf in het gewoon beloop der zaaken, aan de Deugd verknogt is, en dat derzelver beminnaars overvloed van goederen, eere en agtinge onder hunne medemenſchen, ruſt en genoegen, ſterkte en gezondheid doorgaens tot hun deel krijgen in dit leeven. Ik weete zeer wel, dat een eerelijk gemoed in gemeene omſtandigheden, ongezien en onbekend, veel weezenlijker genoegen kan genieten, dan de grootſte Monarch der wereld, die door zijne driften wordt geſlingerd. Dog dit verſtaet men gemeenlijk niet door het geluk der wereld; en zulk een deugdzaam menſch, wanneer hij met een zwaarmoedig geſtel bezet, met een zwak, zukkelend, en pijnelijk lighaam belaaden is, wanneer hij verdriet heeft van het gedrag zijner nabeſtaenden, en van anderen met kwellingen en verongelijkingen beſprongen wordt, kan naar mijne gedagten ten aanzien van zijnen tegenwoordigen ſtaat niet gelukkig gerekend worden. En dat deeze omſtandigheden met een eerelijk hart en godvrugtig gemoed hier op aarde wel beſtaenbaar zijn, leert niet alleen de H. Schriftuure door haare voorbeelden en getuigeniſſen, maar ook de menſchlijke natuure zelve, en de gemeene ervarenis.

Ik wil niet zeggen, dat de Deugd en Godzaligheid uit eigen aart minder kans heeft om de uiterlijke voordeelen deezes leevens te bekoomen en te genieten, dan de zonde en ondeugd. Uit eigen

daart is ze daartoe veel beter geſchikt; en zelf in den tegenwoordigen ſtaat van het menſchdom, die haaren invloed verzwakt en dikwijls te loor ſtelt, heeft zij in zommige opzigten nog merkelijk vooruit boven de ondeugd Een maatig en ingetogen leeven is veel heilzaamer voor de gezondheid van ons lighaam, dan onmaatigheid, ongebondenheid, en onbeteugelde driften. Naarſtigheid en vlijt daarmede gepaard ſtrekken natuurelijk om ons eerelijk te doen beſtaen, onzen ſtaat te verbeteren, en onze middelen te vermeerderen; daar luijheid, losheid, en zorgeloosheid, deeze verſpillen, dien vervallen doen, en met den tijd gebrek en armoede voortbrengen. Een vroom en eerelijk menſch zal ook eere en agtinge behaalen bij zijne medemenſchen, die maar eenige zugt voor Deugd bezitten, en genoeg verſtands om zijne goede hoedanigheden in haare natuure en waardij wel te kennen. Dog in andere opzigten ſtelle ik, dat de ondeugd en ongeregtigheid in de tegenwoordige geſteldheid der wereld nog ruim zo veel voordeel heeft ter bejaaginge van uiterlijk geluk, gemak, vermaak, en overvloed; Eene ondeugd, meene ik, niet die tot de uiterſte buitenſpoorigheden voortholt, maar die met verſtand betoomd, zig niet eigenlijk bekreunt aan de regelen van eerelijkheid en godzaligheid, maar enkel tijdlijk geluk in agt neemt. Die zijn gemak en vermaak zoekt in dit leeven, zal ruim zo wel eene lugtige en friſſe gezondheid bewaaren, dan hij die zig verpligt vindt in moeite en arbeid ten nutte van anderen zig af te ſlooven. Schijndeugd weet menſchen van geen diep doorzigt, (en zijn de

de meeſte niet zodanig?) dikwijls meer te paaijen en in te neemen, en derzelver blaakende gunſt voor zig te verwerven, terwijl eene ſtrikte eerelijkheid en ongeveinsde opregtheid naloopt, en maar koel en flaauw behandeld wordt. Met de regels der Regtvaardigheid eens op zijn tijd te overtreeden kan de Eigenbaat menigmaal ſlagen doen, waarbij men met de uiterſte naarſtigheid en zuinigheid op verre na niet koomen kan. Wie weet niet, dat de waarheid regtuit te ſpreeken doorgaens haat verwekt, terwijl ſlimme vleijerij, en vriendlijke en gedienſtige geveinsdheid den weg baant aan den eerzugtigen om groot en aanzienlijk te worden in de wereld, en daardoor van alles volop te krijgen? Een deugdzaam menſch, een godvreezend Chriſten inzonderheid, die zijn Hoogſte Goed verwagt in een ander leeven, heeft niet zo ſterke trek tot de goederen en voordeelen van deezen tegenwoordigen ſtaat, en ziet dus ligtlijk de gelegenheden over het hoofd om zig rijklijk van dezelve te voorzien; terwijl een wereld-gezind menſch zijn hart hier bij zijn ſchat houdende, niets voorbij laat ſlippen, waardoor hij eenig merkelijk voordeel kan behaalen. En hoe menigvuldige gelegenheden om zijn fortuin te maaken in de wereld vertoonen zig, waarvan eene naauwe conſcientie genoodzaakt is af te zien, om dat zij zig van dezelve niet bedienen kan zonder het regt, de waarheid, of de liefde eenigermaate, al is het nog zo weinig, te krenken; over welke zwaarigheden anderen, die het zig zo naauw niet neemen, geruſtlijk heen ſtappen? Om nu niet in aanmerkinge te neemen, hoe veel uiterlijke voor-

deelen eene onbekrompene Mildheid, eene regtſchapene Edelmoedigheid, en kleingevoelende Nederigheid, dikwijls afſtaet en voor anderen overlaat; daar zij die ſtoutmoediger zijn, en alles gretig tot zigzelve trekken, niets verlooren laaten gaen van hetgeen zij onder hun net bevangen kunnen.

Ziet men op de zamenleevinge; in eene wereld, daar de deugdzaame en godvrugtige het kleinſte getal uitmaaken, en daar diegeenen welke het nog al wel meenen, door bekrompenheid van doorzigt, en onbezonnen hartstogten, veele misſlagen begaen; is het ten uiterſten waarſchijnelijk dat voor de Deugd en Godzaligheid meer nadeels dan voordeels uit dezelve is te wagten. Ongebondenen en onregtvaardigen, ſchoon zij hunne zoortgelijken niet ſpaaren, als zij eenen goeden kans op dezelve hebben; koelen egter nog al eerſt hunne luſten en begeerlijkheden op dengeenen, voor welken zij minder bedugt zijn, dat is, zulken, welke zij zig verzekerd houden, dat niets kwaads tegen hen in den zin hebben. De zodanige veelal naar de geſteldheid van hun eigen eerelijk hart niet ligt iets kwaads van anderen vermoedende, zijn dieswegens meer blootgeſteld om van ſchelmen en bedriegers verſtrikt en opgeligt te worden. En ſchoon de menſchen nog al veel ontzag en agtinge behouden voor de waare en verſtandige Deugd, die egter zelve weinig werk maaken van dezelve te betragten; dat heeft alleen plaatze bij zulken, die in een minder graad oudeugend zijn, en die geen bijzonder belang hebben 't welk hen ter onderdrukkinge van den vroomen aandrijft. Die in het laatſt geval geſteld

ſteld zijn, werken veel ſterker, woeliger, en onvermoeider, dan eene ſlaauwe goedkeuringe van de Deugd anderen ter beſcherminge en voorſtand van dezelve kan beweegen. De zodanige ſcheppen zelf niet zelden vermaak om eene uitſteekende godsvrugt, die hun te ſterk in de oogen ſchittert, te laſteren en te bekladden, en dus dezelve van een groot deel des voordeels te berooven, 't welk zij anders nog zou hebben bij diegeenen, welke niet ten eenenmaale verſtokt zijn. Hoe dikwijls is dezelve ook het voorwerp van ſmaad en ſpotternij bij loſſe en overgegevene zielen! Ja het ontbreekt zelf niet aan zulke helſche booswigten, bij welke de Deugd om haare reinheid zelf in haat is, en die, om dat zij hunner godloosheid tot een geſtadig verwijt verſtrekt, of hunne ſchendige poogingen in den weg ſtaet, dezelve tot het voorwerp ſtellen van hunne kwaadaartigſte mishandelinge. In zulk eene wereld zijn regtaartige Chriſtenen waarlijk vreemdlingen, en moet het hun niet vreemd voorkoomen dat zij meer of min verdrukkinge hebben. Schoon zij om hunne belijdenis niet vervolgd worden, het gewoon beloop der wereld maakt hen niet zelden aan diergelijke ongemakken onderhevig, zo zij niet door ongemeen voordeelige omſtandigheden en hoedanigheden daarvoor beveiligd worden.

Dies te minder kan men ook nog denken, dat tijdlijk geluk en voorſpoed het vaſte lot en deel der Deugd is, dies te minder heeft men zig te verwonderen, dat zij integendeel dikwijls in dit leeven met felle rampen en langduurige wederwaardigheden heeft te kampen; als men aan-

merkt, dat dit Leeven geen ſtaat is van beloninge voor dezelve, maar van Beproevinge en Voorbereidinge tot een ander Leeven, waarin de vroomen het eigenlijk loon van hun weldoen ontvangen zullen. En dat wij hetzelve zo hebben aan te merken, wordt ons niet alleen uitdrukkelijk geleerd in de Chriſtelijke Openbaaringe, en door alle de deelen derzelver eenpaariglijk beveſtigd; maar de beſchouwinge ook van onzen tegenwoordigen leevens-ſtaat, en de menſchlijke natuure zelve kan ons daarvan vrij duidelijk onderrigten. ——— *Wij kunnen, het is waar, niet volkoomen en onfeilbaar oordeelen over de maate van Deugd of ondeugd in onze medemenſchen, en dus niet net bepaalen, welke maate van geluk ieder moeſt worden toegedeeld, zo elk hier zijn billijk loon zou krijgen: Wij kennen ook niet naaukeurig alle geneugten en ongeneugten, die ieder bijzonder menſch ten deele vallen, om aan te wijzen hoe veel de vroomen in de eerſte, hoe veel de kwaaden in de laatſte te kort koomen. Dog wij kunnen nogthans genoegzaam gewiſſe vergelijkinge en onderſcheidinge maaken tuſſchen uitmuntende en ſtandvaſtige deugdsbetragters, en anderen die op wetten van geregtigheid en godzaligheid geheel niet paſſen; en tuſſchen een leeven, hetwelk in eene aaneengeſchakelde reeks van voorſpoed, geneugten, en welluſten wordt doorgebragt, en zulk een waarin men doorgaens zugt onder den laſt van droefheid, pijn en verdrukkinge; om te beſluiten, Dat den menſchen in dit leeven geen evenredig lot van geluk of ongeluk naar maate van hunne deugd of ongeregtigheid te beurt valt:*

valt: Hoedanig eene evenredige vergeldinge nogthans redelijke ſchepzels, uit de betrekkinge waarin zij ſtaen tot hunnen Schepper en Opperheere, en uit een regtmaatig denkbeeld van de Godlijke Regtvaardigheid, met grond verwagten mogen. Menigmaalen ziet men dat zij, die door hunne werken toonen, dat 'er geen deugd nog gadsvrugt in hunne harten huisveſt, ongeſtoord in vreede, genoegen, en vrolijkheid leeven. Anderen daarentegen, die van geen grove ondeugden zijn te beſchuldigen, loopt alles tegen, hunne tederhartigheid wordt met geduurig verdriet gepijnigd, de haat en ongunſt der dwaazen en magtigen ſlaen zij ten doel, of huisveſten in een ongemaklijk, gebreklijk, en ſmertelijk lighaam: En hoe zwakke verligtinge onder deeze elende zou een geruſt geweeten verſchaffen kunnen, indien zij buiten deezen tegenwoordigen ſtaat geen heil te wagten had? Schoon zij de zuiverſte en edelſte geneugte uitlevere; de ziel zou voor derzelver ſmaak door de vinnigheid der andere ongeneugten ongevoelig worden. ——— Hoe kan dog deeze onze tegenwoordige ſtaat, als een leeven worden aangemerkt, waarin der Deugd het goede vergolden wordt, en een evenredig Geluk aan dezelve onafſcheidelijk verknogt is? Daar van den eenen kant, eene ſtrikte Deugdsbetragtinge, eene verhevene en edelmoedige regtvaardigheid, den menſch menigmaal de grootſte onheilen op den halze haalt, en men door zommige onregtvaardiglijk verdrukten uit eene zuivere en volvaardige Liefde te helpen, de ongunſt, haat, en wraakzugt hunner magtiger verdrukkeren moet bezuuren; en on-

dankbaarheid voor beweezene weldaaden het gemeen bekend en eerloos loon der wereld is: Daar van den anderen kant, eene hooge maate van uiterlijk Geluk en Voorſpoed de Deugd der meeſten, welke die genieten, in gevaar brengt, en natuurelijk veele verlokzelen in zig heeft om hunne zielen door hoogmoed en trotsheid te doen zwellen, en door losheid, wulpsheid, en welluſt te verſlappen; daar dat Geluk niet alleen van uiterlijke verzoekingen in menigte omringd is, maar ook veele verleiders en geveinsde vrienden tot zig trekt, die 'er ſnoodlijk op toeleggen, om derzulker Deugd en geluk tevens te ſtooren en te bederven?

—— Het menſchlijk verſtand is niet evenredig met de gevaaren waaraan wij in dit leeven onderhevig zijn; het is niet uitgeſtrekt, niet ſchrander, niet doorzigtig genoeg, om alles wat ons met nadeel dreigt naaukeurig te kennen, en dus zorgvuldig te mijden. Eene groote zorgvuldigheid omtrent eenig gevreesd onheil, eene ingeſpannen pooginge naar eenig bedoeld Geluk, vermindert onze omzigtigheid omtrent andere gevaaren, welke ons onverhoeds ontmoeten. Het is uit geen beſtraffelijke onkunde zelf voor den allerdeugdzaamſten, dat hij zig vergrijpe aan eene vergiftige plant, en dezelve voor een heilzaam voedzel nuttige. Al waare de gebeele wereld deugdzaam en godvrugtig, wie zou dog in ſtaat zijn om te voorzien, wanneer hij zig voor ſtorm en onweer had te hoeden, om niet zelve in de woeſte golven te verdrinken, en geen bedrukte weduwen en weezen na te laaten? En wie kan en den vermengden hoop der menſchen van goeden

en

en kwaaden onder malkanderen, op een gewiſſe voet de eene zoort van de andere onderſcheiden, en in het hart van ſlimme fielten genoegzaam doorzien, om zig altijd te wagten voor de ſtrikken die zij ſpannen? Schelmen zijn daartoe dikwijls niet in ſtaat; ik zwijge van eerelijke en opregte menſchen? En ſchoon men al door opmerkinge, en ondervindinge alle deeze gevaaren merkelijk meer kan leeren kennen, ſchoon men al de bekwaambeid kon verkrijgen om daardoor eindelijk die alle te vermijden; hoe veele derzelver moet men egter erkennen dat ons kunnen treffen, eer onze geeſt tot die rijpheid zou te brengen zijn?

——— *Eene geringe onvoorzigtigheid, welke een feilbaar menſch naauwlijks tot ſchuld kan worden toegerekend, ziet men niet zelden dat in dit leeven eene lange reeks van onheilen na zig ſleept, veel ſmerte en verdriet te wege brengt, welke miſſchien niet voor den dood een einde vinden; en welke men egter geenzins kan denken, dat door zulk eene geringe onvoorzigtigheid verdiend wierden, indien het hier ieder menſch naar maate van zijne Deugd wel of kwaalijk gaen moeſt. Een deugdzaam en godvrugtig menſch kan wel, bij voorbeeld, op den raad van ouderen en vrienden, en door het uiterlijk voorkoomen ingenomen, een ongelukkig Huwelijk aangaen; en ſchoon zij daarin zelve niet volkoomelijk van driftige onbedagtzaambeid of onſtandvaſtigheid zij vrij te ſpreeken, wie zou egter durven ſtellen, dat zij niet meer dan haar billijk loon krijgt, met voor haar leeven het verdriet van eenen ondeugenden egtgenoot, van eene liefdelooze en wree-*

ge behandelinge, van de armoede en verwilderinge van haare kinderen te moeten verduwen; welk alles van dien eenen ſtap nogthans het natuurelijk gevolg is? ——— Veele kinders, die met friſſe en gezonde leden van den Schepper waaren voortgebragt, en dus van natuure tot een beter ſtaat geſchikt op deeze wereld, worden buiten hunne eigene ſchuld, door de drift, losheid, of onweetendheid hunner ouderen, of welker zorge men hen toebetrouwde, in hun geſtel zo gekrenkt en bedorven, dat zij veele jaaren een zukkelend en pijnelijk lighaam moeten omdraagen.

Deeze aanmerkingen brenge ik geenzins bij, in het denkbeeld dat het lot der vroomen in het algemeen, *en alle de inwendige en uitwendige voor- en nadeelen bij malkanderen genomen, erger is op deeze wereld, dan dat der godloozen: Ik ben van een regt ſtrijdig gevoelen, inzonderheid zo de eerſte het geluk hebben van onder het ligt der Chriſtelijke Openbaaringe te leeven. Maar dit beſluit, dunkt mij, dat daaruit klaar is op te maaken, dat de Deugd hier niet altoos eene evenredige belooninge ontvangt, en dat de natuure van onzen tegenwoordigen leevens-ſtaat zelve uitdrukt, dat wij hier op aarde ter Beproevinge geſteld zijn. Daar nu dit het oogmerk van onzen Wijzen Schepper is, blijkt het ook dat zij, die hem aankleeven, niet altoos vaſten ſtaat kunnen maaken op zijne tijdlijke zegeningen; en dat dit de kragt der bewijsreden voor het tegenwoordig voordeel der Deugd en godsvrugt, uit Gods onmiddelijke gunſt, voorzorg, en beſcherminge ontleend, merkelijk moet verzwakken. Het Geluk*

En Ongeluk deezer wereld is immers beide geſchikt om den menſch, die zig onder beide behoorelijk gedraagt, deugdzaamer te maaken, en dus meer en meer in de edelſte volmaaktheid te doen vorderen, waarvoor de redelijke natuure vatbaar is, en te bereiden ter genietinge van dat Hoogſte Goed, waartoe de Goedertieren God ons eigenlijk geſchikt heeft: En zijne Alwijze Voorzienigheid, ſchoon niemand zonder reden bedroevende, verdeelt nogthans dat ongelijk lot in ongelijke maate onder goede zo wel als kwaade, naar dat hij onfeilbaar weet welke ontmoetingen, volgens ieders bijzonderen ſtaat, aart, en hoedanigheden, beſt kunnen dienen om dat groot oogmerk te bereiken. Zommigen, die veilig de voordeelen deezes leevens genieten kunnen, zonder te verſlappen in hunne deugdsbetragtinge, die door weldaaden eer ſterk getrokken worden, ſchenkt hij dezelve in eene overeenkoomſtige maate. Dog anderen, welken een aanhoudende voorſpoed zorgeloos en onagtzaam maaken zoude, en wier beenen niet ſterk genoeg zijn om de weelde te draagen, berooft hij wijslijk en goedertierenlijk van dezelve, om hen voor derzelver verleidinge te beveiligen. De ongelukken en rampen brengen deugden in den vroomen voor den dag, tot welker oeffeninge eene geduurige welvaart geen gelegenheid kan geeven; en de bewuſtheid van in allerhande opzigten zig wel gekweeten te hebben van zijnen pligt, en in allen gevalle zonder bezwijken de proef te hebben doorgeſtaen, moet het redelijk en geeſtlijk geluk van een geruſt geweeten merkelijk doen toeneemen, en voor hetzelve de verzekeringe bekragtigen

gen van de blaakende gunſt des Allerhoogſten. Men zou hier wel kunnen inbrengen, dat zo dit leeven geſchikt is om ons te bereiden tot een beter ſtaat, dat oogmerk door rampen en wederwaardigheden niet zo bekwaamlijk ſchijne bereikt te kunnen worden, dewijl die bijzondere deugden, tot welker oeffeninge zij aanleidinge geeven, als lijdzaamheid, onderwerpinge, en diergelijke, zekerlijk niet te pas zullen koomen in eenen ſtaat van onafgebrokene en eeuwigduurende zaligheden. Dog deeze twijffelinge is van geen belang, als men bedenkt, dat het hoogſt geluk des toekoomenden leevens ontſtaen zal uit eene volmaakt zuivere betragtinge van deugd en geregtigheid, waarin de verheerlijkte regtvaardigen onwankelbaar zullen zijn beveſtigd; en dat derhalven een gemoed met Deugd in 't algemeen voorzien, ter genietinge van dezelve meeſt bekwaam is: En wie dog moet men grooter maate van Deugd toekennen, die allerleije beproevingen ongekreukt heeft doorgeſtaen, of hem die ſlegts zijne ſtandvaſtigheid in eene zoort van dezelve bevonden en betoond heeft? Ter genietinge van de zuiver redelijke en geeſtlijke vermaaken der Deugd niet alleen, maar ook van alle de uitwendige zaligheden, welke de ſtaat des Hemels aan deszelfs gelukkige bewoonderen zal uitleveren, en welke, hoedanig zij ook mogen weezen, zekerlijk in aart en hoedanigheid ten uiterſten verſchillen zullen van de uitwendige voordeelen der tegenwoordige wereld; is het zeer heilzaam, dat onze ſmaak voor dezelve in dit leeven al worde aangekweekt, en dat wij ons van de geneugten deezer aarde leeren

ren ſpeenen; waartoe zekerlijk de rampen en verdrukkingen ons natuurelijk zeer behulpzaam moeten zijn. Van uitwendige voordeelen verſteeken, maaken wij van zelve, zo 'er zaaden van deugd in ons zijn, meer werk van inwendige geneugten, die uit eene zuivere godsvrugt voortſpruiten; ons verlangen naar een beter leeven wordt dies te ſterker, en verdubbelt onzen ijver om de middelen in het werk te ſtellen, die ter verkrijginge daarvan aanleidelijk zijn. Een deugdzaam gemoed wordt ſterker en vaſter in de wederwaardigheden, en klimt door dezelve telkens te overwinnen, geſtadig in zedelijke volmaaktheid. Wanneer alles voor den wind gaet, let de allerbeſte niet zo naaukeurig op zijne wegen en gedagten, en ziet dikwijls eenige verholene gebreken over het hoofd, welke de tegenſpoed, onze aandagt opwekkende, aan ons gezigt ontdekt en ons leert verbeteren. Schoon lijdzaamheid niet eigenlijk te pas koome daar men niets te lijden heeft, zij boezemt onze Ziele hoedanigheden in, van vergenoegzaamheid, van blijmoedig vertrouwen op God, die tot den ſtaat van volmaakt geluk voor redelijke en afhangelijke ſchepzelen, boedanige wij altoos zullen blijven, metterdaad en weezenlijk behooren. Hoe meer druk en leed men ondergaen heeft, hoe wenſchelijker de veranderinge en verloſſinge uit dezelve zijn zal, en hoe leevendiger gevoel het volgend genot des heils ons natuurelijk moet aanbrengen. En wie weet in hoe veel andere opzigten de onheilen deezes leevens de godzaligen bekwaam maaken en bereiden tot dien Staat van 't Hoogſte Goed, welks natuure wij thans niet anders dan

in eene flaauwe ſchemeringe beſchouwen kunnen!

Met deeze los-geſtrooide bedenkingen over den toeſtand des Menſchlijken leevens eindige ik mijnen arbeid aan de uitmuntende Hiſtorie van Clariſſa, *denkende dat dezelve bij deeze twee laatſte Deelen derzelver niet kwaalijk paſſen. Ieder merkt ligtlijk, dat dezelve veel verder konden worden uitgebreid: Dog ik hebbe ze moeten bekorten om ait Boekdeel met geen al te groote Voorreden te bezwaaren. Het bijgebragte verbeelde ik mij dat genoeg is, om ons te doen zien, dat een regt godsdienſtig menſch zijn waar geluk niet heeft te zoeken in dit leeven; om hem in alle deszelfs wiſſelvallige omſtandigheden welgemoed en getrooſt te doen zijn; om ons te weerhouden van den dwaazen wereldling zijne ijdele en kortſtondige geneugten te misgunnen; om de Godlijke Voorzienigheid in het blootſtellen van zijne gunſtlingen voor de onheilen en verdrukkingen volkoomelijk te billijken; om eene kloekmoedige en manlijke godsvrugt in weerwil van alle deeze zwaarigheden in te boezemen; en om het ontwerp deezes werks, van eene door boosheid en godloosheid gefolterde, en door verdriet eindelijk ter dood geſleepte Clariſſa, van alle opſpraak ten deezen aanzien te zuiveren. Gave de goedertieren God, dat alle de Leezers van hetzelve, door de beſchouwinge van dit beminnelijk beeld in het felſt van haare rampen en verdrukkingen, bewoogen mogten worden om zig insgelijks naar maate van hunne omſtandigheden tot ſterven te bereiden, en*

DEN VERTAALER.

in ſtaat te ſtellen om dat onvermijdelijk noodlot met eene geruſte ziel en welgegronde hoope te ondergaen!

DRUKFOUT.

P. VII. bl. 548. r. 22. *uitgekipte.* lees, *uitgegliptel*

DE

DE HISTORIE van Juffer CLARISSA HARLOWE.

ZEVENDE DEEL.

I. BRIEF.

De Hr. LOVELACE, *aan* JAN BELFORD, *Schildkn.*

Vrijdag, den 28 van Julij.

Ik hebbe drie Brieven van u, waarop ik iets moet zeggen (a): Dog mijn geeſt is verdeeld in twijffelinge, of ik met u moet kijven over uwe ongenadige aanmerkingen, of u bedanken voor uw, mij zo aangenaam, omſtandig en naarſtig ſchrijven. Dog verſcheidene van mijne lieve Hartjes hebbe ik wel in mijnen tijd doen ſchreijen en lachen in eenen adem; ja den eenen kant van haare mooije aangezigten doen lachen, voor dat het ſchreijen kon wijken van den anderen: Waarom mag ik derhalven u niet vervloeken en prijzen op hetzelve oogenblik? Dus, ontvang het dan beide te gelijk:

(a) De Brieven XCVI, XCVII, XCVIII. van het VI. Deel.

En hetgeen volgt, zo als het uit mijne pen zal rollen.

Hoe dikwijls hebbe ik openhartig mijne zonden beleeden tegen dit voortreffelijk ſchepzel? —— Nogthans ſpaart gij mij nooit, ſchoon zelve al zo ſlegt een knaap als ik. Nademaal ik dan zo weinig met mijne belijdeniſſen winne, was ik wel van zin, om te beproeven, of ik mijzelven niet kan verdeedigen; en dat niet alleen uit de oude en hedendaagſche hiſtorie, maar ook uit het gemeen bedrijf der menſchen; zonder egter iets te herhaalen, hetgeen ik voorheen ten mijnen eigenen voordeele hebbe ingebragt.

Ik ben nu in een regten luim om mijne pen tot gekkernijen te gebruiken: Zie daar dan kortlijk, uit de oude hiſtorie eerſt: ——— Denkt gij, dat ik niet al zo wel tot vergiffenis geregtigd ben wegens hetgeen ik aan Juffer Harlowe, als de held van Virgilius wegens hetgeen hij aan Koningin Dido bedreeven had? Want welk een ondankbaare ſchoft was die zwerver jegens de *gaſtvrije* princes, die *gewilliglijk* hem de uiterſte gunſt beweezen had? —— Zig ſtilletjes wegpakkende (waarvan, onderſtelle ik, die ſchertſende ſpreekwijs van *Trouwen Trojaan* nog heden ten dage) als een dief —— Op bevel der goden wel, zo als hij voorgaf; maar kon dat zo weezen, daar het oogmerk van zijn vertrek was andere vorſten te berooven, niet alleen van hunne heerſchappijen, maar ook van hun leeven? ——— Nogthans is deeze knaap, bij ieder woord, de *pius* Æneas bij den onſterflijken digter, die zijnen lof zingt.

Al raakte Juffer Harlowe door hartzeer in het graf

graf (hetwelk de Hemel verhoede!) wegens de behandelinge, welke zij ontvangen heeft (om niet te ſpreeken van haaren gedwersboomden hoogmoed, waaraan haar dood meer zou zijn toe te ſchrijven, dan aan reden) in welke vergelijkinge dog kan *haar* noodlot koomen met dat van Koningin Dido? En hebbe ik aan haar wel de helft van de verpligtinge, welke Æneas had aan Carthago's Koningin? Daar de laatſte haar betrouwen, de eerſte geen ter wereld ſtelde op haaren gaſt? ——— Daarbenevens, wien *anders* hebbe ik beroofd? Wien *anders* hebbe ik verongelijkt? Haaren Broeder ſchonk ik zijn onwaardig leeven, in plaatze van iemand het zijne te beneemen; terwijl de Trojaanſche vagabond zijne duizenden van kant bragt. Waarom mag het dan niet zo wel zijn de *pius* Lovelace, als de *pius* Æneas? Want denkt gij, zo ik in een fellen brand mij bevonden had, en het in mijne magt geweeſt waare, dat ik mijnen ouden Anchiſes niet zou behouden hebben (gelijk hij den zijnen uit de ligte vlam van Ilium) zelf ten koſte van mijne Creuſa, hadde ik een wijf van dien naam gehad?

Dog tot een meer hedendaags voorbeeld ten mijnen voordeele ——— Hebbe ik Juffer Harlowe zo behandeld, als onze wijdberugte Maagd-Koningin, zo als zij genoemd wierd, eene van haar eigen bloed, eene Zuſter-Koningin behandeld heeft; die tot haare beſcherminge toevlugt nam tegen haare weerſpannige onderdaanen; en die zij Agt-tien jaaren gevangen hield, en eindelijk het hoofd affloeg? Verklaaren egter de eerelijke Proteſtan-

ſtanten *haar* ook al niet voor godvrugtig? —— En noemen haar bijzonderlijk hunne Koningin?

Wat aangaet het *gemeen bedrijf* der menſchen —— Wie, mag ik vraagen, die het in zijne magt heeft, om eene overheerſchende hartstogt te voldoen, zij mag weezen welke zij wil, weigert zigzelven die voldoeninge? —— Het aan een koeler beraad (en zo hij een groot man zij, het aan zijne vleijers) overlaatende, om naderhand eene reden daarvoor te vinden?

Wijders, wat belangt het ergſt gedeelte van mijne behandelinge omtrent deeze Lady —— Hoe veel mannen zijn 'er, die zo wel als ik gezogt hebben om door bedwelmende vogten eerſt dronken te maaken, en dan tot hunnen wil te krijgen? Wat ſteekt 'er in, van welken aart de *dranken* waaren, daar men hetzelve einde op het oog had?

Ik moet u zeggen, om kort te gaen, dat nog de Koningin van Carthago, nog de Koningin der Schotten, zou gedagt hebben dat zij eenige reden hadden om te klaagen over wreedheid, waaren zij niet erger behandeld, dan ik de Koningin van mijn hart behandeld hebbe: En daarbij, tragte ik niet van gantſcher ziele vergoedinge te doen, door het huwelijk? Zou de *pius* Æneas, denkt gij, wel zulk een ſtuk van regtvaardigheid bij Dido gedaen hebben, zo zij in leeven gebleeven was?

Koom, koom, Belford, laaten de luiden met hunne denkbeelden zo verre loopen als zij willen, ik ben *in vergelijkinge* geſproken een zeer onſchuldig man. En indien ik door deeze, en andere diergelijke redeneeringen mijne eigene conſcientie hebbe geruſt geſteld, dan ben ik al verre gekoomen. Wat hebbe ik te maaken met de wereld?

En

En nu zette ik mij dan in vreede ter neder, om uwe Brieven in overweeginge te neemen.

Ik hoope, dat uwe dingredenen ten mijnen behoeve (a), wanneer zij u mijne Brieven gaf (zo edelmoediglijk gaf) om ze mij te behandigen, met eenen eerelijken ernſt en nadruk wierden aangedrongen. Maar ik hebbe een ſterk vermoeden tegen u, dat gij al te gereed zijt om de zaak op te geeven, voor welke gij pleit. Daarbij hebt gij zulk een ongunſtig voorkoomen; een voorkoomen, hetwelk eer verwerpinge aanhaalt, dan dat het overreedinge medebrengt; en zijt zulk een ſtootende, zulk een dreunende en hortende ſchobbejak; dat ik mijne te loor ſtellinge, zo ik te loor geſteld worde, eer zal toeſchrijven aan mijns voorſpraaks onbekwaamheid en lelijk gezigt, dan aan mijne zaak. Wijders, zijt gij ook beroofd van de kragt, welke mannen van onzen trant hunne dringredenen bijzetten; want zij wil u niet laaten zweeren! —— Zijt daarenboven een zeer logge traage vent, zeer onbekwaam om iets te bedenken; alleen nog taamelijk in ſtaat om iets bij weeromſtuijt, maar een ijzelijke lompert om iets *voor de vuiſt* te doen. Deeze, daar gij met zulk eene Lady te doen hebt, zijn groote nadeelen. ——— En een nog grooter is het, dat gij (zo als gij tegenwoordig doet) hangt weiffelen tuſſchen oude Schelmerij en nieuwe Hervorminge: Nademaal dit u in dezelve omſtandigheden bij haar brengt, als waarin zij mij te Leipſick vertelden dat Maarten Luther was, bij het eerſt openbaar redengeding, hetwelk hij, ter verdeediginge van zijne onderſtelde nieuwe leeringen, hield met Eckius. Want Maarten was toen nog

(a) Zie Br. XCVII. van het VI. Deel.

maar een halfbakken hervormer. Hij had nog eenige leeringen behouden, welke, bij natuurelijken gevolge, andere, welke hij dreef, om verre wierpen. Zo dat Eckius in eenige ſtukken de overhand van hem had. Maar van dien tijd af, zettede hij het werk door, alles verwerpende wat hem in den weg ſtond: En toen draafden zijne leeringen regt op haare kooten. Nooit was hij naderhand meer in verlegenheid; en kon ſtoutlijk verklaaren, dat hij dezelve verdeedigen wilde in het gezigt van engelen en menſchen; en aan zijne vrienden, die hem gaarn zouden hebben afgeraaden van zig te waagen om voor den Keizer Karel den Vijfden te Spiers te verſchijnen, *Dat, al waaren 'er zo veel duivels te Spiers, als tegels op de huizen, hij 'er evenwel naar toe zou gaen.* Een antwoord, waaraan elk Proteſtant in Saxen nog heden ten dage met verwonderinge gedenkt.

Nademaal dan uwe ongelukkige onhebbelijkheid de kragt van uwe dringredenen verijdelt, dunkt mij dat gij beter deedt met (voor tegenwoordig evenwel maar) na te laaten van haar te dringen op het onderwerp aangaende het aanneemen der vergoedinge, welke ik haar aanbiede; op dat het geſtadig talmen bij haar om het mij te vergeeven, haar maar niet moge beveſtigen in haare weigeringen van vergiffenis; tot dat zij, om niet *wispeltuurig* te ſchijnen, genoodzaakt zij te blijven bij een beſluit, hetwelk zij zo dikwijls betuigd heeft —— Daar, zo zij aan zigzelve gelaaten wierd, een weinig tijds, en beter ſtaat van gezondheid, welke beter leevensgeeſten zal medebrengen, haar leevendiger gevoeligheid verſchaffen zal; die leevendiger gevoe-

lig-

ligheid zal haar brengen tot heftigheid; die heftigheid zal bedaaren, en veranderen in beklag, geſprek en onderhandelinge: Mijne vrienden zullen dan tuſſchen beide koomen, en als borgen voor mij inſtaen: En alle onze moeijelijkheid zal dan van weerkanten over zijn. ——— Zodanig is de natuurelijke loop der dingen.

Ik kan niet in u verdraagen, dat gij de herſtellinge der Lady hoopeloos ſtelt (a); en dat nog vlak tegen het gevoelen van den Doctor en Apotheeker aan.

De tijd, zegt gij, met de woorden van Congreve, *zal haaren druk doen waſſen* Maar waarom dat? Weet gij niet, dat die woorden (zo ſtrijdig met de ervarenis) gebezigd wierden in het geval van een perſoon, terwijl de hartstogt in haare volle kragt was? —— Op zulk een tijd, *denkt* iedereen, die in zwaare droefheid is, net gelijk: Maar gelijk de Geeſtdrijvers met de Schriftuure, zo leeft gij met de Digters, die gij gelezen hebt: Alles wat in *een van beide* maar de minſte, ſchoon nog zo flaauwe, woordenſpeelinge kan uitleveren op het geval waarvan geſproken wordt, wordt als euangelij van beide ter neergeſteld, hoewel het niet de minſte overeenkoomſt hebbe met het algemeen oogmerk van die beide, en met *dat geval*. Dus hoorde ik eens een der eerſte, op den predikſtoel, van zigzelven met veel geweld betuigen, dat hij een *doode bond* was; terwijl iedereen, man, vrouw, en kind, van het tegendeel overtuigd wierden door zijn huilen.

Ik kan u zeggen, dat, indien het anders niet wil lukken, ik beſlooten hebbe, in weerwil van uw

(a) Zie Br. XCVII. van het VI. Deel.

hoogdraavend ſnoeven en van uw woord voor mij tot het tegendeel gegeven, om zelve haar te koomen zien.

Menig een krakeel hebbe ik van aangezigt tot aangezigt zien bijleggen, hetwelk zo men van malkanderen gebleeven waare, ſtand gehouden en meer verwijderinge zou veroorzaakt hebben. Gij zult een maller Jan zijn, dan die in het Vertelzel van de Ton wordt ingevoerd, indien gij u *daadlijk* wilt gaen verzetten tegen deeze bijeenkoomſt.

Om kort te gaen, ik kan de gedagte niet verdraagen, dat eene vrouw, welke ik eens met de zijden koorden der Liefde aan mij geſtrengeld had, mij door de vingers glippe, en bekwaam zij, om terwijl *mijn* hart in eene geweldige drift voor haar blaakt, mij te veragten, en de Liefde en mij beide te trotſeeren. Gij kunt u niet verbeelden, hoe zeer ik u, en haaren *Doctor*, en haaren *Apotheeker*, en iedereen benijde, welke ik hoore dat tot haare tegenwoordigheid en zamenſpreekinge worden toegelaaten, en wenſche nu om den *een*, dan om den *ander* bij beurten te zijn.

Weshalven, zo het niet anders lukken kan, wil ik haar zelve zien. Ik zal u een wonderbaar goed middel te kennen geeven, hetwelk mij zo even in de herſens gekoomen is, om *uwe* belofte, en *mijne eigene* ongeſchonden te bewaaren.

Juffr. Lovick, zegt gij, is eene vroome vrouw: Indien de Lady erger worde, zal zij haar raaden een Paſtoor te laaten haalen om bij haar te bidden: Zonder dat zij, zonder dat de Lady, zonder dat gij 'er iets van weet (want zo kan het wel doorgaen) zal ik maaken dien man te zijn, gekleed

in

in *lange rokken*, getabberd en gejurkt. Ik hebbe voormaals eens, ten zekeren einde, de Choorkleederen aangenomen; en men dagt van mij dat ik eene mooije gladde vertooninge maakte; mijne breede onopgetoomde bever met de roos ſtond mij *wonder* wel; en ik trok kortom de verwonderinge naar mij van alle, die mij zagen.

Mij dunkt het moeſt keurlijk wel paſſen, mij te zien nederknielen aan de zijde van haar bed (Ik ben wel verzekerd, dat ik hartlijk zal bidden) uit het Gemeen-Gebede-boek beginnende met den Dienſt voor de Zieken ter herſtellinge van de kwijnende Lady, en beſluitende met eene vermaaninge tot liefde en vergiffenis jegens Mij zelven.

Ik zal dit ſtuk eens overweegen. Dog, in welke gedaante ik ook verkiezen zal te verſchijnen, hiervan moogt gij u verzekeren, dat ik u vooraf van mijn bezoek verwittigen zal, op dat gij moogt maaken uit den weg te koomen, en dus niets van de zaak te weeten. Dus zult *gij* uw woord ongeſchonden houden; en wat *mij* belangt, kan zij wel erger gedagten van mij hebben, dan ze tegenwoordig heeft?

Onhebbelijkheid of lompheid is, naar uw wijs gevoelen (a), een onvermijdelijk vereiſchte in waare Liefde en diepen Eerbied. —— Het is wonderlijk, dat *gij* ook een moet zijn van die eenzijdige ſtervelingen, die hunne maatregels van goed en kwaad ontleenen uit hetgeen zij *in zig zelven* bevinden, en hetgeen zij niet *verhelpen* kunnen! —— Dus is lompheid eene volmaaktheid bij den lompen! —— Op deezen voet kan niemand ongelijk hebben. Dog ik houde ſtaende, dat een

(a) Zie Br. XCVI. van het VI. Deel.

lompe vent alles op eene lompe wijze zal verrigten: En als hij u gelijk is, zal hij, als hij iets zotlijk heeft uitgevoerd, zijn geeftloos brein pijnigen om verſchooningen te vinden, al zo lomp als zijn eerſte miſſlag. Eerbiedige liefde boezemt bedrijven in, die haarzelver waardig zijn; en hij die dezelve niet kan toonen, daar hij zulks meeſt bedoelt, doet openbaarlijk zien, dat hij een onbehouwen ruw ſchepzel is, een regte Belford, en dezelve niet bezit.

Dog hier zult gij mij die ſchrandere ſchimpſcheut toeduwen, dat mijn uitwendige het beſt van *mij*, het uwe het ergſt van *u* is; en dat, indien ik mij bevlijtige om mijn gemoed te verbeteren, gij uw voorkoomen verbeteren zult.

Maar, eijlieve, Jan, wagt daar dog niet na; maar leg 'er u op toe om uwe kleedinge te verbeteren, wanneer gij den rouw aflegt; want waarom zoudt gij alle diegeenen ten uwen nadeele voorinneemen, welke u nooit voorheen gezien hebben? ——— Het valt moeijelijk vroeg-opgevatte vooroordeelen uit den weg te ruimen, het zij van behaagen of mishaagen: De luiden zullen *ſnuffelen*, om zo te ſpreeken, naar redenen om de eerſte indrukzels te beveſtigen, en dus hunne eigene ſchranderheid te vleijen: En elk geeft bezit op verre na de eerelijkheid niet van zijn miſſlag te bekennen, als hij vindt dat hij ongelijk heeft. Gij zelve zijt in de verborgenheden ingedrongen van de gewaande weetenſchap van de menſchen aan hunne neus te kennen; en als gij het boekje kwijt zijt, zult gij u bevlijtigen om eenige redenen te vinden, waarom het waarſchijnelijker waare dat gij regt

zoudt

zoudt geoordeeld hebben; en gij zult elke beweeginge en handelinge, elk woord en gedagte, naaukeurig waarneemen in den perſoon, tot wiens nadeel gij eens geſproken hebt, om proeven te krijgen, die u dienen kunnen om uw eerſt gevoelen te doen herleeven en ſtaende te houden. En inderdaad, alzo gij zelden afdwaalt aan den *gunſtigen kant*, de menſchlijke natuure is zo ſnood een ding, dat het waarſchijnelijk is, dat gij het onder de zes wel vijfmaalen wel zult treffen, aan den *anderen* kant: en het is miſſchien maar doordien gij giſt over anderen, uit hetgeen gij vindt in uw eigen hart, dat gij reden hebt om u zelven te vleijen met uw doorzigt.

Daar hebt gij preeken voor uw preeken weerom: En ik hoope, dat zo gij behaagen hebt in uw eigen, gij mij bedanken zult voor het mijne; te meer, daar gij het ten uwen nutte moogt gebruiken, zo gij wilt: Nademaal het geſchikt is naar uw eigen polus-hoogte.

Wel, maar de Lady wijſt, ten aanzien van mijn noodlot, op den Brief, dien zij geſchreeven, *reeds metterdaad geſchreeven*, heeft aan Juffer Howe; aan welke het ſchijnt dat zij haare redenen gegeven heeft, waarom zij mij niet hebben wil. Ik verlange om den inhoud van deezen Brief te weeten: Dog ben in groote hoope, dat zij haare weigeringe zo heeft uitgedrukt, dat 'er gelegenheid zij om te denken, dat zij ſlegts tot het tegendeel behoeft overreed te worden, om haar zelve met zigzelve te doen overeenſtemmen.

Ik konde wel eenige aartige aanmerkingen maaken op eene of twee plaatzen van de Ziele-zugt

der

der Lady: Maar al hoe ondeugend men mij ook geagt heeft te zijn, nooit was ik zo godloos, dat ik den ſpot dreef, of op eene loſſe wijze omſprong met Heilige dingen. Ik agte het voor den hoogſten trap van onbeſchoftheid, te ſchimpen op die onderwerpen, welke de wereld in het algemeen met eerbiedigheid beſchouwt, en Godlijk noemt. Ik zou zelf de Fabels der Heidenen niet gaarn bij eenen Heiden willen behandelen met de ſpotternij, welke zij miſſchien met regt verdienen zouden van wegens de ongerijmdheden, welke ieder beſchouwer van gemeen verſtand in het oog loopen. Nog toen ik te Rome, en in andere Roomſche landen was, gedroeg ik mij ooit onbetaamelijk bij die Plegtigheden, welke mij ten uiterſten vreemd voorkwamen: Want ik zag dat zommige menſchen door dezelve aangedaen, en naar het ſcheen geſtigt wierden; en ik vergenoegde mij met te denken, ſchoon zij mijn begrip te boven gingen, dat indien zij eenig nut te wege bragten onder het *gemeen*, daarin genoeg Godsdienſt, of ten minſten Burgerlijke ſtaatkunde was, om dezelve te bevrijden van de ſpotternij zelf van een ongodsdienſtig man, die verſtand had en welleevend was.

Om eene diergelijke reden, hebbe ik nooit door geraas en beroerte mijn mishaagen te kennen gegeven bij een Nieuw Tooneelſpel, al dagt ik dat het nog zo ſlegt was: Want ik beſloot, voor eerſt, dat iedereen regt had om datgeen in ſtilte te zien, waarvoor hij betaalde: En vervolgens, daar de Schouwburg (het Kortbegrip der Wereld) beſtaet uit Bak, Logies, en Gallerijen, was het bezwaarelijk, dagt mij, dat 'er zulk een ſtuk vertoond

toond kon worden, het welk niet deezen of geenen onder die vermengde menigte behaagen zoude: En dat zo zijnde, hadden die menſchen zo veel regt om een ongeſtoord genot te hebben van hun eigen oordeel, als ik van het mijne.

Op deeze wijze was *ik* gewoon mijne afkeuringe te toonen; Ik kwam 'er nooit weer. En dewijl iemand het in zijne eigene keur heeft, of hij naar een Spel wil gaen of niet, heeft hij dezelve reden van verſchooninge niet om zijn mishaagen met geſchreeuw te kennen te geeven, dan of hij *gedwongen* wierd om hetzelve te zien.

Ik hebbe mij altoos verklaard, gelijk gij weet, tegen die herſenlooze Ligtmiſſen, die hunne begeerte om voor geeſtig door te gaen niet anders voldoen kunnen, dan over twee onderwerpen, aan welke elk menſch, die *regt* geeſtig geagt mag worden, zig ſchaamen zoude iets verſchuldigd te zijn: ONHEILIGE en ONKUISCHE taal, meene ik; welke de ooren van ieder man of vrouw van verſtand moet kwetzen, zonder iets uit te werken, dan eene zeer laage en ſlordige natuure te vertoonen. En voor dat ik bekend wierd met den onbeſchoften Mowbray [Geen groote lof voor mij, dat ik zulk een leermeeſter gehad hebbe] was ik op verre na zo los niet, dan ik nu ben, met eeden en vloeken; want toen wierd ik genoodzaakt hem zomtijds te overzweeren, om hem in bedwang en Onderdaanigheid te houden aan mij als zijnen Generaal: Ja, dikwijls beſtraffe ik mij bij mijzelven, wegens deeze ijdele en onnutte ongebondenheid van ſpreeken; in welke de kinders van eene ſtraat-hoer ons de loef afſteeken.

Vrou-

Vrouwen is mijne eenige ondeugd, en Luſt tot ſchelmerij en minneranken; en ik kan niet nalaaten mij te verwonderen, hoe ik dog tot die aanſtootelijke ongebondenheid van ſpreeken vervallen ben; nademaal, in 't algemeen geſproken, het 'er verre af is, dat zij mijn voornaam einde zoude helpen bevorderen: Alleen, nu en dan, trouwens, koomt ons wel een nieuwlingtje voor den boeg, die ſchijnt te denken, dat opſchik, eeden, en vloeken de merktekens zijn van den Guitagtigen geeſt, welken zij gezind is te begunſtigen: En zij zijn inderdaad de eenige hoedanigheden, waarop zommige, die men Guiten en Aartige ſnaaken noemt, te roemen hebben. Dog welke moeten de vrouwen zijn, die door zulke *breinlooze* deugnieten verlokt kunnen worden? ——— Nademaal ondeugendheid *met* geeſt gepaard naauwlijks draagelijk is; dog *zonder* denzelven, is ze even aanſtootelijk als veragtelijk.

Daar hebt gij weder preeken voor uw preeken; en gij zult wel ligt denken, dat ik mij ook hervorme: Maar dat is zo niet. Indien dit een *Nieuw Ligt* waare dat mij beſcheen, gelijk uwe Zedelijke kundigheid voor u ſchijnt te zijn, zou men iets van dien aart kunnen in gedagten neemen: Maar dit is altoos mijne manier van denken geweeſt; en ik tarte u, of iemand van uwe broederen, om een tijd te noemen, waarin ik of met den Godsdienſt geſpot, of vuile taal hebbe uitgeſlagen. Integendeel weet gij, hoe dikwijls ik dien Boſch-Beer in Minnaarijen Mowbray beſtraft hebbe, en den pronker Tourville, en u zelven ook, over

het

het geen het *Double-entendre* bij u genoemd wierd. In de *Min*, gelijk in ſtukken die eene *manlijke gevoeligheid* vereiſchten, is het altoos mijn zetregel geweeſt, om eene *daad te doen*, liever dan te *praaten*; en wat de eerſte aangaet, ik verzekere u, dat de Vrouwen zelve het een raſſer zullen verſchoonen dan het ander.

Wat aangaet de verwonderinge en hoogagtinge die gij betuigt voor de Boeken der Schrifttuure, daar hebt gij zekerlijk gelijk in. Dog het koomt mij vreemd voor, dat gij van derzelver Fraaijheid, en edele Eenvoudigheid, tot nog toe onkundig geweeſt zijt. Derzelver Oudheid maakte dat ik altoos eerbied daarvoor had: En hoe was het mogelijk, dat gij kondt verzuimen, om die reden, zo al om geen andere, dezelve eens door te leezen?

Ik zal u eene korte Vertellinge doen, welke ik kreeg van mijnen Leermeeſter, die mij vermaande om mij niet door *onweetende verwonderinge* bloot te geeven, als ik de Academie verlaaten zoude, om naar de Stad te gaen, of te reizen.

„ De eerſtemaal dat Drydens Feeſt van Ale-
„ xander hem in handen viel, zeide hij mij, was
„ hij wonderbaarlijk daarmede ingenomen: En,
„ nooit voorheen iemand daarvan hebbende hoo-
„ ren ſpreeken, dagt hij, gelijk gij omtrent den
„ Bibel, dat hij eene nieuwe ontdekkinge gedaen
„ had.

„ Hij haaſtede zig naar eene bijeenkoomſt,
„ welke hij had met verſcheidene geeſtige vernuf-
„ ten (want hij was toen in de Stad) een van
„ welke een bekende *Criticus* was, die, volgens

„ zijn

„ zijn zeggen, meer verdienſte dan geluk had; „ want alle de kleine knibbelaars in geeſtigheid, wel- „ ker Schriften de toets der Oordeelkunde niet kon- „ den veelen, maakten 'er eene gemeene zaak „ van, zeide hij, om hem te vervolgen, gelijk de „ menſchen een dollen hond doen.

„ De jonge heer (want hij was toen jong) „ weidde met veel deftigheid uit in den lof van dat „ onnavolgelijk ſtuk; en ſtelde zig aan als of hem „ in de tweede plaatze eene verdienſte toekwam, „ wegens het ontdekken van deszelfs ſchoonhe- „ den.

„ De oude Digter hoorde hem uit met een „ glimlach, welken de ſtudent voor goedkeuringe „ opnam, tot dat hij ſprak, en toen was het met „ deeze moedbreekende woorden: Wel de hagel, „ mijn Heer, waar hebt gij tot nog toe uw verblijf „ gehad, of met welk zoort van gezelſchap hebt „ gij verkeerd, al hoe jong gij zijt, dat gij nooit „ voorheen gehoord hebt van het fraaiſte ſtuk „ dat 'er is in de Engelſche taale? „

De Vertellinge had zulk eene uitwerkinge op *mij*, die altoos een grootſch hart had, en gaarn voor een gaauwen vent geagt wilde worden, dat ik, om eene diergelijke ſchaamte te vermijden, mij zelven twee Regels voorſchreef. De eerſte was, zo dikwijls ik in gezelſchap kwam daar vreemdlingen waaren, iedereen van dezelve eerſt te hooren ſpreeken, voor dat ik mij zelven vrijheid gunde om te praaten: De andere, indien ik eenige derzelver voor mij te magtig vond, van allen eiſch op nieuwe ontdekkingen af te zien, mijzelven vergenoegende met te prijzen hetgeen zij preezen, als

fraaij-

fraaijheden mij zeer wel bekend, ſchoon ik nooit te vooren van dezelve gehoord had. En dus kreeg ik, allengskens, zelve den naam van een fijnen Geeſt te zijn: En wanneer ik allen bedwang afwierp, en de boeken, en verkeeringe met geleerden den zak gaf, en in kennis raakte met eenige van onze broederen, die nu zwerven in de Erebus, en met andere zodanige als Belton, Mowbray, Tourville, en Gijzelve, toen zettede ik voor eigene rekeninge een winkel op; en zo als men ons verteld heeft van Sir Richard, in zijne laatſte dagen, was ik prat en moedig dat ik de Baas was van het gezelſchap; want de diepte van hen allen gepeild hebbende, en voor geen mededinger ſchroomende dan u, welken ik ook een weinig onder de knie gekreegen had (door mijne lugtigheid en vaardigheid ten minſten) ſchepte ik een grootſch vermaak, gelijk Addiſon's Cato, in Wetten te geeven aan mijnen kleinen Raad.

Zo aanſtonds weder met u voortvaaren.

II. BRIEF.

De Hr. LOVELACE, *aan* JAN BELFORD, *Schildkn.*

Dog nu ik mijzelven dus gezuiverd hebbe van een Ligtvaardig *oogmerk* te hebben, ter gelegenheid van de Ziele-zugt mijner Beminde, welke, zo als gij aanmerkt, zeer wel gepaſt is op haar geval (dat is te zeggen, zo als zij en gij haar geval hebt afgemaald) kan ik niet nalaaten mijn genoegen te be-

tuigen, dat ik door een of twee verſen van dezelve [De *pijl*, Jan, en dat *haar was overgekoomen hetgeen zij ſchroomde!*] worde aangemoedigd om te hoopen hetgeen mij zeer vreemd zal doen zo het niet gebeure: Dat is, om regt uit te ſpreeken, dat het lief ſchepzel in een ſtaat is, dat zij eene Mama kan worden.

Dat vervloekt Arreſt heeft mij, van wegen de kwaade uitwerkzels welke de ſchrik op haar gehad mogt hebben, in zulk eene gewenſchte omſtandigheid, meer bekommeringe veroorzaakt, dan om eenige andere reden. Het zou de roem mijns leevens zijn, in dit bekoorelijk Stuk Ijs de Zegepraal te betoonen van de Natuure boven de Reden, en een jongen Lovelace te krijgen bij zulk eene engel: En dan vertrouwe ik vaſtlijk, dat zij om deszelfs wil, wel zal willen leeven, en hetzelve wettigen door den egt. En welk een verdienſtelijk Cherubje zou het zijn, hetwelk eene verpligtinge zou leggen op beide zijne ouders voor dat het nog geboren wierd, welke geen van hen beiden ooit in ſtaat zou zijn te vergelden! —— Konde ik verzekerd zijn dat het zo waare, ik zoude buiten allen angſt zijn omtrent haare herſtellinge: *Angſt*, zegge ik; nademaal, zo zij kwam te *ſterven* —— [*Sterven!* afgrijzelijk woord! hoe haate ik het!] ik waarlijk denke, dat ik de elendigſte man ter wereld zijn zoude.

Wat haar ernſtig betuigd verlangen aangaet naar den dood, zij heeft de woorden daartoe bij den eerzaamen Job voor haar gereed bij der hand gevonden; anders zou zij zig met zo veel kragt en heftigheid niet hebben uitgedrukt.

Haare ingeborene godsvrugt (gelijk ik meer dan

dan eens hebbe aangemerkt) zal haar niet toelaaten haar eigen leeven, het zij door geweldige middelen, of door verzuim, te verkorten. Zij heeft daartoe een al te edelen geeſt; en zij zou dat al voor deezen tijd gedaen hebben, hadde zij iets zodanigs voorgenomen: Want hetzelve te doen, gelijk de Roomſche Matrone, wanneer het feit gepleegd is, en het nergens toe kan helpen; en wanneer de man, ſchoon een Tarquijn, gelijk zommige mij in dit bedrijf mogen agten, in magt egter geen Tarquijn is, zo dat 'er geen zaak van het geheele *volk* van gemaakt kan worden; dat, heeft zij te veel verſtand, om in gedagten te neemen.

Daarbij, zo als ik in een diergelijk geval, een weinig tijds geleeden, aanmerkte, drukte de ramp, wanneer dit geſchreeven is, haar fel; en zij zag daaraan geen einde: Maar alles was vol duiſternis en angſt voor haare oogen. Daarenboven, heeft zij het niet in haare magt om *te loor te ſtellen*, alzo veel als zij *te loor geſteld* is? Wraakzugt, Jan, heeft menig eene vrouw bewoogen om een leeven op te kweeken, waarvan droefheid en wanhoope anderzins een einde gemaakt zouden hebben.

En, als men 't wel beziet, is de dood zulk een begeerelijk ding niet, dan Job in zijne *wederwaardigheden* daarvan maakt. En dat men den dood enkel begeert om dat men het in de wereld niet naar zijn genoegen heeft, toont geen regt welgeſteld gemoed, moet ik deeze Lady zeggen, wat zij daarvan ook denken moge (a). Gij en ik,

(a) De Hr. Lovelace kon niet weeten, dat de Lady *zulk* een volkoomene bezeffinge had van de gegrondheid deezer leere; als

Jan, ſchoon wij niet ſchroomen, in de hitte van drift of gramſchap, die gevaaren in den mond te loopen, welke van eenen ſchielijken en geweldigen dood zouden kunnen gevolgd worden, zouden in koelen en bedaarden moede ſidderen op de overkoominge van eene kwijnende ziekte, die onze geeſten verzwakt had.

Dus leezen wij van eenen befaamden Franſchen veldoverſten [Ik hebbe zo wel vergeten onder welks konings regeeringe het was, als hoe de naam was van den karel] die met onverſaagden moede bij wel honderd gelegenheden den afſchuwelijken ſcherminkel onder de oogen gezien hebbende, de verſlagenſte bloed was, wanneer hij zijn leeven wegens verraad verbeurd hebbende, onder allen den wreeden toeſtel van voorbereidinge, en ſtoet van wagten, naar het ſchavot geleid wierd.

Te regte zegt de digter:

Al heeft men Zeno's les al diep in 't hoofd geprent,
De wilde woordenpraal en zwetſende vertoogen
Biên, in het uur van ſchrik, een hulpeloos vermogen:

De

als zij had: Want in haaren Brief aan Juffr. Norton (No. XCIV. van het VI. Deel) zegt zij, —— „ En men verbeelde „ zig niet, dat mijne tegenwoordige gemoeds geſteltenis voort„ koomt uit gemelijkheid of droefgeeſtigheid: Want ſchoon „ ik daarin gebragt ben door het mislukken mijner verwag„ tinge (alzo de wereld mij al vroeg, zelf bij mijnen eerſten *in*„ *loop* in dezelve, haar egt en lelijk gelaat vertoond heeft;) „ hoope ik egter dat dezelve een beter wortel heeft gekreegen, „ en dit dagelijks meer en meer, door haare vrugten, zal doen blijken aan mij, en aan alle mijne vrienden „

De bloodaart leeſt een boek, en ſnapt van heldenmoed;
Maar eiſcht de nood een proef, *dan ſtremt de ſchrik zijn bloed.*

Dat is wel waar: Want dan is het als met den ouden man in de Fabel met zijn bos hout.

De Lady is wel belezen in Shakespear, den roem en glorij der Engelſche digteren; en moet zomtijds wel eens bijzigzelve redeneeren met zijne woorden, die zo groots zijn uitgedrukt, dat het onderwerp, al hoe aandoenlijk het is, niet iets grootſer voort kan brengen.

Te ſterven, heen te gaan, onkundig waar naar toe;
Gekerkerd in het graf te rotten, te verzwinden;
Dit *warm leeven tot een dooden klomp te ontbinden;*
Onzeker, of de geeſt moet zwemmen in een gloed,
Of trillen in het ijs van een geſtremden vloed,
Of in d' onzichtbren wind verſmolten, zonder ruſten,
Moet ſtormen met geweld langs alle waereldkuſten,
Of, erger dan het ergſt, met naar geloeij, gehuil,
Vervullen, ongetrooſt, des afgronds diepſten kuil:
't Is te ijslijk! Ja het matte en drukkend aardſche leeven,

Op zwakke ſchouderen van ons natuur gebeven,
Verzwaard door ouderdom, gevangenis, *of pijn*,
Moet bij den ſchrik des Doods een paradijs-ſtaat zijn.

Ik merke uit eenen van uwe drie Brieven, dat mijne Beminde eenig berigt van Hickman heeft gekreegen aangaende mijn mondgeſprek met Juffer Howe, aan het huis van den Colonel Ambroſe. Ik bragt mijn tijd daar zeer aangenaam door; ſchoon ik de geſtrenge jokkernijen van verſcheidene der Aſſemblée moeſt uitſtaen. Het ſpijt mij evenwel niet weinig, dat ik vinde, dat ons geval zo algemeen bekend is onder de *Rabbelanti* van beide de Sexen. Dat is volkoomen haare eigene ſchuld. Nooit was 'er, zekerlijk, zulk een wonderlijk zieltje als dit. —— Haar eigen Geheim niet te bewaaren, daar het openbaaren van hetzelve onmogelijk eenig nut kon te wege brengen; en daar ze zig (zo als men anders denken mogt) geen medelijden of vrienden, nog mij vijanden, zoekt te verwekken door die verkondiginge! —— Wel, Jan, moet alle haare eigene Sexe niet in haare vuiſt lachen over haare zwakheid? Wat zou 'er van de ruſt der wereld worden, indien alle vrouwen het in haar hoofd kreegen om haar voorbeeld na te volgen? Hoe ſchoon werk zouden de hoofden der familien hebben? Daar hunne Huisvrouwen geſtadig hunne ooren vulden met *haare* belijdeniſſen; en hunne Dogters met de haare: Zuſters haare Broeders allen dag tot moord en doodſlag zouden aanhitſen, indien de Broe-

Broeders *de eere hunner Familien* ter harten namen, zo als men het noemt; en dus, de geheele wereld of een tooneel van verwarringe zou worden; de hoorndraagerij zo zeer in de mode geraaken als in Lithauwen (a).

Ik ben blijde, evenwel, dat Juffer Howe (al hoe zeer ze mij haat) haar woord gehouden heeft aan mijne Nigten, bij derzelver bezoek aan haar, gegeven, en aan mij ten huize van den Colonel, dat zij haare vriendin zou tragten te overreeden om alles te beflegten door het Huwelijk; hetwelk buiten twijffel de beſte, ja de *eenige* weg is, dien zij kan inſlaen, tot haare eigene eere, en die van haare familie.

Ik nam voormaals in gedagten om mij van die Helleveeg te wreeken, en bijzonderlijk, zo als u nog wel heugen zal (b), had ik een aanſlag ontworpen ten deezen einde op de reize, welke zij gaet doen, waarvan al voor eenigen tijd geſproken wierd. Maar, ik denke —— Laate ik eens zien —— Ja, ik *denke*, dat ik haar aan deezen Hickman geruſt en ongeſchonden zal overlaaten, alzo gij gelooft dat de vent een redelijk goed ſlag van een menſch is, en dat ik hem *op het ongunſtigſt* had uitgebeeld: En ik ben blijde, om zijnentwille, dat hij niet al te bitter bij u tegen mij heeft uitgevaren.

Dog gij ziet wel, Jan, uit haare weigeringe, om geld van hem, of van Juffer Howe te neemen (c)

(a) In Lithauwen, zegt men, dat de vrouwen *zo vrij en openlijk* haare galants hebben, dieze *adjutores* noemen, dat de mannen bijkans nooit zig op een pleizierpartijtje laaten vinden zonder dezelve. (b) Zie D. IV. bl. 394, env. (c) Zie Br. XCVIII. van D. VI.

dat de lieve Buitenſpoorige vermaak ſchept in wonderlijke kuuren, verkiezende zig te ontdoen van haare kleederen, ſchoon voor een wisjewasje. Dunkt u niet, dat het zomtijds bij haar een weinigje leutert? Ik vreeze dat het zo is. Een klein ſtreepje van die uitzinnigheid, vermoede ik, loopt er zomtijds door, welke haar met grooter geweld bezat, in de eerſte week na mijne werkingen. Haare verſmaadinge des leevens; haare openbaare verkondigingen; haare weigeringe om te trouwen; en nu om geld te neemen van haare beſte boezemvrienden; zijn ſpatten van dien aart, en op geen andere wijze, naar mijne gedagten uit te leggen.

Haar Apotheeker is een goede eerelijke vent. Ik hebbe veel met hem op. Maar het geſtadig dreunen van het onnozel lief op denzelven ſnaar van ſterven, ſterven, ſterven, dat kan ik met geen geduld aanhooren. Ik hoope dat alle deeze zwaarmoedige beuzeltaal enkel te wijten is aan den ſtaat, waarin ik gaarn zien zou dat zij waare. En daar die zo vreemd voor haar is, als de fraaijheden van den Bibel voor u (a), is het geen wonder, dat zij niet weet wat zij van zig zelve denken moet; en zig dus verbeeldt, dat zij met den dood bezwangerd is, daar het regt anders zal uitvallen.

Gij zijt een droevige vlegel met uwe aanmerkingen op de opvoedinge en toeruſtinge van de Jonkers en Gaauwerts van der Guiten orde; indien gij met uw *Wij's*, en *Ons*, u zelven of mij meent (b): Want ik vermeete mij te zeggen, dat de ſchil-

(a) Zie Br. XCVI. van het VI. Deel. (b) Ibid. en Br. XCVIII.

ſchilderij geen gelijkenis heeft naar Ons, die zo veel gelezen en zulk eene verkeeringe gehouden hebben. Het mag wel gelijken, en zo geloove ik dat het doet, naar het gemeene gros der ſnoeshaanen en Salet-jonkertjes van de ſtad. Dog Daar mogen zij op paſſen; Want, indien het mij niet raakt, waartoe dan dus in het wild geſchermd? —— Indien gij trouwens vindt, door het nieuw ligt, dat u beſcheenen heeft, zedert gij de eere gehad hebt van met dit verwonderenswaardig ſchepzel te verkeeren, dat de kap voor uw eigen kruin paſt, wel, volgens den regel van *Qui capit*, neem die dan en zet ze op: En ik zal 'er wel eene reeks bellen aannaaijen, om uw opſchik te voltooijen tot voor-paard in het gekken-geſpan.

Schoon ik nu zo even een of twee gezeggen had ten voordeele van dien vent Hickman; kan ik u egter wel betuigen, dat ik (om eene van de demoedige ſpreekwijzen van mijnen edelen Pair te gebruiken) *hem wel met huid en hair* zou kunnen *opvreeten*, als ik denke om zijne onbeſchaamdheid van mijne bekoorſter bij het affcheiden tot *tweemaal* toe te kuſſen (a): En ik ben nog minder te vreeden op de Lady zelve, die beſtaen heeft haare wang of lip [welk van beiden zegt gij niet] hem aan te bieden, en zijnen plompen vuiſt te drukken tuſſchen haare bekoorelijke handen. Eene eere, die eene Konings kroon waardig is; en wat zoude ik wel willen geeven —— Wat zoude ik niet willen geeven? om die te mogen hebben! —— En hij dan nog, van zijnen kant, zo als gij zegt dat hij deed, haar te drukken aan zijn log hart;

(a) Zie Br. XCVIII. van D. VI.

hetwelk op dien tijd, ongetwijffeld, meer gevoelig was, dan ooit te vooren!

Uit uwe beſchrijvinge van hun ſcheiden, zie ik, dat gij met ten tijd eene tedere en kieſche knaap zult worden. Mijne vernederinge onder het misnoegen van deze Lady, zal uwe verheffinge zijn wegens uwen omgang met haar. Ik benijde u zo wel uwe gelegenheden daartoe, als uwe vorderingen daaruit: En zulk een indruk heeft uw ſlot-zin (a) op mij gemaakt, dat ik wenſche dat ik ook maar niet de grillen van Hervorminge op mijn lijf krijge, zo wel als gij: En welk een koppel van deerlijke bloedbeulingen zullen wij dan maaken, elkanders wanſtemmig muſijk met huilende treurzangen beantwoordende!

Laate ik deeze gedagte eens wat verder uithaalen, en verbeelden, dat wij Kluizenaars geworden, de twee oude Holen te Hornſey opgegraven, of nieuwe uitgehouwen hebben, en elk in onze Cellen een doods hoofd met een zandlooper ten toon gezet, tot voorwerpen van beſpiegelinge —— Zulk eene ſchilderij hebbe ik wel gezien: Maar had dan, Jan, de oude boetvaardige hoerenjaager niet een almagtig langen grijzen baard? Welk eene vertooninge zou dog een koppel in goud laken, gegalonneerde toupets-knaapen maaken met hunne naare, ingeſpannene, en half-opgezette tronijen, en meer dan half-geſlootene oogen, op hunne knieën leggende, en elk eene optellinge doende van zijne ſchelmerijen? Dit ontwerp, indien wij 'er ſlegts de proef van namen, en naderhand tot onze oude paden wederkeerden, zoude verre weg van

(a) Ibid.

van meer dienſt zijn, dan dat van Horner in zijne Boerin, om de mooije meisjes tot ons te trekken.

Laate ik eens zien: De Schrijver van Hudibras heeft ergens eene beſchrijvinge, die wel op ons zou paſſen, wanneer wij in een van onze Holen bijeen gekoomen, elkanderen onze zonden biegteden. Dusdanig is het. Onderſtel dat van *mij* geſproken wordt ———

Hij zat, gelijk een Kluizenaar,
Op 't puntje van zijn' magren ſtuit,
En keek met oogen hol en naar,
En gaf zomtijds een bang geluid:
Terwijl zijn hoofd voorover hing,
En ieder hand een wang beſloot;
Daar elke knie dien laſt verving,
En de armen ruſt en ſteunzel boodt.
Naaſt hem zat, in een ander grot,
De plompe Belford, *als Piet Snot.*

Ik weete wel, dat gij denken zult, dat ik al te veel ſpotte. Zo denke ik zelve. Het is waarlijk, om voor de vuiſt te ſpreeken, maar gemaakt werk: Want mijne hartſtogten zijn zodanig geſpannen, dat ik genoodzaakt ben om te lachen of te ſchreijen. Gelijk de eerzaame dronken Jan Daventry [Arme ziel! ——— Welk een ongelukkig einde kreeg hij!] ——— Gij weet, dat mijne aanmerkinge plegt te zijn, dat wanneer hij uit een vrolijk gezelſchap opſtond, hetwelk hij nooit nugteren deed, het zijne gewoonte was, om zo dra hij aan de deur kwam, in het rond te kijken, gelijk

lijk een pagadet-duif eerſt in de lugt gegooïd, om te zien welk cours hij neemen moeſt; en dan hielen opneemende, zo veel hij kon te loopen den gantſchen weg naar huis, ſchoon het eene mijl of twee verre waare, terwijl hij naauwlijks ſtaen kon, en op zijn neus moeſt zijn gevallen, indien hij ondernomen had om zagt te gaen. Laat dit dan mijne verſchooninge zijn, in deezen mijnen onbekeerden ſtaat, tot een ſlot zo onwaardig aan het ſlot van uwen derden Brief.

Welk eene lengte heb ik geſchreeven! —— Gij moet bekennen, dat ik u, zo niet in hoedanigheid, in de grootte mijner Brieven wel betaale: En nogthans gae ik eene menigte van zaaken onaangeroerd voorbij. Inderdaad, ik weete tegenwoordig naauwlijks wat ik met mijzelven doen zal, dan zo wat papier bekladden. Lord M. moede zijnde, die met zijne herſtellinge mij gefopt heeft, als in de Fabel van de Min, het krijtend Kind, en den Wolf ——— Mijner Nigten Montague moede, ſchoonze bekoorelijke meisjes zijn, waaren zij niet zo na aan mij vermaagſchapt —— Moede van Mowbray en Tourville, die eeuwig en altoos het zelve zijn ——— Het land moede zijnde —— Mijzelve moede ——— Reikhalzende naar hetgeen ik ontbeere ——— Ik moet naar ſtad gaen; en daar een mondgeſprek houden met de Bekoorſter mijner ziele: Want hoopelooze ziekten vereiſchen wanhoopige geneesmiddelen; en ik wagte alleen om de beſliſſinge van mijn lot van Juffer Howe te verneemen; en dan, zo het verwerpinge zij, zal ik nog een kans waagen, en mijn vonnis ontvangen aan haare voeten. ——— Dog ik zal

zal u daarvan vooraf verwittigen, zo als ik u gezegd hebbe, op dat gij uw woord moogt houden omtrent de Lady, zo goed als gij kunt.

III. BRIEF.

Juffer HOWE, *aan Juffer* CLARISSA HARLOWE.

[*Ten Antwoord op de haare van den* 27 *Julij N°.* C. CI. *in het VI. Deel*]

Vrijdag-avond, den 28 *van Julij.*

Ik zal nu, mijne waardſte vriendin, alle mijne gedagten zonder de minſte agterhoudinge, aan u ſchrijven, ten aanzien van uw beſluit om deezen ſnoodſten karel niet te neemen. Gij gaft, in den uwen van Zondag den 23ſten, mij redenen ter onderſteuninge van dit uw beſluit, welke der reine ziel van mijne Clariſſa zo waardig zijn, dat niets dan Eigenliefde, op dat ik mijne altoos-beminnelijke vriendin niet verliezen mogt, mij konde hebben overgehaald om te wenſchen, dat gij hetzelve veranderdet.

Inderdaad, ik agtede het onmogelijk, dat 'er zulk een edel voorbeeld (hoe wenſchelijk ook) gegeven kon worden door eenige van onze Sexe, van het overwinnen eener hartſtogt, wanneer 'er zo veel aanlokzels waaren om dezelve in te volgen. En derhalven was ik gezind om u nogmaal eens

te

te dringen, om uwe regtmaatige gramſchap onder den voet te treeden, en u te laaten overreeden door de aanhoudende verzoeken van zijne vrienden, voor dat gij uwe gevoeligheid zo veel bot vierdet dat het moeijelijker voor u wierd, en minder tot uwe eere ſtrekken zoude, daarin te bewilligen, dan of gij ten eerſten daarin bewilligd hadt.

Maar nu ik zie, mijne waarde, dat gij vaſt ſtaet in uw edel beſluit; en dat het voor uwe reine ziel onmogelijk is, zig te paaren met die van zulk een meineedigen booswigt; geeve ik daaraan van gantſcher harte mijne toejuichinge en gelukwenſchinge; en ſmeeke u om vergiffenis, dat ik ſlegts geſcheenen hebbe te twijffelen, of *Beſpiegelinge* en *Betragtinge* niet dezelve zaak waaren bij mijne Beminde Clariſſa.

Een ding is 'er alleen, hetwelk mijn hart ter deezer gelegenheid bedroeft; en dat is de ſlegte ſtaat van gezondheid, waarin de Hr. Hickman (onwillig) bekent dat gij u bevindt. Tot nog toe hebt gij die leere wel in agt genomen, welke gij mij altoos hebt voorgehouden, Dat iemand die onder beſchuldiginge valt, eerſt moeſt zoeken zig bij *zigzelve* te regtvaardigen, en maar in de *tweede* plaatze op het gevoelen der wereld omtrent haar agt te geeven; en in alle gevallen, daar die beide niet konden overeengebragt worden, het *eerſte* boven het *laatſte* te verkiezen; en zijt derhalven, alzo wel geregtvaardigd en onbeſtraffelijk in uw eigen hart, als bij uwe Anna Howe. Laate ik u derhalven bidden, dat gij dog u beſt doet om, door alle mogelijke middelen, uwe gezondheid en friſſe leevenskragt te herſtellen: En dat wel

wel te meer, alzo dit, indien het te wege gebragt *kan* worden, het werk bekroonen zal, en aan de wereld toonen, dat gij *inderdaad* deezen ondeugenden ſnoodaart over het hoofd ziet; en ſchoon voor een weinig tijds van uwen weg afgebragt, denzelven weder kondt aanvaarden, en voortgaen met allen, die onder het bereik van uwe kennis vallen, te zegenen, door uw voorbeeld zo wel als door uwe leſſen.

Om 's Hemels wille, dan, om den wille der wereld, om de eere van onze Sexe, en om *mijnent*-wille, bidde ik u nogmaals, poog dog deezen ſtoot te boven te koomen: En indien gij dien *kunt* te boven koomen, dan zal ik zo gelukkig zijn als ik wenſche; want ik kan, inderdaad ik kan niet denken, om nog in veele toekoomende jaaren van u geſcheiden te worden!

De redenen, welke gij geeft, waarom gij mijnen wenſch tegenhoudt van u in onze nabuurſchap te hebben, zijn zo overtuigende, dat ik voor tegenwoordig in dezelve behoore te beruſten: Maar, mijne waarde, als uw gemoed volkoomen gevesſtigd is, gelijk ik hoope (nu gij zulk een volſtrekt vaſt beſluit genomen hebt, ten aanzien van deezen deugniet) dat het wel haaſt zijn zal, zal ik u aan ons huis, of nabij ons verwagten: En dan zult gij mij elken pad aftekenen, waarop ik mijn voet zal zetten; en ik zal daarvan niet wijken nog ter regter nog ter ſlinker zijde.

Gij wenſcht, dat ik mijne bemiddelinge voor u bij uwe vrienden niet had aangewend. Dat wenſche ik ook; om dat mijne bemiddelinge vrugtloos geweeſt is; om dat het der kwaadaartigheid van zom-

zommige derzelver op nieuw grond kan geeven om op te werken; en om dat gij het mij kwaalijk neemt dat ik zulks gedaen hebbe. Maar hoe konde ik, zo als ik zeide in mijn voorgaenden, ſtil zitten, daar ik wiſt hoe veel moeijelijkheid gij hadt van hunne onverzoenbaarheid? ——— Dog ik moet mij van dat onderwerp afmaaken: want ik merke, dat ik weder ijverig zal worden ——— en u ongenoegen geeven ——— En daar is geen ding ter wereld, hetwelk ik, hoe aangenaam ook voor mij zelve, zou willen doen, indien ik dagt dat ik ju daarmede ondienſt doen zoude; nog iets dat ik zou verzuimen, indien ik wiſt dat het u genoegen zoude geeven. En inderdaad, mijne waarde half-geſtrenge vriendin, ik zal mij bevlijtigen of ik niet alzo gewillig de *fout* vermijden kan, als ik de *beſtraffinge* ontgaen zou willen.

Om deeze reden zal ik mij onthouden van iets te zeggen over een zo teder onderwerp, als uwen Brief aan uwe Zuſter: Dezelve *moet* goed zijn, dewijl gij 'er zo over denkt ——— En indien hij zo wordt opgenomen als het behoort, zal het blijken dat hij zo *is*. Maar indien hij u hoon en ſmaadheden op den halze haale, gelijk maar al te waarſchijnelijk is ——— Zo zie ik, dat gij niet voorneemens zijt om mij zulks te doen weeten.

Gij waart altijd zo gereed om *u zelve* te beſchuldigen over de *miſſlagen van andere menſchen*, en uw eigen gedrag eer verdagt te houden, dan het oordeel van uwe nabeſtaenden, dat ik u dikwijls betuigd hebbe, dat ik u hierin niet kan navolgen. Het is bij mij geen noodzaakelijk geloofs-punt, dat alle luiden van *jaaren juiſt daar-*

om

om wijs zijn; of dat alle *jonge* luiden *daarom* roekeloos en ſtijfhoofdig zijn: In het *algemeen* kan het 'er zo wel mede gelegen zijn, zo verre mijn begrip gaet: En mogelijk kan het zo zijn in het geval van *mijne* Moeder en *haare* Kleuter: Maar ik durve zeggen, dat het nog niet gebleeken is dusdanig te beſtaen tuſſchen de voornaamſte perſoonen op Harlowe-Plaatze, en hunne tweede dogter.

Gij zijt vooraf al in de weer om hen te verſchoonen wegens hunne verwagte wreedheid, als die niet weeten wat gij geleeden hebt, en hoe ongeſteld gij zijt: Zij hebben van het *eerſte* wel gehoord, en zijn 'er niet droevig om: Van het laatſte is hun ook *berigt* gedaen, en ik hebbe den meeſten grond om te weeten hoe zij het hebben opgenomen ——— Dog ik zal verre zijn van de *fout* te mijden, en al zo gewis mij de *beſtraffinge* op den halze haalen, indien ik iets meer over dit onderwerp zegge. Ik zal 'er derhalven tegenwoordig alleen maar bijvoegen, Dat uwe redeneeringen ten hunnen voordeele, toonen dat 'er niets dan voortreffelijks in u is; hunne beantwoordingen daarvan aan u, dat 'er in *hen* niets is dan ——— Laat mij dog toe, mijn lief, dat ik met een klein beetje regtmaatige ſpijtigheid eindige —— Dog gij wilt niet, weete ik wel ——— Dus hebbe ik gedaen, geheel gedaen, hoewel met weerzin: Nogthans, indien u een woord in gedagten koomt dat ik gezegd zoude hebben, twijffel niet aan de regtmaatigheid daarvan, en vul de leedige plaatze daarmede aan.

Gij geeft mij te verſtaen, dat waare ik met

derdaad getrouwd, en de Hr. Hickman het *begeerde*, gij denken *zoudt* om mij met een bezoek ter dier gelegenheid te verpligten, en dat het misschien, als gij bij mij waart, bezwaarelijk voor u zijn zoude om verre van mij af te trekken.

Heer, mijne waarde, welk een belang schijnt gij te stellen in des Hren. Hickmans *begeerte* dies aangaende! ——— Voor zeker, begeert hij, en zou boven alle dingen begeeren, dat wij u *nabij* ons, en *ten onzen huize* hadden, indien ons die gunst gebeuren mogt ——— Staatkunde, zowel als eerbied voor u, zou den man, zo hij geen gek waare, dit ongetwijffeld doen *begeeren*. Maar ik moet u zeggen, dat indien de Hr. Hickman, na het Trouwen, onderneemen mogt, om mij mijne vriendschappen te betwisten, zo waar als ik hoope dat ik geen volslagen' zottin ben, ik zou hem doen gewaar worden, hoe zeer zijne eigene rust afhing van zulk eene onbescheidenheid; inzonderheid indien het zulke vriendschappen waaren, welke ik had aangegaen voor dat ik hem kende.

Ik weete wel, dat ik altoos van u verschilde over dit onderwerp; want gij hebt hooger gedagten van het voorregt van een *Man*, dan de meeste luiden van dat eens *Konings*. Deeze denkbeelden, mijne waarde, in eene persoon van uw verstand en oordeel, zijn ons gantsch niet voordeelig; voor zo verre zij die zo veel zig aanmaatigende Sexe billijken in hunne trotsheid; terwijl naauwlijks een van de tien uit hen, als men aanmerkt hoe veel meer gelegenheid zij hebben, eenig voorregt in 't geheel verdient. Zie eens alle familien door, die wij kennen; en wij zullen niet vinden dat een derde part

van

van dezelve de helft hebben van het verſtand van hunne vrouwen. En nogthans moeten deeze met voorregten voorzien zijn! En eene vrouw van tweemaal zo veel verſtand als zij, heeft niet te doen, dan hooren, beeven, en gehoorzaamen ——— En, dat ook nog wel om der *conſcientie* wille, verzekere ik u!

Dog de Hr. Hickman en ik mogen miſſchien wel een klein geſprek houden over deeze zoort van onderwerpen, voor dat ik hem toelaate van den Trouwdag te ſpreeken: En dan zal ik hem te kennen geeven, waarop hij ſtaat te maaken heeft; gelijk hij mij, indien hij een opregt man is, wat hij met regt meent van mij te mogen verwagten. Dog ik kan u zeggen, mijne waarde, dat het meer in *uwe* magt is, dan gij miſſchien denkt, om den Dag te verhaaſten op welken mijne Moeder zo ſterk aandringt, zo wel, als gij om denzelven wenſcht ——— Want ten dien Dage als gij mij verzekeren kunt, dat gij in een redelijken ſtaat van gezondheid zijt, en om die reden uwen Doctor en Apotheeker, op hun eigen voorſtel, hun afſcheid gegeven hebt ——— de een of ander Dag binnen eene maand van dat wenſchelijk nieuws, zal het zijn. Dus, mijne waarde, ſpoed u om wel te worden; en dan zal deeze zaak voor uwe Anna Howe op eene aangenaamer wijze ter uitvoer gebragt worden, dan het anders ooit geſchieden kan.

Ik zende heden, door eene bijzondere hand, dan de Juffers Montague uwen Brief van billijke verwerpinge van den grootſten booswigt in het ganſche Koningrijk; en hoope dat ik niet kwaalijk gedaen zal hebben, met eenige gedeelten van uwen

Brief van den 23ſten uit te ſchrijven, en dezelve daarbenevens te zenden, gelijk in het eerſt uw oogmerk was dat geſchieden zoude.

Gij zijt ſterk bezig, zo het ſchijnt (en wel al te ſterk voor uwe gezondheid) met ſchrijven. Ik hoope dat het is om de bijzonderheden van uwe Treurige Geſchiedenis op papier te ſtellen. En mijne Moeder heeft mij in gedagten gebragt om u daartoe aan te dringen, met oogmerk, dat dezelve ten geenen dage, onder verzierde naamen in het ligt gegeven, niet minder tot nut dan tot eere voor de Sexe moge ſtrekken. Mijne Moeder zegt, dat zij niet kan nalaaten met verwonderinge aan u te denken, wegens het betaamelijke van uwe gevoeligheid in het verwerpen van den deugniet; en zij zou met de uiterſte blijdſchap zien, dat haar raad om uwe droevige Geſchiedenis te beſchrijven wierd ingevolgd. En dan, zegt zij, zal uw edel gedrag onder alle uwe beproevingen en rampen, niet alleen een luiſterrijk Voorbeeld verſchaffen aan uwe Sexe; maar ook tevens (daar die rampen ZULK eene perſoon zijn overgekoomen) eene vreezelijke Waarſchuwinge voor de onbedagte jonge ſchepzelen onder dezelve.

Maandag zullen wij van huis gaen op onze reize; en ik hoope in een veertien dagen weerom te zijn, en bij mijne t' huis koomſt moet ik nog eens een ſtuijt met mijne Moeder hebben over een reisje naar London: En indien het koopen van kleederen het *voorwendzel* zijn *moet*, de *voornaame beweegreden* zal zijn om nog eens mijne waarde vriendin te zien, *terwijl* ik zeggen kan, dat ik nog mijne volkoomene toeſtemminge niet gegeven heb-

hebbe tot de veranderinge van eenen Bezoeker in in eenen Nabeſtaenden, en dus mijzelve nog kan noemen zo wel MIJNE EIGENE, als

UWE

ANNA HOWE.

IV. BRIEF.

Juffer HOWE, *aan de twee Juffers* MONTAGUE.

Saterd. den 29 van Julij.

Waarde Ladys,

Ik ben niet in gebreke gebleeven van al mijn vermogen bij mijne beminde vriendin aan te wenden, om haar te beweegen tot vergiffenis en verzoeninge jegens uwen bloedverwant (ſchoon hij het zo ſlegt verdiend heeft); en hebbe zelf mijnen ernſtigen raad aan haar ten deezen aanzien *herhaald*. Deeze herhaalinge, en het wagten naar haar Antwoord, eenigen tijd weggenomen hebbende, zijn de oorzaak geweeſt, dat ik niet eer mijzelve de eere geeven konde van over dit onderwerp aan u te ſchrijven.

Gij zult, uit den ingeſlootenen, haar onbeweegelijk beſluit zien, gegrond op deftige en edelmoedige beweegredenen, die ik niet kan nalaa-

ten te *prijzen*, terwijl ze mij tevens *fmerte* baaren: *Prijzen* moet ik ze, wegens de regtmaatigheid van haar beſluit, welke uw geheel geëerd huis zal beveſtigen in het gevoelen, hetwelk gij van haare weergalooze verdienſte hadt opgevat; en zij baaren mij *fmerte*, dewijl ik maar al te veel reden hebbe om te dugten, zo wel daaruit, als uit het verſlag van eenen heer zo even van haar afgekoomen, dat zij ten aanzien van haare gezondheid zeer afneemt en verzwakt, en omtrent geheel iets anders met haare gedagten bezig is, dan om hier lang te blijven.

Den ingeſlooten Brief vond zij goed om ongezegeld aan mij te zenden, op dat ik, na dien gelezen te hebben, hem voort aan u beſtellen mogt: En dit is de reden waarom het opſchrift van mijne hand, en dat dezelve met mijn zegel gezegeld is. Dezelve ſpreekt ronduit en doet de zaak ten vollen af; dog dewijl het haar behaagd heeft, in een Brief aan mij, van den 23ſten deezer (zo dra zij eene pen kon houden) mij breedvoeriger redenen te geeven, waarom zij uwe dringende verzoeken, zo wel als de mijne, niet kon inwilligen, zo zal ik eenige paſſagies van dien Brief overſchrijven, welke eenen der ondeugendſte menſchen ter wereld (zo hij dezelve te zien koomt) reden zullen geeven om zigzelven eenen der ongelukkigſten te agten, in het verlies van eene zo onvergelijkelijke vrouw als in welke hij zijn roem geſteld mogt hebben, waare hij niet zo *boven alle maate* ondeugend geweeſt. Deeze zijn de paſſagies:

Zie

[*Zie, wegens deeze paſſagies, Juffer Harlowe's Brief No.* XCI. *van het VI. Deel, gedagtekend den* 23 *van Julij daar dezelve met omgekeerde comma's dus* " *gemerkt zijn.*]

Nu dan, Ladys, hebt gij de redenen van mijne beminde vriendin voor uwe oogen, wegens haare verwerpinge van eenen man, die der verwantſchap onwaardig is waarin hij ſtaet met zo veele uitmuntende perſoonen: En ik moet 'er bijvoegen (want ik kan het niet nalaaten) dat, als men de verdienſte en den rang der perſoon in aanmerkinge neemt, en de ſnoode wijze van zijne handelingen, 'er nooit eene grooter ſchurkerij gepleegd is: En nademaal zij denkt, dat haar eerſte en *eenige* misſlag niet dan door den dood geboet kan worden, zo bidde ik God *dagelijks*, en zal het *alle uuren* doen van het oogenblik af dat ik die droevige uitkoomſt zal verneemen, dat het Hem behaagen moge denzelven tot het voorwerp te ſtellen van zijne wraake, op de eene of andere zodanige wijze, dat alle, die van zijne trouwlooze wandaad kennis hebben, de hand des Hemels in het ſtraffen van dezelve bekennen mogen!

Gij zult het mij wel willen vergeeven, Ladys: Ik beminne mijne eigene Ziel niet meer, dan ik Juffer Clariſſa Harlowe beminne. En de wederwaardigheden, die ze heeft uitgeſtaen; de vervolgingen, die ze geleeden heeft, van alle haare vrienden; de Vloek, onder welken zij, om zijnentwille, legt, van haaren onverzoenbaaren Vader;

haare ongeſteldheid en bekrompene omſtandigheden, waarin zij geſtort is uit eene friſſe gezondheid en overvloed; en dat afſchuwelijk Arreſt en Gevangenneemen, hetwelk haar alle haare rampen nog dieper heeft ingedrukt (en waarvan hem ook de ſchuld moet geweeten worden, alzo het het bedrijf was van zijne ſnoode werktuigen, dat, het zij het onmiddelijk op zijn bevel geſchiedde of niet, natuurelijk voortvloeide uit zijne voorgaende ondeugendheid); de Sexe voor het oog der wereld onteerd, in de perſoon van eene van derzelver grootſte cieraaden; de onmenschlijke middelen, welke die ook mogen geweeſt zijn (want ik weete nog alles niet) door welke hij haar bederf heeft te wege gebragt —— Alle deeze bedenkingen loopen te zamen om mijnen ijver te billijken, en mijne vervloekingen van een karel, welke ik agte dat door zijne misdaaden is uitgeſlooten van het voordeel zelf van eene chriſtelijke vergiffenis ——— En zo gij alles kwamt te zien hetgeen zij ſchrijft, en kennis hadt van de verwonderenswaardige talenten, welke zij bezit, gijzelve zoudt met mij te zamenſpannen in de uiterſte hoogagtinge voor haar, en vervloekinge van hem.

Geloof dat ik ben, in eene hooge erkentenis van uwe verdienſten,

Waarde Ladys,

Uwe onderdaanige gehoorzaamſte Dienaares,

ANNA HOWE.

V.

V. BRIEF.

Juffr. NORTON, *aan Juffer* CLARISSA HARLOWE.

Vrijdag, den 28 van Julij.

Mijne waardſte jonge Lady,

Ik hebbe de vertrooſtinge van u te kunnen melden, dat 'er voor mijn Zoon nog eens weder hoope is van in gezondheid herſteld te worden. Hij verzoekt zijne dienſtbiedenis aan u. Hij is zeer flaauw en zwak. En zo ben ik ook. Dog dit is de eerſtemaal, dat ik in verſcheidene dagen voorleeden, in ſtaat ben geweeſt om op te zitten, en te ſchrijven; anders zoude ik zo lang niet hebben ſtilgezweegen.

Uw Brief aan uwe Zuſter is ontvangen en beantwoord. Gij zult op deezen tijd het Antwoord al hebben, onderſtelle ik. Ik wenſche dat het naar uw genoegen mag zijn: Dog ik vreeze, dat het zo niet zijn zal: Want uit Lijsje Barnes beſpeure ik, dat 'er op het ontvangen van den uwen eene groote giſtinge, en veel verdeeldheid geweeſt is, of dezelve beantwoord zou worden of niet. Zij willen nog niet gelooven, dat gij zo ongeſteld zijt, als ik (tot mijn oneindig leedweezen) bemerke dat gij zijt. Hetgeen tuſſchen Juffer Harlowe

en Juffer Howe is voorgevallen, heeft, zo als ik vreesde dat het doen zoude, de zaak verzwaard.

Ik toonde Lijsje twee of drie ſtukken van uwen Brief aan mij; en zij ſcheen bewoogen, en zeide, dat zij dezelve gunſtiglijk zou overbrengen, en maaken dat ik een bezoek kreeg van Juffer Harlowe, indien ik belooven wilde dezelve aan *haar* ook te toonen. Dog ik hebbe zedert daarvan niets vernomen.

Mij dunkt, het is moeijelijk dat gij den ondeugenden man afſlaet: Dog ik twijffele evenwel niet, of uwe beweegredenen daartoe zijn loflijker, dan mijn wenſch, dat gij anders deedt. Dog dewijl gij, om zo te ſpreeken, van zin zoudt zijn om nog langer te leeven, indien gij zulk een gedagte involgdet, en daar ik zo veel belang hebbe in uwe herſtellinge; kan ik niet nalaaten deeze zugt voor mijzelve te betoonen; en u te vraagen, Of gij uwe regtmaatige gevoeligheid niet kunt onder den voet treeden? ——— Dog ik durve niet meer zeggen over dit onderwerp.

Welk een vreezelijk ding was het inderdaad voor mijne waardſte tedere jonge Lady, zo op de ſtraaten van London gevat te worden! ——— Hoe gevoelt mijn hart in uwe plaatze weder het geen het uwe op dien tijd moet geleeden hebben! ——— Nogthans moet dit, voor zulk een gemoed als het uwe, ligt zijn, in vergelijkinge van hetgeen gij voorheen geleeden hadt.

O mijne waardſte Juffer Klaartje, hoe zullen wij weeten, als wij bidden, wat wij moeten bidden, dan dat *Gods wil geſchieden moge*, en dat wij ons *daaraan gelaaten* mogen *onderwerpen!*

——— Wanneer gij Negen jaaren oud zijnde, en naderhand Elf, eene gevaarlijke koorts hadt, hoe onophoudelijk waaren wij bekommerd, en baden, en droegen wij onze geloften op voor den Throon der Genade, om uwe herſtellinge! Want het leeven van ons allen was als aan uw leeven verknogt ——— Nu nogthans, mijne waarde, zo als de uitkoomſt leert (inzonderheid indien wij u *ras* ſtaen te verliezen) hoe veel wenſchelijker zoude het, beide voor u, en voor ons, geweeſt zijn, zo wij u *toen* verlooren hadden.

Het is droevig dit te zeggen! Dog alzo het uit zuivere liefde voor u is dat ik het zegge, en in eene volkomene overtuiginge, dat wij altijd niet geſchikt zijn om ons eigen lot te kiezen, hoope ik dat het verſchoonelijk mag zijn; en te meer, alzo dezelve bedenkinge beide u en mij ook natuurelijk zal opleiden om te beruſten onder de tegenwoordige beſchikkinge; nademaal wij verzekerd zijn dat niets bij geval gebeurt; en dat wij niet weeten kunnen, of niet het grootſte goed uit de zwaarſte onheilen moge geboren worden.

Ik ben blijde, dat gij bij zulke eerelijke menſchen zijt; en dat alle uwe goederen u weder zijn ter hand geſteld. Hoe vreezelijk zijt gij behandeld, dat men zig moet verheugen wegens zulk een zober ſtuk van regtvaardigheid als dat?

Uw talent om de hartſtogten te beweegen wordt altijd aangehaald; en deeze uwe Zuſters Lijsje koomt nooit bij mij, of zij is daarvan vol. Dog, gelijk gij zegt, wien heeft hetzelve bewoogen welken gij wenſchtet te beweegen? Nogthans, deed dit ongelukkig denkbeeld het niet, ik houde mij ver-

verzekerd dat uwe Moeder zou toegeeven. Vergeef het mij, mijne waarde Juffer Klaartje; ik moet op eenigerhande wijze eene proef neemen om overtuigd te worden of mijn gevoelen niet regt is. Dog ik wil u niet melden welke die zij, ten zij dezelve wel flaage. Ik zal het beproeven, uit zuivere Pligtmaatigheid en Liefde jegens *hen* zowel als jegens u.

Dat de Hemel u ondersteune in alle uwe beproevingen, is de gestadige bede, mijne waardste jonge Lady, van

Uwe altoos-toegenegene Vriendin
en Dienaares

JUDITH NORTON.

VI. BRIEF.

Juffr. NORTON, *aan Juffr.* HARLOWE.

Vrijdag, den 28 van Julij.

Veel-geëerde Madam,

Dewijl het mij verbooden is, om (zonder Verlof) iets aan u te zenden, hetwelk zou kunnen gebeuren dat ik ontving van mijne bemmde Juffer Klaartje, en ik zo ziek ben, dat ik mij niet tot u vervoegen kan om u verlof te *vraagen*, geeve ik u deeze moeite, om u te laaten weeten, dat ik eenen Brief van haar ontvangen hebbe; agtende,

de, dat het naderhand, zo als de zaaken loopen mogen, onverſchoonelijk in mij zou gehouden worden, indien ik geen vrijheid verzogt om denzelven aan u mede te deelen, en dat wel zo ras als mogelijk is.

Van wegens Lord M. van wegens de twee Ladys zijne Zuſters, en van wegens zijne beide Nigten, en van wegens den ondeugenden man zelven, is 'er aanzoek gedaen aan de waarde jonge Lady, om het hem te vergeeven en hem te trouwen. Dit heeft zij, uit edele verontwaardiginge over de behandelinge welke zij van hem ontvangen heeft, volſtrektlijk afgeſlagen. En miſſchien, Madam, indien gij en de veelgëeerde familie van gevoelen mogten zijn, dat het inwilligen van derzelver wenſch *nu* de gevoegelijkſte maatregel is dien men neemen *kan*, mogen omſtandigheden van zaaken wel uw gezag of raad vereiſchen, om haar te beweegen dat zij verandere van gedagten.

Ik hebbe reden om te gelooven, dat eene beweegreden tot haare weigeringe voortkoomt uit haare volkoomene overtuiginge, dat zij niet lang iemand meer tot laſt zal zijn; en dus zou zij eenen Man geen regt willen geeven, om met haare familie te twiſten, ten opzigt van het Capitaal haar gemaakt van haaren Grootvader. Dog hiervan heeft zij evenwel aan mij niet het allerminſt laaten blijken. Nog zoude zij, durve ik zeggen, dit willen melden als eene reden, als die nog kragtiger redenen heeft, wegens zijne ſnoode behandelinge van haar, om hem te verwerpen.

De Brief, dien ik ontvangen hebbe, kan toonen hoe regt boetvaardig het lief ſchepzel zij; en in-

indien gij mij het vergunt, zal ik dien gezegeld aan u zenden, met een afschrift van den mijnen, waarop dezelve ten Antwoord dient. Dog voor zo verre ik tot deezen stap besluite buiten haar weeten [en zo doe ik inderdaad] zal ik haar daarvan geen kennis geeven, ten zij dezelve van wenschelijke uitwerkzels gevolgd worde: Om dat het anders, behalven dat het haar misnoegen op mij laaden zoude, haar reeds diep-doorwond hart geheel wel den doodsteek zou mogen geeven. Ik ben;

Veelgeëerde Madam,

Uwe onderdaanige en altoos verpligte
Dienaares

JUDITH NORTON.

VII. BRIEF.

Juffr. HARLOWE, *aan Juffr.* JUDITH NORTON.

Zondag, den 30. Julij.

Wij zijn alle bewust van uwe deugdzaame voorzigtigheid, braave vrouw: Alle zijn wij daarvan bewust. Dog uwe eenzijdigheid voor deeze uwe roekelooze Gunstling is insgelijks bekend. En wij zijn niet minder kundig van het vermogen der ongelukkige om haare wederwaardigheden zo af te

te ſchilderen, dat het een ſteen doorſnijden zoude.

Iedereen is van gevoelen, dat het lief olijk ſchepzel 'er op toelegt om vergiffenis te krijgen en weder aangenomen te worden; en om deeze reden is het, dat Lijsje een verbod heeft gekreegen [Niet van *mij*, moogt gij wel verzekerd zijn!] om eenig gewag meer te maaken van haare Brieven; want zij had aan mijne Bella geſproken van eenige beweegelijke ſtukken, welke gij haar hadt voorgelezen.

Dit zal u overtuigen, dat men niets zal willen hooren ten haaren voordeele. Ten welken einde zoude ik dan iets omtrent haar melden? —— Dog gij moogt verzekerd zijn dat ik het doen *zal*, als ik maar een tot mijne hulp kan krijgen. Hoewel dat in het geheel niet waarſchijnelijk is, voor dat wij zien welke de *gevolgen* van haare misdaad zijn zullen: En wie kan dat zeggen? ——— Mogelijk is zij —— Hoe kan ik daarvan ſpreeken, terwijl mijne voormaals zo teergeliefde dogter ongetrouwd is? —— Mogelijk is zij zwanger! —— Dit zou haare vlek onuitwiſchbaar maaken. Haaren Broeder zou eenig ongeluk kunnen overkoomen; hetwelk God verhoede! —— Het bederf van het een kind, hoope ik, zal niet gevolgd worden van het vermoorden des anderen.

Wat haare droevenis, en haare tegenwoordige elende aangaet, welke die ook zijn mag, zij moet dezelve draagen; en dezelve moet wel minder zijn dan hetgeen wij elk uur haarentwegen draagen! Inderdaad, ik vreeze dat niets, dan dat zij tot op den uiterſten oever des doods gekoomen zij,

zij, haaren Vader, haare Oomen, en haare andere vrienden beweegen zal om het haar te vergeeven.

De ligtvergunde vergiffenis, welke ongehoorzaame kinders verkrijgen, als zij het roekeloosſte en weerſpannigſte ſtuk bedreeven hebben, dat zij kunnen, is de reden (*gelijk ons dagelijks wordt voorgehouden*) dat zo *veele* derzelver voorbeeld volgen. Zij ſteunen op de toegeevende zwakheid van hunner Ouderen inborſt, en in *dat* vertrouwen verharden zij haare eigene harten: En een weinig verootmoediginge, als zij zig in de voorſpelde elende gebragt hebben, moet dan eene genoegzaame boete zijn voor de grootſte ongehoorzaamheid.

Maar dat zulk een kind als dit [*Ik melde wat andere alle uuren zeggen, dog hetgeen ik met droefheid onderſchrijven moet*] liſten en laagen in het werk ſtelt om haare Ouders zowel als zigzelve te bedriegen; en met een Ligtmis wegloopt; Kan daar wel eenige boete zijn voor haare misdaad? En heeft zij niet voor God, voor Ons, voor U, voor de geheele wereld, die haar gekend heeft, het misbruik te verantwoorden van zodanige talenten, als zij misbruikt heeft?

Gij zegt, dat haar hart reeds diep doorwond is: Is dat wel te verwonderen? Beging zij haare zonde niet even zeer tegen alle waarſchuwinge aan, als tegen het ligt van haare eigene kundigheid?

Dat *hij* haar nu zou willen trouwen, of dat *zij* hem zou afſlaen, in zulke omſtandigheden als zij zig gebragt heeft, indien zij geloofde dat het hem

hem ernſt waare, is in het geheel niet waarſchijnelijk; en waare *ik* al gezind om het te gelooven, *niemand anders* zou dat hier gelooven. Hij rekent zijne nabeſtaenden niet; en zou die al zo ligt bedriegen als eenige anderen: Zijn afkeer van het Huwelijk heeft hij altoos openlijk verklaard; en verklaart het nog, als de gelegenheid het zo medebrengt. Maar zo het hem nu al ernſt zij; hetwelk iedereen, die hem kent, moet in twijffel trekken; Wat, denkt gij, zou men (daar hij ons ook zo haat, als hij betuigt ons allen te haaten en te veragten) hier liever verkiezen, De tijdinge van haaren Dood te krijgen, of van haar Huwelijk met zo ſnood een karel?

Van ons allen, egter, kan ik dit niet zeggen! Want Och! mijne goede Juffr. Norton, gij weet wat de tederheid van eene Moeder voor het kind van haar hart, niettegenſtaende alle de fouten van dat kind, haar liever zou doen verkiezen, dan haar voor altoos te verliezen!

Dog ik moet met den ſtroom zeilen; daar ook mijn eigen oordeel zig voegt bij de algemeene verſtoordheid; of ik zoude het ongeluk der meer waardigen nog grooter maaken [dat van mijnen lieven Hr. Harlowe in 't bijzonder] hetwelk reeds meer dan genoeg is om hen ongelukkig te maaken voor het overige van hunne dagen. Dit weete ik; Indien ik mij tegen de reſt aankantede, onze Zoon zou uitſpatten om dien Ligtnis op te zoeken; en wie zou kunnen zeggen, hoe *dat* mogt afloopen met zulk een man des bloeds en gewelds, voor hoedanig Lovelace bekend ſtaet?

Al hetgeen ik verwagten kan om voor haar

te verwerven, is, dat de Hr. Brand, binnen eene week, of daaromtrent, naar de ſtad gezonden worde, om in ſtilte te verneemen naar haaren tegenwoordigen ſtaat, en leevenswijze, en te zien of zij ook ten eenenmaale nooddruftig zij: Want op al wat zij zelve ſchrijft, zal niet de minſte agt geſlagen worden.

Haar Vader heeft, trouwens, op haar ernſtig verzoek, den Vloek ingetrokken, welken hij, in drift, haar had opgelegd, ſtraks na haare ondeugende vlugt van ons. Dog Juffer Howe [*Het is een droevig ding, Juffr. Norton, van zo veele kanten tevens te moeten lijden!*] had de zaak zo moeijelijk gemaakt door haare onbehoorelijke Vrijheden tegen ons allen, zo wel bij Monde in alle gezelſchappen, als door Brieven geſchreeven aan mijne Bella; dat wij hem naauwlijks konden overreeden om haaren Brief te hooren leezen.

Deeze Vrijheden van Juffer Howe omtrent ons; de algemeene Roep tegen ons buiten deur, alwaar maar van ons geſproken wordt; de *zigtbaare*, en niet zelden *hoorbaare* kleinagtinge, met welke Hoogen en Laagen ons voor onze aangezigten behandelen, als wij naar Kerk gaen, en daaruit koomen, en zelf *in* de Kerk (want nergens anders hebben wij het hart om te gaen) als of op niemand van ons eenige agt gegeven waare dan om haarentwille; en als of zij onnozel, wij alle ſchuldig waaren; zijn geſtadige verzwaaringen, moet gij noodwendig denken, bij de geheele familie.

Zij heeft mijn Lot zwaar gemaakt, ben ik wel verzekerd, hetwelk voorheen verre was van ligt te zijn! ——— Om u de waarheid te zeggen, men

heeft

heeft mij bevolen om niets van haar, door welke hand ook, te ontvangen, zonder verlof. Indien ik derhalven mijne ontfermingen over haar zo verre involgde, dat ik heimelijk den Brief ontving, van welken gij gewag maakt, wat zou daarvan worden, dan dat ik mijzelve pijnigde, zonder in ſtaat te zijn van haar goed te doen? —— En wierd het bekend — De Hr. Harlowe is *zo* driftig —— En mogt hetzelve hem de Podagra in zijne Ingewanden jaagen, gelijk haare ligtvaardige Vlugt deed ——— Inderdaad, inderdaad, ik ben zeer ongelukkig! —— Want, Och mijne goede vrouw, zij is immers nog mijn Kind! —— Dog ten zij het meer in mijn vermogen waare —— Nogthans verlange ik om den Brief te zien —— Gij zegt, dat dezelve een berigt geeft van haaren tegenwoordigen ſtaat en omſtandigheden. —— Het arm kind, die in het bezit behoorde te zijn van duizenden! —— En ook *zal* koomen. —— Want haar Vader zal een getrouwe Rentmeeſter voor haar zijn. ——— Dog zij moet afwagten op welke wijze, en op welken tijd het hem belieft.

En is zij *weezenlijk* ongeſteld? ——— zo *zeer* ongeſteld? —— Dog zij *behoort* ook rouw en ſmerte te hebben. ——— Zij heeft die wel in eene dubbele maate aan ons toegebragt.

Maar gelooft zij *weezenlijk*, dat zij ons niet *lang* tot een laſt zal zijn? ——— Maar, O mijne Norton! ——— Zij moet, zij zal, ons lang tot laſt en ſmerte zijn —— Want kan zij denken, dat haar Dood, indien zij ons ontrukt wierd, van onzen druk een einde maaken zal? —— Kan men ook denken, dat de val van zulk een Kind niet van

ons beſchreid zal worden tot op het laatſte uur van ons leeven?

Maar geeft zij in den Brief, welken gij hebt, haar berouw, zonder eenige *bewimpelinge*, te kennen? Heeft zij daarin geen ſmaadelijke aanmerkingen? Tragt zij zig niet te verſchoonen? ——— Zo ik denzelven te zien *kwam*, zal het mij wel niet zo zeer ontroeren, dat mijne *blijkbaare* droefheid mij mogelijk aan hardigheden blootſtelle? ——— Kan men het ook zo beleggen ———

Maar ten welken einde? ——— Zend dien niet —— Ik belaſte het u ——— Ik durve denzelven niet zien ——

Nogthans ———

Maar, helaas! ———

O vergeef dit eene bijkans raadlooze Moeder! Dat kunt gij wel. ——— Gij weet dit alles wel in te ſchikken. ——— Dus zal ik het zo maar blijven laaten. —— Ik zal dit gedeelte van mijnen Brief niet weder overſchrijven.

Dog ik verkieze niet meer van haar te weeten, dan aan ons allen wordt medegedeeld —— Niet meer, dan ik *bekennen* durve gezien te hebben —— En hetwelk zommige van hen eer *aan* mij mededeelen, dan *van* mij ontvangen: En dit wel om den wil van mijne uitwendige ruſt: Alhoewel mijn inwendige vreede meer en meer nadeel lijdt door de gedwongene intoominge.

* *

Ik was genoodzaakt om af te breeken. Dog ik zal nu mijnen langen Brief tragten te ſluiten.

Het

Het is mij leed dat gij ziek zijt. Dog indien gij al wel waart, konde ik om uwentwille niet wenſchen, dat gij naar de ſtad gingt, zo als Lijsje ons vertelt dat gij verlangt te doen. Zo gij 'er heen *gingt*, zou men niet de minſte agt geeven op iets dat van u kwam. Dewijl zij u reeds al te eenzijdig agten ten haaren voordeele, zo zou uw vertrek derwaards hen daarin beveſtigen, en ten uwen nadeele inneemen, zonder haar eenig goed te doen. Alzo iedereen hier agtinge voor u heeft, zoude ik u raaden om u niet met al te veel ijver voor haar in de weer te ſtellen, inzonderheid in het bijzijn van mijne Bella's Lijsje, voor dat ik u kan laaten weeten dat het 'er een *bekwaame* tijd toe is. Nogthans u te verbieden om het lief olijk ſchepzel te beminnen, *wie* kan dat doen? O mijne Norton! gij *moet* haar beminnen! —— En zo moet ik ook!

Ik zende u vijf guinies, om u te onderſteunen in uwe tegenwoordige ziekte, en die van uwen Zoon; want dezelve moet u zwaar gevallen zijn. Welk een droevig, droevig ding is het, mijne waarde goede vrouw, dat alle *uwe* moeiten, en alle *mijne* moeiten, geduurende Agttien of Negentien jaaren aangewend, in zo weinige maanden, dus beklaagelijk verijdeld zijn! Nogthans moet ik altoos uwe vriendin zijn, en medelijden met u hebben, om deeze reden zelf dat ik zelve het medelijden van iedereen verdiene.

Miſſchien kan ik wel eens gelegenheid vinden om u, als in uwe ziekte, een bezoek te geeven; en dan zal ik met u kunnen weenen over den Brief, van welken gij gewag maakt. Maar ſchrijf, in toe-

koomende, niets aan mij omtrent het arm meisje, hetwelk gij denkt dat niet aan ons allen mag worden medegedeeld.

En ik belaſte u, zo zeer als gij mijne vriendſchap waardeert, als gij om mijn vreede wenſcht, om niets te melden van eenen Brief dien gij van mij hebt, nog aan de olijkaart zelve, nog aan iemand anders. Het was mij eenige verligtinge (nu 'er gelegenheid toe gegeven wierd) aan u te ſchrijven, die op eene zo bijzondere wijze in mijnen druk moet deelen. Eene Moeder, Juffr. Norton, kan haar Kind niet vergeeten, ſchoon dat Kind haare Moeder verlaaten konde; en met dat te doen, met al den trooſt van haare Moeder heen gaen! —— Zo als ik waarlijk zeggen kan, dat het gelegen is met

Uwe ongelukkige Vriendin,

CHARLOTTE HARLOWE.

VIII. BRIEF.

Juffer CL. HARLOWE, *aan Juffr.* JUDITH NORTON.

Saterd. den 29. Julij.

Ik wenſche u, met al mijn hart, geluk, mijne waarde Juffr. Norton, met de beterſchap van uwen Zoon; welken ik God bidde, dat hij, te gelijk

lijk met uwe gezondheid, volkoomen wil herſtellen.

Ik maake eenige haaſt met ſchrijven, alzo ik ſchroome voor het gevolg van de uitſlagen die gij doet aangaende eenig middel, dat gij voorhebt ten mijnen voordeele te beproeven [Bij mijne nabeſtaenden, vermoede ik, dat gij meent]: Dog gij wilt mij niet melden wat, zegt gij, zo het kwaalijk uitvalle.

Nu moet ik u ſmeeken, dat gij dog niet eenigen ſtap ten mijnen voordeele neemen wilt, van welken gij mij niet eerſt verwittigt.

Ik hebbe hen maar een verzoek te doen, buiten hetgeen begreepen is in mijnen Brief aan mijne Zuſter; en ik zou niet gaarn hebben, dunkt mij, om den vreede van hun eigen gemoed in toekoomende, dat zij zo geplaagd wierden, door uwe welmeenende goedheid, en die van Juffer Howe, dat zij wierden aangezet om mij dat te weigeren. En waarom zou 'er meer voor mij gevraagd worden, dan ik kan deelagtig zijn? Meer dan vollſtrekt noodzaakelijk is tot mijn eigen vreede?

Gij onderſtelt, dat ik het Antwoord van mijne Zuſter reeds zou hebben op den tijd als de uwe mij ter hand kwam. Ik hebbe het: Het is een ſtraf, een zeer ſtraf antwoord. Nogthans als men bedenkt hoe zij mijne fout beſchouwen, en de tergingen, welke ik onderſtellen mag dat zij zo onlangs nog van Juffer Howe ontvangen hebben, moet ik het als eene gunſt aanmerken, dat ik een Antwoord in 't geheel daarop gekreegen hebbe. Ik zal u met den eerſten een afſchrift daarvan zenden; gelijk

lijk ook van den mijnen, waarop het ten Antwoord dient.

Ik hebbe reden om zeer dankbaar te zijn, dat mijn Vader die hevige Vervloekinge heeft ingetrokken, van welke ik zo veel aandoeninge had —— Eens Ouders Vloek, mijne waarde Juffr. Norton! Welk Kind zou geruſt kunnen ſterven onder eens Ouders Vloek? daar dezelve nog ook zo letterlijk vervuld wierd als deeze, wat dit leeven aangaet!

Het hart is mij te vol om de bijzonderheden aan te roeren van mijns Zuſters Brief. Ik kan maar *eene* boete doen voor mijne fout. Mogt *die* worden aangenomen! En mogt het ras vergeten worden, bij *alle* mijne waarde nabeſtaenden, dat 'er zulk eene ongelukkige Dogter, Zuſter, of Nigt, geweeſt is, als Clariſſa Harlowe!

Mijn Neef Morden was een van diegeenen, welke zo ernſtig baden om mijne herſtellinge, toen ik Negen en Elf jaaren oud was, zo als gij meldt. Mijne Zuſter denkt, dat *hij* een van diegeenen zijn zal, welke wenſchen zullen dat ik nooit in weezen geweeſt waare. Dog ik bidde u, laat mij, als hij overkoomt, dat dog ten eerſten weeten.

Gij denkt, dat waare het niet van wegens dat ongelukkig denkbeeld van mijn beweegelijk talent, mijne Moeder wel zou toegeeven. Wat zou ik wel niet willen geeven om haar nog eens te zien, en ſchoon buiten haar weeten den zoom van haar kleed te kuſſen!

Konde ik gedagt hebben, dat de laatſtemaal dat ik haar zag, *de laatſtemaal geweeſt zou zijn*, hoe bezwaarelijk zoude ik mij hebben laaten afrukken van haare omhelsde voeten! —— En toen ik,

ik, mij verbergende agter de taxus-haag op den 5den van April laatſtleeden (a), mijn Vader zag, en mijn Oom Antonij, en mijn Broeder en Zuſter, hoe weinig dagt ik toen, dat Dat de laatſte reize zijn zoude dat ik hen ooit zou zien; en dat, in zo korten tijd, zo veel vreezelijke onheilen mij zouden overkoomen!

Dog ik kan niets ſchrijven, dan het geen u ontroeringe moet geeven. Ik zal derhalven, na mijn verzoek herhaald te hebben, dat gij uwe voorſpraak voor mij niet gebruiken wilt dan met mijne voorafgaende toeſtemminge, ſluiten met de verzekeringe, dat ik ben, en altoos zijn zal,

Uwe allergenegenſte en onderdaanige

CLARISSA HARLOWE.

IX. BRIEF.

Juffer AR. HARLOWE, *aan Juffer* CL. HARLOWE.

[*Ten Antwoord op den haaren van Vrijdag, den 21 Julij, Br.* XCV. *van het VI. Deel.*]

Donderdag, den 27 Julij.

O mijn ongelukkige verlooren Zuſter,

Hoe elendig ſlegt zijt gij van uwe romaneske en

(a) Zie D. II. bl. 366.

en ligtvaardige onderneeminge afgekoomen! —— Ik hebbe in mijn hart deernis met u.

Wel ter dege mag het u ſmerten en berouwen! —— Lovelace heeft u verlaaten! —— In welken ſtaat of omſtandigheden, weet gij zelve beſt.

Ik wenſchte wel, dat uw gedrag gemaakt had, dat men meer deernis met uw geval kon hebben. Dog het is uw eigen zoeken geweeſt.

God helpe u! —— Want gij hebt niet een vriendt die u zal willen aanzien! —— Arm, ondeugend, bedorven ſchepzel! —— Zo gevallen, als gij zijt, tegen alle waarſchuwinge, tegen vermaaninge, tegen pligt!

Dog het kan niet baaten, of ik u al verwijtingen doe. Ik weene over u.

Mijne arme Moeder! —— Uwe roekeloosheid en dwaasheid hebben *haar* elendiger gemaakt, dan *gij* kunt zijn. —— Nogthans heeftze mijnen Vader gebeden om uw verzoek in te willigen.

Mijne Oomen voegden zig bij haar; want zij dagten, dat 'er een weinig meer zedigheid in uwen Brief was, dan in de brieven van uwe bitze voorſpraak: En het heeft mijn Vader behaagd mij verlof te geeven om te ſchrijven; dog alleen voor *hem* deeze woorden, en niet meer: „ Dat hij „ den Vloek intrekt, welken hij op u gelegd heeft, „ toen hij eerſt uwe ondeugende vlugt te hooren „ kwam, zo verre als het in zijn vermoogen is om „ zulks te doen; en hoopt dat uwe tegenwoordige „ ſtraffe alles mag zijn, dat u zal overkoomen. „ Voor het overige, wil hij u nooit voor de

„ zij-

„ zijne erkennen, nog het u vergeeven; en het „ ſmert hem, dat hij zulk eene Dogter in de we- „ reld heeft. „

Dit alles, en nog meer, hebt gij wel verdiend van hem, en van *Ons* allen: Maar wat hebt gij gedaan aan dien overgegeven Lichtmis, om te verdienen hetgeen u van *zijne* handen bejegent is? ——— Ik vreeze, ik vreeze, Zuſter! ——— Dog niet meer! —— Een gezegend ſtuk werks hebt gij in deeze vier maanden uitgerigt.

Mijn Broeder is nu te Edenburg, van mijnen Vader daar na toe gezonden [ſchoon hij niet weet dat dit de beweegreden is] op dat hij uwen zeegepraalenden verleider niet mag ontmoeten.

Ons wordt vertelt, dat hij u gaarn zou willen trouwen: Maar waarom heeft hij u dan verlaaten? Hij heeft u gehouden, tot zo lang hij u moede was, buiten twijffel; en het is niet waarſchijnelijk, dat hij u zou willen hebben, dan op zodanige wijze als gij reeds zonder eenigen twijffel de *zijne* geweeſt zijt.

Gij behoort uwe vriendin Juffer Howe te raaden, om zig minder te moeijen met uwe zaaken, dan zij doet, ten zij ze het doen kon met meer ordentlijkheid. Zij heeft drie Brieven aan mij geſchreeven: Zeer onbeſchofte Brieven. Uwe begunſtigſter, de arme Juffr. Norton, denkt dat gij niets weet van het ſchrijven van het vinnig ſchepzel. Ik hoope dat het zo is. Dog dan is de ſchrijffter dies te onbeſcheidener. Dog, geloovende hetgeen de al te gunſtige vrouw zegt, ging ik dies te bereidwilliger zitten om uwen Brief te beantwoorden; en ik ſchrijf met minder geſtrengheid,

kan

kan ik u wel zeggen, dan ik anders zou gedaan hebben, zo ik dien al in 't geheel beantwoordt had.

Laaſtleden Maandag was uw Geboortedag. Denk eens, arm ondankbaar ſchepzel die gij zijt! hoe wij alle dien plegten te vieren; en gij zult u niet verwonderen als men u berigt, dat wij op dien dag van malkanderen afliepen. Maar God geeve u een waaragtige boetvaardigheid, zo gij die alreeds niet hebt! En zij zal wel waaragtig zijn, indien zij evenredig is met de ſchande en droefheid die gij ons allen hebt aangedaan.

Uwe bedrukte Zuſter,

ARABELLA HARLOWE.

Uw Neef Morden wordt alle dagen in Engeland verwagt. Hij zal zo wel als andere van de familie, als hij te hooren koomt wat een gezeegend ſtuk werks gij hebt uitgevoerd, wenſchen dat gij nooit in weezen waart geweeſt.

X. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Juffer* HOWE.

Zondag, den 30 van Julij.

Gij hebt mij groot vermaak aangebragt, mijne waardſte vriendin, met uwe goedkeuringe van mijne redenkavelingen, en van mijn beſluit daarop gegrond, om den Hr. Lovelace nooit tot mijn man te neemen. Deeze goedkeuringe, met uw verlof dat ik het zegge, is eene zo *billijke* zaak, van wegens de natuure van het geval, en van wegens de ſtrikte eerbaarheid en waare deſtigheid van geeſt, over welke ik mij altoos verwonderd hebbe in mijne Anna Howe, dat ik naauwlijks bevroeden kon waaraan, behalven aan mijn ongelukkig noodlot, hetwelk mij in eenigen tijd niemands welgevallen wilde gunnen, de raad waare toe te ſchrijven, welken gij mij gaft tot het tegendeel.

Dog laat de ſlegte ſtaat van mijne gezondheid, en hetgeen daaruit natuurelijk zou kunnen volgen, u niet bedroeven. Ik hebbe u betuigd, dat ik het leeven niet ontloopen zal, nog de middelen ontgaen die hetzelve zouden kunnen rekken, zo het Godo goeddunke: En zo het hem *niet* goeddunke, wie zal morren over zijnen wil?

Indien het bevonden zal worden, dat ik

mij

mij niet onwaardig uwer Liefde, en mijns eigenen Characters gedragen hebbe, in mijne grootſte beproevingen, dat zal een geluk zijn voor ons beide bij de herdenkinge daarvan.

De ſtoot, welken gij mij zo ernſtig raadt dat ik pooge te boven te koomen, was de grootſte ſtoot, dien ik krijgen konde. Dog, mijne waarde, alzo dezelve niet is te wege gebragt door mijne *ſchuld*, hoope ik, dat ik dien reeds ben te boven gekoomen. Dat hoope ik waarlijk.

Ik hebbe meer droefheid (zomtijds trouwens) over *anderen*, dan over *mij zelve*. En dat *behoore* ik. Want wat *mijzelve* aangaet, ik kan niet anders denken, dan dat ik eer een ongeluk ontkoomen ben, dan een verlies geleeden hebbe, met den Hr. Lovelace niet tot mijn man te krijgen ——— Al had hij zelf de ſnoodſte aller mishandelingen *niet* bedreeven.

Laat elk een, die mijne Gebeurtenis weet, zijn character opmaaken uit zijn gedrag jegens *mij*, *voor* die mishandelinge; en dan oordeelen, of het in het allerminſt wel waarſchijnelijk waare, dat zulk een man mij gelukkig maaken zou. Als men maar zijn character opmaakt uit zijne beginzelen ten aanzien van *de Sexe in 't algemeen*, en uit zijne onderneemingen tegen veele van dezelve, en daarbij in overweeginge neemt de *Wreedheid van zijnen Aart*, en de *Brooddronkenheid van zijne Vindinge*, te gelijk met het *hoog gevoelen dat hij van zigzelven heeft*, dan zal men niet twijffelen, of eene Vrouw moeſt bij hem elendig geweeſt zijn; en meer elendig, indien zij hem beminde, dan

zij

zij kon worden, waare zij onverſchillig jegens hem.

Een *jaar* tijds zou zeer waarſchijnelijk wel mijn leeven beperkt hebben; in zulke omſtandigheden als ik was met mijne vrienden; zo vervolgd en geſard als ik geweeſt was van mijnen Broeder en Zuſter; en mijn hart zelf van een gereeten zijnde door de *moedwillige*, en (zo als het nu blijkt) *voorbedagte* ophoudingen van dien man, welken ik wenſchte eene verpligtinge van dankbaarheid op te leggen, en wiens beſcherminge ik met te meer regt verwagten mogt, alzo hij mij van alle andere beroofd had, en gebragt tot eene volſtrekte afhangelijkheid van hemzelven. Ik dagt inderdaad voormaals, dat het zijn *eenig* oogmerk was om mij hiertoe te brengen (alzo hij mijne familie haatede); en miſtrooſtelijk genoeg was het waarlijk voor mij, zo dat het eenig al geweeſt waare.

Kan men wel anders denken, mijne waarde, dan dat mijne gezondheid meer dan half geknakt was (daar ik zo gelukkig was voor dat ik den Hr. Lovelace kende) door zulk eene droevige omwentelinge in mijne omſtandigheden? ——— Zo was dezelve inderdaad. Nog was de ondeugende geweldenaarij *noodig* geweeſt, om een leeven af te ſnijden, ſchoon mogelijk niet zo *heel* ſchielijk af te ſnijden, waarvan hij zijn ſpeeltuig gemaakt heeft.

Waare ik maar eene *maand* lang de zijne geweeſt, hij zou dan in bezit geweeſt zijn van het Capitaal, waarop mijne nabeſtaenden hun hart gezet hebben; hetwelk hen te meer zou ſmerten,

ten, alzo zij *hem* niet minder haateden dan hij *hen*.

Hebbe ik, deeze dingen in aanmerkinge genomen zijnde, geen reden, om mijzelve gelukkiger te agten, zonder den Hr. Lovelace, dan ik met hem kon geweeſt zijn? ——— Mijn *wil daarbij ongeſchonden* zijnde; en daar ik mijzelve maar zeer weinig, ja, niets ten zijnen aanzien, hebbe te verwijten?

Dog met mijne *Nabeſtaenden* is het *anders* gelegen. Zij verdienen inderdaad dat men deernis met hen hebbe. Zij zijn, en zullen buiten twijffel lang ongelukkig zijn.

Om wel over hunne verſtoordheid, en over hun gedrag te oordeelen, moeten wij ons in hunnen toeſtand ſtellen: ——— En terwijl *zij* denken dat ik meer ſchuld hebbe dan zij zelve (het zij mijne begunſtigers van hun gevoelen zijn, of niet) en regt hebben om voor zigzelven te oordeelen, zo behoort 'er groote inſchikkelijkheid omtrent hen gebruikt te worden; omtrent mijne Ouders inzonderheid. Zij kunnen ten minſten *zigzelve* vrijſpreeken ('t welk ik niet kan doen); en te meer, daar zij, tot hunne ſmerte gedenken kunnen aan alle hunne voorgaende Toegeevendheid, en onbetwiſtbaare Liefde jegens mij.

Uwe eenzijdigheid voor de vriendin, die gij zo hoog waardeert, zal u niet ligt dit ſpoor van denken laaten volgen. Dog gelief alleen, mijne waarde, de zaak in het navolgende ligt eens te beſchouwen.

„ Daar was mijne MOEDER, eene van de „ voorzigtigſte perſoonen van haare Sexe, ge-

„ trouwd

„ trouwd aan eene familie, welke misschien niet
„ van zulk een gelukkig gestel waaren dan zij zelve;
„ dog welke alle zij de bekwaamheid had, voor
„ een langen tijd, volstrektlijk te regeeren, zo als
„ het haar beliefde, door haare bestierende wijs-
„ heid, terwijl dezelve niet beter wisten, of hun-
„ ne bevelen waaren de voorschriften van hunne
„ eigene harten; zulk eene zoete Behendigheid
„ hadze van te overwinnen door den schijn van
„ zig te onderwerpen. Denk eens, mijne waarde,
„ welke de roem en het vermaak moest zijn van
„ zulk eene Moeder, dat zij in mijnen Broeder ee-
„ nen *Zoon* kon geeven aan de familie vereerd
„ met haare Liefde, welke hunner wenschen niet
„ onwaardig was; eene *Dogter*, in mijne *Zuster*,
„ welker zij geen reden had van zig te schaamen;
„ en in *mij*, eene *tweede* Dogter, welke ieder-
„ een den lof gaf (zodanig was hunne eenzijdi-
„ ge gunst te mijwaards) als nog nader en naauwer
„ gelijkenis draagende met haar zelve? Hoe wel ver-
„ genoegd in zigzelve, konde zij met een vrolijk
„ weezen rond zien op eene familie, welke zij zo
„ gezegend had! Welke loftuitingen wierden haar
„ opgedragen wegens het voorbeeld, dat zij ons
„ gegeven had, en hetwelk gevolgd wierd van zo
„ veel beloovende uitwerkzelen! Met welk eene
„ edele vrijmoedigheid kon zij haaren dierbaaren
„ Hr. Harlowe beschouwen, als een persoon die
„ door haar gelukkig gemaakt was; en zig ver-
„ heugen in de gedagte, dat, niets dan reinheid
„ uit een zo reinen bron kon vloeijen!

„ Nu, mijne waarde, keer dit bekoorelijk ge-
„ zigt, zo als ik dagelijks doe, eens om. Zie

„ mijne lieve *Moeder*, treurende in haar Kabinet-
„ je; haare droefheid poogende te onderdrukken
„ aan haaren Tafel, en in die vertrekken, daar de
„ droefheid voorheen niet bekend was: Haar
„ peinzend hoofd laatende hangen: Haar goeder-
„ tieren gelaat niet meer beſtraald met lachjes:
„ Haare deugd moetende lijden wegens fouten,
„ waaraan zij zig niet kon ſchuldig maaken: Haa-
„ re lijdzaamheid geſtadig op de proef geſteld (om
„ dat ze dezelve in grootere maate bezit, dan ie-
„ mand anders) met het weder ophaalen van fou-
„ ten, door welke zij al zo zeer gewond is, als
„ die geenen kunnen zijn, van wien zij dezelve zo
„ dikwijls hoort: Zigzelve, als den ſpring-bron,
„ eene ſmet aantrekkende, welke ſlegts eene der
„ uitwateringen bezoedeld had: Vreezende haa-
„ re lippen (zo ze 'er al toe genegen waare) ten
„ mijnen voordeele te openen, op dat zij niet ge-
„ agt moge worden in haar eigen gemoed eenig-
„ zins te neigen naar feilen, van welke men haar
„ nooit had kunnen verdenken: Beroofd van die
„ behaagelijke verdienſte, op welke eene Moeder
„ van wel opgevoede en veel goeds beloovende
„ kinderen haaren roem mag draagen: Terwijl ie-
„ dereen, die haar bezoekt, of van haar bezogt
„ wordt, door een ſtilzwijgend gedrag, en een ge-
„ zigt, dat meer beduidt dan woorden kunnen uit-
„ drukken, haar beklaagen, daar zij zig met haar
„ plegten te verblijden: Het ontroerd ſtilzwijgen
„ haar kwetzende: Het medelijdend gezigt haar
„ leed herinnerende: De half geſmoorde zugt in
„ *hen*, *haar* ſteeds dieper zugten doende loozen;
„ en hunne afgewende oogen, terwijl zij de op-
„ koo-

„ koomende traan in dezelve poogen te bedwingen, de traanen uit de *haare* perſende, die zig niet bedwingen laaten.

„ Als ik deeze dingen overweege, en daarbij voege de felle pijnen, die het ſterker hart van mijnen VADER in ſtukken ſcheuren, dewijl hetzelve zig niet kan verligten door die traanen, welke de pijnigende droefheid afleiden naar de oogen van zagter geeſten: De overziedende beroeringen van mijnen ongeduldigen en onbetoombaaren BROEDER, die tot in het hart van zijne eere getroffen is, door den val van eene Zuſter, op welke hij zig voormaals beroemde: Den hoogmoed van eene OUDERE ZUSTER, die haars ondanks lijden moeſt, dat de eere, welke haar voorbijging, beweezen wierd aan eene die na haar was geboren: En eindelijk de oneere, welke ik TWEE OOMEN hebbe toegebragt, die als om ſtrijd elk voor ander haare toen gelukkige Nigt poogden te begunſtigen: —— Als ik mijne gedagten, zegge ik, gaen laate over mijne fout in dit ſterk, en egter regtmaatig ligt, welke plaatze kan 'er dan overblijven om iemand te beſchuldigen buiten mijzelve ongelukkige? En hoe veel reden hebbe ik om te zeggen, *Zo ik mij regtvaardige, mijn eigen hart zal mij verdoemen; zo ik zegge, Ik ben volmaakt, hetzelve zal mij dog verkeerd verklaaren?* „

Laat mij toe, dat ik hier mijne pen voor een weinig oogenblikken ter neder legge:

* *

Gij zijt zeer vriendlijk jegens mij, *in uw oog-merk* althans, weete ik, als gij mij betuigt, Dat het in mijne magt is om den dag van des Hren. Hickmans geluk te verhaaſten. Dog gun mij egter verlof van te zeggen, dat ik minder gevallen hebbe in deeze minzaame verzekeringe, dan in eenig ander gedeelte van uwen Brief.

In de eerſte plaatze weet gij immers, dat het *niet* in mijne magt is te zeggen, *wanneer* ik mijnen doctor zijn affcheid geeven kan; en gij behoort eene Huwelijks-verbintenis, welke *gijzelve voorhebt* om aan te gaen, en naar welke uwe *Moeder* zo zeer *verlangt*, niet te doen afhangen van eene zo wiſſelvallige gebeurtenis. En ik wil ook geen eerbewijs ontvangen, hetwelk tot *haare* kleinagtinge ſtrekken moet.

Indien 'er iets mij nog ſmaak kon doen vinden in het leeven, na hetgeen ik geleeden hebbe, zoude het zijn de hoope op de aanhoudinge van die meer dan Zuſterlijke Liefde, welke jaaren lang onafgebroken, ons als eene ziel te zamen heeft geſtrengeld. ——— En waarom zoudt gij uitſtellen, mijne waarde, om (door een nog ſterker band) nog een anderen vriend te verleenen aan eene, die zo weinige heeft?

Ik ben blijde, dat gij mijnen Brief aan Juffer Montague hebt gezonden. Ik hoope dat ik van deezen ongelukkigen man niets meer zal te hooren koomen.

Ik had een begin gemaakt met de bijzonderhe-

heden van mijne Treurige Geſchiedenis: Dog het is eene zo ſmertelijke taak, en ik hebbe zo veel meer gewigtige dingen te doen, en gelijk ik ſchroome, zo weinig tijds tot het verrigten van dezelve, dat, konde ik mij daarvan ontſlaen, ik niet verder daarin zou willen voortgaen.

Daarbij weete ik ter deezer uure nog niet, door welke middelen verſcheidene van zijne ſchelmerijen om mij te bederven zijn ter uitvoer gebragt; zo dat eenige weezenlijke ſtukken van mijne droevige Geſchiedenis gebreklijk moeten zijn, zo ik dezelve ging zitten beſchrijven. Dog ik hebbe een middel bedagt, hetwelk het oogmerk en den wenſch van uwe Moeder en U al zo wel, en miſſchien beter, zal beantwoorden.

De Hr. Lovelace, ſchijnt het, heeft aan zijnen vriend, den Hr. Belford, alles medegedeeld, wat tuſſchen hemzelven en mij, van tijd tot tijd, is voorgevallen. De Hr. Belford heeft hetzelve niet kunnen ontkennen. Zo dat (gelijk wij hier in het voorbijgaen mogen aanmerken) een arm jong ſchepzel, welker onbedagtheid eenen Ligtmis eenige magt over haar verleend heeft, eene reden hebbe, *waarom zij weinig denkt*, om zig haarer dwaasheid te beklaagen; nademaal deeze deugnieten, die geen meer eere bezitten in het een ſtuk dan in het ander, geen zwaarigheid maaken van over haare zwakheid onder andere te zegepraalen bij hunne Broeders Ligtmiſſen.

Ik hebbe niet bedugt te zijn voor iets van deezen aart, indien mij in zijne Brieven zo veel regt gedaen wordt, als de Hr. Belford mij verzekert dat 'er mij geſchiedt: En derhalven zullen de bijzon-

derheden van mijne Geſchiedenis, en de ſnoode Konſtenaarijen van deezen ondeugenden man, dunkt mij, beſt kunnen opgemaakt worden uit die eigene Brieven van hem (indien men den Hr. Belford kan beweegen om dezelve mede te deelen); op welke ik mij durve beroepen met dezelve opregtheid en ijver, als hij deed, die zegt, —— *Och of ik eenen hadde die mij hoorde!* —— *en dat mijn tegenpartij een boek ſchreef! Zoude ik het niet op mijne ſchouder draagen? Ik zoude het op mij binden als eene kroone!* —— *Want ik hebbe, gelijk Adam, mijne overtreedingen niet bedekt, door eigene liefde mijne misdaad verbergende.*

Daar is een middel, hetwelk men kan aanwenden om den Hr. Belford te beweegen, dat hij deeze Brieven mededeele; nademaal hij een opregt afgrijzen ſchijnt te hebben (en verklaart altijd gehad te hebben) van zijns vriends ondeugende behandelinge jegens mij. Dog dat, zult gij zeggen, als gij het hoort, dat een zeldzaam middel is. Niettemin ben ik daarop tegenwoordig zeer ernſtig geſteld.

Het is geen ander dan dit:

Ik denke den Hr. Belford tot Executeur te maaken van mijnen Uiterſten Wil [Dit ontzette u niet]: En met dit oogmerk laate ik zijne bezoeken met te minder zwaarigheid toe: En elke reize als ik hem zie, worde ik, van wegens zijne ontferminge over mij, meer en meer gezind om zulks te doen. Indien ik hetzelve voorneemen behoude, en hij dien Laſt op zig neemt, en de ſtukken die hij in zijne magt heeft wil mededeelen, zo zullen die,

die, gevoegd bij hetgeen gij kunt leveren, het oogmerk geheel en al beantwoorden.

Ik weete wel, dat gij zult verzet ſtaen over mijn denkbeeld van zulk een Executeur: Maar ik bidde u, mijne waarde, bedenk eens, in mijne tegenwoordige omſtandigheden, wat ik beter doen kan, daar ik de magt hebbe om een Teſtament te maaken, en aanzienlijke goederen hebbe ter mijner eigene beſtellinge.

Uwe Moeder, ben ik wel verzekerd, zou niet toeſtaen, dat *Gij* deezen poſt op u naam. Den *Hr. Hickman* zou het kunnen blootſtellen, om van dien gewelddaadigen karel beſprongen te worden. *Juffr. Norton* kan het niet doen, wegens verſcheidene redenen, die haarzelve betreffen. Mijn *Broeder* merkt hetgeen ik behoore te bezitten, aan als zijn regt: Mijn *Oom Harlowe* is reeds een van mijne Voogden (gelijk mijn Neef Morden de andere is) over het Capitaal, 't welk mijn Grootvader mij heeft nagelaaten: Dog gij ziet, dat ik van mijne eigene familie de weinige guinies niet kon krijgen, welke ik op Harlowe-Plaatze agterliet; en mijn *Oom Antonij* dreigde mij voormaals, dat mijns Grootvaders Teſtament betwiſt zou worden. Mijn *Vader!* —— Voorzeker, mijne waarde, ik zou niet verwagten, dat mijn *Vader* alles doen zoude, hetgeen ik wenſchen zoude dat geſchiede: En dat een *Wil* worde uitgevoerd van een Vader voor eene Dogter (welke ten deele, miſſchien, volſtrekt aanloopt tegen zijn eigen oordeel) dat luidt, in het *woord* zelf, eenigzins ſtout en beveelende.

Indien trouwens mijn *Neef Morden* in tijds mogt overkoomen, en deezen Poſt wilde op zig

neemen ——— Dog ook *hem* zelf mogt het aan gevaaren onderwerpen; en te meer, alzo hij een man van grooten moed is; en alzo de andere man (van *geen minder* moed) mij (die zo lang van alle beſcherminge verſtoken geweeſt ben) aanziet als zijn eigendom.

De Hr. Belford nu, zo als ik reeds gemeld hebbe, weet alles wat 'er gebeurd is. Hij is een man van moed, en, naar het ſchijnt, al zo onverſaagd als de andere, met meer menſchlijke en goedertierene hoedanigheden. Gij weet niet, mijne waarde, welke blijken van opregte goedertierenheid deeze Hr. Belford getoond heeft, niet alleen ter gelegenheid van het wreed Arreſt, maar ook zedert bij verſcheidene gelegenheden. En Juffr. Lovick heeft de moeite genomen van te verneemen naar zijn algemeen character; en hoort een zeer goed getuigenis van hem, ten aanzien van regtvaardigheid en edelmoedigheid in alle zijne handelingen, die het *Meum* en *Tuum* aangaen, zo als men het noemt: Hij heeft kennis van Regtzaaken; en heeft ter deezer tijd twee Executeurſchappen tot zijn laſt, in welker bereddinge zijne eerelijkheid buiten alle opſpraak is.

Alle deeze redenen hebben mij eenigermaate reeds doen *vaſtſtellen*, om deeze gunſt van hem te verzoeken; ſchoon het wonderlijk zal luiden, dat ik een boezemvriend van den Hr. Lovelace tot mijnen Executeur maake.

Dit is zeker: Mijn Broeder zal in zulk een geval veel eer beruſten in de Artikelen van mijn Teſtament, alzo hij dan zal zien, dat het vrugtloos zal zijn, eenige van dezelve te betwiſten, welke hij

hij anders, durve ik zeggen, betwiſten zoude, of mijne andere vrienden overreeden om zulks te doen. En wie zou een Executeur in een Regts-geding willen inwikkelen, indien men het konde voorkoomen? ——— Hoedanig het gaen zoude, indien 'er iemand wierd aangeſteld, welken mijn Broeder door ontzag of dwang kon hoopen te overheerſchen; nademaal mijn Vader in het bezit van alles is, en volſtrektlijk van hem geregeerd wordt. [Ongeſtuime geeſten, mijne waarde, zo als ik dikwijls gezien hebbe, zullen zig door nog ongeſtuimer laaten overwinnen zo wel, als zomtijds zig ontwapenen door de zagtmoedigen.] —— Nog zou ik *wenſchen*, moogt gij wel gelooven, dat de goederen mijnen Vader uit de handen gewrongen wierden: Terwijl de Hr. Belford, die een man van middelen is (en een goed beſtier heeft over zijne eigene zaaken) geen ander belang zou hebben, dan om regt te doen.

Daar bij dringt hij bij uitſtek ſterk, dat ik hem eenige gelegenheid verleene om zijne dienſtwilligheid jegens mij te betoonen: en hij zou bekwaam zijn om zijnen gewelddaadigen vriend in toom te houden en te leiden, op welken hij meer invloed heeft, dan eenig ander menſch.

Dog alles wel ingezien zijnde, weete ik niet of het niet verre weg wenſchelijker waare, dat mijne Geſchiedenis, en *Ik zelve ook*, zo ras als mogelijk is vergeten wierden. Hieraan zal ik in het allerminſt niet twijffelen, indien het character van mijne Ouderen [Gij zult mij dit wel vergeeven, mijne waarde] niet gedekt kan worden tegen de onge-

temperde bitterheid, welke van wegens uwen hartlijken ijver voor mij, zig zomtijds met uwe inkt vermengd heeft. ——— Een ſtuk, hetwelk wel *behoort* en *moet* (ik ben daarop gezet) in agt genomen worden, indien 'er iets gedaen worde het welk uwe Moeder en gij begeeren dat geſchiede. Het gemeen gros der wereld is maar al te gereed om zig tegen eenen pligt aan te kanten ——— En algemeene pligten, mijne waarde, behooren niet verzwakt te worden door de regtvaardiginge van eene enkele perſoon, hoe ongelukkig haare omſtandigheden ook mogen geweeſt zijn.

Mijn Vader is zo goed geweeſt om mij te ontheffen van de hevige Vervloekinge, welke hij op mij gelegd had. Ik moet nu ernſtig aanhouden om eenen Laatſten Zegen; en dat is alles wat ik beſtaen zal te eiſchen. De Brief van mijne Zuster, welke mij deeze genade mededeelt, is een zeer geſtrenge: Dog alzo zij aan mij ſchrijft als *van wegen iedereen*, hoe kan ik verwagten, dat die anders zijn zoude?

Indien gij morgen op reize gaet, kan deeze Brief u niet bereiken voor dat gij koomt ten huize van uwe Moeij Harman. Ik zal dien derhalven derwaards zenden, zo als de Hr. Hickman mij onderrigt heeft.

Ik hoope, dat u geen ongemakken zullen ontmoet zijn op uwe kleine reize en overtogt; en dat gij alle die geene in goede gezondheid zult gevonden hebben, welke gij wenſcht wel te zien.

Indien uwe nabeſtaenden op het Eilandje hunne

ne verzoeken voegen bij de bevelen van uwe Moeder, om uwe Trouwverbintenis voltrokken te zien voor dat gij hen verlaat, zo bidde ik u, mijne waarde, om hen dog te believen. Hoe aangenaam zal de bekendmaakinge, dat gij zo gedaen hebt, zijn voor

Uwe altoos-getrouwe en toegenegene

CL. HARLOWE!

XI. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Juffer* AR. HARLOWE.

Saterdag, den 29 van Julij.

Ik klaage niet, mijne waarde Zuſter, over de Geſtrengheid, welke het u behaagd heeft te betoonen in den Brief, waarmede gij mij begunſtigd hebt; dewijl de geſtrengheid vergezeld ging met de genade, om welke ik verzogt had; en om dat de beſchuldigingen van mijn eigen hart ſterker zijn, dan de verwijtingen van iemand anders zijn kunnen: En egter hebbe ik niet half zo veel ſchuld, dan men zig verbeeldt dat ik hebbe: Gelijk men zou toeſtaen, indien alle de omſtandigheden van mijne ongelukkige Geſchiedenis bekend waaren; en welke ik bereid zal zijn om aan Juffr. Norton mede te deelen, indien zij laſt ontvange om naar de-

dezelve te verneemen; of aan u, mijne Zuſter, indien gij dezelve met geduld kunt hooren.

Met een doordroevig hart gedagt ik, welk een dag de 24ſte van Julij was. Ik begon daarmede 's avonds te vooren; en den dag zelven bragt ik door ——— *zo als het betaamde dat ik dien doorbragt.* Nog hebbe ik eenigen trooſt te verleenen aan mijne lieve en altoos-gëeerde Vader en Moeder, en aan u, mijne Bella, dan Deezen ——— Dat, gelijk het de eerſte *ongelukkige* Verjaardag was van mijne Geboorte, het, naar alle waarſchijnelijkheid, de *laatſte* zijn zal.

Geloof mij, mijne waarde Zuſter, ik zegge dit niet, enkel om medelijden te verwekken; maar op de *beſte* gronden. En alzo ik het, om die reden, voor het hoogſt belang agte voor den vreede van mijn gemoed, om nog eene gunſt meer te verwerven; zo zoude ik gaarn aan uwe tusſchenſpraak, *als mijne Zuſter*, het verlof te danken hebben, waarom ik ſneeke, om een half-douzijn regels (met de hoope van dezelve beantwoord te krijgen zo als ik wenſche) te rigten aan een van beide of aan beide mijne gëeerde Ouderen, met eene bede om hunnen *Laatſten Zegen.*

Deeze Zegen is nu alle de gunſt, die ik te verzoeken hebbe: Het is alles wat ik *durve* verzoeken: Nogthans ſchroome ik eensklaps, ſchoon door een Brief, in te druiſchen in de tegenwoordigheid van een van beide. En zo ik denzelven niet verzogt, zoude het kunnen ſchijnen voort te koomen uit ſtijfhoofdigheid of gebrek van pligtmaatigheid, daar mijn hart geheel nederig en boetvaardig is. Wees alleen zo goed om mij aan te moe-

di-

digen tot het onderneemen van deeze taak —— Schrijf maar eenen regel, „ Klaartje Harlowe, gij „ hebt vrijheid om te ſchrijven zo als gij be„ geert. „ Dit zal genoeg zijn ——— en zal, tot op mijn laatſte uur, als de grootſte gunſt erkend worden van

Uwe waarlijk boetvaardige Zuſter,

CLARISSA HARLOWE.

XII. BRIEF.

Juffr. NORTON, *aan Juffer* CLARISSA HARLOWE.

Maandag, den 31 van Julij.

Mijne waardſte jonge Lady,

Ik moet inderdaad bekennen, dat ik de vrijheid nam van aan uwe Moeder te ſchrijven, met aanbiedinge om, indien zij mij verlof gaf, den uwen van den 24ſten ingeſlooten aan haar te zenden: Waaruit ik dagt dat zij zou zien, welke de geſteldheid was van uw gemoed; welke de natuur was van uwe laatſte ontroeringen door het ondeugend Arreſt; hoedanig de luiden waaren, bij welken gij t'huis legt; welke voorſlagen van wegen de familie van Lord M. aan u gedaen wierden; als mede uwe opregte boetvaardigheid; en hoe zeer

zeer het ſchrijven van Juffer Howe aan hen, op zodanigen voet als zij geſchreeven heeft, u ontruſtede ——— Dog, alzo gij de zaak in uwe eigene handen hebt genomen, en in uwen laatſten mij verbooden, om in dit teder ſtuk iets te doen buiten uwe kennis, zo ben ik blijde dat de Brief *niet van mij gevorderd* wierd ——— En mogelijk is het inderdaad beter, dat de zaak geheelenal tuſſchen u en hen worde behandeld; nademaal mijne genegenheid voor u geagt wordt uit eenzijdigheid voort te koomen.

Zij zouden buiten twijffel ook liefſt hebben, dat gij aan *hunzelven*, en niet aan mijne nederige bemiddelinge, de gunſt te danken hadt, naar welke gij zo ernſtig tragt, en aan welke ik niet wil dat gij wanhoopt: Want ik neeme de vrijmoedigheid van u te verzekeren, dat uwe Moeder gereed is om de eerſte gelegenheid aan te grijpen van haare moederlijke tederheid te betoonen: En dit maake ik op uit verſcheidene blijken, over welke ik geen vrijheid hebbe van mij nader te verklaaren.

Ik verlange om bij u te zijn, nu ik beter ben, en mijn Zoon fraaij aan het winnen is. Dog is het niet hard, dat men mij te kennen geeft, dat het tegenwoordig niet wel zal genomen worden, indien ik naar u toe gae? —— Ik onderſtelle, terwijl over de Verzoeninge, welke ik hoope dat ſtand zal grijpen, gehandeld wordt door middel van de briefwiſſelinge zo onlangs geopend tuſſchen U en uwe Zuſter. Dog indien gij gaarn zien zoudt dat ik koome, zal ik mij verlaaten op mijne goede oogmer-

merken, en het misnoegen van alle anderen daaraan waagen.

De Hr. Brand heeft iets te doen in de ſtad; te ſoliciteeren om een Beroep, hetwelk men verwagt dat de bezitter gehouden zal zijn op te geeven voor eene beter bevorderinge: En als hij daar is, ſtaet hij in ſtilte eens te verneemen naar uwe wijze van leeven, en naar uwe gezondheid.

Hij is een zeer bemoeijzugtig jong man; en waare het niet, dat uw Oom Harlowe (die hem tot deeze boodſchap heeft uitgekoozen) hem voor een orakel aanziet, uwe Moeder zou liever gehad hebben dat 'er iemand anders gezonden wierd.

Hij is een van die harrewarrende, laſtige heeren, die denken dat zij de zaaken verder doorzien dan iemand anders, en 'er op uit zijn om verborgenheden te ontdekken daar 'er geen zijn, om dus voor ſchrandere mannen geagt te worden.

Ik kan niet zeggen dat hij mij zeer behaagt, nog op ſtoel, nog in de verkeeringe: Daar ik een Vader hebbe gehad, die een van de verſtandigſte en geoeffendſte godgeleerden was in het gantſche koningrijk; die nooit eene ijdele vertooninge maakte van zijne weetenſchap; maar liefde en eerbied had voor het Euangelij hetwelk hij predikte, hetzelve ſtellende boven alle andere geleerdheid; nu genoodzaakt te zijn een jongman te hooren afweiden van zijnen Text, zo dra hij dien maar genoemd heeft (zo ſtrijdig ook nog met het voorbeeld hem van zijnen geleerden en deftigen Predikant (a) gegeven, als deszelfs gezondheid hem toe-

(a) Dr. Lewen.

toelaat om te prediken); en in eene vergaderinge van Chriſtenen, en dat op het Land; veele brokken van Latijn en Griekſch uit oude Heidenſche ſchrijvers uit te gooijen; en die ook nog niet altijd heel net te pas gebragt, (indien ik mag oordeelen op den eenigen grond, waarop het mij gegeven is om over dezelve te oordeelen, uit het Engelſch waarin hij dezelve overzet); dit is eene blijk dat 'er iets niet welgeſteld is, het zij in zijne herſens, of in zijn hart, of in beide; want anders moeſt zijne Opvoedinge aan de Hooge ſchool hem beter geleerd hebben. Gij weet, mijne waarde Juffer Klaartje, welken eerbied ik hebbe voor de Orde: *Daaruit* koomt het voort, hetgeen ik zegge.

Ik weete den dag niet, wanneer hij zal afreizen; en alzo hij in het geheim zijn onderzoek ſtaet te doen, zo gelief niets te laaten blijken van deeze kundſchap. Ik hebbe geen twijffel, of uw leeven en verkeeringe zijn zodanig, dat zij de navorſchingen van den bemoeijzugtigſten ondervraager kunnen trotſen.

Mij wordt nu zo even berigt, dat gij eenen tweeden Brief aan uwe Zuſter geſchreeven hebt: Dog ik vreeze, dat zij naar het verſlag van den Hr. Brand zullen wagten, voor dat men eene verdere gunſt van hen verwerven kan; want zij willen nog niet gelooven, dat gij zo ſlegt in ſtaat zijt, als ik vreeze dat gij zijt.

Dog gij zoudt wel haaſt vinden, dat gij eene toegeevende Moeder hebt, hadde zij vrijheid om te handelen volgens haare eigene neiginge. En dit geeft mij groote hoope, dat alles eindelijk nog wel

wel zal afloopen: Want ik denke waarlij, dat gij het regte pad voorhebt tot eene Verzoeninge. God geeve daarop zijnen zegen en herſtelle u in gezondheid, en aan alle uwe vrienden! volgens de bede van

Uwe altoos-toegenegene

JUDITH NORTON.

Uwe goede Moeder heeft mij ſtilletjes vijf guinies gezonden: Zij belieft te zeggen, dat het is, om ons te ondersteunen in de ziekte, waarmede wij gedrukt zijn; maar waarſchijnelijker, op dat ik die aan u mogt zenden, als van wegen mijzelve. Ik hoope derhalven, dat ik die wel mag zenden, met nog tien andere die ik hebbe overgehouden.

Ik zal u tijdinge zenden van de aankoomſt des Hren. Morden, op het oogenblik dat ik die te weeten koome.

Indien het u welgevalle, zoude ik zeer gaarn alles weeten wat tuſſchen uwe nabeſtaenden en u voorvalt.

XIII. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Juffr.* NORTON.

Woensdag, den 2. van Auguſtus.

Gij verleent mij, mijne waarde Juffr. Norton, groot vermaak, met de tijdinge van uwe en uws Zoons herſtellinge. Och of gij veele, veele jaaren lang, een zegen voor elkanderen zijn moogt!

Gij berigt mij, dat gij metterdaad aan mijne Moeder hadt geſchreeven, met *aanbiedinge* om haar den mijnen van den 24ſten voorleeden ingeſlooten te zenden: En gij zegt, dat dezelve niet van u *gevorderd* wierd. Dat is te zeggen, ſchoon gij het zo zagtlijk bewimpelt als gij kunt, dat uwe aanbiedinge wierd verworpen; hetwelk klaarlijk blijken doet, dat men naar geen voorſpraak voor mij zal luiſteren. Nogthans gebiedt gij mij te hoopen, dat de genade, naar welke ik tragte, mij *met den tijd* vergund zal worden.

De genade, om welke ik toen verzogt, wierd mij inderdaad vergund: Dog gij vreeſt, zegt gij, dat zij naar het verſlag van den Hr. Brand zullen wagten, voor dat de gunſt verworven worde van een antwoord op den tweeden Brief, welken ik aan mijne Zuſter geſchreeven hebbe: En gij voegt 'er bij, Dat ik eene toegeevende Moeder hebbe, hadde zij maar vrijheid om te handelen volgens haa-

re

re eigene neiginge; en dat alles eindelijk wel zal afloopen.

Dog wat, mijne waarde Juffr Norton, wat is de genade om welke ik verzoeke in mijnen tweeden Brief? ——— Het is niet, dat zij mij weder in gunſt willen aanneemen ——— Indien zij van die gedagten zijn, hebben zij mis. Ik verwagte dat niet, ik kan dat niet verwagten: Nog zoude ik, gelijk ik dikwijls gezegd hebbe, indien zij mij al *wilden* aanneemen, verdraagen kunnen om te leeven onder het oog van die dierbaare vrienden, welke ik zo zwaarlijk vertoornd hebbe. Het is alleen, eenvoudig, een Zegen om welken ik vraage: Een Zegen om mede te *ſterven*; niet om mede te *leeven*. ——— Bezeffen zij dat wel? En bezeffen zij wel, dat hunne onbermhartigheid mijn tijdperk miſſchien verkorten zal? Zo dat hunne gunſt, zo zij die ooit gezind zijn te verleenen, mogelijk wel te laat kan koomen?

Nog eens, Ik verzoeke dat gij geen gedagten maakt om bij mij te koomen. Ik hebbe nu geen ongeruſtheid, dan die voortkoomt uit den ſchroom voor eenen man, welken ik om de geheele wereld niet zou willen zien, zo ik het keeren kan; en uit de Geſtrengheid van mijne naaſte en waardſte bloedverwanten: Eene Geſtrengheid, vermoede ik, die *geheelenal voor hunne eigene rekeninge koomt*; want gij berigt mij, dat mijn *Broeder te Edinburg is!* Gij zoudt hunne Geſtrengheid derhalven aanzetten, en uzelve daarbenevens vijanden maaken, indien gij bij mij kwamt —— Ziet gij niet, dat gij dit doen zoudt?

De Hr. Brand mag koomen, zo hij wil. Hij

is een Kerkelijke, en *moet het wel meenen;* of ik moet zo denken, hij mag van mij zeggen wat hij wil. Alle mijne vreeze is, dat, voor zo verre hij weet, dat ik in ongunſt ben bij eene familie, welker agtinge jegens hem hij zoekt aan te kweeken; en alzo hij verpligtingen heeft aan mijnen Oom Harlowe, en aan mijnen Vader; hij maar eene flaauwe vrijſpraak zal overbrengen —— Niet dat ik bevreesd ben voor iets hetwelk hij, of iemand ter wereld, omtrent mijn gedrag kan te hooren koomen. Gij moogt, mijne eerwaardige en dierbaare vriendin, inderdaad gij moogt volkoomelijk u geruſt ſtellen, dat Hetzelve zodanig is, dat ik met goeden grond de navorſchingen van de grootſte bemoeij-allen moge tarten.

Ik zal u afſchriften zenden van hetgeen 'er omgaet, zo als gij begeert, als ik een Antwoord zal hebben op mijnen tweeden Brief. Ik beginne nu te wenſchen, dat ik het hart gehad had van aan mijnen Vader zelven te ſchrijven; of aan mijne Moeder, ten minſten; in plaatze van aan mijne Zuſter; en egter vermoede ik, dat mijne arme Moeder uit *zigzelve* niets voor mij doen kan. Eene magtige zamenzweeringe, mijne waarde Juffr. Norton (eene magtige zamenzweeringe inderdaad!) tegen een arm meisje, hunne Dogter, Zuſter, Nigt! —— Mijn Broeder heeft miſſchien zorg gedragen, dat die vernieuwd wierd, voor dat hij hen verliet. Hij behoefde dat niet gedaen te hebben —— Hij heeft zijn oogmerk bereikt; en meer dan bereikt.

Doe uzelve geen ongemak aan omtrent geld-

zaa-

zaaken om mijnentwille. Ik hebbe geen geld van nooden. Ik ben blijde, dat mijne Moeder zo zorgvuldige agt op u gaf. Ik had al eenige bekommeringe over u, uit dienzelven hoofde. Dog de Hemel zal eene zo braave vrouw geen gebrek laaten hebben aan de geringe zegeningen, met welke zij altoos vergenoegd was. Ik wenſchte wel dat elk een van onze familie maar zo rijk waare als gij! ——— O mijne Mama Norton, gij zijt rijk! Gij zijt inderdaad rijk! ——— De waare rijkdom is zulk eene Vergenoegzaamheid, als waarmede gij gezegend zijt. ——— En mijne hoope is op God, dat ik ook op het regte ſpoor ben om rijk te worden.

Vaarwel, mijne altoos-toegeevende vriendin. Gij zegt, alles zal eindelijk nog eens gelukkig worden ——— En ik *weete* dat ——— Ik vertrouwe dat het zo zal worden, met al zo veel geruſtheid, als gij moogt vertrouwen, dat ik tot mijn laatſte uur zal zijn

Uwe altoos-dankbaare en toegenegene

CL. HARLOWE.

XIV. BRIEF.

De Hr. LOVELACE, *aan* JAN BELFORD, *Schildkn.*

Dingsdag, den 1 *van Auguſtus.*

Ik ben verbruid knorrig en verdrietig over het verijdelen mijner hoope: Want daar kwam hier Saterdag een boode van Juffer Howe, met een Brief aan mijne Nigten (a); waarvan ik niets wiſt voor giſteren; wanneer men bezorgde dat Lady Sara en Lady Eliſabet hier kwamen, om de vierſchaar te ſpannen over denzelven, met den ouden Pair, en mijne twee Nigten. En geen Beer wierd ooit zo elendigljk in 't naauw gezet en beſprongen, dan uw arme Vriend! —— En waarom dog? —— Wel, om de wreedheid van Juffer Harlowe: Want hebbe ik wel eenige *nieuwe* misdaad bedreeven? En zoude ik mijzelve, zo ik konde, wel niet in haare gunſt herſtellen willen op zulke voorwaarden, als zij zelve zou goed vinden? En is het wel billijk mij te ſtraffen over hetgeen mijn ongeluk, en niet mijne ſchuld is? Zulke gekke *naar-de-uitkoomſt-oordeelaars* van bloedverwanten als ik hebbe! Ik ſchaame mij over hen allen.

In dien van Juffer Howe was een van Juffer Harlowe aan *haar* (b) ingeſlooten; om aan mijne Nig-

(a) Zie Br. IV. van dit Deel.

(b) Zie Br. CI. van D. VI.

Nigten overgezonden te worden, die eene volſlagene Verwerpinge van mij behelsde; en dat in zeer hefti[illegible] en ſterke bewoordingen; en egter beweert zij, dat zij in deeze Verwerpinge meer geregeerd wordt door *reden*, dan door *driſt* ——— [Verdoemde logen, zo groot als 'er ooit geſproken wierd!] En ten blijke dat het zo is, zegt zij, dat zij het mij vergeeven *kan*, en *vergeeft*, op deeze eene voorwaarde, Dat ik haar nooit meer zal laſtig vallen ——— De geheele Brief zodanig geſchreeven zijnde, dat die *haar* ſteeds meer geagt, en *mij* meer vervloekt maake.

Hetgeen men ons verteld heeft van de beroeringen en beweegingen, van het zugten en ſnikken, van de Franſche Propheeten voormaals onder ons, was niet met al bij de Vertooninge welke deeze Half-zalige Zielen maakten, op het leezen van deeze Brieven; en van eenige zielroerende ſtukken getrokken uit eenen anderen van mijne ſchoone Onverzoenbaare aan Juffer Howe —— Zulk een treurbeklag over het miſſen van eene zo bekoorelijke nabeſtaende! Zulke loftuitingen wegens haare deugd, wegens haare verhevenheid van ziel en denken! Zulke dreigementen van ontvingen! Ik, *hunne* verwijtingen niet behoevende om tot in mijn hart doorgriefd te worden van mijne eigene overdenkingen, en van de woede der verijdelde hoope; en haar eene al zo opregte hoogagtinge toedraagende als een van hen ——— „ Waar duivel, „ riep ik, dient dit alles toe? Is het niet genoeg, „ dat ik verſmaad en verworpen worde? Kan ik „ het helpen, dat zij zulk een onverzoenbaaren „ geeſt heeft? —— Zoude ik niet gaarn het kwaad

„ willen vergoeden, 't welk ik haar hebbe doen „ lijden? „ —— Toen ſtond ik gereed om hen allen te vervloeken, en ook haarzelve en Juffer Howe op den hoop toe: En hartlijk zwoer ik, dat zij nog de mijne zijn zoude.

Ik zweere het nu nog eens weder over bij u —— „ Al ſtond haar dood te volgen binnen eene „ week na dat de knoop gelegd is, bij den Heere „ des Hemels, die *zal* gelegd worden, en zij zal „ eene Lovelace ſterven! „ —— Vertel haar dit, zo gij wilt: Dog betuig haar te gelijk, dat ik *geen oogmerk hebbe op haar Goed;* en dat ik plegtiglijk daarvan, en van allen eiſch daarop, wil afſtaen, ten wiens voordeele het haar belieft, indien zij zonder krooſt het leeven aflegge. —— Ik ben zulk eene laage ziel van een vent niet, dat ik zou *ſchuldig* zijn aan eenige ſlordige oogmerken op haar goed. —— Laat haar dan voor zigzelve oordeelen, of het haar niet meer tot eere zij deeze wereld te verlaaten als eene Lovelace, dan als eene Harlowe.

Dog denk niet dat ik in eene zaak, die mij zo na ter harten gaet, het geheelenal zal laaten aankoomen op een voorſpraak, die zo veel hooger agtinge heeft voor de tegenpartij van zijnen laſtiger, dan voor zijnen laſtiger zelven. Ik zal binnen weinige dagen naar de ſtad gaen, om mij te werpen aan haare voeten: En ik zal een *drieſten, wel bereiden* Paſtoor medeneemen, of bij der hand hebben; en de Plegtigheid zal voltrokken worden, daar mag van koomen wat 'er wil.

Dog indien zij mij wil toelaaten om haar ten deezen einde op te wagten in eene van beide de Ker-

Kerken gemeld in den Verlof-brief (welken zij nog bij zig heeft, en, de Hemel zij gedankt! niet met mijne Brieven heeft te rug gezonden); dan zal ik haar niet ontruſten; maar ontmoeten voor het Altaar in eene van beide Kerken, en wil mij verbinden om mijne twee Nigten tot haar gevolg mede te brengen, en zelf Lady Sara en Lady Eliſabet; en Lord M. zal in perſoon haar aan mij ten huwelijk geeven.

Of indien dit haar nog aangenaamer moge zijn, wil ik op mij neemen, dat of Lady Sara of Lady Eliſabet, of beide, naar ſtad zullen koomen, en haar vergezellen naar buiten; en dat de Trouwverbintenis zal voltrokken worden in haare tegenwoordigheid, en in die van Lord M. het zij hier of elders naar haare eigene verkiezinge.

Speel mij geen verraaderlijken trek, Belford; maar gebruik opregtlijk en ijverig alle de welſpreekendheid, welker gij magtig zijt, om haar te overreeden tot het kiezen van een deezer drie voorſlagen. Een van dezelve *moet* zij kiezen ——— Bij mijne Ziel, dat moet ze!

Daar koomt Charlotte tikken aan de deur van mijn kabinetje om toegelaaten te worden. Wat duivel wil Charlotte hebben? ——— Ik wil niet meer verwijtingen hooren! —— Koom binnen, meid!

* * * * * *

Mijne Nigt Charlotte mij met te veel ernſt vindende voortſchrijven om op beleefdheid jegens haar eenige agt te geeven, en giſſende wat mijn

onderwerp was, verzogt mij haar te laaten zien het geen ik geſchreeven had.

Ik was haar te wil. En zij had zo groot genoegen in te vinden dat het mij zo zeer ernſt was, dat *zij* aanbood, en ik nam haare aanbiedinge aan, om een Brief te ſchrijven aan Juffer Harlowe; waarin het haar zou vrijſtaen mij zo te behandelen als het haar goed dagt.

Ik zal hier eene copij van haaren Brief inſluiten.

Toen zij dien geſchreeven had, bragt ze mijdenzelven, met verontſchuldigingen over de vrijheid, welke zij daarin omtrent mij genomen had: Dog ik verſchoonde dezelve; en zij zou mij wel haaſt eene kus gegeven hebben van vreugde over mijne goedkeuringe: En ik gaf haar twee voor het ſchrijven van denzelven; haar zeggende, dat ik hoopte op een goeden uitſlag van denzelven; en dat ik dagt, dat zij het gelukkiglijk getroffen had.

Iedereen keurt het goed zo wel als ik, en is wel te vreeden op mij, dat ik mij zo geduldig onderwerpe om kwaalijk van mij te laaten ſpreeken, en eene andere mijne zaak in de handen te geeven. ——— Indien dit niet wel gelukt, zal alle de ſchuld geſchooven worden op de eigenzinnigheid van het lief ſchepzel: Haare liefderijke of vergeevelijke geſteldheid, van welke zij zo veel ophef maakt, zal dan met regt in twijffel getrokken worden; en de ontferminge, welke zij nu volkoomen in bezit heeft, zal op mij worden overgedragen.

Weshalven al mijn vertrouwen op deezen Brief

Brief ſtellende, ſchorte ik alle mijne andere voorſlagen op, als mede mijne koomſt in de ſtad, tot dat mijne Koningin een Antwoord zende aan mijne Nigt Montague.

Dog indien zij onverzettelijk blijft en niet belooven wil om tijd tot het *overweegen* van de zaak te neemen, dan moogt gij aan haar het bovenſtaende wel mededeelen, dat ik had geſchreeven, voor dat mijne Nigt binnen kwam; en, indien zij dan nog onverzettelijk blijve, haar verzekeren, dat ik haar *moet* en *wil* zien. ——— Dog dit met allen eerbied, met alle ootmoedigheid; En, indien ik haar niet kan beweegen ter mijner begunſtiginge, dan zal ik buiten 's lands gaen, en miſſchien nooit wederkoomen in Engeland.

Het is mij leed dat gij, in *deezen hachelijken tijd*, zo drok bezet zijt, als gij mij laat weeten, met uwe Watfordſche zaaken, en met uwe toebereidzels om Belton regt de doen erlangen. Indien gij mijn bijſtand in het laatſte noodig hebt, gebied mij maar. Schoon ik zo geheel ingenomen ben met deeze ſtijfzinnige Schoonheid, en zo geplaagd als ik worde, zal ik uw eerſt opontbod gehoorzaamen.

Ik verlaate mij grootlijks op uwen ijver en uwe vriendſchap: Haaſt u derhalven naar haar te rug, en hervat eene taak die van *zo* veel belang voor mij is, dat ze zo wel het onderwerp is van mijne droomen, als van mijne waakende gedagten.

XV.

XV. BRIEF.

Juffer MONTAGUE, *aan Juffer* CLARISSA HARLOWE.

Dingsdag, den 1 *van Auguſtus.*

Waardſte Madam,

Onze geheele familie heeft het diepſt gevoel van de verongelijkingen, die gij hebt ontvangen van de handen van eenen uit dezelve, welken Gij alleen eenigermaate der verwantſchap kunt waardig maaken, waarin hij ſtaet met ons allen: En indien het u, als eene daad van liefde en bermhartigheid, de grootſte die uw godvrugtig hart bewijzen kan, behaagen moge zijne voorgaende ondeugendheid en ondankbaarheid over het hoofd te zien, en u in onze Maagſchap te laaten inlijven, zult gij ons tot de gelukkigſte familie ter wereld maaken: En ik kan 'er voor inſtaen, dat Lord M. en Lady Sara Sadleir, en Lady Eliſabet Lawrance, en mijne Zuſter, die alle verwonderaars zijn van uwe deugden, en van uwe edelheid van geeſt, u alkoos zullen liefhebben en eerbieden, en alles aanwenden wat in al hun vermogen is, om u vergoedinge te doen van hetgeen gij van den Hr. Lovelace geleeden hebt. Dit, Madam, zouden wij even-

evenwel niet van u verzoeken durven, waaren wij niet verzekerd, dat de Hr. Lovelace het opregtſt berouw heeft van zijne voorgaende ſnoodheid jegens u; en dat hij op zijne knieën u om vergiffenis zal ſmeeken, en aan u gelofte doen van eeuwige Liefde en Eere.

Weshalven, *mijne waardſte Nigt* [Hoe zult gij ons allen verheugen, indien wij deezen aangenaamen ſtijl gebruiken mogen!] om den wil van ons allen, om den wil van zijne *Ziel* [Gij moet, ben ik verzekerd, eene zo goede Lady zijn, dat gij wel wenſchen zult eene ziel te behouden!] en gun mij te zeggen, om den wille van *uw eigen goeden naam*, bewillig dog in ons eenpaarig verzoek: En indien gij, als eenige hoope geevende, maar wilt zeggen, dat het u lief zal zijn Charlotte Montague eens te zien, en even bekend bij haar te worden van perſoon, als gij zijt van naam, zo zal ik binnen twee dagen tijds na het ontvangen van het verlof, mijne opwagtinge bij u maaken, *met* of *zonder* mijne Zuſter, en uwe verdere bevelen dan ontvangen.

Mag ik u, *onze waardſte Nigt* [Wij kunnen onszelven het vermaak niet onthouden van u zo te noemen; mag ik u] bidden, geef mij uw verlof om mijne reize naar London aan te neemen; en ſtel het in de magt van Lord M. en van de Ladys der familie, om u zo veel vergoedinge te doen als zij *kunnen*, voor de verongelijkingen, welke eene perſoon van de grootſte verdienſte ter wereld ontvangen heeft van eenen der onverſaagdſte mannen in dezelve; en gij zult ons alle oneindiglijk verplig-

pligten; en wel bijzonderlijk haar, die bij herhaalinge zig vermeet te noemen,

Uwe toegenegene Nigt, *en verpligte Dienaares*

CHARLOTTE MONTAGUE.

XVI. BRIEF.

De Hr. BELFORD, *aan* ROBERT LOVELACE, *Schildkn.*

Donderdag-Ogtend, den 3 Aug. te Zes uuren.

Ik hebbe zo veel bezigheid gehad met mijne eigene zaaken en die van Belton, dat ik niet voor gisteren avond in de ſtad kon koomen; hebbende mij vergenoegd met te zenden aan Juffr. Lovick, om van tijd tot tijd kennis te krijgen, hoe de Lady voer en geſteld was; waarvan ik maar heel ſlegte berigten ontving, hetwelk ten grooten deele was te wijten aan Brieven of Tijdingen, welke haar gebragt wierden van haare onverzoenbaare familie.

Ik hebbe nu mijne eigene zaaken afgedaen; en de volgende week zal ik gaen naar Epſom, op dat ik Belton's Zuſter voor hem tragte in het bezit te ſtellen van zijn eigen huis: Waarna ik mij geheel-

en-

enal zal overgeeven ten uwen dienſte, en dien van de Lady.

Ik wierd giſteren-avond tot haare tegenwoordigheid toegelaaten; en vond haar oogenſchijnelijk verergerd. Toen ik naar huis ging, wierd mij uw Brief van laatſtleeden Dingsdag ter hand geſteld. Ik moet u zeggen, Lovelace, dat ik het volbrengen vordere van uwe belofte aan mij, dat gij haar in perſoon niet zult laſtig vallen.

De Hr. Belford tekent weder op Donderdagogtend te Tien uuren; en geeft een verhaal van eene zamenſpraak, welke hij zo even gehouden had met de Lady over het onderwerp van Juffer Montague's Brief aan haar, die hier voorgaet, en over des Hren. Lovelace's verſcheidene voorſlagen, zo als die gemeld worden in den XIV. *Brief, welke de Hr. Belford met den uiterſten ernſt aandrong. Dog dewijl de uitſlag van deeze zamenſpraak in de volgende Brieven zal gevonden worden, zo zijn des Hren. Belford's dringredenen ten voordeele van zijnen vriend ingebragt, en de antwoorden der Lady, hier uitgelaaten.*

XVI.

XVII. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Juffer* MONTAGUE.

Donderdag, den 3 van Auguſtus.

Waarde Madam,

Ik ben u oneindig verpligt voor uwen minzaamen en toegeevenden Brief. Een Brief evenwel, welke mijne ſmerten vermeerdert, als die mij eene nieuwe blijk geeft hoe gelukkig een ſchepzel ik hadde mogen zijn in eene verbintenis, die zo zeer de goedkeuringe heeft van zulke waardige Ladys; en welke ten haaren aanzien, en van Lord M. mij zo zeer tot eere geſtrekt zou hebben, en voormaals zo wenſchelijk was.

Maar inderdaad, inderdaad, Madam, mijn hart verſoeit opregtlijk den man, die uit zulk eene familie geſprooten, zig *eerſt* kon ſchuldig maaken aan eene zo voorbedagte geweldenaarij, als waaraan hij ſchuldig geweeſt is; en gelijk *hij* wel weet, nog *verder* met mij voorhad, des avonds voor dien dag dat hij vertrok naar Berkſhire; en, *vervolgens*, willende voor moedig gaen, zo laag kon zijn, dat hij wenſchte eene perſoon op te heffen in die familie, welke hij bekwaam was te vernederen

ren tot de genootſchap van de allerondeugendſte van haare Sexe.

Gun mij dan, waarde Madam, met ijver te verklaaren, dat ik denke dat ik nooit zou kunnen verdienen, om in den rang geſteld te worden van de Ladys eener zo luiſterrijke en edele familie, indien ik, door mijne geloften van Liefde en Eere voor het Altaar te doen aan zulk een ſchender, zijne onvoorbeeldlijke en uitgewrogte godloosheid konde *heiligen*, om zo te ſpreeken.

Laat mij evenwel toe, dat ik een verzoek doe aan den goeden Lord M. en aan Lady Eliſabet en Lady Sara, en aan uzelve, mij zo genegen, en uwe Zuſter ——— Het is dit, Dat het u gelieve uw gezag en vermogen bij een te voegen om den Hr. Lovelace te overreeden, dat hij mij niet verder laſtig valle.

Gelief aan hem te betuigen, Dat, indien mij nog langer *Leeven* is toegelegd, het zeer wreed in hem zal zijn, zo hij mij hetzelve pooge te ontjaagen; want ik hebbe vaſt beſlooten om hem nooit meer te zien, indien ik het helpen kan. Dies te wreeder nog, om dat hij weet, dat ik niemand hebbe die mij tegen hem kan beſchermen: Nog wenſche ik, dat iemand zig voor mij in de weer ſtelle ter *zijner* beſchaadiginge, of hunner eigene.

Indien, van den anderen kant, de *Dood* mijn lot is, zal het niet minder wreed zijn, zo hij mij niet wil toelaaten in vreede te ſterven ——— Nademaal ik hem een geruſt en gelukkig einde toewenſche. Dat doe ik inderdaad.

Dat alle wereldſch heil u, waarde Madam, en elken tak der veelgeëerde familie ſteeds bijblijve, is

de wenſch van eene, welker ongeluk het is, dat zij verpligt zij zig van allen anderen eernaam te onthouden, dan Dien van,

Waarde Madam,

Uwe en Haare verpligte en opregte Dienaares,

CLARISSA HARLOWE.

XVIII. BRIEF.

De Hr. BELFORD, *aan* ROBERT LOVELACE, *Schildkn.*

Donderdag Namiddag, den 3 van Auguſtus.

Ik worde nu zo even op eene aangenaame wijze verraſt door den volgenden Brief, die mij door een boode van de Lady is ter hand geſteld. Den Brief, van welken zij meldt, als daarin geſlooten (a), hebbe ik weerom gezonden, zonder daarvan een afſchrift te neemen. De inhoud van denzelven, vermoede ik, zal u wel ras worden medegedeeld van eenen anderen kant. Het is eene volſtrekte Verwerpinge van u, —— *Armen Lovelace!*

Aan

(a) Zie Juffer Harlowe's Brief No. XVII.

Aan JAN BELFORD, *Schildkn.*

Den 3 van Auguſtus.

MIJN HEER,

Gij hebt mij dikwijls aangebooden om mij eenigen dienſt te doen, die in uw vermogen zijn zoude: En ik hebbe zulk een gevoelen van u, dat ik genegen ben om te hoopen, dat gij op die tijden als gij deeze aanbiedingen deedt, meer meendet dan mij enkel een compliment te maaken.

Ik hebbe u derhalven twee verzoeken te doen: Het eerſte zal ik nu melden; het tweede, indien dit zal worden ingewilligd, anders niet.

Het betaamt mij zulk een berigt na te laaten, hetwelk mijn gedrag kan zuiveren bij verſcheidene van mijne vrienden, welke zig tegenwoordig met mij niet bemoeijen willen: En Juffer Howe en haare Moeder ſtaen mij ſterk aan, dat ik zulks wil doen.

Ik ben bedugt dat ik geen tijd genoeg zal hebben om dit te verrigten; en gij zult u niet verwonderen, dat ik hoe langer hoe minder genegenheid hebbe om aan eene zo ſmertelijke taak te gaen; inzonderheid daar ik mijzelve niet in ſtaat bevinde om met geduld te rug te zien op hetgeen ik geleeden hebbe; en ik door de naaukeurige herdenkinge, indien ik verpligt waare die te doen, mijzelve te veel ontſtellen zoude, om met de vereiſchte bedaardheid voort te gaen met eene taak van *nog grooter* belang, die mij te verrigten ſtaet.

Het is zeer blijkbaar voor mij, dat uw ondeugende Vriend u, van tijd tot tijd, een omſtandig berigt gegeven heeft, van zijn geheel gedrag *omtrent* mij, en zijne aanſlagen *tegen* mij; en gij hebt mij meer dan eens verzekerd, dat hij mijn character alle regt gedaen heeft, 't welk ik konde wenſchen, zo in zijn ſchrijven als ſpreeken.

Nu, mijn Heer, indien ik een opregt, een getrouw Staal mag hebben van zijne Brieven of Berigten aan u, geſchreeven bij eenige gelegenheden die van het meeſt belang zijn, zal ik in ſtaat zijn om te oordeelen, of het, tot mijne Eere, voor mij noodzaakelijk zal zijn of niet, de gevergde taak bij der hand te neemen.

Gij kunt verzekerd zijn, uit mijn *ingeſlooten* Antwoord op den Brief, met welken Juffer Montague mij vereerd heeft (en hetwelk gij mij zult gelieven te rug te zenden zo dra gij het gelezen hebt) dat het voor mij onmogelijk is ooit om uwen vriend te denken op zodanigen voet, als men mij zoekt te dringen om hem te denken: Hem kan derhalven niet eenige ſchaade gedaen worden met het verzogte Staal: En ik ſtelle u mijne eere te pande, dat daarvan geen gebruik gemaakt zal worden tot zijn nadeel, in Regten, of anders. En op dat zulks *niet* moge geſchieden, na dat ik weg ben, zo verzekere ik u, dat het een *voornaam gedeelte van mijn oogmerk* is dat de ſtukken, met welke gij mij zult dienen, altoos in uwe eigene magt zullen zijn, en niet in die van eenig ander menſch.

Indien gij goedvindt, mijn Heer, om dit mijn verzoek in te willigen, zo zijn de paſſagies, welke

ik

ik zou wenſchen dat voor mij wierden uitgeſchreeven (zonder de zaak beter of erger te maaken) die welke hij aan u geſchreeven heeft op of omtrent den 7den of 8ſten van Junij, toen ik verſchrikt wierd door het ondeugend voorwendzel van Brand; en hetgeen hij geſchreeven heeft van Zondag den 11den, tot den 19den Junij. En dit doende zult gij zeer verpligten

Uwe onderdaanige Dienaares,

CL. HARLOWE.

Nu, Lovelace, Nademaal 'er geen hoope voor u is om haare gunſt weder te krijgen ——— Nademaal 'er eenige lof in mag ſteeken voor uwe opregtheid, als die nooit hebt ondernomen [*gelijk bekrompener zielen van Ligtmiſſen wel zouden gedaen hebben*] om uwe misdaaden te bewimpelen, door de Lady, of haare Sexe te bekladden ——— Nademaal zij daardoor meer geruſt geſteld kan worden ——— Nademaal gij beter moet behandeld worden van uwe eigene pen, dan van de haare ——— En, eindelijk, nademaal uwe daaden hebben doen blijken, dat uwe Brieven niet het zondigſte deel zijn van hetgeen zij van u *weet* ——— Zo zie ik niet waarom ik haar niet mag te wille zijn, op haar woord van eere, en onder die bedingen, en om die redenen, welke zij opgeeft; en dit zonder het vertrouwen te ſchenden, hetwelk men omtrent vriendlijke openhartigheid verſchuldigd is; inzonderheid, zo als ik 'er mogt hebben bijgevoegd, *Nademaal gij roem draagt op uwe*

pen, en op uwe ondeugendheid, en geen ſchaamte op uw hegten kan.

Dog het mag hiermede zijn zo het wil, haar zin *zal* geſchieden, voor dat uwe vertoogen of geſchreeuw daartegen tot mij kunnen koomen: Dus, verzoeke ik nu, dat gij het ſtelt zo goed gij kunt, en niet ſcheldt en tiert; ten zij gij zoekt naar een voorwendzel tegen mij, en om uwe bekwaamheid van vloeken eens te oeffenen: En indien gij om deeze redenen luſt hebt om zo te doen, ſcheld dan maar aan, en het zal mij welkoom zijn.

Ik verlange om te weeten, wat het tweede verzoek zij: Dog dit weete ik, dat zo het iets minder zij dan u den hals te breeken, of *mijn* eigen hals in gevaar te ſtellen, ik het zekerlijk zal inwilligen; en mij verhoogmoedigen, dat ik het in mijne magt hebbe haar dienſt te doen.

En nu gae ik metterdaad aan het werk om de Uittrekzels te maaken.

XIX. BRIEF.

De Hr. BELFORD, *aan Juffer* CLARISSA HARLOWE.

Den 3, en 4 van Auguſtus.

Madam,

Gij hebt mij verzogt, om aan u eerelijk mede te deelen (zonder de zaak beter of erger te maaken)

ken) hetgeen de Hr. Lovelace aan mij geſchreeven heeft, ten aanzien van uzelve, in den tijd die uw vertrek naar Hamſtead voorging, en in dien tuſſchen den 11den en 19den van Junij: en gij verzekert mij, dat gij geen oogmerk hebt in dit verzoek, dan om te zien, of het voor uzelve, van wegens het berigt hetwelk hij geeft, noodig zij, om den wil van uw eigen character, aan het ſmertelijk onderwerp de hand te ſlaen.

Uwe bevelen, Madam, zijn van eene zeer teedere natuure, als die mogen ſchijnen de *Geheimen van bijzondere vriendſchap* te betreffen: Dog dewijl ik weete, dat gij niet bekwaam zijt om een oogmerk te hebben, waarvan gij de beweegredenen niet bekennen zoudt; En dewijl ik denke, dat de mededeelinge het character van mijnen ongelukkigen vriend eenigzins kan ophouden, als dat van een *opregt* man; ſchoon zijne bedrijven jegens de uitmuntendſte vrouw ter wereld hem alle regt hebben doen verbeuren op dat van een *eerelijk* man; zo gehoorzaame ik u met te grooter bereidwilligheid.

Hij geeft dan vervolgens zijne Uittrekzels, en beſluit dezelve met eene aanſpraak aan haar ten voordeele van zijnen vriend, in de volgende woorden;

" En nu, Madam, hebbe ik uwe bevelen vol-
" bragt; en zo ik hoope, mijnen vriend geen on-
" dienſt bij u gedaen; nademaal gij hieruit zult
" zien, hoe veel regt hij uwer deugd doet in ieder
" regel, dien hij ſchrijft. Hij doet hetzelve in alle

" zijne Brieven, ſchoon tot zijne eigene veroor-
" deelinge: En gun mij verlof om 'er bij te voe-
" gen, dat indien deeze altoos-beminnelijke Lij-
" deres het eenigermaate beſtaenbaar kan agten
" met haare eere, zijne Geloften voor het Altaar
" te ontvangen, op zijne waarlijk boetvaardige
" omkeeringe van gemoed, Ik niet den minſten
" twijffel hebbe, of hij zal zig als de beſte en te-
" derſte Egtgenoot jegens haar gedraagen. Welk
" eene verpligtinge zal de verwonderenswaardige
" Lady hierdoor niet leggen *op zijne* geheele ede-
" le familie, die haar zo hooge agtinge toedraa-
" gen! en, en ik zal de vrijheid neemen van te
" zeggen, ook op *haare eigene*, wanneer de on-
" gelukkige afkeer der familie (welke zekerlijk tot
" eene onredelijke hoogte tegen hem geloopen is)
" zal zijn te boven gekoomen, en eene algemeene
" Verzoeninge plaatze grijpt! Want wie is 'er, die
" deeze twee verwonderenswaardige perſoonen
" niet aan elkanderen zou willen paaren, indien
" zijne zeden hem niet in den weg ſtonden? "

Wat hiervan zijn moge, ik wil u wel nederig in bedenkinge geeven, Madam, of gij, daar gij dus zeer tedere bijzonderheden van *mij* zijnen vriend zult magtig worden, u eere'shalven niet zoudt gehouden agten om van dezelve ſtil te zwijgen, als of gij dezelve nooit gezien hadt; en niet eenig gebruik te maaken van deeze mededeelinge, zelf niet bij manier van redengeevinge, gelijk gij daarvan miſſchien wel zoudt kunnen maaken, ten aanzien van het *voorbedagt* opzet, hetwelk hij ſchijnt gehad te hebben, niet tegen U, *als* U; maar als tegen de *Sexe;* over welke (het is mij leed, dat ik zel-

zelve daarvan getuigenis kan draagen) de ſchelmagtige bedoelinge van alle Ligtmiſſen is om te zegepraalen: En ik zou hem, indien 'er eenig misverſtand tuſſchen hem en mij ontſtaen mogt, niet gaarn gelegenheid willen geeven om mij te verwijten, dat zijn verliezen van u, en (door zijne behandelinge van u) van zijne eigene vrienden, te wijten waare aan hetgeen hij miſſchien eene Schendinge van Trouwe noemen zoude, zo hij meer oordeelde volgens de uitkoomſt dan volgens mijn oogmerk.

Ik ben, Madam, met de diepſte eerbiedigheid,

Uw opregte en onderdaanigſte
Dienaar,

J. BELFORD.

XX. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan* JAN BELFORD, *Schildkn.*

Vrijdag, den 4 van Auguſtus.

MIJN HEER,

Ik agte mijzelve ten uiterſten aan u verpligt voor uwe mededeelingen. Ik zal van dezelve geen gebruik maaken, dat gij reden zult hebben om of u zelven of mij te beſchuldigen. Ik behoefde geen nieuwe kundigheden om de voorbedagte

ſnoodheid des ongelukkigen mans bij mij buiten allen twijffel te ſtellen, zo als mijn Antwoord op Juffer Montague's Brief u kan overtuigen (a).

Ik moet ten zijnen voordeele bekennen, dat hij eenige betaamelijkheid heeft in agt genomen in zijne berigten aan u van de onbetaamelijkſte en afſchuwelijkſte bedrijven. En indien alle zijne wonderbaarlijk openhartige vertellingen even geſchikt zijn, dan zal door dezelve niets doodlijk haatelijk gemaakt worden, dan het ſnood hart, hetwelk zulke liſten kon verzinnen, welke ſterker blijken waaren van zijne onmenſchlijkheid, dan van zijn Vernuft: Nademaal menſchen van zeer veragtelijke vermogens en verſtand wel kunnen ſlaagen in de ſnoodſte onderneemingen, indien zij zig eens zo verre kunnen brengen, dat zij de Geheiligde Pligten met voeten treeden, die de menſchen aan elkanderen verbinden; en nog eer tegen eene onſchuldige dan tegen eene andere; dewijl zodanig eene doorgaens oordeelt over de opregtheid van eens anders hart, naar haare eigene.

Ik vinde dat ik groote reden gehad hebbe, om mijzelve verpligt te agten aan uwen goeden wil geduurende den geheelen loop van mijn lijden. Het is evenwel onmogelijk, mijn Heer, om het natuurelijk gevolg ter deezer gelegenheid voorbij te zien, hetwelk daaruit vloeijt tegen zijne voorbedagte ondeugendheid. Dog ik zegge hierover te minder, op dat gij niet zoudt denken, dat ik uit hetgeen gij mij hebt medegedeeld, verzwaaringen ontleene, welke ik niet behoeve.

En nu, mijn Heer, op dat ik u de moeite beſpaa-

(a) Zie Br. XVII.

ſpaaren moge van in toekoomende eenige dringredenen ter zijner begunſtiginge voor te ſtellen, zal ik u zeggen, Dat ik alles volkoomelijk overwoogen hebbe ——— Alles wat menſchlijke grootsheid kon inboezemen ——— Alles waarop eene wenſchelijke Verzoeninge met mijne vrienden, en de toegenegene agtinge van zijne eigene, mij gebieden kon te hoopen ——— Het genot van Juffer Howe's vriendſchap, van de dierbaarſte waardy, nu, voor mij, onder alle de wereldſche geneugten ——— Alle deeze dingen hebbe ik overwoogen: en het ſlot is, en was voor dat gij mij met deeze mededeelingen begunſtigdet, dat ik meer genoegen hebbe in de hoope, dat 'er binnen eene maand een einde van alles met mij zijn zal, dan in de geneugelijkſte dingen, welke uit eene verbintenis met den Hr. Lovelace konden voortkoomen, ſchoon ik ſtond verzekerd te zijn, dat hij zig als de beſte en tederſte Egtgenoot gedraagen zoude. Dog voor het overige; indien hij zig vergenoegende met de onheilen, welke hij mij heeft toegebragt, alle verdere vervolgingen van mij wil ſtaaken, zal ik, tot op mijn laatſte uur, hem alles goeds wenſchen: Al ſchoon *hij de vaderlooze verdrukt heeft, en een put gegraven voor zijne vriendin.* Vaderloos immers mag *zij* wel genoemd worden, en ook Moederloos, welke alle vaderlijke beſcherminge, en moederlijke vergiffenis geweigerd wordt.

* *

En nu, mijn Heer, uwe gunſt in het leveren van

van de Uittrekzels dankbaarlijk erkennende, koome ik tot het tweede verzoek, hetwelk ik u te doen had; welk te melden al heel veel kloekmoedigheid vereiſcht: En welke kloekmoedigheid niets dan heel veel verlegenheid, en een zeer hulpelooze toeſtand, kan verleenen. Dog zo het onbehoorelijk zij, kan het maar worden geweigerd; en ik durve zeggen, dat het ten minſten verſchoond zal worden. Met deeze voorreden koome ik dan tot hetzelve.

'Gij ziet, mijn Heer, dat ik volſtrektlijk in 'de handen van vreemden ben gevallen, die ſchoon 'zo minzaam en medelijdende als men van vreem-'den wenſchen kan, niettemin luiden zijn, van 'welke ik niets meer dan ontferminge en genege-'ne wenſchen kan verwagten; nog kan mijne Ge-'dagtenis, niet meer dan mijne Perſoon, eenige 'beſcherminge van dezelve ontvangen, indien een 'van beide die mogt noodig hebben.

'Indien ik het dan verzoeke van den *eeni-'gen* perſoon die de ſtukken bezit, welke hem 'zullen in ſtaat ſtellen om mijn character regt te 'doen;

'En die kloekmoedig, onafhangelijk, en be-'kwaam is om mij te believen;

'Om de beſchermer te zijn van mijne gedag-'tenis, om zo te ſpreeken;

'En om mijn *Executeur* te zijn; en toe te 'zien, dat eenige van mijne begeerten bij mijn 'ſterven worden nagekoomen;

'En indien ik het aan hem overlaate om alles 'te verrigten naar zijn eigen goedvinden, ten aan-'zien

‘ zien van tijd, en wijze; in gevallen daar het ver-
‘ eiſcht wordt, nogthans, raadpleegende met mij-
‘ ne waarde Juffer Howe;

‘ Vermeete ik mij te hoopen, dat dit mijn
‘ tweede verzoek mag worden ingewilligd.’

En zo dit mag geſchieden, zal ik het genoegen hebben, dat deeze voordeelen uit de gunſt aan mij beweezen, en den aangenomen poſt voor mij hervoortkoomen:

‘ Het zal eene Eere voor mijne Gedagtenis
‘ zijn, bij alle die geenen welke zullen te weeten
‘ koomen, dat ik zo ten vollen geruſt was op mij-
‘ ne Onnozelheid, dat ik geen tijd hebbende om
‘ mijne Geſchiedenis zelve te beſchrijven, het
‘ durfde laaten aankoomen op het verhaal, het-
‘ welk de vernieler van mijne eere en voorſpoed
‘ daarvan gegeven had.

‘ Ik zal niet bedugt zijn van iemand door dee-
‘ ze taak in onluſten of gevaaren in te wikkelen,
‘ het zij met mijne eigene nabeſtaenden, of met
‘ uwen vriend; als hebbende eenige beſtellingen
‘ te maaken, waarin miſſchien mijne eigene vrien-
‘ den niet zo veel behaagen zullen hebben, dan
‘ wel te wenſchen waare dat zij hadden;’ alzo ik niets onredelijks bedoele: dog gij weet, mijn Heer, daar *Eigen-zelf* regter is, zullen de zaaken, zelf bij *goede luiden*, niet altijd regtmaatig beoordeeld worden.

‘ Ik zal dus ook bevrijd zijn van het ſmerte-
‘ lijk herdenken van zaaken, door welke mijne
‘ ziel gepijnigd wordt; en dat in eenen tijd, wan-
‘ neer derzelver beroerten geſtild behooren te

‘ wor-

' worden, om plaatze te verleenen aan de allergewigtigſte voorbereidinge.

En wie weet, of niet de Hr. Belford, die reeds, uit een beginzel van goedertierenheid, geraakt is van mijne ongelukken, wanneer hij zijne gedagten weder laat gaen over de geheele Geſchiedenis, in een kragtig ligt hem voor de oogen geſteld; en wanneer hij het Uiteinde insgelijks zal voor zig hebben; en daarin eenigermaate belang zal moeten neemen; Wie weet, of hij dan niet, *uit een nog waardiger beginzel*, zijne toekoomende daaden zo moge regelen, dat hijzelve zijne Belooninge vinde in het Eeuwigduurend Geluk, hetwelk hem wordt toegewenſcht van zijne

Verpligte Dienaares,

CLARISSA HARLOWE.

XXI. BRIEF.

De Hr. BELFORD, *aan Juffer* CLARISSA HARLOWE.

Vrijdag, den 4 van Auguſtus.

Madam,

Ik ben zo gevoelig aangedaen van de eere, die gij mij doet in den uwen van heden, dat ik geen een oogenblik wilde uitſtellen om denzelven te

te beantwoorden. Ik hoope, dat gij nog veele gelukkige jaaren beleeven zult; en uwe eigene *Executrix* zijn in die ſtukken, waarop uw hart het meeſt gezet is. Dog ingevalle ik u overleeve, neeme ik met alle bereidwilligheid de *Geheiligde Bedieninge* aan, welke het u behaagd heeft mij op te draagen; en gij moogt u volſtrektlijk verlaaten op mijne Getrouwheid, en zo het mogelijk is, op de letterlijke uitvoeringe van ieder ſtuk, hetwelk gij mij zult aanbeveelen.

De vrugt van den genegenen wenſch, waarmede gij ſluit, hebbe ik den gantſchen tijd ter harte genomen, zedert ik ben toegelaaten tot de eere van met u te verkeeren. Ik zal alle mijne pooginge inſpannen, dat dezelve niet ijdel moge zijn. Het geluk van tot u te mogen naderen, waartoe deeze Aanſtellinge, zo ik mij vermeete, mij menigmaal gelegenheid zal geeven, moet dat gewenſcht einde noodzaakelijk bevorderen; nademaal het onmogelijk zal zijn, getuige te weezen van uwe Godsvrugt, Gelijkmoedigheid, en andere deugden, en door geen zugt gedreeven te worden om u na te volgen. Alleen bidde ik u, Dat gij mij door geen Mededinger, nog door eenig Geval, in toekoomende van deezen poſt wilt laaten ontzetten; ten zij eenige nieuwe blijken van onwaardigheid zig vertoonen, het zij in de zeden of in het gedrag van,

Madam,

Uwen zeer verpligten en opregten
Dienaar,

J. BELFORD.

XXII.

XXII. BRIEF.

De Hr. BELFORD, *aan* ROBERT LOVELACE, *Schildkn.*

Vrijdag-Avond, den 4 van Auguſtus.

Ik hebbe reeds metterdaad de Uittrekzels geleverd aan de Lady, welke zij mij verzogt heeft haar te geeven uit uwe Brieven. Ik verzekere u, dat ik de zaak zo gunſtig voor u behandeld hebbe als, *niet* mijne conſcientie, maar vriendſchap mij verpligten konde die te behandelen. Ik hebbe eenige ongebondene woorden veranderd of overgeſlagen. De verrukkelijke beſchrijvinge van haare Perſoon in het *Brand-toneel*, gelijk ik het noemen mag, hebbe ik 'er uitgelaaten. Ik hebbe haar betuigd, dat ik u regt gedaen hebbe, ten opzigt van het regt dat gij gedaen hebt aan haare onvoorbeeldlijke deugd. Dog zie hier de eigene woorden, welke ik aan haar ſchreef, onmiddelijk volgende op de Uittrekzels:

'En nu, Madam,' ——— *Zie de zinſneede met omgekeerde comma's* ["dus] bl. 103, 104.

De Lady is zeer ongeruſt wegens de gedagten, dat gij onderneemen zoudt om haar een bezoek te geeven. Om 's Hemels wille (daar gij uw woord gegeven hebt) zo 'er eenige ontferminge bij u is (want zij is weezenlijk in een zeer zwak-

ken

ken en kwijnenden ſtaat) mag ik u bidden, neem zulks dog niet in uwe gedagten.

Giſteren namiddag ontving zij een wreeden Brief (zo als Juffr. Lovick onderſtelt dat die is, wegens de uitwerkinge die dezelve op haar had) van haare Zuſter, ten antwoord op eenen van haar voorleeden Saterdag geſchreeven, waarin zij om eenen Zegen en Vergiffenis bad van haare Ouderen.

Zij bekent, dat indien dezelve geſchiktheid en regtmaatigheid in alle uwe Brieven worden in agt genomen, als in de Uittrekzels, met welke ik haar gediend hebbe (gelijk ik haar verzekerd hebbe dat ze wierden) zij zig dan bevrijd zal agten van de noodzaakelijkheid van haare eigene Geſchiedenis te beſchrijven: En dit is een voordeel voor u, het welk gij aan mij te danken hebt.

Maar wat denkt gij dat het tweede verzoek is; hetwelk zij mij te doen had? Geen ander, dan dat ik haar *Executeur* wilde zijn! ——— Haare beweegredenen daartoe zullen u ter zijner tijd wel blijken; en dan, durve ik inſtaen, dat zij u voldoen zullen.

Gij kunt u niet verbeelden, hoe zeer ik mij deezen Poſt tot eere rekene. Ik vreeze dat ik maar al te ras denzelven zal moeten waarneemen. Daar zij altijd bezig is met ſchrijven, welk een zwaarmoedig vermaak zal het doorleezen en in orde brengen van haare papieren mij verſchaffen! Zulk eene minzaamheid van aart, zo veel geduld en gelatenheid, als zij ſchijnt in haare magt te hebben; egter ſchrijvende in het midden van eene *tegenwoordige* verlegenheid! Hoe *veel* leevendiger

en zielroerender moet, om die reden, haar ſtijl zijn; terwijl haar gemoed door de angſten der onzekerheid gepijnigd wordt (de uitkoomſt dan nog in den boezem des Noodlots verborgen zijnde) *dan* de droge, vertellende, en leevenlooze ſtijl dergeenen, welke zwaarigheden en gevaaren verhaalen, die ze reeds zijn te boven gekoomen; wanneer de verhaaler volkoomen geruſt is; en zo hij zelve niet bewoogen zij van zijne eigene gebeurtenis, waarſchijnelijk geen groote aandoeninge zal maaken op den Leezer!

Saterdag-Ogtend, den 2 van Auguſtus.

Ik ben zo even weerom gekoomen van een bezoek aan de Lady gegeven, waarin ik haar in perſoon bedankt hebbe voor de eere, die ze mij gedaen heeft; en haar verzekerd, indien het waarneemen van den Geheiligden Poſt van mij gevorderd wordt, van de uiterſte getrouwheid en naaukeurigheid.

Ik vond haar zeer onpaſſelijk. Ik gaf haar zulks te kennen. Zij zeide, Dat zij eenen tweeden onbermhartigen Brief ontvangen had van haare Zuſter; en zij was bezig geweeſt met het ſchrijven van een Brief (en dat wel op haare knieën) regtſtreeks gerigt aan haare Moeder; hetwelk zij, *voorheen*, geen moeds genoeg gehad had om te doen. Het was om eenen Laatſten Zegen, en Vergiffenis. Geen wonder, zeide zij, dat ik haar aangedaen zag. Nu ik den laatſten liefde-pligt voor haar had aangenomen (waarvoor zij mij, zo wel als voor het inwilligen van haar ander verzoek bedank-

dankte) zoude ik ten geenen dage alle deeze Brieven onder mijne oogen krijgen: En mogt zij eenen *minzaamen* te rug krijgen op hetgeen zij nu geſchreeven had, tot een *tegenwigt* van den onvriendlijken dien zij had van haare Zuſter, dan zou zij mogelijk kunnen bewoogen worden, om ze beide te zamen mij te toonen —— anders waare het om haars Zuſters halven, hoe minder den Brief van de arme Bella zagen hoe beter.

Ik wiſt wel dat het haar ongenoegen geeven zoude, indien ik de wreedheid van haare nabeſtaenden beſtraft had: Ik zeide derhalven alleen, Dat zij zekerlijk vijanden moeſt hebben, die 'er hoopten hunne rekeninge bij te vinden, dat zij de verſtoordheid van haare vrienden tegen haar gaende hielden.

Dat kan wel zo zijn, mijn Hr. Belford, zeide zij: Den Ongelukkigen ontbreekt het nooit aan vijanden. Eene fout, moedwilliglijk bedreeven, geeft voet ter optijginge van veel andere. Daar het oor open ſtaet voor beſchuldigingen, zullen geen beſchuldigers ontbreeken; en iedereen zal gedienſtiglijk Vertelzels koomen aandraagen tegen een kind die in ongunſt is, terwijl men niets durft zeggen ten haaren voordeele. Ik moeſt in tijds wijs geweeſt zijn, en niet noodig gehad hebben, om door mijne eigene ongelukken overtuigd te worden van de waarheid, welke de gemeene ervarenis dagelijks aanwijſt. De ſnoode behandelinge van den Hr. Lovelace, mijns Vaders onbuigzaamheid, de verwijtingen van mijne Zuſter, zijn de natuurelijke gevolgen van mijne eigene onbedagtzaamheid; dus moet ik het in mijn hard lot

zo goed ſtellen als ik kan. Dog daar deeze gevolgen zo digt op elkanderen koomen, terwijl ze nog *nieuw* zijn, hoe kan men beletten daarvan op nieuw te worden aangedaen?

Ik vraagde, Of het haar ook aangenaam zou zijn, dat een Brief van mijzelven, of van haaren Doctor of Apotheker geſchreeven wierd aan iemand van haare vrienden, waarin hun haar zwakke lighaams-ſtaat, en diepe verootmoediginge wierd voorgehouden? Of indien een reisje naar iemand van dezelve van dienſt mogt zijn, wilde ik hetzelve gaarn in perſoon aanneemen, en mij ſtriktlijk naar haare ordres gedraagen, tot welken zij ook beveelen mogt mij te begeeven.

Zij verzogt ernſtig, dat 'er niets van deezen aart ondernomen mogt worden, inzonderheid buiten haare kennis en toeſtemminge. Juffer Howe, zeide zij, had kwaad gedaen met haaren genegen en welmeenenden ijver; en indien 'er reden waare om gunſt te verwagten door bemiddelinge, zo had zij eene genegene vriendin, Juffr. Norton, daartoe gereed bij der hand, welke in godsvrugt en voorzigtigheid weinige haars gelijken had; en die geen gelegenheid zou laaten voorbij ſlippen van te tragten om haar dienſt te doen.

Ik gaf haar te kennen, dat ik uit de ſtad ſtond te gaen tot Maandag: Zij wenſchte mij veel genoegen; en zeide, dat het haar lief zou zijn bij mijne weeromkoomſt mij te zien.

Adieu!

XXIII. BRIEF.

Juffer ARAB. HARLOWE, *aan Juffer* CL. HARLOWE.

[*Ten Antwoord op haaren van den 29 Julij. Zie No.* XI.]

Donderdag-Ochtend, den 3 Auguſti.

Zuſter KLAARTJE,

Ik wenſchte wel, dat gij mij niet meer woudt laſtig vallen met uwe Brieven. Gij waart altoos gaauw met uw ſchrijven; en verliet 'er u op, dat gij van iedereen kond maaken wat gij wilde door uw ſchrijven. Dog uw Vernuft en uw Dwaasheid hebben u ten val gebragt. En nu, gelijk alle olijke ſchepzels doen, als zij zichzelven niet weeten te redden, koomt gij bidden en ſmeeken, en verwekt anderen al zo veel ongemak als u zelven.

Toen ik de laatſtemaal aan u ſchreef, verwagte ik wel, dat ik niet in ruſt zou gelaaten worden.

En dus zoudt gij wel allengskens bij kleintjes willen inkruipen, tot dat gij begeerde om weder aangenomen te worden.

Dog gij hoopt alleen op *vergiffenis*, en een *zegen*, zegt gij. Een Zegen waarvoor, Zuſter Klaartje? Bedenk eens waarvoor! —— Evenwel,

hebbe ik uwen Brief mijn Vader en Moeder voorgelezen.

Ik zal u niet melden, wat mijn Vader zeide ——— Een die de regte bezeffing heeft, zo als gij u beroemt te hebben van uw misdaaden, kan wel giſſen, zonder dat ik het u melde, wat een billijk vertoornden Vader zou zeggen bij zulk een gelegenheid.

Mijne arme Moeder ——— O ontaardte! Wat heeft uw ondankbaare dwaasheid mijne arme Moeder wel niet gekoſt! Waart gij minder een troetelkind geweeſt, gij zoudt miſſchien zo ondeugend niet zijn geworden: Dog ik zag nooit van mijn leeven iets goeds worden van een gunſtling die te mal was opgebragt.

Mijn hart is vol, en ik kan 't niet keeren dat ik mijne gedagten ſchrijve; want uwe misdaaden hebben ons alle te ſchande gemaakt; en ik vreeze en ſchaame mij om te gaan naar eenige openbaare of bijzondere Aſſemblée of Divertiſſement: En waarom? ——— Ik *behoef* niet te zeggen waarom, daar uw bedrijven het onderwerp zijn of van het openbaar geſprek, of van het ſmaadelijk geluiſter van beide Sexen op alle zodanige plaatzen.

Om kort te gaen, het is mij leed dat ik u geen meer vertrooſting heb te zenden: Dog ik vinde dat niemand genegen is om het u te vergeeven.

Ik weet niet wat de *tijd* voor u mag uitwerken; en als men ziet, dat uw boetvaardigheid niet meer voortkoomt om dat gij in uw meening bedroogen zijt, als uit een waare overtuiging: Want het is maar al te waarſchijnlijk, Juffer Klaartje, dat had alles voor de wind gegaan, gelijk als gij verwag-

wagte, en had uw gevederboſte ſchelm u niet verlaaten, wij niets vernomen zouden hebben van deeze beweegelijke ſmeekingen; nog van iets, als tartingen van *hem*, en beroeminge in wanbedrijf van *u*. En dit is het gevoelen van iedereen zo wel als dat van

Uw bedroefde Zuſter,

ARABELLA HARLOWE.

Ik zende deezen door een bijzondere hand, die aanneemt denzelven u te geeven of aan uw logement te beſtellen tegen morgenavond.

XXIV. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan haare Moeder.*

Saterd. den 5 Aug.

Geëerde Madam,

Geen bij zigzelve overtuigde misdaadige genaakte ooit haaren vergramden en regtvaardigen regter met grooter ſchroom, nog met een waaragtiger berouw, dan ik u doe door deeze regels.

Inderdaad ik moet zeggen, dat indien het onderwerp van mijne nederige bede niet opzigtlijk geweeſt waare op mijn toekoomend welweezen, ik

deeze vrijheid niet zou hebben durven neemen. Dog mijn hart is daarop gefteld, als op eene zaak die naaft de vergiffenis van God Almagtig voor mij noodzaakelijk is.

Hadde mijne gelukkige Zufter mijne droefheid en verlegenheid gekend, zij zou mijn hart niet gewrongen hebben, zo als zij gedaen heeft, door eene Geftrengheid, welke ik niet anders dan onvriendlijk en onzufterlijk kan agten.

Dog het paft mij niet te klaagen over eenige onvriendlijkheid van haar: Nogthans, gelijk het haar belieft te fchrijven, dat men zien moet, dat mijne boetvaardigheid minder daaruit voortkoomt dat ik in mijne meeninge bedroogen ben, dan uit eene waare overtuiginge, gun mij, Madam, om te beweeren, dat indien ik mij daarop mag beroepen, ik metterdaad *regt hebbe* tot den Zegen, om welken ik verzoeke; nademaal mijne ootmoedige bede gegrond is op een waar en ongeveinsd berouw: En dit zult gij te gereeder gelooven, indien het fchepzel, die nooit, zo veel zij zig kan in geheugen brengen, haare Mama moedwillig eene onwaarheid verteld heeft, eenig geloof verdienen mag, als zij verklaart, gelijk ze doet, op de plegtigfte wijze, dat zij bij den Verleider kwam, met een vaft befluit om niet met hem voort te gaen: Dat die onbezonnen ftap meer aan dwang dan aan begochelinge te wijten was: En dat dezelve zo weinig met haaren zin gefchiedde, dat zij daarvan berouw en fmerte had, van het oogenblik af dat zij zig in zijne magt vond; en alle oogenblikken naderhand, geduurende verfcheidene weeken, *voor* dat zij eenige reden had om voor die behan-

de-

delinge van hem te vreezen, welke haar bejegend is.

Weshalven ik op mijne knieën, mijne altoosgeëerde Mama, (want op mijne knieën leggende ſchrijve ik deezen Brief) op het nederigſt ſmeeke om uwen Zegen: Zeg maar, met deeze weinige woorden (ik verge u niet, Madam, om mij uwe Dogter te noemen) ——— *Verlooren, ongelukkig ſchepzel, Ik vergeeve het u! en God zegene u!* ——— Dit is het al! Laat mij, op een gezegend ſtukje papier, ſlegts een gezeg beſchouwen van deezen inhoud, met uwe dierbaare hand getekend, op dat ik hetzelve aan mijn hart mag drukken in mijn hevigſten ſtrijd en beproevingen; en ik zal hetzelve voor een paspoort naar den Hemel agten. En indien ik mij niet te veel vermeete, en het WIJ in plaatze van IK mogt zijn, en uwer beider geëerde naamen daaronder geſteld, dan zoude ik niets meer te wenſchen hebben. Dan zoude ik zeggen, „ Groote en genadige God! gij ziet hier „ in dit papier uw arm onwaardig ſchepzel vrijge„ ſproken van haare met regt misnoegde Ouderen: „ O voeg 'er, om mijns Verloſſers wil, uw aller„ genadigſt *Fiat* bij, en ontvang eene boetvaar„ dige zondaares in de armen uwer bermhartig„ heid! „

Ik kan u, Madam, bij geen ſtuk van moederlijke tederheid bezweeren, hetwelk niet, in het gevoelen van mijne geſtrenge beſchuldigers (onder wier oogen dit demoedig ſmeekſchrift koomen moet) mijne blaam vermeerderen zal: Laat mij derhalven, om Gods wil, u dog overreeden om ze-

gen en vergiffenis over mij uit te ſpreeken, nademaal gij daardoor met trooſt in haare laatſte uuren het hart beſproeijen zult van

Uwe CLARISSA HARLOWE.

XXV. BRIEF.

Juffer MONTAGUE, *aan Juffer* CL. HARLOWE.

[*Ten Antwoord op den haaren van den 3 Aug. Zie No.* XVII.]

Maandag, den 7 van Auguſtus.

Waarde Madam,

Wij waaren alle, *voor* dat uw Brief kwam, al van gevoelen, dat de Hr. Lovelace uwer ten eenenmaale onwaardig was, en eer eene regtmaatige ſtraffe verdiende, dan om met zulk eene Vrouw gezegend te worden: En hadden veel *meer* hoope op uwe genegene agtinge voor ons, dan op eenige die wij onderſtelden dat gij kondt hebben voor eenen zo ſnooden *verongelijker*. Want wij hadden alle vaſt beſlooten om u liefde en hoogagtinge toe te draagen, hoe ook zijn gedrag jegens u mogt zijn.

Maar

Maar wat kan 'er, na uwen Brief, meer gezegd worden?

Ik hebbe evenwel bevel gekreegen om in den naam van alle ondergetekenden te ſchrijven, om u te kennen te geeven hoe grootlijks wij zijn aangedaen van uw lijden: om u te berigten, dat Milord M. hem verbooden heeft, om ooit meer binnen de deur te koomen van het vertrek waarin hij zijn zal: En dewijl gij zugt onder de ongelukkige uitwerkzels van het misnoegen uwer vrienden, hetwelk u aan ongemakken zou kunnen onderwerpen, zo ſmeeken zijne Lordſchap, en Lady Sara, en Lady Eliſabet, u dat gij een hondert guinies alle vierendeel jaars gelieft aan te neemen, voor uw Leeven, of ten minſten, tot dat gij wordt toegelaaten tot het genot van uw eigen Capitaal, welke u op geregelde tijden gebragt zullen worden door eene bijzondere hand, en het ingeſlooten Bankbriefje tot een begin ontvangen. En denk niet, waardſte Madam, bidden wij u alle, denk niet dat gij dus eenige verpligtinge krijgt (voor dit teken van Lord M's. en Lady Sara's en Lady Eliſabets Liefde te uwaards) aan de *vrienden van deezen ſnooden karel*; want hij heeft geen een vriend onder ons behouden.

Wij verzoeken alle, en elk in 't bijzonder, om met eene plaatze in uwe agtinge begunſtigd te worden; en op denzelven voet van verwantſchap te worden aangemerkt, als of hetgeen wij voormaals met zo veel vermaak hoopten dat geſchieden *zoude*, geſchied *waare*. En het zal onze vereenigde bede zijn, dat gij uwe gezondheid en leevenskragt moogt wederkrijgen, en veele gelukki-

kige jaaren nog beleeven : En nademaal voor deezen deugniet niet meer geſproken kan worden, dat als hij buiten 's lands gegaen is, gelijk hij nu zig bereidt om te doen, wij mogen toegelaaten worden tot de eere van in perſoon kennis te maaken met eene Lady, die haare wedergae niet heeft. Deeze zijn de ernſtige verzoeken, waarde jonge Lady, van

Uwen toegenegen Vriend en Vriendinnen,
en uwen opregtſten Dienaar en Dienaareſſen,

M.

SARA SADLEIR.
ELIS. LAWRANCE.
CHARL. MONTAGUE.
MARTH. MONTAGUE.

Gij zult de drie eerſt-genoemde bijzonderlijk zeer groot hartzeer aandoen, indien gij hunne aanbiedinge weigert aan te neemen. Waardſte jonge Lady, ſtraf *hen* niet om *zijne* misdaaden. Wij zenden deezen door eene bijzondere hand, die ons, hoopen wij, de gunſt van uwe aanneeminge zal weerom brengen.

De Hr. Lovelace ſchrijft met denzelven boode; dog hij weet niets van onzen Brief, nog wij van den zijnen : Want wij ſchuwen elkanderen ; en in het een gedeelte van het huis

huis hebben *wij* ons verblijf, en hij in het ander, welke verſt van elkanderen zijn afgeſcheiden.

XXVI. BRIEF.

De Hr. LOVELACE, *aan* JAN BELFORD, *Schildkn.*

Saterd. den 5 Aug.

Ik ben zo overmaatig ontſteld over den inhoud van Juffer Harlowe's Antwoord op den Brief van mijne Nigt Charlotte van voorleeden Dingsdag (welke haar gebragt wierd van denzelven karel, die mij den uwen bragt) dat ik naauwlijks geduld of oplettendheid genoeg hebbe om te overweegen wat gij ſchrijft.

Zij mogt inderdaad wel kermen om genade voor haar van *haare* vrienden, die zelve geen genade weet te betoonen! Zij is eene regte Dogter van de Harlowes! ——— Bij mijne ziel, Jan, zij is eene regte Dogter van de Harlowes! Nogthans heeft zij zo veel voortreffelijkheden, dat ik haar moet beminnen, en zot die ik ben, haar te meer beminnen, om dat zij mij veragt.

Gij gaet al voort met uwe vervloekte beuzeltaal en *hervormings*-geprevel, van ſterven, ſterven, ſterven! en eens het woord bij het oor gekreegen hebbende, kunt gij u niet weerhouden van het in ie-

ieder reden in te lappen! De duivel haal mij, zo ik niet denke, dat gij haar eer met uwe eigene handen vergif zoudt geeven, dan dat zij tot herſtellinge zou koomen, en u berooven van den lof van een tovenaar te zijn!

Dog niet meer van uw vervloekt doodkloks gebrom; uwe toonverwiſſelingen op den omgekeerden lijkblaaker: Zij zal nog wel leeven, als ik al begraaven ben; Dat zie ik klaar; Want bij mijne Ziel, ik kan nog eeten, nog drinken, nog ſlaapen, en hetgeen nog erger is, geen andere vrouw ter wereld buiten haar beminnen. Nog hebbe ik luſt om eene vrouw nu aan te zien: In tegendeel, ik draaije mijn hoofd af van alle die mij ontmoeten, ten zij bij geval een oog, een weezen, een trek, naar de haare gelijkende, mij treft in eenig voorbijgaend gelaat, en dan kan ik niet nalaaten eens weder te zien; ſchoon het tweede gezigt mij beter onderrigt; want geen menſch kan naar haar gelijken.

Dog zekerlijk, Belford, de Duivel zit in dit Vrouwmenſch! Hoe meer ik denke om haare zinneloosheid en hardnekkigheid, hoe minder langmoedigheid ik hebbe omtrent haar. Is het mogelijk dat zij zigzelve, haare familie, haare vrienden, zo veel regt kan doen op eenige *andere* wijze, dan door mij te trouwen? Al waare zij verzekerd dat zij maar een dag zou leeven, behoort ze eene getrouwde vrouw te ſterven. Indien haare *Chriſtelijke Wraakzugt* haar niet toelaate dit te wenſchen om haars *zelfs* wille, behoort zij het niet te doen om den wil van haare Familie, en van haare Sexe, welker eere zij zomtijds voorgeeft zo zeer

ter

ter harte te neemen? En indien geen *zaak* dierbaar genoeg is om haaren Harlowe-geeſt ter mijner begunſtiginge te beweegen, kan zij dan wel met eenig regt de deernis verdienen, welke gij zo deerlijk allenthalven voor haar vordert?

Wat aangaet de oneenigheid, welke haar Brief tuſſchen mij en de halfgekke familie alhier veroorzaakt heeft [En ik moet u zeggen; dat het geheel met ons in ſtukken is] dat rekene ik niet een paarde-vijg. Zij zijn zot met mij te verwenſchen en te vervloeken, die hun tien vloeken tegen een kan geeven, al wilden zij het een dag aan een uithouden.

Ik hebbe de eene helft van het huis voor mij; en dat wel de beſte; want de Groote luiden hebben het minſt genot van hetgeen hun meeſt koſt: *Pragt* en *Gebruik* zijn twee onderſcheidene dingen: Het gemeen gedeelte is voor hen; het Staatig gedeelte is voor mij: En hier ſpeele ik den baas en *wil* ik den baas ſpeelen, zo lang het mij belieft; terwijl de twee zwaarlijvige Zuſters, de oude podagreuſe Broeder, en de twee muffige Nigten, opgepakt zijn in de andere helft, en zig niet beweegen durven uit vreeze van mij te zullen ontmoeten: Welken zij (dat is 'er het grappigſt van) verbooden hebben om in hunne vertrekken te koomen, gelijk ik hen om te koomen in de mijne. En dus houde ik hen allen gevangen, terwijl ik rondom loope waar het mij luſt. Aartige honden en *hondinnen*, die tegen mij knorren en keffen, en egter als ik voor den dag koome, haar ſnuit buiten haare hokken vreezen te ſteeken; of indien ze 'er eens uit zijn, voor dat ze mij zien, op het gezigt van mij 'er weder grommelende binnen loopen, met

met hunne ooren bij den kop langs hangende, met den buik op den grond ſleepende, en den trillenden ſtaart binnenwaards omgekruld.

En terwijl ik hier dus heldhaftig krijg voere tegen bremſen, horſels, wespen, en hommels, en geheel in brand ſtae van de woede eener verſmaadde Liefde, vermaakt gij u met uwen laffen en ſmaakelooſen ernſt, en gaet voort met uw Hervormings-ontwerp, en met uwe verheugingen over mijne ongevallen!

De duivel haale u, ongevoelige half-gaargebakken ſchobbejak die gij zijt! Ik hebbe geen geduld meer omtrent u, dan omtrent de Lady; want gij weet niets nog van Liefde nog van Vriendſchap, en zijt der eene alzo onwaardig, als onbekwaam tot de andere; anders zoudt gij u niet verblijden, gelijk gij doet onder de *grijns van deernis*, over het miſlukken van mijne verwagtingen.

En gij zijt al een aartige vent, zijt gij niet? met te belooven om haar afſchriften te geeven van eenige gedeelten mijner Brieven, die in vertrouwen aan u geſchreeven zijn? Zulke Brieven, dat gij eer uwe vervloekte tong moeſt hebben afgebeeten, dan te bekennen, dat gij dezelve ooit ontvangen hadt: Nogthans ſtaen deeze nu aan haar te worden medegedeeld! Dog ik belaſte u, en wee u zo het te laat zij! dat gij haar niet begunſtigt met een regel van mij.

Indien gij het reeds *hebt* gedaen, is de minſte wraak die ik neemen zal, dat ik *mijn* woord van eere breeke, hetwelk ik aan u gegeven hebbe, om haar niet te bezoeken, gelijk gij *uwe* eere

re jegens mij zult geſchonden hebben, in haar Brieven mede te deelen, welke onder het Zegel der Vriendſchap geſchreeven waaren.

Ik ben nu, maar al te droevig voor mijne hoope, overtuigd door haaren Brief aan mijne Nigt Charlotte, dat zij wel vaſt beſlooten heeft om mij nooit te neemen.

Onvoorbeeldlijke godloosheid, noemt zij de mijne jegens haar. Maar hoe weet *zij* wat de Min, in haaren felſten brand, de mannen wel niet aanhitſe om te bedrijven? Hoe weet zij zo net het vereiſchte onderſcheid der woorden, die ze in dit geval gebruikt? ——— Het *ergſt* te denken, en bekwaam te zijn om vergelijkingen te maaken in deeze *zeer* kieſche omſtandigheden, moet zij daartoe niet minder kieſch zijn, dan ik mij verbeeld had dat zij waare? ——— Dog zij heeft wel gehoord, dat de duivel zwart is; en gezind zijnde om zulk een van mij te maaken, ſtampt zij, in den mortier van haare wilde verbeeldinge, twintig ſchoorſteenveegers onder een, om een meer dan gemeen roetigen vent uit den vuilen hoop te voorſchijn te doen koomen.

Dog welk een dwerl-wind verwekt zij in mijne Ziel, door haare trotſe veragtinge van mij! Nimmer, nimmer, wierd eenig ſterflijk menſch zijn hoogmoed zo vernederd! Hoe doet ze mij daalen, zelf in mijne eigene oogen! —— „*Haar* „ *hart* verfoeit mij opregtlijk, zegt zij, wegens „ mijne LAAGHEID „ —— Nogthans is haar oogmerk om het voordeel te genieten van het geen haar dus belieft te noemen! ——— Vervloekt zij haare *trotsheid*, en haare *laagheid* te gelijk! ——

Haare trotsheid jegens *mij*, en haare laagheid jegens *haare eigene nabeſtaenden;* die haarer maagſchap meer onwaardig zijn, dan ik kan weezen, of ik ben inderdaad wel *laag.*

Nogthans, wie moet haar niet hoogagten, wie moet haar niet aanbidden? O dat vervloekt, vervloekt huis! Hadden de vrouwluij daarin het niet gedaen! —— Daarbij haare verdoemde dranken! Waaren *die* niet gebruikt, haar *onbeneveld* verſtand, en de *majeſteit van haare deugd* zouden haar wel behouden hebben, gelijk zij eens deeden door haare nederige welſpreekendheid (a), en andermaal door haare verſchrikkelijke bedreigingen tegen haar eigen leeven (b).

Nogthans in beide deeze gevallen haar vermogen over mij, en mijne Liefde voor haar te bevinden; en mij te haaten, te veragten, en te verſtooten! ——— Zij mogt dit met eenigen ſchijn van regt gedaen hebben, waare de laatſt-voorgenomene ſchendinge ter uitvoer gebragt: —— Maar in allen opzigte als overwinnaares en zegepraalende heen te gaen! ——— Wel mag zij mij veragten, dat ik haar dit hebbe toegelaaten te doen.

Zij verliet mij inderdaad in een *laagen* en *veragtelijken* toeſtand! ——— En die indruk blijft haar bij. ——— Ik kon mijn eigen vleeſch wel verſcheuren, dat ik haar geen reden gegeven hebbe ——— dat ik haar *inderdaad* niet hebbe vernederd; ——— Of dat ik niet in ſtad gebleeven ben, om op haaren uitgang te paſſen, in plaatze van

(a) In het geval van den Brand, D. IV. bl 578, env.

(b) D. VI. bl. 97, env. In het geval met het Pennemes.

van op dien van Lord M. tot dat ik mijzelven kon verhoogd hebben, met mij eene Vrouw te geeven, die boven alle beproevinge, boven alle verzoekinge verheven is.

Ik zal, evenwel, het waagen om nog eenen Brief aan haar te zenden; en indien die het niet kan klaaren, of mij een Antwoord bezorgen, dan zal ik tragten haar te zien, daar mag van koomen wat 'er *wil*. Indien zij mij ontwijke, zal ik eenig edel ſchelmſtuk bedrijven aan de booze kleuter, welke zij meeſt bemint, en dan voor altijd het koningrijk verlaaten.

En nu, Jan, nademaal gij 'er dog aan bezig zijt om den inhoud van geheime Brieven mede te deelen, zo vertel haar dit, indien gij wilt. En voeg 'er bij, Dat indien ZIJ mij verſtoot, GOD mij zal verſtooten: En welk zal dan het lot zijn van

Haaren LOVELACE.

XXVII. BRIEF.

De Hr. LOVELACE, *aan* JAN BELFORD, *Schildkn.*

[*Ten Antwoord op den zijnen van den 4 Auguſt. Zie No.* XXII.]

Maandag, den 7 Auguſt.

En dus hebt gij dan reeds metderdaad aan de

ſchoone Onverzoenbaare de Uittrekzels geleverd van Brieven, die in Vertrouwen van Vriendſchap geſchreeven zijn! Draag zorg —— Draag zorg, Belford ——— Ik houde inderdaad meer van u, dan van eenig man ter wereld: Dog het is een zeer teder punt. De zaak is zeer ernſtig bij mij geworden. Mijn hart is 'er op geſteld om haar te hebben. En ik wil haar hebben, ſchoon ik haar moet trouwen in de angſten van den dood.

Zij is zeer bekommerd, zegt gij, dat ik onderneemen zal om haar overlaſt te doen. *Dat*, moet ik haar zeggen, zal volſtrektlijk van haarzelve afhangen, en van het Antwoord dat zij geeft, het zij met pen en inkt, of met een veragtelijk ſtilzwijgen, hetwelk zij op mijne laatſte vier aan haar gebruikt heeft: En ik zal denzelven ſchrijven in zulke nederige, en in zulke redelijke bewoordingen, dat zij, indien zij niet eene regte Harlowe zij, het mij wel vergeeven *zal*. Dog wat het *Executeurſchap* aangaet, hetwelk zij genegen is om u op te draagen —— Gij zult haar Executeur niet zijn: Ik mag verlooren gaen, zo gij dat zijn zult. —— En zij zal ook niet ſterven. Niemand zal iets bij haar zijn, niemand zal het *hart hebben* om iets bij haar te zijn, dan ik ——— Uw geluk is reeds al te groot, daar gij dagelijks tot haare tegenwoordigheid wordt toegelaaten; daar gij haar aanſchouwt, tot haar ſpreekt, haar hoort ſpreeken, terwijl het mij verbooden is onder het gezigt van haar venſter te koomen ——— Welk eene verwerpinge is dit van eenen man, die haar voormaals waarder was, dan alle de mannen ter wereld! —— En nu bekwaam te zijn om, terwijl haar hoofd verheven onder

der de Sterren voor mij onzigtbaar is, op mij neer te zien, zomtijds met verſmaadinge, en op andere tijden met ontferminge; dat kan ik niet verdraagen.

Dit zegge ik u, dat indien mijne pooginge met den Brief mij niet gelukke, ik die lafhartige dwaasheid zal overwinnen, die in mijn hart is ingekroopen, of ik zal hetzelve uit mijnen boezem rukken, en het haare toegooijen, op dat zij zien moge, hoe veel tederder dan haar eigen dat werktuig is, hetwelk zij, en gij, en iedereen anders, de vrijheid genomen hebben van vereelt te noemen.

Geef kennis aan de luiden, welke voor en agter en aan beide kanten woonen van de vervloekte Mama, om hunne beſte goederen uit den huize te brengen, indien ik verworpen worde: Want de eerſte wraak, die ik neemen zal, zal zijn dat neſt van Serpenten in den brand te ſteeken. En daar zal geen ſchroom zijn van haar te zullen overvallen, terwijl zij bezig zijn met eene daad te pleegen, die *naar de zaligheid ſmaakt*, zo als Shakespear zegt ——— Zo dat mijne Wraak, indien zij vergaen in de vlammen, die ik zal aanſteeken, ten aanzien van haar volkoomen zijn zal.

XXVIII. BRIEF.

De Hr. LOVELACE, *aan Juffer* CLARISSA HARLOWE.

Maandag, den 7 van Auguſtus.

Al hoe weinig reden ik hebbe om of een geduldig oor, of een vergeevend hart van u te verwagten, nogthans kan ik niet nalaaten nog eens weder aan u te ſchrijven (als zijnde dit een verſchoonelijker overlaſt, miſſchien, dan een bezoek zou zijn) om u te ſmeeken, dat gij het in mijne magt ſtelt om vergoedinge te doen, zo verre als het mogelijk is vergoedinge te doen, voor de ongelijken die ik u hebbe aangedaen.

Uwe engelagtige Reinheid, en mijne ontwaakte Conſcientie, zijn onwankelbaare getuigeniſſen van uwe verhevene verdienſte, en van mijne verfoeijelijke ſnoodheid: Maar uwe Vergiffenis zal mij onder eene eeuwige verpligtinge aan u brengen —— Vergeef het mij dan, mijn waardſte Leeven, mijn aardſche Heil, het zigtbaar Anker van mijne toekoomende hoope! Gelijk gij (die gelooft dat gij in eenigen deele genade behoeft) zelve hoopt op vergiffenis, vergeef het mij, en geef uwe toeſtemminge om op zulke voorwaarden als gijzelve goedvindt, en in wier gezelſchap het u gelieft, mij te ontmoeten voor het heilig Altaar, en uzelve den ei-

eigendom te verkrijgen van het boetvaardigſt en genegenſt hart, dat ooit ſloeg in eenen menſchlijken boezem.

Maar miſſchien mag 'er wel een tijd van beproevinge vereiſcht worden. Het zou voor u onmogelijk kunnen zijn, zo wel wegens *ongeſteldheid* als *wantrouwen*, om mij zo ſchielijk weder volſtrekt in gunſt aan te neemen, als mijn hart wenſcht aangenomen te worden. In zulken gevalle zal ik mij onderwerpen aan uw welbehaagen; en daar zal geen boete zijn, die gij mij kunt opleggen, welke ik niet blijmoedig ondergaen zal, indien het u behaagen zal mij hoope te geeven, dat na het doen van eene boete, bij voorbeeld, van eenige maanden, waarin de geregeldheid van mijn toekoomend leeven en bedrijven u zal overtuigen van mijne Hervorminge, gij eindelijk de mijne worden zult.

Laate ik u dan ſmeeken om de gunſt van een weinig regels, die mij aanmoediginge geeven tot deeze *voorwaardelijke* hoope, indien het niet eene nog *nader* hoope, en edelmoediger aanmoediginge zijn mag.

Indien gij mij Dit weigert, zult gij mij wanhoopig maaken. Maar dan zelf moet ik, hoe het ook gaen mag, mij aan uwe voeten werpen, op dat ik mijzelven niet beſchuldigen moge met het verzuim van eenige ernſtige, eenige nederige pooginge om u ter mijner begunſtiginge te beweegen: Want in U, Madam, en in *UWE Vergifenis* loopt alle mijne hoope te zamen ten aanzien van *deeze* en van de *toekoomende werelâ*: Nademaal ik volſlagen van *U* verworpen zijnde, buiten al-

alle verwagtinge zijn zal op eenige genade van *Boven!* ——— Want ik ben nu genoeg tot mijzelve gekoomen om te denken, dat vergeevinge te erlangen van verongelijkte Onnozelen *noodzaakelijk* is tot de Godlijke vergiffenis; voor zo verre de Almagtige den deugniet (zo als men met reden gelooven mag) in de magt ſtelt van de zodanigen, welke hij zonder oorzaak en zwaarlijk beleedigd heeft. En *wie* kan tot deeze magt geregtigd zijn, indien GIJ het niet zijt?

Uwe zaak, Madam, met een woord, merke ik aan de *zaak der Deugd*, en als zodanig, ook de *zaak van God* te zijn. En mag ik niet wel verwagten, dat Hij dezelve zal handhaaven met het verderf van een man, die bij eene perſoon van de ſmetteloofte reinheid zo gehandeld heeft, als ik gedaen hebbe, indien *gij*, door mij te verwerpen, toont dat ik boven mogelijkheid van vergiffenis misdaen hebbe?

Ik verzekere u ten plegtigſten, dat geen tijdlijke of wereldſche inzigten mij beweegen tot dit ernſtig aanzoek: Ik verdiene geen vergiffenis van *u*. Nog Milord M. en zijne Zuſters verdienen het van *mij!* Ik veragte hen in mijn hart, om dat zij zig verbeelden durven, dat ik mij zal laaten regeeren door het uitzigt op eenige voordeelen, welke het in hunne magt ſtaet mij toe te brengen. Daar is geen leevendig menſch, buiten u, van wien ik eenige voorſchriften wil ontvangen. Uw geheel gedrag, Madam, is voortgekoomen uit zulke edele beginzels, en uwe verſtoordheid is zo verwonderlijk regtmaatig, dat ik u zelf als in een godlijk ligt beſchouwe, en tevens in een oneindig beminnelijker,

ker, dan ik u beſchouwd kon hebben, hadt gij de barbaarſche verongelijkingen niet geleeden, die nu mijnen geeſt met angſt en afgrijzen vervullen, als ik mij mijne eigene ſchurkerij te binnen brenge jegens de voortreffelijkſte der vrouwen.

Ik *herhaale*, dat alles, waarom ik tegenwoordig ſmeeke, is een weinig regels, ter beſtieringe van mijne onwiſſe treden; en (indien het voor u mogelijk zij u zo verre te vernederen) ter aanmoediginge van mijne hoope, dat, indien ik mijne tegenwoordige geloften door mijn toekoomend gedrag kan billijken, ik de eere zal mogen genieten van mijzelven te noemen

Tot in eeuwigheid Uwen

R. LOVELACE.

XXIX. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Lord* M. *en aan de Ladys van zijn Huis.*

[*Ten Antwoord op dien van Juffer Montague van den 7 Auguſt. Zie No.* XXV.]

Dingsdag, den 8 van Auguſtus.

Verſchoont mij, mijne geagte Lord, en mijne geëerde Ladys, van het aanneemen van uwe edele vierendeel-jaarſche weldaadigheid; en gunt mij,

met alle dankbaare erkentenis, en waare nederigheid, het ingeſlooten onderpand te rug te zenden van uwe goedheid jegens mij. Ik hebbe inderdaad het een niet van nooden, en het is niet mogelijk dat ik de andere kan behoeven. Dog ik hebbe niettemin zulk eene diepe bezeffinge van uwe edelmoedige gunſt, dat ik tot mijn laatſte uur toe vermaak zal vinden in dezelve te overdenken, en roem draagen op de plaatze welke ik bezitte in de agtinge van zulke eerwaardige perſoonen, op welker verwantſchap ik voormaals de eerzugt had van te hoopen.

Dog gunt mij verlof om mijne bekommeringe te betuigen, dat gij uwen Bloedverwant uit uwe tegenwoordigheid en gunſt verbannen hebt: Nademaal hij nu miſſchien onder minder bedwang zal zijn dan ooit; en nademaal ik in 't bijzonder, die gehoopt had door uwen invloed in het overſchot van mijne dagen ongemoeid te blijven, wederom voor zijne vervolgingen mag worden blootgeſteld.

Hij heeft, mijne geagte Lord, en mijne waarde Ladys, tegen *u* zo niet misdaen, dan hij tegen *mij* misdaen heeft; en gij kondt ook nog alle zeer edelmoediglijk uwe voorſpraak aan hem bij *mij* verleenen: En zal het wel *heel* ongevoegelijk in mij zijn, indien ik verzoeke, om mijns eigenen vreedeswille; om den wille van andere arme ſchepzelen, die nog van hem mogen worden verongelijkt, indien hij wanhoopig gemaakt worde; en om den wil van uwe geheele deftige familie; dat gij die vergiffenis tot *hem* wilt uitſtrekken, op welke gij van *mij* hooptet? en dit wel dies te meer, dewijl ik mij vermeete te denken, dat zijn drieſte en hef-

heftige geeſt niet door geweldige middelen zal worden te onder gebragt; nademaal ik geen twijffel hebbe, dat het involgen van eene tegenwoordige hartstogt altoos meer bij hem vermogen zal, dan eenige toekoomende inzigten, hoe onredelijk de eene, en hoe voordeelig de andere ook zijn mogen.

Uwe verſtoordheid mijnentwegen is ten uiterſten grootmoedig, gelijk uwe goedheid jegens mij regt edel is: Dog ik ben niet buiten hoope, dat hij eene behoorelijke aandoeninge zal krijgen van de onheilen, welke hij mij heeft doen lijden; en dat, als ik in het graf gelegd en vergeten ben, uwe geheele gëeerde familie gelegenheid zal vinden, om u te verheugen in zijne Hervorminge; en veele van die gelukkige jaaren te beleeven, welke gij, mijn geagte Lord, en mijne waarde Ladys, met zo veel genegenheid toewenſcht aan

Uwe altoos-dankbaare en verpligte

CLARISSA HARLOWE.

XXX. BRIEF.

De Hr. BELFORD, *aan* ROBERT LOVELACE, *Schildkn.*

Donderdag-Avond, den 10 *van Aug.*

U is van Tourville bekend gemaakt, hoe drok-

ke

ke bezigheid de ziekte en de zaaken van Belton mij verſchaft hebben, gelijk ook Mowbray en hem, zedert mijnen voorigen. Ik ging Maandag eens aan ten huize van Smith, toen ik vertrok naar Epſom.

De Lady was naar de kapel gegaen: Dog ik had het genoegen van te hooren, dat zij niet erger was; en ik beval mijn compliment aan haar te maaken, en haar kennis te geeven, dat ik drie of vier dagen uit de ſtad zou blijven.

Ik gedraage mij aan het verhaal van Tourville, die u zal te weeten doen hoe veel zwaarigheid wij hadden om deeze *goedaartige* matres, en *zuinige* huishoudſter, met haare jongen te verjaagen, en de Zuſter van den armen knaap voor hem in het bezit te ſtellen van zijn eigen huis; terwijl hij ondertuſſchen zig verſchool in eene Herberg te Croydon, te flaauwmoedig om in zijne eigene zaak te voorſchijn te koomen.

Dog ik moet aanmerken, dat wij waarſchijnelijk maar juiſt van pas kwamen, om de verſtrooide overblijfzels van zijne goederen te bewaaren uit de handen van dit roofziek vrouwmenſch, en haare medepligtigen: Want dewijl hij niet lang kan leeven, en zij ook van die gedagten is, vonden wij dat zij zekerlijk maatregels genomen had, om bewijzen van een Huwelijk voor den dag te brengen, en dus alles in bezit te houden voor haarzelve en haare zoonen.

Tourville zal u vertellen, hoe ik genoodzaakt wierd den ouden ſtalknegt in haar gezigt te kaſtijden, voor dat ik hem ten huize uit kon jaagen. Hij had de baldaadigheid van de handen aan mij te ſlaen:

ſlaen: En ik deed hem maar een ſtap neemen van boven van den trap tot beneden. Ik dagt dat hij zijn hals en alle zijne beenen zou gebroken hebben. En als hij toen bij het hooſd en de voeten 'er uit gedragen wierd, vond Thomaſine goed om hem agter na te wandelen.

Bekoorelijke gevolgen van het *Matres-houden*; den ſtaat, met welken wij zo veel hebben opgehad! ——— Welke gedagten men daarvan ook mag maaken in friſſe gezondheid, *Ziekte* en *afneemende leevenskragten* in den Onderhouder, zullen hem het onderſcheid wel doen gewaar worden.

Zij zou hem, gaf zij aan eene vertrouweling te kennen, wel haaſt krijgen in eene plaatze van zes voet lang en vijf voet breed; meenende zijn bed: en dan zou zij niemand bij hem laaten koomen, dan dien het haar beliefde. Die vent van een ſtalknegt zou dan, onderſtelle ik, zijn doctor geweeſt zijn; zijn Teſtament voor hem gereed gemaakt; het Weduwen-gewaad waarſchijnelijk in voorraad gekogt; wie weet, of zij in hetzelve niet voor zijne eigene oogen verſcheenen waare? gelijk ik eens een voorbeeld gezien hebbe van eene booze vrouw, die haaren man, welken zij haatede, dus tergde, als zij dagt dat 'er geen kans was tot zijne herſtellinge: Schoon hetzelve de leevensgeeſten van den man in zulk eene beweeginge bragt, en de ziekte zulk een keer deed neemen, dat hij dezelve te boven kwam, en lang genoeg leefde om *haar* in haare kiſt te zien leggen, bekleed in hetzelve rouwgewaad, waarmede zij hem getergd had.

Dus

Dus veel, voor tegenwoordig, aangaende Belton, en zijne Thomaſine.

* *

Ik beginne van harten deernis met u te krijgen, nu ik zie dat het u ernſt is met de vrugtlooze Liefde, welke gij jegens deeze Engel van eene vrouw laat blijken, en te meer dewijl het, gij moogt zeggen wat gij wilt, onmogelijk is, dat zij haare ziekte te boven koome, en de onverzoenbaarheid van haare vrienden, van welke zij verſche blijken heeft gekreegen.

Ik hoope, dat gij inderdaad niet misnoegd zijt over de Uittrekzels, welke ik uit uwe Brieven voor haar gemaakt hebbe. Dat ik haar hebbe doen zien, hoe veel regt gij in dezelve doet aan haare deugd, is zo zeer ten voordeele van uwe opregtheid (eene hoedanigheid, moet ik nogmaal zeggen, die u verheft boven het gemeene gros der Ligtmiſſen) dat ik in mijn hart denke welgedaen te hebben; ſchoon het bij eene andere vrouw, en bij eene die het ergſt van u niet geweeten had, dat zij kon te weeten koomen, mogelijk kwaalijk zou gedaen zijn.

Indien het *einde* de *middelen* kan regtvaardigen, is het duidelijk, dat ik ten aanzien van u beide wel gedaen hebbe; nademaal ik *haar* meer hebbe geruſt geſteld, en *u* aan haar in een beter ligt doen voorkoomen, dan gij anders zoudt gedaen hebben.

Dog indien gij niettemin misnoegd zijt, dat ik haar beliefd hebbe in een ſtuk, hetwelk ik erken-

kenne *teder te zijn*, zo laat ons deeze zaak eens uitpluizen bij onze eerſte zamenkoomſt: En dan zal ik u toonen, welke de Uitttrekzels *waaren*, en hoe ik dezelve ten uwen voordeele hebbe zamengehegt.

Dog gij maatigt u zekerlijk niet aan om te zeggen wat ik doen, of niet doen zal, ten aanzien van het Executeurſchap.

Ik ben mijn eigen man, hoope ik. Mij dunkt, gij behoort blijde te zijn, dat de verdeedigínge van haare gedagtenis worde overgelaaten aan eenen, van welken gij te gelijk moogt verzekerd zijn, dat hij u en uwe bedrijven met alle mildheid zal behandelen, die het geval kan veelen.

Ik kan niet nalaaten mijne verwonderinge uit te drukken over een ſtaaltje van uwe eigenzijdigheid; en dat is daar gij zegt, Zij mogt inderdaad wel kermen om genade voor haar van *haare* vrienden, die zelve geen genade weet te betoonen.

Zekerlijk kunt gij immers de gevallen niet gelijk agten ——— Want zij, zo als ik verſtae, verzoekt maar om eenen Laatſten Zegen, en eene Laatſte Vergiffenis voor eene fout, welke eenigzins *buiten haar wil* geſchied is, zo dezelve in 't geheel al eene fout zij; en hoopt zelf niet eens om *weder aangenomen* te worden; Gij begeert vergiffenis van *voorbedagte* verongelijkingen (welke zij u niettemin vergeeft, op voorwaarde dat gij haar geen moeijelijkheid meer aandoet); en hoopt *weder in gunſt* te worden *aangenomen*, en in ge-

gevolge van die Vergiffenis het ſchoonſt juweel ter wereld volſtrektlijk in eigendom te krijgen.

Ik zal nu verder kortlijk verhaalen, wat 'er, zedert mijnen laatſten, ten aanzien van de voortreffelijke Lady is voorgevallen. Uit het berigt, dat ik u geeven zal, zult gij zien, dat zij door genoeg moeijelijkheden gedrukt wordt, die alle oorſpronglijk van u herkoomſtig zijn, zonder dat gij dezelve met nieuwe kwellingen behoeft te vermeerderen. En zo lang als gij zo heel ruiterlijk uw geweld kunt oeffenen op M. Burg, daar iedereen uw gevangen is, zie ik niet, of gij moogt de onbezuisdheid van uwen moed zo wel voldoen met daar den baas te ſpeelen over een halfdouzijn perſoonen van rang en aanzien, als over eene hulpelooze Wees, gelijk ik deeze Lady noemen mag, nademaal zij geen een enkel vriend heeft om haar bij te ſtaen, indien ik het niet doe; en die zigzelve gelukkig agten zal, indien zij u, en de geheele wereld kan ontvlugten in de armen van den dood.

Mijn laatſte was van voorleeden Saterdag.

Zondag nam zij, op den raad van haaren doctor, eene kleine verlugtiginge. Juffr. Lovick, en Mr Smith en zijne vrouw vergezelden haar. Na dat zij in de Kapel van Highgate den Godsdienſt hadden bijgewoond, onthaalde zij hen op een kleinen maaltijd; en des namiddags waaren zij, op haare te rug reize, in de Kerk van Iſlington; en kwamen taamelijk blijmoedig weder t'huis.

Zij had in mijn afweezen verſcheidene Brieven gekreegen, zo als Juffr. Lovick mij berigtede, behalven den uwen. De uwe, ſchijnt het, bragt haar

haar in groote verlegenheid; dog zij beval den boode, die om een Antwoord aanhield, te zeggen, dat dezelve geen onmiddelijk antwoord vereiſchte.

Woensdag ontving zij een Brief van haaren Oom Harlowe (a), ten antwoord op eenen, welken zij Saterdag op haare knieën geſchreeven had aan haare Moeder. Het moet een zeer wreede Brief zijn, zegt Juffr. Lovick, wegens de uitwerkinge die dezelve op haar had: Want toen zij dien ontving, was zij voorneemens om des namiddags eene Verlugtiginge te neemen in eene koets; dog viel daarop in eene zo geweldige vlaag van opſtijgingen, dat zij genoodzaakt was om te gaen leggen; en (daarvan geen beterſchap krijgende) omtrent agt uuren te bed te gaen.

Donderdag-ogtend was zij zeer vroeg op; en nam haare toevlugt tot de H. Schriften om haar gemoed te bezadigen, zo als zij aan Juffr. Lovick betuigde: En al hoe zwak zij was, wilde zij in een draagſtoel gaen naar de Kapel van Lincoln's-inn, omtrent Elf uuren. Zij wierd in een weinig beter ſtaat weder t' huis gebragt; en ging toen zitten om aan haaren Oom te ſchrijven. Dog zij was genoodzaakt om verſcheidene maalen op te houden —— Om haare pooginge in te ſpannen, zo als zij aan Juffr. Lovick te kennen gaf, tot eene nederige gemoedsgeſteldheid. „ Mijn hart, zeide zij tot de „ braave vrouw, is een trots hart, en zo als ik „ vinde, nog niet genoeg vernederd naar mijnen „ toeſtand; maar wil mijne pen, ik mag doen wat ik „ kan, blijken van gevoeligheid doen uitdrukken.

Ik kwam deezen Donderdag avond van Belton

(a) Zie Br. XXXIII.

weder in de ſtad; en ging terſtond naar het huis van Smith. Zij was te ongeſteld om mijn bezoek te ontvangen. Dog als ik haar mijn compliment boven zond, liet zij mij weder beneden zeggen, dat het haar aangenaam zou zijn mij des volgenden ogrends te zien.

Juffr. Lovick begunſtigde mij met een affchrift van eene Ziele-zugt door de Lady verzameld uit de Schriftuure. Zij heeft daaraan deezen titel gegeven, *De arme ſtervelingen de oorzaak van hunne eigene elende;* dus ingeſteld, vermoede ik, om de ſcherpte te verſtompen van haare verdrietlijke aandoeningen over wederwaardigheden, welke geheel geen evenredigheid hebben met haare fout, al waare haare fout zelf zo groot als zij gezind is die te agten. Hieruit kunnen wij zien, welken weg zij inſlaet om haaren geeſt te verſterken, en waaraan zij, ten voornaamſten deele, de grootmoedigheid verſchuldigd is, waarmede zij haare onverdiende vervolgingen verdraagt.

ZIELE-ZUGT.

De arme Stervelingen de oorzaak van hunne eigene elende.

Zeg niet, De Heere is oorzaak dat ik afgevallen ben; want hetgeen hij haat, moet gij niet doen.

Zeg niet, Hij heeft mij doen dwaalen; want hij heeft den zondaar niet van doen.

Hij heeft van den beginne den menſch gemaakt

maakt, en hem gelaaten in de hand zijns raads.

Indien gij wilt, gij zult de geboden houden, en hetgeen welbehaagelijk is getrouwlijk volbrengen.

Hij heeft u vuur en water voorgeſteld: Strek uwe hand waarheen gij wilt.

Hij heeft niemand gebooden godloos te zijn; en heeft niemand verlof gegeven om te zondigen.

En nu, wat verwagte ik, O Heere? Mijne hoope is alleen *op u*

Verlos mij van alle mijne overtreedingen; en ſtel mij niet tot eenen ſmaad des dwaazen.

Kaſtijdt gij iemand met ſtraffingen om de ongeregtigheid, zo doet gij zijne bevalligheid ſmelten als eene motte: Immers is een ieder menſch ijdelheid.

Wend u tot mij, en wees mij genadig; want ik ben eenzaam en elendig.

De benaaudheden mijns harten hebben zig wijd uitgeſtrekt. O voer gij mij uit, uit mijne nooden!

* * *

Juffr. Smith deelde mij de volgende bijzonderheden mede van een geſprek, hetwelk Dingsdag namiddag tuſſchen haar en een jongen Kerkelijken was gehouden, die, naar het ſchijnt, van de vrienden der Lady gebruikt wierd, om naar haar te verneemen.

Hij kwam in een rijd-gewaad in den winkel, en vraagde naar wat Spaanſe ſnuif; en Juffr. Smith daar alleen vindende, verzogt hij een weinig met haar te mogen praaten in den agter-winkel.

Hij zogt haar eerſt uit den hoek te krijgen door verſcheidene van verre gedaene vraagen, en begon eindelijk meer regtuit te ſpreeken over Juffer Harlowe.

Hij had haar gekend, zeide hij, voor haaren *val* [Dat was zijn onbeſchaamd woord]; en gaf zaakelijk het volgende berigt van haar, zo veel ik uit de vertellinge van Juffr. Smith hebbe opgemaakt.

„ Zij was toen, zeide hij, de verwonderinge „ en het vermaak van iedereen: Hij beklaagde, „ met groote deftigheid, haare *afkeeringe*; eene „ andere van zijne ſpreekwijzen. Juffr. Smith zei- „ de, hij was een doorgeleerd Man; want hij ſprak „ verſcheidene dingen, die *zij niet verſtond*; en „ of het in 't Latijn of Griekſch waare, konde zij „ niet zeggen; maar hij was zo goed om haar den „ zin daarvan te geeven in het Engelſch, zonder „ dat zij 'er om vraagde. Het is fraaij, zeide zij, „ voor een Geleerd man zo toegeevende te zijn! „

Hij zeide, „ Haar voortgaen met een zo ſnoo- „ den Guit, had groote aanſtoot en ergernis gege- „ ven aan alle de nabuurige Ladys zo wel, als aan „ haare vrienden. „

Hij vertelde Juffr. Smith, „ hoe zij van aller „ oogen plegt gevolgd te worden, wanneer zij „ buiten huis, of naar kerk ging; en hoe zeer zij „ van alle tong gepreezen en gezegend wierd, on- „ der het voorbijgaen; inzonderheid van de ar- „ men: Dat zij de mode ſtelde onder degeenen „ die aan de mode gehegt waaren, zonder dat zij- „ zelve dat ſcheen te bedoelen, of te weeten dat „ zij het deed: Dat het niettemin aartig was te „ zien, hoe Ladys haar in gewaad en houdinge na-

„ boot-

„ bootſten, die niet bekwaam zijnde om haar in
„ ongedwongen zwier en bevalligheid te evenaa-
„ ren, haare eigene gemaaktheid en wanſchaapen-
„ heid maar ten toon ſtelden, terwijl zij dagten
„ zig van eene algemeene goedkeuringe te mogen
„ verzekeren, om dat zij dezelve dingen droegen,
„ en op dezelve wijze aandeeden, als zij, die elks
„ verwonderinge naar zig trok; weinig bezinnen-
„ de, dat waare haare geſtalte zo als die van *haar-*
„ *lieden*, of indien zij *haarlieder* gebreken had,
„ zij eene geheel verſchillende mode zou hebben
„ ingevoerd; want dat zij de *Natuure* in alles
„ volgde, en zig toeleide op *Ongemaakte* beval-
„ ligheid, welke, gepaard met deftigheid en min-
„ zaamheid in haar weezen en houdinge ondereen
„ gemengd, het zij ze een compliment ontving of
„ afleide, haar verhefte boven haare geheele Sexe.

„ Hij meldde niet alleen, zeide hij, zijne ei-
„ gene gedagten diesaangaende, maar die van ie-
„ dereen: Want dat de loftuitingen van Juffer
„ Clariſſa Harlowe zulk een geliefd onderwerp
„ waaren; dat iemand die over eenig ander ſtuk
„ niet wel kon ſpreeken, verzekerd was dat hij
„ wel ſprak over Dat; dewijl hij niets kon zeggen,
„ dan hetgeen hij wel twintigmaalen had hooren
„ herhaalen en prijzen.

Hieruit was het, miſſchien, dat deeze Groe-
ne nieuwling reden gaf van de beſte dingen, die
hijzelve zeide; ſchoon ik moet bekennen, dat het
mij van wegens de perſoonlijke kennis van de La-
dy, waarmede ik begunſtigd worde, gemaklijk viel
om in orde te brengen hetgeen de goede vrouw mij
overbragt, als het character aan dezelve door den

jongen Levijt gegeven: Want wie ziet, zelf nu in haaren kwijnenden ſtaat, niet dat alle deeze hoedanigheden haar toebehooren?

Ik onderſtelle dat hij niet lang geleeden eerſt van de Academie gekoomen is, en nu denkt dat hij niets te doen heeft dan den luiſter van zijne Geleerdheid te vertoonen onder de *onkundigen;* voor hoedanige zulke jonge knaapen doorgaens diegeenen agten, die geen verſen tegen hen kunnen opſnijden, en ons berigten, hoe de een of ander oud ſchrijver zig over eenig onderwerp in het Latijn heeft uitgedrukt, over hetwelk zij nogthans mogelijk al zo wel als die ſchrijver, weeten hoe zij zig in 't Engelſch hebben uit te drukken.

Juffr. Smith was zo met hem ingenomen, dat zij hem gaarn bij de Lady wilde hebben ingeleid, alzo zij niet twijffelde of het zou zeer aangenaam voor haar zijn, iemand te zien, die haar en haare vrienden zo wel kende. Dog dit wees hij van de hand, om verſcheidene *redenen*, zo hij die noemde; welke hij gaf. Eene was, dat perſoonen van zijne Orde zeer omzigtig behoorden te zijn omtrent het *Gezelſchap waarin zij kwamen*, inzonderheid daar het betrekkinge had tot de *Sexe*, en daar eene vrouw *haare agtinge bezoedeld* had ——— [Ik wenſchte wel dat ik 'er bij geweeſt waare, toen hij dus uit der hoogte ſprak]. Eene andere, dat men hem verzogt had om te verneemen naar haare tegenwoordige leevenswijze, en welk bezoek zij kreeg; want wat den lof aanging, dien Juffr. Smith der Lady gaf, hij gaf te kennen, dat *zij* eene goedaartige vrouw ſcheen te zijn, en mogelijk (ſchoon hij dit om den wil der Lady niet hoopte) wel

wel te eenzijdig en niet doorzigtig genoeg zou kunnen zijn, om zig volſtrektlijk op haar te verlaaten in een ſtuk van zo hoog een belang, als hij te verſtaen gaf dat de taak was, welke hij had op zig genomen; woorden van twijffelagtige beduidenis al knikkende uitſlaende, en zig als een man van zeer veel gewigt aanſtellende (zo als ik kon opmaaken) geduurende het geheel geſprek. En als Juffr. Smith hem berigtede, dat de Lady in een zeer ſlegten ſtaat van gezondheid was, trok hij agtloos de ſchouders op ——— Zij mag wel zeer ongeſteld zijn, zeide hij: Het mislukken van haare verwagtinge moet haar tot in het leeven getroffen hebben: Maar zij is nog niet ſlegt genoeg geſteld, durve ik zeggen, om te boeten voor haaren zeer grooten val, en vergiffenis te verwagten van diegeenen, welken zij zo veel ſchande heeft aangedaen.

Een ſtijve waanwijze geks-kap! Wat zou ik wel willen geeven, dat ik hem had aangetroffen?

Hij vertrok, ten uiterſten vergenoegd over zigzelven, buiten twijffel, en verzekerd van Juffr. Smith's hoog gevoelen van zijne Schranderheid en Geleerdheid: Dog beval haar om niets aan de Lady te zeggen noopens hem en zijn onderzoek. En ik belaſtede haar, om zeer verſchillende redenen, hetzelve.

Ik ben evenwel blijde, om de geruſtheid van haar gemoed, dat zij beginnen te denken dat het hun betaamt om eens naar haar te verneemen.

XXXI. BRIEF.

De Hr. BELFORD, *aan* ROBERT LOVELACE, *Schildkn.*

Vrijdag, den 11 *van Auguſtus.*

De Hr. Belford verwittigt zijnen vriend van de edelmoedigheid van Lord M. en van de Ladys zijner familie; en van de dankbaare erkentenis der Lady bij die gelegenheid.

Hij zegt, dat zij in hoope van het verdriet te mijden van hem [*den Hr. Lovelace*] *te zien, voorheeft om zijnen Brief van den* 7*den te beantwoorden, ſchoon zeer tegen haare genegenheid.*

„ Zij nam, *zegt de Hr. Belford*, die paſſa-
„ gie van den uwen zeer in aanmerkinge, waarin
„ gij de vergiffenis van eene perſoon, die buiten re-
„ den is verongelijkt, noodzaakelijk ſtelt ter ver-
„ krijginge van de *Godlijke* vrijſpraak.

„ Haar grootvader, vinde ik, heeft haar
„ magt gegeven om haar Teſtament te maaken als
„ zij Agttien jaaren oud zou zijn, en een groot
„ gedeelte van zijn Capitaal te maaken aan diegee-
„ nen van de familie, welken het haar beliefde,
„ en het overige buiten dezelve (zo zij ongetrouwd

„ koo-

„ koome te ſterven) volgens haar goeddunken; „ en dit wel om te maaken dat men haar agtinge „ toedroeg; alzo hij ſchroomde, dat zij benijd „ zoude worden: En nu heeft zij beſlooten om zig „ van ſtonden aan tot het maaken van haar Teſta- „ ment te begeeven. „

De Hr. Belford dringt op het houden van de belofte, welke hij hem gedaen had, van de Lady geen overlaſt te doen: En deelt hem den inhoud mede van haar Antwoord aan Lord M. en de Ladys van zijn Lordſchaps familie, waarin zij derzelver edelmoedige aanbiedingen van de hand wijſt. Zie Brief XXIX.

XXXII. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan* ROBERT LOVELACE, *Schildkn.*

Vrijdag, den 11 *van Auguſt.*

Het is eene wreede noodzaakelijkheid te moeten kiezen, of om u te zien, of aan u te ſchrijven. Dog mijn eigen vrije wil is mij reeds lang betwiſt; en om een grooter kwaad, ja, zo als ik nu mag zeggen, het grootſte te vermijden, ſchrijve ik.

Waare ik bekwaam om mijne weezenlijke gedagten te ontveinzen of te verbergen, ik zou vei-

liglijk, durve ik zeggen, u de nog verre heen zijnde hoope kunnen geeven, om welke gij verzoekt, en egter mijn beſluit geheelenal vaſthouden. Dog ik moet u betuigen, mijn Heer (het betaamt mijn Character u te betuigen) dat, al ſtond ik meer jaaren te leeven, dan ik miſſchien weeken leeven kan, en 'er geen ander man in de wereld waare, ik de uwe niet konde, niet wilde worden.

Daar ſteekt geen *verdienſte* in het betragten van eenen *pligt*.

De Godsdienſt gebiedt mij, de ongelijken niet alleen te vergeeven, maar goed voor kwaad te vergelden. Het is mijn eenige Trooſt, en ik danke God voor het verleenen van denzelven, dat ik ten uwen aanzien nu in zulk eene gemoedsgeſteldheid ben, dat ik deszelfs voorſchriften bereidwillig kan gehoorzaamen. En diesvolgens betuige ik u, dat waar gij ook gaen moogt, ik wenſche dat gij moogt gelukkig zijn. En in deezen is mijn oogmerk allen goeden wenſch op te fluiten.

En nu, met grooten tegenzin, bekenne ik, een van uwe dwingende eiſchen, die gij mij ten keuze gaft, hebbende opgevolgd, verwagte ik de vrugten daarvan.

CLARISSA HARLOWE.

XXXIII.

XXXIII. BRIEF.

De Hr. JO. HARLOWE, *aan Juffer* CL. HARLOWE.

[*Ten Antwoord op den haaren aan haare Moeder. Zie No.* XXIV.]

Maandag, den 7. Auguſt.

Alzo uwe Moeder geen luſt, nog ook *verlof* had om te ſchrijven, ben ik verzogt de pen op papier te zetten, ſchoon ik een beſluit daartegen genomen had.

En dus moet ik zeggen, dat uwe Brieven, gevoegd bij de gelegenheid van het ſchrijven derzelve, ons met een bijna doodlijk hartzeer vervuld hebben.

Waaren wij verzekerd, dat gij uwe dwaasheid gezien hadt, en *waarlijk* boetvaardig waart, en te gelijk, dat gij in een zo ſlegten ſtaat van gezondheid waart als gij voorgeeft, weete ik niet wat 'er mogelijk voor u gedaen zou kunnen worden. Maar ons allen is wel bekend, hoe beweegelijke dingen gij kunt zeggen, als gij uw zin zoekt te krijgen.

Ongelukkig meisje! Hoe elendig hebt gij ons allen gemaakt! Wij, die malkanderen met zo veel vermaak plegten te bezoeken, kunnen nu het gezigt van elkanderen niet verdraagen.

In-

Indien gij niet bij wel honderd gelegenheden gezien hadt, hoe dierbaar gij ons voormaals waart, zo zoudt gij daar over nu kunnen oordeelen; indien gij zagt hoe zeer uwe dwaasheid ons allen onthutſeld heeft.

Olijke ſlegte meid! Gij ziet nu de vrugten van een Guit en Ligtmis te ſtellen boven een man, die maatig en van goede zeden is. Tegen duidelijke waarſchuwinge, tegen beter weeten aan. En dat ook nog zulk een zedig menſch, als gij waart! Hoe kondt gij het in uwe gedagten neemen om zulk eene onwaardige keuze te doen?

Uwe Moeder *kan 't niet* vraagen, en uwe Zuſter weet niet *hoe* zij behoudens zedigheid moet vraagen; en dus vraage *ik* u, Of gij ook eenige reden hebt om te denken, dat gij zwanger zijt bij deezen ſchurk? —— Hierop *moet* gij antwoorden, en naar waarheid antwoorden, voor dat men omtrent u iets beſluiten kan.

Gij moogt wel getroffen zijn met eene diepe wroeginge over uwe misdaaden. Konde ik ooit gedagt hebben, dat mijn troetelkind, zo als ieder een u noemde, dus zou gedaen hebben? Voorzeker ik beminde u al te veel. Dog dat is nu over. Nogthans, ſchoon ik mij niet vermeeten wil om voor iemand buiten mijzelven in te ſtaen, voor mijn part zegge ik, God vergeeve het u! En dit is het al van

Uwen bedrukten Oom,

JOHANNES HARLOWE.

De

De volgende ZIELE-ZUGT was onder aan den voorgaenden Brief met zwarte zijde vaſtgehegt.

ZIELE-ZUGT.

Och of gij mij in 't graf verſtakt! Dat gij mij verbergdet, tot dat uw toorn zig afkeerde!

Mijn aangezigt is gantſch vuil van weenen; en over mijne oogenleden is des doods ſchaduw.

Mijne vrienden verſmaaden mij; dog mijn oog druipt tot God.

Het geluid der verſchrikkingen is in mijne ooren; in den vreede zelven kwam de verwoeſter mij over!

Hebbe ik gezondigd, wat zal ik u doen; O Menſchenhoeder! Waarom hebt gij mij tot een toeloop geſteld, dat ik mijzelve tot een laſt ben?

Wanneer ik zegge, Mijn bedſtede zal mij vertroosten; mijn leger zal mijne klagt doen afneemen;

Dan ontzet gij mij met droomen, en door gezigten verſchrikt gij mij

Zo dat mijne Ziel de verworginge kieſt; den dood meer dan het leeven.

Ik verſmaade het! Ik zal dog in der eeuwigheid niet leeven! —— Houd op van mij, want mijne dagen zijn ijdelheid!

Hij heeft mij tot een ſpreekwoord der volken geſteld; zo dat ik een trommelſlag ben voor ieders aangezigt.

Mij-

Mijne dagen zijn voorbijgegaen, uitgerukt zijn mijne voorneemens, de gedagten mijns harten.

Toen ik het goede verwagtede, zo kwam het kwaade; toen ik hoopte op het ligt, zo kwam de donkerheid.

Waar zoude dan nu mijne verwagtinge weezen? ———

Nogthans zal ik alle de dagen mijns ſtrijds verbeiden, tot dat mijne veranderinge koome.

XXXIV. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan* JOHANNES HARLOWE, *Schildkn.*

Donderdag, den 10 *van Auguſt.*

Geëerde Heer.

Het was een werk van liefde, om welk ik ſmeekte: Alleen om eenen Laatſten Zegen, op dat ik in vreede ſterven mogt. Ik vraage niet om weder aangenomen te worden, gelijk mijne geſtrenge Zuſter [O! dat ik aan haar niet geſchreeven had!] gelieft te zeggen dat mijn oogmerk is. Laat die gunſt mij geweigerd worden, als ik ze verzoeke.

Ik kon op de laatſte Rol mijns leevens niet vooruitzien met vertrooſtinge, zonder ten minſten te

te zoeken om den Zegen te verwerven, welken ik begeerde; en dat met een zo diep verbrijzeld hart, dat ik niet verdiende, indien men hetzelve kende, om der tedere natuure van eene Moeder ontnomen, en overgeleverd te worden aan de verwijtende pen van eenen Oom! en gewond te worden door eene wreede vraag, op eene aanſtootlijke wijze van hem voorgeſteld; en welke een weinig, zeer weinig tijds, beter zal beantwoorden dan ik kan doen: Want ik ben nog een verhard, nog een ſchaamteloos ſchepzel: Indien ik dat waare, ik zou mij zo veel niet bekommerd hebben om de gunſt te verwerven, om welke ik ſmeekte.

En geef mij verlof te zeggen, dat ik dezelve zo wel verzogt om den wil van mijnen Vader en Moeder, als om mijnentwille; Want ik ben verzekerd, dat *Zij* ten minſten ongeruſt zullen zijn, als ik weg ben, dat zij mij dezelve geweigerd hebben.

Ik zou nog blijde zijn, mijn Heer, zo ik hunne, en uwe, en uwer aller Zegeningen, en uwe Gebeden mogt erlangen: Dog op zulk eene wijze afgezet, zal ik niet weder beſtaen om dezelve te verzoeken: Volkoomelijk ſteunende op den Zegen des Almagtigen; welke nooit geweigerd wordt als men om denzelven bidt met zulk eene waare boetvaardigheid, als ik hoope dat de mijne is.

God bewaare mijnen dierbaaren Oom, en alle mijne geëerde vrienden! naar de bede van

Uwe ongelukkige

CLARISSA HARLOWE.

XXXV.

XXXV. BRIEF.

Juffer HOWE, *aan Juffer* CLARISSA HARLOWE.

Yarmouth, op het Eiland Wight,
Maandag, den 7 Aug.

Ik kan nu maar even een weinig regels ſchrijven. Ik kan niet zeggen hoe wonderlijk en onverdraagelijk het mij in de ooren *klinkt*, dat die Hr. Belford uw *Executeur* zou zijn; al hoe dringende redenen gij ook geeft tot het neemen van dien maatregel: En egter ben ik vaſtlijk van gevoelen, dat niemand van uwe nabeſtaenden tot die Bedieninge behoore benoemd te worden, Dog ik ſtae te minder op dit onderwerp ſtil, alzo ik hoope (ik kan geen ſchroom voor het tegendeel verdraagen) dat gij nog veele, veele jaaren leeven zult.

De Hr. Hickman ſpreekt inderdaad wel zeer loflijk van den Hr. Belford. Maar hij, arme man! heeft niet veel doorzigt. ——— Indien hij dat had, zou hij bezwaarelijk zulke goede gedagten van mij hebben als hij heeft.

Ik hebbe eene bijzondere gelegenheid om deezen te zenden door een vriend van mijne moeij Harman; die gereed ſtaet om naar London te vertrekken (en dit is de reden van mijne haaſt) en van ſtonden aan weerom zal koomen. Ik verwagte derhal-

halven door hem een grooten bondel van u; en hoope en verlange naar tijdinge van de beterſchap uwer gezondheid: Welke de Hemel gunne aan de gebeden van

Uwe altoos-toegenegene

ANNA HOWE.

XXXVI. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Juffer* HOWE.

Vrijdag, den 11 *van Auguſtus.*

Ik zal u een grooten bondel zenden, zo als gij begeert en verwagt; nademaal ik dien nu zo veilig kan doen beſtellen: Dog niet alles wat mij is ter hand gekoomen ——— Want ik moet bekennen, dat mijne Vrienden zeer geſtreng zijn; al te geſtreng, dan dat iemand, die hen niet bemint, hunne Brieven zien zoude. Gij, mijne waarde, wildet hen mijne *Vrienden* niet noemen, zeidt gij, al lang geleeden; maar mijne *Nabeſtaenden*: Inderdaad, ik kan hen mijne *Nabeſtaenden* niet noemen, dunkt mij! ——— Dog ik ben ongeſteld; en daarom miſſchien gemelijker, dan ik behoore te zijn. Het is moeijelijk ons te ontdoen van onszelven om een oordeel tegen

onszelven te geeven; hetwelk wij egter dikwijls behooren te doen, om een *regtmaatig* oordeel te vellen.

Ik dagte wel, dat ik u zou ſtooren met de keuze van mijnen Executeur. Dog de droevige noodzaakelijkheid, waarin ik gebragt ben, moet mij verſchoonen.

Ik zal hier niets herhaalen van hetgeen ik voorheen over dit onderwerp gezegd hebbe: Dog indien uwe tegenwerpingen niet tot uwe voldoeninge kunnen beantwoord worden door de Papieren en Brieven, welke ik hierin zal ſluiten, gemerkt 1, 2, 3, 4, tot 9, dan moet ik mij in een opzigt meer nog ongelukkig agten; nademaal ik te verre gegaen ben (en dat ook volgens mijn eigen oordeel) om te rug te treeden.

Dewijl de Hr. Belford, in vertrouwen, voor mij uit de Brieven van zijnen vriend die paſſagies heeft uitgeſchreeven, welke hier nevens gaen, moet ik vorderen, dat gij dezelve aan geen menſch buiten u laat leezen; en dat gij die bij de eerſte gelegenheid weerom zendt; op dat dus van dezelve geen gebruik gemaakt mag worden, hetwelk tot nadeel zou kunnen ſtrekken of van den eerſten ſchrijver, of van den mededeeler. Gelief in agt te neemen, dat ik door beloſte verbonden ben tot deeze zorgvuldigheid. Indien door mijn toedoen eenig onheil onſtaen mogt tuſſchen deezen *menſchlijken*, en dien *onmenſchlijken* Ligtmis, zo zoude ik mijzelve ten uiterſten onverſchoonelijk agten.

Ik voege hieronder een lyſt van de Papieren of Brieven, welke ik hier zal inſluiten. Als zij ge-

lezen zijn, moet gij ze alle weerom zenden (a).

Ik ben zeer moede en afgemat ——— van ——— Ik weete niet wat —— van ſchrijven denke ik ——— Dog meeſt mijzelven moede, en eens ſtaats, uit welken ik niet kan nalaaten te verlangen dat ik moge verloſt en opgeheven worden!

O mijne waarde, de wereld, waarin wij leeven, is eene droevige, eene zeer droevige wereld! ——— Terwijl wij onder de beſchermende vleu-

(a) 1. Een Brief van Juffer Montague, gedagtekend - - - - - den 1 Aug.
2. Een Afſchrift van mijn Antwoord - den 3 Aug.
3. Des Hren. Belfords Brief aan mij, welke u toonen zal, hoedanig mijn verzoek aan hem was, en zijne inwilliginge van hetzelve; en de verzogte Uittrekzels van de Brieven zijns vriends, - - den 3, 4. Aug.
4. Een afſchrift van mijn Antwoord, met dankzeggingе; en het verzoek aan hem om het Executeurſchap op zig te neemen. - - - - den 4 Aug.
5. Des Hren. Belfords aanneeminge van dien Poſt. - - - - den 4 Aug.
6. Juffer Montague's Brief, met een edelmoedige aanbiedinge van Lord M. en de Ladys dier familie. - - den 7 Aug.
7. Des Hren. Lovelace's aan mij. - den 7 Aug.
8. Afſchrift van den mijnen aan Juffer Montague, ten antwoord op den haaren van 's dags te vooren. - - - - den 8 Aug.
9 Afſchrift van mijn Antwoord aan den Hr. Lovelace. - - - - den 11 Aug.

Uit deeze verſcheidene Brieven, binnen zo korten tijd geſchreeven en ontvangen (om niet te ſpreeken van hetgeen ik ontvangen en geſchreeven hebbe, 't welk ik u *niet kan* toonen) zult gij zien, hoe weinig gelegenheid of ledigen tijd ik kan hebben om mijne eigene Geſchiedenis te beſchrijven.

gels onzer Ouderen zijn, kennen wij dezelve in 't geheel niet. Uit boeken onderweezen, en met mijne pen veel bezig zijnde, en de menſchen aanmerkende zo als ik die zag, welke ons of welken wij bezogten, dagt ik dat ik al heel veel kennis van dezelve had. Jammerlijke onkunde! ——— Helaas! Ik wiſt daarvan niets met al!

Met vuurige wenſchen om uw geluk, en 't het geluk van iedereen die u lief is, ben ik, en zal ik altoos blijven,

Uwe dankbaare en toegenegene

CLARISSA HARLOWE.

XXXVII. BRIEF.

De Hr. ANTONIJ HARLOWE, *aan Juffer* CL. HARLOWE.

[*Ten Antwoord op den haaren aan haaren Oom HARLOWE, van Donderdag den* 10 *Aug.*]

den 12 *Auguſti.*

Ongelukkig meisje!

Alzoo uw Oom Harlowe niet verkieſt te antwoorden op uw bitſe Brief aan hem; en alzoo de mijne voorheen aan u geſchreeven (a), als het waare met

(a) Zie D. I. bl. 341, env.

met eenen propheetiſchen geeſt geſchreeven wierd, zoo als gij tot uw droefheidt hebt bevonden, en alzoo gij u nu erger houdt als gij zijt in uw lichaamsgeſteltheidt, en beter als gij zijt in uw boetvaerdigheidt, *zoo als wij alle wel verzekert zijn*, om medelijden te verwekken; hetwelk gij niet verdient, daar gij zo veel gewaarſchuwt zijt: Om alle deeze reedenen neem ik nogh eens weer de pen op; ſchoon ik aan uw *Broeder* gezegt had, *toen hij na Edinburg ging*, dat ik niet aan je zou ſchrijven, al ſchreef je zelf aan mij, zonder het hem te laaten weeten. *Zoo hadden wij* trouwens *alle* gedaen; want hij prognoſtiſeerde al wat 'er gebeuren zou, wat belangt uw aanzoek bij ons, als je jezelven niet langer meer wiſt te helpen.

Broeder Johannes heeft uw kiesheidt gequetſt, ſchijnt het, door u een duidelijke vraag te doen, welk uw Moeder u niet vraagen konde, om dat haar hart te vol droefheidt is; en de zeedigheidt liet het uw Zuſter niet toe om te vraagen, ſchoon het maar het gevolg is van uw bedrijven —— En nochtans moet het beantwoordt worden, voor dat gij van uw Vader en Moeder, en ons, zult verwerven, dat wij zoo veel agt op u geeven als gij hoopt, dat kan ik je wel zeggen.

Gij hebt al verſcheidene zondige weeken doorgebragt met eenen der ſnoodſte venten, die 'er ooit leefden, in gemeenſchap van bed zo wel als tafel, buiten twijffel (want is zijn karakter niet wel bekendt?) en eijlieve ſchaam u dan niet, dat men u vraagt na hetgeen natuurelijk mag koomen van zulk een ongebonden leeven. Deeze Zeedigheidt zou u inderdaad wel gepaſt hebben geduurende Agttien

jaaren van u leeven ——— Dat zult gij wel gelieven aan te merken —— Maar zij maakt geen goed figuur, als men ze vergelijkt met uw gedrag zedert het begin van voorleeden April. Dus bid ik u neem dit niet zo heftig, en houd 'er u zoo vreemd niet van, als of 'er niets gebeurd waare.

Maar mogelijk, ben ik ook al te aanſtootelijk voor uw kiesheidt! ——— O meisje, meisje! 't was beeter geweeſt dat gij uw zeedigheidt getoont had ter rechter tijdt en plaatze! ——— Iedereen buiten u geloofde wat voor een Guit het was: Maar gij wilde niet quaads van hem gelooven ——— Wat denkt gij nu?

Uw dwaasheid heeft ons aller vreede verwoeſt. En wie weet wat noch het einde mag zijn? —— Uw arme Vader toonde mij giſteren noch deezen text: Met bittere droefheidt toonde hij mij die, arme man! En leg gij hem ook maar op uw hart:

„ Een Dochter is haren Vader een heymelick „ waken; ende ſijn ſorge voor haer beneemt den „ ſlaep ——— In hare jeught vreeſt hij, dat ſij „ niet miſſchien en veroude [*en gij weet wat voor-* „ *ſlagen al aan u gedaen zijn op verſcheidene tij-* „ *den*]: Ende is ſij getrouwt, dat ſij niet miſſchien „ gehaet en worde: Is ſij maeght, dat ſij niet mis- „ ſchien ontreijnight, ende in hares vaders huijs „ ſwanger en worde [*Dit zijn mijn woorden niet,* „ *daar' moet je wel op letten*]: Ende hebbende „ eenen man, dat ſij niet miſſchien en overtrede. „ *En wat volgt 'er?* „ Over een wrevelige Doch- „ ter houdt ſcherpe wacht [*Gij waart echter met* „ *geen wacht te houden!*] dat ſe niet miſſchien en „ make dat uwe vijanden over u vrolick zijn [*ge-*

„ *lijk*

„ *lijk gij gemaakt hebt, dat deeze vervloekte Lo-*
„ *velace is over ons*] dat men in der ſtadt van u
„ ſpreke, ende het volck u naroepe, ende ſij u be-
„ ſchame in de menighte van vele lieden. „ *Ec-*
clus. XLII. 11, 12, enz.

Nu zult gij wel wenſchen dat gij niet bits geſchreeven had. Uws Zuſters Geſtrengheeden! —— Zeg nooit, kleuter, dat het *geſtreng* is, hetwelk wel *verdient* is. Gij weet de beteekenis van de woorden wel. Niemandt beeter. Had het ons lieven Heer behaagt dat gij u maar half zoo goed gedraagen had als uw kundigheidt is! Dan zouden wij niet in ons meening bedroogen geworden zijn, en zoo veel ſmarte hebben, als wij alle hebben: En niemandt meer als hij, die geweeſt is

Uw liefhebbende Oom,

ANTONIJ HARLOWE.

Deeze zal morgen tot u koomen. Miſſchien zal men u eenig gedeelte van uw Kapitaal toeſtaan, als gij 'er noch wat meer gevoel van gehadt hebt. Uw bits-beantwoorde Oom Johannes, die uw Voogd daarvan is, wil niet hebben dat gij nooddruftig zijt. Doch wij hoopen niet dat alles waar is, *wat wij van u hooren.* ——— Draag alleen zorg, raad ik u, dat al hoe ſlecht gij het gemaakt hebt, gij het noch niet erger maakt, zoo het moogelijk is om het erger te maaken. *Let wel op dit mijn gezeg.*

XXXVIII. BRIEF.

Juffer CL. HARLOWE, *aan* ANT. HARLOWE *Schildkn.*

Zondag, den 13 *van Auguſtus.*

Geëerde Heer,

Het is mij zeer leed, dat ik een bitſen Brief aan mijnen Oom Harlowe geſchreeven hebbe. Nogthans had ik geen oogmerk om bits te zijn. Luiden die aan ongelukken *niet gewend* zijn, kunnen ligtlijk tot ongeduld vervoerd worden.

De val van een welgeregeld menſch is, ongetwijffeld, vreezelijk en onverſchoonelijk. Hij is gelijk aan de zonde van Afval. Mogt het egter den Hemel behaagd hebben, dat men naar de omſtandigheden van den mijnen had vernomen!

Indien ik mij erger houde, mijn Heer, dan ik ben in mijne lighaamsgeſteldheid, en beter, dan ik ben in mijne boetvaardigheid, dan is het billijk dat ik geſtraft worde over mijne dubbele veinzerij: En *gij* hebt het pleizier van een van mijne ſtraffers te zijn. Mijne opregtheid, evenwel, in beide opzigten, zal bij de uitkoomſt beſt geregtvaardigd worden. Op *die* beroepe ik mij. ——— De Hemel geeve, dat gij altoos zo veel troofſt moogt vinden in het herdenken van de verwerpinge die mij is aan-

aangedaen, als gij pleizier ſchijnt te hebben in het vernederen van een arm ſchepzel, die *ten uiterſten* vernederd is; en dat wel uit eene *regtmaatige* bezeffinge, zo als zij zig vermeet te hoopen, van haare fout!

Wat gij *van mij gehoord* hebt, kan ik niet zeggen. Wanneer de naaſte en waardſte bloedverwanten een ongelukkig ſchepzel laaten drijven, is het niet te verwonderen, dat die, welke *geen* betrekkinge tot haar hebben, gereed zijn om kwaade gerugten tegen haar op te neemen en te verſpreiden. Nogthans denke ik, dat ik den laſter zelven tarten mag, en (uitgenomen den noodlottigen, ſchoon onwilligen ſtap van den 10 April) mij in mijne eigene onnozelheid bewinden, en geruſt zijn. Ik danke u niettemin, mijn Heer, voor uwe waarſchuwinge, welke daarvan ook de meeninge zijn mag.

Wat belangt de vraag, waarop men vordert dat ik antwoorde, en welke men toeſtaet dat te aanſtootelijk is om of van eene Moeder aan eene Dogter, of van eene Zuſter aan eene Zuſter gedaen te worden; en welke gij evenwel zegt, dat ik moet beantwoorden: ——— O mijn Heer! —— *Moet* ik antwoorden? ——— Dit zij dan mijn antwoord: ——„ Een *weinig* tijds, veel „ *minder* tijds dan men zig verbeeldt, zal een „ meer voldoend antwoord verleenen aan mijne ge„ heele familie, en zelf aan mijn *Broeder* en *Zu*„ *ſter*, dan ik met woorden geeven kan. „

Niettemin, zo het u gelieft, houde men in gedagten, dat ik niet verzogt hebbe om eene herſtellinge in de gunſt. Ik kon daarop niet hoopen.

Nog ook om in bezit geſteld te worden van eenig gedeelte van mijn eigen Capitaal. Nog zelf op de middelen van een noodzaakelijk beſtaen uit de opkoomſten van dat Capitaal ——— Maar alleenlijk om een Zegen; om eenen *Laatſten* Zegen!

En dit zal ik 'er nog verder bijdoen, dewijl het *waar* is, dat ik mijzelve niet hebbe te beſchuldigen van eenige moedwillige misdaad: Geen ongebonden leeven in gemeenſchap van bed en tafel, zo als gij het uitdrukt!

Waarom, waarom, mijn Heer, wierden 'er geen *andere* vraagen aan mij gedaen, zo wel als die aanſtootelijke? ——— Vraagen, welke de zedigheid eene Moeder of eene Zuſter *zoude* hebben toegelaaten te doen; en welke, indien het in mij verſchoond kan worden dit te zeggen, nog met *minder* ongevoegelijkheid, en *meer* bermhartigheid, zouden gedaen zijn van *Oomen* (zo het der Moeder al *verbooden*, of de Zuſter *niet genegen* waare dit te doen) dan welken zij gedaen hebben.

Schoon ik mij door mijn ootmoedig aanzoek zo veel geſtrenge verwijtingen hebbe op den hals gehaald, het berouwt mij niet dat ik aan mijne Moeder geſchreeven hebbe (ſchoon ik niet kan nalaaten te wenſchen, dat ik niet geſchreeven had aan mijne Zuſter); nademaal ik daardoor eene welbewuſte pligtmaatigheid voldaen hebbe, hoe weinig het ook beantwoord zij met den gewenſchten uitſlag. Niettemin kan ik niet voorbij te zeggen, dat mijn lot inderdaad wel hard is, dat ik niet om vergiffenis kan ſmeeken van mijnen hoofd-miſſlag,

zonder het te doen in zulke bewoordingen, welke het misnoegen verzwaaren.

Dog het zal beſt zijn dat ik ophoude, op dat terwijl mijn vol gemoed, zo als ik merke, in mijne pen overloopt, naar maate van het vermenigvuldigen mijner regelen, ik niet nog om meer vergiffeniſſen te ſmeeken hebbe, daar men geen in 't geheel verleenen wil.

God Almagtig zegene, bewaare, en vertroofte mijne dierbaare, bedroefde, en zwaarlijk geërgerde Vader en Moeder! ——— En doe mijne gelukkige Zuſter in eene beſtendige eere, gunſt, en verdienſte blijven! ——— God vergeeve het mijnen Broeder, en behoede hem voor het geweld van zijn eigen geſtel, zowel als voor den verderver van de eere zijner Zuſter! ——— En geeve dat gij, mijn dierbaare Oom, en uw nu niet minder dan ooit dierbaare Broeder, mijn tweede Papa, gelijk hij mij plegt te beveelen hem te noemen, in hen, en in malkanderen gezegend en gelukkig zijn moogt! —— En dat gij alle, ten dien einde, uit uwe geheugenis ras voor altoos mooge verbannen

De Ongelukkige

CLARISSA HARLOWE.

XXXIX. BRIEF.

Juffr. NORTON, *aan Juffer* CLARISSA HARLOWE.

Maandag, den 14 van Auguſt.

Alle uwe vrienden, mijne waarde jonge Lady, ſchijnen hier nu 'er op gezet om u voor te ſtellen, dat gij naar eene van de Plantagies gaet. Dit, geloove ik, is te wijten aan eenige averegtſche overbrengingen van den Hr. Brand; van welken zij een brief ontvangen hebben.

Ik wenſchte wel met al mijn hart, dat gij u, behoudens uwe eigene denkbeelden van eere, kondt laaten overhaalen door de dringende verzoeken van de geheele familie des Hren. Lovelace ten zijnen voordeele. Dit, denke ik, zou iedereen met u verzoenen. Want uwe eigene vrienden willen niet gelooven, dat het hem ernſt is om u te trouwen; en de haat tuſſchen de familien is zodanig, dat zij zig niet willen vernederen om beter onderrigtinge te zoeken; nog zouden zij *hem* gelooven willen, al bekende hij nog zo plegtiglijk, dat het hem ernſt is.

Ik zou zeer gaarn, bij gelegenheid, eenige korte bijzonderheden in gereedheid hebben van uwe droevige gebeurtenis, van uwe eigene hand. Dog ik moet u tevens zeggen, dat geen averegtſche over-

overbrengzels, nog zelf uwe eigene belijdenis, mijn gevoelen zullen verminderen, het zij van uwe godsvrugt, of van uwe voorzigtigheid in weezenlijke ſtukken, dewijl ik weete, dat het altoos uwe nederige wijze van doen was, om ligte fouten zwaar te maaken tegen u zelve: En wel mogt gij, mijne waardſte jonge Lady, uwe eigene feilen verzwaaren, die altoos zo weinige gehad hebt; en die weinige zo gering, dat uwe opregtheid de meeſte derzelver in voortreffelijkheden heeft veranderd.

Niettemin mag ik u wel raaden, mijne waarde Juffer Klaartje, om alle bezoeken af te ſnijden, welke uw character, bij de bedilzugtigen, zouden krenken kunnen. Voor zo verre hetzelve tot nog toe door uw *moedwillig* verzuim geen nadeel geleeden heeft, hoope ik niet dat gij, uit mismoedige onagtzaamheid (u zelve vergenoegende met de bewuſtheid van uwe eigene onnozelheid) hetzelve eenig nadeel zult laaten lijden. Moeijelijke omſtandigheden, weet gij, mijne waarde jonge Lady, zijn niet alleen de proeven van voorzigtigheid, maar ook van deugd.

Ik denke, aan u te moeten bekennen, dat ik, zedert dat men den Brief van den Hr. Brand ontvangen heeft, op nieuw verbod gekreegen hebbe om mij bij u te vervoegen. Evenwel, indien gij mij verlof wilt geeven, zal dat mij niet van u afhouden. Nog zoude ik wagten op dat verlof, hadde ik geen hoope, dat ik in deezen hachelijken Toeſtand, in ſtaat moge zijn om u hier dienſt te doen.

Ik hebbe dikwijls boodſchappen gehad van den waarlijk eerwaardigen Dr. Lewen om te ver-

nee-

neemen naar uwe gezondheid, die altoos betuigd heeft, en nog betuigt, zig uwe zaak ten uiterſten aan te trekken. Hij keurt de maatregels der familie ten uwen opzigte geheellijk af. Hij is al te ongeſteld om buiten 's huis te koomen. Dog al waare hij in goede gezondheid, verſtae ik, zoude hij Harlowe-Plaatze niet bezoeken; alzo hij eenigen tijd geleeden onheuſchlijk is behandeld van uwen Broeder, wanneer hij eens ondernam om voor u te ſpreeken bij uwe familie.

* * *

Zo even krijge ik berigt dat uw Neef Morden in Engeland is aangekoomen. Hij is te Canterbury, ſchijnt het, om orde te ſtellen op eenige belangen, welke hij daar heeft; en wordt wel haaſt in deeze ſtreeken verwagt. Wie weet, wat uit zijne aankoomſt mag geboren worden? —— God zij met u, mijne waardſte Juffer Klaartje, en zij uw Trooſter en Opbeurder! en vrees in geenen deele, of dat zal hij zijn; want ik houde mij verzekerd, zeer verzekerd, dat gij al uw vertrouwen op Hem ſtelt.

En wat is, alles wel ingezien, dog deeze wereld, op welke wij, arme ſtervelingen die wij zijn, zo veel verwagtinge ſtellen van duurzaam goed! ——— Daar alle de geneugten derzelver, en (hetgeen een evenredige trooſt is) alle derzelver *onruſten*, maar voor een oogenblik zijn, en verdwijnen als een droom des morgens?

En houd dit in gedagten, mijne waardſte jonge Lady, dat de wereldſche geneugte niet gelijk-

aar-

aartig is met de geneugten, naar welke ons geboden wordt te tragten. Tot deeze laatſte moeten wij bekwaam gemaakt worden door verdrukkingen en wederwaardigheden. Gij zijt derhalven op den regten weg ter heerlijkheid, met hoe veel doornen het pad ook mag bezet zijn, waarop gij u bevindt. En ik durve bijkans zeggen, dat het van u zelve afhangt, om door uwe lijdzaamheid, en door uwe gelaatene onderwerpinge aan de voorzienigheid (terwijl God u daartoe kragten geeft, die eene waare boetvaardige, welke hem daarom opregtlijk aanroept, nimmer te loor ſtelt) eene erfgenaam te worden van eene gelukzalige onſterflijkheid.

Dog tot deeze heerlijkheid, bidde ik demoediglijk, dat gij niet moogt worden toegelaaten, al hoe rijp gij daartoe waarſchijnelijk zo ſpoedig zijn moogt, voor dat gij met uwe tedere hand (een genoegen, hetwelk gij weet dat ik mijzelve zo dikwijls beloofd hebbe) de oogen hebt geſlooten van

Uwe moederlijk-lief hebbende

JUDITH NORTON.

XL

XL. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Juffr.* JUDITH NORTON.

Donderdag, den 17 van Auguſtus.

Wat de Hr. Brand, of iemand anders, ten mijnen nadeele kan geſchreeven of gezegd hebben kan ik mij niet verbeelden; en egter zijn 'er eenige kwaade gerugten tegen mij uitgeſtrooit; zo als ik merke uit eenige blijken, in een zeer geſtrengen Brief van mijnen Oom Antonij aan mij geſchreeven. Zulk een Brief, hoedanig ik geloove dat 'er nooit geſchreeven wierd aan eenig arm ſchepzel, welke, van wegens ongeſteldheid van lighaam zo wel als geeſt, voorheen al ſtond te waggelen op den kant des grafs. Dog mogelijk kunnen mijne vrienden beter geregtvaardigd worden, dan de overbrengers —— Want wie weet wat zij mogen gehoord hebben?

Gij geeft mij eene vriendlijke waarſchuwinge, waaragter *meer* ſchijnt te leggen dan gij uitdrukt, als gij mij raadt geen voet te geeven aan bezoeken, welke mij niet tot lof kunnen ſtrekken. Gij behoordet, mijne waarde Juffr. Norton, in een zo teder punt volkoomen ronduit geſproken te hebben. Ik hebbe immers genoeg verdrukkingen gehad, om mijn gemoed te verſterken, en bekwaam te maaken tot het draagen van het ergſt

ergſt dat nu gebeuren kan. Dog ik zal mij niet bekommeren over *bij giſſinge* ſlegts gedugte *onheilen*; gelijk ik miſſchien doen mogt, indien ik niet genoeg had, die *weezenlijk* zijn. Ik zal alles wel te weeten koomen, als men gevoegelijk oordeelt dat ik het weete. Ondertuſſchen kan ik ter *uwer* geruſtſtellinge zeggen, dat ik mijns weetens niets hetgeen zondig is, of mijne eere bevlekken kan hebbe te verantwoorden, het zij in woorden of daaden, zedert den noodlottigen 10den van April laatſtleeden.

Gij verzoekt een berigt van hetgeen tuſſchen mij en mijne vrienden voorvalt; als mede de bijzonderheden ofkorte hoofdſtukken van mijne droevige Gebeurtenis, met oogmerk om mij dienſt te doen, naar dat de gelegenheid zig zal aanbieden: Mijne waarde goede Juffr. Norton, gij zult een geheel pakje papieren krijgen, welke ik gezonden hebbe aan Juffer Howe, als zij dezelve te rug zendt; en gij zult insgelijks nog een ander pakje krijgen (en dat met deezen Brief) hetwelk ik tegenwoordig niet kan denken om te zenden aan die waarde vriendin, om den wil van mijne *eigene naabeſtaenden*; welke zij, zonder het zien van dat pakje, maar al te gereed is om zwaarlijk te beſchuldigen. Uit deeze zult gij in ſtaat zijn om mijne Geſchiedenis ten grooten deele te verzamelen. Dog hetgeen deeze papieren voorafgaet, en meer bijzonderlijk betreft hetgeen ik van den Hr. Lovelace geleeden hebbe, daaromtrent moet gij geduld hebben; want tegenwoordig is nog mijn hoofd nog hart geſchikt tot zulke onderwerpen:

pen: De papieren, welke ik u met deezen zenden zal, zijn die welke ik op den kant hebbe aangetekend (a). Gij moet mij dezelve weder ter hand ſtellen, zo dra gij ze gelezen hebt; en onder uw woord van eere geen gebruik maaken van dezelve, of van eenige kundſchap die gij van mij krijgt, zonder daartoe vooraf mijne toeſtemminge te hebben.

Deeze mededeelingen, mijne goede Juffr. Norton, moet gij niet aanmerken, als of ik mij op u beriep tegen mijne nabeſtaenden. In tegendeel is het mij van harten leed, dat zij het ongenoegen van een zo voortreffelijken Godgeleerden als Dr. Lewen op zig gelaaden hebben. Dog gij begeert van alles kundſchap te hebben; en ik denke, dat gij die behoort te hebben; want wie weet, gelijk gij zegt, of gij niet eindelijk moogt worden aangeſproken om trooſt te verleenen van hunne toegeevende harten aan eene, die naar denzelven verlangt; en die zomtijds, oordeelende naar de kennis

(a) 1. Een Affchrift van mijnen Brief aan mijne Zuſter, mijns Vaders vloek afbiddende - - - - aan den 21 Julij.
2. Het Antwoord van mijne Zuſter - van den 27 Julij.
3. Een affchrift van mijn tweeden Brief aan mijne Zuſter - - - van den 29 Julij.
4. Het Antwoord van mijne Zuſter. - van den 3 }
5. Een affchrift van mijn Brief aan mijne Moeder. - - - van den 5 |
6. Een Brief van mijn Oom Harlowe. van den 7 |
7. Een affchrift van mijn Antwoord daarop. - - - - van den 10 } Aug.
8. Brief van mijn Oom Antonij. - van den 12 |
9. En eindelijk, het affchrift van mijn Antwoord daarop. - - van den 13 }

nis van haar eigen hart, denkt dat zij daartoe geregtigd is?

Ik weete dat ik eene zeer toegeevende en zoetaartige Moeder hebbe; dog die met heftige geesten te doen hebbende, maar al te dikwijls, dien vreede des gemoeds, waarop zij boven al gesteld is, verlooren heeft, door haare overgroote zorgvuldigheid om denzelven te bewaaren.

Ik ben verzekerd, dat zij mij, in het beantwoorden van eenen Brief met zulk een verslagen en vuurigen geest geschreeven, als de mijne was aan haar, niet aan eenen *manlijken* geest zou hebben overgeleverd, hadde het aan haarzelve gestaen.

Dog, mijne waarde Juffr. Norton, denkt gij, dat de eerwaardige Lady mij niet wel had mogen in stilte beguntigen met een regel? ——— Zo niet, hadt gij dan op haare orde, of met haare oogluikinge, wel niet eenen verzagtenden, eenen *moederlijken* regel kunnen schrijven, als zij zag dat haar arm meisje, welke zij voormaals dier beminde, zo hard gevallen wierd?

O neen, dat konde zij niet! ——— Om dat haar hart, voorzeker, hunne maatregels goedkeurde? ——— En indien zij dezelve regtmaatig agt, *moeten* zij misschien wel *regtmaatig zijn*! ——— Ten minsten, daar zij slegts weeten hetgeen zij weeten! ——— En nogthans konden zij alles weeten, zo zij wilden. ——— En mogelijk denken zij, op zulken tijd als zij goedvinden, daarnaar behoorelijk onderzoek te doen. ——— Mijn aanzoek geschiedde bij hen maar *voor korten tijd*. —— Nogthans, hoe diep zal het hen druk-

ken, als 'er op dien tijd, welken *zij* goedvinden; *geen tijd* daartoe meer zijn zal!

Als gij de Brieven in handen zult hebben, welke ik aan Juffer Howe hebbe gezonden, zult gij zien, dat Lord M. en de Ladys zijner familie, al hoe jaloers zij zijn op de eere van *hun huis* (om mij met hunne taal uit te drukken) beter gedagten van mij hebben, dan mijne eigene nabeſtaenden. Gij zult eene proef zien van hunne edelmoedigheid jegens mij, van welke ik, ten tijde als ze gegeven wierd, ten uiterſten was aangedaen, en inderdaad nog ben aangedaen. Ongelukkig man! los, onbezonnen, en wreed! Wat heeft hij dog gewonnen met het ongelukkig maaken van een ſchepzel, welke hem hoopte gelukkig te maaken! En die beſlooten had de Liefde te verdienen van alle, die aan hem vermaagſchapt waaren! ——— Arme man! ——— Dog gij zult te onregt eenen mededogenden en verzoenbaaren aart voor Liefde opneemen! ——— Hij droeg wel zorg, groote zorg, dat ik in tijds alle hartstogt intoomde, welke ik mogelijk voor hem gehad kon hebben, hadde hij maar geweeten hoe hij zig gemeen dankbaar en edelmoedig 'te gedraagen had! ——— Dog de Almagtige weet wat beſt is voor zijne arme ſchepzelen.

Uit eenige der Brieven in hetzelve pakje zult gij ook kennis krijgen van eenen vreemden ſtap, welken ik gedaen hebbe (vreemd zult gij denzelven agten), en te gelijk mijne redenen tot het doen van denzelven gewaar worden (a).

Men

(a) Zij meent dien van den Hr. Belford tot haaren Executeur te ſtellen.

Men kan niet anders verwagten, of ongemeen moeijelijke Omſtandigheden moeten eenige buitengewoone ſtappen noodzaakelijk maaken, welke, waare het niet van wegens die Omſtandigheden, naauwlijks verſchoonelijk zijn zouden. Het zou inderdaad zeer gelukkig, en iets wonders zijn, indien alle de maatregels, tot het neemen van welke ik gedreeven ben, regtmaatig waaren. Een zuiver oogmerk, vrij van alle onpligtmaatige gevoeligheid, is en moet mijne vertrooſtinge zijn, wat andere ook mogen denken van die maatregels, wanneer zij dezelve te weeten koomen: Hetwelk evenwel bezwaarelijk zal geſchieden, voor dat het buiten mijne magt is dezelve te billijken, of mijzelve te verantwoorden.

Het is mij lief te verneemen, dat mijn Neef Morden behouden is overgekoomen. Ik zou wel wenſchen, dunkt mij, om hem te zien: Dog ik vreeze dat hij met den ſtroom zal zeilen; alzo men moet verwagten, dat hij eerſt zal hooren wat zij te zeggen hebben. —— Dog hetgeen ik meeſt vreeze, is, dat hij zal onderneemen om mij te wreeken —— Eer dan dat hij dit ging doen, wilde ik wel, dat hij mij aanmerkte als een ſchepzel zijner bekommeringe ten uiterſten onwaardig; ten minſten zijner *wraakzugtige* bekommeringe.

Welk een zagte balzem voor het gewond hart van uwe Clariſſa, zijn de verzekeringen van uwe aanhoudende Liefde en Gunſt! —— Bemin mij, mijne lieve mama Norton, blijf mij beminnen, ten einde toe! ——— Ik denke nu, dat ik zonder vermetelheid belooven mag, dat ik uwe Liefde ten einde toe *verdienen* zal. En wanneer ik weg ben,

koester dan mijne gedagtenis in uw waardig hart; want dat doende zult gij de gedagtenis koesteren van eene, die u meer bemint en eert, dan zij kan uitdrukken.

Dog als ik 'er niet meer ben, overwin dan, belaste ik u, zo ras als gij kunt, de grievende smerten der droefheid, welke met een versch verlies gepaard gaen; en laat alles spoedig verkeeren in die lieflijk zwaarmoedige beschouwinge der GEDAGTENISSE, welke ons noopende om alle fouten te vergeeten, en niets te herdenken dan hetgeen beminnelijk geagt wierd, meer vermaak dan smerte verleent aan de overblijvende —— Inzonderheid indien zij zig troosten kunnen met de nederige hoope, dat de Godlijke genade de waarde afgestorvene tot zig heeft genomen.

En wat is het verloop des tijds, als men daarop te rug ziet, tusschen een vroeg afsterven en het langst overblijven? —— En welke de vertroostinge die legt in de zoete hoope van weder bijeen te zullen koomen, om nooit meer gescheiden, nooit meer gekweld, bedroefd, of beklad te worden! —— Maar om elkanderen onderling te zegenen, en gezegend te worden tot in alle Eeuwigheid!

In de bespiegelinge van deezen gelukkigen Staat, in welken ik, ten tijde als God het zal goedvinden, mij hoope te verblijden met u, mijne beminde Juffr. Norton, als mede met mijne dierbaare nabestaenden; alle dan verzoend, en hunne zegeningen uitstortende over het kind, tegen welke zij nu zo zeer ontstoken zijn; sluite ik

Uwe altoos-onderdaanige en toegenegene

CLARISSA HARLOWE.

XLI.

XLI. BRIEF.

De Hr. LOVELACE, *aan* JAN BELFORD, *Schildkn.*

Zondag, den 13 *Auguſt.*

Ik weete niet wat duivel dat mij ſchort; dog ik ben nooit van mijn leeven zo bijſter ongeſteld geweeſt. In het eerſt dagt ik, dat eenige van mijne zalige nabeſtaenden hier bezorgd hadden dat mij een poedertje waare ingegeven, om dus het geheel huis voor zig alleen te krijgen: Maar voor zo verre ik de hoope der familie ben, geloove ik niet dat zij zo godloos kunnen zijn.

Ik moet mijne pen neerleggen. Ik kan in 't geheel niet ſchrijven met eenigen aart. Wat plaag kan mij dog ſcheelen!

*** ***

Lord M. kwam mij zo even een vervloekt ernſtig-kijkend bezoek geeven, om te vraagen hoe ik vaare na het aderlaaten. Zijne Zuſters reeden giſteren beide weg, God dank. Dog zij vraagden mij niet eens om verlof; en wenſchten mij naauwlijks het welvaaren. Milord was tederder en pligtmaatiger, dan ik verwagtede. De mannen zijn minder onvergeevelijk dan de vrouwen. Ik hebbe wel

reden om dit te zeggen, voorzeker. Want, behalven de onverzoenbaare Juffer Harlowe, en de oude Ladys, zijn de twee Montague Aapjes nog niet eens bij mij geweeſt.

*** ***

Nog eeten, nog drinken, nog ſlaapen! —— Een jammerlijke ſtaat, Jan! Indien ik nu als een gek ging leggen ſterven, zouden de luiden zeggen, dat ik door hartzeer over Juffer Harlowe was van kant geraakt. —— Dat zij mij met hartzeer *pijnigt*, is zeker.

Verbruid kwaalijk! Ik zoude het wel gaarn willen weg ſchrijven. Maar ik moet mijne pen al weder neerleggen. Het wil niet gaen. Arme Lovelace! ——— Wat duivel ſchort u?

*** ***

Wel, laat het ons nu eens weder beproeven —— Hoij —— Hoij —— Hoij! Verbruid gaapende nugteren kalf dat ik ben, hoe geeuwe ik! ——— Waar zal ik beginnen? Met uw Executeurſchap? ——— Gij zult daarvan een dubbelen poſt krijgen: Want ik denke weezenlijk, dat gij mij wel eene kiſt en doodkleed zenden moogt. Ik zal tot dezelve wel gereed zijn, tegen den tijd dat zij hier kunnen koomen.

Welk een zottinnetje is deeze Juffer Harlowe! Ik wedde, dat het haar nu wel berouwt, dat zij mij heeft afgeſlagen. Zulk eene beminnelijke jonge weduw —— Welk eene bekoorelijke weduw

duw zou zij geweeſt zijn! Welk een cieraad voor het rouwgewaad! Binnen de eerſte twaalf maanden weduw te worden is eene van de grootſte gelukzaligheden, die eene ſchoone vrouw kunnen ten deel vallen. Zulk eene fraaije bezigheid met *nieuwe treurgewaaden*, wanneer zij alle haare *blijde pronkcieraaden* naauwlijks nog eens rond gedragen hebben! Zulk een ligt, en zulk eene ſchaduw! hoe zouden die bij elkanderen afſteeken, en luiſter ontvangen van de draagſter! ——

Loop naar den duivel! —— Ik *wil* ſchrijven! —— Kan ik wel iets anders doen?

Zij wilden niet hebben dat ik ſchrijve, Belford. —— Ik moet inderdaad wel krank zijn, als ik niet ſchrijven kan.

* * * * * *

Dog gij ſchijnt knorrig, Jan! Is het om dat ik geraakt was? Het paſt geen twee vrienden, alzo min als man en wijf, op eenen tijd hun geduld kwijt te zijn. —— Wat moet het gevolg zijn, indien dat gebeure? —— Ik ben juiſt nu niet in eenen vegtagtigen luim: Maar zo geduldig en lijdzaam als de kuikens die mij in mijne ſoupe gebragt worden —— Want hiertoe is het al met mij gekoomen.

Dog ik kan u, dit alles niettegenſtaende, wel zeggen, wees *uw eigen man*, zo gij wilt, ten aanzien van het Executeurſchap, ik zal nooit toeſtaen dat gij mijne Brieven aan den dag legt. Zij zijn wel de helft te openhartig om gezien te worden.

En ik ſtae 'er volſtrektlijk op, dat gij, bij het ontvangen van deezen, die alle verbrandt.

Ik zal u nooit dien onbeſchaamden en onvriendlijken ſtreek vergeeven, dat ik hier zo *ruiterlijk* den baas ſpeele over een half douzijn perſoonen van aanzien: Gedenk ook aan uwe woorden van eene *arme hulpelooze Wees* — Deeze ſtreeken zijn te ernſtig, en gij zijt ook mede te ernſtig, dan dat ik deeze dingen dus voor jokkernij zou laaten doorgaen; niettegenſtaende gij den Romeinſchen ſtijl (a) daarin gehouden hebt; en trouwens ook maar even hebt gehouden. Bij mijne Ziel, Jan, indien ik het zo bijſter niet voor mijne maag had, ik zoude voor deezen tijd al bij u, en ook bij de Lady geweeſt zijn.

Dog houd evenwel aan met ſchrijven: En zend mij copijen, zo gij kunt, van alles wat tuſſchen onze Charlotte en Juffer Harlowe omgaet. Ik zal niets laaten blijken van hetgeen gij mij van die zoort mededeelt. Ik hebbe geen minder welgevallen in het *volk hier*, wegens hunne edelmoedige aanbiedinge aan de Lady. Dog zij is al zo trots als onverzoenbaar. Daar is geen middel om haar aan zig te verpligten. Zij zou liever haare kleederen verkoopen, dan aan eenig menſch verpligtinge hebben, ſchoon zij door die verpligtinge toe te laaten zelve verpligtinge zou opleggen.

Och Heer! Och Heer! — Doodlijk krank — Adieu, Jan!

***

(a) Wat deeze Heeren meenen met den Romeinſchen ſtijl, kan men zien D. I. bl. 306, 307. in de aantek.

*** ***

Ik was genoodzaakt, zo heel ziek was ik, om ter deezer plaatze uit te ſcheiden. En wat denkt gij wel? Wel, Lord M. bragt de Paſtoor van de Parochie bij mij om een gebed te doen; want zijn Capellaan was te Oxford. Ik lag in mijn nagt-rok over mijn kamiſool, en ſluimerde: en toen ik mijne oogen opende, wie zag ik daar, dan den Paſtoor knielende aan de eene zijde van het bed, Lord M. aan de andere; Juffr. Greme, die gehaald was om *op mij te paſſen*, zo als ze het noemen, ten voeten-einde! God zij gedankt, Milord, zeide ik, in verrukkinge! —— Waar is de Juffer? —— Want ik onderſtelde, dat zij mij gingen trouwen.

Zij dagten in het eerſt, dat ik ijlhoofdig was; en baden al luider en luider.

Dit deed mij geheel ontwaaken: Ik ſprong ten bedde uit; deed mijne muilen aan mijne voeten; ſtak mijne hand in mijn kamiſools-zak, en haalde uwen Brief uit met de Zielezugt mijner Beminde daarin: Milord, Dr. Wright, Juffr. Greme, gij hebt mij voor een zeer ondeugenden vent gehouden: Maar zie eens hier! ik kan al zo wel iets goeds aan u voorleezen, als gij aan mij.

Zij keeken malkanderen in verwonderinge aan. Ik gaapte, en las, De arme ſte—erve—lingen de oo—oor—zaak van hunne eigene —— hunne eigene e—len—de.

Het is alzo toepaſſelijk op mijn geval, als op dat van de Lady, zo als gij merken zult, als gij

het

het eens weer overleeft (a). Bij de paſſagie, daar gezegd wordt, Dat als *iemand om zijne ongeregtigheid gekaſtijd* wordt, *zijne bevalligheid dan ſmelt als eene mot*, trad ik naar den ſpiegel: Bij Jupiter, eene zobere vertooninge, riep ik! —— En zij preezen mij alle, en waaren met verwonderinge ingenomen; hunne handen en oogen omhoog heffende; en de Doctor zeide, Hij had altoos wel gedagt, dat het onmogelijk was, dat een man van mijn verſtand zo woeſt kon zijn, als de wereld van mij ſprak. Milord ſchaterde van blijdſchap; wenſchte mij geluk; en, dank hebbe mijne lieve Juffer Harlowe, ik verkreeg eene hooge agtinge bij goeden, ſlegten, en gemeenen. Kortom, ik hebbe mij hier bij allen voor altoos in de gunſt beveſtigd. —— Maar, O Belford, het wil hiermede nog al niet lukken! —— Ik moet 'er al weder uitſcheiden.

*** ***

Een bezoek van de Zuſters Montague, ingeleid van den homp-ſtompenden Pair, om mij geluk te wenſchen met mijne beterſchap en hervorminge beide te gelijk. Wat een gelukkig voorval is deeze ziekte, met die zielezugt in mijn zak; want voorheen was het met ons allen geheel in ſtukken! Dus hebbe ik, toen ik een Jonge was, mij wel gevoegd bij een troep die uit de Kerk kwam, waardoor men dagt dat ik zelve daar ook geweeſt was.

Ik ben vergramd over de onbeſcheidenheid van

(a) Zie bl. 146, 147.

van den jongen Levyt. Gij zult mij grootlijks verpligten, indien gij hem wilt opzoeken, en mij zijne Ooren zenden in uwen volgenden Brief.

Mijne Beminde vat mijne meeninge kwaalijk, zo zij denkt dat ik haar voorſtelde om aan mij te ſchrijven, als eene voorwaarde waaronder ik zou afzien van bij haar te koomen. Dat zal zo niet gaen, nog was dit mijn oogmerk, ten zij ze mij beter genoegen had gegeven met den inhoud van haaren Brief, dan zij gedaen heeft. Zeg haar datze het eens weder leeſt. Ik hebbe daartoe geen hoope gegeven. Ik zou al bij haar geweeſt zijn in weerwil van u beiden, tegen morgen ten langſten, lag ik hier niet dus deerlijk op den rug, als een hulpeloos zondaar.

Ik worde van uur tot uur al beter en beter, zegge ik: De *Doctor* zegt van niet: Maar ik ben wel verzekerd dat ik het beſt weete. En ik zal wel haaſt in London zijn, maak daar ſtaat op. Maar zeg hier niets van aan mijne lieve, wreede, en onverzoenbaare Juffer Harlowe.

A–dieu–u, Ja–aan —— Welk een gaapende loeris (al Geeu–wen! Geeu–wen! geeu–wen!) is

Uw LOVELACE!

XLII.

XLII. BRIEF.

De Hr. BELFORD, *aan* ROBERT LOVELACE, *Schildkn.*

Maandag, den 14 *van Auguſtus.*

Ik ben ten uiterſten bekommerd over uwe ziekte. Het zou mij zeer ſmerten, zo ik u verliezen moeſt. Nogthans indien gij zo haaſt ſtaet te ſterven, zoude ik wel uit den grond mijner ziele kunnen wenſchen, dat het voor het begin van April laaſtleeden gebeurd waare: En dit zo wel om uwentwille, als om den wil van de uitmuntendſte vrouw ter wereld. Want dan zoudt gij de krijtendſte zonde om uw gantſche leeven niet gehad hebben te verantwoorden.

Mij wierd Saterdag berigt, dat gij zeer ongeſteld waart; en dit was oorzaak, dat ik naliet aan u te ſchrijven, tot dat ik nader berigt kreeg. Toen Henrik van u te rug kwam, bragt hij mij de beveſtiginge van den ſlegten ſtaat waarin gij zijt. Dog ik hoope, dat Lord M. uit zijne onverdiende tederheid voor u, het ergſte van u denkt. Wat kan het dog weezen, Bob? Eene heftige koorts, zeggen zij; dog vergezeld met wonderlijke en geſtrenge toevallen,

Ik zal u niet ontruſten in den ſtaat, waarin gij zijt, met hetgeen hier voorvalt omtrent Juffer Har-

Harlowe. Ik wenſche dat uwe bekeeringe zo ſchielijk mag koomen als uwe ziekte; en van even veel kragt zijn, zo gij ſterft; want anders ſtaet het te vreezen, dat Zij en Gij nimmer in eene plaatze zullen te zamen koomen.

Ik vertelde haar hoe ziek gij zijt. Arme man! zeide zij. *Gevaarlijk* ziek, zegt gij?

Gevaarlijk *inderdaad*, Madam! —— Zo heeft Lord M. mij laaten weeten!

God zij hem genadig, zo hij ſterve! —— zeide het verwonderenswaardig ſchepzel ——— Daarop na eene korte tuſſchenpoos, Arm ongelukkig menſch! ——— Dat hem de genade geboeuren moge, welke hij niet beweezen heeft!

Ik zende deezen door een bijzonderen boode: Want ik verlange met ongeduld om te hooren hoe het met u gaet. ——— Indien ik uwen *laatſten* Brief ontvangen hebbe, welke zwaarmoedige nagedagten zal die *laatſte*, zo vol van ergerlijke ligtvaardigheid, dan verleenen aan

Uwen opregten Vriend,

JAN BELFORD.

XLIII. BRIEF.

De Hr. LOVELACE, *aan* JAN BELFORD, *Schildkn.*

Dingsdag, den 15 van Auguſtus.

Ik danke u, Jan; van harten zeer danke ik u, voor het vroom beſluit van uwen laatſten! —— ik ben bijna bereidwillig, om u, dieswegens, te vergeeven uwe tot nog toe volſtrektlijk onvergeevelijke Uittrekzels.

Maar denkt gij, dat ik zulk eene engel wil verliezen, zulk eene *vergeevende* engel, als deeze? ——— Bij mijne ziel, dat wil ik niet! —— Om genade te bidden voor zulken ondankbaaren boeswigt! ——— Hoe wondt zij mij, hoe ſnijdt zij mij door de Ziel, met haare verhevene edelmoedigheid! ——— Dog Zij moet mij eerſt genadetoonen! ——— Dan zal zij mij leeren een vertrouwen te hebben, om welks wille haar gebed voor mij zal verhoord worden.

Dog haaſt u, haaſt u met bijzonderheden aan mij te zenden van haare geſteldheid, van haare bezigheden, van haare geſprekken.

Ik ben ziek alleen van Liefde! ——— O dat ik haar de mijne kon genoemd hebben! —— Dan zoude het der moeite waardig geweeſt zijn om ziek te zijn! —— Om haar uit de ſtad tot mij naar

naar buiten te ontbieden; om haar te zien ter mijner vertrooſtinge koomen toevliegen, met geneezinge in haare duifagtige vleugelen; terwijl het haar pligt en haare verkiezinge zou zijn voor mij te bidden, en mij aan te moedigen om haarentwille te leeven! —— O Jan! welk eene Engel hebbe ik ——

Dog ik *hebbe* haar *niet* verlooren! —— Ik *wil* haar *niet* verliezen! Ik ben bijkans weer wel; zou geheel al wel zijn, deeden deeze *ordonneerende* ſchobbejakken het niet, die om hunne bekwaamheid in agtinge te brengen, de ziekte van veel belang maaken. —— En ik zal haar de mijne maaken! —— En dan weder ziek worden, en mijzelven dus regt geeven tot haare *pligtmaatige* tederheid, en *godvrugtige* zo wel als *liefhebbende* zorge!

God zegene haar eeuwiglijk! —— Haaſt u, haaſt u met bijzonderheden van haar! —— Ik ben ziek van Liefde! —— Zulk eene edelmoedige goedheid! —— Bij al wat Groot en Goed is, ik wil haar niet verliezen! —— Zeg haar dat! —— Zij betuigt, dat zij geen medelijden met mij hebben konde, indien zij gedagten maakte om de mijne te worden! Dit hebbe ik uit de afſchriften van Juffer Howe aan Charlotte. —— Dog gebied haar mij te haaten, en mij maar te neemen: En mijn gedrag jegens haar zal die Haat wel ras in Liefde doen veranderen! —— Want met lighaam en ziel zal ik geheelenal de haare zijn.

XLIV. BRIEF.

De Hr. BELFORD, *aan* ROBERT LOVELACE, *Schildkn.*

Donderdag, den 17 van Aug.

Ik ben opregtlijk verblijd te hooren, dat gij reeds zo veel gebeterd zijt, als uw knegt mij van u berigt. Uit uwen Brief ſchijnt het als of uwe zeden te gelijk met uwe gezondheid aan het beteren zijn. Deeze was een Brief, welken ik aan de Lady, gelijk ik *deed*, *kon* toonen.

Zij is zeer ongeſteld (Vervloekte Brieven ontvangen hebbende van haare onverzoenbaare familie!): Zo dat ik niet veel ſgeſprek met haar, ten uwen voordeele, over denzelven houden konde. —— Dog hetgeen daarbij voorviel, zal u nog meer en meer haar doen aanbidden.

Zij luiſterde zeer aandagtig naar mij, terwijl ik dien las; en toen ik gedaen had, Arme man! zeide zij; welk een Brief is dit! Al tijdig heeft hij proeven gehad, dat mijn aart niet onedelmoedig was, indien hij door edelmoedigheid te winnen geweeſt waare! Dog zijne wroeginge, en dat wel om *zijnentwille zelven*, is alle de ſtraffe, welke ik hem toewenſche. ——— Nogthans moet ik mij meer inbinden, indien gij alles aan hem ſchrijft wat ik zegge!

Ik verhefte haare onbepaalde goedheid in top —— Hoe konde ik dat nalaaten, ſchoon in haar bijzijn!

Daar ſteekt geen goedheid in! zeide zij —— Het was eene gemoedsgeſteldheid, welke zij haar om *haarzelver wille* getragt had eigen te maaken. Zij had te veel nadeel geleeden uit gebrek van bermhartigheid, om dezelve niet aan een boetvaardig hart toe te wenſchen. —— Hij *ſchijnt* boetvaardig te zijn, zeide zij; en het koomt mij niet toe verder te oordeelen dan naar de uiterlijke blijken. ——— Zo hij het niet zij, bedriegt hij zigzelven meer dan iemand anders.

Zij was zo ongeſteld, dat dit alles waare wat ter dier gelegenheid voorviel.

Welk een ſchoon Onderwerp voor een Treurſpel zouden de verongelijkingen van deeze Lady, en haar gedrag onder dezelve, zo wel ten aanzien van haare onverzoenbaare vrienden, als van haaren vervolger, uitleveren! Eene groote tegenwerpinge zou 'er niettemin zijn tegen het Zedelijk nut daarin begreepen (a); want hier wordt de Deugd geſtraft!

(a) De tegenwerpinge van den Hr. Belford, Dat de Deugd in een Treurſpel niet behoort in het laag te geraaken, is niet wel bedagt: Monimia in het Weeskind, Belvidera in Venetie behouden, Athenais in Theodoſius, Cordelia in Shakespear's Koning Lear, Desdemona in Othello, Hamlet, (om geen meer te noemen) zijn proeven, dat een Treurſpel met regt naauwlijks een Treurſpel genoemd zou kunnen worden, indien de Deugd geen tijdlijk lijden droeg, en de Ondeugd niet voor eene wijl zegepraalde. Dog hij bedenkt zig beter in dezelve zinſnede; en geeft ons aanleidinge om ons gezigt op te ſlaen op het TOEKOOMENDE naar de Belooninge der Deugd; en

Ten zij wij trouwens vooruit zien op de Beloonin-gen HIERNAMAALS, van welke zij, zo iemand kan, zedelijker wijze moet verzekerd zijn. Nog-thans, als men 't wel bedenkt, weete ik niet, zo flegt een vent zijt gij, en zo ſnood een Egtgenoot mogt gij geworden zijn, of haare Deugd niet be-loond is met u te miſſen. Want dingen, die voor de menſchlijke natuure ſmertelijkſt zijn, als zij ge-beuren, gelijk dit bekoorelijk ſchepzel eens aan-merkte, zijn dikwijls bij de uitkoomſt voor ons de gelukkigſte.

Ik hebbe dikwijls gedagt, in mijne opwagtin-ge bij deeze Lady, dat indien Belton's hooggeag-te Digter, Nic. Rowe, zulk een character voor zig gehad had, hij eene andere zoort van eene Boet-vaardige zou geſchetſt hebben, dan hij gedaen *heeft*, of aan zijn Spel, hetwelk hij *De Schoone Boetvaar-dige* noemt, een gepaſter Titel gegeven. Juffer Harlowe is inderdaad eene Boetvaardige! Naar mij-ne gedagten, zo ik mij niet aan eene baarblijkelij-ke tegenzeggelijkheid ſchuldig maake, eene Boet-vaardige zonder fout; het gedrag haarer Ouderen jegens haar van den beginne zijnde aangemerkt.

De geheele Hiſtorie van de andere is een par-tij verdoemd ruigt en vuilnis. Lothario, het is waar, ſchijnt een diergelijke onedelmoedige ſchelm te zijn als gij weet wel wie: De Schrijver wiſt, hoe hij een Guit moeſt ſchetſen; maar niet eene Boetvaardige te ſchilderen. Caliſta is eene luſtige dar-

en naar de Straffe der Zonde: En merkt niet kwaalijk aan, als hij zegt, Niet te weeten, of de Deugd van zulk eene vrouw als Clariſſa niet beloond zij met het miſſen van zulk een man als Lovelace.

dartele meid, en haare boetvaardigheid is niet anders dan woede, baldaadigeid, en ſmaadheid. Haare hartstogten zijn geheelenal ſtorm en oproer; niets is 'er in van die fijner hartstogten der Sexe, welke, indien zij natuurelijk geſchetſt worden, zig van de manlijke hartstogten onderſcheiden zullen door eene zagtheid, welke zelf door woede en wanhoope zal heen blinken. Haar character is zamengeſteld uit bedrog en veinzerij. Zij bezit geen deugd; het is alles hoogmoed; en haar duivel is al zo wel *binnen* haar, als *buiten* haar.

Hoe kan dan de val van zulk eene, eene behoorelijke droefgeeſtigheid verwekken, als men alle de omſtandigheden van denzelven in aanmerkinge neemt? Want volhardt zij niet onbeſchaamd in haare zonde, zelf na datze ontdekt was? Haarer eigene ſchuld bewuſt, vordert zij Altamont's wraak tegen zijnen beſten vriend, als of hij haar had te ſchande gemaakt; bewilligt om Altamont te trouwen, ſchoon met den anderen in zondige gemeenſchap geleefd hebbende; en gaet metterdaad te bed met dien laffen bloedbeuling, daar zij zig met lighaam en ziel aan Lothario had overgegeven; die niettemin haar weigerde te trouwen.

Haare boetvaardigheid, toen die begon, noemt zij te regt, *De uitzinnigheid van haare ziel*; en gelijk ik zeide, na zo lang als zij konde, met eene drieſte onbeſchaamdheid in haare zonde te zijn voortgegaen, en alle kwaad gedaen te hebben 't welk zij konde (met den dood van Lothario, van haaren Vader, en anderen te veroorzaaken) doorſtoot zij zigzelve.

En kan dit eene daad van boetvaardigheid zijn?

Dog onze Digters weeten, inderdaad, bijkans niet hoe zij droefgeeſtigheid verwekken moeten, zonder ſchrik, doodſlag, en zelfmoord; en moeten uwe ziel doen ijzen, om traanen uit uwe oogen te haalen.

Altamont, die een minzieke loeris is, een ligtgeloovige hoorndraager, en (ſchoon als een dappere gaſt, en krijgsman afgemaald) een regte Quibus Quibario, en die krakeel zoekt tegen zijnen beſten vriend, ſterft wel als een gek (zo als ons in het ſlot des Spels aanleidinge wordt gegeven om te denken) zonder degen of piſtool, van enkel droefheid en onverſtand, over eene van de ſnoodſte haarer Sexe: Maar de *Schoone Boetvaardige*, zo als zij genoemd wordt, valt door haare eigene hand; en door haar voorbedreeven misdaaden niet geregtigd zijnde tot een *prijzelijk* medelijden, verbeurt ze ook dus allen grond van *waare* boetvaardigheid, en, naar alle waarſchijnelijkheid, van toekoomende genade.

Dog hier is Juffer CLARISSA HARLOWE, eene deugdzaame, edele, wijze, en godvrugtige jonge Lady; die van haare vrienden kwaalijk behandeld, en ongelukkiglijk verſtrikt zijnde van eenen ſnooden Ligtmis, welken zij gelooft een man van eere te zijn, eenigzins *gedwongen* wordt om zig onder zijne beſcherminge te werpen. En hij, om haar vertrouwen te verkrijgen, maakt geen zwaarigheid ooit van de onderdaanigſte en plegtigſte betuigingen van zijne eere.

Na eene reeks van liſten en looze aanſlagen, die

die alle door haare deugd en waakzaamheid verijdeld wierden, neemt hij ſnoodlijk zijne toevlugt tot de ondeugendſte konſtenaarijen, en is, om haar van haare eere te berooven, gedrongen haar eerſt te berooven van haare zinnen.

Des niettegenſtaende, niet in ſtaat zijnde om haar te brengen tot zijne onedelmoedige oogmerken om in onegt met hem te leeven, verbluſt zij hem met ontzag in den aanvang zelf van eene verſche daad van voorbedagte ondeugendheid, in het bijzijn van de ontugtigſte vrouwluij, bijeengekoomen om hem bij te ſtaen in zijn duivelſch voorneemen; zegepraalt over hen alle, door kragt alleen van haare onnozelheid; en ontkoomt de ſnoode handen, aan welke hij haar had overgeleverd.

Zij toont eene edele, geen verſtandlooze, gevoeligheid: Weigert den deugniet te zien, of hem te trouwen; die berouw hebbende over zijne behandelinge van zulk een godlijk ſchepzel, haar wel gaarn zou willen beweegen om hem zijne ſnoodheid te vergeeven, en hem tot haaren man te maaken: En dit, ſchoon vervolgd van alle haare vrienden, en vervallen in de diepſte verlegenheid, zo dat zij, van ruime middelen zijnde, verpligt zij zig van haar gewaad te ontdoen om te beſtaen; zig ook bevindende midden onder vreemden, en gedrongen (bij gebrek van anderen) om zig een vriend te maaken van den vriend haars verleiders.

Schoon reikhalzende naar den dood, en alle behoorelijke voorbereidinge tot denzelven maakende, als overtuigd dat hartzeer en mishandelinge haar edel geſtel gefloopt hebben, heeft zij een afgrijzen van de godlooze gedagte van haar toege-

legd tijdperk te verkorten; en al zo vreemd van Wraak als Wanhoope, is zij bekwaam tot vergiffenis aan den werkbaas van haar bederf; wenſcht om zijne bekeeringe, en dat zij het laatſte ſlagtoffer zijn mag van zijne barbaarſche trouwloosheid: En is met geen zorg zo veel belaaden in dit leeven, dan om wraakzugtige beleedigingen voor te koomen *aan* en *van* den man, die haar zo ſnoodlijk behandeld heeft.

Dit is boetvaardigheid! Dit is godsvrugt! En hieruit koomt natuurelijk eene droefgeeſtigheid voort, welke elk hart op eene *waardige* wijze moet beroeren.

Welke ook de kwaade behandelinge zijn mag deezer voortreffelijke vrouwe van haare nabeſtaenden aangedaen, zij ſpat niet uit tot buitenſpoorigheden. Zij poogt integendeel reden te vinden om hen te regtvaardigen ten haaren eigenen koſte; en ſchijnt meer verdriet te hebben van hunne wreedheid jegens haar om hunnentwille hierna, als zij 'er niet meer zijn zal, dan om haarzelver wille: Want wat haarzelve belangt, zij is verzekerd, zegt zij, dat God haar vergiffenis zal ſchenken, ſchoon niemand op aarde dit doen wil.

Bij elke ongemeene terginge neemt zij haare toevlugt tot de H. Schriften, en tragt haare heftigheid te bezadigen naar heilige voorbeelden. „ Beter luiden, zegt zij, zijn meer verdrukt geweeſt „ dan zij, al hoe zwaar zij haare verdrukkingen „ zomtijds ook agte: En zal zij niet verdraagen „ hetgeen min ſchuldige perſoonen verdragen hebben? „ Bij die zelve gelegenheid, welke ik gemeld hebbe (van eenige nieuwe blijken van haarer

rer vrienden onverzoenbaarheid) zal de ingeſlootene Ziele-zugt toonen, hoe zagtmoedige, en egter hoe nadruklijke klagten zij uitboezemt. Zie eens of gij die ook, in de ondeugende wulpsheid van uw hart, op uw eigen geval kunt toepaſſen, gelijk gij de andere deedt. Zo gij dat niet kunt doen, zo geef uwe Conſcientie plaatze, en Die zal daarvan dan wel de regtmaatigſte toepaſſinge maaken.

ZIELE-ZUGT.

Hoe lang zult gijlieden mijne ziel bedroeven, en mij met woorden verbrijzelen?

Het zij ook al waarlijk dat ik gedwaald hebbe; mijne dwaalinge zal bij mijzelve vernagten.

Aan haar *die verſmolten is, behoorde van* haare *vrienden weldaadigheid te geſchieden.*

Maar zij, *die gereed is met* haaren *voet te ſtruikelen, is een veragte fakkel naar de meeninge* dergeenen, *die geruſt* zijn.

Daar is eene beſchaamdheid die zonde aanbrengt, en daar is eene beſchaamdheid die eere en gunſt brengt.

Ontfermt u mijner, ontfermt u mijner, O gij mijne vrienden! want de hand van God heeft mij aangeraakt.

Zoude ik ook als gijlieden ſpreeken, indien uwe ziele waare in mijner zielen plaatze? Zoude ik woorden tegen u te zamen hoopen? ——

Ik zoude u verſterken met mijnen mond, en

de beweeginge mijner lippen zoude uwe ſmerte verzagten.

Waarom wilt gij *een gedreeven blad verbrijzelen*? Waarom wilt gij *eenen droogen ſtoppel vervolgen*? Waarom wilt gij *bittere dingen tegen mij ſchrijven, en mij doen erven de misdaaden mijner jongheid?*

Hoe tijdig is de bermhartigheid in den tijd der verdrukkinge! Zij is gelijk de wolken in den tijd der droogte.

Zijn mijne dagen niet weinig? Houdt dan op, en laat van mij af, dat ik mij een weinig verkwikke ——— Eer ik heenen gae van waar ik niet zal wederkoomen, in een land der duiſterniſſe, en der ſchaduwe des doods!

Ik zal hier nog bijvoegen, dat de voortreffelijke Lady onderrigt is, door eenen Brief van Juffr. Norton, dat de Colonel Morden even in Engeland is aangekoomen. Hij is nu de eenige perſoon, welken zij wenſcht te zien.

Ik gaf daarop eenige agterdogt te kennen, dat hij niet boven mij mogt worden voorgetrokken in het Executeurſchap. Zij zeide, dat zij geen gedagten had om dit nu te doen; nademaal zulk een Poſt, indien hij denzelven aannam (waaraan zij twijffelde) van wegens de natuure van eenige der papieren, welke in zulken gevalle noodzaakelijk door zijne handen moeſten gaen, eenige onheilen zou kunnen veroorzaaken tuſſchen mijnen vriend en hem, waaraan te denken erger dan de dood voor haar zijn zou.

De arme Belton, hoore ik, is op den oever des

des doods. Een boode is 'er zo even van hem gekoomen, die mij zegt, Dat hij niet kan ſterven voor dat hij mij ziet. Ik hoope, dat de arme knaap nog niet heen zal gaen; nademaal zijne zaaken, nog in deeze wereld nog voor de andere, nog gantſch niet in eene taamelijke orde zijn. Ik kan niet nalaaten van tot den armen man te gaen. Nogthans kan ik niet gewillig vertrekken, voor dat ik van u verzekeringe hebbe, dat gij de Lady niet ontruſten zult: Want ik weete dat hij zeer bezwaarelijk mij zal laaten gaen, als hij mij bij zig gekreegen heeft.

Tourville berigt mij, hoe ſterk gij aan het beteren zijt: Ik moet u bezweeren, dat gij dog niet denkt om deeze onvergelijkelijke vrouw eenigen overlaſt te doen. Om uws zelfs wille verzoeke ik dit, zo wel als om haarentwille, en uit hoofde van uwe gegevene beloſte: Want zo zij kwam te ſterven binnen weinige weeken, gelijk ik vreeze dat gebeuren zal, zo zal 'er, en miſſchien met maar al te veel regt gezegd worden, dat uw bezoek haar einde verhaaſt heeft.

In hoope dat gij het niet doen zult, wenſche ik u eene volkoomene herſtellinge: Anders, dat gij weder moogt inſtorten, en aan uw bed gekluiſterd blijven.

XLV.

XLV. BRIEF.

De Hr. BELFORD, *aan Juffer* CLARISSA HARLOWE.

Saterd. Ogtend, den 19 *van Aug.*

Madam,

Ik agte mijzelven als een eerelijk man verpligt om u kennis te geeven, dat ik vreeze dat de Hr. Lovelace zijn lot door een mondgeſprek met u zal willen ter proeve brengen.

Ik wenſchte wel van harten, dat gij van u zelve verkrijgen kondt om zijn bezoek te ontvangen. Al wat onderdaanig is, zelf tot eerbied toe, en al wat boetvaardig is, zult gij in zijn gedrag beſchouwen, indien gij hetzelve kunt toelaaten. Dog dewijl ik verpligt ben om terſtond de reize aan te neemen naar Epſom (om daar, zo als ik bedugt ben, de laatſte pligten van vriendſchap te verrigten aan den armen Hr. Belton, welken gij eens gezien hebt) en dewijl ik het waarſchijnelijker agte dat de Hr. Lovelace zig *niet*, dan dat hij zig *al* zal laaten weerhouden, dagt ik het oirbaar u deeze kundſchap te geeven, op dat gij, zo hij onvoorziens kwam, u niet te veel ontzetten mogt.

Hij vleit zig, dat gij zo ongeſteld niet zijt, dan ik u afbeelde. Als hij u ziet, zal hij daarvan

zo overtuigd worden, dat de verpligtendſte dingen die hij doen kan, alzo zeer vereiſcht zullen worden tot de ruſt van zijn eigen gemoed in toekoomende, als tot bevorderinge van uwen welſtand; en ik durve zeggen, dat hij, uit vreeze van den laatſten te benadeelen, de gedagten van allen verderen overlaſt zal aan een kant ſtellen; ten minſten terwijl uwe ongeſteldheid zo groot is: Zo dat de *ſchok van een half uur*, indien het een ſchok *zal* zijn den ongelukkigen man te zien (die zelve maar even uit een gevaarlijke koorts is opgekoomen) het al zal zijn, wat gij zult behoeven uit te ſtaen.

Ik bidde u, dat gij u zelve niet te veel wilt jaagen en ontſtellen. Het is onmogelijk, dat hij in de ſtad kan zijn voor Maandag, op het ſpoedigſt. En indien hij beſluit om te koomen, hoope ik voor hem ten huize van Mr. Smith te zijn.

Ik ben, Madam, met den diepſten eerbied,

Uw zeer getrouwe en zeer gehoorzaame Dienaar,

J. BELFORD.

XLVI. BRIEF.

De Hr. LOVELACE, *aan* JAN BELFORD, *Schildkn.*

[*Ten Antwoord op den zijnen van den* 17 *Aug. Zie Brief* XLIV.]

Zondag, den 20 *van Aug.*

Welk een' onbermhartige vent zijt gij! Een menſch heeft geen conſcientie van nooden, die zulk een onbeſcheiden vermaaner heeft. Dog al ſchreef Nic. Rowe een Spel dat aan zijnen titel niet beantwoordt, moet ik daarom worden doorgeſtreeken? ——— Ik hebbe gezondigd; Ik hebbe 'er berouw van; Ik zou gaarn vergoedinge doen ——— Zij vergeeft mijne zonde: Zij neemt mijn berouw aan: Maar zij wil mij geen vergoedinge doen laaten —— Wat wilt gij hebben dat ik meer doe?

Dog pak u maar voort naar Belton, zo ſchielijk als gij kunt. Nogthans, het zij gij 'er heen gaet of niet, ik *moet* in ſtad koomen, en zien wat ik met het lief wonderlijk ſtukje zelve doen kan. Zo dra als deeze *ordonneerende* ſchobbejakken mij willen laaten gaen, maak daar ſtaat op, zo koome ik. Ja, Lord M. denkt datze mij één mondgeſprek behoort te gunnen. Zijn gevoelen is van groot ge-

gewigt bij mij ——— als het overeenkoomt met mijn eigen: En ik hebbe hem, en mijne twee Nigten verzekerd, dat ik mij met alle zedigheid en eerbied gedraagen zal, waarmede een menſch zig kan gedraagen jegens eene perſoon, welke hij de *hoogſte* agtinge toedraagt. En zo zal ik. Hiervan zult gij, zo gij niet verkieſt om ondertuſſchen naar Belton te gaen, getuige zijn.

Colonel Morden, hebt gij mij wel hooren zeggen, is een man van eere en dapperheid: ——— Dog Colonel Morden heeft al mede zijne meisjes gehad, zo wel als gij en ik. En wie heeft die trouwens niet, het zij openlijk of heimelijk? De duivel gebruikt altoos eene mooije meid tot zijn lokaas, als hij hengelt naar een man, van wat ouderdom, rang, of orde dezelve ook zijn mag.

Ik hebbe mijne Beminde dikwijls van den Colonel hooren ſpreeken met groote agtinge en uitneemendheid. Ik wenſchte wel, om den wil van haar gemoed, dat hij de zaaken wat gemaklijker kon maaken tuſſchen haar en de reſt der Onverzoenbaare.

Mij dunkt ik ben bekommerd voor den eerzaamen Belton. Dog iemand kan niet eens ongeſteld of naargeeſtig zijn, of gij heft uwen gillenden Uilen-toon op, en brengt hem terſtond van kant. Niemand, dan een vent die bekwaam is om voor trommelſlager te dienen in des doods verlooren buitenpoſten, kon zo veel vermaak ſcheppen, als gij neemt, in den lijk-mars te ſlaen met uwe ganſe-ſchaften.

Daar gij, zo gij maar uwe eigene talenten ken-

kendet, regt gemaakt zijt om gelach te verwekken zelf door uw voorkoomen, en wel de helft beter vertooninge zoudt maaken, als gij uwe broedersbeeren te Hockley in the Hole ten danze leidet op het muſijk van een Schotſchen zakpijp. Mij dunkt ik zie uwe vette zijden ſchudden (en de zijden van alle de aanſchouweren doen ſchudden) in deeze poſtuuren; terwijl uw dikke kop grappiglijk, nu regts dan ſlinks, de maat ſlaet op uwe breede ſchouders, zo als ik u eens hebbe zien doen voor de ſchalmeij te Preſton. Gij kunt u dat pleiziertje nog wel erinneren, gelijk ik wel honderd maalen gedaen hebbe; want nooit voorheen zag ik u zo wel in uw character u vertoonen.

Maar ik weete wel wat ik hiermede winnen zal ——— Alleen het herhaalen van die ſchrandere aanmerkinge, Dat uw buitenkant het ergſt van u, en de mijne het beſt van mij is. En laat dat zo zijn. Niets hetgeen gij van *deezen aart* ſchrijft, kan ik kwaalijk neemen.

Dog ik zal ernſtig rekeninge met u houden, als ik u koome te zien, wegens de Uittrekzels, welke gij aan de Lady gegeven hebt uit mijne Brieven, niettegenſtaende hetgeen ik in mijnen laatſten gezegd hebbe; inzonderheid indien zij volhardt met mij af te ſlaen. En wel honderd maalen hebbe ik zelve eene vrouw een weigerend antwoord zien geeven, die eindelijk egter bewilligde: Dog door deeze Uittrekzels, vermoede ik, hebt gij haar de deur van haar hart tegen mij doen vaſtgrendelen, gelijk zij de deur van haare kamer plegt te doen. ——— Dit is dernalven eene ongetrouwheid, welke geen vriendſchap verdraagen,

gen, nog de eere mij kan toelaaten te vergeeven.

XLVII. BRIEF.

De Hr. LOVELACE, *aan* JAN BELFORD, *Schildkn.*

London, Maandag, den 21 van Auguſtus.

Ik geloove dat ik verpligt ben om u te vervloeken, Jan. Niettemin wil ik mijzelven niet vooruitloopen, maar zal u een langer Brief gaen ſchrijven, dan gij in eenigen tijd voorleeden van mij ontvangen hebt. Dus beginne ik dan.

Op dat gij zo weinig kundſchap mogt hebben, als mogelijk was, van den tijd waarop ik beſlooten had in de ſtad te zijn, toog ik giſteren in Milords Karos met zes paarden op weg, zo dra ik mijnen Brief aan u had afgevaardigd, en kwam giſteren avond in de ſtad: Want ik wiſt wel dat ik geen ſtaat kon maaken op uwe vriendſchap, daar de zinlijkheid van Juffer Harlowe in aanmerkinge kwam.

Geen andere plaatze was zo gereed voor mij, en dus was ik gedrongen om in mijn oud logement te gaen, daar ook mijne kleederen zijn; en daar ſtortede ik millioenen van vloeken uit over de geheele bende, en wilde noch Saartje noch Marij eens zien, en dit niet alleen om dat zij de Lady hadden

laaten ontkoomen, maar ook wegens het ſchelmſch Arreſt, en wegens haare verfoeijelijke baldaadigheid tegen haar ten huize van den Onderſchout.

Ik kleedde mij in een nieuw pak, 't welk ik nog nooit gedragen, en geſchikt had tot een van mijne bruidegoms-pakken, en ik behaagde mijzelven daarin zo wel, dat ik met u begon te denken, dat mijn buitenkant het beſte van mij was.

Ik nam een draagſtoel naar het huis van Smith, terwijl mijn hart met bijkans hoorbaare bonzen tegen mijne keel ſprong, in de verzekerde verwagtinge van mijne Beminde te zullen zien. Ik ſloeg mijne vingers te zamen, terwijl ik voort danſte: Ik beval mijne oogen nu eens te kwijnen, dan weder te ſchitteren: Ik ſprak tegen mijne knieën, die beduidende hoe zij zig moeſten buigen; en in de taal van eenen keurelijken beſchrijver, ſpeelde ik mijne rol in verbeeldinge, zowel als ik dit tot mijzelve ſprak:

Terwijl ik teder kniel, wil ik dus *klaagend ſmeeken:*
Dus *vrijen om haar gunſt;* dus *van mijn ſmerten ſpreeken:*
Dus *zugten, als haar toorn mijn moed ter nederſlaat;*
En dus *mijn zoen weer zien op haar verzagt gelaat.*

Op deeze wijze onderhield ik mijzelve, tot dat ik kwam aan het huis van Smith; en daar zetteden de karels hunnen vrolijken laſt neder. Daarmede de hoeden afgenomen; Willem vaardig bij

bij der hand in een nieuw livereij; de kap opgeſlagen; mijne Wel-edelheid ſprong 'er uit; de vrouw agter den toonbank ſtond geheel verzet ——— ontzag en vreeze eene behoorelijke deftigheid aan haare trekken verleenende; en haare knieën, twijffele ik niet, ſtootende tegen den binnenkant van haare houten' beſchuttinge.

Uw dienaar, Madam ——— Willem laat de karels hier een weinig van daan gaen, en wagten.

Gij hebt hier eene jonge Lady bij u in logement; Juffer Harlowe, Madam; Is zij boven?

Mijn Heer, Mijn Heer, met Uw Weledele's believen [De vrouw is ontzet van mijne gedaante, dagt ik]: Juffer Harlowe, mijn Heer! Daar is inderdaad wel zulk eene jonge Lady, die hier logeert —— Maar, maar ———

Maar wat, Madam? ——— Ik moet haar ſpreeken. ——— Op de eerſte verdiepinge, is het niet? —— Doe u geen moeite aan ——— Ik zal haare kamer wel vinden. En ik nam mijn weg naar den trap.

Mijn Heer, mijn Heer, de Lady, de Lady is niet t' huis ——— Zij is buiten de ſtad ———. Zij is op het land ——

Op het land! Niet t' huis! —— Onmogelijk! Gij zult mij dat Telletje niet op de mouw ſpellen, gôe vrouwtje. Ik *moet* haar ſpreeken. Ik hebbe iets bij haar te doen waaraan leeven en dood hangt.

Inderdaad, mijn Heer, de Lady is niet t' huis! Inderdaad, mijn Heer, zij is buiten!

Zij trok daarop aan eene ſchel: Jan, riep zij,

eilieve koom eens af! ——— Inderdaad, mijn Heer, de Lady is niet t' huis.

Jan kwam beneden, die de vroome man van het huis was, terwijl ik een van zijne knegten verwagtede, van wegens haare vrijpoſtige gemeenzaamheid.

Mijn lief, zeide zij, deeze heer wil niet gelooven, dat Juffer Harlowe buiten de ſtad is.

Jan boog zig voor mijne mooije kleederen: Uw dienaar, mijn Heer —— Inderdaad de Lady is buiten de ſtad. Zij ging deezen ogtend om Zes uuren uit ——— naar het land ——— op den raad van den Doctor.

Nog al wilde ik nog Jan nog zijn wijf gelooven. Ik ben verzekerd, zeide ik, dat zij niet buiten de ſtad kan zijn. Ik hebbe gehoord dat zij zeer ongeſteld was —— Zij is niet in ſtaat om in eene koets uit te gaen. Kent gij den Hr. Belford, vriend.

Ja, mijn Heer; ik hebbe de eere van Jonker Belford te kennen. Hij is naar het land gegaen om een zieken vriend te bezoeken. Hij ging Saterdag op reize, mijn Heer.

Dit was ook aan uw logement berigt aan Willem, welken ik daar gezonden had met verzoek om u te ſpreeken, zo dra ik in de ſtad kwam.

Wel nu, de Hr. Belford liet mij weeten, dat zij boven maate ongeſteld was. Hoe kan zij dan zijn uitgegaen?

O mijn Heer, zij is zeer ongeſteld, inderdaad zeer ongeſteld ——— Zij kon naauwlijks naar de koets toe gaen.

Belford, dagt ik, wiſt *zelve* niets van den tijd van mijne koomſt; nog kan hij mijnen Brief van giſte-

giſteren ontvangen hebben: En zo ongeſteld; het is onmogelijk dat zij zou uitgaen.

Waar is haare dienſtmaagd? Roep haare dienſtmaagd tot mij.

Haare dienſtmaagd, mijn Heer, is haare Waakſter: Zij heeft geen andere. En *die* is met haar gegaen.

Wel, vriend, ik moet u niet gelooven. Gij zult mij gelieven te excuſeeren; ik moet zelve den trap eens opgaen. En ik zou naar boven ſtappen.

Jan zettede hierop een ernſtig, en min eerbiedig gezigt ——— Mijn Heer, dit is mijn huis; en ———

En wat, vriend? toen niet twijffelende of zij was boven. —— Ik moet en wil haar zien. Ik hebbe gezag daartoe. Ik ben een Vreede-Regter. Ik hebbe eene Volmagt om huiszoekinge te doen.

En ik ging naar boven; terwijl zij volgden, al preutelende, en vergiftig onthutſt.

De eerſte deur, daar ik aan kwam, was op het ſlot. Ik klopte daar eens aan.

De Lady, mijn Heer, heeft den ſleutel van haare eigene kamer.

Aan den binnenkant, twijffele ik niet, mijn eerzaame vriend; weder kloppende. En verzekerd zijnde, dat, indien zij mijne ſtem hoorde, haar vreesagtige en zagte aart haar zigzelve, door eenig gedruis, aan mijn luiſterend oor zou doen verraaden, zeide ik overluid, Ik vertrouwe vaſtlijk, dat Juffer Harlowe hier is: Allerliefſte Madam, open dog de deur: Laat mij maar voor een oogenblik toe tot uwe tegenwoordigheid.

Maar nog antwoord nog gedruis kwam mijn

oor begroeten; en de luiden zeer geruſt zijnde, ging ik hen voor tot het naaſte vertrek; en den ſleutel aan den buitenkant ſteekende, opende ik hetzelve, keek het geheel in 't rond, en in het kabinetje.

De man zeide, Hij had nooit van zijn leeven zulk een onbeleefd heer gezien.

Hoor eens hier, vriend, zeide ik; Laate ik u raaden om u wat zedig te gedraagen; of anders zal ik u eene les leeren, die gij nooit van al u leeven geleerd hebt.

Mijn Heer, zeide hij, het betaamt geen fatzoenlijk heer, een man in zijn eigen huis te affronteeren.

Dan verzoeke ik u, man, zeide ik, dat gij niet kraait op uw eigen meſthoop.

Ik trad te rug naar de geſlootene deur: Mijne waarde Juffer Harlowe, ik bidde u, open dog de deur, of ik zal die open breeken; —— daar hard tegen aan ſtootende, dat het kraakte.

De man wierd bleek van gelaat; en beevende van ſchrik, zettede hij eene vergiftig lange tronij; en riep aan een van zijne rijglijf-maakers boven, *Joſeph, koom ſchielijk eens beneden.*

Joſeph kwam neder: Een vent met een grijnzenden leeuwen-tronij; dik, en kort, met een ruigen kop, gelijk een oude afgekapte eiken-ſtam. Toen zettede meeſter Jan een barſer gezigt. Dog ik neuriede ſlegts een deuntje, doorkruiſte alle de andere vertrekken, bevoelde de doorgangen met mijne kneukels, om te zien of 'er ook heimelijke deuren waaren, en trad den volgen trap op, den ge-

geheelen tijd al zingende; terwijl Jan, en Joſeph, en Juffr. Smith mij al beevende volgden.

Ik keek daar in 't rond, en ging in twee openſtaende ſlaapkamers; doorzogt de kabinetjes, de doorgangen, en keek door het ſleutel-gat van eene andere: Geen Juffer Harlowe, bij Jupiter! Wat zal ik doen! —— Wat zal ik doen! gelijk de meisjes zeggen, ——— Nu zal het haar wel rouwen, dat ik haar ben misgeloopen.

Ik zeide dit met voordagt om te ontdekken, of deeze luiden kennis hadden van de Geſchiedenis der Lady; en kreeg het antwoord, 't welk ik verwagtede, van Juffr. Smith —— Dat geloove ik niet, mijn Heer.

Hoe zo, Juffr. Smith? Weet gij wie ik ben?

Dat kan ik wel giſſen, mijn Heer.

Wie giſt gij dan dat ik ben?

Uw naam is Lovelace, mijn Heer, zo als ik niet twijffele.

Juiſt zo. Maar hoe kwamt gij zo wel te giſſen, vrouw Smith? Gij hebt mij nooit voorheen gezien, —— hebt gij wel?

Hier, Jan, haakte ik naar een compliment, en het miſte mij.

Dat is ligt te giſſen, mijn Heer; want daar kunnen geen twee zulke heeren zijn als gij.

Wel gezegd, vrouw Smith —— Maar hoe meent gij het, zo *goed*, of zo *kwaad*? —— *Welgemaakt* was het minſt, 't welk ik dagt dat zij zou gezegd hebben.

Daar laate ik u naar giſſen, mijn Heer.

Bij mijzelven veroordeeld, dagt ik, als het dus aan mij gegeven wordt.

Wel, vader Smith, uw wijf is geeſtig, man! — Hadt gij dat ooit te vooren wel ontdekt? — Maar waar is de weduw Lovick, vrouw Smith? Mijn Neef Jan Belford zegt, dat zij eene heel vroome vrouw is. Is ze in huis? Of is *zij* ook al met Juffer Harlowe gegaen?

Zij zal ſtraks wel t' huis zijn, mijn Heer. Zij is niet bij de Lady.

Wel, maar, mijne goede lieve Juffr. Smith, waar is de Lady naar toe gegaen? En wanneer zal ze weerom koomen?

Ik kan 't niet zeggen, mijn Heer.

Jok 'er niet om, vrouw Smith; jok 'er niet om; haar onder de kin ſtrijkende: Hetwelk Jans boven-lip, met verkortinge van zijne kin, deed rijzen tot aan zijne neus. — Ik ben wel verzekerd, dat gij het weet! — Maar hier is nog een trap: Laat eens zien; Wie woont daar boven? — Maar zagt, hier is nog eene andere kamer in 't ſlot, op de deur ſlaende — Is hier iemand t' huis? riep ik.

Dat is Juffr. Lovick's kamer. Zij is uitgegaen, en heeft den ſleutel bij zig.

Weduw Lovick! weder kloppende, Ik geloove dat gij t' huis zijt: Eijlieve open de deur.

Jan en Joſeph preutelden en luiſterden te zamen.

Niet te luiſteren, eerzaame vrienden: Het is geen fatſoen te luiſteren. Joſeph, wat zeide Jan tegen u?

JAN, mijn Heer! herhaalde de goede vrouw, met verontwaardiginge.

Ik verzoeke om vergiffenis, Juffr. Smith: Dog

gij

gij ziet hieraan de kragt van een voorbeeld. Hadt *gij* uwen eerzaamen man meer eere beweezen, *Ik* zou het ook gedaen hebben. Laate ik u eens een raad geeven ——— Vrouwen, die haare mannen oneerbiedig behandelen, leeren vreemden om hen met veragtinge te bejegenen. Dat is voor u, eerzaame meester Jan; waarom neemt gij uw hoed niet voor mij af? —— O, zo zoudt gij doen, zo gij dien op hadt: Dog gij draagt nooit uw hoed in de tegenwoordigheid van uwe vrouw, geloove ik; doet gij wel?

Gij behoeft hier niet te schimpen nog te smaalen, mijn Heer, riep Jan. Ik wensche, dat elk getrouwd paar zo gelukkig leefde als wij doen.

Dat wensche ik ook, eerzaame vriend. Maar ik wil mij laaten hangen, zo gij eenige kinderen hebt.

Hoe zo, mijn Heer?

Hebt gij ze? ——— Antwoord mij, man: Hebt gij 'er ook, of niet?

Misschien niet, mijn Heer. Maar waartoe dient dat?

Waartoe dat dient? ——— Wel ik zal het u zeggen: De man, die geen kinderen bij zijn wijf heeft, moet zig met slegts enkel Jan te vreeden houden. Hadt gij een kind of twee, dan zoudt gij Mr. Smith genoemd worden, met eene nijginge, of lachje ten minsten, bij ieder woord.

Gij zijt zeer lugtig, mijn Heer, antwoorde de vrouw. Ik verbeelde mij, dat indien of mijn man of ik zo veel te verantwoorden hadden als ik weete wel wie, wij niet zo vrolijk zouden zijn.

Wel, vrouw Smith, dat zou dan zo veel te

erger zijn voor diegeenen, die verpligt waaren om u gezelſchap te houden. Maar ik ben niet vrolijk —— Ik ben bedroefd! —— O jemenij! ——— Waar zal ik mijne lieve Juffer Harlowe vinden?

Mijne beminde Juffer Harlowe! [roepende aan den voet van den derden trap] zo gij boven zijt, om 's Hemels wil antwoord mij dog. Ik koome boven.

Mijn Heer, zeide de goede man, ik wenſchte wel dat gij naar beneden wildet gaen. De kamers der knegten, en de werk-kamers, zijn op die verdiepinge, en nog eene hooger; en daar is niemand die gij hebt te ſpreeken.

Zal ik boven gaen, en zien of Juffer Harlowe daar is, Juffr. Smith?

Dat kunt gij doen, mijn Heer, zo het u gelieft.

Dan wil ik niet; want zo zij 'er waare, zoudt gij zo inſchikkelijk niet zijn.

Ik ben beſchaamd, dat ik u alle deeze moeite verge: Gij zijt de beleefdſte koopluiden, die ik ooit kende. Eerzaame Joſeph, hem onverhoeds op de ſchouders ſlaende, hetwelk hem deed opſpringen, hebt gij ooit wel om beſt een bek getrokken, karel? ——— Want de vent ſcheen niet kwaalijk met mij in zijn ſchik; en zijn plat bakkes van het een oor tot het ander ſplijtende, met een opgeſperden mond, toonde hij zijne tanden, die zo breed en zo zwart waaren, als de nagels van zijne duimen. ——— Maar belet ik u niet? Wat kunt gij 's dags verdienen, karel?

Een halven kroon kan ik 's dags verdienen; met een trots en knorrig weezen, om dat ik hem had doen opſpringen.

be-

Daar is dan een dagloon voor u. Dog gij behoeft u niet verder bij mij op te houden.

Koom, Juffr. Smith, koom, Jan (Mr. Smith moeſt ik zeggen) laaten wij beneden gaen, en geef mij een berigt waar de Lady is heen gereeden, en wanneer zij zal weerom koomen.

Dus ging ik voor den trap af. Jan, en Joſeph (ſchoon ik den laatſten zijn affcheid gegeven had) en mejuffrouw, mij volgende, om hunne inſchikkelijke gedienſtigheid te betoonen aan een vreemdling.

Ik trad weder in eene der kamers van de eerſte verdiepinge. Ik hebbe veel zin om bij u te logeeren: Want ik hebbe nooit van mijn leeven zulk gedienſtig volk gezien. Welke kamers hebt gij te huur?

Geen in 't geheel, mijn Heer.

Dat is mij leed. Maar wiens is dit?

De mijne, mijn Heer, zeide Jan op een onbehouwen trant.

De uwe, man! Wel, dan wil ik ze van u huuren. Met deeze, en eene ſlaapkamer, en eene vliering voor een knegt, zal ik mij te vreede ſtellen. Ik zal u voor deeze gemakken geeven wat gij eiſcht, en nog eene halve guinie 's dags daarboven.

Voor tien guinies 's dags, mijn Heer ——

Houd, Jan! (Mr. Smith moeſt ik zeggen) —— Bedenk u wel, eer gij ſpreekt —— Ik wil niet geaffronteerd worden, man.

Mijn Heer, ik wenſchte wel dat gij woudt beneden gaen, zeide de goede vrouw. Weezenlijk, mijn Heer, gij neemt ——

Groo-

Groote vrijheden, hoope ik niet dat gij zeggen wildt, Juffr. Smith?

Inderdaad, mijn Heer, ik zou iets diergelijks gezegd hebben.

Wel, dan ben ik blij, dat ik u ben voorgekoomen; want zulke woorden paſſen beter in mijn mond dan in den uwen. Dog ik moet bij u logeeren, tot dat de Lady weerom koomt. Ik *geloove*, dat ik dat moet doen. Dog mogelijk is het noodig, dat gij in uw winkel zijt; dus kunnen wij daar wel hierover praaten.

Ik ging dan naar beneden, terwijl zij vlijtiglijk mijne treden opvolgden.

Toen ik in den winkel kwam, geen ſtoel nog zitbank ziende, liep ik agter den toonbank, en ging zitten onder een zoort van gewelfd verhemelte van uitgehouwen werk, hoedanige deeze trotſe Koopluiden, de *Koninglijke nis-vullers* na-aapende, zigzelven dikwijls verleenen, terwijl die geenen zig miſſchien behelpen met een ſchabelletje, van welken zij hun brood winnen: Zo hoog is de waardigheid der Koopmanſchap onder dit handeldrijvend volk!

Ik keek in het rond, en naar boven; en betuigde hun, dat ik zeer grootſch was op mijn zetel; vraagende, Of het Jan ooit wel vergund wierd deeze trotſe nis te vullen?

Dat gebeurde miſſchien wel, zeide hij, zeer nors.

Daar koomt het dan van daan, dat gij 'er zo uitziet als een ſtandbeeld, man.

Jan keek mij vergiftig ſtuurſch aan. Maar zijn knegt Joſeph, en mijn knegt Willem keerden

den zig om met den rug naar ons toe, om hun grinniken te verbergen, elk met zijne vingers in zijn mond.

Ik vraagde, wat zij verkogten?

Poeder, en waſch-ballen, en ſnuif, zeiden zij; en handſchoenen, en kouſen.

O koom aan, ik wil uw kalant worden. Willem, hebbe ik ook waſch-ballen van nooden?

Ja, als 't je Weledele belieft, je hebt nog wel een ſtuk of twee van doen mogelijk.

Geef hem een halfdouzijn, vrouw Smith.

Zij zeide, dat zij dan moeſt weezen daar ik zat, om mij daarvan te bedienen. Eij, mijn Heer, ga dog agter den toonbank weg.

Dat wil ik zeker niet. Het zal mijn winkel zijn. Waar zijnze, indien 'er een kalant mogt inkoomen?

Zij wees boven mijn hoofd, met een zamengereegen mond, als of zij niet had willen lachen, zo ze het had kunnen keeren. Ik kreeg het glas van boven, en gaf Willem zes. Daar —— ſteek ze bij u, ſchobbejak.

Dat deed hij, grijnzende dat men zien kon dat hij zijne voorſte tanden miſte; waardoor mijne conſcientie geraakt zijnde, alzo het verlies derzelver aan mij te wijten was, Joſeph, zeide ik, koom eens hier. Koom eens hier, karel, als ik het u gebiede.

Hij ſtapte naar mij toe, met zijne handen op den rug, half met, half tegen dank.

Ik ſloeg ſchielijk mijn arm om zijn hals. Willem,

lem, uw pennemes, terſtond. Verd—mde vent, waar is uw pennemes?

O Heer! zeide de kroes-kopte hond, worſtelende om zijn kop van onder mijn arm los te krijgen, terwijl ik met mijne andere hand zijn vervloekt bakkes bezettede, als of ik hem de tanden wilde uitbreeken.

Ik zal 'er u voor betaalen, karel: Worſtel dus niet! Het pennemes, Willem!

O Heer! riep Joſeph, nog al meer en meer worſtelende: En toen kwam Willems ſnoeijmes voor den dag; want de ſchurk is op het land hovenier. Ik hebbe niet anders dan dit, mijn Heer.

Het beſt ter wereld, om het tandvleeſch op te ſnijden. Verd—mde vent, waarom worſtelt gij dus?

Mr. en Juffr. Smith, bevreesd zijnde, onderſtelle ik, dat ik een toeleg had op Joſephs keel, dewijl hij hun voorvegter was (en dit maakte, inderdaad, dat ik mij meer met hem bemoeide) met half-bange-half-lachende weezens naar mij toekoomende, liet ik hem los.

Mijn oogmerk was alleen, zeide ik, om twee of drie van de breede tanden deezes ſchobbejaks te hebben uitgenomen, en geplant in de kaakebeenen van mijn knegt ——— En ik zou 'er hem wel voor betaald hebben. —— Dat zoude ik, bij mijne ziel, Joſeph.

Joſeph ſchuddede zijne ooren; en ſtrook met beide zijne handen zijn borſtelig hair zo ſlegt, als het zitten wilde; en keek mij aan, als of hij niet wiſt of hij lachen dan boos moeſt zijn; Maar, na een dom-

men

men opſlag of twee, trok hij af naar het ander einde van den winkel, onder het gaen mij met zijn hoofd toeknikkende, en zijn hair nog al nederſtrijkende; en daar ging hij ſtaen bij zijnen meeſter, hem van ter zijden aankijkende, en preutelende, dat ik vergiftig ſterk in de armen was, en dat hij dagt dat ik hem gewurgd zoude hebben. Daarop zijne armen over malkanderen leggende, en zijn ruigen kop ſchuddende, voegde hij 'er bij, Het was goed dat ik een heer van aanzien was, anders zoude hij zulk een affront niet wel hebben opgenomen.

Ik vraagde, waar hunne rapè was? De goede vrouw wees naar de plaatze; en ik nam daar een ſchelp vol uit, zonder dat ik het haar wilde laaten weegen, en vulde mijne doos. En nu, Juffr. Smith, zeide ik, waar zijn uwe handſchoenen?

Zij toonde mij die, en ik koos vier paar uit dezelve, en ſtelde Joſeph, die keek als of hij gaarn weer wilde aangeſproken worden, te werk om de vingers te openen.

Eene koopvrouw, die voor de deur had ſtaen gaapen, kwam binnen om wat Schotſche ſnuif; en ik wilde haar bedienen. De meid zag 'er vergiftig lomp uit; en dat zeide ik haar; anders zeide ik, zoude ik haar getracteerd hebben. Zij boos wordende [Geen vrouwmenſch is lomp in haar eigen gevoelen] gooide haar ſtuiver daar neer; en ik ſtak dien in mijn zak.

Juiſt toen mijn oog naar de deur wendende, zag ik eene aartige hupſche Lady, met een knegt agter zig, ter deur inkijken, met een Wat is hier te

doen

doen, goede luiden? tot de gaapſtokken; en ik liep van agter den toonbank naar haar toe, en zo als zij voortging, kreeg ik haar bij de hand, en trok haar in den winkel, biddende dat zij mijne kalant wilde zijn; want dat ik maar even de koopmanſchap begonnen had.

Wat verkoopt gij mijn Heer? zeide zij, lachende; dog een weinig ontzet.

Linnen, en zijden linten, zijden boordzels, ſpelden, en naalden; want ik ben een kraamer: Poejer, moesjes, waſch-ballen, kouſen, kouſebanden, ſnuif, en ſpeldekuſſens —— Doen wij niet, moedertje Smith?

Dus trok ik haar zagtlijk naar den toonbank, en liep daar zelve agter, met eene houdinge van groote vlijt en gedienſtigheid. Ik hebbe uitneemende handſchoenen en waſch ballen, Madam; Rapè, Schotſche, Spaanſche, en allerleije zoorten van ſnuif.

Wel, zeide zij, in een heel goeden luim, ik wil voor eens wel eenen jongen beginner begunſtigen. Hier, Andries [tot haaren knegt] gij hebt wel een paar handſchoenen van nooden, hebt gij niet?

Ik kreeg een pakje handſchoenen uit den winkel, hetwelk Juffr. Smith mij aanwees, en kwam om den toonbank heen bij den knaap om zelve hem die te paſſen.

Zij behoeven niet geopend te worden, zeide ik: Uwe vingers, vriend, zijn zo ſtijf als trommel-ſtokken. Steek in! —— Gij zijt een onhebbelijke hond! Ik verwondere mij, dat eene zo aar-

aartige Lady wil gevolgd worden van zulk een lobbes van een vent.

De karel was ſlap van lachen: En Joſeph was magtig in zijn ſchik, hoopende, onderſtelle ik, dat ik eenige van Andries tanden leenen zoude, om hem een metgezel tot zijn trooſt te geeven: En Vader en Moeder Smith, gelijk de geheele wereld, als de jokkernij van henzelven was afgekeerd, ſcheenen in de klugt geen onvermaak te hebben.

De knaap zeide, dat de handſchoenen te klein waaren.

Duw in, voor den blikſem, zeide ik: Wel, karel, gij hebt zo veel kragt niet als een kat.

Mijn Heer, mijn Heer, zeide hij, lachende, ik zal uw Weledele's zijde beſchaadigen.

Verd—md, duw in, zeide ik.

Hij deed zo; en deed de zijden van de handſchoen berſten.

Willem, zeide ik, waar is uw ſnoeij-mes? Bij mijne ziel, vriend, ik zou wel luſt hebben, om uwe vervloekte pooten wat te bepoetſen. Maar koom hier, daar is een grooter paar: Pas die, als gij t' huis koomt; en laat uwe zoete lief, zo gij 'er eene hebt, de andere herſtellen; en houdze dus beide.

De Lady lachte om de grap; gelijk ook mijn vent, en Juffr. Smith, en Joſeph: Jan zelf lachte, ſchoon hij door het geweld, hetwelk hij zijn weezen aandeed, maar half zijn genoegen over mij ſcheen te hebben.

Madam, zeide ik, en trad agter den toonbank, over denzelven buigende, nu hoope ik dat gijzelve ook iets van mij zult koopen. Niemand

zal u beter behandelen, nog de waaren beter koop geeven.

Koom, zeide zij, geef mij voor een halven ſchelling Spaanſe ſnuif.

Zij weezen mij, waar die was, en ik bediende haar, en zeide, toen zij mij betaalen wilde, dat ik geen geld nam bij mijne intreede.

Zo ik haar knegt wilde tracteeren, gaf zij te houden, ik zou haar niet tracteeren.

Wel, met al mijn hart, zeide ik: Het paſt ons koopluij niet ſtijfhoofdig te zijn —— Doet het wel, Juffr. Smith?

Ik ſtak haar halven ſchelling in mijn zak; en haare hand vattende, deed ik haar zien welk een hoop volks om de deur verzameld was, en verzogt haar om met mij in den agterwinkel te treeden.

Zij rukte haare hand uit de mijne, en wilde niet langer blijven.

Dus boog ik mij, en betuigde vriendlijk dat zij mij welkoom geweeſt was, bedankte haar, en hoopte op een anderen tijd op haare begunſtiginge.

Zij ging lachende heen; en Andries agter haar, die eene fraaije buiginge voor mij maakte.

Ik begon wat verlegen te worden met den hoop volks, die geſtadig aanwies; en gebood Willem om den draagſtoel aan de deur te doen koomen.

Wel, Juffr. Smith. met een ernſtig weezen, het is mij van harten leed dat Juffer Harlowe uit de ſtad is. Gij geeft mij dan niet te kennen waar zij is.

Dat kan ik inderdaad niet doen, mijn Heer.

Gij

Gij *wilt* niet, meent gij. —— Zij kon geen denkbeeld hebben van mijne koomſt. Ik kwam gisteren-avond eerſt in de ſtad. Ik ben zeer ziek geweeſt. Zij heeft mij bijkans doen ſterven van hartzeer door haare wreedheid. Ik twijffele niet, of gij weet mijne Hiſtorie. Zeg haar, dat ik morgen-ogtend weder uit de ſtad moet gaen. Dog ik zal mijn knegt zenden, om te weeten of zij mij met eene zamenſpraak van een half-uur wil begunſtigen; want zo ras als ik buiten koome, zal ik de reize naar Douvres aanneemen, om over te ſteeken naar Vrankrijk, indien ik geen tegenbevel krijge van *haar*, die mijn noodlot alleen in haare hand heeft.

En dus, een Spaanſe dubbele Piſtool 'er neergooijende, kreeg ik Mr. Smith bij de hand, hem betuigende, dat het mij leed was, dat wij geen meer tijd hadden om beter kennis te maaken; en den eerzaamen Joſeph (die zijn mond te zamen trok, zo als ik hem voorbij ging, als of hij dagt dat zijne tanden nog in gevaar waaren) vaarwel, en Juffr. Smith adieu zeggende, met verzoek om mij in de gunſt te bevoelen van haare ſchoone inwoonſter, neuriede ik een airtje, en als de draagſtoel gekoomen was, wipte ik daarin; terwijl het volk om de deur wel met mij in hun ſchik ſcheenen te zijn; 'er een roepende, Een pleizierig heer, verzekere ik je! En dus wierd ik weggedragen naar White's Chocolade-huis, zo als ik bevolen had.

Zo dra als ik daar kwam, gebood ik Willem heen te gaen en van kleederen te verwiſſelen, en zig te vermommen door zijne zwarte peruik op te zetten, en zijn mond geſlooten te houden; en dan

te gaen waaren om het huis van Smith om te vernemen naar de beweegingen der Lady.

*** ***

Ik geeve u dit onbeſchaamd verhaal van mijzelven, op dat gij tegen mij moogt ſchelden, en mij verhard noemen, en al wat gij wilt. Want in de eerſte plaatze, was ik, die zo onlangs ziek geweeſt was, blijde dat ik nog leefde; en daarbij wierd ik zo gepierd door het onverwagt afweezen mijner Bekoorſter, en was daarover zo gemelijk, en over de norſe behandelinge van vader Jan, dat ik op geen andere wijze vermijden konde van knorrig te zijn tegen alle die ik ontmoetede. Daarenboven verheugde ik mij te bevinden, door het afweezen der Lady, en dat zij al 's ogtends te Zes uuren was uitgegaen, dat zij onmogelijk zo ongeſteld kon zijn, als gij haar verbeeldt; en dit gaf mij nog een vrolijker luim. Daarbij weete ik, dat de Sexe altoos veel houdt van blijgeeſtige en grappige ſnaaken. Het lief ſchepzel zelve plegt zig te vermaaken met mijnen lugtigen aart en leevendigen trant; en had men haar verteld, dat ik in den agterwinkel ſnot en kwijl over haar had zitten huilen, zij zou mij nog meer veragt hebben, dan ze nu doet.

Wijders, kon ik wel bezeffen, dat het volk des huizes noodwendig een verſchrikkelijk denkbeeld van mij moeſten hebben, als van eenen woeſten, bloeddorſtigen, gevoelloozen vent; een volkoomen vrouwen-eeter; en ongetwijffeld verwagteden mij te zien met de klaauwen van een leeuw, en

en de tanden van een tijger; en het was maar ſtaatkunde hen te toonen, welk een ſchaadelooze, pleizierige knaap ik ben, om dus met de Jannen en de Joſephs in gemeenzaame kennis te geraaken. Want het was baarblijkelijk voor mij, door dien de goede vrouw hen beneden riep, dat zij mij voor een gevaarlijk man hield. Daar, nu Jan en ik malkanderen bij de hand gehad hebben, en vrouw Smith gezien heeft, dat ik het aangezigt, en de handen, en het weezen van een menſch hebbe, en regt op gae, en praate, en lache, en gekſcheere, gelijk andere luiden; en Joſeph, dat ik ſpreeken kan van zijne tanden uit zijn mond te neemen, zonder hem het minſte leed te doen; zij nu alle, bij mijn volgende bezoek, veel gemaklijker en inſchikkelijker jegens mij zullen zijn, dan Andries handſchoenen voor hem waaren; en wij zullen alle zulke goede kenniſſen worden, als of wij elkanderen een jaar lang gekend hadden.

Wanneer ik ten huize van onze Mama te rug kwam, vervloekte ik haar weder en alle haare nymphen te zamen; en wilde nog Saartje nog Marijtje niet zien. Ik voer uit tegen het ijzelijk Arreſt; en verweet de oude draak, dat het haar en der haare te wijten was, dat de ſchoonſte deugd ter wereld was geſchonden; dat mijn goede naam voor altoos verlooren was; en dat ik niet getrouwd, en gelukkig was in de Liefde van de uitmuntendſte van haare Sexe.

Zij zeide, om mij te bevreedigen, dat zij mij eene Nieuwe Tronij wilde toonen, die mij behaagen zoude; nademaal ik mijne Saartje niet wilde zien, die ſtierf van rouw.

Waar is deeze Nieuwe Tronij? riep ik: Laat mij haar eens zien, ſchoon ik nooit meer eenig gelaat met behaagen zien zal, dan dat van Juffer Harlowe.

Zij wil niet beneden koomen, antwoordde zij. Zij wil nog niet gehoorzaamen op het woord. Zij is maar even in de manege gekoomen; en men moet zijne opwagtinge bij haar maaken, verzekere ik u; en haar dan nog al veel vrijen.

Eij! zeide ik, dat gelijkt al wel. Breng mij van ſtonden aan bij haar.

Ik volgde haar naar boven: En wie was daar, anders dan die kleine karonje Saartje!

O vervloekt, zeide ik, voor den duivel! Zijt gij het? Zijt gij die Nieuwe Tronij?

O mijn lieve, lieve Hr. Lovelace! riep zij, ik ben blijde dat gij maar op eenigerhande wijze tot mij te brengen zijt! —— En dus wierp zig dat kleine beeſt mij om den hals, en hing 'er aan als eene kat. Koom, zeide zij, wat wilt gij mij geeven, en ik zal voor een quartier-uurs eerbaar zijn, en uwe Clariſſa naar het leeven nabootſen?

Ik wierd een *Belford* van top tot teen. Ik kon zulk een hoon tegen het lief ſchepzel niet verdraagen (want ik hebbe dog in den grond eene zagte en edelmoedige natuure, wat gij ook van mij moogt denken); en ik vervloekte haar zeer ſtemmiglijk, om dat zij den naam mijner Beminde op zodanige wijze in haaren mond nam. Dog die kleine duivelin was niet te verbluffen; maar ging aan 't ſchreijen, ſnikken, bidden, ſmeeken, uitroepen, bezwijmen, dat ik nimmer mijne beminnelijke meid zo wel zag na-aapen. Inderdaad ik

zou

zou bijkans wel hebben kunnen betrokken worden; want ik kon mij verbeelden, dat ik haar nog eens weer voor mij had.

O deeze Sexe! deeze liſtige Sexe! Zij zijn niet te doorgronden. In het eerſt kan het wel zijn, dat haare droefheid en angſt weezenlijk is: Maar vier den ſtorm bot, en hij zal wel haaſt bedaaren tot zagt geruiſch, hetwelk op uwe ooren zal dreunen als de toonen van een welgeſtelde viool. En aan Saartje ziet men, dat de Konſt gemeenlijk zo wel de plaatze der Natuure vervult, dat gij het onderſcheid niet gemaklijk zult bemerken. Juffer Clariſſa Harlowe inderdaad is de eenige vrouw ter wereld, die ik geloove dat kan zeggen, met de woorden van haaren geliefden Job (want ik kan zo wel een text aanhaalen als zij) *Maar zodanig ben ik niet bij mij.*

Zij vraagden zeer naaukeurig naar mijne Schoone. Zij vertelden mij, dat gij zelden bij haar kwamt; dat, zo het al eens gebeurde, gij u vergiftig ernſtig hieldt; naauwlijks vijf minuuten wildet blijven; en niets anders deedt, dan Juffer Harlowe te prijzen, en haar hard lot te beklaagen. Kortom, dat gij haar veragtedet; flegts beknopte gezeggen voor den dag bragt; en zij twijffelden niet, of gij zoudt binnen korten een verlooren man zijn, en trouwen gaen.

Een aartig character van u, is het niet? Gij zijt op een gezegenden weg; en hebt egter niet anders te doen, dan maar *op denzelven voort te gaen*; en wat al werk hebt gij dan nog af te doen! Indien gij te rug keert, dan zullen deeze hekſen zijn als de Coſakken van den Czaar [te Pultowa,

meene ik dat het was] die met gelaaden geweer en de haan overgehaald agter de Reguliere troepen geplant waaren, om dezelve dood te ſchieten, indien zij niet doordrongen en de overwinninge behaalden; en dan zult gij ten jammerlijkſten veragt worden van elke hoer, die gij gemaakt hebt —— En, O Jan, hoe vreezelijk zal in zulk een geval het getal van uwe vijanden zijn!

Ik hebbe voor om mijne beweegingen te ſchikken naar de kundſchap van Willem; want dit lief ſchepzel moet en wil ik zien. Nogthans hebbe ik Lord M. beloofd om binnen twee of drie dagen, ten langſten, weder buiten te zijn; want hij is vergiftig mal om mij geworden, zedert ik ben ziek geweeſt.

Ik hebbe hoope, dat het berigt, 't welk ik daar gemeld hebbe, van morgen-ogtend uit de ſtad te zullen gaen, de Lady wel haaſt weer te rug zal brengen.

Ondertuſſchen, dagt ik, dat ik aan u wilde ſchrijven om u wat te verlugtigen, terwijl gij zo veel werks maakt van de ſtervenden; en dewijl uw knegt, naar het ſchijnt, alle dagen heen en weer gaet, zal ik u miſſchien morgen eenen anderen Brief kunnen zenden, met de bijzonderheden van het mordgeſprek tuſſchen het lief ſchepzel en mij; naar welk mijne ziel dorſt.

XLVIII.

XLVIII. BRIEF.

De Hr. LOVELACE, *aan* JAN BELFORD; *Schildkn.*

Dingsdag, den 22 van Auguſt.

Ik moet voortſchrijven, om mijzelven wat tijdkortinge te geeven: Want daar kan geen ruſt in mij koomen; geen verfriſſende ruſt. Ik ontwaakte nu zo even in eene vervloekte verbaasdheid. Hoe kan een menſch door droomen ontroerd worden!

„ Mij dagt ik hield een mondgeſprek met „ mijne Beminde. Ik vond haar vol goedheid, „ toegeevendheid, en vergiffenis. Zij liet zigzelve ter mijner gunſte overhaalen door de za„ mengevoegde voorbeden van Lord M. Lady Sara, Lady Eliſabet, en mijne twee Nigten Mon„ tague, die in den diepen rouw haare opwag„ tinge bij haar maakten; de Ladys met lange „ ſleepen agter haar den grond vaagende; Lord M. „ met een langen zwarten mantel *hem* agter na „ ſleepende. Zij betuigden haar, dat zij in dit ge„ waad kwamen om haare droefheid uit te druk„ ken wegens mijne zonden tegen haar, en om „ haar om vergiffenis voor mij te ſmeeken.

„ Ik zelve, dagt mij, lag op mijne knieën, „ met een degen in mijne hand, aanbiedende den-

„ zelven of in de ſcheede te ſteeken, of in mijn hart
„ te ſtooten, naar dat zij mij het een of ander be-
„ veelen zoude.

„ Op dat oogenblik kwam haar Neef Morden,
„ dagt mij, ſchielijk en onverhoeds, door een ven-
„ ſter inſchieten, met zijn uitgetogen degen
„ ——— Sterf, Lovelace, zeide hij! ſterf aan-
„ ſtonds, en ga ter verdoemeniſſe, zo gij niet in
„ ernſt vergoedinge doet, door een Huwelijk,
„ van de verongelijkingen mijner Nigte aange-
„ daen!

„ Ik ſtond op om mijne gevoeligheid over
„ deezen hoon te toonen, dagt mij, wanneer
„ Lord M. tuſſchen beide liep met zijnen grooten
„ zwarten mantel, en dien over mijn aangezigt
„ ſmeet: En terſtond ſloeg mijne Bekoorſter,
„ met die lieflijke ſtem, welke zo menigmaal op
„ mijne verrukte ooren geſpeeld heeft, haare ar-
„ men rondom mij zo als ik bewonden was in Mi-
„ lords mantel: O ſpaar, ſpaar dog mijnen Lo-
„ velace! En ſpaar, O Lovelace, mijnen bemin-
„ den Neef Morden! Laaten mijne rampen en
„ benaaudheden niet verzwaard worden door den
„ val van een of beide deeze, die mij zo waard
„ zijn!

„ Hierop, bekoord van haare lieve bemidde-
„ linge, dagt mij, wilde ik haar in mijne armen
„ gedrukt hebben: Wanneer onmiddelijk de en-
„ gelagtigſte gedaante, welke ik ooit aanſchouwd
„ hebbe, geheel bekleed met doorſchijnend wit,
„ in eene wolk nederdaalde, die zig openende een
„ hemel boven zig ontdekte, vervuld met gouden
„ Cherubs en ſchitterende Seraphs, haar alle be-

„ je-

„ jegenende met, Welkoom, welkoom, welkoom!
„ en die mijne bekoorſter omringende, met haar
„ opklommen naar het geweſt der Seraphims; en
„ van ſtonden aan, de geopende wolk zig ſluiten-
„ de, verloor ik haar, en de *blinkende gedaante*
„ te zamen uit het gezigt, en vond haar hemels-
„ blaauwen tabberd (geheel digt bezet met zil-
„ ver geborduurde ſterren) in mijne armen be-
„ vangen, welken ik gegreepen had in hoope van
„ haar vaſt te houden; dog die nu alles was,
„ wat mij van mijne beminde Clariſſa was overge-
„ bleeven. En daarop (ijzelijk is het om te ver-
„ haalen!) den grond onder mij weg zinkende,
„ gelijk de hemel zig voor *haar* geopend had,
„ viel ik neder in een hol, verſchrikkelijker dan
„ dat van Elden; en daarin hals over hoofd om
„ en om nedertuimelende, zonder grond te zien,
„ ontwaakte ik in ſchrik; en was inderdaad voor
„ een half uur alzo ontſteld, als of mijn droom
„ eene weezenlijke gebeurtenis geweeſt waa-
„ re. „

Wilt gij het mij wel vergeeven, dat ik u met zulk ruigt van viſioenen laſtig valle? Gij zult daaruit alleen kunnen zien, dat het zij ik ſlaape of waake, mijne Clariſſa altoos bij mij tegenwoordig is.

Dog hier koomt op dit oogenblik Willem herwaards loopen, om mij te berigten, dat zijne Lady giſteren-avond tuſſchen Elf en Twaalf uuren metderdaad in haar logement is te rug gekoomen; en daar nu is, hoewel zeer ongeſteld.

Ik haaſte mij tot haar. Dog op dat ik haare ongeſteldheid niet door eenig ruw en onſtuimig

ge-

gedrag moge vermeerderen, zal ik zo zagt en teder zijn als de duif zelve in mijne bejegeningen van haar.

Dat ik haar min, getuig O heir van hemelmagten!
Getuig, dat zij mij nooit meer dierbaar is geweeſt!
Die de oogen derven moet, kan 't licht niet hooger achten;
Niet meer is 't leeven waard aan hem, die 't ſterven vreeſt!

De draagſtoel is gekoomen. Ik vliege naar mijne Beminde.

XLIX. BRIEF.

De Hr. LOVELACE, *aan* JAN BELFORD, *Schildkn.*

Vervloekt zij mijn Geſternte! — Al wederom te loor geſteld!

Het was omtrent Agt uuren, toen ik ten huize van Smith kwam. — De Vrouw was in den winkel.

Zo, ouwe kennis, hoe vaart gij nu al? Ik weete, dat mijne lieſſte boven is. ——— Laat haar kennis gegeven worden dat ik hier ben, en wagte op de toelaatinge tot haare tegenwoordigheid,

heid, en dat ik het mij niet kan laaten weigeren. Zeg haar, dat ik haar met de eerbiedigſte onderdaanigheid zal naderen, en in welker bijzijn het haar belieft; en ik zal den zoom van haar kleed niet aanraaken zonder haar verlof.

Inderdaad, mijn Heer, gij hebt mis. De Lady is niet in dit huis, nog omtrent hetzelve.

Dat zal ik bezien. ——— Willem! hem naar mij toe wenkende, en luiſterende, Zie of gij niet op eenigerhande wijze ontdekken kunt (zonder de deur uit het oog te verliezen, ofze ook miſſchien beneden waare) ofze ook ergens in de nabuurſchap zij, zo ze niet in is.

Willem boog zig, en ging heen. Ik ging naar boven, zonder verdere ceremonien; nu alleen vergezeld van de goede vrouw.

Ik ging in elk vertrek, uitgenomen dat hetwelk te vooren geſlooten, en nu ook in het ſlot was: En ik riep aan mijne Clariſſa met de ſtem der Liefde; dog wierd door de diepe ſtilte overtuigd, dat zij 'er niet was. Nogthans, uit kragt van mijne kundſchap, twijffelde ik niet of zij was in huis.

Ik ging toen een trap hooger, en keek de eerſte kamer in het rond: Maar geen Juffer Harlowe.

En wie, eijlieve, is in deeze kamer? voor de deur van eene andere ſtaen blijvende.

Eene fatzoenlijke Weduw-vrouw, mijn Heer. ——— Juffr. Lovick.

O mijne waarde Juffr. Lovick! zeide ik. Ik ben ten naaukeurigſten onderrigt van het character van Juffr. Lovick, door mijnen Neef Jan Belford. Ik

moet

moet zonder twijffel Juffr. Lovick zien. Goede Juffr. Lovick, open dog de deur.

Zij deed het.

Uw dienaar, Madam. Gelief zo goed te zijn om mij te excuſeeren ——— Gij hebt mijne Hiſtorie gehoord. Gij zijt met hoogagtinge ingenomen voor de voortreffelijkſte vrouw ter wereld. Waarde Juffr. Lovick, geef mij dog te kennen waar zij gebleeven is?

De arme Lady, mijn Heer, ging giſteren uit, met oogmerk om u te ontwijken.

Hoe zo? Zij wiſt immers niet, dat ik hier zou koomen.

Zij vreesde dat gij koomen zoudt, toen zij hoorde dat gij van uwe ziekte herſteld waart. Ach! mijn Heer, wat jammer is het, dat zo ſchoon een heer Gods goedheid jegens hem zo ſlegt beantwoorde!

Gij zijt eene uitmuntende vrouw, Juffr. Lovick: Dat weete ik uit het berigt van mijnen Neef Jan Belford omtrent u: en Juffer Clariſſa Harlowe is eene engel.

Juffer Harlowe is inderdaad eene engel, antwoordde zij; en zal wel haaſt eene gezellin der engelen worden.

Met zulk eene vrouw als deeze is niet te gekſcheeren, Jan.

Zeg mij eens de waarheid, goede Juffr. Lovick, waar ik deeze waarde Lady kan te zien koomen. Bij mijne ziel, ik zal haar nog vervaaren nog ergernis geeven. Ik zal haar alleen bidden om mij maar voor een half-quartier-uurs te hooren ſpreeken; en in-

indien zij het dan wil hebben, haar nooit meer laſtig vallen.

Mijn Heer, zeide de weduw, het zou haar den dood aanjaagen zo zij u zag. Zij is deezen nagt t'huis geweeſt; ik zal u de waarheid zeggen: Dog het zou haar beter gevoegd hebben, den geheelen dag te bed te leggen. Zij kwam t'huis, zeide zij, om te ſterven; en zo zij uw bezoek niet kon afweeren, zij was niet in ſtaat om u te ontvlieden; en geloofde dan dat zij in uwe tegenwoordigheid zou ſterven.

En nogthans heden morgen vroeg weder uit te gaen? Hoe kan dat weezen, Weduw?

Wel, mijn Heer, zij heeft geen twee uuren geruſt, uit vreeze voor u. Haare vreeze zettede haar groote kragt bij, hetwelk zij naderhand zal moeten bezuuren, als die vreeze over is. En zigzelve, hoe meer ze om uw bezoek dagt, dies te onbekwaamer vindende om hetzelve af te wagten, nam zij een draagſtoel, en ging uit, zonder dat iemand weet waarnaartoe. Dog ik geloove, dat zij voorhad om zig naar den water-kant te laaten brengen, om daar in een boot te gaen; want zij kan het rijden in eene koets niet verdraagen. Zij had daar van giſteren ten uiterſten veel ongemak.

Dog voor dat wij iets verder praaten, zeide ik, indien zij uitgegaen is, kunt gij 'er niets tegen hebben, dat ik alle vertrekken boven en beneden doorzie; dewijl ik onderrigt ben, dat zij metterdaad in huis is.

Zij is 'er inderdaad *niet*, mijn Heer. Gij kunt u zelven daaromtrent voldoen, zo het u belieft: Dog Juffr. Smith en ik hebben haar aan haa-

haaren draagstoel geleid. Wij waaren genoodzaakt haar te ondersteunen, zo zwak was zij. Zij zeide, Waar kan ik gaen, Juffr. Lovick? Waar kan ik gaen, Juffr. Smith? —— Wreede, wreede man! ——— Zeg dat ik hem zo noemde, indien hij wederkoome! —— God gunne hem die rust, welke hij mij misgunt!

Lief schepzel! riep ik, en sloeg mijn gezigt neder, en haalde mijn zakdoek uit.

De weduw weende. Ik wenschte wel, zeide zij, dat ik nimmer zulk eene uitmuntende Lady, en die zo veel moest lijden, gekend had! Ik beminne haar als mijn eigen kind!

Juffr. Smith weende.

Ik gaf toen de hoope op van haar voor deeze reize te zien. Ik was ten uiterstten gemelijk over mijne te loorstellinge, en over het berigt 't welk zij gaven van haaren slegten staat van lighaam.

Behaagde het den Hemel, zeide ik, dat zij het in mijne magt wilde stellen om vergoedinge te doen van haare ongelijken! Ik ben een ondankbaare deugniet jegens haar geweest. Ik behoeve u niet te vertellen, Juffr. Lovick, hoe zeer ik haar hebbe verongelijkt, nog hoe veel zij lijdt van de onverzoenbaarheid haarer nabestaenden. Die is het, Juffr Lovick, Die onverzoenbaarheid is het, Juffr. Smith, die haar het hart doorwondt. Haare familie is de onverzoenbaarste familie op aarde; en het lief schepzel toont, door haare weigeringe om mij te zien, en met mij verzoend te worden, *haare* maagschap met dezelve een weinigje al te duidelijk.

O mijn Heer, zeide de weduw, niet eene syllabe van hetgeen gij zegt, is toepasselijk op de La-

Lady. Nimmer zag ik zulk een zoetaartig ſchepzel! zulk eene ſtigtelijke godsvrugt! en eene van zulk een vergeevelijken aart! Zij beſchuldigt altijd zigzelve, en ontſchuldigt haare nabeſtaenden. En wat u belangt, mijn Heer, zij vergeeft het u: Zij wenſcht u alles goeds; en meer geluk, dan gij haar wilt laaten genieten. Waarom wilt gij, mijn Heer, waarom wilt gij haar niet laaten ſterven in vreede? Dit is alles waarom zij wenſcht. Gij ziet 'er niet uit als een onbermhartig heer! ——— Hoe kunt gij eene arme Lady dus jaagen en vervolgen, naar welke niemand van haare nabeſtaenden wil omzien? Het doet mijn hart in deernis ſmelten haarenthalven.

En toen weende zij weder. Juffr. Smith weende ook. Mijn ſtoel wierd mij ongemaklijk. Ik verwiſſelde verſcheidene maalen van zitplaatze; en hetgeen Juffr. Lovick verder zeide, en mij toonde, maakte mij nog ongemaklijker.

Al hoe erg de Lady giſteren-avond geſteld was, zeide zij, ſchreef zij in haar boek eene Ziele-zugt over wegens deeze uwe vervolginge van haar. Ik hebbe daarvan een afſchrift. Indien ik dagt dat het eenige uitwerkinge zoude hebben, wilde ik het u wel voorleezen.

Laat het mijzelven eens leezen, Juffr. Lovick.

Zij gaf het mij. Dezelve heeft een titel in den Harlowe-geeſt geſchreeven: en van eenen vergeevelijken geeſt, onverdraagelijk. Ik verzogt hetzelve te mogen medeneemen. Zij ſtond het toe, onder voorwaarde dat ik het toonde aan Jonker

Belford. Dus, Jonker Belford, moogt gij het hier leezen, zo gij wilt.

Wanneer ik gejaagd wierd van den Vijand mijner Ziele.

Maandag, den 21 Aug.

Red mij, O Heere, van den kwaaden menſch. Behoed mij voor den man alles gewelds.

Die veel kwaads in het hart bedenkt.

Hij *ſcherpt* zijne *tong als eene ſlang. Het adder-vergift is* onder *zijne lippen.*

Bewaar mij Heere, van de handen des godloozen. ——— *Behoed mij van den man alles gewelds*; *van* dien, *die mij onder den voet denkt te ſtooten.*

Hij *heeft mij eenen ſtrik verborgen.* Hij *heeft een net uitgeſpreid aan de zijde des wegs. Valſtrikken heeft* hij *mij gezet, daar ik ging.*

Bewaar mij voor het geweld des ſtriks, dien hij *mij gelegd heeft, en voor de valſtrikken van* deezen *werker der ongeregtigheid.*

De vijand vervolgt mijne ziel. Hij vertreedt mijn leeven ter aarde. Hij legt mij in duiſterniſſen, als de geene die over lang dood zijn.

Daarom wordt mijn geeſt overſtelpt in mij. Mijn hart is verbaasd in het midden van mij.

Verberg uw aangezigt niet voor mij ten dage mijner benaaudheid.

Want mijne dagen zijn vergaen als rook:

en mijne gebeenten zijn uitgebrand als een haard.

Mijn hart is verſlagen, en verdord als gras, zo dat ik vergeten hebbe mijn brood te eeten.

Mijn gebeente kleeft aan mijn vleeſch, van wegens de ſtemme mijns zugtens.

Ik ben een roerdomp der woeſtijne gelijk geworden. Ik ben geworden als een ſteen-uil der wilderniſſen.

Ik waake; en ben geworden als een eenzaame muſch op het dak.

Ik eete aſch als brood; en vermenge mijnen drank met traanen:

Van wegen uwe verſtoordheid en uwen grooten toorn: want gij hebt mij verheven, en mij neder geworpen.

Mijne dagen zijn als eene afgaande ſchaduw, en ik verdorre als gras.

Geef, Heere, de begeerten des godloozen niet: bevorder zijne voorneemens niet, op dat hij zig niet verheffe.

Wel nu, Juffr. Lovick, zeide ik, toen ik deeze Ziele-zugt, zo als zij die noemde, had doorgelezen, mij dunkt ik worde zeer geſtrenglijk behandeld van de Lady, indien zij *mij* met dit alles meent. Want hoe kan ik de *Vijand haarer ziele* zijn, daar ik haar naar Ziel en Lighaam beide beminne?

Zij zegt, dat ik een man *alles gewelds*, en een *godloos* menſch ben. —— Dat ik zo geweeſt ben, bekenne ik: Dog ik hebbe 'er berouw van, en wenſche ſlegts dat ik het in mijne magt mag heb-

ben, de verongelijkingen te vergoeden, welke ik haar hebbe aangedaen.

Met den *Strik*, de *Valſtrikken*, en het *Net*, meent zij het huwelijk, onderſtelle ik —— Dog is het eene misdaad in mij, dat ik haar wenſche te trouwen? Zou eenige andere vrouw zo wel denken? en liever verkiezen een *Roerdomp der woeſtijne*, of een *eenzaam muſchje op het dak* te zijn, dan een egade te hebben, die den gantſchen dag en gantſchen nagt rondom haar zoude tjilpen?

Zij zegt, dat ze *aſch eet als brood* —— Een droevige miſſlag zekerlijk! en *haaren drank vermengt met traanen* —— Zoete halfvroede Ziel! zoude ik zeggen van elk eene die dat beleed, behalven Juffer Harlowe.

Zij beſluit met te bidden, dat de *begeerten des godloozen* (mij armen bloed meenende, geloove ik) *niet gegeven mogen worden*; dat *mijne voorneemens niet bevorderd mogen worden*, *op dat ik mij niet verheffe*. Ik zoude mij ongetwijffeld verheffen, en met reden, konde ik de eere en den zegen genieten van zulk eene Vrouw. En indien mijne *begeerten* tot zulk een eerelijk einde ſtrekken, weete ik niet, waarom ik *godloos* behoore genoemd te worden, en waarom het mij niet zou vrijſtaen te hoopen, dat mijne eerelijke *voorneemens* mogen *bevorderd* worden, op dat ik mijzelven verheffen MOGE.

Maar, Juffr. Lovick, hier moet ik u eens vraagen, dewijl 'er ongetwijffeld iets gemeend wordt *met de eenzaame muſch op het dak*, Zit het lief ſchepzel ter deezer ſtonde (zeg mij de waarheid) niet verborgen in Juffr. Smiths Haanebalken? ——

Wat zegt gij, Juffr. Lovick? Wat zegt gij hierop, Juffr. Smith?

Zij verzekerden mij van het tegendeel; en dat zij metterdaad buiten was, zonder dat zij wiſten waar.

Gij ziet, Jan, dat ik wel gaarn het verdriet verzetten wilde, hetwelk mij niet alleen door het geſprek der vrouwen wierd aangebragt, maar ook door deeze verzamelinge van Schriftuur-texten, die als in ſlagorde tegen mij wierden aangevoerd. Verſcheidene *andere* koddige en loſſe dingen zeide ik [Al wat ik 'er voor doen kon!] met hetzelve oogmerk: Dog de Weduw wilde mij dus niet laaten ontſlippen. Zij hield mij vaſt beet; en verſchafte mij, zo als ik u gemeld hebbe, al heel veel moeijelijkheid door haare verſtandige en ernſtige dingredenen. Juffr. Smith voegde 'er nu en dan een woord in; en de twee Hans-worſten, Jan en Joſeph, 'er niet bij zijnde, kreeg ik geen aanleidinge om het geſprek tot eene klugt te draaijen; en eindelijk ſpanden zij beide te zamen in eene ijverige pooginge om mij te overreeden, dat ik alle gedagten van de Lady te zien aan een kant ſtelde. Dog hier had ik geen ooren toe. Integendeel verzogt ik Juffr. Smith, dat zij mij eene van haare kamers maar zo lang verleenen wilde, tot dat ik haar kon te zien koomen; en al waare het maar voor een, twee, of drie dagen, ik wilde 'er haar een vol jaar huur voor betaalen; en 'er uitgaen zo dra het Mondgeſprek over was. Dog zij verzogten verſchoond te worden; en waaren wel verzekerd, dat de Lady niet in huis zou koomen voor dat ik weg was, al duurde het eene *maand*.

Dit behaagde mij wel; want ik merkte, dat zij haar niet zo heel ongeſteld dagten te zijn, als zij mij wilden doen gelooven dat zij was; dog ik liet dien misſlag ongemerkt doorgaen, om dat ik haar niet wilde waarſchuwen tegen meer andere diergelijke.

Kortom, ik betuigde haarluij, dat ik haar *moeſt* en *wilde* zien: Dog dat het zijn zou met alle ontzag en eerbied, welke eenig hart bewijzen konde aan eene zo uitmuntende voortreffelijkheid als de haare: En dat ik alle de Kerken in London en Weſtmunſter zou rond gaen, daar maar Gebeden of Dienſt gedaen wierd, van Zonnen-opgang tot Zonnen-ondergang, en om haar huis waaren als een geeſt, tot dat ik de gelegenheid verkreeg, naar welke mijne ziel zo ſnakte.

Dit gebood ik haarluij om aan haar te zeggen. En dus eindigde onze ernſtige zamenſpraak.

Ik nam mijn affcheid van haarluij; en ging naar beneden; en in mijn draagſtoel getreden zijn, liet ik mij brengen naar Lincoln's-Inn; en wandelde daar in de tuinen, tot dat de Kapel geopend wierd; en toen ging ik in dezelve, en bleef 'er geduurende de gebeden, in hoope van het lief ſchepzel daar te zien inkoomen: Maar te vergeefs; en egter bad ik op het ernſtigſt, dat zij derwaards geleid mogt worden, of door mijnen goeden engel, of door haar eigen. En inderdaad ik brande meer dan ooit van ongeduld, om nog eens weder verlof te hebben van te knielen voor de voeten van deeze aanbiddelijke vrouw. En hadde ik haar in de Kapel ontmoet, of in het oog gekreegen, ik geloove vaſtlijk, dat ik niet in ſtaat zou geweeſt zijn

(ſchoon

(ſchoon het midden onder den Heiligen Dienſt geweeſt waare, en in de tegenwoordigheid van duizenden) om mij te onthouden van haar te voet te vallen, en zelf met luider ſtemme haar om *vergiffenis* te bidden: Een Chriſtelijk werk; welks verrigtinge derhalven der plaatze waardig was.

Na dat de Dienſt gedaen was, trad ik weder in mijn draagſtoel; en wierd nogmaal gebragt naar het huis van Smith, in hoope dat ik haar daar verraſſen mogt: Dog dit geluk viel uwen vriend niet ten deel. Ik vertoefde anderhalf-uur, op mijn horologie, in den agterwinkel; en moeſt al weder heel veel preeken van de vrouwen hooren. Jan was nu taamelijk beleefd jegens mij; een weinigje gewonnen door mijne ernſtige praat, en de eere die ik betuigde te hebben voor de Lady. Zij wenſchten alle drie, dat de zaak tuſſchen ons konde worden bijgelegd: Dog hielden nog al ſtaende, dat zij haare ongeſteldheid nimmer kon te boven koomen; en dat haare leevenskragt geknakt was. Eene les, onderſtelle ik, die ze van u geleerd hadden.

Terwijl ik daar was, wierd 'er door eene bijzondere hand een Brief gebragt. Zij ſcheenen zeer zorgvuldig om denzelven voor mij te verbergen; hetwelk mij deed vermoeden, dat die aan haar gerigt was. Ik verzogt dat men mij wilde toeſtaen mijn oog te ſlaen op het Zegel en het Opſchrift; beloovende dat ik dien ongeopend aan hun zou te rug geeven.

Daarop ziende, zeide ik hun, dat ik de Hand en het Zegel wel kende. Hij kwam van haare

Zuſter (a). En ik hoopte dat die haar eenig nieuws zou brengen, hetwelk haar mogt welgevallen.

Zij voegden zig alle in dezelve hoope zeer hartlijk te zamen: En hun den Brief wedergeevende, nam ik beleefdlijk mijn afſcheid en ging heen.

Dog ik zal daar terſtond weder zijn; want ik verbeelde mij, dat mijn heuſch gedrag jegens de vrouwen mij, op derzelver verhaal diesaangaende, de gunſt bezorgen zal, naar welke ik zo ernſtig haake. En dus zal ik mijnen Brief ongezegeld laaten, om u den uitſlag te melden van mijn volgend bezoek ten huize van Smith.

* * * * *

Alzo uw knegt hier zo even aan huis koomt, zende ik deezen maar af: En zal 'er wel haaſt een ander op laaten volgen. Ondertuſſchen verlange ik naar tijdinge hoe de arme Belton vaart: Welken ik het beſte wenſche.

(a) Zie Br. LX.

L. BRIEF.

De Hr. BELFORD, *aan* ROBERT LOVELACE, *Schildkn.*

Dingsdag, den 22 van Auguſt.

Ik ben met zo veel mededogen aangedaen geweeſt over den armen man, wiens uitgang ik bijkans elk uur verwagte, en wegens de ijzelijke vertooningen, welke zijne ziekte en zijne doodsangſten uitleveren, dat ik alleen in ſtaat geweeſt ben om korte aantekeningen te maaken van de naare voorvallen, om daaruit, ter onzer aller leeringe, een volkoomener verhaal op te maaken, wanneer de luſt tot ſchrijven zal wederkoomen.

* * *

Dezelve is wedergekoomen! Verontwaardiginge heeft dezelve weder leevendig gemaakt, op het ontvangen van uwe Brieven van Zondag en Giſteren; welke mij reden geeven om u op de ernſtigſte wijze te verwijten, dat gij uw woord van eere jegens mij niet gehouden hebt: En indien uwe ſchendinge van hetzelve van zulke uitwerkzels gevolgd worde als ik vreeze, zal ik u mijn gevoelen ten deezen aanzien nog nader doen weeten.

Indien gij wildt dat men van u denke, dat gij ernſtig wenſcht om de Lady ter uwer begunſtiginge te beweegen, zal uw ligtvaardig gedrag ten huize van Smith, als hetzelve aan haar wordt voorgedragen, zeer *beſtaenbaar* daarmede voorkoomen; zal het niet? ——— Het zal haar inderdaad beveſtigen in haar gevoelen, dat het *Graf*, voor eene van haar ernſtig en godvrugtig geſtel, wenſchelijker is, dan een *Man* die niet vatbaar is voor nadenkinge of wroeginge; ſchoon maar even opgekoomen, zo als gij zijt, uit eene gevaarlijke, ten minſten eene felle ziekte.

Ik hebbe de uiterſte deernis met de arme, van alle beſcherminge verſtokene Lady. Zij was Saterdag zo boven maate flaauw en zwak, dat ik niet kon worden toegelaaten om met haar te ſpreeken: En dan uit haar logement gedreeven te worden, wanneer het haar beter gepaſt zou hebben om te bed te leggen, is zulk een ſtuk van wreedheid, dat hij alleen zig daaraan kon ſchuldig maaken, die zo als gij gedaen hebt, kon handelen bij zulk eene engel.

Kunt gij zelve wel zeggen, als gij u bedenkt, dat het niet gelijkt naar eene godlooze en verharde baldaadigheid, dat gij enkel ter voldoeninge van eene brooddronkene grilligheid (nademaal het niet kan dienen tot eenig einde dat gij u voorſtelt, maar regt het tegendeel) eene arme Lady jaagt van de eene plaatze naar de andere, die als eene weerelooze hinde, welke reeds de gevlerkte ſchigt in haare borſt heeft, u alleen zoekt te ontvlugten in de ſchaduwen des doods?

Dog ik zal dit ſtuk aan uwe eigene conſcientie

tie overlaaten, om u zulk een Tooneel te ſchilderen uit mijne aantekeningen, als waardoor gij misſchien kragtdaadiger zult bewoogen worden, dan door eenig ander; Dewijl het zulk een is, als waarin gij ten eenigen dage de voornaamſte rol moet ſpeelen, en hetwelk, zo als ik dagt, heel kort geleeden u te dugten ſtond: En hetzelve het laatſte tooneel is van eenen uwer grootſte boezemvrienden, die de vier voorleeden dagen met de angſten des doods geworſteld heeft. Want, Lovelace, laat dog deeze waarheid, deeze ontwijffelbaare waarheid in uw geheugen zijn ingeſchreeven, onder alle uwe dartelheden, Dat het Leeven, waarop wij zo zeer verzot zijn, naauwlijks een Leeven is; een enkel Ademhaalens-tijd alleen; en dat ten einde van deszelfs langſten duur

GIJ MOET STERVEN, ZO WEL ALS BELTON.

Uit Tourville weet gij, wat wij gedaen hebben ten aanzien van de wereldſche zaaken deezes armen mans; en dat wij bezorgd hebben, dat zijne ongelukkige Zuſter bij hem is koomen woonen (weinig dagten wij, dat zijn einde zo heel nabij was): En dus zal ik u vervolgens melden, dat toen ik Saterdag-avond ten zijnen huize aankwam, ik hem boven maate krank vond: Maar even opgekoomen, en in zijnen leuning-ſtoel, ondersteund van zijne waakſter en Mowbray (het ruwſte en ongevoeligſte ſchepzel, dat ooit voeten zettede in de kamer van een zieken); terwijl de dienſtmeiden dat bed voor hem gemaklijker poogden te maaken,

Waar-

waarin hij weder ſtond te gaen; daar zijn gemoed tienmaal ongemaklijker was dan Dat kon zijn, en de waare oorzaak dat de Dons niet zagter voor hem was.

Hij had zo zeer verlangd om mij te zien, zo als mij betuigd wierd van zijne Zuſter (welke ik beneden ontbood om te verneemen hoe hij voer) dat zij alle zig verblijdden toen ik inkwam: Daar, zeide Mowbray, Daar, Tommetje, is de eerzaame Jan Belford!

Waar, waar? zeide de arme man.

Ik hoore zijne ſtem, riep Mowbray: Hij koomt den trap op.

In eene overijlinge van blijdſchap, wilde hij zijn opgeſtaen, toen ik binnen kwam, maar zou bijkans uit zijnen ſtoel gevallen zijn: En toen hij wat bekwam, noemde hij mij zijnen beſten vriend! zijnen *minzaamſten* vriend! dog berſtede uit in eenen vloed van traanen: O Jantje! O Belford! zeide hij, zie eens in welken ſtaat ik ben! Zie hoe zwak! Zo *zeer*, en zo *ſchielijk* vervallen! Kent gij mij wel? Kent gij uwen armen vriend Belton wel?

Gij zijt zo veel niet veranderd, mijn waarde Belton, dan gij denkt. Maar ik zie dat gij zwak zijt; zeer zwak ——— En het is mij leed.

Zwak, wel zwak, inderdaad, mijn waardſte Belford, zeide hij, en zwakker van Geeſt, zo het mogelijk is, dan van lighaam; en weende bitterlijk ——— of ik zou mij dus onmanlijk niet aanſtellen. Ik, die nooit *eenig ding vreesde*, gedrongen te zijn om mij dusdanig een Kraamkind te toonen! —— Ik ben gantſch beſchaamd over mijzelven!

ven! —— Dog veragt mij niet; waarde Belford, veragt mij niet, bidde ik u.

Ik eerde altoos een man, die weenen kon over de wederwaardigheden van *anderen*; en dat zal ik altoos doen, zeide ik; en zulk een kan niet ongevoelig zijn van *zijne eigene*.

Hoe het zij, ik kon niet nalaaten van *zigtbaarlijk* bewoogen te zijn over de ontroeringe van den armen knaap.

Nu, zeide de onbeſchofte Mowbray, agte ik u onverdraagelijk, Jan. Ons arme vriend is reeds al eene peil te laag; en hier laat gij hem nog al laager en laager zakken. Dit vleijen van hem in zijne neerſlagtige oogenblikken, en uwe wijven-traanen te mengen met de zijne, is de weg niet; Daar ben ik wel van verzekerd. Indien ons Lovelace hier waare, hij zou u dat wel beduiden.

Gij zijt een ſchepzel, antwoordde ik, waarin geen gevoel te krijgen is; ongeſchikt om tegenwoordig te zijn bij een tooneel, welks ſchrik gij niet eer in ſtaat zult zijn om te gevoelen, voor dat gij dien gevoelt in u zelven; en dan, indien gij *tijd* hebt *om te gevoelen*, verzette ik mijn leeven tegen het uwe, dat gij u al zo jammerlijk gedraagen zult, als die welke gij de *jammerlijkſte* agt.

Daarop mij keerende tot den armen zieken man, Traanen, mijn waarde Belton, zijn geen tekens van een *onmanlijken*, maar integendeel, van een menſchlijken aart; zij verligten het overlaaden hart, hetwelk berſten moeſt, kreeg het niet die zagte en natuurelijke ontlaſtinge.

Mo

Men laat de droefheid ſpreeken (*zegt* Shakespear)
Verzwijgtze haare ſmart,
Dan luiſtert zij het overkropte hart
Zijn nood en dood in 't oor, waardoor zijn kragten breeken.

Ik weete, mijn waarde Belton, dat gij vermaak plegt te neemen in het aanhaalen van verſen uit de digters; maar derzelver fraaijheden moeten nu ſmaakloos voor u zijn: Laat u egter niet verbluffen van deezen onbeſcheidenen en onbedagten Mowbray, want gelijk Juvenaal zegt, *De traanen zijn het voorregt der menſchlijke natuure.*

Het is, ten minſten, wel van pas gezegd, mijn waarde Belford. Het is vriendlijk mij voor te ſpreeken omtrent deeze *verwijfde zwakheid*, gelijk Mowbray het verwijtende genoemd heeft, zo lang hij hier bij mij geweeſt is: En dus doende (wat ik ook zou mogen gedagt hebben in zulk eene friſſe gezondheid als hij geniet) mij overtuigd heeft, dat Vles-vrienden geen gevoel hebben van iets, dan 't welk in dien naauwen kring omgaet.

Wel, wel, doe gij zo het u luſt, Jan. Ik houde zo veel van mijnen vriend Belton, als gij kunt doen; nogthans kan ik om de hagel niet anders denken, of iemands zwakheid te beklaagen is zo veel als die te vermeerderen.

Indien het eene zwakheid zij, geraakt te worden van gebeurteniſſen van veel gewigt en belang, waar-

waarin onze goedertierenheid moet deel neemen, zeide ik, dan kunt gij wel gelijk hebben.

Ik hebbe menig een karel, zeide het ruw ſchepzel, den heuvel van Holborn zien optreeden, die zig meer als een karel gedroeg dan een van u beiden.

Ja, maar, Mowbray, antwoordde de arme man, de geeſt dier ongelukkigen wierd niet ontzenuwd door zulke zwakheden des lighaams, als waaronder ik lang gezugt hebbe. Gij zijt een aanſtootlijke vent, en waart het altijd ——— Maar in deeze oogenblikken niet in ſtaat te zijn om mij iets te herinneren, dan hetwelk mij wroegt, en te weeten dat ik het niet lang kan houden, en welk *dan* mijn lot mag zijn, indien ——— Dog zijne eigene reden afbreekende, en zig tot mij wendende, Verleen mij uwe ontferminge, Jan; zij is balſem voor mijne doorwondde ziel; en laat Mowbray de angſten van eenen ſtervenden vriend onverſchillig genoeg beſchouwen, om ons beiden uit te lachen.

De verharde vent ging toen heen, met het weezen van een Lovelace; behalven dat hij 'er dommer uitzag; geeuwende en rekkende, in plaatze van een deuntje te neurien, zo als gij ten huize van Smith deedt.

Ik hielp den armen man te bed. Hij was zo zwak en flaauw, dat hij de vermoeijinge niet konde uitſtaen, en in bezwijminge viel; en ik dagt waarlijk dat hij geheel weg was. Dog als hij weder tot zigzelven was gekoomen, en zijn doctor kwam, en raadde om hem ſtil te houden, ging ik uit de kamer, en voegde mij bij Mowbray

in

in den tuin; die meer vermaak ſchepte in te praaten van den leevendigen Lovelace en zijne Ligtmiſſerijen, dan van den ſtervenden Belton en zijn Berouw.

Ik zag hem Saterdag avond nog eens even weder, voor dat ik naar bed ging; hetwelk ik vroeg deed; want ik had eene walg van Mowbray's verſtandlooze ongevoeligheid, en konde hem niet verdraagen.

Het is zulk een ijzelijk ding, als men het bedenkt, dat een man die in zulk een naauw verbond van ——— Hoe zal ik het noemen? met eenen anderen geleefd had; de proef koomt zo niet uit, dat men *Vriendſchap* zeggen kan; die voorgegeven had hem zo zeer te beminnen; het buiten zijn gezelſchap niet kon ſtellen; en honderd mijlen zouten einde gereeden hebben, om hetzelve te genieten; en die voor hem zou gevogten hebben, het zij zijne zaak billijk of onbillijk waare: Nogthans nu zo weinig kon bewoogen worden van hem in zulk eene elende te zien, naar lighaam en geeſt, dat hij in ſtaat waare om hem te bekijven, en eer te beſpotten dan zig over hem te ontfermen, om dat hij meer was aangedaen van hetgeen hij gevoelde, dan hij wel een kwaaddoener gezien had (die miſſchien verhard was door drank, en niet verſlapt door voorafgaende ziekte) als hij ter ſtraffe geleid wierd.

Dit bragt mij leevendig in geheugen hetgeen de godlijke Juffer HARLOWE eens aan mij zeide, ſpreekende van vriendſchap, en wat mijne vriendſchap jegens u van mij vorderde: „ Wees „ verzekerd, mijn Hr. Belford, zeide zij, dat gij

„ ten

„ ten eenigen dage overtuigd zult worden, dat
„ hetgeen gij vriendſchap noemt, maar kaf en ſtop-
„ pels is; en dat niets dien geheiligden naam waar-
„ dig is;

„ DAT DE DEUGD NIET TOT ZIJN GROND-
„ SLAG HEEFT.

Zondag-ogtend wierd ik te Zes uuren opgeroepen, op de ernſtige begeerte van den armen man, en vond hem in eene verſchrikkelijke benaaudheid. O Jan! Jan! zeide hij, zijn gezigt wild ſtaende; als of hij een ſpook gezien had ——— Koom nader bij mij! zijne beide armen mij toereikende —— Koom nader bij mij! —— Waarde, waarde Belford, bewaar mij! Daarop mijn arm met beide zijne handen aangrijpende, en zijn hoofd naar mij optillende, terwijl zijne oogen wonderlijk draaiden, Bewaar mij! waarde Belford, bewaar mij! herhaalde hij.

Ik ſloeg mijn anderen arm om hem heen —— U bewaaren, waarvoor, mijn waarde Belton, zeide ik! Waarvoor moet ik u bewaaren? Niets zal u beſchaadigen. Waarvoor moet ik u bewaaren?

Van zijn ſchrik tot zigzelven gekoomen, zonk hij weer neder, O bewaar mij voor mijzelven! zeide hij; Bewaar mij voor mijne eigene bedenkingen. O waarde Jantje! welk een ding is het te moeten ſterven; en zig niet eene troofſtelijke gedagte voor den geeſt te kunnen brengen! Wat zoude ik wel willen geeven voor een jaar van mijn verſtreeken leeven! ——— *een* jaar ſlegts —— en dan de

zelve bezeffinge van zaaken te hebben, die ik nu hebbe!

Ik poogde hem te vertroosten, zo goed als ik konde: Dog vrijdenkers zijn slegte troosters voor vrijdenkers op hun doodbed. En hij viel mij in de reden: O mijn waarde Belford, zeide hij, mij is berigt (en ik hebbe dieswegens met u hooren spotten) dat de voortreffelijke Juffer Harlowe u tot bekeeringe gebragt heeft. Ik wenschte dat het zo zijn mag! Gij zijt een man van verstand: O dat het zo mogt weezen! Het is nu uw tijd! Nu, terwijl uw geest en lighaam in hunne volle kragt zijn! ——— Maar uw arme Belton, helaas! uw arme Belton kleefde zijne ondeugden aan, tot dat zij hem begaven ——— En zie de elendige uitwerkzels van verzwakkinge van geest en mismoedigheid! Al waare Mowbray hier, en al ging hij mij *uitlachen*, ik zou bekennen, dat dit de oorzaak mijner wanhoope is ——— Dat Gods *regtvaardigheid* zijne *genade* niet kan laaten werken ter mijner vertroostinge: Want Och! ik ben zeer, *zeer* godloos geweest, en hebbe de aanbiedingen zijner genade veragt, tot dat hij mij dezelve voor eeuwig ontrokken heeft.

Ik gebruikte alle de redenen, die ik bedenken konde, om hem troost te geeven: En hetgeen ik zeide, was van die uitwerkinge op hem, dat het zijnen geest voor het grootst gedeelte van den dag gerust stelde; en als hij eens wat helderder was, stond zijn geheugen hem zo verre bij, dat hij, mijne hand vattende, en mij sterk aanziende, die regels van Dryden opzeide:

Och!

Och! dat de vrees des doods dit lighaam minder kwelde!
Dat als een ſneeuwbal, dien mijn bloode hand beknelde,
Gedrukt te meer verſmelt, en ſmeltende vergaat.

Zondag na den middag vraagde hij naaukeurig naar u, en uw tegenwoordig gedrag omtrent Juffer Harlowe. Ik vertelde hem in welken ſtaat gij geweeſt waart, en hoe weinig gij u dies bekreund had. Mowbray verheugde zig over de ondoordringbaare hardheid van uw hart, en zeide, Bob Lovelace was een goed ſcherp ſnijd-tuig, en tot den rug toe ſtaal: En gaf u zulk een ruwen dog hartlijken lof, als een overgegeven menſch zou kunnen *geeven*, en alleen een overgegeven menſch kon wenſchen te *verdienen*.

Maar hadt gij gehoord, wat de arme ſtervende Belton ter deezer gelegenheid zeide, miſſchien zou dat u ernſtig gemaakt hebben, voor een *uur of twee* ten minſten.

„ Als de arme Lovelace, zeide hij, in het ziek-
„ bed gelegd is, gelijk ik nu, en zijn geeſt hem
„ voorſpelt, dat het onmogelijk voor hem is om
„ daarvan op te koomen (hetwelk zo niet met
„ *hem* kon zijn in zijne laatſte ziekte: Indien dat
„ zo waare geweeſt, konde hij zig daarin zo los
„ niet gedragen hebben); als hij zijne gedagten
„ gaen laat over zijn voorgaende kwaalijk doorge-
„ bragt leeven, zijne beleedigende bedrijven tegen
„ hulpelooze onnozelen; in het geval van Juffer

„ Harlowe inzonderheid; Wat zal hij dan denken
„ van zigzelven, of van zijne voorleedene daaden?
„ Wanneer zijn geeſt zuft; zijne ſterkte in zwak-
„ heid verkeerd is; onbekwaam om op te ſtaen,
„ of zig te beweegen zonder hulpe; niet een ſtraal
„ van hoope ſchietende in zijne ſtik-donkere ziel;
„ zijne conſcientie dienende voor duizend getui-
„ gen; van zijne pijnen geteiſterd; het arm over-
„ ſchot moede van een leeven, 't welk op het laat-
„ ſte loopt, en egter vreezende, dat binnen wei-
„ nige ſnelle uuren zijn erg nog in erger, ja in het
„ ergſt van allen zal verwiſſeld worden; en dat
„ ergſt van allen duuren, langer dan de tijd en
„ tot in alle eeuwigheid; O Jan! Wat zal hij
„ dan denken van de zobere rasvoorbijgaende ge-
„ neugten der zinnen, welke nu alle zijne aandagt
„ tot zig trekken? Betuig hem, waarde Belford,
„ betuig hem, hoe gelukkig hij is, indien hij zijn
„ eigen geluk kent; hoe gelukkig, vergeleeken
„ met zijn armen ſtervenden vriend, dat hij van
„ zijne ziekte herſteld is, en hem nog eene gele-
„ genheid verleend wordt, voor welke ik wel dui-
„ zend werelden zou willen geeven, zo ik ze te
„ geeven had! „

Ik keurde zijne bedenkingen bij uitſtek goed, als wel geſchikt naar zijne tegenwoordige omſtandigheden; en trok trooſtredenen voor hem uit een gemoed zo behoorelijk getroffen.

Hij ging voort op gelijken boetvaardigen trant. Ik hebbe een zeer ondeugend leeven geleid; dat hebben wij alle gedaen. Wij hebben nooit conſcientie-werk gemaakt van alle ſchelmſtukken te bedrijven, waartoe geweld of bedrog ons in ſtaat ſtel-

ſtelden. Wij hebben ſtrikken geſpannen voor onnozele harten; en geen zwaarigheid gemaakt van door den al te vaardigen degen, als de gelegenheid zig daartoe voordeed, de beleedigingen voort te zetten, die wij begingen aan de perſoonen, welke wij voorheen in hunne waardſte nabeſtaenden hadden verongelijkt. Dog egter vleije ik mijzelven zomtijds, dat ik minder te verantwoorden hebbe, dan of Lovelace of Mowbray; want ik, door die vervloekte bedriegſter tot mij in huis te neemen, van welke gij mij verloſt hebt (en die voor jaaren, hoe lang weete ik niet, in eenigen deele het kwaad *op mijnen kop vergolden* heeft, hetwelk ik anderen had toegebragt) en ſtil met haar als eene vrouw leevende, had geen deel aan de heift der ſchelmſtukken, welke ik geloove dat zij, en Tourville, en Gij zelf, Belford, bedreeven hebben. Wat de ondankbaare Thomaſine aangaet, ik hoope dat ik in haar mijne ſtraffe ondergaen hebbe. Dog dit niet tegenſtaende, denkt gij, Dat *zulk* eene daad —— en *zulk* eene daad —— en *zulk* eene daad [en toen telde hij verſcheidene gruweiſtukken op, in welker bedrijf wij alle (genoopt door valſche dapperheid, en verhit van de jeugd en den wijn) hebben deel gehad]; denkt gij dat deeze ſchurkerijen (Laat mij dezelve *nu* met haaren regten naam benoemen) gevoegd bij de moedwillige verwaarloozinge, waarop wij zelf roemden, van alle pligten, welke ons beter verſtand en opvoedinge ons deeden weeten, dat van ons als Menſchen en Chriſtenen gevorderd wierden, niet genoeg zijn om mijne Ziel te doen zinken in mismoedigheid? —— Inderdaad, inderdaad, zij zijn daartoe genoeg! En

nu te hoopen op *Genade*; en te ſteunen op de kragt van die gunſtrijke eigenſchap, terwijl die niet min heldere van *Regtvaardigheid* mij verbiedt te hoopen; Hoe kan ik zulks doen! —— Ik, die alle waarſchuwingen in den wind geſlagen, en geen gebruik gemaakt hebbe van het voordeel, hetwelk ik had kunnen trekken uit de kwijnende teeringziekte, waarmede ik belaaden was, maar alles op het laatſte uur liet aankoomen; hoopende op herſtellinge tegen hoope, en de Bekeeringe afweerende, tot dat die genade mij ontzegd is; want, och! mijn waarde Belford, ik kan mij nu nog bekeeren, nog bidden, zo als het behoort; mijn hart is verhard, en ik kan niets doen, dan wanhoopen! ——

Hij wilde meer gezegd hebben; maar van droevenis en zwakheid overſtelpt, boog hij zijn hoofd op zijnen benaauden boezem, poogende voor het gezigt van Mowbray, die toen juiſt in de kamer trad, die traanen te verbergen, welke hij niet kon binnen houden.

Aanvang neemende met een agtloozen brem; Het is droevig, zeer droevig, waaragtig! riep Mowbray; die aan den eenen kant van het bed ging zitten, gelijk ik zat aan den anderen: Met zijne oogen half geſlooten; zijne lippen uitſteekende, tot aan zijne opgetrokken' neus, en zijne kin omgekromd [om eene van uwe beſchrijvingen te gebruiken]; zo dat een menſch mogt twijffelen, of hij meer met eene domme vadzigheid of met eene ingeſpannen' beſpiegelinge bevangen waare.

Eene voortreffelijke, hoewel ſmertelijke les, Mowbray, zeide ik! —— Dat is het waarlijk, op mij-

mijne eere! Ten geenen dage, wie weet hoe ras? kan dit onszelven overkoomen!

Ik dagt om uwe gaapens-vlaag, zo als gij die beſchrijft in uwen Brief van den 13 Aug. Want Mowbray ſprong op, zig draaijende en ſchuddende of hij de koorts had; zijne handen boven zijn hoofd rekkende ——— met uw hoij! hoij! hoij! geeuwende —— En daarop met eene andere rekkinge en ſchuddinge, Hoe laat is 't? riep hij, zijn horologie uithaalende —— En met lange ſchreeden op de toonen langs de kamer treedende, ging hij den trap af; en de meid in den gang ontmoetende, hoorde ik hem zeggen —— Lijs, breng mij een glas vol roode wijn; uw arme meeſter, en die verdoemde Belford, zijn wel in ſtaat om een Hercules melancholijk te maaken.

Mowbray zig nederhand den tijd kortende in de Boekerij van onzen vriend, die, gelijk gij weet, voornaamlijk beſtaet uit oude ſchrijvers en toneelſpeldigters, vond eene paſſagie in den Oedipus van Lee, welke hij niet anders kon denken of kwam ten uiterſten wel te pas; en opgevuld met het denkbeeld van den moed, welken die den ſterwenden man zou bijzetten, kwam hij binnen, en las hem dezelve voor. Zij is pöeetiſch en fraaij. Deeze is het.

Gelijk het daalend licht *de ſchaduwen verlengt,*
Die eerſt de middag-zon *verkleend hadt en verëngt:*
Zo vormt het veege brein, dat meent de dood te wagten,

Reeds waarende om het bed, wanſtaltige gedagten.
De Raven, Uilen en de Krekels, ſnood gediert,
Zijn voorboôn van de dood; elk kraſt en huilt en giert:
Het ergſt gewormt, waaraan Natuur ooit gaf het leeven,
Verſchrikken dan haar' Zoons, door 't Godlijk beeld verheven:
Zelf de echoo's roepen ons, vol vreeze naar en bang,
Ten grave, als ſpooken, met hun babbelenden klank:
Ja, ieder molshoop rijſt, in ons ontſtelde zinnen,
Zo hoog als een Olymp met hemelhooge tinnen:
Terwijl wij droomers, door die grillen zwaar beſtreên,
Staag zwoegen, klam van zweet door alle onze leên.

Hij verwagtede dat hij zou gepreezen worden over deeze zijne ontdekkinge. Maar Belton, zijn hoofd van hem afwendende, Ach, Rijk! [zeide hij] deeze zijn geen bedenkingen van een ſtervend menſch! ——— Hetgeen gij zelve ten eenigen dage gevoelen zult, indien het overeenkoome met hetgeen ik nu gevoele, zal u wel overtuigen, dat de onheilen, die gij voor u ziet, en in u ondervindt, meer dan de uitwerkzels van verbeeldinge zijn.

Ik

Ik wierd Zondag nagt tweemaal tot hem geroepen; Want de arme knaap, als zijne bedenkingen over zijn voorgaende leeven, hem het meeſt kwellen, is bevreesd om met de vrouwen alleen gelaaten te worden; en zijne oogen, berigten ze mij, zoeken en draaijen in het rond naar mij. Waar is de Hr. Belford? ——— Dog ik zal hem vermoeijen, roept hij ——— ſmeek hem egter om bij mij te koomen ——— neen, doe het niet —— of doe het egter al; waaren eens de twijffelagtige en veranderlijke bevelen, die hij gaf: En zij riepen mij diesvolgens.

Maar helaas! Wat kon Belford voor hem doen? Belford, die maar al te dikwijls zijn medegenoot geweeſt was in zijne zondige uuren; die al zo veel genade noodig heeft als hij; en die niet in ſtaat is om zigzelven die te belooven, ſchoon dit het al is, waarop hij zijnen armen vriend kan vermaanen om *zig te verlaaten*!

Welke rampzaligen zijn wij! Welke vertooninge zullen wij maaken in deeze uuren der verſchrikkinge!

Indien het doorlugtig *Voorbeeld* van Juffer HARLOWE, aan den eenen kant, en de ſchrik van het *laatſte Tooneel* Deezes armen mans, aan den anderen, geen indruk op mij maaken, dan moet ik ten verderve zijn overgegeven; gelijk ik vreeze dat het met u zal zijn, indien gij met beide niet uw voordeel doet.

Onder de trooſtelijke dingen, welke ik aandrong, toen ik Zondag-nagt de laatſte maal wierd opgeroepen, zeide ik hem, Dat hij zig niet volſtrektlijk aan wanhoope moeſt overgeeven: Dat

veele der bekommeringen, welke hem kwelden, zodanig waaren, dat zij de beſte menſchen bekruipen moeſten, op de vreezelijke onzekerheid van hetgeen op dit leeven ſtaet te volgen. Het is eene goede aanmerkinge, zeide ik, van eenen godgeleerden digter, die een uitmuntend Chriſten was (a), daar hij zegt,

De ſtoet der dood is naar, geen trein die droever is;
Vooraf gaet ziekte en pijn; haar volgt de Duiſternis,
Een naare en donkere nagt.

Omtrent Agt uuren giſteren (Maandag) ogtend vond ik hem een weinig bedaarder. Hij vraagde mij, wie de maaker was van de twee regels, welke ik voor hem had opgezegd; en deed mij dezelve eens weder herhaalen. Een *droeve ſtoet*, inderdaad! zeide de arme man. En daarop betuigende hoe hoopeloos hij was ten aanzien van zijn leeven, en hoe verſchrikkelijk voor hem de gedagten van te ſterven; en daaruit verſchrikkelijke gevolgen trekkende, ten aanzien van zijnen toekoomenden ſtaat; Daar is, zeide ik, in de menſchlijke natuure zulk een natuurelijke afkeer van den dood, dat gij u niet hebt te verbeelden, mijn waarde Belton, dat het iets bijzonders in u is denzelven te vreezen, en uwen peinsagtigen geeſt met ſchroom vervuld te vinden op deszelfs aannaderinge; dog gij behoort, zo veel mogelijk is, die *natuurelijke* vreeze, welke alle menſchen bij eene zo gedugte gelegenheid moet aangrijpen, te onderſcheiden van die

(a) *De Eerw. Hr.* Norris *van* Bemerton.

die *bijzondere*, met welke uwe geſchroomde onbekwaamheid u vervult. De Hr. Pomfret zegt te regt in zijn *Vooruitzigt op den Dood*, welk ik onder eene verzamelinge in uw kabinetje giſteren avond eens inkeek, en welk ik in mijn zak geſtoken hebbe, [de plaats opſlaende]

Geen menſch, die wijs is, vreeſt het enkel ſterven;
Want die geboren was,
Keert dog tot aarde en aſch;
't Is 't uiterſt tijdſtip van veel zukkelende jaaren:
Dan waar wij heenen vaaren,
Waarheen, wiſt ieder graag; maar 't menſchelijk vernuft
Is in dit ſtuk onweetend, dut en ſuft.
En deeze onzekerheid verbaaſt ONS ——

De Hr. Pomfret had derhalven, vervolgde ik, zodanigen ſchroom voor dien duiſteren ſtaat als gij hebt: En de voortreffelijke godgeleerde, van welken ik giſteren avond gewag maakte, die zig van heel weinig anders dan menſchlijke zwakheden had te beſchuldigen, en wiens Mengeldigten mij in de hand vielen onder de boeken van mijnen Oom, wanneer ik hem in zijne laatſte uuren oppaſte, zegt ook,

Mijn Ziel, het moet zo zijn: maar, ach! 't is vreemd en gruwlijk;
't Is een verandering verborgen en afſchuwelijk,

Als gij dit ſtoflijk huis, een huis van klei, verlaat,
Te ſnellen tot een iet —— een onbekenden ſtaat!
Wanneer de vlugge Tijd eene Eeuwigheid zal weezen,
Dan zult ge zijn —— maar wat? —— Uw leeven zal na deezen
Een leeven zijn —— maar hoe? —— hoedanig weet gij niet!
Verwonderlijke ſtaat! Verbaazend, duiſter iet!
Is 't vreemd, dat wij een lijk met ſchroom en angſt beſchouwen,
En dat het denkbeeld van de dood ons hart doet grouwen?
Zij is voor ons gezigt met wolk op wolk bedekt,
Als of 't verſtand beſchroomd dier kennis zig onttrekt
Met afkeer, en niet gaarn of zonder zig te krenken,
Aan deeze ſcheidinge van lijf en ziel kan denken.

Daarop volgt, 't welk ik hebbe aangehaald,

De ſtoet der dood is naar, geen trein die droever is,
Vooraf gaet ziekte en pijn; haar volgt de Duiſternis,
Een naare en donkere nagt.

He;

Helaas! mijn waarde Belford [dit gevolg trok de ongelukkige diepdenker] hoe worde ik hierdoor overtuigd, welke arme ſchepzels wij ſtervelingen zijn op ons beſt genomen! —— Maar welke moet dan de toeſtand zijn van zulk een booswigt als ik, die door een voorgaend godloos leeven dien natuurelijken ſchrik nog zo veel grooter kragt hebbe bijgezet? Indien de dood eene zaak van zo veel afkeer is voor de menſchlijke natuur, dat *vroome* menſchen daarvan ontzetten, wat moet die dan zijn voor eenen, die een vleeſchlijk en welluſtig leeven geleid heeft; nog ooit gedagt op het einde dat ik nu voor mij zie?

Wat konde ik zeggen op een gevolg, dat zo bondig getrokken wierd? Genade, Genade, *oneindige* Genade, pleitede ik nog al, ſchoon zijne herhaalde tegenſtellinge van *regtvaardigheid*, mij daarin eenigzins den mond ſtopte: En wat zoude ik wel gegeven hebben, dat mij eene goede, eene uitſteekend goede daad waare in de gedagten gekoomen, welke ik hem had kunnen erinneren, om zijne vreeze daarmede te keer te gaen!

Ik geloove, Lovelace, dat ik u moede zal maaken, en dat wel meer met het onderwerp van mijnen Brief, dan zelf met de lengte daarvan. Maar, weezenlijk, ik ben van gedagten, dat uwe leevendigheid zedert uwe herſtellinge zo baldaadiglijk in top geſteigerd is, dat ik, naar mij de zwaarmoedige onderwerpen voorkoomen, mijn beſt behoore te doen om u tot de peil der menſchlijkheid ter neder te brengen, door over dezelve uit te weiden. En daarbij kunt gij ook niet anders dan begeerig zijn, om alles te weeten wat den armen

man betreft, voor welken gij altoos groote genegenheid betuigd hebt. Ik zal derhalven voortgaen, zo als ik begonnen hebbe. Indien het u niet behaagt om het nu te leezen, leg het heen, zo gij wilt, tot dat u diergelijke omſtandigheden overkoomen, tot dat gij met diergelijke bedenkingen uit die omſtandigheden overvallen wordt; en neem het dan op, en vergelijk de gevallen met elkanderen.

* * *

Op zijn ernſtig verzoek, zat ik den voorleeden nagt bij hem op; en, arme man! het is onmogelijk u te zeggen, hoe geruſt en veilig hij zig agtede in mijn bijweezen; voor het eerſt gedeelte van den nagt: *Een menſch die verdrinkt, grijpt naar een ſtroo*, zegt het ſpreekwoord te regt: En een ſtroo was ik ten aanzien van eenige weezenlijke hulp die ik hem kon toebrengen. Hij ontwaakte dikwijls in ſchrik; en eens om mij roepende, Waarde Belford, zeide hij, Waar zijt gij? —— Och! Daar zijt gij! —— Geef mij uwe vriendlijke hand! —— Die toen grijpende, en zijne klamme en halfkoude lippen daaraan drukkende —— Hoe minzaam! Ik vreeze alles als gij van mij afzijt. Maar de tegenwoordigheid van een vriend, een medelijdend vriend —— Och! hoe trooſtelijk is die! ——

Dog omtrent vier uuren des morgens deed hij mij zeer ſchrikken: Hij ontwaakte met drie vervaarelijke ſnorken; en tragtede te ſpreeken, maar konde terſtond niet; —— en als hij konde —— Jan, Jan, Jan, vijf of zes maalen herhaald,

haald, zo ſchielijk als men kan denken, nu, nu, nu, bewaar mij, bewaar mij, bewaar mij ——— Ik moet voort —— Ik moet voort inderdaad!

Ik ſloeg mijne armen om hem heen, en tilde hem hooger op zijne peuluw, alzo hij (als om zig te verbergen) in zijne dekens wegzakte ——— En wild ſtaarende, Waar ben ik? zeide hij, een weinig tot zigzelven koomende. Zagt gij hem niet! Zijn hoofd herwaards en derwaards wendende, met vervaardheid op zijn weezen; Zagt gij hem niet?

Wie zoude ik zien, wat zoude ik zien, mijn waarde Belton?

O leg mij weder op het bed, riep hij! —— Laat mij op de vloer niet ſterven! —— Leg mij zagt neder; en blijf bij mij ſtaen! ——— Verlaat mij niet! ——— Alles zal wel haaſt over zijn!

Gij zijt al op het bed, mijn waarde Belton. Gij zijt niet op de vloer geweeſt. Dit is eene ſterke ijlhoofdigheid; gij zijt ſlaauw bij gebrek van verkwikkinge [want hij had verſcheidene maalen geweigerd iets te neemen]: Laat u van mij overreeden om iets te neemen van deeze hartſterkende julep. Ik zal van u afgaen, indien gij mij niet wilt te wille zijn.

Hij nam het toen gereedlijk; maar zeide, dat hij 'er wel op had kunnen zweeren, dat Tom Metcalfe in de kamer was geweeſt, en hem bij den hals ten bedde had uitgehaald, hem de verongelijkingen verwijtende, welke hij eerſt zijne Zuſter, en naderhand Hem had aangedaen, in het duel waar-

uit

uit hij de koorts gekreegen had, welke hem zijn leeven koſtede.

De Gebeurtenis is u al te wel bekend, Lovelace! dan dat ik die behoeve op te haalen: Dog God zij ons genadig, indien in deeze verſchrikkelijke oogenblikken al het kwaad, dat wij bedrijven, oprijſt in onze vervaarde Verbeeldinge! —— Indien dit zo zij, welke ijzelijke tooneelen hebbe ik, welke nog ijzelijker hebt gij dan te ondergaen, indien, gelijk de edele digter zegt,

Indien dat akelig uur 't Verſtand ons laat behouden!

De doctor ordonneerde hem, deezen morgen vroeg, een ſlaapdrank, welke van zo goede uitwerkinge was, dat hij verſcheidene uuren ſluimerde en geruſter ſliep, dan hij in de twee voorgaende dagen en nagten gedaen had, ſchoon hem voorheen ook al middelen om te ſlaapen waaren ingegeven. Dog het blijkt ieder uur meer en meer, dat de natuure genoegzaam in hem vervallen is.

* * *

Mowbray, dit *huis* van treurigheid geheel moede, heeft voor, morgen ogtend te vertrekken om u op te zoeken. Hij was niet weinig verheugd, toen hij hoorde dat gij in de ſtad waart; ik geloove, om dat hij dus een voorwendzel kreeg om ons te verlaaten.

* * *

* * *

Hij heeft zo even affcheid genomen van zijnen armen vriend, met voorneemen om vroeg weg te trekken: Een affcheid voor eeuwig, mag ik mij wel verftouten te zeggen; want ik denke, dat hij bezwaarelijk tot morgen avond zal kunnen leeven.

Ik geloove, dat de arme man niet droevig zou geweeft zijn, al had hij hem verlaaten zo dra hij kwam; want het is een aanftootelijk fchepzel, en geniet eene al te fterke gezondheid dan dat hij zig over den zieken zou weeten te ontfermen. Daarbij (om eene aanmerkinge van u te ontleenen) heeft hij van Natuure fterke Lighaamlijke werktuigen, welke door die van zijne Ziel niet ligt verfleeten zullen worden; en hij zowel als de ondeugende vriend, naar welken hij toe gaet, kunnen het nog al eene lange wijl uithouden, fchoon zij zo grootlijks verfchillen in hunne bekwaamheden; indien de Degen of de Strop het niet verhindere.

Ik moet *nogmaal* zeggen, Dat ik niet kan nalaaten zeer ongeruft en te onvreeden te zijn wegens de arme Lady, welke gij zo wreedlijk vervolgt; en dat ik van gedagten ben, dat gij uw woord van eere jegens mij niet gehouden hebt. Ik was trouwens wel bedugt, dat gij haar zoudt poogen te zien, zo dra gij wel genoeg wierdt om naar de ftad te koomen; en ik gaf haar dat ook te kennen, hetzelve als eene reden gebruikende om haar te bereiden tot uw bezoek, en haar te beweegen om hetzelve af te wagten. Dog zij kon, zo als

duidelijk blijkt, den ſchok daarvan niet verdraagen: En zij betuigde mij inderdaad, dat zij u om de geheele wereld niet zou willen zien, al waare het maar voor een half uur.

Kon zij het van zigzelve verkreegen hebben, ik ben wel bewuſt, dat het gezigt van haar al zo aandoenlijk voor u zou geweeſt zijn, als uw bezoek voor haar had kunnen zijn; als gij gezien hadt tot welk een beminnelijk geraamt (want zij is weezenlijk nog beminnelijk, nog kan zij, met zulk eene gedaante en trekken, anders worden) gij in weinige weeken, eene van de bekoorelijkſte vrouwen ter wereld hebt doen uitteeren; en dat in den vollen bloeij van haare jeugd en ſchoonheid.

Mowbray neemt aan om deezen te beſtellen, op dat hij dies te welkoomer bij u zijn mag, zegt hij. Al zond ik hem ongezegeld heen, de characters waarin wij ſchrijven, zouden zo goed als Hebreeuwſch voor den loeris zijn. Ik verzoeke, dat gij mij denzelven te rug zendt; en ik wil 'er u wel een afſchrift van geeven, als gij het begeert; want ik hebbe voor om denzelven bij mij te houden, als een behoedmiddel tegen de beſmettinge van ulieder gezelſchap, welke anders miſſchien, na verloop van eenigen tijd, wel ligt de indrukzels zou kunnen verzwakken, welke ik altoos wenſche te behouden van het akelig Toneel dat ik beſchouwe. God bekeere ons beiden!

LI. BRIEF.

De Hr. BELFORD, *aan* ROBERT LOVELACE, *Schildkn.*

Woensdag-ogtend, te 11. *Uuren.*

Niemand, geloove ik, heeft zulke twee knegten als ik hebbe. Om dat ik hen met minzaamheid behandele, en niet trots den baas ſpeele over mijne minderen, en hen niet verdoeme en vloeke met mijn gezigt en woorden, gelijk een Mowbray; nog de tanden uit den mond ſlae, gelijk een Lovelace; maar roepe, Eij, Henrik, doe dit eens, en, Eij, Jonathan, doe dat eens; zo volgen de karels hun eigen goeddunken, en neemen niets in agt van 't geen ik zegge, dan 't welk daarmede overeenkoomt.

Daar kwam die ondeugende Henrik, die mij uwen Brief van giſteren wel goedtijds had kunnen brengen, niet voor giſteren avond na Elf uuren hier in huis (dronken, onderſtelle ik); en beſluitende dat ik al te bed was, zo hij voorgeeft (om dat hem berigt wierd, dat ik den voorgaenden nagt had opgezeten) bragt hij mij dien niet; en zig nu verſlapen hebbende koomt de ſchurk, juiſt zo als ik mijnen Brief verzegeld had, binnen met dien, welken hij verzuimd had mij te geeven, zijn hoofd ſchuddende, en kijkende als of hij zelve geen ge-

loof floeg aan de verſchooningen, welke hij ging maaken. Ik ondervraagde hem daaromtrent, en hoorde zijne armhartige voorwendzels; en ſchoon ik denke dat het een ordentlijk man nooit betaamt de luiden onheuſchlijk te behandelen, die door hunne ſtandplaatze onder zijne voeten vernederd zijn, nogthans konde ik mij niet weerhouden van eens zeer hartlijk den *Lovelace* en *Mowbray* tegen hem te ſpeelen.

En dewijl Mowbray (die al voorheen gereed was om naar u te vertrekken) hierdoor opgehouden wordt, terwijl ik eenige regels op denzelven te rug ſchrijve, zo heeft die dolleman, die met ongeduld haakt om het gezelſchap van een ſtervenden Belton, tegen dat van eenen al te leevendigen Lovelace te verwiſſelen, een *Supplement* van vloeken tegen den ſtaarenden knaap 'er aan gehegt, hetwelk grooter is dan mijn *boek* —— En ik ondernam niet om den Beer van de tanden van zulk een lompen Hond te verloſſen, nademaal hij ter deezer gelegenheid de beſcherminge niet van mij verdiende, welke ieder meeſter aan een goeden knegt verſchuldigd is.

Hij heeft nog met vloeken tegen hem niet gedaen; want terwijl hij op het Voorplein omwandelt met zijne ſtevels aan (de arme vent zijn paard gereed maakende, en dus niet in ſtaat om van hem af te geraaken) valt hij hem zonder genade op het lijf; en ik zal zijn ongeduld vermeerderen (nademaal hij juiſt onder het venſter zijnde daar ik ſchrijve, maakt dat ik mijne aandagt niet kan houden bij mijne pen) door u te melden, hoe hij mijne ooren, zo wel als die van den karel, vervult met

zijn

zijn —— Hee, Seigneur! En G–d doem je, Seigneur! En waart gij mijn knegt, jij hond jij! En moet ik hier wagten tot dat de middag-zon mij tot parkement verſchrokt, om het verzuim van zulk een dronken ſchurfden hond? ——— Gij liegt het, hondsvot! ——— Gij liegt het, zegge ik u ——— [Ik hoore de ſtem van den karel in eenen nederigen verſchoonenden toon, ſchoon niet onderſcheidenlijk] Gij liegt het, gij hond! —— Ik zou wel luſt hebben om u mijn zweep door uw dronken hals te ſtooten; Verdoemd mag ik zijn, zo ik zulk een ſchobbejak niet het vel van zijn rug zou ſtroopen, zo gij de mijne waart, en daarvan honds-leeren handſchoenen laaten maaken voor uwe broeders ſchobberts, om te draagen ter gedagteniſſe van uwe mishandelingen jegens zulk een heer.

Het arm paard moet hierom lijden, twijffele ik niet; want, Wat nu! en, ſta ſtil, verdoemd, roept de karel, met een ſchop, onderſtelle ik, welken hijzelve beter verdient; want deeze vlegels zijn, daar zij kunnen, Mowbrays en Lovelaces tegen menſch of beeſt; en hem niet durvende antwoorden, moet het arm *paard* het ontgelden.

Zo ik hoore, is de karel het juiſt ontkoomen, alzo het paard (beter geroskamd dan gewoonlijk, onderſtelle ik, en in de helft van den gewoonen tijd) door zijne klinkende hoef-ijzers, en Mowbray's ſtilzwijgen, mij te kennen geeft, dat ik nu mag voortſchrijven: En dus zal ik u betuigen, dat ik in de eerſte plaatze (al hoe weinig agt ik geeve, al zo wel als gij, op droomen) wel gaarn

zien zou, dat gij den uwen ter harten nam; want ik kon u wel zulk eene uitlegginge van denzelven geeven, dat gij daarvan misschien zoudt ijzen: En dat wil ik wel doen, indien gij mij om dezelve vraagt.

Mowbray roept van het Voorplein aan mij, Dat het een vervloekt heete dag is, en dat hij zal verbraaden door op den middag te rijden: En dat de armé Belton verlangt om mij te zien. Dus zal ik 'er alleen mijn ernstig verzoek bijdoen, dat gij dog alle gedagten wilt aan een kant stellen van de Lady te zien, indien gij haar, als deeze u ter hand koomt, niet gezien hebt: En dat het vriendlijk zijn zou, zo gij kwamt om, voor de laatstemaal dat gij uwen armen vriend ooit zien zult, de zorg voor hem met mij te deelen; en in hem te beschouwen, welk, in weinig tijds, uw lot en het mijne zijn zal, en dat van Mowbray, Tourville, en de rest van ons —— Want wat zijn Tien, Vijftien, Twintig, of Dertig jaaren, als men daarop te rug ziet; in het langst van welke tijdperken wij hierna alle misschien al met het stof vermengd zullen zijn waaruit wij zijn voortgekoomen.

LII. BRIEF.

De Hr. LOVELACE, *aan* JAN BELFORD, *Schildkn.*

Woensdag-ogtend, den 23 van Aug.

Geheel vol leeven, waarde Jantje, en in verrukkinge! —— Waarſchijnelijk is het, dat ik nog eens weer een gelukkig man zal worden! Want ik hebbe een Brief ontvangen van mijne beminde Juffer HARLOWE; in gevolge van dien, onderſtelle ik, welke ik in mijnen laatſten meldde dat van haare Zuſter koomende voor haar gebragt wierd. En ik gae terſtond op reize naar Berkſhire, om den inhoud te toonen aan Lord M. en de gelukwenſchingen van alle mijne bloedverwanten dieswegens te ontvangen.

Ik ging giſteren avond nog, zo als mijn voorneemen was, aan het huis van Smith: Dog het lief ſchepzel was bij Tienen nog niet weerom gekoomen. En, bij Tourville aangaende, nam ik hem mede naar huis, en deed hem mijne Muiſenesten mij uit het hoofd zingen. Ik ging taamelijk wel te vreeden te Twee uuren naar bed; had heldere en geneuglijke droomen (niet eenen zo verſchrikkelijken, als waarvan ik u berigt gegeven hebbe); en deezen ogtend te Agt uuren, zo als ik mij kleedde, om in gereedheid te zijn tegen de

wederkoomſt van mijnen vent, welken ik had uitgezonden om naar de Lady te verneemen, wierd mij deeze Brief gebragt door een draagſtoelman.

Aan ROBERT LOVELACE, *Schildkn.*

Dingsdag-nagt, te 11 *uuren* (*den* 22. *Aug.*)

MIJN HEER,

Ik hebbe u goed nieuws te berigten. Ik gae met allen ſpoed vertrekken naar mijns Vaders Huis. Mij wordt hoope gegeven, dat hij zijn arm boetvaardig kind zal ontvangen met eene goedheid, die hem bijzonderlijk eigen is; want ik ben door en door verblijd met de verzekeringe van eene volkoomene Verzoeninge, door de bemiddelinge van eenen dierbaaren gezegenden vriend, welken ik altoos beminde en eerde. Ik ben zo bezet met mijne voorbereidinge tot die gelukkige en lang-gewenſchte reize, dat ik geen een oogenblik kan miſſen tot eenige andere bezigheid, alzo ik verſcheidene zaaken van de uiterſte aangelegenheid eerſt hebbe te beſchikken. Dus, bidde ik, mijn Heer, ontruſt of ſtoor mij daarin niet ——— Dit ſmeeke ik u dat gij niet doet. Mogelijk zult gij mij ter zijner tijd kunnen zien ten huize van mijnen Vader; ten minſten, zo het uwe eigene ſchuld niet zij.

Ik

Ik zal een Brief ſchrijven, welke u zal gezonden worden, als ik daar gekoomen en ontvangen ben: Tot welken tijd toe, ik blijve, *&c.*

CLARISSA HARLOWE.

Ik vaardigde van ſtonden aan een Brief af aan het lief ſchepzel, haar met de dankbaarſte blijdſchap verzekerende, „ Dat ik terſtond zou ver„ trekken naar Berkſhire, en den uitſlag af„ wagten van de gelukkige Verzoeninge, en de „ bekoorelijke hoope, waarmede zij mij vervuld „ heeft. Ik ſtortede duizend zegeningen over haar „ uit. Ik verklaarde, dat het de betragtinge zou „ zijn van mijn gantſche leeven, om zulk eene „ alles overtreffende goedheid te verdienen: En „ dat 'er niets was, het welk haar Vader of vrien„ den van mij zouden eiſchen, waarin ik niet „ om *haarenthalven* zou bewilligen, om eene zo „ wenſchelijke Verzoeninge te bevorderen en te „ volbrengen. „

Ik zond dien met alle haaſt voort, zonder daarvan eene copij te neemen; en ik hebbe bevolen de karos met zes paarden gereed te maaken; en dan voort naar M. Burg! Geef mij maar eens kennis, hoe Belton vaart. Ik hoope dat 'er een Brief van u op weg is. En indien de arme knaap u miſſen kan, haaſt u dan, gebiede ik u, om te koomen bij deeze regt godlijke Lady, en haar ten dienſt te ſtaen. Miſſchien zou het anders wel kunnen zijn, dat gij haar in geen maanden zagt; ten minſten niet, terwijl zij Juffer HARLOWE is. En begunſtig mij, zo het mogelijk is, met een Brief

voor dat zij vertrekt; waarin gij deeze edelmoedige veranderinge aan mij beveſtigt en daarvan reden geeft.

Dog wat is het noodig de redenen daarvan te geeven? Het lief ſchepzel kan geen vertrooſtinge zelve ontvangen, of zij moet dezelve aan anderen mededeelen. Hoe edel is dit! In haaren tegenſpoed wilde ze mij niet zien; dog zo dra begint de Zon van voorſpoed haar niet te beſchijnen, of zij vergeeft het mij.

Ik weete wel, aan wiens bemiddelinge dit alles te danken is. Aan die van Col. Morden. Zij beminde en eerde hem altoos, gelijk zij zegt: En hij beminde haar boven alle zijne nabeſtaenden.

Ik zal nu overtuigd worden, dat 'er iets in droomen ſteckt. De wolk, die zig opent, is de nabijzijnde Verzoeninge. De blinkende Gedaante, welke mijne Bekoorſter door dezelve opheft in een hemel rondom vol bezet met gouden Cherubims en Seraphims, geeft de bekoorelijke Jongetjes en Meisjes te kennen, welke de vrugten zullen zijn van deeze gelukkige Verzoeninge. De driemaal herhaalde verwelkoomingen, zijn die van haare familie, die nu niet meer voor onverzoenbaar te houden zijn. Nogthans zijn ze evenwel ook eene familie, met welke mijne ziel niet mengen kan.

Maar wat is dan mijn hals over hoofd neder tuimelen door den grond in een vervaarelijk hol, ik *daalende* terwijl zij *opvaart*? Ho! dit is 't ſlegts; het zinſpeelt op mijn afkeer tegen het huwelijk: Hetwelk een grondlooze put, een afgrond, en ik weete niet wat is. En ik onderſtelle, dat waa-

waare ik niet ontwaakt in zulk een vergiftigen ſchrik, ik in eenigen rivier op den grond des hols zou zijn ter neer gedompeld, en dan (van mijne voorgaende ongeregtigheden gewaſſchen of gereinigd) door die zelve blinkende Gedaante (aan deszelfs grazigen oever op mij wagtende) gevoerd naar mijne beminde Meid; en dan zouden wij met cherubijnen en gejuich en vreugdezangen hebben aangehouden tot aan het einde der hiſtorie.

Maar wat zijn de zwarte ſleepende mantels en tabberds van Lord M. over mijn aangezigt geworpen? en wat zijn die van de Ladys? Och, Jan! die hebbe ik ook al: Zij geeven niets ter wereld te kennen, dan dat Lord M. zo goed zal zijn om te gaen leggen ſterven, en mij alles na te laaten wat hij heeft. Dus, moge uwe goedaartige ziel dan ruſten, eerzaame Lord M!

Lady Sara Sadleir en Lady Eliſabet Lawrance zullen ook gaen ſterven, en mij luſtige legaaten nalaaten.

Juffer Charlotte en haare Zuſters —— Wat zal van haar worden? —— O! zij zullen gevolglijk in den rouw zijn over haaren Oom en Moeijen —— Dat is billijk!

Wat belangt het inſchieten van Morden door het venſter, en zijn roepen, Sterf, Lovelace, en wees verdoemd, indien gij de verongelijkinge van mijne Nigt niet wilt vergoeden! Dat is alleen, dat hij mij eene uitdaaginge zou gezonden hebben, waare ik niet gezind geweeſt om de Lady regt te doen.

Al wat mij mishaagt, is dit gedeelte van den droom. Want zelf in een droom, zoude ik niet

gaarn

gaarn geagt willen worden mij door bedreigingen tot een zekeren maatregel te laaten brengen, al ſchoon die mij nog zo wel behaagde.

En dus veel wat aangaet mijn propheetiſchen droom.

Lief bekoorelijk ſchepzel! Welk eene ontmoetinge zal dat zijn tuſſchen haar en haaren Vader en Moeder en Oomen! Welke verrukkingen, welk een vermaak, zal deeze gelukkige, lang-gewenſchte Verzoeninge aan haar pligtmaatig hart verleenen! En inderdaad, mij dunkt ik mag nu blijde zijn, dat zij zo pligtmaatig jegens hen *is*; want haare pligtmaatigheid jegens ouders is een overtuigend bewijs voor mij, dat zij *alzo* pligtmaatig jegens haaren man zal zijn; Nademaal eene beredeneerde pligtmaatigheid in allen opzigte zigzelve gelijk is.

Wel nu, Jan, eijlieve, ik ben zo zeer niet te beſchuldigen geweeſt, dan gij wel denkt: Want hadde ik het niet gedaen, die haar in zo veel wederwaardigheden gebragt hebbe, zij kon de vreugde nog *genooten* nog *verleend* hebben, waarmede zij nu alle overſtroomd zullen worden. Dus koomt hier groot en duurzaam goed voort uit een korttijdig kwaad.

Ik wiſt wel, dat zij haar (den roem en glorij van hunne familie) te veel beminden, om het lang uit te houden!

Ik wenſchte wel, dat ik Arabella's Brief eens kon gezien hebben. Zij is altoos zo zeer geeclipſeerd van haare Zuſter, dat ik durve zeggen, dat zij deeze Verzoeninge aan haar zal hebben bekend gemaakt met een inmengzel van ſmaakloos

vogt

vogt en alſem ; en haare noodiginge moet zekerlijk vloeijen in den laffen koud-water-ſtijl.

Ik zal ook verlangen naar het zien van den beloofden Brief, als zij ten huize van haaren Vader gekoomen is, welke ik hoope dat een berigt zal geeven van de wijze, op welke zij zal ontvangen worden.

Daar is evenwel eene ſomberheid, dunkt mij, in den ſtijl van haaren Brief, welke mij te gelijk behaagt en aandoet. Dog dewijl het blijkbaar is, dat ze mij nog beminr, en mij haaſt hoopt te zien ten huize van haaren Vader, konde zij niet wel vermijden van een weinig ſomber, en half-beſchaamd te zijn [lief bloozend mooij ſchelmtje!] om haar liefde te bekennen, na dat ik haar zo behandeld hebbe.

En dan haare ondertekeninge : *Tot welken tijd toe, ik blijve* CLARISSA HARLOWE: Zo veel zeggende als, *Daarna*, indien het *uwe eigene ſchuld* niet is, zal ik zijn CLARISSA LOVELACE!

O mijne waardſte Liefde! Mijn altoos edelmoedig en aanbiddelijk ſchepzel! Hoe zeer verhoogt deeze uwe vergeevelijke goedheid ons beide, —— Mij, doordien ik u daartoe gelegenheid gegeven hebbe! U, doordien gij dezelve zo heerlijk hebt aangewend ten uwen voordeele, en ter eere van ons beide!

En indien gij, mijn bemind ſchepzel, de onvolmaaktheden van uwen aanbidder maar wilt door de vingeren zien, en niet de *Huisvrouw* tegen mij ſpeelen : Indien, terwijl de bekoorin gen van Nieuwigheid nog haare kragt bij mij hebb en, het ge-

gebeuren mogt dat ik wierd afgetrokken door de lust tot minneranken, en boeveſtukken, in welker ontwerpinge en voortzettinge mijne Ziel vermaak ſchept, en indien gij uwe oogen niet wilt openzetten op de dwaasheden mijner jeugd [eens ſtaats, die haaſt voorbijgaet!] zal ieder buitenſprong dienen om u maar te dierbaarder voor mij te maaken, tot dien tijd toe, en die tijd zal zeer kort zijn, dat ik het Zinnelijke zal te boven koomen; en dan bekoord op uwen ziel-aantrekkelijken omgang; en zo verre gebragt, dat ik mijnen voorgaenden wandel veragte; zal dat geen, 't welk ik nu van verre als een moeijelijken pligt aanmerke, mijne blijmoedige verkiezinge zijn, en gij zult het middelpunt zijn van alle mijne geneugte!

*** ***

Mowbray is zo even met uwe Brieven aangekoomen. Ik beſluite derhalven mijn aangenaam onderwerp, om mijne aandagt te wenden tot een ander, hetwelk ik vermoede dat zeer ijzelijk zijn zal.

Ik hebbe den ruwen vent bewoogen om mij morgen te vergezellen naar Berkſhire, alwaar ik hem de roeſt zal afvijlen, waarmede hij in zijne oppaſſinge van den armen knaap bezet is.

Hij betuigt mij, dat hij door toedoen van den ſtervenden Belton, en preekenden Belford te zamen, in deeze drie dagen zigzelven niet zijn zal: En zegt, dat gij de zwakheid van den ongelukkigen knaap nog erger maakt, in plaatze van hem

hem moed te geeven, om hem zijn lot te helpen draagen.

Het is mij leed, dat hij zo zwaar tilt over zijn onvermijdelijk lot. Dog hij is lang ongeſteld geweeſt; en ziekte ontbindt den geeſt zo wel als het lighaam; gelijk hijzelve zeer nadruklijk bij u aanmerkte.

LIII. BRIEF.

De Hr. LOVELACE, *aan* JAN BELFORD, *Schildkn.*

Woensd. Avond.

Ik hebbe uwen ijzelijken Brief gelezen —— Arme Belton! welk eene menigte van vrolijke uuren hebben wij te zamen doorgebragt! Hij was een ſchroomlooze, blijgeeſtige vent: Wie zou gedagt hebben, dat alles eindelijk op zulk een neerſlagtig gejammer en ſchrik zou uitdraaijen?

Maar waarom vertrooſtedt gij den armen karel niet omtrent het Gevegt tuſſchen hem en dien Laf-aart Metcalfe? Hij handelde in dat ſtuk als een man van regtſchapene eere, en gelijk ik in dezelve omſtandigheden zou gehandeld hebben. Betuig hem dat ik dit zegge; en dat hij niet kon helpen noch voorzien, hetgeen 'er gebeurd is.

Zommige luiden hebben zo veel aandoeninge van de ſchrap van het punt eener ſpelde, als andere

re van den ſtoot van een Degen: En wie kan iets zeggen wegens de gevoeligheid van zulke kwanten? Metcalfe wilde zig vergramd toonen wegens zijne Zuſter, wanneer zijne Zuſter zig niet vergramd toonde voor haarzelve. Had zij haaren Broeder verzogt om zijne beſcherminge en vergelding, dat zou *een andermans zaak* geweeſt zijn, om Lord M.'s ſpreekwijze te gebruiken: Maar zij dagt zelve, dat haar Broeder een ſnoeshaan was, om dat hij zig onverzogt met haare zaaken bemoeide, en wenſchte nergens om dan om maar ordentlijk en ſtilletjes verzorgd te worden in haar Kraambed; en was gereed om het hierop te laaten aankoomen, of zij niet zijne conſcientie ter haarer gunſte zou kunnen *Be-Maintenon-en* (a) en hem daartoe krijgen dat hij haar trouwde, als de kleine vreemdling voor den dag kwam; want zij wiſt welk een gemaklijke goedaartige knaap hij was. En inderdaad, indien zij hem daartoe had overgehaald, zoude het wel gelukkig voor beide kunnen geweeſt zijn; nademaal hij dan niet zou geraakt zijn aan zijne vervloekte Thomaſine. Maar deeze haare gedienſtige Broeder voorwaar moeſt 'er zig in ſteeken. Dit maakte, dat van eene beuzeling eene gewigtige zaak wierd: En wat kwam 'er toen van? Metcalfe daagde hem voor den degen; Belton ontmoetede hem; ontwapende hem; ſchonk hem zijn

(a) Men verhaalt dat Madame de Maintenon Lodewijk den XIV. Koning van Vrankrijk, in zijnen ouderdom (door zijne tegenſpoeden in het veld neerſlagtig zijnde) overhaalde om haar te trouwen, om dus als zijne conſcientie geruſt te ſtellen over de voorgaende ongebondenheden van zijn leeven, waaraan zij de verliezen van zijnen ſtaat toeſchreef.

zijn leeven: Maar de vent, tederder gevoel hebbende in zijn *Huid*, dan in zijn *Hoofd*, een ſchampſtoot hebbende gekreegen, zettede den ſchrik: Hieruit kwam eerſt een klein gezwel, daarna eene koorts, en toen ſtierf hij. *Dat was het al.* En hoe kon Belton dat helpen? ——— Dog ziekte, eene langduurige verdrietige ziekte, doet alles als een bullebak voorkoomen aan een kwijnend hart, dat zie ik wel. En zo verre kwam Mowbray wel *à propos* met zijne verſen uit *Nat. Lee*, die gij hebt uitgeſchreeven.

Geen man, die wijs is, vreeſt het enkel ſterven; is een miſſlag, gij moogt zeggen, of uw ſchrijver mag zeggen, wat gij wilt. En uwe zwierige omhaalen omtrent de natuurelijke tegenſtrijdigheid tuſſchen leeven en dood, is een bewijs hiervan.

Ik moet u zeggen, Jan, dat ik, over het geheel, zo veel behaagen hebbe in deeze wereld; ſchoon de wereld (om daarvan eene *perſoon* te maaken) zig in zommige ſtukken als een ſchelm tegen mij gedragen heeft; zo veel vermaak vinde in de geneugten der jeugd; in mijne wereldſche vooruitzigten ten aanzien van goederen; en nu, kortlings, in de bekoorelijke hoope mij gegeven van mijne dierbaare, driewerf dierbaare, en eeuwig dierbaare CLARISSA; dat al waare ik zelf verzekerd, dat na dit leeven niets kwaads te koomen ſtond, ik zeer ongenegen (heel zeer *bevreesd*, indien gij het zo hebben wilt) zou zijn om mijn leeven en dezelve te zamen af te leggen; en egter, als het op het verdeedigen van het Punt van

Eere aankoomt, vreeſt geen menſch den dood minder dan ik.

Dog ik hebbe nog luſt nog ledigen tijd om uwe *looden* redenen te weegen; ten zij bij het *blok*, of zo als gij zoudt zeggen, bij den *klomp*.

Als ik uwe Brieven te rug zende, zo laat mij dezelve eenigen tijd hierna weder toekoomen, dat is te zeggen, wanneer ik getrouwd ben, en wanneer de arme Belton half-vergeten is; of wanneer de *tijd* den eerzaamen knaap onder het getal dergeenen gebragt heeft, welker verlies *zo lang* geleeden is, dat wij met meer vermaak dan ſmerte aan hun gedenken kunnen; en dan zal ik ze mogelijk eens ernſtig doorleezen, en zo diep als gij wilt het onderwerp met u doorgronden.

Wanneer ik getrouwd ben, zeide ik? —— Hoe vreemd klinkt dat!

Ik moet met geduld wagten naar het gezigt van dit bekoorelijk ſchepzel, tot dat ze in haars Vaders huis is. En egter, daar de maar bloeijende Schoonheid, zo als gij mij berigt, tot eene ſchaduw verteerd is, zoude ik bij uitſtek veel luſt gehad hebben om haar nu te zien, en elken dag tot aan den dag van mijn geluk; op dat ik het vermaak mogt hebben van te beſchouwen hoe lieflijk zij, van uur tot uur, zal oprijzen tot haaren voorigen luiſter, door middel van dien ſtaat van ruſt en vergenoeginge, welke de plaatze van de *voorgaende* ſtormen zal inneemen, op haare Verzoeninge met haare vrienden, en onze gelukkige Trouwverbintenis.

LIV.

LIV. BRIEF.

De Hr. LOVELACE, *aan* JAN BELFORD; *Schildkn.*

Wel nu dog, nu mijn hart een weinig meer in ruſt is, zal ik mij verwaardigen om kortlijk iets te zeggen op eenige andere paſſagies in uwe Brieven.

Ik vinde, dat ik het *u* te danken hebbe, dat het lief ſchepzel mijn bezoek ontweeken is. De zaaken ſtaen nu op zo goeden voet, dat ik het u wel moet vergeeven; anders zoudt gij vernomen hebben van dit nieuw ſtaaltje van weerſpannigheid tegen uwen Generaal.

Geſtadig gaet gij uzelven hoogen lof toemeeten, bij wijze van *tegenſtellinge*, gelijk ik zeggen mag, tegen andere; uzelven zagtlijk en konſtiglijk laakende wegens hoedanigheden, welke gij ter zelver tijd voor lof waardig wilt geagt hebben, en die gemeenlijk daarvoor geagt worden.

Dus zoudt gij in de houdinge, die gij aanneemt omtrent uwe knegten, wel gaarn voor een magtig goedertieren menſch willen doorgaen; en dat wel ten koſte van Mowbray en mij, welke gij afbeeldt als Koningen en Vorſten jegens onze dienſtbooden. Nogthans ſlaagt gij altijd ongelukkig met uwe onderneemingen van deezen aart, en kunt ons, die u wel kennen, nooit gelooven doen, dat Dat

eene deugd in u is, 't welk maar het uitwerkzel is van een laf geſtel en onverſtand.

Weet gij niet, dat zommige menſchen in hun gedrag eene aangeborene Deftigheid hebben, welke hun meer ontzag verwekt door een Opſlag des gezigts; dan gij verkrijgen kunt door uwen flaauwen, of Mowbray door zijn ſterken ſtijl?

Ik ben wel bekwaam om een Vorſt te zijn, kan ik u zeggen; want ik beloone wel, en ik ſtraffe op zijn tijd en behoorelijk; en ik worde in 't algemeen zo goed gediend als eenig menſch.

De konſt om deeze laage ſchobbejakken te regeeren, is meer gelegen in de deftigheid van Gezigt, dan in Woorden; en gij zijt een droevige kwant, die denkt dat goedertierenheid beſtaet in zo te handelen omtrent uwe knegten, als menſchen moeten, die hen hun loon niet betaalen kunnen; of geheimen in hunne magt geſteld hebben, hetwelk, zo ze geopenbaard wierden, hen van de genade van zodanige fielten zou doen afhangen.

Wat nu mij belangt, die nooit iets deed, hetwelk ik mij ſchaamde te bekennen, en die meer openhartigheid bezitte, dan ooit eenig menſch bezat; die eene ſchurkerij bij haaren regten naam kan noemen, ſchoon van mijzelven bedreeven, en (door mijne eigene gereedheid om mijzelven te beſchuldigen) alle beſchuldigingen van anderen voorkoomen; die zulk een ſchijnheilige niet ben, dat ik wenſche, dat de wereld andere en betere gedagten van mij hebbe dan ik ben ——— Mijn werk is het, een knegt met mijn *gezigt* bij zijnen pligt te houden, zo ik kan. Nog wil ik een houden, die mijne meeninge niet weet te vatten uit

een

een knik, of een wenk; en die, als ik lache, niet geheel van blijdſchap verrukt worde; als ik mijn voorhoofd fronſe, niet geheel vol ſchrik zij. Indien ik trouwens een weinig het ſpoor bijſter ben, draage ik altoos zorg om de ſchobbejakken te beloonen voor het geduldig draagen van mijn misnoegen. Dog dit ben ik bijkans nooit, dan wanneer een karel overmaatig dom is omtrent eenig duidelijk ſtuk van zijnen pligt, of wijzer wil weezen dan zijn meeſter; en wanneer hij mij zal koomen vertellen, dat, naar zijne gedagten, ſtrijdig te handelen met mijne ordres, de beſte weg was om mij dienſt te doen.

Den eenen of anderen tijd zal ik eens een kansje met u waagen over uw gedrag en 't mijne jegens onze knegten: En ik zal u overtuigen, dat hetgeen gij wel voor goedertierenheid zoudt willen doen doorgaen, indien het zonder onderſcheid gepleegd worde omtrent allerleije geſtellen, u geſtadig zal onderwerpen aan de ongemakken waarover gij klaagt; en wel *met regt*; en dat *hij* alleen bekwaam is om een meeſter te zijn van knegten, die hunne opmerkinge al zo veel onder zijn bevel heeft door een *knik*, als of hij een karel tot zijn pligt *eyliefde* van den eenen kant, of van *villen*, en *zweep-ſlagen* ſprak, gelijk Mowbray, van den anderen: Want de knegt, die *gewend* is uwen kruipenden ſtijl te *verwagten*, zal altoos meeſter van zijn meeſter zijn; en hij die zo verdient behandeld te worden als de ander, is niet geſchikt om de knegt van eenig menſch te zijn, nog zoude ik zulk een vent willen houden om de hielen van mijn paard te wrijven.

Ik zal dies te gereeder zijn om over dit ſtuk met u in redenſtrijd te treeden, dewijl ik ſtoutheid genoeg hebbe om te denken, dat wij bij geen een van onze tooneelſpel-digters, dat ik mij tegenwoordig kan erinneren, een character hebben van een bediende van eene van beide Sexen, hetwelk regt en goed getroffen is. Zo buitenſpoorig wijs zijn *zommige*, en zotlijk gek weer *andere*; en *beide* zomtijds in *denzelven* perſoon. *Schaduwen* getrokken uit de heffe en het ſchuim van 't graauw om de characters van hunne meeſters en meeſteresſen te doen affteeken; ja zomtijds, hetwelk nog ongerijmder is, met meer geeſt ten tooneel gevoerd, dan de digter aan hunne meerderen beſteeden konde. —— Enkel *ſteen* en *ſtaal* om vuur mede te ſlaen ——— Of, om van leenſpreuk te veranderen, om tot wetſteenen des vernufrs te dienen, hetwelk men *anders* niet kan te voorſchijn brengen ——— Of tot werktuigen, om te gebruiken als de *vliegwerken* der oude digteren (of de nog onnatuurelijker Alleenſpraaken) om eene onnozele liſt aan den gang te helpen, of eene noodige opheldering te verleenen, welke den digter de moeite beſpaare van diep te denken om op eene beter wijze zijn kluwen op te winden.

Hiervan ben ik wel overtuigd, dat (hoedanig ik ook in de *betragtinge* mag zijn tegen mijne eigene knegten) gij nut zult trekken uit mijne *beſpiegelinge*, wanneer wij het ſtuk koomen te betwiſten. Want dan zal ik u overtuigen, dat, in een *tooneelſpel* zo wel als in de *natuure*, de hoedanigheden van een goeden dienſtboode behooren te zijn getrouwheid, goed verſtand, bereidwillige ge-

gehoorzaamheid, en ſtilzwijgend ontzag: Dat geeſtigheid in zijn ſtand, uitgenomen tegen zijne medegezellen, vrijpoſtigheid zijn zou: Dat hij nooit behoore te onderneemen om zijn raad te geeven: Dat indien hij eens beſtaen durve om in redenwisſelinge te treeden over eenig onredelijk gebod, of zulk een hetwelk hem zo voorkoome te zijn, hij dat behoore te doen met onderdaanigheid en ontzag, en een welgevoegelijken tijd daartoe te neemen. Dog zodanige leſſen geeven de meeſte tooneelſtukken, welke ik hebbe zien vertoonen, waarin dienſtbooden als weezenlijke characters in het ſpel worden ingevoerd, of om eene zeer gewigtige en lange rol daarin te ſpeelen (hetwelk in zigzelf, naar mijne gedagten, eene fout is) zulke leſſen, zegge ik, geeven zij aan der Lijf-knegten gallerij, dat ik niet verwonderd geweeſt ben, dat wij zo weinig zedige of vroome knegten vinden onder diegeenen, welke hunne heeren of vrouwen dikwijls naar den Schouwburg vergezellen. Daarbij hoe elendig baarblijkelijk moet het welbewuſt gebrek van vernuft zijn in dien Digter, die laag genoeg kan zijn om zig eene toejuichinge te verwekken, of kragt bij te zetten, door het wild geſchreeuw van de gelivereijde gallerij!

Dog dit onderwerp zal ik verſchuiven tot eene betere gelegenheid; dat is te zeggen tot die gelukkige, wanneer mijne Trouwverbintenis met mijne Clariſſa mij verpligten zal, om het getal van mijne dienſtbooden te vermeerderen, en gevolglijk om naaukeuriger onderzoek te doen op hunne hoedanigheden.

*** ***

Schoon ik het hoogſt gevoelen hebbe, dat een menſch kan hebben, van de edelmoedigheid van mijne lieve Juffer Harlowe, kan ik egter om de hagel geen reden vinden voor deeze aangenaame Veranderinge in haare geſteldheid, dan op eene onderſtellinge. Op mijne eere en trouw, Belford, ik geloove waaragtig, als ik alle omſtandigheden bij malkanderen vergelijke, dat het lief ſchepzel zigzelve onverwagt vindt in den ſtaat, waarin ik zo vuuriglijk gewenſcht hebbe dat zij zijn mogt; en dat dit haar eindelijk doet overhellen om mij te begunſtigen, op dat zij, ten huize van haaren Vader gekoomen, haare zwangerheid met meer fatzoen mag draagen.

Indien het dus met de zaak gelegen zij, kan men bekoorelijk reden vinden van al haar verval van gedaante, en haare bezwijmingen. En het is niet te verwonderen, dat zulk eene lieve nieuweling in deeze zaaken, in eenigen tijd, niet wiſt waaraan zij haare menigvuldige ongeſteldheden had toe te ſchrijven. Indien het dus gelegen zij, hoe zal ik *u* uitlachen! en (als ik van haar verzekerd ben) de lieve nieuweling *zelve* ook, dat alle haare ſmertelijke benaaudheden op een kleine Jonge zullen uitloopen; welken ik meer zal beminnen, dan alle de Cherubims en Seraphims welke 'er naderhand mogen koomen; ſchoon zulk eene menigte daarvan ſtond te volgen als ik in mijnen droom beſchouwde; waarin een overgroot uit-

uitſpanzel des Hemels zo vol gepropt was van dezelve, als het bevatten konde!

Ik zal uwen naaſtvolgenden vreezen te openen, of die mij het berigt mogt brengen van den dood des armen Beltons. Nogthans, voor zo verre 'er geen hoope van herſtellinge voor hem is —— Dog wat zoude ik zeggen, ten zij de arme man beter bereid waare —— Dog uw zwaarmoedig preeken zal evenwel ook niet al te veel aandoeninge op mij hebben.

Ik ſluite uwe papieren hierin: ſchrijf gij dezelve voor mij uit, of zendze mij weerom; want daar zijn zommige dingen in dezelve, welke een *ſterflijk* menſch, ter goevoegelijke tijd, niet behoort te ontwijken van in agt te neemen: En gij ſchijnt diep in het akelig onderwerp te zijn doorgedrongen ——— Dog ik zal hiervan afſtappen, op dat ik niet te ernſtig worde.

*** ***

Uw knegt kwam hier omtrent een uur geleeden aanvraagen, of ook iets te beveelen had: Ik hoope derhalven, dat gij deezen vroeg in den ogtend krijgen zult. En indien gij mij eenig beſcheid van u kunt laaten toekoomen, doe dat. In verwagtinge daarvan zal ik het hier een uur of twee rekken. Nogthans moet ik morgen-avond, zo het mogelijk is, ten huize van Lord M. zijn, al is het nog zo laat.

Uw knaap berigt mij, dat de arme man bijkans in denzelven ſtaat is, als toen Mowbray van hem ging.

Zoudt gij wel denken, dat deeze loeris Mowbray bedroefd is, dat mijn geluk met Juffer Harlowe zo na voor de deur ſtaet? En, begut, Jan, ik weete niet wat ik 'er van zeggen moet, nu de vrugt binnen mijn bereik ſchijnt te zijn ——— Dog daar mag van koomen wat 'er wil, ik zal voet bij het ſtuk houden: Want ik vinde, dat ik zonder haar niet leeven kan.

LV. BRIEF.

De Hr. BELFORD, *aan* ROBERT LOVELACE, *Schildkn.*

Woensdag, Drie uuren.

Ik zal mijn verhaal vervolgen, waarbij ik het ſiet in mijnen laatſten.

Zo dra ik Mowbray had te paard zien ſtijgen, ging ik mij vervoegen bij den armen Belton; welken ik vond in vreezelijke doods-benaaudheden, in welke hij ontwaakte, zo als hij gemeenlijk doet.

De doctor kwam terſtond daarna binnen; en ik was verlegen met hetgeen tuſſchen hen voorviel.

De ſtervende opende het tooneel met hem te vraagen, met eenen zwaarmoedigen ernſt, Of 'er niets, of 'er in 't geheel niets voor hem aan te doen waare?

Zoudt

De doctor ſchuddede zijn hoofd, en zeide hem, dat hij geloofde van neen.

Ik *kan niet* ſterven, zeide de arme man; Ik kan niet *denken* om te ſterven. Ik ben zeer begeerig om nog een weinig langer te leeven, indien ik maar bevrijd kon zijn van deeze verſchrikkelijke pijnen in mijne maag en hoofd. Kunt gij mij niets geeven om mij nog eene week, maar *eene* week, taamelijk gemaklijk te doen doorbrengen, op dat ik als een man mag ſterven? ——— Indien ik ſterven *moet*!

Maar, doctor, ik ben *nog* een jong man; in den bloeij van mijne jaaren ——— De jongheid is een goed onderwerp voor een geneesheer om op te werken: Kunt gij niets, *in 't geheel* niets, voor mij doen, doctor?

Helaas! mijn Heer, antwoordde zijn geneesheer, gij zijt lang in een ſlegten ſtaat geweeſt. Ik vreeze, ik vreeze, dat geen geneesmiddelen u helpen kunnen.

Daarop verloor hij alle geduld: Wat is dan uwe Konſt, mijn Heer? ——— Ik ben een geheel jaar lang een lijdelijk werktuig geweeſt, waarop van u lieden van de faculteit naar uw welgevallen gewerkt is. Ik geloove waarlijk, dat hadde ik zo veel doſes van tuig en vuilnis niet ingenomen, ik nu wel een gezond menſch zou geweeſt zijn ——— Maar wie blikſem zou eenige agtinge voor Artſen hebben, wier Konſt het is ons met hoope te ſullen, terwijl zij ons helpen ſloopen? En daar gij niets weet, geen een van u, dan bij gisſinge?

Mijn Heer, vervolgde hij heftiglijk (en met meer

meer kragt van ſtem, en zamenhang van reden, dan hij in verſcheidene uuren voorheen getoond had) indien gij mij opgeeft, geeve ik ook u op ——— Het eenigſt eerelijk en zeker deel van de Geneeskunde is de Chirurgie. Een goed Chirurgijn is zo waard als duizend van u lieden. Ik ben dikwijls onder Chirurgijns handen geweeſt, en hebbe altoos reden gevonden om mij te verlaaten op hunne bekwaamheid: Maar *uwe* Konſt mijn Heer, wat is die dog? ——— dan maar ſmeeren, ſmeeren, ſmeeren, laaden, laaden, laaden, bepleiſteren, bepleiſteren, bepleiſteren, tot dat gij eerſt de eetluſt ten eenenmaal vernielt, en daarna het geſtel, om 't welk te helpen men u geroepen had. Ik hebbe eens een metgezel gehad ——— Mijn waarde Belford, gij hebt den eerelijken Blomer wel gekend ——— hij zou alzo fraaij een doctor geweeſt zijn, als 'er een is in Engeland, hadde hij zig onthouden van overdaad in wijn en vrouwen; en hij plegt altoos te zeggen, dat de Genees-konſt in 't geheel niets anders was dan eene beurſe-ſnijders vertooninge; en dat die beſt kon giſſen, de beſte doctor was. En ik plegt hem ook wel te gelooven: En egter, zeer haakende te leeven, en voor ſterven vreezende, wat doen wij, als ongeſteldheid ons overvalt, dan 'er *u* bij te roepen? En wat doet *gij*, als gij geroepen zijt, dan onze ziekten te voeden, tot dat gij uit dwergjes reuzen van dezelve gemaakt hebt? ——— En dan koomt gij fleemen met geplooijde tronijen, wanneer gij u ſchaamt iets voor te ſchrijven, of wanneer de maag haar natuurelijk voedzel niet verdraagen kan, uit oorzaak van uwe vergiftige dranken, *Helaas!*

ik

ik vreeze, dat arſenij niet meer aan hem doen kan! ——— En dat behoeft ook niet, wanneer dezelve den armen bloed op den kant des grafs gebragt heeft, die al zijn vertrouwen ſtelde op uwe vervloekte olipodrigo's, en de vleijende hoope, die gij hem gaft.

De doctor was het boekje kwijt; maar zeide, Indien wij ſterflijke menſchen *onſterflijk* konden maaken, en *niet wilden*, dan zoude dit alles met regt kunnen gezegd worden.

Ik misprees den armen man; nogthans verſchoonde ik hem bij den geneesheer. Te ſterven, waarde doctor, wanneer wij, gelijk mijn arme vriend, zo begeerig zijn om te leeven, is eene zaak die hard valt. Wij hoopen ligtlijk te veel, niet bedenkende dat de Zaaden des Doods in ons geplant worden wanneer wij beginnen te leeven, en opgroeijen, tot dat zij, als voortloopend Onkruid, den tederen bloem des leevens verſtikken; welke in ons afneemt, naar maate dat Onkruid welig groeit. Wij behooren derhalven al vroeg te beginnen met vlijtiglijk in agt te neemen, wat onze geſtellen verdraagen kunnen, om dus, door Maatigheid, het Onkruid uit te roeijen, hetwelk de grond meeſt geſchikt is om voort te brengen; of ten minſten, hetzelve klein te houden als het opkoomt; en niet verwagten, als de bloem of plant in den wortel verdord is, en het onkruid in zijne volle kragt, dat de geneeskonſt de eene zal herſtellen, en het ander uitdelgen; wanneer dat ander, zo als ik te kennen gaf, van den tijd onzer geboorte in de geſteltenis zelve is ingeworteld.

Dee-

Deeze reden, Bob, zult gij eene *Aartigheid* noemen; dog de Zinſpeelinge is wel gepaſt; en gij hebt mij nog niet geheel genezen van het Leenſpreukige.

Dat is wel waar, zeide de doctor; gij hebt eene goede leenſpreuk bijgebragt om de zaak op te helderen. Het is mij leed dat ik aan den heer niets doen kan; en ik kan hem alleen geduld, en eene beter gemoedsgeſteldheid aanprijzen.

Wel, mijn Heer, zeide de arme vertoornde man, gemelijk op den doctor, dog nog meer op den dood; gij zult mij ook miſſchien den naaſten in rang aan den arts aanprijzen, wanneer *die* niet meer verrigten kan; en, zo ik onderſtelle, uwen Broeder zenden, dat hij voor mij bidde om die deugden, welke gij mij toewenſcht.

Des doctors Broeder, ſchijnt het, is een Kerkelijke in de nabuurſchap.

Het was mij zeer leed, dat ik den Heer dus zag behandelen; en dat betuigde ik ook den armen Belton, toen hij was heen gegaen: Dog hij bleef ongeduldig, en wilde zig, zeide hij, de vrijheid niet beneemen laaten van tegen een man te ſpreeken, die zo veel guinies van hem getrokken had voor niets te doen, of erger dan niets, en nooit eene had van de hand geweezen, ſchoon hij den geheelen tijd door wel wiſt dat hij hem geen goed kon doen.

Het ſchijnt dat de heer, ſchoon rijk, te boek ſtaet voor gretig naar Viſite-geld; en de arme Belton voer voort met te ſchelden op het buitenſpoorig Viſite-geld der Engelſche Doctoren, vergeleeken

ken met dat van de voortreffelijkſte buiten 's Lands. Maar, arme man! hij zou, gelijk de Turken, die over een Generaal oordeelen naar het geluk dat hij heeft (ongeduldig om dat hij denkt te moeten ſterven) den doctor wel aangebeden hebben, en hem driemaal zo veel niet misgund, hadde hij hem maar hoope kunnen geeven van herſtellinge.

Dog niettemin moet ik zeggen, dat de heeren van de faculteit maatiger behoorden te zijn met hun Viſite-geld, of meer moeite te doen, om hetzelve te verdienen; want gemeenlijk koomen zij ſlegts in eene kamer, voelen de pols van den zieken, doen de waakſter eenige vraagen, bekijken des lijders tong, en miſſchien zijn water; gaen daarop zitten, kijken vergiftig prat en wijs; en *ſchrijven*. Het gouden ſalaris vindt de hand gereed, en zij ſpoeden zig weg, als of des zieken kamer beſmettelijk waare. Dus ſlenteren zij naar een ander, en dan weder naar een ander, zo zij luiden van groote praktijk zijn; zig beroemende op het getal van viſiten, welke zij in een ogtend doen, en in hoe weinig tijds zij dezelve afleggen. Zij gaen ter maaltijd, en ontlaaden hunne zakken; en gaen weer op de jagt om dezelve te vullen. En dus vergaderen zij, in weinig tijds, overgroote ſchatten; want, gelijk Ratcliffe zeide, wanneer hem het eerſt berigt gebragt wierd van een groot verlies dat hem was overgekoomen, Het was ſlegts met het op en afloopen van een honderd trappen te doen, om het weder goed te maaken.

Juffr. Sambre (Belton's Zuſter) had hem verſchei-

ſcheidene maalen voorgeſteld, een Predikant te haalen om bij hem te bidden; maar de arme man kon de gedagten daarvan, zeide hij, niet verdraagen; want dat hij zekerlijk binnen een uur of twee daarna zou ſterven: En hij was nog al gezind om te hoopen, tegen alle waarſchijnelijkheid, dat hij tot herſtellinge mogt koomen; en vraagde dikwijls zijne Zuſter, of zij wel geen luiden zo erg als hij was, gezien had, die genoegzaam als door een wonderwerk, wanneer iedereen hen over gaf, weder waaren opgekoomen?

Zij, haar hoofd ſchuddende, zeide hem, zulks wel eens gezien te hebben: Maar als zij eens te kennen gaf, dat *derzelver* ongeſteldheden van eene heete natuure waaren, en in welke eene Scheidinge viel, noemde hij haar *Zwaarhoofd*, en *Jobs Trooſter;* en beval haar *niets* te zeggen, indienze niet iets gepaſter zeggen konde, en hetgeen voor een ziek menſch *gevoegelijker* was te hooren. En egter heeft hij, arme knaap! zelve geen hoope, zo als duidelijk blijkt uit zijne mismoedige verbaasdheden; in hoedanig eene, en wel eene zeer vreezelijke, hij verviel ſtraks na dat de doctor was weggegaen.

Woensdag, 9 uuren, 's avonds.

De arme man heeft, geduurende een uur geleeden, in ſtuipen gelegen, verſchrikkelijke ſtuipen! O Heere! Lovelace, de dood is eene ijzelijke zaak! Op mijne eere, dat is hij! ——— Ik wenſchte wel, dat gij ter deezer gelegenheid

'er

'er waart tegenwoordig geweeſt. Het is niet enkel het medelijden, 't welk iemand heeft met zijnen vriend; maar daar de dood het gemeen lot van allen is, zien wij, in *zijne* doods benaaudheden, hoe het ten geenen dage met onszelven zijn zal. Ik ben over en over als of 'er koud water bij mijn rug waare neergegooten, of even als of ik eene koude koorts op het lijf had. Ik was genoodzaakt om 'er mij van daan te begeeven. En ik ſchrijve, naauwlijks weetende wat ik ſchrijve. —— Ik wenſchte wel dat *gij* hier waart.

* * *

Schoon ik van hem ging, om dat ik 'er niet langer blijven konde, kan ik alleen ook niet geruſt zijn, maar moet weder naar hem toe gaen.

Elf uuren.

Arme Belton! —— Het einde nadert ſterk! Nogthans was hij bij zijn verſtand, toen ik binnen kwam —— Maar al te wel bij zijn verſtand, arme man! Hij heeft iets op zijn gemoed, zegt hij, om te openbaaren, 't welk de ergſte daad is van zijn leeven; erger dan gij of ik ooit van hem geweeten hebben, zegt hij. Het *moet* dan al zeer ſnood zijn!

Hij gebood dat iedereen uit de kamer zoude gaen; maar wierd van eene andere vlaag van ſtuipen overvallen, voor dat hij hetzelve openbaaren

konde: En daarin legt hij nu te worſtelen tuſſchen leeven en ſterven. Dog ik zal weder binnen gaen.

Een uur, 's morgens.

Alles moet nu wel haaſt met hem gedaen zijn: Arme, arme knaap! Hij heeft mij eenige ſtukken en brokken gemeld, van hetgeen hij begeerde te zeggen; dog alles zonder zamenhang, en afgebroken door ſtervende hikſlagen en ſtuiptrekkingen.

Het moet ondeugend genoeg zijn, de hemel weet het, zo veel ik 'er uit kan opmaaken! —— Helaas! Lovelace, ik vreeze, ik vreeze, dat hij *al te ſpoedig* aan het Capitaal van zijnen Oom gekoomen is.

Indien een menſch hier altoos ſtond te leeven, dan mogt hem nog eenige verzoekinge bevangen om ſnoode ſtukken te pleegen, op dat hij zig, zo als het dan zou weezen, een altoosduurend gemak, volop, en overvloed bezorgen mogt: Maar, om den wil van tien, twintig, dertig jaaren van een zober leeven, een ſchurk te worden —— Kan dat dien prijs waardig zijn? daar zijne conſcientie hem ook dien geheelen tijd ſteekt en pijnigt! En als hij alles koomt te beſluiten, met zulke doodlijk benaaude bedenkingen bezet is over zijn voorgaende wangedrag! Alles zig dan als niets vertoonende! Hetgeen hij het meeſt waardeerde, het walgelijkſt voorkoomende! terwijl 'er niet eene zaak in zijne gedagten koomen kan, gelijk de arme knaap twintig en twintigmaalen zegt en weder

der zegt, dan die met angſt en wroeginge vergezeld gaet! ——

Den armen man te hooren wenſchen, dat hij nooit mogt geboren zijn! Hem te hooren bidden, dat hij na den dood mogt vernietigd worden! Goede God! hoe ijzelijk is dat!

Uit deeze afgebrokene gezeggen, vreeze ik, dat het zeer erg met hem is. Geen vergiffenis, geen genade, zegt hij meermaalen, kan 'er voor hem te vinden zijn!

Ik hoope, dat ik een behoorelijk gebruik van deeze les zal maaken. Gij moogt mij uitlachen zo veel gij wilt; dog ik zal nimmer, nimmermeer, de vrijheden neemen, die ik wel genomen hebbe; maar zo dikwijls ik in verzoekinge koome, zal ik denken aan de doods-benaaudheden van Belton, en welke mijne eigene zijn mogen.

Donderdag, Drie uuren 's morgens.

Het is nu met hem tot den laatſten ſnik gekoomen —— Het ratelt hem in de keel —— Hij heeft genoegzaam elk minuut eene nieuwe ſtuiptrekkinge! Hoe ijzelijk is het met hem geſteld! Zijne oogen zien 'er uit als bewaaſemd glas! Zij draaijen zo vervaarelijk niet meer; ſtaen volſtrekt ſtijf: Zijn aangezigt mismaakt, en uitgerekt, door zijn nedervallende kaak, en wijd opengetrokken oogbraauwen, met zijn verlengd gerimpeld voorhoofd, tweemaal zo lang als gewoonlijk, naar het ſchijnt. Het is, het kan het aangezigt niet zijn van Belton, van uwen, en mijnen Belton, welken

wij met zo veel geneugte wel beſchouwd hebben onder eene gezellige vles, onze ſtukjes elkanderen vertellende, die ten geenen dage ons mogelijk voor de ſcheenen zullen ſpringen, en *ons* doen jammeren, gelijk ze *hem* zeer kort geleeden deeden —— dat is te zeggen, terwijl hij kragt had om te jammeren; want nu is zijne ſtem niet meer hoorbaar; geheel binnenwaards, weg; zelf ſpreekt hij niet meer met zijne oogen: Nogthans, wonderlijk! hoe kan het weezen? ſchudt het bed onder hem als eene wieg.

Vier uuren.

Helaas! hij 's heen! Die zugt, die ſchrikkelijke *zugt,*
Was 't laatſt vaarwel der ziel, geſlaakt in vrijer lugt:
De worſtelende Ziel, voor haar vertrek bedugt,
Zei 't lijf vaarwel —— vloog weg ——
ach! ach! waarheen gevlugt?

Nu is alles over inderdaad! —— Arme, arme Belton! Ter deezer tijd weet gij, of uwe misdaaden de maat van Gods bermhartigheden te boven gingen! Nu hebben elks zorgen en oppaſſinge een einde! Nu weeten wij, uwe vrienden, —— Arme Belton! —— het ergſt van u, ten aanzien van dit leeven! Gij zijt ontſlagen uit onverdraagelijke pijnigingen van lighaam en geeſt beide! O mogten die pijnigingen, en uw berouw, eene ge-

genoegzaame boete zijn voor uwe misdaaden, en mogt gij gelukkig zijn tot in alle eeuwigheid!

Men betuigt ons, dat God den dood, den *geeſtlijken* dood van eenen Zondaar niet begeert: En het is zeker, dat gij diep berouw gehad hebt! Ik hoope derhalven, voor zo verre gij niet zijt afgeſneeden in het midden uwer zonden door het zwaard eener verongelijkte vriendſchap, hetwelk gij meer dan eens gebraveerd hadt, [den vreezelijkſten dood van allen, naaſt den Zelf-moord, nademaal die geen gelegenheid geeft ter bekeeringe] dat dit eene genaderijke blijk is, dat uwe boetvaardigheid is aangenomen; en dat uwe langduurige ziekte, en vreezelijke doods-benaaudheden in derzelver laatſte perken, uwe eenige ſtraffe geweeſt zijn.

Ik wenſchte trouwens wel, *van harten* wenſchte ik wel, dat wij een ſtraal van troоſt hadden mogen zien daalen op zijnen ſtikdonkeren geeſt, voor zijne verſcheidinge. Maar alles was, helaas! tot den laatſten ſnik toe, niet anders dan ſchrik en verbaasdheid. En mijne eenige vreeze ontſtaet hieruit, Dat men hem, voor de vier laatſte dagen zijn leevens, niet kon brengen in de gedagten dat hij ſterven zoude, ſchoon hij voor maanden al oogenſchijnelijk afnam; en dat hij in dien waan, maar al te weinig geneigd was om zig te begeeven aan eene ernſtige voorbereidinge tot eene reize, welke hij hoopte dat hij niet zou genoodzaakt zijn om aan te neemen; en als hij begon te dugten, dat hij dezelve niet zou kunnen uitſtellen, zijn ongeduld, en ſchrik, en ſchroom, maar al te weinig toonde van die toeverlaat en gelaatenheid, welke de troоſtlijk-

ſte bedenkingen verſchaffen aan de *vrienden* van den ſtervenden, zo wel als aan den ſtervenden zelven.

Dog wij moeten den armen Belton overlaaten aan die Genade, welke wij alle zoo zeer noodig hebben; en wat mijzelven belangt (doe gij, Lovelace, en de reſt der broederſchap, zo als gij wilt) ik hebbe beſlooten, om met allen ernſt te beginnen met mij te bekeeren van mijne dwaasheden, terwijl ik eene friſſe gezondheid, een onbelemmerd verſtand hebbe, en terwijl het in mijn vermogen is om eenige vergeldinge te doen, zo na bij de herſtellinge of vergoedinge, als mogelijk is, aan diegeenen, welke ik verongelijkt of verleid hebbe. En ſpot gij vrij voor het *uiterlijke*, en uit een punt van *valſche kloekmoedigheid*, zo veel met dit mijn beſluit als gij wilt, voor zo verre niemand van u behoort tot die zoort van overgegevene en ongevoelige zotten, die hun beſt doen om niet te gelooven in een toekoomend beſtaen, waarvoor gij vreeſt; ben ik verzekerd, dat gij mij in uwe *harten* zult regtvaardigen, zo al niet door uwe *bedrijven*; en ten geenen dage zult gij wel wenſchen, dat gij met mij in hetzelve beſluit hadt aangeſpannen, en zult belijden dat daarin meer gezond verſtand ſteekt, dan gij nu miſſchien bekennen wilt.

Zeven uuren, Donderdag-ogtend.

Gij toont u zeer begeerig, in uwen laatſten Brief (mij zo even gebragt) om nog eens weer beſcheid van mij te hebben, voor dat gij vertrekt naar Berk-

Berkſhire. Ik zal derhalven met weinige woorden ſluiten, over het *eenig* onderwerp in uwen Brief, hetwelk ik thans kan aanroeren: En dit is de Brief van de Lady, van welken gij mij een afſchrift gegeven hebt.

Gebrek van ruſt, en de droevige vertooninge, welke ik voor mijne oogen hebbe, hebben mij ten eenenmaale onbekwaam gemaakt om van deszelfs inhoud op eenigerhande manier de reden te kunnen bezeffen. Gij zijt daarover in blijdſchap opgetoogen. Gij hebt reden om zodanig te zijn, indien het is zo als gij denkt. En ik zou u niet gaarn van uwe vreugde willen berooven: Dog ik moet zeggen, dat ik daarover verzet ſtae, en het niet begrijpen kan.

Deeze vreemde Brief, Lovelace, kan immers geen verdigtzel zijn van uzelven, om eenig oogmerk te bereiken, en mij te misleiden. Nogthans kan dat van wegen den ſtijl deszelfs niet weezen; hoewel gij ook een volmaakte Proteus zijt.

Hoe het zij, ik zal hier geen woord meer bijvoegen, na dat ik u verzogt hebbe deezen weerom te zenden, en u betuigd, dat ik ben

Uw opregte en heilwenſchende Vriend,

J. BELFORD.

LVI. BRIEF.

De Hr. LOVELACE, *aan* JAN BELFORD, *Schildkn.*

Den 24 Aug. 's Donderd. Ogtends.

Ik ontving uwen Brief zo goed tijds, door de vaardigheid van uwen knegt, dat dit mij gelegenheid geeft om een weinig volzinnen over denzelven op papier te werpen. Ik las Mowbray eene paſſagie of twee daarvan voor; en wij koomen beide hierin overeen, dat gij den Treurtoon volſtrektlijk meeſter zijt.

Arme Belton! welk een verſchrikkelijke ſtrijd is uw laatſte ſtrijd geweeſt! ——— Ik hoope, evenwel, dat hij gelukkig is: En ik hebbe te meer hoope daartoe, om dat de hardheid van zijn dood waarſchijnelijk zulke eene waarſchuwinge ſtaet de zijn voor *u*. Indien het die uitwerkinge hebbe, welke gij verklaart dat het zal hebben, welk eene menigte van ſchelmſtukken zal het dan voorkoomen! Hoe veel goeds zal het te wege brengen! Hoe veel arme zielen zullen zig verheugen over de *gelegenheid* (zo ze die te weeten koomen) hoe naar die in zigzelve ook zijn mag, welke haar eene vergoedinge zal aanbrengen van verongelijkingen, onder welke zij gedrongen geweeſt waaren zig te vreede te ſtellen! Maar,

Jan,

Jan, ſchoon gij door den Dood van uw Oom een rijke knaap geworden zijt, zijt gij wel verzekerd, dat het volbrengen van zulk eene gelofte u niet geheel bankroet zal maaken?

Gij zegt, Ik mag u uitlachen, zo ik wil. Ik niet, Jan: Ik houde het niet voor een onderwerp om te lachen: En ik ben van harten bedroefd over het verlies, hetwelk wij alle lijden in den armen Belton: En als ik een weinig in ſtilte koome, en tijd overhebbe om de ijdelheid van alle ondermaanſche dingen te beſchouwen, (een onderwerp 't welk nu en dan, in mijne vrolijkſte uuren, wel eens op mij indringt) is het zeer waarſchijnelijk, dat ik wel eens ernſtig met u over deeze ſtukken mag praaten; en indien gij mij niet te veel vooruit geraakt zijt in de Bekeeringe, welke gij aanvangt, hand aan hand daarin met u zal voortgaen. Indien al, dan zult gij mij u wel eventjes in het oog laaten houden; want de weg legt bij den berg op; en ik zal u, als ik op weg gae, op een grooten afſtand van mij zien; maar dewijl gij een veel logger en plomper vent zijt dan ik, hoope ik dat ik zonder veel poeſten en zweeten, alleen door een goeden en vaſten honden-draf te houden, wel in ſtaat zal zijn om u te agterhaalen.

Onderwijlen. ontvang uwen Brief te rug, zo als gij begeert. Ik zou dien tegenwoordig in geenen deele in mijn zak willen hebben; nog denzelven eens weder overleezen.

Ik gae naar buiten zonder mijne Beminde te zien. Ik was een haaſtige gek met haar een Brief te ſchrijven, waarin ik beloofde niet tot haar te

zullen naderen, voor dat ik haar zag aan het huis van haaren Vader. Want daar zij nu metterdaad ten huize van Smith is, en ik zo nabij haar, kon een kort bezoek immers geen ſchade gedaen hebben.

Ik zond Willem voor twee uuren met mijne dankbaare pligtpleegingen, en om te hooren hoe zij vaart.

Hoe moet ik dit bekoorelijk ſchepzel aanbidden! Want ik zou wel haaſt mijn knegt voor gelukkiger karel agten dan mijzelven, om dat hij tot de wijdte van maar een trap en vertrek tot haar genaderd is.

Mowbray en ik zullen elk, op weg onder het rijden, eene traan ſtorten ter gedagteniſſe van den armen Belton: ——— *Op weg onder het rijden*, zegge ik: Want wij zullen zo veel blijdſchap hebben, als wij ten huize van Lord M. aankoomen, en als ik hem en mijne Nigten den Brief van het lief ſchepzel mededeele, dat wij al wat ſmertelijk is vergeeten zullen: Nademaal nu hunne familiehoope op mijne Hervorminge (het ſtuk dat hun naaſt aan 't hart legt) weder geheel zal leevendig worden; als zijnde het een geloofs-artikel bij hen, dat indien ik trouwe, Bekeeringe en Vernederinge natuurelijk zullen volgen.

Nog Mowbray nog ik zullen uwe *mondlijke* noodiginge ter Begraaveniſſe aanneemen. Wij hebben geen behaagen in die akelige uitwendigheden. En wat belangt de eere, welke men onderſtelt met zulk eene bijwooninge te bewijzen aan de gedagtenis van eenen verſtorvenen vriend, waarom zouden wij iets doen om te ſmaalen op die geenen

nen, welke het tot eene mode gemaakt hebben om deeze ſtaatſie over te laaten voor volk, 't welk zij *ten dien einde huuren!*

Vaarwel, en wees vrolijk. Gij kunt nu niets meer doen voor den armen Belton, al gingt gij over hem zitten huilen tot uws leevens einde toe.

LVII. BRIEF.

De Hr. BELFORD, *aan* ROBERT LOVELACE, *Schildkn.*

Saterd. den 26. Aug.

Donderdag namiddag was ik tegenwoordig bij het openen van des armen Beltons Teſtament, waarin hij mij tot zijn eenigen Executeur heeft ingeſteld, en mij een Legaat gemaakt van honderd guinies; die ik ſchenken zal aan zijne ongelukkige Zuſter, welke hij zo veel goedheid niet beweezen heeft, als ik denke dat hij behoorde gedaen te hebben. Hij heeft ook aan Mowbray, Tourville, U zelven, en Mij, elk twintig ponden beſproken, tot een ring om ter zijner gedagteniſſe te draagen.

Na dat ik eenige bijzondere bevelen gegeven had omtrent de toebereidzels, die tot zijne begraavenis gemaakt moeſten worden, ging ik naar ſtad; dog dewijl het Donderdag-avond laat wierd voor

dat ik in dezelve kwam, en ik vermoeid was bij gebrek van ruſt in verſcheidene nagten te vooren, en naar en dof van geeſt (ik konde het niet helpen, Lovelace) vergenoegde ik mij met mijne pligtpleeginge te zenden aan de onſchuldige Lijderes, en om te verneemen naar haaren toeſtand.

Mijn knegt ſprak Juff. Smith, die hem betuigde, zeer blijde te zijn dat ik in de ſtad gekoomen was; want dat de Lady erger was, dan ze nog was geweeſt.

Het is onmogelijk eenig begrip te maaken van den inhoud van haaren Brief aan u; of om dien inhoud overeen te brengen met het gebeurde, hetwelk ik u hebbe mede te deelen.

Ik was giſteren (Vrijdag) ogtend te Zeven uuren al aan het huis van Smith; en vond dat de Lady even was uitgegaen in een draagſtoel naar de gebeden in de Kerk van St. Dunſtan: Zij was te ongeſteld om tegen Zes uuren uit te geraaken naar de Kerk van Covent Garden; en was genoodzaakt om zig naar haaren draagſtoel te laaten leiden, onderſteund van Juffr. Lovick. Zij zogten haar wel te overreeden om niet uit te gaen; dog zij zeide niet te weeten of dit wel niet de laatſte gelegenheid mogt zijn, dieze hebben zoude. Juffr. Lovick, vreezende dat zij in de Kerk erger worden mogt, ging haar vooruit derwaards.

Juffr. Smith vertelde mij, Dat zij Woensdagavond zo ſlegt in ſtaat was, dat zij begeerd had het Bondteken te ontvangen; en dat hetzelve haar diesvolgens was toegediend door den Predikant van de Parochie: Welken zij verzogt alle gele-

gen-

genheden waar te neemen, om haar bij te ſtaen in haare ernſtige Voorbereidinge.

Dit beloofde de heer te zullen doen: En des ogtends kwam hij eens aan om te verneemen naar haaren toeſtand; en wierd op de eerſte aandieninge toegelaaten! Hij bleef omtrent een half uur bij haar; en toen hij beneden kwam, zeide hij, met zijn aangezigt ter zijde gewend, en eene ſtootende ſtem, „ Juffr. Smith, gij hebt eene En„ gel in uw huis. ——— Ik zal t'avond we„ der bij haar koomen, op haare begeerte, en „ zo dikwijls, als ik denke dat het haar aange„ naam zijn zal. „

Haare toegenomene zwakheid, ſchreef zij toe aan de onruſt, die zij door uw toedoen had uitgeſtaen; en aan eenen Brief, dien zij ontvangen had van haare Zuſter, welken zij dienzelven dag beantwoordde.

Juffr. Smith vertelde mij, dat haar twee onderſcheidene perſoonen aan huis geweeſt waaren, de een Donderdag ogtend, de andere tegen den avond, om te verneemen naar den ſtaat van haare gezondheid; en het ſcheen als of zij laſt hadden ten dien einde van haare nabeſtaenden; maar zij verzogten niet om haar te ſpreeken, alleen vraagden zij zeer naaukeurig naar de geenen die haar bezogten (bijzonderlijk, ſchijnt het, naar *mij*: Wat konden zij daarmede dog meenen?) naar haare leevenswijze, en de koſten die ze maakte; en een derzelver vraagde, op welke wijze zij dezelve goed maakte; op welk laatſte, Juffr. Smith zeide, dat zij had geantwoord, zo als de waarheid was, dat zij genoodzaakt was geweeſt om eenige van haa-

haare kleederen te verkoopen, en daadlijk in beſprek was om zig van nog meer te ontdoen; waarop de vraager (een zedig oud man, als een boer 'er uitziende) zijne handen om hoog ſloeg, en zeide, Goede God! ——— dit zal eene droevige, droevige tijdinge zijn voor iemand! Ik geloove dat ik het niet moet melden. Dog Juffr. Smith zeide, Zij verzogt dat hij het *al* deed, hij mogt koomen van wien hij wilde. Hij ſchuddede zijn hoofd, en zeide, Indien zij ſtierf, zou de bloem der wereld uitgaen, en de familie, tot welke zij behoorde, zou niet meer dan eene gemeene familie zijn (a). Ik vond behaagen in des mans uitdrukkinge.

Mogelijk zijt gij nieuwsgierig om te weeten, hoe zij haaren tijd doorbragt, wanneer zij gedrongen was haar logement te verlaaten om u te ontwijken.

Juffr. Smith berigt mij, „ Dat zij zeer onge„ ſteld was, toen zij 's Maandags-morgens uit„ ging, en zugtede als of haar hart zou breeken, „ wanneer zij beneden kwam, en terwijl zij door „ den winkel naar de koets ging, met haare „ Waakſter bij haar, zo als gij mij voorheen verwit„ tigd hadt: Dat zij den koetſier (welken zij „ voor den geheelen dag gehuurd had) gebood „ maar ergens heen te rijden, waar kon niet ſchee„ len, als het maar in de ruime Lugt was: Hij „ reed diesvolgens met haar naar Hamſtead, en „ van daar naar Highgate: Daar pleiſterde zij in „ het Klos-baan-huis, ten uiterſten ſlegt in ſtaat „ zijn-

(a) Deeze man kwam van haaren Neef Morden; zo als men hierna zal zien, in de LXXXVI. en XC. Brieven van dit Deel.

„ zijnde, en na datze het ontbijt genomen had,
„ gebood zij den koetſier zagtlijk te rijden, waar-
„ heen het ook mogt weezen. Hij kroop den weg
„ langs naar Muswell-hill, en leide daar op in ee-
„ ne herberg, alwaar zij zig twee uuren met ſchrij-
„ ven bezig hield, ſchoon boven maate zwak en
„ flaauw; tot dat het middagmaal, hetwelk zij ge-
„ ordonneerd had, wierd binnen gebragt: Zij
„ tragtede iets te nuttigen; maar konde niet:
„ Haar eetluſt was weg, geheel weg, zeide zij.
„ En toen ſchreef zij nog drie uuren aan een:
„ Waarna zij, vadzig zijnde, een weinig ſluimerde
„ in een leuningſtoel. Toen zij ontwaakte, ge-
„ bood zij den koetſier zeer langzaam naar de ſtad
„ te rijden, en haar te brengen aan het huis van
„ eene vriendin van Juffr. Lovick; welke zij,
„ volgens affpraak, daar vond: Dog zig ten ui-
„ terſten ſlegt in ſtaat bevindende, wilde zij het
„ waagen om laat naar huis te keeren, ſchoon zij
„ van de Weduw hoorde, dat gij daar geweeſt
„ waart; en reden had om een affchrik te hebben
„ van uw gedrag. Zij zeide, Te bemerken, dat
„ 'er geen kans was om u te mijden: Zij was be-
„ dugt, dat zij niet veel uuren leeven zoude, en
„ het was niet onmogelijk dat de ſchok, welken
„ het zien van u haar zou toebrengen, haar lot
„ bepaalde in uwe tegenwoordigheid.

„ Zij ging diesvolgens naar huis. Zij hoor-
„ de het verhaal van uwe verbaazende buitenſpoo-
„ righeden, met handen en oogen dikwijls om
„ hoog geſlagen; en deeze woorden 'er tuſſchen
„ inmengende, Ergerlijk ſchepzel! Onverbeterlij-
„ ke deugniet! en, Zal niets hem ernſtig maaken?

„ En

„ En niet in ſtaat zijnde om de gedagten te verdraa-
„ gen van eene zamenkoomſt met eenen man, die
„ zo verhard was, nam zij vroeg des morgens
„ haaren gewoonen draagſtoel, en liet zig bren-
„ gen naar den Temple-trap, werwaards zij haare
„ waakſter vooruit gezonden had, om te maaken
„ dat 'er eene roeij-ſchuit in gereedheid was (want
„ haare vermoeidheid van 's dags te vooren maak-
„ te haar onbekwaam om eene koets te verdraa-
„ gen); en toen wierd zij geroeid naar Chelſea,
„ daarze het ontbijt nam; en na eens omgeroeid
„ te zijn, nam zij haar intrek in de Zwaan te
„ Brentford-Aight, daar zij het middagmaal hield;
„ en zij wilde daar geſchreeven hebben, maar kon-
„ de niet gereeven worden met redelijk goede
„ pennen, of inkt, of een afgezonderd vertrek;
„ en toen verder naar Richmond vaarende, roei-
„ den zij haar te rug naar Mortlake; daar zij aan
„ land ging, en Thee dronk in een huis, 't welk
„ haar ſchuitevoerder haar aanprees. Zij ſchreef
„ daar een uur lang: en keerde toen weder te rug
„ naar de Temple; en daar aangeland zijnde,
„ maakte zij door een van de Schuitevoerders een
„ draagſtoel te krijgen, en wierd dus gebragt naar
„ de vriendin der Weduwe, gelijk 's avonds te
„ vooren; daar zij de weduw weder vond, die
„ haar berigtede, dat gij dien dag 'er tweemaal om
„ haar geweeſt waart.

„ Juffr. Lovick gaf haar den Brief van haare
„ Zuſter (a); en zij was zo zeer aangedaen van
„ deszelfs Inhoud, dat zij tweemaal zeer nabij aan
„ het bezwijmen toe was; en zij weende bitter-
„ lijk;

(a) Zie Brief LX. van dit Deel.

„ lijk, zo als Juffr. Lovick aan Juffr. Smith ver-
„ telde; zig eenige ſterker uitdrukkingen laatende
„ ontvallen, dan zij ooit van haare lippen ge-
„ hoord hadden, ten aanzien van haare vrienden;
„ dezelve wreed noemende, en klaagende over
„ ſlegte ondienſten die men haar deed, en ondeu-
„ gende gerugten die tegen haar verwekt waaren.

„ Terwijl zij dus ontſteld was, kwam Juffr.
„ Smith tot haar, met berigt, dat gij daar ten der-
„ denmaale geweeſt en even weg gegaen waart
„ (een half uur na Negen) haar betuigd hebben-
„ de, hoe beſcheiden en eerbiedig gij u houden
„ zoudt; dog dat gij vaſt beſlooten hadt om haar
„ te zien, het mogt gaen hoe het wilde.

„ Zij zeide, het was hard, dat men haar niet
„ kon toelaaten in vreede te ſterven: Dat haar lot
„ zeer geſtreng was: Dat zij begon te vreezen,
„ dat ze zig niet zou kunnen onthouden van te
„ morren, en haare ſtraffe grooter te agten dan
„ haare misdaad: Dog zig onmiddelijk herſtellen-
„ de, trooſtede zij zig daarmede, dat haar leeven
„ maar kort zou zijn, en met de verzekeringe van
„ een beter. „

Uit hetgeen ik gemeld hebbe, zult gij met mij beſluiten, dat de Brief haar gebragt door Juffr. Lovick (welks opſchrift gij zagt dat met de hand van haare Zuſter geſchreeven was) die Brief niet zijn konde, op welks inhoud *datgeen* gegrond was, 't welk zij aan u ſchreef, bij haare t' huis koomſt. En egter weeten nog Juffr. Lovick, nog Juffr. Smith, nog de dienſtmaagd der laatſte, van eenigen anderen die haar gebragt zij. Dog alzo de vrouwen mij verzekerden, dat zij meiderdaad aan

u geſchreeven *had*, wierd ik verligt van eene agterdogt, welke ik had begonnen te voeden, dat gij (tot eenig oogmerk, 't welk ik niet giſſen konde) den Brief van haar verdigt hadt, waarvan gij mij een afſchrift zondt.

Woensdag-ogtend, toen zij uwen Brief ten antwoord op den haaren ontving, zeide zij, De Nood mag wel te regt de Moeder der Vindinge genoemd worden ——— Maar Tegenſpoed is de Proef der Opregtheid —— Ik hoope niet dat ik een onverſchoonelijken ſtap gedaen hebbe —— En daar hield zij ſtil voor een minuut of twee; en zeide toen, Nu zal het mij miſſchien vergund worden om in vreede te ſterven.

Ik bleef tot dat zij inkwam. Zij was blijde dat ze mij zag; dog zeer zwak zijnde, zeide zij, dat ze moeſt gaen zitten, voor dat zij den trap konde opgaen: En dus trad zij in den agterwinkel; leunende op Joffr. Lovick: En toen zij was gaen zitten, „ Ik ben blijde dat ik u zie, mijn Hr. „ Belford, zeide zij; Dat *moet* ik zeggen ——— „ de kwaadſpreekers mogen zeggen wat zij wil„ len. „

Ik verwonderde mij over deeze uitdrukkinge (a); dog konde haar niet in de reden vallen.

Och! mijn Heer, zeide zij, ik ben jammerlijk geſold. Uw vriend, die mij niet met eere wilde laaren leeven, wil mij niet gunnen om in vreede te ſterven. Gij ziet in welken ſtaat ik ben. Hebbe ik niet eene groote veranderinge ondergaen in deeze week? Dog het is alles ten beſte. Dog zo ik om langer

(a) Deeze wordt verklaard in den LXII. Brief van dit Deel.

ger leeven wenſchte, moeſt ik zeggen, dat uw vriend, uw barbaarſche vriend, mij grootlijks *benadeeld* heeft.

Zij was zo heel zwak, zo kort van adem, en haare woorden en gebaaren waaren zo beweegelijk, dat ik gedrongen was om van haar af te treeden; de twee vrouwen en haare Waakſter ook haare aangezigten ter zijde wendende, en weenende.

Ik hebbe, Madam, zeide ik, eenige dagen aan een een zeer ijzelijk tooneel voor mijne oogen gehad. Mijn arme vriend Belton is 'er niet meer. Hij verliet giſteren ogtend de wereld in zulke vreezelijke doods-angſten, dat de indruk, mij daarvan bijgebleeven, mijn geeſt *zo verzwakt* heeft ——

Ik wilde haar niet gaarn doen denken, dat mijne droefheid voortkwam uit den zwakken ſtaat, waarin ik haar beſchouwde, uit vreeze van haar moedloos te zullen maaken.

Dat ſtrekt alleen, mijn Hr. Belford, ſprak zij tuſſchen beiden, om denzelven te *verſterken*, indien een behoorelijk gebruik van dien indruk gemaakt worde. Dog ik zou wel gaarn gezien hebben, nademaal gij eene zo menſchlijke aandoeninge hebt van die naare omſtandigheid, dat gij daarvan een verhaal hadt kunnen ſchrijven aan uwen ligtvaardigen vriend, in den ſtijl en ſchrijftrant, welken gij magtig zijt. Wie weet welk eene aandoeninge hetzelve, als koomende *van* een Medegenoot en *aangaende* een Medegenoot, op hem mogt gemaakt hebben.

Dat *had* ik gedaen, gaf ik haar te kennen, op zodanige wijze, dat ik geloofde dat het eenige uitwerkinge op u gehad had.

Zijn gedrag voor korten nog gehouden in

deeze eerelijke familie, zeide zij, en zijne wreede vervolginge van mij, geeven maar weinig hoope, dat hij van iets ernſtigs of ſombers eenige aandoeninge kan krijgen.

Wij hadden eenig geſprek omtrent Belton's gedrag op zijn ſterf-bed, en ik meldde haar verſcheidene bijzonderheden van des armen mans ongeduld en wanhoope; naar welke zij zeer aandagtig luiſterde; en zij maakte fraaije aanmerkingen over het onderwerp van het Uitſtellen der Bekeeringe.

Een Brief en Pakje wierden haar door een man te paard gebragt van Juffer Howe, terwijl wij te zamen ſpraken. Zij ging van ons af naar boven om denzelven te leezen; en terwijl ik in geſprek was met Juffr. Smith en Juffr. Lovick, kwamen 'er de Doctor en Apotheeker te zaamen in. Zij bekragtigden mijne vreeze, ten aanzien van den gevaarlijken ſtaat waarin zij is. Zij waaren beide onderrigt van de nieuwe blijken van onverzoenbaarheid in haare vrienden, en van uwe vervolgingen: En de Doctor zeide, Hij zoude om de geheele wereld nog de onvergeevelijke Vader willen zijn van die Lady, nog de man die haar in deeze wederwaardigheid gebragt had. Haare kragten zijn ten einde: Zij moet ſterven, zeide hij: Daar is geen kans om haar te behouden. Maar hoe ik mijzelven, waare ik de een of de ander der menſchen die ik noemde, naderhand zou kunnen trooſten, dat kan ik niet zeggen.

Wanneer haar te kennen wierd gegeven, dat wij alle drie te zamen waaren, verzogt zij ons om boven te koomen. Zij ſtond op om ons te ontvangen,

gen, en na dat zij twee of drie algemeene vraagen ten aanzien van haare geſteldheid beantwoord had, rigtede zij zig tot ons, op de volgende wijze.

Voor zo verre het zou kunnen gebeuren, zeide zij, dat ik u drie heeren te zamen niet wede zag, zo laat mij deeze gelegenheid waarneemen om mijne verpligtingen jegens u alle te erkennen. Ik ben onuitſpreekelijk verpligt, mijn Heer, aan U, en aan U, mijn Heer [nijgende jegens den Doctor en jegens Mr Goddard] voor uwe *meer* dan vriendlijke, uwe *vaderlijke* zorg en bekommeringe voor mij. Goedertierenheid is in uw beroep, durve ik zeggen, wel verre van eene zeldzaame hoedanigheid te zijn, nademaal gij *door* uw beroep zelf Heeren van fatzoen zijt: Maar zo veel minzaamheid, zo veel goedertierenheid, gebeurde nooit een verlegen ſchepzel, als mij van u heeft mogen gebeuren. Dog ik hebbe trouwens altoos aangemerkt, dat daar iemand zig verlaat op de Voorzienigheid, dezelve nooit feilt een nieuwen vriend te verwekken voor elk ouden, die hem afvalt.

Deeze heer [zig jegens mij buigende] die zommige luiden denken, dat een van de laatſte moeſt geweeſt zijn, welken ik in gedagten zou neemen om tot mijn Executeur te ſtellen —— is niettemin (zo vreemd is de keer, welken de zaaken genomen hebben,) de eenige welken ik daartoe kiezen kan; en derhalven hebbe ik hem gekoozen tot dat liefdewerk, en hij is zo goed geweeſt om hetzelve aan te neemen: Want al hoe rijk ik mijzelve ook mag beroemen te zijn, ik ben eer zodanig *regtswegen*, tegenwoordig, dan *metterdaad*. Ik herhaale derhalven mijne nederige dankbetuigingen aan u

alle drie, en ſmeeke God dat hij U en den Uwen [ieder van ons aanziende] honderdvouwige vergeldinge doe van de vriendlijkheid en gunſt, welke gij mij betoond hebt; en dat het in de magt van U en de Uwen, tot aan het einde der tijden zijn mag, om eer weldaaden te *bewijzen*, dan gedrongen te zijn om dezelve te *ontvangen*. Dit is eene godlijke magt, heeren: Ik verheugde mij daarin eertijds eenigermaate; en veel meer nog in het vooruitzigt, 't welk ik had, dat dezelve aan mij vergroot zou worden; ſchoon ik het verdriet gehad hebbe van het tegendeel te ondervinden, en genoegzaam aan ieder een verpligtinge te moeten hebben, welken ik gezien of ontmoet hebbe: —— Dog alles oorſpronglijk, door mijne eigene ſchuld; dus behoore ik de ſtraffe te draagen zonder morren; En ik hoope dat ik zulks doe. ——— Vergeef mij deeze onbehoorelijke redenen: Een dankbaar hart, welk het vermogen ontbreekt waarom het wenſcht, om zig overeenkoomſtig met zijne eigene beweegingen uit te drukken, zal dikwijls niet weeten wat behoorelijk zij der tonge te beveelen; en nogthans onbekwaam om zijne overvloeijende erkentenis in te toomen, zal het de tong dringen om dwaaze en laffe dingen te zeggen, liever dan dat het zou ſchijnen zig aan ondankbaar ſtilzwijgen ſchuldig te maaken. Nog eens dan, ik danke u alle drie voor uwe vriendlijkheid jegens mij: En God Almagtig doe u die vergoedinge, welke ik u tegenwoordig niet kan doen!

Zij ging van ons af naar haar kabinetje met overloopende oogen; en zij liet ons ſtaen zien op malkanderen.

Wij

Wij waaren naauwlijks tot onszelven gekoomen, wanneer zij geheel vergenoegd, blijmoedig, en glimlachende tot ons wederkeerde. Doctor, zeide zij, (ziende dat wij bewoogen geweeſt waaren) gij wilt mij wel verſchoonen wegens het medelijden dat ik in u verwekke; en dat wilt gij ook wel, Mr. Goddard, en gij, mijn Hr. Belford; want het is een medelijden, dat alleen van edelmoedige natuuren kan betoond worden; en voor zulke natuuren is de ſmerte *aangenaam*, indien ik zo mag ſpreeken, welke zulk een medelijden vergezelt. Dog dewijl ik nog eenige weinige voorbereidingen te maaken hebbe, en niet gaarn (ſchoon ter verligtinge van des Hren. Belfords toekoomende zorgen, hetwelk een gedeelte is, en behoort te zijn van mijne behartiginge) meer zou willen onderneemen, dan het waarſchijnelijk is, dat mij tijd verleend zal worden om te volbrengen, zoude ik wel van u verzoeken om mij uw gevoelen te melden [Gij ziet mijne manier van leeven; en gij moogt verzekerd zijn, dat ik niets moedwillig doen zal ter verkortinge van hetzelve] hoe lang het mogelijk zou kunnen duuren, voor dat ik mag hoopen verloſt te worden van alle mijne onluſten.

Zij ſtonden beide beteuterd, en keeken malkanderen aan. Schroom niet om mij te antwoorden, zeide zij, met elke lieve hand den arm drukkende van ieder heer; met die vermengde vrijheid en ingetogenheid, welke de maagdlijke zedigheid, gepaard met welbewuſte deſtigheid, alleen vertoonen kan, en met een helder ernſtig gezigt, Zegt mij, hoe lang gij denkt dat ik het mag uithouden?

En gelooft mij, heeren, hoe korter gij mij betuigt dat mijn tijd waarſchijnelijk zijn zal, hoe grooter trooſt gij mij verleenen zult.

Met welk eene aangenaame droefheid, zeide de Doctor, vervult gij de zielen der geenen, die het geluk hebben van met u te verkeeren, en de gelukkige gemoedsgeſteldheid te beſchouwen, waarin gij zijt! Hetgeen gij binnen weinige dagen voorleeden ondergaen hebt, heeft u veel gekrenkt: En zo gij nieuwe onluſten van dien aart mogt krijgen, zoude ik 'er niet voor willen inſtaen of gij het wel zoudt kunnen uithouden —— En daar hield hij op.

Hoe lang, Doctor? ——— Ik geloove dat ik nog wel een weinig moeijelijkheid meer zal krijgen ——— Daar vreeze ik voor —— Dog daar kan ſlegts een ding gebeuren, hetwelk ik niet taamelijk gemaklijk zal kunnen draagen —— Hoe lang dan, mijn Heer? ——

Hij zweeg ſtil.

Een veertien dagen, mijn Heer?

Hij zweeg nog al ſtil.

Tien dagen? —— Eene Week? —— Hoe lang, mijn Heer? met eenen glimlachenden ernſt.

Indien ik *moet* ſpreeken, Madam, Indien gij geen beter behandelinge krijgt, dan u kortlings bejegend is, vreeze ik —— Daar hield hij weder ſtil.

Waarvoor vreeſt gij, Doctor? Vrees niet — Hoe lang, mijn Heer?

Dat een veertien dagen of drie weeken de wereld mogelijk van den ſchoonſten bloem derzelver zal berooven.

Een

Een veertien dagen of drie weeken nog, Doctor? ——— Dog Gods wil geſchiede! Ik zal evenwel op deeze wijze volkoomen tijd genoeg hebben, indien mijne kragt en verſtand mij maar bijblijft, om alles te verrigten wat ik nu voorneemens ben te doen. En dus, mijne Heeren, zal ik u maar nogmaal dankzeggen [zig tot elk van ons wendende] voor alle uwe goedheid jegens mij; en dewijl ik Brieven te ſchrijven hebbe, zal ik u niet langer ophouden ——— Alleen, Doctor, gelief mij nog eenige van die druppels te ordonneeren: Zij helderen mij een weinig op, als ik flaauw ben; en het viſitegeld in zijne onwillige hand ſteekende —— Gij weet de voorwaarde, mijn Heer! ——— Daarop zig wendende tot Mr. Goddard, Gij zult wel zo goed zijn, mijn Heer, om 't avond of morgen eens bij mij aan te kijken, naar dat gij gelegenheid hebt: En gij, mijn Hr. Belford, zult begeeren te vertrekken om toebereidzels te maaken tot den laatſten pligt voor uwen overleeden vriend: Dus wenſche ik u eene goede reize, en hoope u te zien als dat verrigt is.

Zij ging daarop van ons, met een blijmoedig en helder weezen. De twee heeren gingen te zamen weg. Ik ging beneden tot de vrouwen, en wierd van dezelve, haar daarnaar gevraagd hebbende, gewaar, dat Juffr. Lovick haar deezen dag nog twintig guinies ſtond te brengen, voor eenige andere van haare vercierzelen.

De Weduw vertelde mij, dat zij de vrijheid genomen had van haar te vraagen, wat reden zij dog had om, tot zo groot nadeel, geld daarvan te

maaken; en dit bragt het volgende kort en aandoenlijk geſprek tuſſchen haar voort.

Niemand van mijne vrienden zal iets van het mijne willen draagen, zeide zij. Ik zal eene groote menigte ſraaij goed nalaaten. —— En wat belangt, waartoe ik het geld van nooden hebbe —— Ontzet u niet. —— Maar onderſtel eens dat ik het behoefde om een huis te koopen?

Gij ſpreekt eene verborgenheid, Madam. Ik begrijpe u in 't geheel niet.

Wel, Juffr. Lovick, dan zal ik mijzelve verklaaren. ——— Ik hebbe een man, niet eene vrouw, tot mijn Executeur: En denkt gij, dat ik aan zijne bezorginge iets wil overlaaten, dat mijn eigen lighaam betreft! —— Nu, Juffr. Lovick, glimlachende, begrijpt gij mij wel?

Juffr. Lovik weende.

O foeij! vervolgde de Lady, derzelver traanen opdroogende met haaren eigen neusdoek, en haar eene kus geevende, waarom deeze genegene zwakheid voor eene, met welke gij maar zo korte wijl bekend geweeſt zijt? Waarde, goede Juffr. Lovick, bedroef u niet wegens mij over een vooruitzigt, waarmede ik reden hebbe om wel in mijn ſchik te zijn; dog ga morgen naar uwe vrienden, en breng mij het geld, hetwelk zij overeengekoomen zijn om u te geeven.

Dus blijkt het duidelijk, Lovelace, dat zij van meeninge is om haar *laatſte* huis te beſtellen! Dat is regt bedaardheid van gemoed; dat is bezadigheid van hart, bij de aandoenlijkſte gelegenheid! ——— Dit is inderdaad grootmoedigheid! —— Zoudt gij, of zoude ik, met alle onze ongeſtuime

me vermetelheid, en beſchadigende valſche dapperheid, dus wel kunnen te werk gaen? —— Arme Belton! hoe ongelijk was uw gedrag!

Juffr. Lovick berigt mij, dat de Lady geſproken heeft van eenen Brief, dienze ontvangen had van haaren geliefden godgeleerden Dr. Lewen, in den tijd van mijn afweezen; en van een antwoord, 't welk zij daarop had weerom gezonden. Dog Juffr. Lovick is van beider inhoud onkundig.

Als gij den Brief ontvangt, welken ik nu ſchrijve, zult gij zien, welk wel haaſt het einde zijn zal van alle uw verongelijkingen van deeze godlijke Lady. Ik zegge, *als gij dien ontvangt*; want ik zal denzelven eenigen tijd ophouden, op dat gij het niet in uwe herſens mogt krijgen (onder voorwendzel van gevoelig te zijn, om dat gij door haaren Brief misleid zijt) om haar weder lastig te vallen.

Dewijl deeze Brief mij door zijne lengte heeft opgehouden, zal ik nu niet voor morgen naar Epſom vertrekken.

Ik moeſt gemeld hebben, dat de Lady aan mij verklaarde, welke dat *een ding* was, hetwelk zij vreesde dat gebeurende haar moeijelijkheid mogt veroorzaaken. Het was een ſchroom voor hetgeen de uitſlag zou kunnen zijn van een bezoek, hetwelk, zo als zij onderrigt was, de Colonel Morder voorhad *u* te geeven.

LVIII. BRIEF.

De Eerw. Dr. LEWEN, *aan Juffer* CLARISSA HARLOWE.

Vrijdag, den 18 *van Aug.*

Steunende, waardſte en altoos-geëerde jonge Lady, op uwe voorgaende gunſt, en op uw goed gevoelen van mijn oordeel en opregtheid, kan ik niet nalaaten van een weinig regels tot u te rigten, over uwen tegenwoordigen ongelukkigen toeſtand.

Ik zal niet te rug zien op de maatregels, tot welke gij of *geleid* of *gedreeven* zijt: Dog zal ten aanzien van *dezelve* alleen zeggen, dat ik van gedagten ben, dat gij het minſt te beſchuldigen zijt van alle jonge Ladys, welke ooit uit gelukkige tot ongelukkige omſtandigheden zijn vervallen; en ik ben niet in gebreke gebleeven van dit zelve te zeggen, daar ik hoopte dat mijne vrijmoedigheid beter zou zijn opgenomen, dan ik het verdriet gehad hebbe van te bevinden.

Waarom ik nu voornaamlijk ſchrijve, is, om u aan te zetten ter uitvoeringe van een ſtuk van regtvaardigheid jegens u zelve, en jegens uwe Sexe, met voor den Regter bij pleidooij het leeven te eiſchen (ik ben verzekerd, dat zijn leeven in uwe magt is) van den ondeugendſten en godlooſten

ſten menſch, gelijk hij zijn moet, die zo ſnoodlijk kon handelen, als ik verſtae dat de Hr. Lovelace bij u gehandeld heeft.

Ik ben zeer ziek; en ben nu genoodzaakt op mijn hoofdkuſſen te ſchrijven; mijne gedagten zijn verward; ik ben niet in ſtaat om die in orde te ſchikken: Ik zal mij derhalven op geen orde toeleggen: Maar ſlegts om u in 't algemeen mijn gevoelen op te geeven. ——— En dat is, Dat uw Godsdienſt, uwe Pligtmaatigheid jegens uwe Familie, de Pligt welken gij aan uwe Eere verſchuldigd zijt, en zelf Liefde tot uwe Sexe, u verbinden om Openbaar Getuigenis te draagen tegen deezen zeer ondeugenden karel.

En laate ik 'er nog eene andere bedenkinge bijvoegen: Dat gij, door dit middel, de ongelukken zult voorkoomen, welke 'er anders gebeuren mogen tuſſchen uwen Broeder en den Hr. Lovelace, of tuſſchen den laatſten en uwen Neef Morden, die, zo als ik hoore, is overgekoomen, en van beſluit dat u regt moet gedaen worden.

Eene bedenkinge, welke uwe Conſcientie behoort te raaken [Vergeef het mij, mijne waardſte jonge Lady, ik denke nu bezig te zijn, met mijnen pligt te betragten]; en van meer belang bij u te zijn, dan de harddrukkende krenkinge van uwe Zedigheid, welke ik wel bewuſt ben dat het verſchijnen tegen hem in een openbaar Geregts-hof zulk eene Lady als u moet aanbrengen; en welke, ik vermoede, dat uwe voornaame zwaarigheid zijn zal. Dog ik weete, Madam, dat gij deftigheid genoeg bezit om op eene *betaamelijke* wijze de bloozingen der naakſte waarheid te draagen, wanneer

neer noodzaakelijkheid, regtvaardigheid en eere het van u vorderen. Boeven en Vrouwenſchenders zouden *inderdaad* worden aangemoedigd, en meeſt van diegeenen, welke het grootſt afgrijzen hadden van hunne daaden, indien de geſchondene Zedigheid nooit aanklagte had te doen over de verongelijkinge, welke zij van haare ſchelmſche bevegters had ontvangen.

Met een woord, de Herſtellinge van de oneere uwer familie aangedaen, hangt nu van uwe eigene willekeur af: En welke een van deeze twee middelen alleen kan herſtellen; te weeten, of den beleediger te trouwen, of hem in Regten te vervolgen. Bittere keuze voor eene ziel zo kieſch als de uwe!

Hij, en alle zijne vrienden, verſtae ik, houden bij u aan om het eerſte: En het is zekerlijk u alle vergoedinge, welke hij in zijne magt heeft om te doen. Dog mij is verzekerd, dat gij *hunne* aanhoudende verzoeken, en de *zijne*, hebt afgeſlagen met de verontwaardiginge en veragtinge, welke zijne vuile bedrijven verdiend hebben: Dog egter, dat gij niet weigert uwe Chriſtelijke vergiffenis tot hem uit te ſtrekken, welke hij met zo weinig reden verwagten kan, mids dat hij u niet verder ontruſte.

Maar, Madam, de geregtlijke vervolginge, welke ik u aanraade, zal uwe tegenwoordige en toekoomende bevrijdinge van op nieuw door zulken ſnooden aanvaller ontruſt te worden, niet laaten afhangen van zijne *beleefdheid:* Ik zou denken, dat een zo edele en zo regt-opgeleide geeſt, als de u-

we,

we, niet zou willen toelaaten, dat dezelve daarvan afhing, indien gij het helpen kondt.

En kunnen beleedigingen van eenige zoort wel *eigenlijk* en *regt vergeven* worden, voor dat wij het in *onze magt* hebben *om dezelve te ſtraffen*? Te betuigen dat men die vergeeft, terwijl wij onder de ſmerte of oneere van dezelve zugten, zal bij zommige maar voor eene ſnorkende genade geagt worden van eene bloôhartige ziel, die beeft om zig over dezelve gevoelig te toonen. Het hulpmiddel, 't welk ik voorſtelle, is geſtreng; maar welke ſmerte kan geſtrenger zijn dan de verongelijkinge? of hoe zal men gelooven, dat de verongelijkingen ons drukken, over welke wij nooit op eene eerelijke wijze onze klagten inbrengen?

Ik ben verzekerd, dat Juffer Clariſſa Harlowe hoe zeer ook verongelijkt en onderdrukt, onwankelbaar blijft bij haare beginzels van eere en deugd: En ſchoon zij eer zou willen ſterven, dan *verdienen* dat haare eerbaarheid in twijffel wierd getrokken; nogthans zal zij geen waarheid voor oneerbaar agten, die te voorſchijn gebragt moet worden ter verdeediginge van de zaak der onnozelheid en kuisheid. Weinig, zeer weinig onderſcheid is 'er, mijne waardſte jonge Lady, tuſſchen een *geſmoord* getuigenis, en een *valſch*.

Het is eene vreezelijke omſtandigheid, bekenne ik nogmaal, voor eene jonge Lady van uwe kiesheid, verpligt te zijn om eene zo aanſtootlijke Gebeurtenis te vermelden in een openbaar Geregtshof: Dog het is eene nog erger blaam, dat ze eene zo doodlijke beleediginge zou laaten doorgaen zonder daarover gevoelig te zijn.

Con

Conſcientie, Eere, Regt, zijn aan uwen kant: En Zedigheid zou, bij zommigen, ſlegts een ijdele naam geagt worden, indien gij de voorſchriften der eerſtgemelde weigerdet te gehoorzaamen.

Ik ben geraadpleegd, bekenne ik, over dit onderwerp. Ik hebbe het als mijn gevoelen gemeld, dat gij den overgegeven karel in regten behoordet te vervolgen ——— Dog zonder mijne redenen daarvoor. Deeze hield ik agter, met voorneemen om dezelve, zonder dat iemand 'er van weete, aan u voor te draagen, op dat het beſluit, indien het zo zij als ik wenſche, geheel *van u zelve* koomen mag.

Ik zal 'er alleen bijvoegen, dat, waaren de rampen die u zijn overgekoomen, het lot geweeſt van eene van mijne eigene kinderen, dezelve mij niet *meer* hadden kunnen aandoen, dan de uwe mij aangedaen hebben. Mijn eigen kind beminne ik: Dog u beminne ik en eere ik beide: Nademaal u te beminnen, zo veel is als deugd, verſtand, voorzigtigheid, en alles te beminnen, wat in eene vrouw goed en edel is.

Daar ik alle deeze zo zeer geſchonden agte door de verongelijkingen, die gij geleeden hebt, zult gij wel gelooven, dat de kennis van uwe wederwaardigheden meer druk veroorzaakt heeft, dan ik in ſtaat ben om uit te drukken, aan

Uwen opregten Hoog agter, en
nederigen Dienaar,

ARTHUR LEWEN.

Nu

Nu zo even verſtae ik, dat uwe Zuſter, op regtmaatig gezag, u dit gebruik van regtsmiddelen zal voorſlaen. Ik ben nederig van gedagten, dat de reden waarom gij *van den beginne af* niet tot deezen ſtap beſluiten kondt, was, dat gij niet wiſt, of dezelve wel geſchieden zou met *Goedvinden en onderſteuninge van uwe Nabeſtaenden.*

LIX. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan den Eerw.* *Dr.* LEWEN.

Saterdag, den 19 van Aug.

Eerwaardige en Dierbaare Heere,

Voor dat ik uwen toegenegen en welkoomen Brief ontving, dagt ik, dat ik nog Vader, nog Oom, nog Broeder meer had; nog naauwlijks eenigen vriend onder mijne voorgaende begunſtigers uit uwe Sexe. Nogthans, daar ik u zo wel kende, en geen reden had om mijzelve te betigten met eenen zondigen wil, was ik te misprijzen (ſchoon ik zelf had getwijffeld aan de aanhoudinge van uw goed gevoelen) dat ik verwaarloosde de proef te neemen, of ik hetzelve verbeurd

had, dan niet; en indien ik het verbeurd had, of ik mij niet, *op eene eerelijke wijze*, in hetzelve herſtellen konde.

Dog het was aan verſcheidene oorzaaken te wijten, mijn Heer, dat ik dit niet deed; ten deele aan *ſchaamte*, als ik dagt hoe hoog ik, in mijne gelukkiger dagen, bij u in agtinge plegt te ſtaen, en hoe zeer ik in dezelve moeſt gedaald *zijn*, nademaal die geenen, welke zo veel nader betrekkinge tot mij hadden, van mij afzagen; ten deele aan *diepe verlegenheid*, welke het vernederd hart doet wantrouwen; en het mijne ſchroomen deed om het gelijkaartig gemoed in het uwe aan te ſpreeken, welke eenigermaate voor mij de plaatze van alle de evengenoemde waarde nabeſtaenden, die ik verlooren had, vervuld zoude hebben.

Daarbij, Zo ongenegen, als ik zomtijds was, dat men van *mij* mogt denken, als of ik gezind was een *ſtreng* te maaken tegen diegeenen, welke mijn pligt en neiginge beide mij bevalen te eerbieden: Zo lang *voortgeſleept* tuſſchen *hoope en twijffel*: Zo *weinig mijne eigene meeſteres* op den eenen tijd; zo bevreesd op den anderen van *ongelukken te zullen veroorzaaken of te wege brengen*; en geen aanmoediginge hebbende om te hoopen, door *uwe gunſtige aanleidinge*, dat het aangenaam zou zijn dat ik mij tot u vervoegde; ——— ſchroomende, dat mijne nabeſtaenden u bewoogen hadden tot ſtilzwijgen ten minſten (a) ———

DEE-

(a) Het ſtijf bezoek, hetwelk deeze goede Godgeleerde zig had laaten beweegen om aan haar te geeven, zo als D. II. bl. 267. 268. gemeld word, (hetwelk zij egter te edelmoedig

DEEZE ——— Dog waarom dus te rug te zien op het voorleedene zonder dat het eenig nut kan doen? ——— Ik *moeſt* ongelukkig zijn ——— Om gelukkig te *worden*, dat is mijne hoope! ——— Op die hoope mij derhalven verlaatende, zal ik zonder eenige verder vooraſſpraak, een weinig regels ſchrijven (indien ik aan *u* ſchrijvende *maar* weinig ſchrijven kan) ten antwoord op het onderwerp van uwen minzaamen Brief.

Gun mij dan verlof van te zeggen, Dat ik geloove dat uwe dringredenen in genoegzaam alle *andere* gevallen van Deezen aart onbeantwoordelijk zouden geweeſt zijn, behalven in dat van de ongelukkige *Clariſſa Harlowe*.

Het is zeker, dat ſchepzels, welke den aanſtoot van *openbaare ſchaamte* niet kunnen uitſtaen, dubbel zorgvuldig behooren te zijn om zig niet bloot te ſtellen aan het gevaar van in *heimelijke ſchuld* zig te verloopen, welke haar mogelijk daartoe zou kunnen brengen. Dog wat *mijzelve* belangt, onderſteld zijnde, dat 'er niets tegen in te brengen waare van wegens mijn verzwakkenden lighaamsſtaat; en onderſteld zijnde, dat ik van mijzelve had kunnen verkrijgen om tegen Deezen man in regten te verſchijnen; waare 'er geen reden om te dugten, dat men het einde, waarnaar mijne vrienden zo zeer wenſchen (te weeten, zijne welverdiende ſtraffe) niet bereikt zoude hebben, als men had koomen te zien, dat ik mijne toeſtemminge gegeven had om heimelijk bij hem te koomen, en in gevolge daarvan mij dwaaslijk zelve had laaten wegtroonen; en

dig was om hem te erinneren) had de Lady wel grond kunnen geeven om te denken, dat hij eer had overgeheld tot hunne partij, als den *kant der onderen*, dan tot de haare.

nog verder, dat ik niet in ſtaat geweeſt was om te vermijden van verſcheidene weeken lang onder een dak met hem te leeven; 't welk ik deed (niet alleen zonder klagten, maar ook) zonder eenige *reden* tot klagten te hebben?

Weinig zouden in een *Geregts-hof* eenige van die redenen (miſſchien over en weer gekaatſt, en met eene losbandige ſpotternij behandeld) ten mijnen voordeele gebaat hebben, welke *buiten een Geregts-hof*, en voor eene *afgezonderde* en *ernſtige* vergaderinge, het zwaarſt tegen hem zouden gewoogen hebben ——— Zulke, inzonderheid, als de ſchandelijke middelen waartoe hij zijne toevlugt genomen heeft. ———

Mij zou, ongetwijffeld, gereedlijk van *elken* mond zijn te gemoet gevoerd, dat ik mijzelve niet in de magt van zulk een man behoorde geworpen te hebben, en dat ik het tot mijn loon en voor lief moeſt neemen hetgeen mij was overgekoomen.

Dog al waare het Pleidooij met kragt doorgezet, en al waare hij zelf *ter dood gevonnisd*, kan men onderſtellen, dat zijne familie geen invloed genoeg gehad zoude hebben, om zijn pardon te verwerven wegens eene misdaad, van welke men al te geringe gedagten gemeenlijk heeft, ſchoon eene der grootſte, welke bedreeven kunnen worden tegen een ſchepzel, die haare eere waardeert boven haar leeven? ——— Terwijl ik beſchuldigd zou zijn van met bloeddorſtige oogmerken eenen man te vervolgen, welke mij al vroeg alle vergoedinge aanbood, die het in zijn vermogen is te doen?

En hadde hij *pardon* gekreegen, zoude het hem dan niet hebben vrijgeſtaen om zo veel kwaad te doen als ooit?

Ik durve zeggen, mijn Heer, zodanig is de ſtoutmoedigheid van den man, welken ik door mijn ongelukkig noodlot ben toegeworpen; en zodanig zijn wrok tegen mijne familie (welke dan zou geſcheenen hebben gebillijkt te worden door hunnen kenbaaren wrok tegen *hem*, en door hunne ernſtige poogingen om hem zijn leeven te beneemen); dat het hem niet gerouwd zoude hebben gelegenheid te vinden, van Mij, en mijnen Vader, Oomen, en Broeder, onder de oogen te koomen, voor de vierſchaar van een Geregts-hof, bij zulk eene gelegenheid. En zoude in dusdanigen geval (het zij hij vrijgeſproken waare, of pardon ontvangen hadde) de gramſchap niet van beide kanten hooger zijn geloopen? En zouden dan mijn Broeder, of mijn Neef Morden, wel veiliger zijn dan nu?

Hoe verzwaaren deeze bedenkingen mijne fout! Mijne beweegredenen waaren in het eerſt wel niet te misprijzen: Dog ik hadde die uitmuntende waarſchuwinge vergeten, van welke ik egter niet onkundig was, *Dat wij geen kwaad behooren te doen, op dat 'er goed uit voortkoome.*

Ten vollen overtuigd van de reinheid van mijn hart, en van de ſtandvaſtigheid mijner beginzelen [Waarom mag ik, dus genoopt zijnde, niet zeggen hetgeen waarvan ik mij bewuſt ben, en egter zonder de blaam van zondige trotsheid; nademaal alles ſlegts mijn pligt is, en ik ten uiter-

ſten onverſchoonelijk zijn zoude, konde ik niet met regt zeggen hetgeen ik zegge! —— Hiervan ten vollen overtuigd] heeft hij aangebooden mij te Trouwen. Hij heeft zijn berouw beleeden: Ik hebbe reden om te denken dat het een *opregt* berouw is, ſchoon miſſchien niet een *Chriſtelijk*. En zijne edele nabeſtaenden (vriendelijker jegens de arme Lijderes dan haare eigene) hebben, op dezelve overtuiginge, en zijne eigene niet onedelmoedige bekenteniſſen, zamengeſpannen om hunne voorſpraak bij mij aan te wenden ter zijner *vergiffeniſſe* en *aanneeminge*. Schoon ik in het laatſte gedeelte van hunne voorſpraak niet bewilligen kan, hebt gij, mijn Heer, uit de beſte Regels, en het *godlijkſt* Voorbeeld, mij niet geleerd de verongelijkingen te vergeeven?

De verongelijkinge, welke ik van hem ontvangen hebbe, is inderdaad van de hoogſte zoort, en zij ging gepaard met omſtandigheden van onmenſchlijke en voorbedagte ſnoodheid; nogthans, God zij gedankt, heeft zij mijn gemoed niet bezoedeld; zij heeft mijne zeden geen nadeel toegebragt. Dat dit zo is, daarvoor hebbe ik trouwens den ondeugenden man niet te danken. Geen ſlegt gedrag is daarop gevolgd. Mijn wil is ongeſchonden. Het kwaad (ten aanzien van *mijzelve*, en niet van mijne *vrienden*) is enkel lighaamlijk. Geen ligtgeloovigheid, geen zwakheid, geen gebrek van waakzaamheid, hebbe ik mijzelve te verwijten. Ik hebbe, door Gods Genade, gezegepraald over de ſlimſte aanſlagen. Ik ben hem ontvlugt. Ik hebbe hem verworpen. Den man, welken ik voormaals had kunnen beminnen, ben

ik

ik in ſtaat geſteld om te kunnen veragten: En zal de *Liefde* mijne zegepraal niet volkoomen maaken? En zal ik daarin mij niet *verheugen*! —— En waarin zou mijne zegepraal beſtaen, indien hij mijne vergiffenis verdiende? —— Arme man! Hij heeft wel wat verlooren met mij te verliezen! Ik hebbe den hoogmoed van dus te denken, om dat ik denke mijn eigen hart te kennen. Dog ik niets met hem te verliezen.

Dog ik hebbe nog eene *andere* reden in te brengen, welke alleen genoeg zou geweeſt zijn (zo als ik mij verbeelde) om den inhoud van uwen zeer minzaamen en vriendlijken Brief te beantwoorden.

Ik weete, mijn dierbaare en eerwaardige vriend, de geeſtlijke leidsman en beſtierder van mijne gelukkiger dagen! Ik weete, dat gij mij wel zult toeſtaen, mijn beſt te doen om mijzelve in deeze liefderijke geſteldheid te brengen, als ik u melde hoe nabij ik mijzelve agte te zijn aan dat groot en gedugt oogenblik, in welk, en in de vuurige voorbereidinge tot welk zelf, alle gevoel van beleedigінge of verongelijkinge, welke de onſterflijke ziel niet aangaet, behoort verſlonden te worden in hooger en gewigtiger beſpiegelingen.

Dus veel wat *mijzelve* belangt.

En ter voldoeninge van mijne *vrienden* en *begunſtigers*, is Juffer Howe'er op geſteld om alle die Brieven en ſtukken bewaard te hebben, welke mijne geheele geſchiedenis in een waaragtig ligt zullen ſtellen. De goede Dr. Lewen is een van de voornaamſte dier vrienden en begunſtigers.

De waarſchuwinge, welke door middel van die papieren kan gegeven worden aan alle zodanige jonge ſchepzelen, die mij gekend of van mij gehoord mogen hebben, zal mogelijk van meer kragt zijn tot het gewenſchte einde, zo als ik mij nederig vermeete te denken, dan mijne verſchijninge voor een Geregts-hof kon geweeſt zijn, om te pleiten op eenen twijffelagtigen uitſlag, onder de nadeelige omſtandigheden, welke ik gemeld hebbe. En indien gij nu, mijn waarde en braave Heer, na alles wel overwoogen te hebben, van *dit* gevoelen zijt, en ik dit kon te *weeten* koomen, zoude ik het als een bijzonder geluk aanmerken; als die alzo zeer als ooit begeerig ben om geregtvaardigd te zijn, zo veel ik kan, in uwe oogen.

Het is mij leed, mijn Heer, dat uwe ongeſteldheid u gebragt heeft tot de noodzaakelijkheid van op uw hoofdkuſſen te moeten ſchrijven. Maar hoe zeer ben ik verpligt aan die genegene en edelmoedige bekommeringe voor mij, die u heeft *aangedreeven*, zo als ik zeggen mag, om eenen Brief, zo veel vaderlijke regels behelzende, te ſchrijven, met zo veel ongemak voor u zelven!

De Almagtige zegene u, dierbaare en eerwaardige Heer, voor alle uwe goedheid jegens mij, zo wel van langen tijd voorleeden, als voor die welke mijne tegenwoordige dankbaarheid vordert! Gun mij bij aanhoudinge uwe agtinge tot den einde toe, gelijk gij mijn eerbied hebt, en zult hebben! En laat mij u verzoeken om uwe gebeden; de *aanhoudinge*, moeſt ik zeggen, van uwe gebeden; want ik twijffele niet, of ik hebbe

be dezelve altoos gehad: En aan dezelve is het, misschien, ten deele verschuldigd (zo wel als aan uwe godvrugtige lessen, door mijne vroeger jeugd mij ingeprent) dat ik in staat geweest ben om den Weerstand te bieden, dien ik gebooden hebbe; schoon alles, waarom gij gebeden hebt, mij niet vergund is van die Godlijke Wijsheid, die weet wat best is voor zijne arme schepzelen.

Mijne gebeden voor *u* zijn, Dat het Gode behaagen moge u weder te herstellen aan uwe liefhebbende kudde, en na zo veel leevens-jaaren als geschikt zullen zijn tot *zijnen* dienst, en tot *uw eigen* genoegen, ons eene gelukkige zamenkoomst te verleenen in die gezegende gewesten, naar welke gij mij, zo wel door *Voorbeeld*, als door *Lessen*, geleerd hebt te haaken!

CLARISSA HARLOWE.

LX. BRIEF.

Juffer ARAB. HARLOWE, *aan Juffer* CL. HARLOWE.

Ten antwoord op den haaren aan haaren Oom ANTONIJ *van den* 13. *Aug* (a).

Maandag, den 21. *Aug.*

Zuſter KLAARTJE,

Ik merk uit uw Brieven aan mijne Oomen, dat zij zo wel als ik, in ongunſt bij u ſtaen, om dat zij hun gedagten regt uit aan u hebben geſchreven.

Wij kunnen 't niet helpen, Zuſter Klaartje.

Gij denkt het der moeite niet waard, merk ik, om voor de tweedemaal aan te houden om den Zeegen, welke gij voorgeeft dat gij zo ernſtig begeert. Gij denkt, buiten twijffel, dat gij uw pligt gedaan hebt met daarom te verzoeken: Dus zult gij u Daarmede geruſt ſtellen, onderſtel ik, en het aan uw beleedigde ouders overlaaten om naderhand berouw te hebben, dat zij den *Hunnen* niet gedaan hebben, met dien, op het *eerſte* woord, aan u te geeven; en niet zulk een onderzoek omtrent u te doen, als gij denkt dat behoorde geſchied te zijn. Een ſchoone aanmoediging om te ver-

(a) Zie Brief. XXXVIII.

verneemen na een weggeloopen Dogter! die met haaren vent aanhout, zoo lang als hij met haar wilde aanhouden! Het berouwt u ook (in uw *vol gemoed*, zo als gij het zeediglijk noemt) dat gij aan mij geſchreeven hebt.

Dus is het niet waarſchijnelijk, merk ik, dat wij meer zullen worden aangezogt op deeze wijze.

Wel dan, nademaal het 'er dus mede geleegen is, Zuſter Klaartje, zo laat ik mij, *met alle needrigheidt*, tot u vervoegen met een voorſlag of twee; waarop gij *gunſtiglijk* zult gelieven te antwoorden.

Gij moet dan weeten, dat ons van verſcheidene kanten is te kennen gegeven, dat gij op zulk een wijze behandelt zijt van den ſchurk, met wien gij zijt weggeloopen, dat hij zijn leeven zou moeten verbeuren voor zijn misdaad, indien die behoorlijk kon beweezen worden. En uit uw eigen gezeggen ſchijnt ons toe iets te blijken, dat daarna wel gelijkt.

Indien 'er, Klaartje, iets meer dan enkel klanken en gemaakte taal zij in hetgeen uit uw *vol gemoed*, en uw *welbewuſte pligtmaatigheid* voortkoomt; en indien het waarheid zij, waarvan Juffr. Norton en Juffr. Howe ons verwittigt hebben; zoo kunt gij noch uw character bij ons, en bij de wereld rechtvaardigen in alles, behalven in uw ſchandaleus Wegloopen; en het Gerecht zal dan den ſchurk wel kunnen vinden: En konden wij hem maar aan den galg brengen, wat een verdienſtelijke wraak zou dat zijn voor onze geheele verongelijkte familie, en voor de onnoozelen die hij verleidt

leidt heeft, zo wel als de behoudenis van veele andere voor het bederf.

Laat mij derhalven weeten (*zoo het u belieft*) of gij geneegen zijt voor den Rechtbank te verſchijnen, om *Uzelve*, en *Ons*, en uwe *Sexe*, dit recht te doen? Zoo *niet*, Zuſter Klaartje, dan weeten wij wat wij van u hebben te denken; want nog *gij* nog *wij* kunnen meer nadeel lijden, als wij geleeden hebben van de ſchande van uw val: En zo gij het *wilt* doen, zullen de Hr. Ackland en de Advocaat Derham beide bij u koomen om *behoorelijk* u te *ondervraagen*, en een Opſtel te maaken van uwe Hiſtorie, om daarop een pleidooij aan te vangen, indien 'er genoeg grond toe is om dat te doen, met zoo groote waarſchijnlijkheidt van wel te zullen ſlaagen als waarmede men ons berigt, dat het bepleit kan worden.

Dog uit hetgeen Juffr. Howe te kennen geeft, is het niet waarſchijnelijk, dat dit zal ingewilligd worden; want het is datgeen dat zij u eens aan de hand gaf, ſchijnt het, door haar leevendige Dogter, dog te vergeefs (a); en daarbij moogt gij u wijders, wel moogelijk niet zoo voorzigtig gedraagen in zommige zeekere punten, als dat de weg van het openbaar Recht voor u zou openſtaan; welk zoo het waar is, dan zij ons lieven Heer u genadig!

Nog een woord ſlegs ten aanzien van den bovengemelden voorſlag: ——— Uw hoogagter, Dr. Lewen, is vaſt van gevoelen, dat gij den ſchurk proces behoort aan te doen.

Dog indien gij hiertoe niet wilt verſtaen, heb ik

(a) Zie Br. XLIX. van het VI. Deel.

ik u een anderen voorſlag te doen, en dat wel in den naam van iedereen van de familie; hetwelk is, dat gij wilt denken om na Penſylvanie te gaan, om daar eenige jaaren uw verblijf te houden, tot dat alles is overgewaaid: En indien het God belieft u te ſpaaren, en uwe ongelukkige ouders, tot dat zij kunnen geruſt zijn, dat gij u als een waare en volkoomen boetvaardige gedraagt; ten minſten, tot dat gij Een en twintig jaar zijt; dan moogt gij te rug koomen op uw eigen Goed, of men kan de opkoomſten daarvan aan u derwaards zenden, zo als gij het verkiezen zult. Dit Tijdperk ſtelt mijn Vader, om dat de *Coſtuim* het zo medebrengt; en om dat hij denkt, dat uw *Grootvader* hetzelve behoorde geſteld te hebben; en, mag *ik* 'er wel bijvoegen, om dat gij door uw fraaij gedrag ten vollen beweezen hebt, dat gij *Agttien* jaar oud zijnde noch niet in ſtaat waart om uzelve te regeeren. Arme zuffende, ſchoon goede oude man! ——— Uw Grootvader, hij dagt ——— Dog ik wil ook niet al te geſtreng zijn.

De Hr. Hartley heeft eene Zuſter, die weduw is, te Penſylvanie, bij welke hij wil aanneemen, dat gij in de koſt kunt leggen, en die een zeedige, verſtandige, en beleezene vrouw is. En indien gij daar eens wel en behouden waart, zoude het uw Vader en Moeder ontlaſten van een weereld van zorgen, en vreeze, en ſchande; en is iets, naar mij dunkt, waarom gij voor alle dingen behoorde te wenſchen.

De Hr. Hartley wil aanneemen, dat gij alle gemak en genoegen op uw overtogt zult hebben, die met uw rang en middelen overeenkoomen; en

hij

hij heeft belang in een ſchip, dat binnen een maand te zeil gaet; en gij moogt uwe geheimbewaarſter Hanna medeneemen, of wie gij wilt van uwe *nieuwer* kenniſſen. Men onderſtelt, dat gij niet vergezelt zult worden als van uw eigene Sexe.

Dit is het dat ik u had mede te deelen; en indien gij mij met een Antwoord wilt begunſtigen (hetwelk de man, die deezen brengt, woensdag morgen zal koomen afhaalen) zal het zeer toegeevend zijn.

ARABELLA HARLOWE.

LXI. BRIEF.

Juffer CL. HARLOWE, *aan* ARAB. HARLOWE.

Dingsdag, den 22 van Aug.

Schrijf aan mij, mijne onbermhartige Zuſter, op zodanige wijze als het u belieft, ik zal u altoos dankbaar zijn, dat gij nog eenige agt op mij geeft. Maar (denk van mij wat gij wilt) ik kan Mr. Ackland en den Advocaat niet ſpreeken over zulk eene zaak, als waarvan gij gewag maakt.

Onze lieve Heere zij mij inderdaad wel ge-

genadig! Want niemand anders wil mij genade bewijzen.

Zekerlijk gelooft men, dat ik een ſchepzel ben, die alle ſchaamte verlooren hebbe, anders kon men niet in gedagten neemen om twee *Heeren* met zulk eene boodſchap aan mij te zenden.

Hadde mijne *Moeder* (of kon de *Zedigheid* hebben toegelaaten dat Gij het onderzoek deedt) de bijzonderheden van mijne droevige gebeurtenis van mij vereiſcht, of waare *Juffr. Norton* laſt gegeven om dezelve van mij te ontvangen, mij dunkt het zou veel gevoegelijker geweeſt zijn: En ik vermeete mij te denken, dat het ook meer met het character van iedereen zou hebben overeengekoomen, indien men dezelve van mij vereiſcht had, voor dat 'er zulk een zwaar oordeel over mij geſtreeken wierd, als 'er geſtreeken is.

Ik *weete* wel, dat dit het gevoelen is van Dr. Lewen. Hij is zo goed geweeſt om hetzelve door eenen vriendlijken Brief bij mij aan te dringen. Ik hebbe op zijnen Brief geantwoord; en zulke redenen gegeven, welke ik hoope dat *hem* voldoen zullen. Ik zou wel wenſchen, dat men het der moeite waardig agtede, hem te verzoeken om mijn Antwoord eens te zien (a).

Op

(a) Om haaren Brief, behelzende de redenen waarop zij zig beroept, wierd niet gevraagd; en Dr. Lewen's dood, die ras na dat hij denzelven ontvangen had voorviel, was de reden, dat dezelve niet aan de familie wierd medegedeeld, voor dat het te laat was om den dienſt te doen, welken men daarvan had mogen verwagten.

Op uw ander voorſtel, om naar Penſylvanie te gaen, is dit mijn antwoord ——— Indien 'er binnen eene maand niets gebeure, hetwelk mijne ouders en vrienden al zo kragtdaadiglijk kan ontlaſten van die wereld van zorgen, en vreeze, en ſchande, waarvan gij gewag maakt, en ik *dan* in ſtaat ben om aan boord van een ſchip gebragt te worden, zal ik bereidwillig mijn Vader en Moeder gehoorzaamen, al waare ik verzekerd dat ik op de reize ſterven zoude. En indien het mij kan vergeven worden dat ik dit zegge (Want het koomt inderdaad niet voort uit eenen geeſt van betaaldzettinge) gij zult dan, in ſtede van mijne arme gedienſtige, dog weezenlijk onbeſtraffelijke Hanna, uwe Lijs Barnes over mij ſtellen; aan welke ik mijn geheel gedrag zal hebben te verantwoorden. En ik zal zorg draagen, dat zij zig het vergezellen van mij niet hebbe te beklaagen.

Ik ſtae niet min verzet dan ik moeijelijk ben over de uitſlagen, welke gij en mijn Oom Antonij beide doet, van *nieuwe* ſtukken van wangedrag in mij! —— Wat kan dog met dezelve bedoeld worden?

Ik zal u niet te kennen geeven, Juffer Harlowe, hoe veel druk ik hebbe van uwe geſtrengheid, en hoe veel nadeel ik daardoor lijde, en door uwe onbermhartige Ligtvaardigheid van ſtijl, om dat men hetgeen ik zeggen zoude, wel als enkel *klank* en *gemaakte taal* zou kunnen opneemen, en om dat ik weete dat men daarmede *bedoelt*, mogelijk wel uit een *genegen* oogmerk, om mij te vernederen. Alles wat ik

ik derhalven zeggen zal, is dit, Dat men zijn oogmerk niet miſt, indien het dat is.

Dog niettemin (mijzelve, zo veel mogelijk is, ontdoende van alle gevoeligheid) zal ik alleen bidden, dat de Hemel u, om *u zelver* wille, een minzaamer hart verleene, dan gij tegenwoordig ſchijnt te hebben; nademaal ik overtuigd ben, dat een minzaam hart een grooter zegen is voor zijnen bezitter, dan het voor eenig ander menſch kan zijn. In deeze overtuiginge onderteken ik mij, mijne waarde Bella,

Uwe altoos-toegenegene Zuſter,

CL. HARLOWE.

LXII. BRIEF.

Juffr. NORTON, *aan Juffer* CLARISSA HARLOWE.

Ten antwoord op den haaren van Donderdag den 17 Aug. (a).

Dingsdag, den 22 van Aug.

Mijne waardſte jonge Lady,

De Brieven, die gij mij gezonden hebt, ſtiere ik u nu te rug met de hand, die u deezen brengen zal.

Het is mij onmogelijk om uit te drukken, hoe zeer ik van dezelve ben aangedaen geweeſt, en

(a) Zie Br. XL.

en van uwen laatſten van den 17 den. Inderdaad, mijne waarde Juffer Klaartje, gij zijt zeer hard behandeld; dat zijt gij inderdaad! En indien gij ons ontrukt wierd, welk eene ſmerte en welk eene ſtraffe leggen zij op tegen zigzelve, in de drukkende nagedagten, welke hunne ligtvaardige oordeelen en onvergeevelijkheid hun zullen veroorzaaken!

Dog ik merke wel, waaraan de wreede Brief van uwen Oom Antonij te wijten is, als mede een, van welken gij nog meer gedrukt zult worden [God helpe u, mijn arm lief kind!] als dezelve u ter hand koomt, geſchreeven van uwe Zuſter, met voorſlagen aan u (a).

Hij wierd giſteren voltrokken om aan u te zenden, weete ik; en ik geeve u daarvan kennis, op dat gij uw hart moogt verſterken tegen den inhoud van denzelven.

De beweegredenen, welke hen alle tot deeze geſtrengheid doen overhellen, indien dezelve wel gegrond waaren, zouden alle geſtrengheid wettigen, welke zij betoonen konden; en terwijl zij gelooven, dat ze zodanig zijn, zijn Zij en Gij beide even zeer te beklaagen.

Zij zijn te wijten aan het berigt van dien bemoeijzugtigen Hr. Brand, die hun kundſchap gebragt heeft (uit den een of anderen, die uw vijand moet zijn in de buurt omtrent u) dat gij bezoeken ontvangt, die ten hoogſten berispelijk zijn, van een man van een ongebonden character, en een Boezem-vriend van den Hr. Lovelace; die dikwijls bij u

(a) Zie Br. Lx.

u alleen is; zomtijds wel twee of drie maalen op een dag.

Lijsje viert haare tong ten deezen aanzien veel bot, en alle uwe vrienden zijn maar al te gereed om te gelooven, dat de zaaken niet zijn zo als ze behooren; hetwelk mij doet wenſchen, dat al zijn de oogmerken van dien heer nog zo eerelijk, gij alle verkeeringe met hem geheel en al kondt laaten vaaren.

Iets van deezen aart wierd voorheen van Lijsje aan mij te kennen gegeven, dog zo donkerlijk, dat ik niet kon zeggen wat ik daarvan maaken moeſt; en dit deed mij daarvan zulk eene *algemeene* meldinge maaken, als gij vondt in mijnen laatſten.

Uw Neef Morden is bij hen geweeſt. Hij trekt zig uwe ongelukken boven maate aan; en alzo zij niet gelooven willen, dat de Hr. Lovelace u zou willen trouwen, heeft hij vaſtgeſteld om te gaen naar het huis van Lord M. op dat hij uit des Hren. Lovelace's eigen mond verneemen moge, of zijn oogmerk is om u Dat regt te doen of niet.

Hij wierd ten uitterſten geſtreeld van iedereen bij zijne eerſte aankoomſt; maar mij wordt verteld, dat 'er tegenwoordig eenige kleine verkoelinge is tuſſchen hem en hunlieden.

Ik had gehoopt, dat ik deezen Brief van den Hr. Brand (een onbezonnen bemoeij-ziek man!) eens te zien zoude krijgen: Dog het ſchijnt dat dezelve giſteren aan den Hr. Morden gegeven is om te leezen, en hij heeft dien mede genomen.

God zij uw trooſt, mijne waarde Juffer! Dog ik ben inderdaad boven maate ontroerd van de ge-

dagten, welke nog wel de uitſlag moge zijn van alle deeze dingen. Ik ben, mijne beminde jonge Lady,

Uwe zeer toegenegene en getrouwe

JUDITH NORTON.

LXIII. BRIEF.

Juffr. NORTON, *aan Juffer* CLARISSA HARLOWE.

Dingsdag, den 22 van Aug.

Na dat ik den ingeſlooten gezegeld had, ontving ik de eere van een ſtil bezoek van uwe Moeij Hervey; die in een zeer zukkeligen ſtaat geweeſt is, en verſcheidene weeken voorleeden haare kamer heeft gehouden; en maar even is begonnen uit te gaen.

Zij verlangde, zeide zij, om mij te zien, en met mij te weenen, over het hard lot, dat haare beminde Nigt was overgekoomen.

Ik zal u een getrouw verſlag geeven van hetgeen tuſſchen ons voorviel; alzo ik verwagte, dat het u, over het algemeen, eenige hoope en trooſt verleenen zal.

„ Zij had zeer veel deernis met uwe goede „ Moeder, welke zij mij verzekerde dat verpligt is „ een gedrag te houden, vlak ſtrijdig met haare ei-

„ ge-

„ gene neigingen; gelijk zij zelve, bekende ze,
„ ten grooten deele had moeten doen.

„ Zij zeide, dat de arme Lady met groote moei-
„ te te weerhouden was van uwen Brief aan haar te
„ beantwoorden; welke (dus was de uitdrukkinge
„ van uwe Moeij) bijkans het hart van iedereen
„ had doen berſten: Dat zij reden had om te
„ denken, dat zij nog haare toeſtemminge gege-
„ ven had tot het ſchrijven van uwe Oomen, nog
„ haare goedkeuringe aan hetgeen die geſchreeven
„ hadden.

„ Zij is verzekerd dat zij u alle dier bemin-
„ nen; maar dat zij zo verre gegaen zijnde, niet
„ weeten hoe zij weder te rug zullen wijken.

„ Dat, hadde het *affchuwelijk eedgenootſchap*
„ het niet verhinderd, waarin uw Broeder ieder-
„ een betrokken had (alzo hij weigerde naar Schot-
„ land te vertrekken, voor dat hetzelve vernieuwd
„ was, en voor dat zij alle beloofd hadden in zijn
„ afweezen geen ſtap ter Verzoeninge te zullen
„ doen, dan met zijne toeſtemminge; en waarbij
„ de verſtoordheid van uwe Zuſter hen vaſt deed
„ blijven); alles zou voor deezen tijd al gelukkig-
„ lijk bedaard zijn.

„ Dat niemand wiſt welke ſmerten hun on-
„ buigzaam gedrag hun ſteeds toebragt, zedert gij
„ begonnen hadt in eenen zo zielroerenden en ne-
„ derigen ſtijl aan hen te ſchrijven.

„ Dat zij evenwel niet gezind waaren om te
„ gelooven dat gij en zo ongeſteld, en zo boet-
„ vaardig waart, als gij weezenlijk zijt; en nog
„ minder, dat het den Hr. Lovelace ernſt is met
„ zijne Aanbiedinge om u te Trouwen.

„ Zij is egter verzekerd, zegt zij, dat alles
„ wel haaſt te regt zal koomen. En wel te raſſer
„ wegens de aankoomſt van den Hr. Morden: Die
„ zeer ijverig op uwe zijde is.

„ Zij wenſchte wel om 's Hemels wil, dat gij
„ den Hr. Lovelace wildt aanneemen, al hoe on-
„ deugend hij geweeſt is, indien het hem nu ernſt
„ waare.

„ Het was altijd, zeide zij, een ſtuk van de
„ uiterſte verwonderinge voor haar geweeſt, dat
„ een zo dwaaze hoogmoed in haaren Neef Jakob,
„ om van zigzelven de *geheele familie* te maaken,
„ hen allen beweegen konde om eene verwant-
„ ſchap af te ſlaen met zulk eene familie, als die
„ van den Hr. Lovelace was.

„ Zij beweerde, dat uw weggaen met den Hr.
„ Lovelace de ongelukkigſte ſtap was voor uwe
„ eere, en uw belang, welken gij hadt kunnen
„ doen; want ſchoon gij den volgenden dag eene
„ geſtrenge beproevinge zoudt gehad hebben, dat
„ het egter waarſchijnelijk de *laatſte* zou geweeſt
„ zijn; en uwe zielroerende vermogens moeſten
„ u wel eenige van de partij tot vrienden ge-
„ maakt hebben —— ſlaende op uwe Moe-
„ der, op uw Oom Harlowe, op uw Oom Her-
„ vey, en haar zelve. „

Dog hier (op dat het berouw, dat gij het niet op den uitſlag van die bijeenkoomſt liet aankoomen, u, in uwen tegenwoordigen moedloozen ſtaat, niet te veel moge drukken) moet ik aanmerken, dat het een weinig maar al te klaar ſchijnt te blijken zelf uit dit gevoelen van uwe Moeij, dat men niet zo volſtrektlijk vaſt beſlooten had tot het

het voorneemen om allen dwang te mijden, nademaal uwe bevrijdinge van denzelven moeſt afhangen van eene partij, welke gij u onder hen te maaken hadt door uwe overreedelijke welſpreekendheid en pligtmaatige vertoogen.

„ Zij bekende, dat zommige van hen al zo „ zeer vreesden om onder uwe oogen te koomen, „ als gij kondt vreezen om onder de hunne te koo„ men: „ ——— maar waarom dat, indien hun voorneemen was om op de laatſte proeve uwe genegenheid in te volgen?

Uwe moeij vertelde mij, „ Dat Juffr. Willi„ ams (a) bij haar geweeſt was, en haar gevoe„ len gevraagd had of men het ook kwaalijk nee„ men zou, indien zij verlof verzogt om naar de „ ſtad te gaen, en haare *waardſte jonge Lady* „ *in haaren tegenſpoed* te vergezellen. Uwe „ Moeij wees haar naar uwe Moeder: Dog had „ daarvan niet meer gehoord.

„ Haare Dogter (Juffer Doortje) zeide zij, „ had menigmaal ernſtig ten dien zelven einde „ bij haar aangehouden; en met de grootſte vuu„ righeid haar verzoek vernieuwd, wanneer uw „ eerſte Brief hun ter hand kwam.

Uwe Moeij zegt, „ Dat zij toen zeer on„ paſlijk zijnde, daarover aan uwe Moeder ge„ ſchreeven had, hoopende dat het niet kwaalijk „ zou genomen worden, indien zij Juffer Door„ tje toeliet om naar u te gaen; dog dat uwe Zus„ ter, als van wegen uwe Moeder, haar antwoord„ de, Dat nu gij ſcheent aan de hand te koomen, „ en eene behoorelijke bezeffinge te krijgen van

(a) De voorgaende Huishoudſter op Harlowe-Plaatze.

„ uwe misdaad, gij geheelenal aan hunne eige-
„ ne behandelinge moeſt worden overgelaa-
„ ten.

„ Juffer Doortje, zeide zij, had geduurig
„ getreurd zeder zij de ondeugendheid van den
„ Hr Lovelace gehoord had; daarvan een dubbel
„ verdriet hebbende: Voor eerſt uit hoofde van
„ uw lijden; en vervolgens, om dat zij eene der
„ geenen geweeſt was, die zig verheugden over
„ uwe ontkoominge, en u ten dien opzigte ver-
„ deedigden: En zij had dieswegens eenige be-
„ ſtraffinge, en kwaadwilligheid ondergaen; in-
„ zonderheid van uwen Broeder en Zuſter; zo
„ datze zelden kwam op Harlowe-Plaarze. „

Maak het beſt gebruik van deeze berigten, mijne waardſte jonge Lady, tot uwe vertroofting.

Ik zal 'er alleen bijvoegen, dat ik, met de vuurigſte Gebeden om uwe Herſtellinge in Gezondheid en Gunſt, ben

Uwe altoos-getrouwe

JUDITH NORTON.

LXIV.

LXIV. BRIEF.

Juffer CL. HARLOWE, *aan Juffr.* JUDITH NORTON.

Donderdag, den 24 van Aug.

Het verhaal van zulk een geſprek, als tuſſchen mijne Moeij en u voorviel, zou mij vermaak gegeven hebben, hadde ik het voor eenigen tijd geleeden ontvangen, dewijl het dan een geeſt zou ontmoet hebben, die zig meer bevlijtigde dan de mijne *nu* doet, om verre af zijnde trooſt aan te grijpen in de hoope op een gunſtigen keer, die ten eenigen dage mijne geduldige pligtmaatigheid mogt beloond hebben.

Ik twijffelde niet aan de goedwilligheid van mijne Moeij jegens mij. Haare genegenheid trok ik niet in twijffel. Dog zullen wij ons verwonderen, dat Koningen en Vorſten zo weinig tegenſtand ontmoeten in hunne driften, al zijn die nog zo heftig, daar in eene bijzondere familie, eene Moeij, ja zelf eene Moeder in die familie, verkiezen kan om een voormaals begunſtigd kind tegen haare neiginge liever te laaten vaaren, dan zig aan te kanten tegen een heerſchzugtigen jongman, die zig gewapend had met het gezag van eenen Vader, welke zig eens bepaald hebbende, nooit eenige tegenſpraak kon dulden?

En zult gij mij wel *berispen*, zo ik zegge;

dat goed verſtand, en maagſchaplijke toegeevendheid, een weinig moet geërgerd zijn over de behandelinge, welke mij bejegend is; en zo ik bekenne, van gedagten te zijn, dat men groote ſtrafheid tegen mij geoeffend heeft? En egter ben ik nu geregtigd om het *ſtrafheid* te noemen door het oordeel van twee voortreffelijke Zuſters, mijne Moeder en mijne Moeij, die (zo als gij mij uit den mond van mijne Moeij berigt) erkennen, dat zij genoodzaakt geweeſt zijn om tegen mij aan te ſpannen, ſtrijdig met haare neigingen; en dat zelfs in een ſtuk, hetwelk zou kunnen ſchijnen mijn eeuwig welzijn te betreffen.

Dog ik moet op deezen voet niet voortgaen. Want kan de neiginge, van welke mijne Moeder heeft afgeſtaen, wel niet het uitwerkzel zijn van eene al te malle toegeevendheid, eer dan dat ik de toegeevendheid verdiene? En egter ben ik zo gemelijk knorrig, dat ik mij van het onderwerp moet afrukken.

Alles dan, wat ik ter deezer tijd daarover verder zeggen zal, is, dat al ſtond de bedoelde goedheid maar eene week na deezen aan mij vergund te worden, het mogelijk wel te laat zou kunnen zijn ——— Te laat, meene ik, om de vertroofſtinge aan mij te verleenen, welke ik daaruit zou wenſchen te trekken: Want welk eene kragtlooze Voorbereidinge moeſt ik gemaakt hebben, indien dezelve, tegen deezen tijd, mij niet verheven had boven ——— Maar boven wat? ——— Arm dwaalend ſchepzel! Ongelukkige zelfbedriegſter! Die zig boven niets verheven vindt! Nog bekwaam

kwaam om haar eigen zondig ongeduld te onder te brengen!

Dog om inder*daad* mij af te maaken van een onderwerp, waaraan ik mijzelve niet betrouwen durve; indien het zo te pas koome, geef mijne Moeij Hervey, geef mijne waarde Nigt Doortje, geef de braave Juffr. Williams te kennen, hoe uitneemend aangenaam haare vriendlijke oogmerken en zorg te mijwaards voor mij zijn: En, als zijnde dit de beſte wettiginge of billijkinge van haar gevoelen (nademaal ik weete, dat haare gunſt te mijwaards gegrond is op het geloof, dat ik de deugd beminde) geef haar te verſtaen, dat ik de deugd *bleef* beminnen tot op mijn laatſte uur, gelijk ik durve hoopen dat 'er gezegd mag worden; en verzeker haar, dat ik nooit de minſte *moedwillige* afwijkinge begaen hebbe, hoe ongelukkig ik ook geworden ben door eenen onbehoorelijken ſtap; welke egter niet aan onwaardige of verkeerde beweegredenen te wijten was.

Ik ben zeer bedroefd, dat mijn Neef Morden een beſluit genomen heeft om den Hr. Lovelace te ſpreeken.

Mijn ſchroom over deeze kundſchap is eene groote verminderinge voor het vermaak, 't welk mij verſchaft wordt door te weeten, dat hij mij nog bemint.

De Brief van mijne Zuſter aan mij is een zeer harddrukkende ——— Zo *noodloos*, zo *ſpotagtig* tergende! ——— Dog wegens het gedeelte daarvan, dat zo is, behoore ik eer medelijden met haar te hebben, dan mij daaraan zo veel te bekreunen, als ik doe.

Ik verwondere mij, wat ik dog den Hr. Brand mag gedaen hebben ——— Ik bidde God, dat die het hem en zijnen berigteren beide vergeeve, welke die ook zijn mogen. Dog indien de ergernis alleen ontſtae uit de bezoeken van den Hr. Belford, dan zal dezelve in zeer weinig tijds verijdeld worden. Ondertuſſchen zal het pakje, 't welk ik u zal zenden, voorheen gezonden aan Juffer Howe, *u* hoope ik voldoen, mijne waarde Juffr. Norton, aangaende mijne redenen voor het toelaaten van zijne bezoeken.

De tergende Brief van mijne Zuſter, en de Onbuigzaamheid van mijne dierbaarder vrienden ——— Dog hoe worden wij, ſchoon met verder af zijnde onderwerpen beginnende, geleid tot het ſtuk, 't welk naaſt aan het hart legt ——— Gelijk korts-gevatte ongemakken des lighaams alle te zamen loopen tot een gebroken of ongeſteld deel.

Ik zal afbreeken, met te verzoeken om uwe gebeden, dat ik mag gezegend worden met geduld en behoorelijke gelatenheid; en met u te verzekeren, dat ik ben, en tot het laatſte uur mijns leevens zijn zal

Uwe even dankbaare als toegenegene

CL. HARLOWE.

LXV.

LXV. BRIEF.

Juffer HOWE, *aan Juffer* CLARISSA HARLOWE.

Ten antwoord op den haaren van Vrijdag, den 11. *Aug.* (a).

Yarmouth, op het Eiland Wight; den 23. *Aug.*

Mijne waardſte Vriendin,

Ik hebbe de Brieven, en de Copijen der Brieven gelezen, met welke gij mij begunſtigd hebt: En ik zende dezelve met eene bijzondere hand te rug.

Ik ben ten uiterſten bekommerd over uwen ſlegten ſtaat van gezondheid: Dog ik keure alle uwe handelingen en voorzorgen goed, betreffende het aanſtellen van den Hr. Belford tot eene bedieninge, welke ik hoope dat nog hij, nog iemand anders zal behoeven waar te neemen, in veele, zeer veele jaaren.

Ik verwondere mij, en zo doen wij alle, over die grootheid van gemoed, welke u zo ſtandvaſtiglijk (in weerwil van zo veele aanlokzelen, welke geen andere vrouw zou kunnen wederſtaen, en in zulke hulpelooze omſtandigheden als waartoe gij ge-

(a) Zie Br. XXXVI.

gebragt zijt) den deugniet kan doen veragten; welke zo van harten veragt en verfoeid behoort te worden.

Welke moet wel de inhoud zijn van die Brieven van uwe nabeſtaenden, welke gij niet aan mij wilt mede deelen! —— Foeij hun! Hoe zwelt mijn hart! Dog ik durve niet meer zeggen —— Schoon gij nu zelve begint te denken, dat zij u met groote geſtrengheid behandelen.

Iedereen is hier zo ingenomen met den Hr. Hickman (en te meer wegens den gruwel, die hen bevangt tegen het character van den afſchuwelijken Lovelace) dat ik genoegzaam ter dood toe geplaagd ben om een dag te noemen. Dit heeft hem moed gegeven; en hield ik hem niet in den band, hij zou zig zo zorgloos en ongeſchikt gedraagen, als of hij van mij verzekerd waare. Ik ben gedrongen geweeſt om hem niet minder dan viermaalen te vernederen, zedert wij hier geweeſt zijn.

Ik deed hem nog kortlings eene geſtrenge boetdoeninge ondergaen wegens eenige onagtzaamheden, welke niet waaren over het hoofd te zien: Geen *voorbedagte*, zeide hij: Dog dat was eene armhartige verſchooninge, betuigde ik hem: Want waaren zij *voorbedagt* geſchied, hij zoude nooit meer in mijne tegenwoordigheid gekoomen zijn: Dat ze zo niet waaren, toonde zijn gebrek van aandagt en opmerkinge; en dat was onverſchoonelijk in eenen man, die ſlegts in den ſtaat zijner beproevinge was.

Hij hoopte, dat hij verder dan in een ſtaat van *beproevinge* gekoomen was, zeide hij.

En

En daarom, mijn Heer, mogt gij dan *zorgloozer* zijn! —— Dus voegt gij *ondankbaarheid* bij *onagtzaamheid*, en maakt hetgeen gij verdeedigt als een *toeval*, hetwelk zelf verſchooninge noodig heeft, tot een *opzet*, 't welk geen verdient.

Ik wilde hem in twee dagen niet zien, en hij was zo boetvaardig, en zo ootmoedig, dat ik bijkans mijzelve zou verwaarloosd hebben, om hem vergoedinge te doen: Want gelijk gij gezegd hebt, eene verſtoordheid, die te hoog geſteigerd is, loopt dikwijls uit op eene al te nederige vergoedinge.

Ik verlange om nader bij u te zijn: Dog dat moet nog niet weezen, ſchijnt het. Eijlieve, mijne waarde, laat mij beſcheid van u toekoomen, zo dikwijls als gij kunt.

Dat de Hemel uwen trooſt vermeerdere, en u herſtelle tot gezondheid, zijn de gebeden van

Uwe altoos getrouwe en toegenegene

ANNA HOWE.

P. S. Verſchoon mij, dat ik niet eer geſchreeven hebbe: Het is gekoomen door een klein reisje langs de kuſten, waartoe ik verpligt was mij te laaten vinden.

LXVI. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Juffer* HOWE.

Vrijdag, den 25 van Aug.

Gij zijt zeer verpligtende, mijne waarde Juffer Howe, met mij rekenſchap te geeven van u ſtilzwijgen. Ik was daarin geruſt, als die niet twijffelde of gij wierdt, onder zulke nabeſtaende en waarde vrienden, bij welke gij zijt, van ſchrijven afgetrokken door eene of andere zo aangenaame uitvlugt, hoedanig gij gemeld hebt.

Ik had gehoopt, dat gij ter deezer tijd, van die zeer rappe kuuren hadt afgeſtaen, over welke ik de vrijheid genomen hebbe van u te beſchuldigen, zo dikwijls als gij mij daartoe gelegenheid gegeven hebt; en dat is al *zeer* dikwijls geweeſt.

Ik was altoos zeer ernſtig jegens u over dit onderwerp: En dewijl het hier aankoomt op uw eigen toekoomend geluk en dat van eenen braaven man, moet ik hetzelve aanvatten, zo dikwijls gij u zelve te buiten gaet, al hadde ik geen dag meer te leeven; En ik ben inderdaad zeer ongeſteld.

Ik ben wel verzekerd, dat het uw oogmerk niet was, uwen toekoomenden Man mede te neemen

men naar het klein eiland, om hem als een onnozelen bloed en ſul te doen voorkoomen bij die geenen van uwe nabeſtaenden, welke hem nooit voorheen gezien hadden: Nogthans, denkt gij, dat het voor hen wel mogelijk is (al hoe wel bereid en vaſt van voorneemen zij zijn om behaagen in hem te vinden) om zig te weerhouden van over hem te lachen, als zij hem uwe grillige beſtraffingen zien lijden? Een zedig man behoort al zo min in *zijne eigene oogen* verkleind te worden, als in de oogen van *anderen*. Indien dat geſchiede, zal hij een miſtrouwen krijgen van zigzelven, hetwelk eene wangeſtalte zal geeven aan alles wat hij zeg of doet: En dit zal alzo weinig ſtrekken om uwe eigene keuze, als om de goedkeuringe te billijken, welke hem bij uwe vrienden verleend wordt, of dat het tot zijne eigene agtinge kan ſtrekken.

Ik houde veel van een gedienſtig, en zelf een *nederig* gedrag in eenen man jegens de vrouw, welke hij ten huwelijk verzoekt. Het is eene blijk van zijne beleefdheid, en ſtrekt om haar dat gevoelen van zigzelve te geeven, hetwelk men onderſtellen mag dat eener ſchaamagtige verdienſte noodig is te worden ingeboezemd. Dog indien de vrouw hetzelve met geweld vordert, toont zij noch haare eigene beleefdheid noch dankbaarheid: ſchoon ik moet bekennen, dat zij haare kloekmoedigheid toont. Ik gaf u al reden om te verwagten, dat ik zeer ernſtig tegen u zijn zoude.

O mijne waarde, dat het mijn lot had mogen zijn (voor zo verre het mij niet vrijſtond ongehuwd te leeven) eenen man te hebben aangetroffen, jegens

welken ik edelmoedig en onbedwongen hadde kunnen handelen!

De Hr. Lovelace, zo als nu duidelijk blijkt, om een voorwendzel tegen mij te hebben, betigtede mijn gedrag jegens hem van ſtijfheid en afkeerigheid. Gij dagt, op eenen tijd, dat ik mij eenigermaate aan Preutsheid ſchuldig maakte. Men behoort iets toe te geeven in moeijelijke Omſtandigheden, welke dikwijls den ſchijn van gelegenheid te geeven ter berispinge onvermijdelijk maaken. Ik verdiende geen beſchuldiginge van hem, die de mijne moeijelijk maakte. En gij, mijne waarde, indien ik met eenigen anderen man hadde te doen gehad, of hadde hij maar de helft gehad van de verdienſten, welke de Hr. Hickman heeft, zoudt bevonden hebben, dat mijne betragtinge door mijne leere over dit onderwerp zou beſtierd zijn.

Dog om mijzelve buiten de zaak te laaten ——— Ik zal u te kennen geeven wat ik denken zoude, waare ik een onverſchillig aanſchouwer van deeze uwe trotſe bejegeninge van des Hren. Hickmans nederig gedrag. „ De Lady denkt „ den heer te neemen, dat zie ik duidelijk, zoude „ ik zeggen. Dog ik zie *al zo* duidelijk, dat zij „ zeer weinig genegenheid voor hem heeft. En „ waaruit kan dit gebrek van genegenheid dog „ voortkoomen? Uit eene van deeze, of alle deeze aanmerkingen, buiten twijffel: Dat zij zijn „ aanzoek eer toelaat uit beweegredenen van gevoegelijkheid, dan eigene verkiezinge: Dat „ zij laage gedagten heeft van zijn verſtand en „ bekwaamheden; ten minſten hooger van *haa-*

„ *re*

„ *re eigene*: Of, zij heeft de edelmoedigheid „ niet van die magt met gemaatigdheid te gebrui„ ken, welke zijne groote genegenheid jegens „ haar, haar in handen geeft. „

Hoe zoude het u behaagen, mijne waarde, dat 'er het een of ander van deeze dingen gezegd wierd?

Daarbij maar ſlegts de ſchaduw van eene reden te geeven aan vrij-leevers en vrijſpreekers om te zeggen, of zig te verbeelden, dat Juffer Howe haare hand geeft aan eenen man, die geen reden heeft om eenig aandeel te verwagten in haar hart; ik ben verzekerd dat gij niet zoudt wenſchen, dat zodanig iets zelf eens onderſteld zou kunnen worden. Daarbenevens, dat alle agtinge bij u voor hem *naderhand* eerſt zou koomen; geen *vooraf* betoond worden; moeſt, zou ik denken, *wel* kunnen geduid worden, als een lof aan den *Man* gegeven, ten koſte van de *kiesheid* van de *Vrouw*, en zelf van haare Sexe.

Daar is geen ſchroom, dat 'er eenige aanſlag zou kunnen geſmeed worden van de allervermetelſte [Twee Lovelaces kunnen 'er niet zijn!] tegen een character zo agtbaar wegens deugd, en zo bekoorelijk moedig, als dat van Juffer Howe. Nogthans, dat eenig man zou aangemoedigd worden om eenen Egtgenoot te veragten, door het voorbeeld van haar, die het meeſt belang heeft om hem te eeren; wat, mijne waarde, zoudt gij daarvan denken? Het is maar al te natuurelijk, dat nijdige mannen (en wie, die Juffer Howe kent, zal den Hr. Hickman niet benijden?) die geenen beſpotten, en beſchimpen, welke onwaardiglijk van eene

vrouw behandeld worden, of dat verdraagen willen.

Indien een man dus behandeld, eene opregte en vuurige Liefde hebbe voor de vrouw, om welke hij vrijdt, zal hij ligtlijk door haar misnoegen verflagen worden: En dit zal hem brengen tot werken van onderwerpinge, welke men *Laagheid* noemen zal. En welke vrouw van eenen regt moedigen geeft zou behaagen hebben, dat 'er gezegd wierd, dat zij den man, van welken zij eerlang befcherminge en verdeedigínge verwagt, iets zou opleggen, hetwelk geduid zou kunnen worden als eene laagheid, of onmanlijke lafheid in zijn gedrag, al waare het jegens haarzelve? ——— Ja, ik ben niet verzekerd, en ik vraage u, mijne waarde, om eene oploffinge, of het naar uw eigen gevoelen, niet waarfchijnelijk zij, dat eene vrouw van moed den man eer zal *veragten*, dan hooger *waardeeren*, die geduldiglijk een hoon van haar kan opneemen; inzonderheid *in 't bijzijn van gezelfchap?*

Ik hebbe altijd aangemerkt, dat vooroordeelen ten *nadeele* van iemand bij zijn eerft voorkoomen, zig dieper veftigen, en als ze geveftigd *zijn*, veel bezwaarelijker zijn uit den weg te ruimen, dan *gunftige* vooroordeelen: Of dit voortkoome uit nijdigheid, of uit dat kwaadaartig beginzel zo uitfteekend kenbaar in bekrompene Zielen, hetwelk hen doet haaken om de waardiger characters tot hunne eigene laage peil te brengen, durve ik niet bepaalen. Wanneer derhalven eene vrouw van uw verftand der wereld eens reden geeft om te denken, dat zij geen hoog gevoelen heeft van den *Minnaar*, wel-

welken zij nogthans *aanhoudt*, zal het naderhand zeer bezwaarelijk voor haar zijn, om die wereld zulke goede gedagten te doen hebben, als zij wel gaarn zou willen, van den *Egtgenoot* dien zij gekoozen heeft.

Gun mij de vrijheid om aan te merken, dat toegeevende te zijn met *deftigheid*, en het gebied te voeren met zulk eene *minzaamheid*, en *liefta-ligheid van zeden*, welke de toegeevendheid, terwijl zij nog ongetrouwd is, doet zien en erkennen, zaaken zijn, naar welke eene wijze vrouw, *haaren man wel kennende*, behoore te tragten: En eene wijze vrouw, zou ik denken, dat liever verkiezen zou al haar leeven ongehuwd te blijven, dan zig te geeven aan een man, welken zij eener zo edele behandelinge onwaardig agt.

Dog als eene vrouw haaren Minnaar zien laat, dat zij de edelmoedigheid heeft van eenen welmeenenden dienst goed te keuren en te beloonen; dat ze eenen geest bezit, die haar verheft boven de grillige zotternijen, welke zommige (al te ligtvaardig, hoope ik) der Sexe in het algemeen toeschrijven: Dat zij zig niet vergramt (indien ze ooit reden denkt te hebben om misnoegd te zijn) met korzelheid, of uit trotsheid: Nog het noodig agt te staen op kleinigheden, om grootere zaaken te bekoomen of zig daarvan te verzekeren, naar welke het misschien niet behoorelijk is te tragten: Nog gelegenheid laat om te onderstellen, dat zij zo veel reden heeft om te twijffelen aan haare eigene verdienste, dat zij de Liefde van den man, welken zij voorheeft te begunstigen, op onaangenaame of laatdunkende proeven stelle: Maar de Reden de

voornaame leidsvrouw laat zijn van haare handelingen ——— Dan zal zij nooit die waare agtinge, dien opregten eerbied miſſen, welken zij wenſcht te verkrijgen; en welke zal veroorzaaken, dat haar oordeel na het Trouwen geraadpleegd worde, zomtijds *boven* des mans eigen, en op andere tijden, als eene geneugtijke *beveſtiginge* van het zijne.

En dus veel, mijne beminde Juffer Howe, over dit onderwerp, *voor deeze reize*, en, durve ik zeggen, *voor altoos*.

Ik zal terſtond eenen anderen Brief beginnen, en ze beide te zamen zenden. Ondertuſſchen, ben ik, *enz.*

LXVII. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Juffer* HOWE.

In deezen Brief geeft de Lady aan Juffer Howe kennis van het berigt van den Hr. Brand; als mede van de Voorſlagen van haare Zuſter, dat zij of buiten 's lands trekke, of den Hr. Lovelace in regten vervolge. Zij klaagt over de geſtrenge Brieven van haaren Oom Antonij en haare Zuſter; dog met milder bewoordingen, dan dezelve verdienden.

Zij zendt haar Dr. Lewen's Brief, en het af-

afſchrift van haar Antwoord op denzelven.

Zij vertelt haar de moeijelijkheden, die ze ondergaen heeft om het zien van den Hr. Lovelace te vermijden. Zij geeft haar den inhoud op van den Brief, welken zij aan hem ſchreef, om zijne gedagten af te wenden van zijn voorgenomen bezoek: Zij is bedugt, zegt zij, dat dit een ſlap is, die niet ſtrikt eerelijk is, indien Verbloeminge of Leenſpreuk niet door den beugel kan voor eene, die in haare omſtandigheden is

Zij verwittigt haar van de aankoomſt van haaren Neef Morden, en zijne gereedheid om haare zaak op te neemen bij haare nabeſtaenden; van zijn voorgenomen mondgeſprek met den Hr. Lovelace; en geeft haar te kennen, welk haar ſchroom daaromtrent waare.

Zij geeft haar den inhoud op van de zamenſpraak tuſſchen haare Moeij Hervey en Juffr. Norton. En voegt 'er dan bij:

Dog al waaren zij nu nog zo gunſtiglijk geneigd te mijwaards, wat kunnen zij voor mij doen? Ik wenſchte wel, en dat wel meer om hunnentwille, dan om mijzelve, dat zij nog wilden toegeeven ——— Dog ik ben zeer ongeſteld ——— Ik moet mijne pen neerleggen —— Eene ſchielijke Flaauwte bevangt mijn hart —— Verſchoon mijne kromme regels! —— Adieu, mijne waarde! ——— Adieu!

Drie Uuren, 's Vrijdags.

Ik neeme mijne pen nog eens weder op. Ik dagt dat ik mijn laatſt vaarwel van u zou genomen hebben. Ik hebbe nooit eene zo heel miſſelijke aandoeninge gehad: Als of 'er iets mijne vermogens geheel en al overſtelpte —— Ik weete niet hoe ik het beſchrijven moet —— Ik geloove, dat ik kwaalijk doe met zo veel te ſchrijven, en te veel te onderneemen: Dog een werkzaame geeſt, ſchoon beneveld door lighaamlijke ongeſteldheid, kan niet ledig zijn.

Ik zal eens zien, of de open' lugt, en eene afgebrokene inſpanninge mij wil helpen. Dog indien het niet wil, bekommer u niet wegens mij, mijne waarde. Ik zal gelukkig zijn. Ja ik ben reeds meer zodanig, dan ik voor korten tijd gedagt had, dat ik ooit kon worden in dit leeven. —— Nogthans hoe kleeft mij dit *lighaam* aan! —— Hoe belemmert mij hetzelve!

Zeven uuren.

Ik kon deezen Brief niet wegzenden met zulk een zwaarmoedig ſlot, voor hoedanig *gij* hetzelve zoudt geagt hebben. Dus ſtelde ik uit om dien te ſluiten, tot dat ik zag hoe ik mij bevinden zoude, als ik van mijne Verlugtiginge weder t' huis kwam: En nu moet ik zeggen, dat ik een geheel ander menſch ben: Zo vlug! —— dat ik met al

al zo veel moedigheid zou kunnen voortgaen als ik begon, en met preeken aanhouden over uw leevendig onderwerp, indien ik niet meer dan genoeg daarover reeds geſchreeven had.

Ik wenſchte wel, dat gij mij u en den Hr. Hickman wildet laaten geluk wenſchen. Doe het dog, mijne waarde. Ik zou daarvan iets voor mijzelve neemen, zo gij wildet.

Mijne onderdaanige eerbetuigingen aan alle uwe vrienden, beide die ik de eere hebbe van te kennen, en die ik niet kenne.

* *

Ik ben nu zo even verraſt door eenen Brief van iemand, van welken ik al overlang alle gedagten had opgegeven van ooit iets meer te zullen verneemen. Van den Hr. Wyerley. Ik zal dien hier influiten. Gij zult daarvan verzet ſtaen, al zo wel als ik. Deeze ſchijnt een man te zijn, welken ik zou hebben kunnen te regt brengen. Dog ik konde hem niet beminnen. Nogthans hoope ik, dat ik hem nooit met trotsheid behandeld hebbe. Inderdaad, mijne waarde, indien ik niet al te eenzijdig voor mijzelve ben, ik denke dat ik hem met meer zagtheid hebbe afgeweezen, dan gij eenen anderen aanhoudt. En deeze herdenkinge geeft mij minder ſmerte, dan ik in het ander geval zou gehad hebben, op het ontvangen van deeze proef eener edelmoedigheid, van welke ik ben aangedaen. Ik zal 'er ook influiten het ruw ontwerp van mijn Antwoord, zo dra ik het hebbe afgeſchreeven.

Indien ik met een ander vel beginne, zal ik tot het einde daarvan ſchrijven: Weshalven ik hier alleen maar zal bidoen mijne gebeden om uwe eere en voorſpoed, en om een lang, lang, gelukkig leeven; en als het ten einde loopt, dat gij dan zo bezadigd en zo geruſt moogt zijn in het verlaaten van hetzelve, als ik op God hoope dat ik zijn zal. Ik ben, en zal tot het laatſte oogenblik blijven

Uwe opregtlijk toegenegene en verpligte Dienaares,

CL. HARLOWE.

LXVIII. BRIEF.

De Hr. WYERLEY, *aan Juffer* CLARISSA HARLOWE.

Woensdag, den 23 van Auguſt.

Waardſte Madam,

Gij zult verwonderd zijn, na dit verloop van tijd, een aanzoek vernieuwd te vinden, hetwelk zo duidelijk, ſchoon zo beleefdlijk, wierd afgeweezen: Dog, hoe het ook ontvangen worde, ik *moet* het vernieuwen. Iedereen heeft gehoord, dat gij ſnoodlijk behandeld zijt van eenen man, die om u kwaalijk te behandelen, de ſnoodſte aller men-

menſchen zijn moet. Iedereen weet uwe regtmaatige gevoeligheid over zijne ondeugende behandelinge: Dat gij vaſt beſlooten hebt om u nooit met hem te laaten verzoenen: En dat gij volhardt in deeze gedagten in weerwil van de aanzoeken van zijne edele nabeſtaenden, in weerwil van alle de gebeden en het berouw van den onedelen karel zelven. En alle de wereld, die de eer hebben van u te kennen, of van hem gehoord hebben, prijzen u beſluit, als uwer waardig, waardig uwer deugd, en dier ſtrikte eere, welke altoos u wierd toegeſchreeven van elk een die van u ſprak.

Dog, Madam, al waare de geheele wereld van een verſchillend gevoelen geweeſt, dat kon nimmer het mijne veranderd hebben. Ik beminde u altoos. Ik *moet* u altoos beminnen. Nogthans hebbe ik mijn beſt gedaen om mij te onderwerpen aan mijn hard noodlot. Wanneer ik zo veele middelen, te vergeefs, beproefd had om u ter mijner gunſte te beweegen, hield ik mij ſtil, en ſtelde mij, zo het ſcheen, te vreeden. Ik ſchreef zelf aan u, dat ik mij ſtil en te vreeden houden zoude. En ik deed mijn beſt om alle mijne vrienden en gezellen te doen denken, dat ik zodanig was. Dog geen menſch weet, welke angſten deeze zelfverlocheninge mij gekoſt heeft. Te vergeefs bood de Jagt, te vergeefs bood het Reizen, te vergeefs bood een leevendig gezelſchap zig aan, en wierden elk op haare beurt van mij omhelsd; Met verdubbelde kragt vernieuwde telkens mijne hartstogt voor u mijne rampzaligheid, als ik mijn gezigt wendde tot mijzelven in mijn eigen hart; want daar zat uw bekoorelijk beeld op den

troon;

throon; en ik was geheellijk van u ingenomen.

Ik beklaage opregtlijk die ongelukken, en dat lijden, om *uwentwille*; hetwelk *mij* niettemin aanmoedigt om mijne ſtoute hoope te hervatten. Ik weete geen bijzonderheden. Ik durve niet naar dezelve vraagen; nademaal mijn lijden zou toeneemen met de kennis van hetgeen gij geleeden hebt. Ik verlange derhalven niet meer te weeten, dan waarmede het gemeen gerugt mijne ooren kwetſt; en hetgeen mij verleend wordt te weeten, door uwe afweezigheid van uwe wreede familie, en van de geheiligde Plaatze, daar ik, onder eene menigte van afgeweezene verwonderaars, tweemaal ter week zeker plegt te koomen, om u dien Dienſt eere te zien bijzetten, van welken uw Voorbeeld mij de hoogſte denkbeelden gegeven heeft. Dog welke ook die ongelukken, van welken aart dat lijden zijn moge, ik zal de gelegenheid derzelver zegenen om *mijnentwille* (ſchoon ik om *uwentwille* den werkbaas daarvan vloeke) indien ze mij het geluk mogen aanbrengen van te verneemen, dat dit mijn vernieuwd aanzoek niet volſtrektlijk verworpen moge worden. ——— Geef mij alleen hoope, dat ik ten eenigen dage aanmoedigинge mag ontmoeten, indien 'er ondertuſſchen niets voorkoome, het zij in mijne zeden of gedrag, hetwelk u nieuwe ergernis kan geeven. Geef mij maar deeze hoope ——— Mij niet volſtrektlijk te *verwerpen*, is alle de hoope, om welke ik vraage; en ik zal u, zo het mogelijk is, nog meer beminnen, dan ik u nooit bemind hebbe ——— En dat wegens u lijden; Want wel

ver-

verdient gij immers bemind te worden, zelf tot aanbiddens toe, die, om den wil van Eere en van Deugd, eene hartſtogt overmeeſteren kunt, welke gemeene geeſten (ik ſpreeke bij wreede ondervindinge) onverwinnelijk vinden; en dit op eenen tijd dat de affchuwelijke beleediger knielt en bidt, gelijk ik wel verzekerd ben dat hij doet (terwijl alle zijne vrienden insgelijks voor hem bidden) om vergiffenis.

Dat gij het hem niet vergeeven kunt, zo niet vergeeven dat gij hem weder in gunſt zoudt aanneemen, is geen wonder. Zijne beleediginge is tegen de Deugd: Die is een deel van uw weezen zelf. Welk eene grootmoedigheid is dit! Hoe regt betaamelijk voor u zelve, en voor uw vlekloos character! Steekt 'er wel eenige verdienſte in eene Lady hooger dan ooit te agten, die de zaaken op eene zo verhevene wijze weet te ſcheiden? Daar ſteekt niets in. Ik kan zulks niet beweeren.

Welke hoope is mij overgebleeven, mag men zeggen, daar mijn aanzoek *voorheen* verworpen wierd, nu, dat uw lijden, zo *edel gedragen*, bij alle *regtſchaapene oordeelaars*, uw character nog meer verhoogd heeft? Nogthans, Madam, hebbe ik mij hierop te beroemen, Dat terwijl uwe vrienden (u niet beſchouwende in het regtmaatig ligt, waarin ik u beſchouwe) u vervolgen en verbannen; terwijl men u uw Goed onthoudt, en dreigt (gelijk ik *weete*) te *zullen* onthouden, zo lang het hairkloovend Regt, of liever de vitterijen van deszelfs oeffenaars u hetzelve onthouden kunnen;

nen: Terwijl gij verſteken zijt van beſcherminge; iedereen van u afhoudende, het zij uit vreeze voor den beleediger in de eene familie, of voor de onbermhartigen in de andere; Zo ſtelle ik mijne eere, zegge ik, in voor den dag te treeden, en mijne Middelen, en mijn Leeven, ten uwen dienſt aan te bieden. Met eene hoope op *eigen* voordeel inderdaad: Ik zoude een al te groote huichelaar zijn, zo ik dit niet bekende! En ik weete, welk een afgrijzen gij hebt van onopregtheid.

Dog het zij gij die hoope aanmoedigt of niet, ontvang mijnen dienſt, bidde ik u, Madam, dien ik in ſtaat ben u te bewijzen: En gelief mij te verſchoonen wegens een eerelijk Loopje, met welk de natuure des gevals (alzo ik twijffele, of ik anders wel de eere van een antwoord van u zou krijgen) mij doet verkiezen om te beſluiten —— Het is dit:

Indien ik nog al de ongelukkigſte der menſchen blijven moet, laat dan uwe pen met *een regel* mij dat te kennen geeven. Indien het mij toegelaaten worde om eenige hoope, hoe verre afzijnde ook, te voeden, zal uw *ſtilzwijgen* bij mij geagt worden voor de gelukkigſte blijk daarvan, welke gij geeven kunt —— Uitgenomen die *nog* gelukkiger —— (de gelukkigſte die mij kan ten deel vallen) eene bekendmaakinge dat gij de aanbiedinge ontvangen wilt van dat Leeven en Goed, welke het mijn roem en mijne glorij zijn zoude in uwen dienſt op te offeren, de beloninge daarvoor aan *u zelve* laatende.

Uw beſluit zij zo als het wil, ik moet u eeuwig hoogagten en beminnen. Nog zal ik ooit van

ſtaat

ſtaat veranderen terwijl gij leeft, het zij gij verandert of niet: Want eens de ſtoutheid gehad hebbende van mijn aanzoek bij *U* te doen, kan ik mij niet laag genoeg vernederen dat ik om eene andere vrouw zou denken: En dit verklaare ik plegtiglijk in de tegenwoordigheid van dien God, welken ik dagelijks bidde dat hij u zegene en beſcherme, welk ook uw beſluit moge zijn ten aanzien van, waarde Madam,

Uwen onderwerpelijkſten en altoos toegenegenen en getrouwen Dienaar,

ALEXANDER WYERLEY.

LXIX. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan* ALEX. WYERLEY, *Schildkn.*

Saterd. den 26 van Aug.

MIJN HEER,

De edelmoedigheid van uw voorſtel zou niet alleen een antwoord van mij gevorderd hebben, maar ook mijne dankbetuiginge, al ſchoon gij mij niet tot de keuze van die twee dingen gedrongen hadt, hetwelk u behaagt een *loopje* te noemen. En ik geeve u derhalven mijne dankzegginge voor uwen vriendlijken Brief.

Ten

Ten tijde als gij mij vereerdet met uw gunſtig gevoelen, betuigde ik u, mijn Heer, dat het Ongehuwd Leeven mijne verkiezinge was. En met de uiterſte *waarheid* betuigde ik u dat.

Wanneer mij dat niet vergund wierd, en ik in het rond zag op de verſcheidene heeren, die mij wierden voorgeſteld, en reden had om te gelooven, dat 'er niet een van dezelve was, op wiens zeden of beginzels niet *het een of ander* te zeggen viel, moeſt het niet veel te verwonderen zijn, dat der VERBEELDINGE de keuze gelaaten wierd, daar het OORDEEL geen bepaalinge wiſt te maaken.

Verre zij het van mij dit te zeggen met oogmerk om u eenig verwijt te doen, mijn Heer, of om op u te ſmaalen. Ik wenſchte u altoos het beſt. Gij hadt reden om dit van mij te denken. Gij hadt de edelmoedigheid van behaagen te ſcheppen in de openhartigheid van mijn gedrag jegens u; gelijk ik had in dat van u jegens mij: En het is mij leed, zeer leed, hetgeen gij mij nu betuigt, dat de beruſtinge in mijn wil, met welke gij mij beliefdet, u zo veel ſmerte veroorzaakte.

Waare de verkiezinge, van welke ik gemeld hebbe, mij *naderhand* toegeſtaen (gelijk ik niet alleen wenſchte, maar ook voorſtelde) dan zouden die zaaken niet zijn gebeurd die gebeurd zijn. Dog daar was eene zoort van noodlottigheid, door welke onze geheele familie gedreeven wierd, om zo te ſpreeken; en welke het niemand van ons gegund wierd te ontwijken. Dog dit is een onderwerp, waarop ik niet kan ſtilſtaen.

Zo

Zo als de zaaken nu ſtaen, hebbe ik alleen te wenſchen om uwentwille, dat gij die goede beweegingen in uw gemoed wilt voortzetten en aankweeken, waaraan veele ſtukken in uwen vriendlijken en edelmoedigen Brief, dien ik thans voor mij hebbe, moeten verſchuldigd zijn. Maak 'er vaſten ſtaat op, mijn Heer, dat zulke beweegingen tot eene hebbelijkheid gebragt, u vermaak verleenen zullen ten *tijde* als niets anders u kan vermaaken. En *tegenwoordig*, in uwe daaden en omgang uitblinkende, zullen ze u aanprijzen bij de waardigſte onzer Sexe. Want de man, mijn Heer, die bij eigene *verkiezinge* zo wel als door *opvoedinge* goed is, heeft die hoedanigheid in zig, welke het menſchlijk geſlagt veradelt, en zonder welke de aanzienlijkſte van geboorte en rang, onedel zijn.

Wat aangaet het beſluit, 't welk gij zo plegtiglijk maakt, om niet te trouwen terwijl ik in leeven ben; ik zou daarvan leedweezen hebben, waare ik niet zedelijker wijze verzekerd, dat gij daarbij wel kunt blijven, zonder egter daardoor benadeeld te worden: Nademaal een weinig, zeer weinig dagen, u overtuigen zullen, dat ik alle menſchlijke toeverlaat ben te boven gekoomen; en dat ik die beſcherminge en gunſt niet behoeve, welke gij zo edelmoediglijk aanbiedt, mijn Heer, aan

Uwe verpligte, heilwenſchende, en
nederige Dienaares,

CL. HARLOWE.

LXX. BRIEF.

De Hr. LOVELACE, *aan* JAN BELFORD, *Schildkn.*

Maandag-middag, den 28 van Augt.

Gisteren-avond omtrent den tijd van des armen Beltons begraavenis, zo na als wij konden gissen, storteden Lord M. Mowbray en ik een glaasje, *Ter Gedagteniſſe van den eerelijken Tom Belton;* en schielijk overgaende tot de leevende, *De Gezondheid van Juffer Harlowe;* hetwelk Lord M. gedienstiglijk instelde, en, *Op de gelukkige Verzoeninge;* en toen lieten wij 'er nog tusschen beide loopen eene gedagtenis *Voor den eerelijken Jan Belford*, die wij alle overeenstemden, dat zedert eenigen tijd een nuttig en goedertieren man geworden is; en een die den dienst van zijnen vriend boven zijn eigen stelt.

Maar wat meent het, dat ik geheel geen tijdinge van u krijge (a)? En waarom geeft gij mij geen openinge van de gronden der spoedige Verzoeninge tusschen mijne Beminde en haare vrienden, en de oorzaak der edelmoedige noodiginge, welke zij mij doet, om na eenigen tijd bij haar te koomen ten huize van haaren Vader?

Gij

(a) De Hr. Belford had hem zijnen laatstgeschreeven Brief nog niet gezonden. Waarvan men de reden zien kan bl. 331.

Gij moet zekerlijk al ter deezer tijd in het geheim zijn toegelaaten; en ik kan u wel zeggen, dat ik vergiftig jaloers zal zijn, indien 'er iets om gae tuſſchen mijne Engel en u, dat voor mij verborgen ſtaet gehouden te worden. Want ik ben of een voornaamſte perſoon in dit geval, of ik ben niets met al.

Ik hebbe Willem afgevaardigd, om de reden van uw verzuim te weeten.

Dog laate ik u een woord of twee in 't oor knoopen. Ik beginne, regtevoort, te vreezen, dat deeze Brief maar een loopje was om mij uit de ſtad te krijgen, en nergens anders toe diende: Want, in de eerſte plaatze berigt Tourville mij in eenen Brief, welken ik deezen ogtend ontving, dat de Lady inderdaad zeer ongeſteld is [Ik ben daarover bedroefd met alle mijne ziel!] Dit, zult gij zeggen, mag ik denken dat eene reden is, waarom ze *nog niet op reize* kan *gaen*: Dog daarbij hebbe ik giſteren-avond van den anderen kant gehoord, dat de familie zo onverzoenbaar is als ooit; en Milord en ik verwagten deezen namiddag nog een bezoek van den Colonel Morden; die onderneemt naar het ſchijnt, om mij te ondervraagen belangende mijn oogmerk ten aanzien van zijne Nigt.

Dit overtuigt mij, dat zo zij haare vrienden van mijne aanbiedingen aan haar verwittigd *heeft*, zij niet willen gelooven dat het mij ernſt is, voor dat zij daarvan uit mijn eigen mond verzekerd zijn. Dog daarentegen verſtae ik ook, dat het voorgenomen bezoek iets is, dat Morden enkel uit eigene

beweeginge doet, buiten de begeerte van eenige van haare vrienden.

Nu, Jan, wat kan dog een menſch van dit alles maaken? Aan mijne kundſchap, betreffende de aanhoudende onverzoenbaarheid van haare familie, is niet te twijffelen; en egter als ik haaren Brief leeze, wat kan men daarvan zeggen! —— Immers zal het lief ſchelmtje niet liegen!

Nooit hebbe ik bevonden, dat zij zig aan haar woord niet hield, dan eens: En dat was, toen zij het mij beloofde te vergeeven na den vreezelijken Brand, die 'er bijkans ten huize van onze Mama ontſtaen zoude zijn, en egter des volgenden dags mij niet zien wilde, en naderhand de vlugt nam naar Hamſtead, om te mijden van het mij te vergeeven: En alzo zij geſtrenglijk dit afgaen van haar gegeven woord van eere heeft moeten bezuuren (want het is een ſlegt ding dat vroome luiden hun woord breeken, als het in hun vermogen is om dat te houden) zou men niet verwagten, dat zij weder aan het bedriegen gaen zoude; en wel inzonderheid met *voorbedagtheid in geſchrift*. Gij zult miſſchien vraagen, Welk eerelijk menſch is verpligt zijne belofte te houden aan een Struikroover? want ik kenne uwe onbeſchofte wijze wel van vergelijkingen te maaken: Dog ik zegge, *ieder* eerelijk menſch is dat verpligt —— En ik zal 'er u eene ophelderinge van geeven.

Daar is een roofzieke ſchobbejak, die u, met de Piſtool op de borſt, uw geld afeiſcht. Gij hebt nog geld nog eenige goederen van waarde bij u; en belooft plegtiglijk, dat zo hij uw leeven ſpaaren wil, gij hem eene ſom, waaromtrent gij overeen-

eenkoomt, zult zenden, op zulk een dag, aan zulk eene plaatze.

De vraag is, Of de vent uw leeven niet in zijne magt heeft?

Hoe hij aan die magt kwam, is eene andere vraag; welke hij met *zijn* leeven heeft te verantwoorden, als hij gegreepen wordt. —— Dus loopt hij gevaar voor gevaar gelijk op.

Nu indien hij u *uw leeven* ſchenkt, ſchenkt hij u dan, dunkt u, al niet eene zaak van groote waarde voor het geld, hetwelk gij hem op uw woord van eere belooft te zenden? Zo niet, dan moet de ſom buitenſpoorig hoog zijn, of uw leeven is maar een olijk ding, naar uw eigen gevoelen zelf.

Ik behoeve de toepaſſinge niet te maaken; en ik ben verzekerd, dat gij zelf, die mij nooit ſpaart, en denkt dat gij *mijn* hart kent aan *uw eigen*, onmogelijk het geval in een ſterker ligt tegen mij kunt ſtellen.

Daarenboven, waarom maatigen vroome luiden zig aan, gelijk ze doen, om perſoonen, die *minder* naauwgezet zijn dan zijzelve, te berispen? Is het niet om dat de laatſte zig toegeeven in *eenige* vrijheid, op dat zij hun oogmerken bereiken mogen? En om dat ik *mijn* pligt niet doe, kan dat een ander regt geeven om den *zijnen* niet te doen? —— Dat zult gij niet zeggen.

En hoe zoude het luiden, om het geval nog eens kragtig voor te ſtellen, zo kragtig als mijn grootſte vijand het zou kunnen ſtellen, ten aanzien van de *zaak* en van de *woorden* beide. —— Daar heeft die ondeugende booswigt Lovelace zijn

eed verbroken jegens Juffer Clariſſa Harlowe, en haar bedroogen. ——— Een ſnoode vent! zoude een vijand zeggen: Dog het is *volgens* zijne *gewoonte*. Maar als 'er gezegd wordt, dat de godvreezende Clariſſa haar woord verbroken heeft jegens Lovelace, en hem bedroogen; Lieven Heere! zoude iedereen zeggen! Dat kan immers niet weezen!

Bij mijne ziel, Jan, zodanig is de eerbied, welken ik hebbe voor deeze verwonderenswaardige vrouw, dat het geval dus enkel te ſtellen mij tegen de borſt ſtoot ——— En zo zal het u ook doen, als gij haar zo hooge agtinge toedraagt als gij behoort: Want gij weet, dat mannen en vrouwen, de geheele wereld door, hunne gevoelens van elkanderen vormen naar elks beginzelen en bekende handelingen. In deeze Lady zoude het derhalven al zo onverſchoonelijk zijn eene moedwillige onwaarheid voor den dag te brengen, als het vreemd zou zijn, indien ik mijn woord hield. ——— In Liefdes-gevallen, meene ik; want voor het overige ben ik een eerelijk geſchikt man, gelijk alle, die mij kennen, getuigen kunnen.

En wat, kortom, zou deeze Lady wel verdienen, zo ze mij in dit geval bedroogen had? Want heeft zij mij niet aangevoerd, om op Lord M's. beſte rijdpaard voort te galoppen naar het huis van Lady Sara, en van Lady Eliſabet, met eene opgeregte en zegepraalende houdinge, om dezelve haaren Brief aan mij te toonen?

Ik kan u zeggen, dat ik haare gelukwenſchingen daarover ontvangen hebbe: Wel nu, Neef Lovelace, roept de eene; Wel nu, Neef Lovelace,

ke, roept de andere; Ik hoope, dat gij u, als de beſte Egtgenoot gedraagen zult jegens eene zo uitmuntende en zo vergeevelijke Lady! ——— En nu zullen wij haaſt het vermaak hebben van u te beſchouwen als een hervormd man, voegde 'er de eene bij! En nu zullen wij u haaſt zien in den ſtaat, waarin wij zo lang gewenſcht hebben dat gij zijn mogt, riep de andere uit.

Mijne Nigten Montague hebben zig den geheelen tijd zedert ook verblijd met haare nieuwe maagſchap. Haare bekoorelijke Nigt, en haare beminnelijke Nigt, bij ieder woord! En hoe dier zullen zij haar beminnen! Welke leſſen zullen zij van haar ontvangen. En egter was Charlotte, die voorgeeft een arends-oog te bezitten, gezind om eenige verborgenheid te ontdekken in den ſtijl en ſchrijfwijze, tot dat ik haar overkraaide, en het haar uit het hoofd lachte.

Wat Lord M. belangt, hij heeft van uur tot uur verwagt, dat iemand van de Harlowes aan hem gezonden zou worden met voorſlagen van deeze of geene zoort: En hij wil nog al hebben, dat zulke voorſlagen gedaen zullen worden van den Colonel Morden, als hij koomt; en dat de Harlowes ſlegts zig onverzoenbaar houden, tot dat zij den uitſlag te weeten koomen van Mordens bezoek, om van ons dies te beter voorwaarden te bedingen.

Trouwens, indien ik geen ontwijffelbaare reden had, gelijk ik zeide, om te gelooven, dat hunne partijdigheid tegen *mij*, en onverzoenbaarheid tegen *haar*, nog duurt, ik zou ligtlijk denken dat 'er eenige grond kon zijn voor Milords giſſinge;

want daar is vervloekt veel laage Argliſtigheid bij die geheele familie, uitgenomen bij derzelver Engel; die zo groote edelmoedigheid van Ziel bezit, dat zij Argliſtigheid, in naam en daad beide, verſmaade.

Hetgeen ik met dit alles bedoele, is om u te doen zien, welk eene zotte vertooninge ik zal maaken bij mijne eigene geheele familie, indien mijne Clariſſa bekwaam geweeſt is, zo als Gulliver het in zijn afſchuwelijk Yahoos-Vertelzel uitdrukt, om *een ding* te zeggen, *dat zo niet is.*

Bij mijne Ziel, Jan, al waare het alleen maar om dat ik *verſchalkt* zou zijn van zulk eene nieuweling in vonden, en dat het mij hier gek zou doen ſtaen kijken bij mijne Nigten, die weeten dat ik roem draage op mijne liſten, het zou mij tot in mijn hart toe ſpijten; en ik zou van ſtonden aan een Pluim-bed in eene koets met zes paarden gooijen, en haar weghaalen, zij mogt ziek of gezond zijn, en haar op mijn gemak gaen trouwen.

Dog Colonel Morden is gekoomen, en ik moet afbreeken.

LXXI.

LXXI. BRIEF.

De Hr. BELFORD, *aan* ROBERT LOVELACE, *Schildkn.*

Maandag Avond, den 28 van Aug.

Ik vermoede, dat gij vol ongeduld zult zijn, om dat gij geen beſcheid van mij gekreegen hebt zedert den mijnen van laatſtleeden Donderdag. Gij zoudt nog meer zo zijn, indien gij wiſt dat ik een Brief bij mij had, die in gereedheid was geſchreeven.

Ik ging giſteren ogtend vroeg naar Epſom; en vond alles in orde geſchikt volgens de bevelen, welke ik daar Vrijdag gelaaten had; en des avonds wierd de plegtige lijkdienſt verrigt. Tourville was 'er; en gedroeg zig zeer betaamelijk, en met grooter aandoeninge, dan ik gedagt had dat hij over eenig menſch had kunnen toonen.

Thomaſine was, vertelden zij mij, eenigermaate vermomd, in een donker geſtoelte; uit nieuwsgierigheid (want het ſcheen wel verre van haar te zijn, dat ze eenige tekens van droefheid toonen zoude) om den laatſten pligt te zien waarneemen omtrent een man, welken zij zo rijklijk het haare had toegebragt om in het graf te helpen.

Ik was verpligt tot deezen namiddag te blijven, om verſcheidene noodige zaaken te beſtellen, en te beveelen dat 'er inventaris gemaakt wierd

van de goederen, om dezelve te laaten waardeeren; want alles moet, volgens zijn Teſtament, te gelde gemaakt worden. Ik ſchonk aan zijne Zuſter de honderd guinies, welke de arme man mij als zijnen Executeur gemaakt heeft, en verzogt haar om in het huis te blijven, en het beſtier van alles op zig te neemen, tot dat ik beſcheid kon krijgen van zijnen Neef op Antigoa, die *naar de Wet Erfgenaam* is. Hij had haar maar Vijftig pond gemaakt, ſchoon hij kundig was van haare behoefte; en dat het aan een ſlegten Man, en niet aan haarzelve was te wijten, dat zij behoeftig *was*.

De arme man heeft omtrent twee honderd ponden in geld nagelaaten, en twee honderd ponden in Ooſt-Indiſche Obligatien; en ik zal bewerken, zo ik kan, dat ik de vijftig pond van de arme vrouw, en mijne honderd guinies, voor haar op twee honderd ponden brenge; en daarbij zal zij nog eenige kleinigheden krijgen, die zekerlijk van ter zijde zullen inkoomen, welke ik haar verpligten zal om uit de handen van eenen Zoon te houden, door wien die ondergang voltooid is, welken zijn Vader zeer nabij had uitgewerkt.

Ik gaf Tourville zijne twintig pond, en zal u en Mowbray de uwe zenden op de eerſte ordre.

En dus veel belangende de zaaken van den armen Belton, tot dat ik u te zien koome.

Ik kwam met den avond in de ſtad, en ging terſtond naar het huis van Smith. Ik vond Juffr. Lovick en Juffr. Smith in den agterwinkel, en zag dat zij beide in traanen geweeſt waaren. Zij verheugden zig evenwel, met mij te zien; en gaven mij te kennen, dat de Doctor en Mr. Goddard

dard zo even waren weggegaen; als mede de braave Predikant, die dikwijls bij haar een gebed koomt doen; en zij waaren alle drie van gevoelen, dat zij bezwaarelijk den aanvang van eene volgende week beleeven zoude. Dit kwam mij niet zo vreemd voor, dan het mij ſmertelijk was; want ik had zo veel al gevreesd, toen ik Saterdag van haar ging.

Ik zond mijne pligtbetuiginge boven; en zij liet weerom zeggen, dat zij het voor eene gunſt zou neemen, zo ik in den ogtend, tegen Agt uuren eens bij haar wilde aankoomen. Juffr. Lovick vertelde mij, Dat zij Saterdag eene bezwijminge kreeg, onder het ſchrijven, gelijkze die insgelijks 's dags te vooren gehad had; en toen voordeel gehad hebbende van eene kleine wandelinge in een draagſtoel, liet zij zig weder uitbrengen. Zij kwam eenigzins beter in ſtaat t' huis; en ſchreef tot 'savonds laat: nogthans had zij een taamelijk goeden nagt; en ging des ogtends naar de Kerk in Covent-garden: Maar zij kwam zo ongeſteld t' huis, dat zij genoodzaakt was om te gaen leggen.

Toen zij opſtond, ziende hoe bedroefd Juffr. Lovick en Juffr. Smith over haar waaren, verontſchuldigde zij zig wegens de moeijelijkheden, die zij haarlieden toebragt ——— Gij waart gelukkig, zeide zij, voor dat ik hier kwam. Het was iets wreeds in mij, dus te koomen bij eerelijke menſchen, die mij vreemd waaren, en ziek te worden, en te ſterven bij u.

Wanneer zij de onverzoenbaarheid van haare vrienden aanroerden, Daar zijn mij ſlegte dienſten

ſten gedaen bij dezelve, zeide zij, en zij weeten niet hoe ongeſteld ik ben; nog zullen zij iets gelooven van 't geen ik ſchrijven mogt. Dog egter kan ik zomtijds niet nalaaten van het een weinig hard te agten, dat onder zo veel nabeſtaende en dierbaare vrienden als ik in leeven hebbe, niet een van dezelve zig wil verwaardigen om naar mij om te zien. Dat het geen oude bediende, geen oude vriendin, vervolgde zij, vrijſtae om bij mij te koomen, zonder verzekerd te zijn van misnoegen op zig te laaden! En zelve alleen zulk een groot werk te moeten afdoen, daar ik zulk een jong menſch ben, en alles te moeten bedenken ten aanzien van mijne tijdlijke zaaken, en te beſtellen, tot mijne begraavenis zelf toe! Geen waarde Moeder bij mij te hebben, zeide de lieflijke Lijderes, om bij mij te bidden, en mij te zegenen! —— Geen vriendlijke Zuſter om mij te trooſten en op te beuren! ——— Maar koom, zig bedenkende, hoe weete ik of alles niet tot mijn beſt is ——— Indien ik maar een regt gebruik kan maaken van mijne miſtrooſtigheden? ——— Bid voor mij, Juffr. Lovick —— Bid voor mij, Juffr. Smith, dat ik dat mag doen ——— Ik hebbe uwe gebeden grootlijks van nooden. ——— Deeze wreede man heeft mij zeer van mijn ſtel gebragt. Zijne vervolgingen hebben mij juiſt daar [haare hand op haar hart leggende] eene pijn veroorzaakt. Welk een ſtap heeft hij mij doen begaen om hem te mijden! ——— Wie kan met pek omgaen, en daarvan niet beſmet worden? Hij heeft een kwaaden geeſt mij in bezit doen neemen, denke ik —— Mij eene inbreuk doen maaken op alle mijne

plig-

pligten. En hij zal mij nog niet, vermoede ik, in ruſt laaten. Inderdaad hij is zeer wreed —— Dog dit is eene van mijne beproevingen, geloove ik. Door Gods genade, zal ik morgen wel wat gemaklijker zijn, en inzonderheid zo ik niet meer van zijne pijnigingen hebbe uit te ſtaen, en zo ik een taamelijk goeden nagt kan krijgen. En ik zal tot Elf uuren opzitten, ten dien einde.

Zij zeide, Dat ſchoon dit een zo zwaare dag voor haar geweeſt was, zij op andere tijden, inzonderheid in deeze weinige dagen voorleeden, wel met heldere uuren was gezegend geweeſt; en wel bijzonderlijk, dat zij nu en dan zulke vrolijke verzekeringen had (welke zij hoopte dat niet vermetel waaren] dat God haar in zijne genade zou aanneemen, dat zij zigzelve naauwlijks bedwingen kon, en zig bijkans, terwijlze nog op aarde was, boven dezelve dagt verheven te zijn: En welke, dit gevolg trok zij daaruit tot Juffr. Lovick, moet de ſtaat zelve zijn, daar zelf de verlangens naar denzelven dikwijls een ſtraal van ligt geſchooten hebben door de dikſte duiſternis, en wanneer ik tot de laagſte peil gezonken was, de zwarte wolken van mismoedigheid verdreeven hebben? —— Gelijk ik hoope, dat zij ook wel haaſt deezen klaagzieken geeſt zullen doen.

Zij had een redelijk goeden nagt, ſchijnt het; en heden ogtend ging zij in een draagſtoel naar de Kerk van St. Dunſtan.

De draagſtoelluiden vertelden Juffr. Smith, dat zij na het eindigen der gebeden (want zij

kwam

kwam niet weder t'huis voor tuſſchen Negen en Tienen) haar gebragt hadden aan een huis in de Fleet-ſtraat, daarze nooit voorheen met haar geweeſt waaren. En waar denkt gij dat dit was? ——— Wel, bij een Lijk-bezorger! Goede Hemel! welk eene vrouw is deeze! Zij ging in den agterwinkel; en ſprak met den meeſter daarvan omtrent een half-uur, en kwam van hem af zeer welgemoed; terwijl hij haar aan haaren draagſtoel uitgeleide deed met een eerbiedig weezen, dog vol van nieuwsgierigheid en ernſt.

Het is baarblijkelijk, dat zij toen haar *huis* ging beſtellen, waarvan zij geſprooken had (a). ——— *Zo ſpoedig als gij kunt, Sir*, waaren haare woorden tot hem, zo als ze in den draagſtoel kwam. Juffr. Smith vertelde mij dit met even groote verwonderinge en droefheid, als ik hetzelve hoorde.

Zij was in den namiddag zeer ongeſteld, eene verkoudheid gekreegen hebbende in de Kerk van St. Dunſtan, of in de Kapel, en liet den Predikant haalen om bij haar te bidden: En de vrouwen zonden, buiten haar weeten, om Dr. H. en Mr. Goddard beide: Die even waaren heen gegaen, zo als ik u berigtede, wanneer ik deezen avond haar mijn dienſt kwam bieden.

En dus hebbe ik uit den mond der goede vrouwen verhaald hetgeen zedert mijn afweezen tot deezen avond toe is voorgevallen.

Ik verlange naar morgen, dat ik haar mag zien: En egter is het zulk een droefgeeſtig verlan-

(a) Zie Bl. 339.

langen, dat ik nooit zodanig een ondervonden hebbe, en niet weete hoe ik het beſchrijven moet.

Dingsdag, den 29 van Aug.

Ik was al te half-Agt aan het huis van Smith. Zij berigteden mij, dat de Lady in een draagſtoel gegaen was naar de Kerk van St. Dunſtan; dog beter in ſtaat was, dan ze in een van de twee voorgaende dagen was geweeſt; en dat zij aan Juffr. Lovick, en aan Juffr, Smith zeide, zo alsze in den draagſtoel ging, Ik hebbe al heel veel bij u te verantwoorden, mijne goede vriendinnen, wegens mijn zwaarmoedig geſprek van giſteren avond.

Indien ik, Juffr. Lovick, zeide zij glimlachende, geen nieuwe zaaken krijge die mij ontſtellen, geloove ik dat mijn geeſt het nu welgemoed zal uithouden.

Zij kwam onmiddelijk na de gebeden weder t'huis.

Mijn Hr. Belford, zeide zij, zo alsze in den agterwinkel trad, daar ik was (en zo als ik tot haar naderde) Ik ben zeer blijde dat ik u zie. Gij hebt een vriendlijken laatſten pligt verrigt aan uwen armen vrieud. Het is nog niet lang geleeden, dat gij denzelven vetrigtedet aan eenen nabeſtaenden. Drukt het u niet een weinig hard, dat deeze moeiten zo digt op elkanderen u te beurt vallen? Dog het zijn liefderijke pligten: En het ſtrekt tot lof van uwe goedertierenheid, dat ar-

arme ſtervende menſchen niet weeten wien zij beter kiezen zullen.

Ik betuigde haar dat het mij leed was te hooren, dat zij zo ſlegt geſteld was geweeſt, zedert ik de eere gehad had van bij haar te zijn; dog mij verheugde te bevinden, dat zij nu veel beter ſcheen te weezen.

Het is zomtijds beter, en zomtijds erger, antwoordde zij, met arme ſchepzelen, die in het onzekere hangen tuſſchen leeven en dood. Dog hiervan nu niet meer. Ik hoope, mijn Heer, dat gij bij mij zult ontbijten. Ik was giſteren geheel naargeeſtig. Ik was met eenen zeer kwaaden geeſt bevangen. Was ik niet, Juffr. Smith? Dog ik hoope dat het niet meer zo zijn zal. Dog heden ben ik volmaakt welgemoed. Deeze dag neemt een begin bij mij als of het een zeer heldere zijn zal.

Zij verzogt mij om boven te gaen, en noodigde Mr. Smith en zijne vrouw, en Juffr. Lovick ook, om bij haar te ontbijten. Ik had meer genoegen in haare leevendigheid dan in haar weezen.

Wanneer de goede luiden na het ontbijt waaren heen gegaen, viel 'er het volgende geſprek tuſſchen ons voor.

Eijlieve, mijn Heer, mag ik u vraagen, zeide zij, of gij denkt, dat ik mijzelve belooven mag van uwen vriend niet meer ontruſt te zullen worden?

Ik ſtond in twijffel: Want hoe konde ik voor zulk een man verantwoorden?

Wat zal ik doen, indien hij weder koome? ——— Gij ziet, hoe ik geſteld ben ——— Ik kan

kan hen nu niet ontvlieden. —— Indien hij nog eenige bermhartigheid overheeft voor het arm ſchepzel, hetwelk hij in deezen ſtaat gebragt heeft, laat hem dan dog niet koomen. —— Dog hebt gij binnen korten ook eenige tijdinge van hem gekreegen? En zal hij koomen?

Dat hoope ik niet, Madam. Ik hebbe geen tijdinge van hem zedert laatſtleeden Donderdag, wanneer hij uit de ſtad ging, zig verblijdende in de hoope, welke uw Brief hem gaf, van eene Verzoeninge tuſſchen u en uwe vrienden, en dat hij ter goeder uure u zou mogen zien aan uws Vaders huis; en hij is naar het land gegaen om alle zijne vrienden met dit nieuws te verblijden, en is daarmede uitneemend in zijn ſchik.

Helaas! hoe zal ik het maaken! Hij zal dan zekerlijk weder opkoomen om mij op nieuw te vervolgen! Zo dra hij ontdekt, dat Dat ſlegts eene vond was om hem van mij af te houden, zal hij opkoomen; en wie weet of hij *nu* zelf al niet op weg is? Ik dagt zo ſlegt in ſtaat te zijn, dat ik voor deezen tijd al uit den weg zou geweeſt zijn van hem en iedereen; want ik verwagtede niet, dat dit loopje mij boven twee of drie dagen zou te ſtade koomen; en tegen deezen tijd moet hij al gewaar geworden zijn, dat ik zo gelukkig niet ben om eenige hoope te hebben op eene Verzoeninge met mijne familie; en dan zal hij koomen, al waare het alleen uit wraak over hetgeen hij voor een bedrog zal agten, dog hetwelk ik hoope dat geen ondeugend bedrog is.

Ik geloove dat ik met verwonderinge keek over haar te hooren belijden, dat de Brief ſlegts een

loopje was; want zij zeide, Gij verwondert u, mijn Hr. Belford, merke ik, dat ik *mij aan zulk eene konſtenaarije* kon *ſchuldig maaken. Ik twijffele of het wel is zo het behoort.* Het geſchiedde in eene ontſteltenis van geeſt en haaſt. Hoe konde ik eenen man zien, die mij zo doodlijk had verongelijkt; en nog, voorgeevende dat zijne misdaaden hem berouwden (en mij begeerende te zien) zig met zulk eene ergerlijke ligtvaardigheid gedraagen konde, als hij omtrent de eerelijke luiden van dit huis gedaen heeft? Nogthans is het ook vreemd, dat nog gij nog hij mijne meeninge op het leezen van den Brief ontdektet. Gij hebt ongetwijffeld gezien wat ik geſchreeven hebbe?

Ja, Madam. En toen begon ik daarvoor eenige reden te geeven, als een *onnozel* loopje.

Dus verre, mijn Heer, is het inderdaad *onnozel*, dat ik niet bedoelde om hem eenige ſchaade toe te brengen, en *regt* had tot de uitwerkinge, welke ik daarvan hoopte te krijgen; en hij had *geen* regt om mij te ontruſten. Dog hebt gij dien Brief van hem, mijn Heer, waarin hij u (zo als ik onderſtelle dat hij doet) de Copij geeft van den mijnen?

Ja, Madam. En ik haalde mijne Brieven-tas uit: Maar als ik wat aarzelde —— Neen, mijn Heer, zeide zij, gelief maar mijnen Brief bij uzelven te leezen ——— Ik begeere den *zijnen* niet te zien ——— en zie eens of eene zo duidelijke meeninge voor u wel langer verholen kan blijven.

Ik las dien bij mijzelven ——— Inderdaad, Madam, Ik kan 'er niets in vinden, dan dat gij gaet vertrekken naar Harlowe-Plaatze om verzoend

te

te worden met uwen Vader en andere Vrienden: En de Hr. Lovelace vermoedde, dat een Brief van uwe Zuſter, dien hij hier ten huize van Mr. Smith zag brengen, terwijl hij 'er was, u het welkoom nieuws daarvan had medegedeeld.

Zij leide daarop alles aan mij uit, en dat, gelijk ik zeggen mag, met Zes woorden ——— Eene *godsdienſtige* meeninge legt daaronder opgeſlooten, en dit is de reden dat nog gij nog ik dezelve ontdekken konden.

„ Lees maar, voor mijns *Vaders huis*, den „ *Hemel*, zeide zij, en ſtel in de plaatze van de „ tuſſchenſpraak van mijn waarden gezegenden „ vriend, de *Bemiddelinge* van mijnen *Zaligmaa-* „ *ker* (op welke ik mij nederig verlaate); en al „ het overige van den Brief zal wel te begrijpen „ zijn. „ Ik hoope, (herhaalde zij) dat het eene vergeevelijke konſtenaarij is. Maar ik vreeze dat het niet ſtrikt is zo als het behoort.

Ik las het op die wijze, en ik ſtond voor een minuut verbaasd over haare Vindinge, haare Godsvrugt, haare Liefderijke geſteldheid, en over uwe en mijne eigene Domheid, die ons dus hebben laaten betrekken.

En nu, gij ſnoode Lovelace, wat ſtaet u nu te doen, (terwijl de Lady geheel beſtaenbaar is met zigzelve, en 'er geen hoope voor u over is) dan u te verhangen, te verzuipen, of voor den kop te ſchieten, als een verſchalkte zwetzer op uwe liſten!

Mijne verwonderinge een weinig over zijnde, vervolgde zij: Wat belangt den Brief, die van mijne Zuſter kwam, terwijl uw vriend hier was, gij

zult *wel haaſt* zien, mijn Heer, dat het de wreedſte Brief is, welken zij mij ooit geſchreeven heeft.

En daarop gaf zij haare diepe bekommeringe te kennen over hetgeen het gevolg mogt zijn van des Colonel Mordens bezoek bij u; en bad mij, dat indien ik nu, of ten eenigen tijde hierna, gelegenheid had om eenige verdere onheilen voor te koomen, zonder nadeel of gevaar voor mijzelven, ik zulks doen wilde.

Ik verzekerde haar van de bijzonderſte oplettendheid op deeze en alle haare andere bevelen; en dat op eene wijze die haar zo aangenaam was, dat zij eenen zegen over mij affmeekte wegens mijne goedheid, zo als ze het noemde, jegens een verlaaten ſchepzel, die zugtede onder den *ergſten Weezen-ſtaat;* deeze waaren haare woorden.

Zij kwam toen weder te rug op haar eerſt onderwerp, haare ongeruſtheid uit vreeze dat gij haar weder overlaſt zoudt doen; en zeide, Indien gij eenigen invloed op hem hebt, mijn Hr. Belford, beweeg hem dog, dat hij mij de verzekeringe wil geeven, dat ik het overſchot van mijnen tijd geheel voor mijzelve hebben zal. Ik hebbe hetzelve wel *van nooden.* Dat hebbe ik inderdaad. Waarom zou hij begeeren mij te ſtooren in mijnen pligt? Heeft hij mij nog niet genoeg geſtraft voor dat ik hem de voorkeuze gegeven hebbe boven alle die van zijne Sexe zijn? Heeft hij niet mijn goeden naam en mijne welvaart vernield? En zal zijne redenlooze wraak tegen mij niet voltooid zijn, ten ten zij hij ook mijne Ziel ten bederve brenge? —— Verſchoon mij, mijn Heer, wegens deeze heftigheid! Dog het is voor mij inderdaad van groote aan-

aangelegenheid, te mogen weeten dat ik niet meer van hem ontruſt zal worden. En egter, niettegenſtaende allen deezen afkeer, zoude ik liever zijn bezoek willen toeſtaen, al waare ik verzekerd dat ik op het oogenblik, als ik hem zag, den geeſt zou geeven, dan dat ik oorzaak zou zijn van eenig heilloos misverſtand tuſſchen u en hem.

Ik verzekerde haar, dat ik de zaak op zulk eene wijze aan u zou voordraagen, nevens haaren zwakken lighaams ſtaat, dat ik op mij neemen durfde om *voor u in te ſtaen*, dat gij niet onderneemen zoudt om tot haar te naderen.

En om deeze reden, Lovelace, legge ik de geheele zaak voor u bloot, en verzoeke dat gij mij laſt geeft, zo dra deeze en mijne van voorleeden Saterdag u ter hand koomen, om haare vreeze weg te neemen.

Dit ſtelde haar een weinig geruſt; en toen zeide zij, dat hadde ik haar niet betuigd dit voor u te *kunnen* belooven, zij vaſt had voorgenomen, al hoe ſlegt geſteld zij was, om zig ergens anders heen te begeeven, zo dat ik al zo weinig als gij wiſte waar zij waare. En egter, dat ik zou genoodzaakt geweeſt zijn om menſchen te verlaaten, met welke ik maar even in kennis geraakt ben, zeide de arme Lady, en onder volkoomen onbekenden geſtorven te zijn, dat zou mijne moeijelijkheden voltooijd hebben.

Dit geſprek, vond ik, dat haar, zo van wegens deszelfs lengte, als den aart daarvan, vermoeid had; en haar eens of tweemaal van koleur ziende veranderen, maakte ik dieswegens mijne verſchooninge, en nam mijn affcheid van haar:

Haar evenwel om verlof verzoekende, om in den avond weder bij haar te mogen koomen; en zo dikwijls als mogelijk was; want ik kon niet nalaaten haar te betuigen, dat ik iedermaal als ik haar zag, haar meer en meer aanmerkte als een verheerlijkten geeſt; en als eene uit den Hemel gezonden, om mij agter zig te trekken uit den vuilen modderpoel, waarin ik zo lang was gedompeld geweeſt.

En gij moogt om mij lachen zo gij wilt; dog het is waaragtig, dat ik elken maale als ik tot haar nadere, haar niet anders kan beſchouwen, dan als eene die gereed ſtaet om in gezelſchap te treeden met Heiligen en Engelen. Van deeze gedagte wierd ik zo geheellijk ingenomen, dat ik, bij het weggaen, mij niet weerhouden konde van te ſmeeken om haare gebeden en haaren zegen; met den eerbied, welken men aan eenen Engel is verſchuldigd.

In den avond was zij zo flaauw èn zwak, dat ik in minder dan een quartier uurs mijn afſcheid van haar nam. Ik ging regtſtreeks naar huis. Daar ik nu, tot vermaak en verwonderinge van mijne Nigt en haare familie, veele eerelijke avonden doorbrenge: Hetwelk zij daaraan toeſchrijven, dat gij niet in de ſtad zijt.

Ik zal mijn pakje morgen ogtend vroeg afvaardigen met mijn eigen knegt, om u vergoedinge te doen voor de onzekerheid waarmede ik u gepijnigd moet hebben: Hiervoor zult gij mij bedanken, hoope ik; maar zult het niet doen, daarvan ben ik wel verzekerd, voor dat ik uwen knegt zonder een Brief hebbe te rug gezonden.

Ik verlange naar de bijzonderheden van het geſprek tuſſchen u en den Hr. Morden: De Lady, zo als ik hebbe aangeroerd, is vol van bekommeringen daaromtrent. Zend mij dit pakje weder te rug als gij het gelezen hebt; want ik hebbe nog tijd nog geduld gehad om daarvan een afſchrift te neemen. ——— En ik ſmeeke u, dat gij mij in ſtaat ſtelt om mijne beloften goed te maaken bij de arme Lady, dat gij haar niet weder zult overvallen.

LXXII. BRIEF.

De Hr. BELFORD, *aan* ROBERT LOVELACE, *Schildkn.*

Woensdag, den 30 van Aug.

Ik hebbe u een geſprek mede te deelen, gehouden tuſſchen deeze verwonderenswaardige Lady, en Dr. H. hetwelk u eene nieuwe blijk verſchaffen zal van de bedaardheid en helderheid van geeſt, met welke zij kan ſpreeken van den dood, en zig daartoe bereiden, als of die zulk een gemeenzaam voorval voor haar waare, als kleeden en ontkleeden.

Zo dra ik mijnen knegt aan u had afgevaardigd met mijne Brieven, van den 26*ſten*, 28*ſten*, en giſteren, den 29*ſten*, ging ik heen om haar mijnen dienſt te bieden, en had het genoegen van

haar, na een taamelijk goeden nagt, vrij leevendig en blijmoedig te vinden. Zij was zo even weerom gekoomen van haare gewoone godsdienſtpleeginge. En Doctor H. kwam met zijne koets aan de deur, zo als zij inkwam.

Na dat hij gevraagd had hoe ze voer, en haar hoorde klaagen over kortheid van adem (hetwelk zij toeſchreef aan inwendig verval van kragten, verhaaſt door de moeijelijkheden onlangs geleeden, zo wel van haare vrienden als van u) was hij 'er voor om haar te raaden zig in de ruime Lugt te begeeven.

Wat nut zal mij dat doen? zeide zij: Zeg mij de waarheid, goede Heer, met een blijmoedig gelaat, (gij weet, dat gij mij daarmede niet kunt ontruſten) of gij nu niet de rol van een *regten* doctor aanneemt; en wanhoopende dat eenig Geneesmiddel mij zal kunnen helpen, mij aan de ruime Lugt raadt, als het laatſte plegtanker? ——— Kunt gij denken, dat de Lugt iets zal baaten in zulk eene ziekte als de mijne?

Hij zweeg ſtil.

Ik vraage 'er naar, zeide zij, op dat mijne vrienden (die mogelijk eenigen tijd hierna zullen vernoemen naar de middelen, die ik hebbe aangewend ter mijner herſtellinge) zig geruſt mogen ſtellen, dat ik niets verzuimd hebbe, hetwelk zulk een voortreffelijk en ervaren geneesheer mij voorſchreef.

De ruime Lugt, Madam, zal u mogelijk hulp toebrengen in de moeijelijkheid van ademhaalinge, welke u zo kortlings bevangen heeft.

Maar, mijn Heer, gij ziet hoe zwak ik ben.

Gij

Gij moet zien dat ik van dag tot dag vervallen ben; en nu, indien ik kan oordeelen uit hetgeen ik in mijzelve gevoele, haare hand op haar hart leggende, kan het niet lang met mij duuren. Indien de ruime Lugt zeer waarſchijnelijk mijne dagen vermeerderen zoude, ſchoon het wel verre is dat ik *begeerig* zou zijn om dezelve verlengd te hebben, zoude ik mij in dezelve begeeven; en te meer, dewijl ik bewuſt ben, dat Juffr. Lovick mij gunſtiglijk zou willen vergezellen. Dog indien ik de moeijelijkheid moeſt ondergaen van naar een nieuw logement te verhuizen (eene moeijelijkheid, welke ik denke dat mij nu al te laſtig zijn zoude) en dit alleen om op het land te ſterven, zoude ik liever hebben dat het Toneel hier wierd toegeſchooven. Want hier hebbe ik mijne gedagten laaten gaen over de plaatze, en de wijze, en alles, zo wel van het geringſt als van het hoogſt belang, hetwelk bij die gedugte oogenblikken kan plaatze hebben. Dus, Doctor, zeg mij de waarheid, Mag ik hier blijven, en zuiver zijn van alle betigtinge van door moedwil of ongeduld, of door gevoeligheden, welke ik hoope dat ik ben te boven gekoomen, een leeven te verkorten, hetwelk anders had kunnen verlengd worden? ——— Zeg het mij, mijn Heer! gij ſpreekt niet tegen eene bloodaart in dit opzigt; dat doet gij zeker niet! ——— Met een ongemaakten glimlach.

De Doctor zig tot mij keerende, was verlegen wat hij zeggen zoude, zijne oogen alleen in verwonderinge over haar opheffende.

Nooit had eenig lijder, zeide zij, een minzaamer en goedertierener geneesheer —— Dog de-

wijl gij niet gaarn 'er aan wilt om regtſtreeks op mijne vraag te antwoorden, zo zal ik dezelve met andere woorden voorſtellen ——— Gij *beveelt* mij niet om mij in de ruime Lugt te begeeven, Doctor, doet gij wel?

Neen, Madam. Nog bezoeke ik u nu als een geneesmeeſter; maar als eene perſoon, welker verkeeringe ik hoogagte, en over welker lijden ik mij bedroeve. En om mij meer regtuit te verklaaren, ten aanzien van de reden van mijn bezoek ten deezen dage in het bijzonder, ik moet u betuigen, Madam, dat ik verſtaende hoe veel gij te lijden hebt van het misnoegen uwer vrienden; en niet twijffelende of, indien zij wiſten in welken ſtaat gij zijt, zij zouden hun gedrag jegens u wel veranderen; en geloovende dat het hen het hart doorſnijden moet, als zij alles, te laat, zullen gewaar worden; Zo hebbe ik beſlooten om hen door een Btief kennis te geven (al hoe onbekend ik bij hen ben) hoe noodig het zij, dat eenige van hen zeer ſpoedig bij u koomen. Om *hunnentwille*, Madam, moet ik u aanſtaen om uwe goedkeuringe van deezen maatregel.

Zij hield wat ſtil; en zeide eindelijk, Het is vriendlijk, zeer vriendelijk, van u, mijn Heer. Dog ik hoope dat gij mij niet zo verkeerd, of zo hardnekkig agt, dat ik tot nu toe alle middelen onbeproefd zou gelaaten hebben, welke ik dagt, dat waarſchijnelijk mijne vrienden ter mijner begunſtiginge beweegen konden. Maar nu, Doctor, zeide zij, zoude ik te veel ontroerd zijn van hunne droefheid, indien eenige van dezelve bij mij kwamen of iemand tot mij zonden: En miſſchien, indien ik bevond,

vond, dat zij mij nog beminden, wenſchen om in leeven te blijven; en dus zoude ik onwillig dat leeven verlaaten, hetwelk ik nu weezenlijk genegen ben om te verlaaten, en zo hoope te verlaaten, als iemand betaamt die zulk een tijd gehad heeft om zig daarvan te ſpeenen, als waarmede ik begunſtigd ben.

Ik hoope, Madam, zeide ik, dat wij nog zo nabij niet zijn, als gij vermoedt, aan die beklaagelijke veranderinge, op welke gij ziet met zulk eene verbaazende bedaardheid van geeſt. En derhalven verſtoute ik mij om des Doctors voorſtel te ondersteunen, al waare het alleen om den wil van uwen Vader en Moeder, dat zij het genoegen mogen hebben, zo zij u verliezen *moeten*, van te denken, dat zij eerſt met u verzoend geweeſt zijn.

De bedenkinge is zeer vriendlijk, zeer goedertieren, zeide zij. Dog, indien gij denkt, dat ik niet zo *nabij* aan mijn laatſte uur ben; zo zoude ik wel verzoeken, dat dit wierd uitgeſteld, tot dat ik zie welke uitwerkinge de bemiddelinge van mijnen Neef Morden hebben moge. Miſſchien zal hij zig verwaardigen om mij nog een bezoek te geeven, na dat zijn voorgenomen mondgeſprek met den Hr. Lovelace gehouden is; en wie weet, mijn Hr. Belford, of uwe naaſtvolgende Brieven u daarvan geen berigt mogen geeven? Ik hoope niet dat het ongelukkig voor *iemand* zal afloopen. Wilt gij mij wel belooven, Doctor, dat gij ſlegts twee dagen het ſchrijven zult uitſtellen, en ik zal u alles mede deelen wat in dien tijd voorvalt; en dan zult gij naar uw eigen goedvinden handelen? Ondertuſſchen herhaale ik mijne dankzegginge voor uwe

goed-

goedheid jegens mij. —— Neen, waarde Doctor, haaſt u niet zo ſnellijk van mij af [want hij ging heen uit vreeze voor eene aanbiedinge van viſite-geld]: Ik zal u niet meer ergeren met aanbiedingen, welke al voor eenigen tijd geleeden u laſtig geweeſt zijn: En nademaal ik u nu, van wegens deeze gulhartiglijk aangeboodene gunſt alleen als eenen vriend moet aanmerken, wil ik u verzekeren, dat ik u van nu voortaan ten deezen aanzien geen ongeneugte meer zal aandoen: En nu, mijn Heer, weete ik, dat ik het genoegen zal hebben van u meermaalen te zien dan voorheen.

De braave heer was verheugd met deeze verzekeringe, haar betuigende, dat hij altoos haar was koomen zien met groot genoegen, maar wegens de reden, welke zij aanroerde, met alzo veel ongeneugte van haar gegaen; en dat hij niet zou hebben nagelaaten zijne bezoeken te verdubbelen, konde hij deeze vriendlijke verzekeringe zo vroeg gekreegen hebben, als hij wel om dezelve gewenſcht had.

Daar zijn weinig voorbeelden van eene diergelijke belangloosheid, geloove ik, onder deeze orde. Tot nog toe hield ik het altijd voor euangelij, Dat *vriendſchap* en *doctor* twee onbeſtaenbaare hoedanigheden waaren; en weinig verbeeldde ik mij, dat een man van de geneeskonſt, als hij zijn lijder aan den dood had overgegeven, om eenige andere bezoeken zou denken dan die van ceremonie, om wel te ſtaen bij de familie, tegen dat het ook hunne beurt wierd om zijn tolhek door te gaen.

Na dat de Doctor was weggegaen, viel zij in een zeer ernſtig geſprek over de ijdelheid des leevens,

vens, en de wijsheid van zig tot den dood te bereiden, terwijl men nog gezondheid en ſterkte bezit, en voor dat de zwakheden des lighaams de vermogens van den geeſt verſlappen, en dezelve onbekwaam maaken om met de noodige kragt en helderheid te werken: Geheel geſchikt voor den ſtaat van iedereen, dog bijzonderlijk, zo als ligt te merken was, voor Uwen en Mijnen toeſtand.

Zij was zeer begeerig om verdere bijzonderheden te weeten van het gedrag van den armen Belton in zijne laatſte oogenblikken. Gij moet u over mijne vraagen niet verwonderen, mijn Hr. Belford, zeide zij; want wie is 'er, die eene reize ſtaet te onderneemen naar een land, daar hij voorheen noit gereisd heeft, welke niet verneemt naar de moeijelijkheden van den weg, en welke gerijſlijkheden hij op de reize heeft te verwagten?

Ik gaf haar een kort verhaal van des armen mans ſchrik en angſten, en zijne onwilligheid om te ſterven: En toen ik gedaen had; Dus moet het altoos zijn, mijn Hr. Belford, zeide zij, met arme Zielen, welke nooit gedagt hebben om hunne lange reize, tot op het oogenblik dat zij op dezelve ſtaen uit te gaen.

Zij maakte zodanige andere aanmerkingen over dit onderwerp, dat ik dezelve, koomende uit den mond van eene perſoon, die zo ſpoedig eene gezellin der engelen zal worden, nooit vergeeten zal. En inderdaad, op dat ik dezelve te beter in mijn geheugen mogt inprenten, ging ik, toen ik t' huis gekoomen was, dezelve in geſchrift ſtellen: Dog ik zal u dezelve niet laaten zien, voor dat gij in eene geſteldheid zijt die meer geſchikt is om nut

uit

uit dezelve te trekken, dan gij waarſchijnelijk nog in eenigen tijd zult zijn.

Dus verre had ik geſchreeven, wanneer de onverwagte ſpoedige wederkoomſt van mijnen knegt met uw pakje (dewijl de uwe en hij elkanderen te Slough ontmoetende, hunne Brieven tegen elkanderen uitwiſſelden) mij verpligtede om af te breeken en den inhoud deszelfs te leezen. ——— Hier ſluite ik derhalven deezen Brief.

LXXIII. BRIEF.

De Hr. LOVELACE, *aan* JAN BELFORD, *Schildkn.*

Dingsdag-Ogtend, den 29 van Aug.

Nu, Jan, zal ik u een verhaal doen van het geen is voorgevallen ter gelegenheid van het bezoek ons door Col. Morden gegeven.

Hij kwam te paard, vergezeld van één knegt; en Lord M. ontving hem als een nabeſtaenden van Juffer Harlowe, met de hoogſte tekenen van beleefdheid en agtinge.

Na eenige algemeene praat over de tijden, en over het weer, en diergelijke beuzeltaal, hoedanige de Engelſchen gemeenlijk gebruiken tot eene inleidinge in de verkeeringe, ſprak de Colonel Lord M. en mij aan, als volgt.

Ik behoeve, Milord, en mijn Hr. Lovelace, voor zo verre gij kundig zijt van mijne verwantſchap

ſchap met de familie der Harlowes, niet eenige verontſchuldiginge in te brengen, wegens het aanvangen van een onderwerp, hetwelk gij, uit hoofde van die verwantſchap, moet denken dat de voornaame reden is, waarom ik mij de eere van dit bezoek gegeven hebbe.

Juffer Harlowe, Juffer Clariſſa Harlowe's zaak, zeide Lord M. met zijne gewoone voorbaarige ſtompheid. Dat is het, mijn Heer, hetgeen gij meent. Zij is, in alle manieren, de voortreffelijkſte vrouw ter wereld.

Het is mij lief te hooren, dat uw Lordſchap dat gevoelen van haar heeft. Iedereen heeft hetzelve.

Het is niet alleen mijn gevoelen, Col. Morden (vervolgde de praatzieke Pair) maar het is het gevoelen van mijne geheele familie. Van mijne Zuſters, van mijne Nigten, en van den Hr. Lovelace zelven.

Col. Had het den Hemel behaagd, dat dit altijd des Hren. Lovelaces gevoelen van haar geweeſt waare!

Lovel. Gij zijt veele jaaren, Colonel, buiten Engeland geweeſt. Miſſchien zijt gij niet volkoomen onderrigt van alle de bijzonderheden deezes gevals.

Col. Ik ben, mijn Heer omtrent zeven jaaren buiten Engeland geweeſt. Mijne Nigt Klaartje was toen omtrent *Twaalf* jaaren oud: Dog nimmer was 'er in den ouderdom van *Twintig* zulk een verſtandig, zulk een voorzigtig, zulk een uitmuntend ſchepzel. Alle die haar kenden, of haar zagen, verwonderden zig over haar. Ten aanzien

zien van Geeſt en Lighaam beide, zag ik nimmer eenige jonge Lady, die zo veel volmaaktheid beloofde: En men berigt mij, nog is het zelve te verwonderen, dat naar mate zij tot rijper jaaren vorderde, zij die beloften meer dan billijkte en goed maakte. ——— Daarbij, wat haare Middelen belangt ——— wat haar Vader, wat haare Oomen, wat ik zelve, hadden voorgenomen voor haar te doen, behalven hetgeen haar Grootvader gedaen had ——— Daar is geen Juffer van ſchooner Capitaal in het geheele Graafſchap.

Lovel. Dit alles, Colonel, en meer dan dit is waar van Juffer Clariſſa Harlowe; en waare het niet toegekoomen door de onverzoenbaarheid en geweldige driften van haare familie (die alle vaſt geſteld hadden om haar te drijven tot eene partij, die *haarer* even onwaardig, als haatelijk *voor haar* was) zij zou nog gelukkig geweeſt zijn.

Col. Ik erkenne de waarheid, mijn Hr. Lovelace, van hetgeen gij nu zo even aanmerktet; dat ik geen volkoomene kundigheid hebbe van alles wat tuſſchen u en mijne Nigt is voorgevallen. Dog gun mij vrijheid om te zeggen, dat toen ik eerſt vernam dat gij uw aanzoek bij haar maaktet, ik maar eene tegenwerpinge wiſt, die tegen u konde worden ingebragt. Dat was trouwens eene van groot gewigt: En op eenen Brief aan mij gezonden, deelde ik haar vrijmoedig mijn gevoelen over dat onderwerp mede (a). Dog waare die 'er niet geweeſt, ik bekenne, dat 'er naar mijne bijzondere gedagten, geen welvoegelijker partij zou kun-

(a) Zie D. IV. bl. 41, env.

kunnen gevonden zijn: Want gij zijt een hupsch edelman, bevallig van persoon, behaagelijk en welleevend in uwen omgang, en in uwe familie, middelen, en verwagtingen, zo gelukkig als iemand kan wenschen te zijn. Daarbij de kennis, die ik aan u had in Italie (alhoewel, met uw verlof dat ik het zegge, uw gedrag aldaar niet geheel onberispelijk was) overtuigt mij, dat gij dapper zijt; En weinige edelluiden kunnen bij u haalen in vernuft en leevendigheid. Uwe opvoedinge heeft u groot voordeel aangebragt; uwe zeden zijn inneemende, en gij hebt gereisd; en ik weete, zo gij mij gelieft te verschoonen, dat gij beter aanmerkingen maakt, dan dat gij u door dezelve laat regeeren. Alle deeze hoedanigheden maaken, dat het in het geheel niet te verwonderen zij, dat eene jonge Lady u beminde: En dat deeze Min, gepaard met dien onbescheiden ijver, waarmede de vrienden mijner Nigt haare genegenheden wilden dwingen ter begunstiginge van mannen, welke in de hoedanigheden, die ik genoemd hebbe, verre bij u te kort schieten, haar tot uwe bescherminge haare toevlugt neemen deed. Maar dan, indien zij deeze twee sterke beweegredenen had; de eene om haar te *lokken*, de andere om haar te *dringen*, moet ik u vraagen, mijn Heer, Of zij geen dubbel regt had om eene edelmoedige behandelinge te verwagten van eenen man, dien zij tot haaren beschermer verkoozen had; en welken zij, mag ik de vrijheid neemen om te zeggen, zo rijklijk beloonen konde voor de bescherminge welke hij haar stond te verleenen?

Lovel. Juffer Clarissa Harlowe had regt, mijn

Heer, om de beſte behandelinge te verwagten, die eenig menſch haar geeven konde. Ik maake geen zwaarigheid om dit te bekennen. Ik doe haar altoos het regt, hetwelk zij zo wel verdient. Ik weete wel wat gevolg gij hieruit zult trekken; en hebbe alleen te zeggen, Dat de tijd, die voorbij is, niet herroepen kan worden. Miſſchien zou ik wel wenſchen dat het geſchieden konde.

De Colonel ſchilderde toen op een zeer manlijken trant de ondeugendheid af van eene vrouw van deugd en fatzoen te verleiden. Hij zeide dat de mannen in 't algemeen te veel voordeel hadden van wegens de zwakheid, ligtgeloovigheid, en onbedreevenheid der ſchoone Sexe: Dat haare eerſte Lees-oeffeninge, welke voornaamlijk beſtond in verhittende Vertellingen, en ijdele en onwaarſchijnelijke Romans, haare gemoederen hielp ontzenuwen en verzwakken: Dat zijne Nigt, evenwel, was hij wel verzekerd, boven het bereik was der gemeene verleidinge, en niet over te haalen tot de roekeloosheid, waarvan haare ouders haar beſchuldigden, door zwakker beweegredenen, dan *hunne* heftigheid, en de plegtigſte beloften van *mijnen* kant: Dog niettemin, daar ze die beweegredenen had, en haare voorzigtigheid (al hoe uitmuntend die waare) eer het uitwerkzel was van *geſtel* dan *ondervindinge* (een ſchoon voordeel, evenwel, zeide hij, om daarop een onbeſtraffelijk leeven in toekoomende te gronden) was het heel wel mogelijk, dat zij niet bedugt was voor ſlegte oogmerken in eenen man, dien zij beminde: Het was derhalven eene zeer verfoeijelijke zaak, het

het vertrouwen van zulk eene vrouw te misbruiken.

Hij ging op deezen gemeenen trant voort, wanneer ik hem in de reden vallende zeide; Deeze gemeene aanmerkingen, Colonel, paſſen miſſchien niet op dit bijzonder geval. Maar gij zelve zijt een man die de wereld gezien hebt; en mogelijk, wierdt gij eens op den pijnbank gelegd, zoudt gij niet in ſtaat zijn om ieder bedrijf van uw leeven te verdeedigen, al zo weinig als ik.

Col. Gij zijt mij welkoom, mijn Heer, met mij zodanige vraagen te doen als het u belieft. En ik danke God, ik kan mijne dwaalingen niet alleen *bekennen*, maar mij ook over dezelve *ſchaamen*.

Lord M. keek *mij* aan; dog dewijl de Colonel door zijne wijze van zeggen geen ſteek daarmede ſcheen te bedoelen, zo had ik geen reden om het als zodanig op te neemen; inzonderheid daar ik al zo gereedlijk mijne dwaalingen kan *bekennen*, als hij, of eenig menſch, de zijne, ik mag mij over dezelve *ſchaamen* of niet.

Hij vervolgde. Alzo gij het van mij ſchijnt te vergen, mijn Hr. Lovelace, zal ik u betuigen (zonder mij daarop te beroemen) dat hoedanig ook mijn gedrag in 't algemeen mag geweeſt zijn, tot voor korten tijd, ik hoope dat ik hetzelve heel veel verbeterd hebbe.

Ik hebbe vrijheden genomen, welke de Wetten der Zedelijke Deugd geenzins kunnen billijken; en voormaals zou ik wel gedagt hebben, dat ik goed regt had om eenigen jongen kwant den hals te breeken, die zo vrij zou leeven met eene Zuſter van mij, als ik gedaen hebbe met de Zuſters en

Dogters van anderen. Dog ik droeg toen zorg, dat ik nooit iets beloofde, hetwelk ik niet voorhad te volbrengen. Een zedig oor zou al zo eer volſtrekt Ontugtige taal uit mijnen mond gehoord hebben, dan van Trouwen ſpreeken, indien ik daartoe niet gezind waare. Jonge Ladys zijn in 't algemeen gereed genoeg om te gelooven, dat wij het eerelijk met haar meenen, zo zij ons beminnen; en het zou als eene wonderlijke verongelijkinge ſchijnen van haare deugd en bekoorelijkheden, te onderſtellen dat het *noodig* waare te ondervraagen, of gij in uw aanzoek ook bedoeldet haar tot uwe vrouw te maaken. Dog als een man eens eene belofte gedaen heeft, denke ik dat dezelve behoort volbragt te worden; en eene vrouw heeft goed regt om iedereen te hulp te roepen tegen de trouwloosheid van eenen bedrieger; en mag altijd verzekerd zijn, dat zij de wereld op haare zijde hebben zal.

Nu, mijn Heer, ging hij voort, ik geloove, dat gij zo veel eere bezit om te bekennen, dat gij geen toegang kondt gevonden hebben tot eene zo uitmuntende deugd, zonder trouw-beloften; en die wel zeer duidelijk en plegtiglijk ———

Ik weete zeer wel, Colonel, viel ik 'er tuſſchen in, alles wat gij zeggen wilt. Gij zult mij verſchoonen, ben ik wel verzekerd, dat ik u dus in de reden valle, als gij vindt dat het is ter bereikinge van het einde, daar gij heen wilt.

Ik bekenne dan aan u, dat ik zeer onwaardiglijk gehandeld hebbe bij Juffer Clariſſa Harlowe; en ik zal u verder betuigen, dat ik van harten berouw heb-

hebbe over mijne ondankbaarheid en ſnoodheid jegens haar. Ja, ik zal *nog* verder zeggen, dat ik zo groſlijk *ten haaren aanzien* mij vergreepen hebbe, dat zelf te beweeren, dat de verongelijkingen en ſmaadheden, welke ik dagelijks ontving van haare onverzoenbaare bloedverwanten, eenigermaate eene terginge voor mij waaren om ſnoodlijk bij haar te handelen, eene vuige en laage pooginge zou zijn om mijzelven te verſchoonen —— Zo laag en zo vuig, dat ik daardoor dubbel veroordeeld zou worden. En indien gij iets erger kunt zeggen, zo ſpreek maar.

Hij keek nu Lord M. dan mij aan, twee of driemaalen. En Milord zeide, Mijn Neef ſpreekt zo als hij denkt, ik wil daaromtrent voor hem inſtaen.

Lovel. Dat doe ik, mijn Heer; en wat kan ik meer zeggen? En wat kan 'er verder, naar uw gevoelen, gedaen worden?

Col. Gedaen! mijn Heer? Wel, mijn Heer [hij ſprak met een trotſen toon] Ik behoeve u niet te zeggen, dat Vergoedinge volgt op het Berouw. Ik hoope niet, dat gij zwaarigheid maakt om uwe opregtheid in het een te bewijzen door de andere.

Ik ſtond ſtil (want ik vond geen ſmaak in de manier van zijn zeggen, en zijnen trotſen toon) als in twijffel of ik daarop de vereiſchte aanmerkinge moeſt maaken of niet.

Col. Laate ik u eens deeze vraag doen, mijn Hr. Lovelace: Is het waar, zo als ik gehoord hebbe, Dat gij mijne Nigt zoudt willen trouwen, in-

dien zij u hebben wilde? ——— Wat zegt gij, mijn Heer?

Dit zettede mij nog een graad hooger op.

Lovel Zommige vraagen, naar dat zij mogen gedaen worden, behelzen zo veel als *Bevelen* in zig, Colonel. Ik zou wel gaarn willen weeten, hoe ik de uwe hebbe op te neemen? En welk het einde ſtaet te zijn van uwe ondervraagingen?

Col. Mijne vraagen worden van mij niet tot u gerigt als bevelen, mijn Hr. Lovelace. Het *einde* derzelver is, om een edelman te beweegen, dat hij *als* een edelman, en een man van eere handele.

Lovel. (*ſnellijk*) En door welke dringredenen, mijn Heer, hebt gij voor om mij daartoe te beweegen?

Col. Door welke dringredenen, mijn Heer, een edelman te beweegen om als een edelman te handelen! ——— Ik ſtae verzet over zulk eene vraag van den Hr. Lovelace.

Lovel. Hoe zo, mijn Heer?

Col. HOE ZO, mijn Heer! (*toornig*) ——— Ik moet ———

Lovel. (*hem in de reden vallende*) Ik hebbe geen zin, Colonel, dat mijne woorden dus herhaald worden, met dien toon.

Lord M. Koomt, koomt, heeren, ik bidde u zijt dog genegen om elkanderen wel te verſtaen. Gij jonge heeren zijt zo heet ———

Col. Ik niet, Milord ——— Ik ben niet heel jong, nog onbehoorelijk heer. Uw Neef, Milord, kan mij alles doen worden, wat hij gezind is mij te maaken.

Lo-

Lovel. En dat zal alles zijn, wat het u belieft te weezen, Colonel.

Col. (*vinnigtjk*) De keuze zij aan u, mijn Hr. Lovelace. Vriend of Vijand! naar dat gij regt doet, of genegen zijt te doen, aan de edelſte vrouw ter wereld.

Lord M. Ik giſte wel uit uwer beider characters, hoe het gaen zou als gij bij malkanderen kwamt. Laate ik tuſſchen beiden koomen, heeren, en u ſmeeken om elkanderen maar wel te verſtaen. Gij *doelt beide op een wit*; en indien gij maar geduld hebt, zult gij *het* beide *treffen*. Laate ik u verzoeken, Colonel, om geen uitdaagingen te doen ———

Col. Uitdaagingen, Milord! ——— Dat zijn dingen, die ik altoos gereeder geweeſt ben om aan te neemen dan te doen. Dog is uw Lordſchap van gedagten, dat een man zo na vermaagſchapt, als ik de eere hebbe van te zijn, aan de uitſteekendſte vrouw op aarde ———

Lord M. (*hem in de reden vallende*) Wij alle erkennen de voortreffelijkheden der Lady ——— En wij zullen eene verbintenis met haar als de grootſte eere opneemen, die ons kan worden aangedaen.

Col. Zo behoort gij ook, Milord! ——— Een volmaakte *Chamont*! dagt ik (a).

Lord M. Zo *behooren* wij, Colonel! En zo *doen* wij ook! —— En eijlieve, laat *iedereen* doen zo als hij behoort! —— en niet *meer* dan hij *behoort*; en dan zult gij, Colonel, moet ik u zeggen, niet zo haaſtig zijn.

Lovel. (*bedaardlijk*) Koom, koom, Colo-

(a) Zie Otway's Weeskind.

nel Morden, laat deeze twiſt, wat gij daarmede ook moogt voorhebben, niet verder loopen, dan tuſſchen u en mij. Gij drukt u met zeer ſterke bewoordingen uit. Sterker dan waarmede nog ooit in mijn leeven tot mij geſproken wierd. Dog hier onder dit dak, zoude het onverſchoonelijk voor mij zijn, hetzelve zo in aanmerkinge te neemen, als het mij miſſchien elders wel betaamen zou te doen.

Col. Dit is geſproken, zo als ik den man zou wenſchen te ſpreeken, welken ik met genoegen mijn vriend zou kunnen noemen, indien alle zijne daaden daarmede overeenſtemden; en zo als ik zou willen hebben, dat de man ſprak, welken ik het der moeite waardig zou agten mijnen Vijand te noemen. Ik beminne een man van Moed, gelijk mijne eigene Ziel. Dog, mijn Hr. Lovelace, voor zo verre Milord denkt dat wij *een wit* bedoelen, moet ik zeggen, dat ſtond het ons vrij om zes minuuten alleen te zijn, ik zeggen durve, dat wij malkanderen ras volmaaktlijk wel verſtaen zouden. ——— En hij trad naar de deur.

Lovel. Ik ben volkoomelijk van uw gevoelen, mijn Heer; en zal u volgen.

Milord trok aan de ſchel, en trad tuſſchen ons beiden: Colonel, keer te rug, ik bidde u keer te rug, zeide hij: Want hij was uit de kamer getreden, terwijl Milord mij vaſt hield —— Neef, gij zult niet uitgaen.

De ſchel en het verheffen van Milords ſtem bragt Mowbray, en Clements, Milords kamerdienaar, binnen; de eerſte in zijne agtelooze houdin-

dinge, met zijne handen op den rug, Wat is 'er te doen, Bobbetje? Wat 's er te doen, Milord?

Niet anders', niet anders, niet anders, ſtamelde de ontroerde Pair, dan dat deeze jonge heeren zijn, zijn, zijn ——— *zijn* jonge heeren, dat is 't al. ——— Eijlieve, Colonel Morden (die de kamer weder binnen trad met een bedaarder weezen) laat deeze zaak onpartijdig onderzogt worden, bidde ik u.

Col. Met al mijn hart, Milord.

Mowbray luiſterde mij in, Wat is de oorzaak, Bobbetje! —— Zal ik den Heer eens voor u onder handen neemen, mijn jongetje?

Om de geheele wereld niet, luiſterde ik hem toe. De Colonel is een fatzoenlijk heer, en ik verzoeke dat gij 'er geen woord in ſpreekt.

Wel, wel, wel, Bobbetje, dan hebbe ik gedaen. Ik kan u wel waagen tegen den beſten karel, die 'er op twee bienen gaet; dat 's 't al, Bobbetje, naar het ander einde van het vertrek ſtappende.

Col. Het is mij leed, Milord, dat ik uw Lordſchap in het allerminſt ontruſte. Ik ben hier met zulk een oogmerk niet gekoomen.

Lord M. Inderdaad, Colonel, ik dagt dat gij dat oogmerk al hadt, om dat gij zo ſchielijk vuur vattedet. Ik ben blijde met te hooren, dat gij zegt zulks niet gehad te hebben. Hoe ras kan een klein *vonkje tot eene vlam ontbranden*, inzonderheid indien het valt in zo ligt opvliegende geeſten!

Col. Indien ik de minſte gedagten gehad had van tot uiterſten te koomen, ik ben verzekerd dat de Hr. Lovelace mij wel de eere gedaen zou hebben, van mij te ontmoeten op eene plaatze, daar ik minder ſtoornis zou verwekt hebben: Dog ik kwam met een vriendlijk oogmerk; ——— Om oneenigheden te verzoenen, eer dan ze te verwijden.

Lovel. Wel dan, Colonel Morden, laat ons naar uw eigen goeddunken het onderwerp aanvangen. Ik kenne geen man, met welken ik liever verkiezen zou in goed verſtand te leeven, dan eenen voor welken Juffer Clariſſa Harlowe zo veel agtinge heeft. Dog ik kan niet verdraagen, dat ik op eene dreigende wijze, het zij in toon of woorden, behandeld worde.

Lord M. Wel, wel, wel, wel, heeren, dit begint 'er wat naar te gelijken. *Toornige luiden maaken zigzelven bedden van doornen*, en als zij op dezelve gaen leggen, zijn ze misnoegd tegen iedereen. Dog ik hoope dat gij vrienden zijt. Laat mij u hooren zeggen, dat gij het zijt. Ik ben overtuigd, Colonel, dat gij deeze ongelukkige Gebeurtenis niet volkoomen weet. Gij weet niet hoe begeerig mijn Neef is, zo wel als wij alle, dat deeze zaak eens een gelukkig einde moge neemen. Gij weet niet, doet gij wel, Colonel, dat de Hr. Lovelace, op verzoek van ons allen, gezind is om de Lady te trouwen?

Col. Op verzoek van u allen, Milord? ——— Ik zou gehoopt hebben, dat de Hr. Lovela-

lace gezind was om regt te doen, om dat het zo behoort; en daar hij tevens met regt te doen zigzelven de hoogſte eere kon toebrengen.

Mowbray ſloeg zijne voorheen half geſlooten oogen op naar den Colonel, en keek mij van ter zijden aan.

Lovel. Dit is een zeer ſterke taal geſproken, Colonel.

Mowbr. Bij mijne Ziel, dat dagt ik ook.

Col. *Sterke* taal, mijn Hr. Lovelace? Is het geen *regtmaatige* taal?

Lovel. Dat is het, Colonel: En ik denke, dat de man, die Juffer Clariſſa Harlowe eere doet, mij eere doet. Dog niettemin is 'er eene wijze van zeggen, op welke men iets kan tegen hebben, wanneer op de woorden, zonder die wijze, niet te zeggen valt.

Col. Uwe aanmerkinge is in het algemeen ongetwijffeld regtmaatig: Dog *indien* gij die hoogagtinge hebt voor mijne Nigt, welke gij zegt voor haar te hebben, moet gij noodwendig denken ——

Lovel. Gij moet mij verlof gunnen, mijn Heer, om u in de reden te vallen —— INDIEN ik die hoogagtinge hebbe, welke *ik zegge* te hebben —— Ik hoope, mijn Heer, als *ik zegge* die hoogagtinge te hebben, dat 'er dan geen reden is voor dat *indien*, zo met nadruk uitgeſproken, als gij het uitſprakt.

Col. Gij zijt mij tweemaal in de reden gevallen, mijn Hr. Lovelace. Ik ben alzo weinig gewend, dat men mij in de reden valle, als gij dat men uwe woorden *herhaale*.

Lord

Lord M. Twee vaten buskruid, op mijne conſcientie! Wat duivel kan praaten beduiden, zo gij dus op elk verkeerd woord elkanderen wilt doen opvliegen?

Lovel. Geen man van eere, Milord, kan het wel neemen dat zijne waarheid in twijffel getrokken worde, ſchoon het maar donkerlijk worde te kennen gegeven,

Col. Hadt gij mij uitgehoord, mijn Hr. Lovelace, gij zoudt bevonden hebben, dat mijn *indien*, eer een *indien* van *gevolgtrekkinge*, dan van twijffelinge was. Dog het is weezenlijk eene wonderlijke vrijheid, welke heeren van vrije beginzelen neemen: die terwijl zij zig ter dood toe zouden wreeken over eene beſchuldiginge van in ſtaat te zijn om eene onwaarheid te betuigen aan eenen Man, geen zwaarigheid maaken om de plegtigſte eeden en beloften jegens eene vrouw te verbreeken. Ik moet u verzekeren, mijn Hr. Lovelace, dat ik altoos conſcientie-werk maakte van mijne eeden en beloften.

Lovel. Gij hebt wel gedaen, Colonel. Dog ik moet u betuigen, mijn Heer, dat gij den man niet kent, tot welken gij ſpreekt, indien gij u verbeeldt, dat hij niet bekwaam is om de vereiſchte gevoeligheid te toonen, als hij ziet, dat zijne edelmoedige belijdeniſſen voor een teken van een laagen geeſt genomen worden.

Col. (*ijverig, en met een grimlach*) Het zij verre van mij, mijn Hr. Lovelace, om u te betigten van de laagheid van geeſt, van welke gij ſpreekt; want wat zou dat anders zijn, dan mij te ver-

verbeelden, dat een man, die eene zeer ergerlijke ſchenddaad begaen heeft, niet gereed zou zijn om zijne *manhaftigheid* te toonen in het verdeedigen van dezelve ——

Mowbr. Dit is vervloekt geſtreng, Colonel. Dat is het, bij Jupijn. Ik zou zo veel niet willen verſtaen van eenig menſch die 'er leeft, als de Hr. Lovelace al voor dit van u heeft moeten hooren.

Col. Wie zijt gij, mijn Heer? Welk voorwendzel hebt gij om u te ſteeken in eene zaak, daar van den eenen kant eene bekende misdaad is, en de eere van eene aanzienlijke familie in haar tederſt deel door die misdaad gekwetſt, van den anderen?

Mowbr. (*Den Colonel toeluiſterende*) Mijn lieve kind, gij zult mij grootlijks verpligten, indien gij mij gelegenheid wilt geeven om uwe vraag te beantwoorden. En hij ging naar buiten.

De Colonel wierd door Milord te rug gehouden. En ik bragt Mowbray weder binnen.

Col. Eijlieve, mijn goede Lord, laat mij eens met deezen bemoeijzugtigen heer gaen, ik bidde 'er u om. Ik zal in drie minuuten weder bij uw Lordſchap koomen, daar kunt gij ſtaat op maaken.

Lovel. Mowbray, is dit als een vriend bij mij te handelen, dat gij mij onbekwaam onderſtelt te zijn om mijzelven te verantwoorden? En zal een man van eere en dapperheid, voor hoedanig ik den Colonel Morden kenne (al hoe driftig hij zig miſſchien in dit bezoek getoond heeft) gelegenheid

heid hebben om te zeggen, dat hij eenigzins ontbloot van gezelſchap en vrienden ten huize van Milord M. gekoomen is, en zal hij om die reden niet eer verdragen, dan beſprongen worden? Op dit oogenblik, mijn waarde Mowbray, moet gij ons verlaaten. Gij hebt weezenlijk immers geen belang in deeze zaak; en indien gij mijn vriend zijt, verzoeke ik dat gij den Colonel om vergiffenis vraagt, dat gij u met dezelve bemoeid hebt op zodanige wijze, als gij gedaen hebt.

Mowbr. Wel, wel, Bob; gij zult ſcheidsman in dit ſtuk zijn. Ik weete wel, dat ik daarmede niet te maaken hebbe —— En, Colonel (*zijne hand uithoudende*) ik laate u over aan eenen, die zo wel weet zijne eigene zaak te verdeedigen als eenig man in Engeland.

Col. (*Mowbray bij de hand neemende, op verzoek van Lord M.*) *Dat* behoeft gij mij niet te zeggen, mijn Hr. Mowbray. Ik hebbe geen twijffel omtrent des Hren. Lovelace's bekwaamheid van zijne eigene zaak te verdeedigen, waare het eene zaak, die verdeedigd kon worden. En ik moet u betuigen, mijn Hr. Lovelace, dat ik verwonderd ſtae te denken dat een dapper man, en een edelmoedig man, zo als gij u betoond hebt in twee of drie gevallen en blijken, die gij hebt gegeven in de weinige kennis die ik aan u hebbe, bekwaam zij om zo te handelen, als gij gedaen hebt, bij de uitmuntendſte van haare Sexe.

Lord M. Wel, maar, heeren, nu de Hr. Mowbray is weggegaen, en gij beide blijken van dapperheid en edelmoedigheid ten overvloede getoond hebt, zo laate ik u verzoeken om vriendlijk

lijk de zaak met malkanderen te overleggen, en te denken, of 'er niet iets gedaen kan worden om alles tot een gelukkig einde te brengen voor de Lady?

Lovel. Maar zagt, Milord, laate ik een ding zeggen nu Mowbray is weggegaen, en dat is, dat ik van gedagten ben, dat de Colonel een of twee geſtrenge dingen gezegd heeft, welke een edelman niet met gedweeheid behoort te verkroppen.

Lord M. Wat duivel kunt gij meenen! Ik dagt dat alles over was. Wat, gij hebt niet anders te doen dan maar aan den Colonel te beveſtigen, dat gij genegen zijt om Juffer Harlowe te trouwen, indien zij u wil hebben.

Col. De Hr. Lovelace zal geen zwaarigheid maaken om *Dat* te zeggen, onderſtelle ik, niettegenſtaende al het geen is voorgevallen: Dog indien gij denkt, mijn Hr. Lovelace, dat ik iets gezegd hebbe hetwelk ik *niet* behoorde gezegd te hebben, onderſtelle ik dat het dit is, Dat een man, die zo weinig Eerelijkheid in de *zaak* zelve getoond heeft jegens eene weerelooze vrouw, die van beſcherminge ontbloot was, niet zo ſtipt behoort te ſtaen op den *blooten Naam* daarvan bij een man, die daarover met hem in redengeding is. Het is mij leed, dat ik reden hebbe om dit te zeggen, mijn Hr. Lovelace; dog ik zou het bij eene diergelijke gelegenheid weer zeggen tegen een Koning op zijn throon, en omringd van alle zijne lijfwagten.

Lord M. Maar wat is dit alles, dan maar meer *zakken op de molen?* meer *koolen op het vuur?*

vuur? Gij hebt zin aan krakeelen, jeluij alle beij, dat zie ik. Zijt gij niet gezind, Neef, zijt gij niet *ten uiterſten* gezind, om deeze Lady te trouwen, indien zij kan overreed worden om u te neemen?

Lovel. Ik mag verdoemd zijn, Milord, indien ik mijne Koningin zou willen trouwen op zulk eene behandelinge als deeze.

Lord M. Hoe nu, Bob, gij zijt oploopender dan de Colonel. Het was nu even *zijne* beurt. En nu gij ziet dat hij bedaard is, vliegt gij op als buspoeder.

Lovel. Ik erkenne, dat de Colonel veel voordeel op mij heeft; dog miſſchien is 'er een voordeel, hetwelk hij niet heeft, als het eens ter proeve kwam.

Col. Ik ben hier niet gekoomen, gelijk ik voorheen zeide, om de gelegenheid te zoeken: Dog indien dezelve mij gegeven wordt, zal ikze niet van de hand wijzen —— En nademaal wij vinden, dat wij den goeden Lord M. ontruſten, zal ik mijn affcheid neemen, en over St. Albans naar huis gaen.

Lovel. Ik zal u een gedeelte van den weg vergezellen, met al mijn hart, Colonel.

Col. Ik neeme uwe beleefdheid zeer bereidwillig aan, mijn Hr. Lovelace.

Lord M. (*Zig weer tuſſchen beide ſtellende, zo als wij beide ſtonden uit te gaen*) En wat zal hiervan dog worden, heeren? Onderſtelt dat gij de een den anderen doodſteekt, zal dat de zaak beter of erger maaken? Zal de Lady gelukkiger of ongelukkiger worden, denkt gij, door den dood

van

van een van u beiden of beiden? Uwe characters zijn al te wel bekend, dan dat 'er nieuwe blijken van dapperheid van een van beiden vereiſcht worden. En ik denke, indien de eere der Lady uw oogmerk is, Colonel, dat dezelve langs geen anderen weg zo kragtdaadiglijk kan bevorderd worden, dan door het Huwelijk. En, mijn Heer, indien *gij* uwen invloed bij haar gebruiken wildet, is het zeer waarſchijnelijk, dat gij wel moogt ſlaagen, ſchoon het van niemand anders kan geſchieden.

Lovel. Ik denke, Milord, dat ik alles gezegd hebbe, wat een man kan zeggen (nademaal hetgeen voorbij is niet kan herroepen worden); en gij ziet, dat de Col. Morden opſtuift naar maate van mijne bezadigdheid, tot dat het noodig voor mij worde om ook eens te toonen wie ik ben, of anders zou *hij* zelf mij veragten.

Lord M. Laate ik u eens vraagen, Colonel; Hebt gij ook eenigen weg, eenige handelwijze voor te ſtellen, die gij redelijk en eerelijk agt, om eene Verzoeninge met de Lady te wege te brengen? Dat is alles waarom wij wenſchen. En ik kan u wel zeggen, mijn Heer, dat het niet weinig aan haare familie, en derzelver onverzoenbaare behandelinge jegens haar, te wijten is, dat haare gramſchap tegen mijnen Neef zo hoog geſtelgerd is, die haar, evenwel, ſnoodlijk behandeld heeft; dog hij is genegen om haare ongelijken te vergoeden. ——

Lovel. Niet, Milord, om den wil van haare familie; nog om het bars gedrag van deezen heer; maar om *haarzelver wille*, en uit eene vol-

koomene bezeffinge van de ongelijken, welke ik haar hebbe aangedaen.

Col. Wat belangt mijn bars gedrag, zo als gij het noemt, mijn Heer, ik bedriege mij, indien gij daarmede niet verder zoudt gegaen zijn in een diergelijk geval, van eene nabeſtaende van zo veel verdienſte, en die zo onwaardiglijk verongelijkt waare. En, mijn Heer, ik moet u zeggen, dat indien uwe beweegredenen niet zijn Liefde, Eere, en Regtvaardigheid, en indien zij het minſte zweemzel in zig hebben van onwaardig Medelijden jegens *haar*, of van eene onbereidwillige toeſtemminge van *uwen kant*, ik verzekerd ben dat het nog begeerd, nog aangenomen zal worden van eene perſoon van zo veel verdienſte en verſtand als mijne Nigt; nog zou ik wenſchen dat zij zulks deed.

Lovel. Denk niet, Colonel, dat ik uit laagheid een geſchil zoeke bij te leggen, hetwelk ik alzo gaarn met u zou willen beſlegten als gaen eeten of drinken, indien mij daartoe gelegenheid en reden gegeven worde: Dog dus veel wil ik u wel zeggen, Dat Milord, dat Lady Sara Sadleir, Lady Eliſabet Lawrance, mijne twee Nigten Montague, en ik zelve, aan haar geſchreeven hebben, op de ernſtigſte en opregtſte wijze, om haar zodanige voorwaarden aan te bieden, welke geene buiten haar zou weigeren, en dit al lang genoeg voor dat men van de overkoomſt van Colonel Morden gedroomd had.

Col. Welke reden, mijn Heer, mag ik vraagen, geeft zij dog, om niet te luiſteren naar eene

zo kragtige bemiddelinge, en naar zulke aanbiedingen?

Lovel. Het heeft te veel ſchijn van *capituleeren*, anders ——

Col. Zodanig een ſchijn heeft het bij *mij* in het geheel niet, mijn Heer Lovelace, die zo goed een gevoelen hebbe van uwen moed, als eenig menſch kan hebben. En welk, bidde ik, is het gedrag dat ik houde, en mijne beweegredenen daartoe? Zijn die niet, dat ik, met te begeeren dat mijne Nigt Clariſſa Harlowe regt geſchieden moge, de eere van *Mevr. Lovelace* zoeke te beveſtigen, indien de zaak eens zo verre gebragt kan worden?

Lovel. Indien zij mij vereere met Dien naam aan te neemen, mijn Hr. Morden, zoude ik nog u nog eenig menſch behoeven, om de eere van Mevr. Lovelace te handhaaven.

Col. Dat geloove ik. Dog zo lang als zij u niet vereerd heeft met dien aan te neemen, is ze mij nader dan u, mijn Hr. Lovelace. En ik zegge dit alleen om u te toonen, dat ik met het gedrag, hetwelk ik houde, eer bedoele uwen dank dan uw misnoegen te verdienen, ſchoon tegen *uzelven*, indien de gelegenheid het zo medebrenge. Nog behoort gij dit kwaalijk te neemen, indien gij de zaak wel overweegt: Want, mijn Heer, tegen welken heeft eene Lady beſcherminge noodig; dan tegen haare verongelijkers? En wie is haar *grootſte* verongelijker geweeſt? —— Voor dat zij derhalven geregtigd wordt tot uwe beſcherminge, als *uwe Vrouw*, kunt gij mij niet eenige verdienſte betwiſten in te wenſchen, dat *mijne*

Nigt regt geſchiede. Dog, mijn Heer, gij begont te zeggen, dat indien het niet den ſchijn van *capituleeren* had, gij de redenen wildt aanwijzen, welke mijne Nigt geeft tegen het aanneemen van zulk eene eerelijke bemiddelinge?

Ik gaf hem toen berigt van mijne opregte aanbiedinge des Huwelijks: „ Ik maakte geen zwaa„ righeid van te bekennen, zeide ik, hoe zeer ik „ vreesde dat mijn ongelukkig gedrag jegens haar „ haar gekneld had: Dog dat het de onverzoen„ baarheid van haare vrienden was, die haar in „ wanhoope geſtort had, en haar eene verſmaa„ dinge van het leeven ingeboezemd. „ Ik gaf hem te kennnen, „ Dat zij zo goed geweeſt was „ om mij eenen Brief te zenden, om mij af te lei„ den van een bezoek aan haar te geeven, waar„ op mijn hart geſteld was; Een Brief, op welken ik groote hoope gebouwd had, om dat zij mij daarin verzekerde, dat zij *naar haars Vaders huis* ſtond te *gaen*; en dat *ik haar daar mogelijk zou kunnen zien, als zij 'er ontvangen was, zo ik het door mijne eigene ſchuld niet verhinderde.*

Col. Is het mogelijk? En ſtondt gij haar zo ernſtig aan, mijn Heer: En zond zij u zulk een Brief?

Lord M. beveſtigde het beide; als mede dat ik haare begeerte gehoorzaamende, en op het ontvangen van die kennis, naar buiten was gekoomen, zonder het genoegen gehad te hebben, hetwelk ik mij had voorgeſteld, van haar te zien.

Het is volkoomen waaragtig, Colonel, zeide ik: En ik zou u Dit te vooren al betuigd hebben: Dog

Dog uwe vuurigheid deed mij daarvan afzien; want, gelijk ik zeide, het had den ſchijn als of ik op eene laage wijze met u zogt te *capituleeren*. Eene laf hartigheid, tot welke zo ik bekwaam geweeſt waare, ik *mijzelven* al zo zeer veragt zoude hebben, als ik mogt verwagt hebben dat *gij* mij veragten zoudt.

Lord M. ſtelde voor om ten bewijze van dit alles te treeden: Hij zeide op zijne ſpreekwoordlijke wijze, *Dat de eene Kant gelijk had, zo lang als men den anderen niet gehoord had*: Dat de familie der Harlowes en ik, het was waar, ons als zo veel *Ourſons* tegen elkanderen hadden aangeſteld; en dat zij daarenboven ook heel veel vrijheid omtrent onze geheele familie gebruikt hadden: Dat hij niettemin, om den wil der Lady, meer dan om hunnentwille, of zelf om *mijnentwille* (konde hij mij wel zeggen) grooter dingen voor mij zou willen doen, dan zij zouden kunnen begeeren, indien zij 'er toe gebragt kon worden om mij te neemen: En dat hij *gezind* was geweeſt om dit te verklaaren, en al eer verklaard zou hebben, indien hij 'er ons eer toe had kunnen brengen om geduld te hebben, en elkanderen wel te verſtaen.

De Colonel bragt verſchooningen in voor zijnen ijver, uit hoofde van zijne hartlijke genegenheid voor zijne Nigt.

Mijne agtinge voor haar deed mij dezelve gereedlijk aanneemen: En dus een friſſe vles Bourgonje, en nog een Champagne wijn op tafel gebragt zijnde, gingen wij in een goeden luim, na al dit oproer, bij elkanderen zitten, om naauw-

keuriger te treeden tot de bijzonderheden van het geval: Welke ik op mij nam, op hunner beider begeerte, open te leggen.

Dog deeze dingen moeten het onderwerp van eenen anderen Brief zijn, welke onmiddelijk op deezen volgen zal, zo hij denzelven niet niet vergezelle.

Ondertuſſchen zult gij wel aanmerken, Dat eene kwaade zaak iemand groot nadeel geeft: Want ik ben zelve van gedagten, dat de ondervraagingen van den Colonel, met zo veel heftigheid aan mij gedaen, mij vervloekt laag deeden kijken; terwijl hetzelve hem een meeſterſchap boven mij gaf, welk ik niet weete hoe ik aan den beſten man in Europa zoude kunnen toeſtaen. Zo dat, letterlijk geſproken, gelijk een *vroom menſch* dit gevolg zou trekken, de ſchuld haare eigene ſtraffe medebrengt; daarin dat ze een verheven geeſt doet kijken als een deugniet, zo als hij is ——— Een *vroom menſch*, zegge ik: Dus, Jan, voege ik 'er *in de voorbaat* bij, hebt Gij geen regt om de aanmerkinge te maaken.

LXXIV. BRIEF.

De Hr. LOVELACE. *Ten Vervolge.*

Dingsdag-namiddag, den 29 van Aug.

Ik ging in dit gedeelte van ons geſprek te rug tot den dag, op welken ik verpligt was naar buiten bij mijn Oom te koomen, in de gevaarlijke krankte, welke *zommige* vreesden dat zijne laatſte zoude geweeſt zijn.

Ik vertelde den Colonel, „ Welke ernſtige „ Brieven ik aan eenen bijzonderen Vriend ge„ ſchreeven had, om hem te beweegen, dat hij „ de Lady overreedde om niet eenen dag, die tot „ de heimelijke inzegeninge van ons huwelijk ge„ ſteld was, te laaten voorbij loopen; en van „ mijne Brieven aan haar zelve (a) over dat on„ derwerp geſchreeven;„ want ik was naar mijn kabinetje gegaen, en had alle de Brieven, en Ontwerpen, en Copijen van Brieven, deeze zaak betreffende gehaald.

Ik las hem verſcheidene gedeelten uit de Copijen van die Brieven voor, welke het u nog wel zal heugen dat niet weinig tot mijne eere ſtrekken. En ik betuigde hem, „ Dat ik wel wenſchte Copijen „ gehouden te hebben van die, welke ik aan „ nen vriend ter dier dier gelegenheid geſchree„ ven had; waaruit hij gezien zou hebben, hoe

(a) Zie Br. XIV. XV. XVI. XX. van het VI. Deel.

„ zeer het mij ernſt was met mijne betuigingen jegens haar, alhoewel zij op niet een van dezelve „ had willen antwoorden. „ En gij kunt u nog wel erinneren, dat een van die vier Brieven aan haar zelve reden gaf, waarom ik begeerig was dat zij blijven zoude daar ik haar gelaaten had (a).

Ik ging toen verder hem een berigt geeven „ van het bezoek door Lady Sara en Lady Eliſabet aan Lord M. en mij gegeven, om mij te „ beweegen dat ik haar regt deed: Van mijne bereidwilligheid om haare begeerten op te volgen; „ en van derzelver hoog gevoelen van haare verdienſten: Van het bezoek aan Juffer Howe gegeven door mijne Nigten Montague, in den „ naam van ons allen, om haar te beweegen tot „ het verleenen van haare voorſpraak bij haare „ vriendin ten mijnen voordeele: Van mijne zamenſpraak met Juffer Howe, op eene bijzondere Aſſemblée, aan welke ik dezelve verzekeringen gaf, en verzogt haar vermogen bij haare „ vriendin aan te wenden. „

Ik las daarop de Copij van den Brief (ſchoon zo zeer ten mijnen nadeele) welke aan haar geſchreeven wierd door Juffer Charlotte Montague, den 1 Aug. (b) om haare verwantſchap ſmeekende in den naam van onze geheele familie.

Dit deed hem bijkans denken, dat zijne ſchoone Nigt haare gramſchap tegen mij al te verre getrokken had. Hij had zig niet verbeeld, zeide hij, dat het en mijzelven en onze familie zo zeer ernſt geweeſt was.

Dus

(a) Zie D. VI. bl. 109.

(b) Zie Br. XV. van dit Deel.

Dus ziet gij, Belford, dat men maar het *een* gedeelte van eene Hiſtorie wat heeft te verniſſen, en het *ander* 'er uit te laaten, om ten allen tijde van eene kwaade zaak eene goede te maaken. Welk een uitſteekende Advocaat zou ik geweeſt zijn! En hoe bedroefd ſlegt zoude het dit bekoorelijk ſchepzel, met alle haare onſchuld, vergaen zijn voor een Geregtshof tegen eenen man, die zo veel voor zigzelven te zeggen en te toonen had!

Ik roerde toen de edelmoedige jaarlijkſche aanbiedinge aan, welke Lord M. en deszelfs Zusters aan zijne ſchoone Nigt gedaen hadden, uit ſchroom dat zij nadeel mogt lijden door de onverzoenbaarheid van haare vrienden.

En hieraan gaf de Colonel ook ten hoogſten zijne toejuichinge, en het behaagde hem het ongelukkig misverſtand tuſſchen de twee familien te beklaagen, hetwelk de Harlowes minder genegen gemaakt had tot eene verbintenis met eene familie van zo veel eere, als deeze blijk de onze bewees te zijn.

Ik ging hem daarop vertellen, „ Dat ik door „ mijnen vriend [u meenende] die tot haare te„ genwoordigheid wierd toegelaaten (en die al„ toos een verwonderaar geweeſt was van haare „ deugden; en die mij van tijd tot tijd ten haaren „ aanzien zodanigen raad gegeven had, als ik wel „ wenſchte gevolgd te hebben) verzekerd zijnde „ dat een bezoek van mij haar zeer onaangenaam „ zijn zoude, beſlooten had om nog eens te be„ proeven wat een Brief kon uitwerken; en dat ik „ diesvolgens den 7 van Auguſtus een aan haar „ geſchreeven had.

„ Dit is daarvan de Copij, Colonel. Ik „ was toen te onvreeden op Milord, en de Ladys „ van mijne familie. Gij zult derhalven dien wel „ ſtil bij u zelven willen leezen. (a).

Deeze Brief gaf hem groot genoegen. Gij ſchrijft hier, mijn Hr. Lovelace, uit uws harten grond. Het is een Brief vol van berouw en erkentenis. Uw verzoek is redelijk ——— Om vergiffenis alleen, naar dat het haar zal blijken dat gij dezelve verdient na eenen tijd van beproevinge, welks bepaalinge gij aan haar laat. Eijlieve, mijn Heer, zond ze ook een Antwoord op deezen Brief te rug?

Ja, maar met *weerzin*, bekenne ik, en niet voor dat ik door mijnen vriend verklaard had, dat indien ik niet een verwerven konde, ik zelve in de ſtad zou koomen, en mij aan haare voeten werpen.

Ik wenſchte wel, dat het mij geoorlofd waare hetzelve te zien, mijn Heer, of zodanige ſtukken daarvan te hooren leezen, als het u gevoegelijk zal dunken.

Mijne papieren doorziende, Daar is het, mijn Heer (b). Ik zal geen zwaarigheid maaken van het u in handen te geeven.

Dit is zeer verpligtende, mijn Hr. Lovelace.

Hij las hetzelve. Mijne bekoorelijke Nigt! —— Hoe ſterk is haare gevoeligheid! —— Nogthans hoe liefderijk haare wenſchen! Goede Hemel! dat zulk een voortreffelijk ſchepzel ——

Maar

(a) Zie Br. XXVIII.

(b) Zie Br. XXXII.

Maar, mijn Hr. Lovelace, gij hebt daarvan al zo veel ſmerte als ik, twijffele ik niet ——

Hem in de reden vallende, zwoer ik dat het zo was.

Zo behoort het ook te zijn, zeide hij. En ik verwondere mij niet, dat het zo is. Ik zal u zo ſtraks te kennen geeven, vervolgde hij, hoe veel nadeel zij lijdt bij haare vrienden, door valſche en ondeugende aanbrengingen. Dog, mijn Heer, wilt gij mij wel toelaaten om deeze twee Brieven mede te neemen? Ik zal van dezelve gebruik maaken ten voordeele van u beiden.

Ik zeide hem, dat ik hem met al mijn hart daarin wilde te wille zijn. Dit nam hij zeer vriendlijk (gelijk hij reden had); en ſtak dezelve in zijn memorie-boek, beloovende die binnen weinige dagen weerom te zenden.

Toen vertelde ik hem, „ Dat ik dus afge-
„ ſlagen zijnde, beſtond om naar de ſtad te gaen,
„ in hoope van haar ter mijner gunſte te bewee-
„ gen; en dat, ſchoon ik heen ging zonder haar
„ kennis te geeven van mijn voorneemen, zij eg-
„ ter eenige kundigheid van mijne koomſt gekree-
„ gen had, en dus middel gevonden om mij te
„ ontwijken: En eindelijk, toen zij bevond,
„ dat ik volſtrektlijk vaſt beſlooten had, het mogt
„ gaen hoe het wilde, om haar te zien, voor dat
„ ik buiten 's lands trok (hetwelk ik doen *zal*, zei-
„ de ik, als ik op haar niets kan verwinnen) zond
„ zij mij den Brief, van welken ik reeds aan u ge-
„ meld hebbe, met verzoek om mijn voorgeno-
„ men bezoek uit te ſtellen: En dat om eene
„ reden, welke mij verſteld en verbijſterd doet
„ ſtaen;

„ ſtaen; om dat ik vinde, dat 'er niets aan de
„ zaak is: En egter hebbe ik haar nimmer van haar
„ woord zien afgaen; want zij ſtelde het altoos
„ tot een zetregel, dat *het niet geoorlofd was*
„ *kwaad te doen, op dat 'er goed uit mogt voort-*
„ *koomen*: En egter met deezen Brief, om
„ geen andere reden ter wereld dan om mij niet
„ te zien (om ſlegts eene zinlijkheid in te vol-
„ gen) heeft ze mij ter ſtad uit gezonden, ſteu-
„ nende op de verzekeringe, welke zij mij gege-
„ ven had. „

Col. Dit is inderdaad vreemd. Dog ik kan niet gelooven, dat mijne Nigt, tot zulk een einde *alleen*, of trouwens tot *eenig* einde, volgens het character 't welk ik van haar hoore, 'er toe zou kunnen koomen, om van zulk eene liſt gebruik te maaken.

Lovel. Dit is de zaak, Colonel, die mij doet verzet ſtaen; en egter, zie hier! —— Dit is de Brief dienze mij ſchreef —— Ja dog, mijn Heer, het is haare eigene hand.

Col. Dat zie ik, en het is eene keurlijke hand.

Lovel. Gij merkt wel, Colonel, dat alle haare hoope van verzoeninge met haare ouders ruſt op u. Gij zijt haar *dierbaare gezegende vriend*! Zij ſprak altoos met vermaak van u.

Col. Hadde het dog den Hemel behaagd, dat ik in Engeland gekoomen waare, voor dat zij Harlowe-Plaatze verliet! ——— Niets van deeze dingen zou dan gebeurd zijn. Niet een van die mannen, welke ik gehoord hebbe, dat haare vrienden aan haar voorſtelden, zou haar gehad heb-

hebben. Nog gij, mijn Hr. Lovelace, ten zij ik u dien man bevonden had, welken iedereen, die u ziet, u moet wenſchen te zijn: En indien gij die man geweeſt waart, geen van allen leevendigen zoude ik voor zulk een voortreffelijk juweel boven u gekoozen hebben.

Milord en ik ſtemden te zamen in deezen wenſch: En, op mijne trouw, ik wenſchte het ten allerhartlijkſten.

De Colonel las den Brief tweemaal over, en gaf dien mij toen te rug. Het is geheelenal eene verborgenheid, zeide hij. Ik kan 'er niets van maaken. Want, helaas! haare vrienden zijn al zo afkeerig van eene Verzoeninge als ooit.

Lord M. Dat konde ik niet gedagt hebben. Dog dunkt u niet, dat 'er iets zeer gunſtigs voor mijnen Neef is in deezen Brief —— Iets hetwelk te kennen ſchijnt te geeven, als of de Lady eindelijk nog zou bewilligen?

Col. Ik mag ſterven, zo ik weete wat ik 'er van maaken moet. Deeze Brief is zeer verſchillende van haaren voorgaenden! Gij hebt daarop een Antwoord aan haar gezonden, mijn Hr. Lovelace?

Lovel. Een Antwoord, Colonel! Buiten allen twijffel. En wel een Antwoord vol van uitgelaaten blijdſchap. Ik gaf haar te kennen, „ Dat ik, om haaren wil te gehoorzaamen, ter„ ſtond vertrekken zou naar het huis van Lord M. „ Ik betuigde haar, dat ik tot alles mijne toeſtem„ minge wilde geeven, wat zij gebieden zoude, „ ter bevorderinge van deeze gelukkige verzoe-

nin-

„ ninge. Ik betuigde haar, dat ik mij ter aller „ uure bevlijtigen zoude tot aan mijns leevens ein- „ de toe, om eene zo overtreffende goedheid te „ verdienen. „ Dog ik kan niet nalaaten te zeggen, dat het mij niet weinig ſtoot en verwondert, indien daarmede niets meer bedoeld zij, dan om mij naar het land te krijgen zonder haar te zien.

Col. Dat kan de zaak niet zijn, mijn Heer, daar moogt gij vaſt op gaen. Daar moet meer agter leggen dan dat. Want waare dat het al, dan moeſt zij immers denken, dat gij wel haaſt beter onderrigt zoudt worden; en dat gij dan naar alle waarſchijnelijkheid uw voorneemen zoudt hervatten ——— Ten zij ze, trouwens, had ſtaat gemaakt om mij onderwijlen te zien, alzo ze wiſt dat ik was overgekoomen. Dog ik bekenne niet te weeten, wat ik 'er van maaken moet. Alleen kan ik zeggen, dat zij mij zeer veel eere doet, indien ik het ben, welken zij haaren *gezegenden vriend* noemt, *dien zij altoos beminde en eerde.* Inderdaad, ik hebbe haar altoos bemind: En indien ik ongetrouwd, en zonder kinderen koome te ſterven, zal ik haar al zo gunſtig zijn, als haar grootvader haar geweeſt is: En te meer, dewijl ik vreeze, dat 'er maar al te veel nijd en eigenbaat ſchuilt onder de poogingen van haaren Broeder en Zuſter, om de verbolgenheid van haaren Vader en Moeder tegen haar gaende te houden. Dog hierover zal ik beter weeten te oordeelen, als mijn Neef Jakob van Edinburg koomt; en hij wordt van uur tot uur verwagt.

Maar

Maar mag ik u vraagen, mijn Hr. Lovelace, Hoe is de naam van uwen vriend, dien de toegang zo gereedlijk openſtaet tot de tegenwoordigheid van mijne Nigt? Eijlieve, is het niet Belford?

Lovel. Ja, mijn Heer, en Belford is een man van eere; en die de grootſte hoogagtinge heeft voor uwe ſchoone Nigt.

Had ik gelijk, ten aanzien van het *eerſte*, Jan? Van het *laatſte* hebbe ik zulke ſterke blijken, dat het mij al wat doet twijffelen aan het *eerſte*; nademaal zij mijn voorgenomen bezoek niet ontkoomen zou zijn, hadt gij het niet gedaen.

Col. Zijt gij verzekerd, mijn Heer, dat de Hr. Belford een man van eere is?

Lovel. Ik kan mijn eed daarop voor hem doen, Colonel. Welke reden hebt gij om dit te vraagen?

Col. Deeze alleen: Dat een voorbaarig bemoeijal van een jong Kerkelijken is naar ſtad gezonden, om te verneemen naar het leeven en den wandel van mijne Nigt: En zoudt gij het wel gelooven? de menigvuldige bezoeken van deezen heer zijn ſnoodlijk tot haar oneere geduid. —— Lees dien Brief eens, mijn Hr. Lovelace; en gij zult u moeten ergeren aan ieder gedeelte van denzelven.

Deeze vervloekte Brief is ongetwijffeld van dien jongen Levijt, welken gij hebt beſchreeven, Jan, die bij Juffr. Smith onderzoek deed omtrent het character en de bezoekers van Juffr. Harlowe (a).

Ik geloove, dat ik een quartier-uurs werk had

(a) Zie bl. 147, env.

had met denzelven te leezen: Want ik maakte dien, ſchoon niet kort van zelven, wel zesmaalen zo lang als hij is, met de bijvoegzels van eeden en vloeken bij elk *pedantſchen* regel. Lord M. hielp dien ook rekken door diergelijke vervloekingen. En gij, Jan, zult wel zo veel reden hebben om daarop te vloeken, als wij.

Gij kunt niet voorbij te merken, zeide de Colonel, toen ik het leezen van denzelven gedaen had, dat deeze kwant *voorbaarig* is geweeſt in zijne kwaadaartigheid; want hetgeen hij meldt is enkel hooren-zeggen, en dat hooren-zeggen bekladdende giſſingen zonder grond, of den ſchijn van eenigen grond, om dezelve te onderſteunen; zo dat een onbevooroordeeld oog, op het zien van den Brief, den ſchrijver daarvan moet veroordeelen, zo als ik deed, en mijne Nigt vrijſpreeken. Maar egter, door zodanigen geeſt worden de reſt van mijne nabeſtaenden geregeerd, dat zij voorthollen met het geloof van het ergſt, hetwelk dezelve inboezemt, en het waard ſchepzel heeft daarop gruwelijke Brieven gekreegen; men heeft de uitſlagen van den *pedant* gevolgd; en haar is voorgeſteld naar eene van de Colonien te reizen, als de eenige weg om den Hr. Belford en u te mijden. Ik hebbe deeze Brieven niet gezien, trouwens; dog zij ſtelden eere in eenige deelen van derzelver inhoud op te zeggen, welke het arm menſch door het hart moeten geſneeden hebben; en deeze, gevoegd bij haar voorgaende lijden —— Wat hebt gij, mijn Hr. Lovelace, al niet te verantwoorden?

Lovel. Wie duivel kon zulke gevolgen als dee-

deeze verwagt hebben? Wie kon geloofd hebben, dat 'er zulke onverzoenbaare Ouders konden zijn? Een Broeder en Zuſter zo nijdig? En, gun mij verlof van te zeggen, eene Lady zo onbeweegelijk aangekant tegen het eenige middel, hetgeen aangewend kon worden om alles met iedereen te regt te brengen? —— En wat kan 'er nu gedaen worden?

Lord M. Ik hebbe groote hoope, dat de Colonel Morden eindelijk zijne Nigt nog zal kunnen overhaalen. En uit haaren laatſten Brief, maalt mij dog in het hoofd, dat zij eenige gedagten heeft om al dat voorbij is te vergeeven. Dunkt u, Colonel, dat indien 'er *niets* zodanigs als het werken aan eene Verzoeninge tegenwoordig in til zij, dat in haar Brief niet zou kunnen opgeſlooten leggen, dat indien wij zodanig eene zaak bij haare vrienden *konden* doen doorgaen, zij zig met den Hr. Lovelace zou laaten verzoenen?

Col. Zulk een ſtreek zou beter de Italiaanſche ſpitsvindigheid dan de Engelſche eenvoudigheid paſſen. Uw Lordſchap is in Italie geweeſt, vermoede ik?

Lovel. Milord heeft miſſchien Boccacio gelezen; en dat is al zo goed, ten aanzien van de giſſinge welke hij maakt, en die hij mogelijk uit eene der vertellingen van dien ſchrijver ontleend heeft. Dog Juffer Clariſſa Harlowe is boven alle ſtreeken verheven. Zij moet daarbij eene meeninge hebben, welke ik niet kan peilen.

Col. Wel, Milord, Ik kan alleen dit zeggen, Dat ik eenig gebruik zal maaken van de Brieven, welke de Hr. Lovelace aan mij vergund heeft.

En na dat ik met mijn Neef Jakob zal geſproken hebben, die alle uuren verwagt wordt, en als ik twee of drie zaaken zal hebben afgedaen, met welke ik gedrongen worde; zal ik mijn dienſt gaen bieden aan mijne waarde Nigt; en dan zal ik in ſtaat zijn om een beter oordeel over de zaaken te vormen. Ondertuſſchen zal ik aan haar ſchrijven; want ik hebbe iemand gezonden om naar haar te verneemen, en bevinde dat ze vertrooſtinge noodig heeft.

Lovel. Indien gij mij gelieft te begunſtigen, Colonel, met den verdoemden Brief van dien vent Brand, voor een dag of twee, zult gij mij verpligten.

Col. Dat wil ik gaarn. Maar gedenk, dat de karel een Paſtoor is, mijn Hr. Lovelace; en ook wel een onnozele, zo ze zeggen. Anders zoude ik voor deezen tijd hem al op het lijf zijn gekoomen. En deeze Academie-Groentjes, die denken in hunne Collegies alles te weeten, en dat alle Geleerdheid in *Boeken* gelegen is, maaken eene wanſchikkelijke vertooninge als zij in de wereld koomen onder *Mannen* en *Vrouwen*.

Lord M. Brand! Brand! Het moeſt *Stooke-brand* zijn, denke ik op mijne conſcientie!

Dus eindigde deeze gedugte onderhandelinge.

Ik kan niet anders zeggen, Jan, of ik ben grootlijks met den Colonel Morden ingenomen. Hij is dapper en edelmoedig, en kent de wereld; en daarbij zijne veragtinge voor de Paſtooren is een gewis teken dat hij een van *Onze* luiden is.

Wij ſcheidden met groote beleefdheid van elkan-

kanderen: Lord M. (niet weinig verheugd dat wij zo deeden, en al zo zeer met den Colonel ingenomen) herhaalde zijnen wenſch, na dat de Colonel was weggegaen, dat hij in tijds mogt zijn overgekoomen om de Lady te behouden, indien dit daardoor kon zijn uitgewerkt.

Ik wenſche dat ook. Want bij mijne ziel, Jan, ik worde van dag tot dag meer ongeruſt over haar. Dog ik hoope niet dat zij zo ſlegt geſteld is als mij berigt wordt.

Ik hebbe Charlotte den Brief van deezen *Stookebrand*, zo als Milord hem noemt, doen uitſchrijven; en zal haare Copij van denzelven hier inſluiten. Alle uwe dofgeeſtigheid zal tot wraak verwekt worden, weete ik, als gij denzelven leeſt.

Ik weete niet wat ik u raaden moet, aangaende het toonen van denzelven aan de Lady. Nogthans zal ze miſſchien in ſtaat zijn om daaruit meer genoegen dan leed te ſcheppen, als bewuſt van haare eigene onnozelheid, voor zo verre het haar aanleidinge zal geeven om te hoopen, dat haarer vrienden behandelinge jegens haar al zo zeer te wijten is aan verkeerde aanbrengingen, als aan hunne eigene natuurelijke onverzoenbaarheid. Zulk een gemoed als het haare, weete ik, zal blijde zijn zo ze maar de ſchaduw van eene reden vinden kan voor de gruwelijke Brieven, welke de Colonel zegt dat zij haar gezonden hebben, en voor hun voorſtel aan haar om naar de eene of andere van de Colonien te gaen [Dat hun alle de blikſem ——— Dog indien ik beginne te vloeken, zal ik nooit gedaen krijgen] ——— Daarbij zou het

haar dan kunnen aanzetten tot zulk eene verdeedinginge van zigzelve, tot welke zij mogelijk gaarn gelegenheid zou willen vinden, en om hen tot beſchaaminge te brengen over hunne gedrogtlijke ligtgeloovigheid ——— Dog dit laate ik over aan uwe eigene dikhoofdige voorzigtigheid —— Het pijnigt mij ſlegts tot in mijn hart, dat zelf Lasteringe en Agterklap de bloote mogelijkheid durft onderſtellen, dat eenig man zou deelen in de gunſten van eene vrouw, welke ik nu, dunkt mij, zou kunnen aanbidden met eenen eerbied, aan eene Godheid alleen verſchuldigd.

Charlotte en haare Zuſter konden niet nalaaten te weenen over de ſnoode bekladdinge: Wanneer, wanneer, zeide Martje, haare handen opheffende, zal het Lijden van deeze lieve Lady nog een einde neemen? ——— O Couſijn Lovelace! ———

En dus worde ik beſchuldigd over de fouten van iedereen. Wanneer haar ontmenſchte Vader haar vervloekt, ben ik het. Ik doe haar verwijtingen door haare geſtrenge Moeder. De onverzoenbaarheid van haare domme Oomen is geheel de mijne. De bittere haat van haaren Broeder, en de ſpijt en nijd van haare Zuſter, zijn geheel en al aan mij te wijten. De Brief van deezen halfzaligen Brand is door mij geſchreeven ——— O Jan, welk een deugniet is uw Lovelace!

* * * * * *

Zonder een Brief weerom gekoomen! ——— Die verdoemde vent Willem is zonder een Brief weer-

weerom gekoomen! ——— Nogthans berigt de ſchobbejak mij gehoord te hebben, dat gij al voor twee dagen aan mij geſchreeven hebt.

De hagel ſlae u, die bewuſt zijt van mijn ongeduld, en van de reden daarvoor!

Een man te paard daartoe bijzonderlijk te zenden, zo als ik gedaen hebbe! Met mijne verbeeldinge aan het lijf van het beeſt vaſtgeketend, om hem in zijn voortgang bij te blijven! —— Nu is hij tot deeze plaatze gekoomen; Nu tot die; Nu te London; Nu bij u!

Nu [een Brief ontvangen hebbende] zweepen ſpoor-ſlags weerom. Dit vlek even ingereeden, zig niet ophoudende om te pleiſteren: Dat dorp al voorbij: Rijdt ſneller dan de wind; en beide man en paard met ſchuimend zweet bedekt.

En op deeze wijze kwam hij metterdaad Lord M.'s Voorplein inrijden.

De weerſlag der ſteenen bragt mij naar beneden —— De Brief, Willem! De Brief, Hond! ——— De Brief, Schobbejak!

Ik hebbe geen Brief, mijn Heer! ——— Daarop wild ſtaarende rondom mij, met geſlooten vuiſten, en grijnzende als een Dolleman, Voor den blikſem gij hond, en hij die u zonder een heeft weggezonden! ——— Op dit oogenblik uit mijn gezigt, of ik zal uwe zotte herſens door de lugt doen ſpatten. Ik trok ſchielijk een piſtool uit zijne holſters, terwijl de ſchobbejak zig van het ſchuimend beeſt afwierp, en weg liep om het noodlot te ontkoomen, hetwelk ik uit alle mijne ziel wenſchte dat gij onder mijn bereik geweeſt waart om u te doen ondergaen.

Dog om zo zagtmoedig als een lam te zijn tegen eenen, van wiens genade ik moet afhangen, en die mijne ziel kan wringen en pijnigen, zo als het hem belieft, *Wat kunt gij dog meenen* met mijnen vent zonder eenen Brief te rug te zenden? ——— Ik zal met den dageraad een anderen vent zenden met een ander paard om hetgeen gij geschreeven hebt te haalen; en ik belaste u op uwe gezwooren' trouw, dat gij hem niet met ledige handen wegzendt.

POSTSCRIPTUM.

Charlotte, in eene gril van viesheid, is misnoegd, dat ik den ingeslooten Brief aan u zende ——— Dat haare hand, als je belieft! koome in de handen van een ongetrouwd man!

Dat is aanmoediginge voor u, Belford! Dit is een zeker teken, dat gij haar kunt krijgen, als gij wilt. En egter, voor dat ze mij dit onfeilbaar bewijs gegeven had van haare uitkijk op u, konde ik dat niet gedagt hebben. Ik hebbe haar inderdaad dikwijls boertende gezegd, dat ik zulk eene zaak zou tragten te bewerken. Dog dat was nooit mijn oogmerk; om dat zij weezenlijk een lekker meisje is. En gij zijt zulk een plompe vent in uw lighaamsgestalte, dat ik haar al zo eer een Rhinoceros tot een man zou hebben toegewenscht, als u. Maar, arme lieve hartjes! zij moeten verbeiden, tot dat haar tijd gekoomen is! Zij willen deezen man niet hebben, en zij willen dien man niet hebben, van de Zeventien tot de Vijf en twintig jaaren: Maar dan, vreezende, zo als het zeggen is, dat onze lie-

lieve Heer haar vergeten heeft, en vindende dat hun bloesem begint af te vallen, zijn zij maar blijde met dien welken zij krijgen kunnen, en beveſtigen de Fabel van den Paſtoor en de Peeren.

LXXV. BRIEF.

De Hr. BRAND, *aan* JOHANNES HARLOWE, *Schildkn.*

[*Ingeſlooten in den voorgaenden.*]

Weledele Heer, mijn zeer goede Vriend en Patroon,

Ik kwam giſteren in de ſtad, na eene redelijk vermaakelijke reize (aangemerkt het heete weder, en de ſtoffige wegen). Ik nam mijn intrek in de Bul en Poort onder Holborn, en haaſtede mij naar Covent-garden. Ik vond ras het huis daar de ongelukkige Lady logeert. En in den agterwinkel had ik een vrij lang geſprek (a) met Juffr. Smith (haare Hoſpita) welke ik vond zo grootlijks ten haaren *voordeele* te zijn *vooringenomen*, dat ik wel zag dat ik uwe begeerten niet beantwoorden zoude, met mijne berigten *geheelenal* van haar te ontleenen: En verpligt zijnde om eens bij mijn patroon te gaen (die ik, tot mijn leedweezen,

(a) Zie bl. 147.

(*Miſerum eſt aliena vivere quadra*)

bevinde dat veel opwagtinge vereiſcht, en een ander zoort van een man is dan hij aan de Academie was: Want, mijn Heer, *onder ons*, honores mutant mores. Om de *voorgemelde redenen*) dagt ik dat het beſt alle de einden van den laſt, met welken gij mij vereerd hebt, zou beantwoorden, zo ik tot het verzogt onderzoek de vrouw gebruikte van eenen *bijzonderen vriend*, die bijkans vlak over het huis woont, daar zij logeert, en die eene juffrouw is van *fatzoen* en *vroomheid*, eene *moeder van kinderen*, en eene die de *wereld* wel *kent*.

Ik vervoegde mij derhalven tot haar, en gaf haar een kort verhaal van het geval, en verzogt dat zij zeer omſtandiglijk verneemen wilde naar het *gedrag* van de ongelukkige jonge Lady; haare *tegenwoordige wijze van leeven* en *beſtaen*; welke haar kwamen *bezoeken*, haare *bezigheden*, en diergelijke; want deeze, mijn Heer, weet gij, zijn de dingen, waarvan gij wenſchtet onderrigt te worden.

Diesvolgens mijn Heer, begaf ik mij heden weder tot de voorſchreeven' juffrouw, en tot mijne zeer groote ſmerte (om dat ik weete dat het zodanig voor u zal zijn, en insgelijks voor uwe geheele geëerde familie) moet ik zeggen, dat de dingen een weinig *donkerder* zig laaten inzien, dan ik gehoopt had dat ze doen zouden. Want, helaas! mijn Heer, het verſlag van de juffrouw koomt zo *gunſtig* niet uit voor de eere van de Juffer, als *ik* wel wenſchte, als *gij* wenſchtet, en als *iedereen* van haa-

haare vrienden wenſchten. Dog zo gaet het de geheele wereld door, dat de *eene valſche ſtap* gemeenlijk *den anderen* voortbrengt; en miſſchien *een erger*, en dan *nog een erger*; tot dat de arme *belijmde ziel* (een zeer gepaſt *epitheton* van den godlijken Quarles!) geheel *in 't net geraakt*, en (buiten eene oneindige *genade*) geheel verlooren gaet.

Het ſchijnt, mijn Heer, dat zij, desniettegenſtaende, in een zeer *ſlegten ſtaat van gezondheid* is. Hierin koomen *beide* juffrouwen (dat is te zeggen, Juffr. Smith, haare hospita, en mijns vriends vrouw) overeen. Nogthans gaet zij dikwijls uit in een draagſtoel, naar de *gebeden* (zo als men zegt). Dog mijns vriends vrouw berigtede mij, dat 'er niets gemeener is in London, dan dat het ter Kerk gaen in de ogtend-gebeden tot een *voorwendzel* en *dekmantel* gebruikt wordt tot *beſtemmen* van *heimelijke* zamenkoomſten. Welk een droevig ding is dit! dat hetgeen geſchikt was tot een *heilzaam voedzel* voor de *arme Ziel*, in *louter vergif* verkeerd worde! Dog gelijk Daniel de Foe (een vernuftig man, ſchoon een *diſſenter*) aanmerkt (Dog het is trouwens een oud ſpreekwoord: Alleen denke ik dat hij de eerſte was, die het in rijm bragt)

Al waar God heeft een Bedehuis,
Daar ſtigt de Satan ook een Kluis.

Nogthans om der Lady *regt* te doen, niemand koomt met haar uit de kerk t'huis: En dat *kan* trouwens niet geſchieden, om dat zij heen en weer-

om gaet in een *draagſtoel* of *rosbaar* (zo als zij het noemen). Dog dan is 'er een heer van *geen goed character* (een *intimado* van den Hr. Lovelace) die haar *geſtadig* koomt bezoeken, als mede het volk van het huis, welke hij *regaleert* en *tracteert*, en van welke hij (gevolglijk) *hoog-gepreezen* wordt.

Ik hebbe daarop de moeite genomen (want ik houde veel van *naaukeurig* te zijn in het uitvoeren van allen *laſt*, welken ik op mij neeme) van *omſtandiglijk* te verneemen naar deezen *edelman*, zo als hij genoemd wordt (alhoewel ik niemand voor zodanig houde dan van wegens zijne daaden: Want, gelijk Juvenalis zegt,

—— *Nobilitas ſola eſt, atque unica virtus*)

En dit deed ik, *voor* dat ik wilde gaen zitten om aan u te ſchrijven.

Zijn naam is Belford. Hij heeft aan vaderlijk goed boven de duizend ponden 's jaars; en is nu in den rouw over een Oom, welke hem zeer aanzienlijke ſommen buiten dat heeft nagelaaten. Hem gaet een zeer ondeugende naam na ten aanzien van de *vrouwen* (want *Daarnaar* hebbe ik bijzonderlijk vernomen) en hij is des Hren. Lovelaces bijzondere *privado*, met welken hij eene *reguliere correſpondentie* houdt; en men heeft hem dikwijls met de Juffer (tête à tête) gezien aan het venſter ——— Op geen *onbehoorelijke wijze*, trouwens: Dog mijns vriends vrouw is van gevoelen, dat alles niet is, zo *als het behoort*

hoort te zijn. En inderdaad, het koomt mij bijſter vreemd voor, indien de Juffer zulk eene *uitſteekende boetvaardige* is (zo als ze wordt afgebeeld) en indien zij zulk een afkeer heeft van den Hr. Lovelace, dat zij zijnen *privado* tot *haare geheime verkeeringe* wil toelaaten, en *geen ander gezelſchap* ziet.

Ik verſtae, uit Juffr. Smith, dat de Hr. Hickman eenigen tijd geleeden gekoomen was om haar te zien en ſpreeken, van wegen Juffer Howe; en mij is verteld, van een *anderen* kant (Gij ziet, mijn Heer, hoe vlijtig ik geweeſt ben om den *laſt* uit te voeren, dien gij mij gegeven hebt) dat hij in het eerſt geen *bovengemeen gevoelen* had van deezen Belford; ſchoon zij te zamen op een morgen van de tegenover-woonende buurvrouw op het *ontbijt* bij haar gezien wierden: En op een ander tijd merkte men, dat deeze Belford den Hr. Hickman *opwagtede*, zo als hij van haar afkwam; zo dat hij, zo als het zou moogen ſchijnen, bijſter ijverde om zig bij den Hr. Hickman in de *gratie* te brengen; ongetwijffeld, om hem te beweegen dat hij een *gunſtig raport* deed *aan Juffer Howe* van de *gemeenzaamheid*, tot welke hij bij haare ongelukkige vriendin wierd toegelaaten; die (*alzo zij zeer ongeſteld is*) mogelijk *niets kwaads in den zin heeft* met het toeſtaen van zijne bezoeken (want hij heeft, naar het ſchijnt, den Doctor en Apotheeker bij haar gebragt, of ten minſten gerecommandeerd, welke over haar gaen): Dog ik denke (evenwel over het geheel) *dat het geen goed voorkoomen heeft.*

Het is mij leed, dat ik u geen beter berigt kan gee-

geeven van de *voorzigtigheid* der jonge Lady! Maar, wat zal men zeggen?

Uvaque conſpectâ livorem ducit ab uvâ,

gelijk Juvenalis aanmerkt.

Voor een ding vreeze ik, hetwelk is, Dat de Juffer mogelijk in *behoefte* is; en dat deeze Belford (welke, zo als Juffr. Smith bekent, *haar geld* heeft *aangebooden*, hetwelk zij, *op dien tijd*, weigerde) gelegenheid mag vinden om zijn *voordeel te doen* met die *behoefte*: En het is te regt aangemerkt van den pöeet, dat

Ægre formoſam poteris ſervare puellam:
Nunc prece, nunc pretio, forma petita ruit.

En deeze Belford (die een *ſtout man* is, en zo als zij zeggen 'er ook zo uitziet) kan mogelijk het zeggen van Horatius (in wiens ſchriften gij zo wel bedreeven zijt; niemand beter) beveſtigen;

Audax omnia perpeti,
Gens humana ruit per vetitum nefas.

Vergeef mij, mijn Heer, hetgeen ik nu gae ſchrijven: Dog indien gij de reſt van uwe familie beweegen kondt om mede te ſtemmen in het ontwerp, waarvan gij, en haare *deugdzaame Zuſter* Juffer Arabella, en de Aarts-deeken, en ik, eens geſproken hebben (hetwelk is om de ongelukkige jon-

jonge Lady te overreeden, om op de eene of andere *eerelijke* wijze naar de eene of andere van de buitenlandſche Colonien te gaen) dat zoude niet alleen haar *eigen goeden naam* en *agtinge* bewaaren kunnen, maar ook de *agtinge* en *goeden naam* van haare geheele familie, en daarenboven dezelve heel veel *verdriet* beſpaaren. Want ik ben nederig van gevoelen, dat gij bezwaarelijk (iemand van u) eenig genot zult hebben van u zelven, zo lang 'er gelegenheid is, dat gij zo dikwijls van deeze (*voormaals* onnozele) jonge Lady koomt te hooren: En dit zoude ook *deezen Belford*, en *dien Lovelace* beide de gelegenheid affnijden om bij haar te koomen; en zou miſſchien wel al zo veel *kwaad* als *ergernis* kunnen voorkoomen.

Gij zult mij deeze mijne *openhartigheid* wel vergeeven, mijn Heer. Ovidius pleit voor mij,

——— *Adulator nullus amicus erit.*

En ik hebbe geen oogmerk, dan om mijzelven te betoonen als een *ijverigen heil-wenſcher* jegens uwe *geheele* gëeerde familie (aan welke ik een groot getal verpligtingen ſchuldig ben) en zeer bijzonderlijk, mijn Heer, als

Uwen verpligten en nederigen Dienaar,

ELIAS BRAND.

Woensd. den 9. Aug.

P. S. Ik zal u *verdere leuzen* geeven, als ik bui-

buiten koome (hetwelk binnen weinige dagen zal geſchieden); en wie mijne *onderrigters* waaren; dog uit deezen zult gij wel zien, dat ik zeer naarſtig geweeſt ben (als gij den tijd aanmerkt) in de taak die gij mij hebt opgelegd.

De *lengte* van mijnen Brief zult gij wel excuſeeren; want ik behoeve u niet te zeggen, mijn Heer, wat tot Brieven van *verhaalen*, uit *verſcheidene* zaaken *zamengevoegd*, en verſcheidene *geſprekken* meldende (en zulk een is de mijne) vereiſcht wordt. Iedereen naar zijne bekwaamheid. *Brieven-ſchrijven* is de mijne, vermeete ik mij te zeggen; en dat de *brieſwiſſelinge* met mij aan de Academie, uit dien hoofde, zeer begeerd was, bij de *Tyrones*, en zelf bij de *Sophi*, wanneer ik zelve naauwlijks nog een *Sophus* was. Dog hiervan zoude ik niet beſtaen hebben eenige meldinge te maaken, ten zij alleen ter verdeedinge van de *lengte* van mijnen Brief; want niemand ſchrijft *korter*, of *pittiger*, als het onderwerp ſlegts een *gemeenen trant* vereiſcht ——— Dog terwijl ik mij dus verontſchuldige over mijne *langwijligheid*, *vergroote* ik mijne *fout* (zo het eene fout is, hetwelk ik evenwel niet kan denken, als men het *onderwerp* in aanmerkinge neemt: Dog dit hebbe ik voorheen al gezegd met andere woorden): Dus, mijn Heer, indien gij mijn *Poſtſcriptum* ex-

excuſeeren wilt, zult gij over mijnen *Brief* niet te onvreeden zijn.

Nog een woord, over een ſtuk van *geleerdheid*, hoedanige gij mij gaarn hoort *op het tapijt brengen*, en daarover *uitweiden*. Dr. Lewen ondernam eens, in *uwe* tegenwoordigheid (hetgeen u, *mijn goede Patroon*, nog niet kan vergeten zijn) in een *heftig* zoort van dispuut tuſſchen *hem* en *mij*, om den *parenthetiſchen* ſtijl, zo als ik het noeme te beriſpen. Hij was een man van zeer veel geleerdheid en oordeel, voorzeker, en een cieraad voor *onze bedieninge*; Dog egter moet ik zeggen, dat het een ſtijl is, waar in ik groot behaagen hebbe; en de goede Doctor was toen over zijne *jeugd*, en dien leevenstijd, bij gevolg, wanneer eene *vrugtbaare imaginatie*, en *rijke verbeeldinge*, de denkbeelden zo ſnellijk eenen ſchrijver inſtorten, dat de *parentheſes* dikwijls noodig zijn (en dat ter betragtinge van de *kortheid*, zo wel als *klaarheid*) om den leezer de moeite te beſpaaren van eene paſſagie *meer dan eens* te leezen. Elk naar zijne bekwaamheid (zo als ik te vooren zeide). Wij zijn alle zo genegen om onze *natuurelijke neigingen* tot *algemeene maatregels* te ſtellen, dat ik mij *te minder* verwonderde over des Doctors *ſtijfheid* bij deeze gelegenheid. Hij *lachte om mij*, dat zal u nog wel heugen, mijn Heer ——— En het zij ik gelijk had of niet, ik ben wel verzekerd dat

ik

ik ook *om hem lachte!* En *gij*, mijn *geëerde Patroon* (zo als ik het genoegen had van te merken) ſcheent aan *mijnen kant* te zijn. Maar was het niet vreemd, dat de *oude Heer* en *ik* zo wijd van elkanderen verſchilden, daar het *einde* bij beide (dat is te zeggen, *duidelijkheid* of *klaarheid*) het zelve was? —— Maar wat zullen wij zeggen?

Errare eſt hominis, ſed non perſiſtere ——.

Ik denke dat ik 'er niets meer hebbe bij te voegen, voor dat ik de eere hebbe van in *perſoon* bij u te koomen; dan dat ik ben (als boven) &c. &c. &c.

E. B.

LXXVI. BRIEF.

De Hr. BELFORD, *aan* ROBERT LOVELACE, *Schildkn.*

Woensdag-Avond, den 30 *van Aug.*

Het was gelukkig genoeg dat onze twee knegten elkanderen ontmoeteden bij Hanna's (a), hetwelk hun zo goede gelegenheid gaf om hunne Brie-

(a) De Windmolen nabij Slough.

Brieven in tijds genoeg tegen elkanderen uit te wisſelen, zo dat ieder nog vroeg bij dag tot zijn meeſter kon te rug koomen.

Gij doet zeer wel met te pochen op uwe bekwaamheid om Dienſtbooden te regeeren, en met u aan te maatigen om onze Digters te verbeteren in hunne characters van dit zoort van volk (a); terwijl gij, als een dolleman, hun de tanden kunt uitſlaen, en onderneemen om hen door den kop te ſchieten, om datze u niet brengen hetwelk zij niet in huune magt hadden om te krijgen.

Gij merkt te regt aan (b) Dat gij een doortrapt Advocaat zoudt geweeſt zijn. Het geheel ſtuk des geſpreks tuſſchen u en den Colonel, verſchaft een overtuigend bewijs dat 'er aan elke zaak een zwarte en witte kant is: Maar wat moet de Conſcientie van een eenzijdige wit-maaker van zijne *eigene* zaak, of den zwart-maaker van eens *anderen*, hem betuigen, terwijl hij zand gooit in de oogen zijner regteren, en den geheelen tijd door zijner eigene ſchuld bewuſt is?

De Colonel, zie ik, is verre van een ſchuldloos man te zijn: Dog dewijl hij zijn oogmerk niet zogt te bereiken door zijne trouw te verbreeken, heeft hij eene verſchooninge voor zig, welke gij niet hebt. Dog ten aanzien van hem, en van ons allen, kan ik nu, met verfoeijinge van eenige van mijne eigene bedrijven, zien, dat zijn voordeel te doen met het goed gevoelen van eene andere perſoon jegens ons, om die andere te verongelijken,

(a) Zie bl. 291--295.

(b) Zie bl. 441.

en misschien te bederven, de onedelmoedigste boosheid is, die 'er kan bedreeven worden.

Als *man* dus tegen *man* handelde, zouden wij niet in twijffel staen welken naam wij aan zulke handelingen geeven moesten: Maar wordt dit niet dubbel en driewerf verzwaard, als men op zulk eene wijze zijn voordeel doet bij een onbedreeven en onnozel jong schepzel, welke wij voorgeeven boven alle de vrouwen ter wereld te beminnen; en als wij onze voorwendzels staaven met de plegtigste geloften en betuigingen van onschenbaare eere, die wij kunnen uitdenken?

Ik zie, dat deeze heer de beste partij is, dien gij ooit kondt gekreegen hebben, in allen opzigte. Zijn geest even zo driftig als de uwe; schielijk vuur vattende; wraakzugtig; en alleen Hier in verschillende, dat de zaak welke hij opneemt regtvaardig is. Maar mijn dienst aan den eerzaamen onverlaat Mowbray, die voor dat hij van de zaak iets *wist*, zijn degen voor u aanbiedt tegen eenen man, die voor den beleedigden kant opkwam, en welken hij nooit voorheen gezien had.

Zo dra ik uwe Brieven had doorgeloopen, en de Copij van dien des brandstookenden Brand's (uit welken laatsten ik zie, aan welke oorzaak een groot deel is te wijten van deeze laatste onverzoenbaarheid der Harlowe-familie) ging ik met eene koets naar het huis van Smith, schoon ik maar een uur geleeden daarvan daan gekoomen was, en voor deezen dag van de Lady mijn afscheid had genomen.

Ik liet Juffr. Lovick beneden koomen, en verzogt haar, om voor eerst, der Lady bekend te maaken

ken (die in haar kabinetje bezig was) dat ik Brieven uit Berkſhire gekreegen had: Waarin mij berigt wierd, dat de zamenkoomſt tuſſchen Col. Morden en den Hr. Lovelace zonder kwaade gevolgen was afgeloopen; dat de Colonel voorneemens was om zeer ras aan haar te ſchrijven, en ondertuſſchen zijn beſt deed ten haaren voordeele bij haare nabeſtaenden; dat ik hoopte, dat deeze aangenaame tijdinge een middel mogt zijn om haar eene goede nagtruſt te verleenen; en ik zou in den ogtend mijne opwagtinge bij haar koomen maaken met alle de bijzonderheden, tegen den tijd dat zij weder inkwam uit de gebeden.

Zij liet mij weerom zeggen, dat het haar lief zou zijn mij in den ogtend te zien; en dat ze mij hooglijk verpligt was voor het goed nieuws, hetwelk ik haar had laaten boven brengen.

Ik las toen, in den agterwinkel, de copij van Brands Brief voor aan Juffr. Lovick en aan Juffr. Smith, en vraagde haar, Of zij ook konden giſſen, wie die berigten aan den man gegeven had? Zij twijfelden daarover niet; alzo Juffr. Smith denzelven knaap Brand, die met haar geſproken had, zo als ik in een voorigen gemeld hebbe (a), had zien koomen uit een Galanterij-winkel regt tegen over haare deur; welke Winkelierſe, zeide zij, zedert eenigen tijd ook zeer naaukeurig naar de Lady vernomen had.

Ik behoefde geen verder blijk; maar haar beveelende om de Lady niets te kennen te geeven van het geen ik gelezen had, ſtapte ik de

(a) Zie bl. 147.

ſtraat dwers over, en naar de vrouw van het huis vraagende, kwam zij bij mij.

Met haar alleen gaende, op haare noodiginge, in haare kamer, verzogt ik te weeten, of zij ook bekend waare met een jongen Kerkelijken op het land met naame *Brand*. Aarzelende, om dat ze mij eenigzins ontſteld zag, bekende zij, dat zij eenige geringe kennis aan den heer had. Juiſt toen kwam haar man binnen, die naar het ſchijnt een kleine bedieninge heeft aan den Accijs (en geen ongemanierd man) welke bekende volkoomener kennis aan hem te hebben.

Ik hebbe de Copij van eenen Brief, zeide ik, van deezen Brand, waarin hij groote vrijheden heeft genomen omtrent mijn character, en omtrent Dat van de onberispelijkſte Lady ter wereld, welke hij grondt op berigten, die gij, Madam, hem gegeven hebt. En toen las ik hun verſcheidene paſſagies in zijnen Brief voor; en vraagde haar welken grond zij had om dien knaap zulke indrukzels van een van ons beide te geeven?

Zij wiſten niet wat zij zouden antwoorden: Dog zeiden eindelijk, dat hij hun verteld had, hoe ondeugend de jonge Lady van haare onderen was weggeloopen: Welke braave en rijke luiden dezelve waaren: Hoe hoog *hij* bij dezelve in gunſt ſtond; en dat zij hem hadden aangeſteld om te verneemen naar haar gedrag, wie haar bezogten, enz.

Zij zeiden, „ Dat zij inderdaad zeer weinig „ wiſten van de jonge Lady; maar dat het (ver„ vloekte bedilzugt van hen!) maar al te natuure„ lijk was te denken, dat daar eene Lady eener „ verleidinge voet gegeven had, en zo averegts

„ een

„ een ſtap gedaen, zij daarbij niet zou ophouden:
„ Dat de Geheiligdſte Plaatzen en Zaaken maar al
„ te dikwijls tot een dekmantel gebruikt wierden
„ van ondeugende bedrijven: Dat de Hr. Brand
„ onderrigt was (miſſchien door den een of ande-
„ ren vijand van mij) dat ik een man van loſſe be-
„ ginzelen was, en een *intimado*, zo als hij het
„ noemt, van den man die haar in 't verderf ge-
„ bragt had. En dat haare nigt Barker, eene Tab-
„ berd-naaiſter, die op eene bovenkamer bij haar
„ woonde „ (en die op haar verzoek beneden
kwam, en beveſtigde hetgeen zij zeiden) „ dik-
„ wijls uit haar venſter mij bij de Lady op haare
„ kamer gezien had, en dat wij beide zeer ernſtig
„ te zamen praateden: En dat de Hr. Brand, geen
„ reden kunnende vinden waarom zij mijne be-
„ zoeken toeliet, en weetende dat ik maar nieuw-
„ lings in haare kennis gekoomen was, en een ou-
„ de bekende van den Hr. Lovelace, zig verpligt
„ agtede om deeze zaaken voor haare vrienden o-
„ pen te leggen.

Dit was de hoofdſom en het zaakelijke van hunne klap. O hoe vervloekte ik de Laſterzugt van dit peſtig Driemanſchap! Een Paſtoor, eene Galanterij-verkoopſter, en eene Tabberdnaaiſter! De twee laatſte, door haare *hanteeringe* niet meer aanleidinge hebbende om de perſoonen op te cieren, dan om door *agterklap* de *eere* en *agtinge* te ſchenden van die geenen, op welke zij gezind zijn haare talenten te oeffenen!

De twee vrouwen namen zeer veel moeite om mij te beduiden, dat zij zelve luiden van Conſcientie waaren: —— Gevolglijk, betuigde ik haar,

te veel gewend, vreesde ik, om andere luiden te bedillen die op haare ſtriktheid niet gezet waaren; want dat ik altoos gevonden had, dat Bedil-zugt, Bekrompenheid van ziel, en Lieſdeloosheid, te veel heerſchten bij diegeenen, die zig 'er op toeleiden om godvrugtiger geagt te worden dan hunne naaſten.

Zij antwoordden, Dat het zo niet met haar gelegen was; en dat zij zedert naar het character en de leevenswijze der Lady vernomen hadden, en dat het haar wel zeer ſmertelijk was te denken, dat van iets 'twelk zij gezegd hadden, tegen haar gebruik gemaakt zou worden: En alzo zij van Juffr. Smith hoorden, dat zij waarſchijnelijk niet lang zou leeven, zoude het haar bedroeven, zo zij door haarluij toedoen benadeeld uit de wereld ſcheidde, of met een kwaad gevoelen van haarluij, ſchoon zij vreemd bij haar waaren. De man bood aan om aan den Hr. Brand, zo het mij belieſde, te ſchrijven, ter zuiveringe van de Lady; en de twee vrouwen zeiden, dat zij gaarn haare opwagtinge in perſoon bij haar wilden maaken, en haar om vergiffenis verzoeken over alles, 't welk zij reden had om haarluij kwaalijk af te neemen; dewijl zij nu overtuigd waaren, dat 'er zulk eene jonge Lady niet meer in de wereld was.

Ik zeide haar, Dat hoe minder 'er van de zaak aan de Lady gemeld wierd, in haare tegenwoordige omſtandigheden, hoe het beter was. Dat zij een hemelſch ſchepzel was, en genegen om alle gelegenheden waar te neemen van verſchooningen te vinden voor haare nabeſtaenden wegens derzelver onverzoenbaarheid jegens haar: Dat ik derhalven

ven eenige kennis aan haar zou geeven van de liefdelooze en ongegronde verdenkingen, welke eene zo ſnoode laſteringe voortbragten: Maar dat ik wilde, dat hij, Mr. Walton (want dat is des mans naam) zo dra als mogelijk was, ſchreef aan zijne kennis Brand, gelijk hij had aangebooden ——— En zo ging ik van hen af.

Wat belangt hetgeen gij zegt van uwe bekoorelijke Nigt, geef mij eens te kennen, of gij daarvan ook iets meent. Ik ben niet grootſch genoeg om te denken van mijzelven, dat ik zulk eene Lady als Juffer Montague verdienen zoude: En zou derhalven geen luſt hebben om mij bloot te ſtellen aan haare verſmaadinge, en om van u te worden uitgelachen. Dog waare ik verzekerd dat ik deeze beide dingen ontgaen konde, ik zou u wel haaſt laaten weeten, dat ik geen moeite nog vlijt te groot zou agten om deel te verwerven in de goede gunſt van zulk eene Lady.

Dog ik kenne u te wel om ſtaat te maaken op iets, hetwelk gij over dit onderwerp zegt. Gij houdt 'er veel van om uwe vrienden tot een voorwerp van beſpottinge te maaken bij de Ladys; en verbeeldt u, van wegens de grootsheid (en in dit opzigt, zal ik zeggen, laagheid) van uw eigen hart, dat gij door die ſchaduw te helderder uitblinkt.

Dus hebt gij eens den onbehouwen Mowbray gefopt met Juffer Hatton, tot dat de arme kwant niet wiſt hoe hij voor of agteruit zou gaen.

LXXVII. BRIEF

De Hr. BELFORD, *aan* ROBERT LOVELACE, *Schildkn.*

Donderdag, 11 *uuren*, *den* 31. *Aug.*

Zo even ben ik van de Lady afgekoomen, welke ik *blijmoedig* en wel te vreeden gelaaten hebbe.

Zij bedankte mij voor het medegedeeld berigt van giſteren avond. Ik las haar zulke gedeelten van uwe Brieven voor als ik haar *konde* voorleezen; en ik dagt dat het eene goede proeve was om de ſchuim en beuzeltaal van den room in dezelve te onderſcheiden, in hetgeen ik *konde* en *niet* konde voorleezen aan eene vrouw van zulk een fraaijen geeſt; nademaal wel vier deelen van de zes uit uwe Brieven, welke ik pleizierig dagt te zijn toen ik ze bij mijzelven las, mij, wanneer ik ze haar wilde hebben voorgelezen, toeſcheenen een zeer verſoeijelijk vuilnis te zijn, en mij een zeer veragtelijk denkbeeld gaven van uwe bekwaamheden, en van mijn eigen oordeel.

Zij was verre van zig te verblijden, zo als ik gedaen had, over de ſpijt en gemelijkheid wegens het miſlukken uwer meeninge van haaren Brief, wanneer die u verklaard wierd.

Zij zeide, Zij had ſlegts eene onnozele Zinſpeelinge bedoeld, welke u zo wel tot Leeringe en waarſchuwinge mogt ſtrekken, als de meeninge be-

begreepen wierd, als haare eigene hoope voor dien tijd beantwoorden. Dezelve was in alle haaſt vervaardigd. Zij vreesde, dat het voor *haar* niet volkoomen zo was als het behoorde. Dog hoopte, dat het einde de middelen (zo ze die niet kon regtvaardigen) verſchoonen zoude. En toen gaf zij nog weder zeer veel ſchroom te kennen, of gij het nog wel niet in uw hoofd mogt krijgen om haar te ontruſten, terwijl haar tijd, zeide zij, zo kort was, dat zij elk oogenblik van denzelven noodig had; herhaalende hergeen zij eens voorheen gezegd had; Dat zij, toen zij ſchreef, zo ongeſteld was, dat zij geloofde tot nu toe niet geleefd te zullen hebben: Indien zij dat gedagt had, moeſt zij naar een middel omgezien hebben, hetwelk haare inzigten beter zou hebben beantwoord. Doelende op eene verhuizinge naar eene plaatze ons beiden onbekend.

Dog het behaagde haar zeer, dat de onderhandelinge tuſſchen u en den Colonel Morden, na twee of drie zulke geweldige ſtuijten, als ik haar verwittigde dat 'er tuſſchen u geweeſt waaren, zo vriendlijk was afgeloopen, en zeide dat zij volſtrekelijk vaſt moeſt gaen op de belofte, die ik haar gegeven had, dat ik mijne uitterſte poogingen zou aanwenden om verdere ongelukken ter zaake van haar voor te koomen.

Zij nam genoegen in het regt, hetwelk gij haar character deed bij haaren Neef.

Zij verblijdde zig te hooren, dat hij zulk een gunſtig gevoelen van haar had, en dat hij aan haar ſchrijven zoude.

Ik was buiten nood bekommerd, hoe ik be-

ginnen zoude haar te melden, dat ik de copij had van Brand's snooden Brief: *Buiten nood*, zeide ik; want zij nam het juist zo, als gij dagt dat ze doen zou, als eene verschooninge welke zij wenschte te hebben voor de onverzoenbaarheid haarer vrienden; en verzogt dat ik haar zelve dien zou laaten leezen; want, zeide zij, deszelfs inhoud kan mij niet ontrusten, hoedanig die ook zijn mag.

Ik gaf haar denzelven; en zij las dien stil bij zigzelve; eene traan nu en dan bijkans ontspringende, en eene zugt zomtijds tusschen beide koomende.

Zij gaf mij den Brief te rug met groote en wonderbaare bezadigdheid, het onderwerp in aanmerkinge genomen zijnde.

Daar is een tijdt geweest, zeide zij, en dat nog niet lang geleeden, wanneer zulk een Brief als deeze mij groote smerte zou hebben aangebragt. Dog ik hoope dat ik nu alle deeze dingen ben te boven gekoomen: En ik kan het op uwen vriendlijken dienst, en dien van Juffer Howe laaten aankoomen, om mijner gedagteniffe regt te doen onder mijne vrienden. Daar is een goed en een kwaad ligt, waarin ieder zaak, die ons overkoomt, beschouwd kan worden. Indien des menschen geest zig 'er op wil toeleggen om elk onaangenaam voorval ten ergsten te trekken, zal hem nooit elende ontbreeken. Deeze Brief, al hoe kwetzende het onderwerp is voor mijne agtinge, geeft mij meer vermaak dan smerte, nademaal ik daaruit kan opmaaken, dat waaren mijne vrienden niet vooringenomen geweest van kwaalijk-onderrigte of onbe-

zon-

zonnen en bemoeijzugtige perſoonen, die altoos bij der hand zijn om de Rijken te vleijen of hunne Driften te ſtreelen, zij niet zo onbeweegelijk vaſt tegen mij konden aangekant geweeſt zijn. Maar nu zijn zij genoegzaam van alle betigtinge van onvergeevelijkheid gezuiverd; want terwijl ik hun voorkwam in een ſlegt character als eene ſnoode huichelaares, die voorgaf waarlijk boetvaardig te zijn, en egter mij aan eenen ondeugenden wandel overgaf, hoe konde ik dan hunne vergiffenis of hunnen zegen dog verwagten?

Maar, Madam, zeide ik, uit de dagtekeninge van deezen Brief, van *den 9 van Auguſtus*, zult gij zien, dat hunne geſtrengheid, welke *vroeger* is dan dezelve, daardoor niet kan verdeedigd worden.

Daar legt mij veel aangelegen, antwoorde zij, uit hoofde van mijnen tegenwoordigen wenſch, ten aanzien van de bedieninge, welke gij zo gunſtiglijk hebt gelieven op u te neemen, dat gij geen ongunſtige gedagten hebt van mijne vrienden. Ik moet u bekennen, dat ik zomtijds zelve wel ligt hebbe kunnen koomen in de gedagten, dat zij niet alleen geſtreng maar wreed waaren. Menſchen die in lijden zijn, zijn doorgaens eenzijdig voor hunne zaak en verdienſten. Hunne eigene harten kennende, indien zij opregt zijn, beginnen zij ligt te morren, als zij hardlijk behandeld worden: Dog indien zij niet voor onſchuldig gehouden worden bij perſoonen, die regt hebben om over hun gedrag te vonniſſen naar hun eigen oordeel, hoe kan men dat helpen? Daarenboven, mijn Heer, Hoe weet gij, of 'er omtrent mijne vrienden niet wel

meer

meer zulke welmeenende kwaadſpreekers zijn, als de Hr. Brand weezenlijk een ſchijnt te zijn? Dog dit zij zo het wil, daar is geen twijffel aan dat 'er menigten van perſoonen, al zo onſchuldig als ik zelve, zijn en geweeſt zijn, die nadeel geleeden hebben op vermoedens, al zo weinig waarſchijnelijk als die, op welke de Hr. Brand zijn oordeel grondt. Uwe naauwe vriendſchap, mijn Heer, met den Hr. Lovelace, en (mag ik het zeggen?) een character, met welks zuiveringe, gij u voorheen minder, naar het ſchijnt bekommerd hebt, dan gij miſſchien in toekoomende doen zult, en uwe menigvuldige bezoeken bij mij, kunnen wel ligtlijk voor twijffelagtige omſtandigheden in mijn gedrag geagt worden.

Ik kon alleen ſtilzwijgende mij over haar verwonderen.

Dog gij ziet, mijn Heer, vervolgde zij, hoe noodig het is voor jonge perſoonen van onze Sexe omzigtig te zijn omtrent ons gezelſchap: En hoe zeer het, tevens, jonge lieden van de uwe paſt, om zorgvuldig te zijn voor hunne eigene agtinge, al waare het alleenlijk om den wil van zodanige uit de onze, omtrent welke zij een eerelijk oogmerk hebben; en die anders nadeel mogen lijden in haaren goeden naam, om dat zij in hun gezelſchap gezien worden.

Wat den Hr. Brand aangaet, ging zij voort, hij is te beklaagen; en gun mij vrijheid, mijn Hr. Belford, dat ik u aanbeveele om geen verſtoordheid tegen hem op te vatten, welke eenige ſchaade moge toebrengen of aan zijn perſoon, of aan zijn fortuin. Laat zijne bedieninge en zijne goede

mee-

meeninge voor hem pleiten. Hij zal genoeg leedweezen hebben, als hij bevindt dat iedereen, onder welker misnoegen ik nu zugte, mijne gedagtenis vrijkent van ſtijfhoofdige ſchuld, en in eene algemeene ontferminge over mij te zamenſpant.

Deeze is de vrouw, Lovelace, welker leeven gij in deszelfs bloeſem hebt afgeſneeden! —— Hoe veele gelegenheden moet gij wel gehad hebben van u over haare onſchatbaare waardij te verwonderen, daar gij egter uwe zinnen zo kondt laaten verſlinden door de VROUW in haare bekoorelijke perſoon, dat gij blind waart voor de ENGEL, die in zulken vollen luiſter uitblinkt in haaren geeſt? Inderdaad, ik hebbe altoos gedagt, wanneer ik het geluk mogt hebben van met haar te verkeeren!, dat ik in het gezelſchap van eene weezenlijke Engel was: En ik ben verzekerd, dat het onmogelijk voor mij zijn zou, al waare zij nog zo ſchoon, en met het karmoſijn der gezondheid overtrokken, gelijk ik haar gezien hebbe, om de minſte gedagte van Sexe te hebben, als ik haar hoorde ſpreeken.

Donderdag, Drie Uuren, den 31. Aug.

Wanneer ik mijn bezoek herhaalde bij de Lady, vond ik haar genoegzaam al zo veel ontſteld van vreugde, als zij zomtijds van droefheid geweeſt was: Want zij had zo even een zeer minzaamen Brief ontvangen van haaren Neef Morden; welken zij zo goed was om mij mede te deelen. Voor zo verre zij reeds begonnen had met denzelven

ven te beantwoorden, verzogt ik verlof om tegen den avond bij haar te mogen koomen, op dat ik haar daarin niet mogt ſtooren.

De Brief is zeer teder * * * *

Hier geeft de Hr. Belford het zaakelijke van denzelven uit zijn geheugen op; dog dat wordt hier uitgelaaten; voor zoo verre de Brief in zijn geheel gegeven wordt [Zie den naaſtvolgenden Brief]. En dan voegt hij 'er op:

Maar, helaas! alles zal nu te laat zijn. Want het vonnis is zekerlijk uitgeſproken ——— De wereld is haarer niet waardig.

LXXVIII. BRIEF.

Colonel MORDEN, *aan Juffer* CLARISSA HARLOWE.

Dingsdag, den 29 van Aug.

Ik zou, mijne waardſte Nigt, geen veertien dagen in Engeland geweeſt zijn, zonder mijzelven de eere te geeven van of in perſoon mijne opwagtinge bij u te maaken, of aan u te ſchrijven; indien ik mijzelven genoegzaam den geheelen tijd niet had bezig gehouden ten uwen dienſt, op hoo-

pe dat ik mijn Bezoek of Brief nog aangenaamer voor u maaken mogt ——— al hoe aangenaam, ik reden hebbe om te vermoeden dat een van beide zijn zal, van wegens de ontwijffelbaare Liefde die ik u altoos toedroeg, en van wegens de Agtinge met welke gij mij altijd vereerdet.

Weinig dagt ik, dat 'er zo veele dagen zouden noodig geweeſt zijn om mijn welmeenend voorneemen uit te voeren, daar van den eenen kant eene zo vuurige Liefde plegt te zijn, en daar nog, zo als ik ten vollen overtuigd ben; de verhevenſte Verdienſte is van den anderen!

Ik was giſteren bij den Hr. Lovelace en Lord M. Ik behoeve *u* niet te melden, ſchijnt het, hoe zeer begeerig de geheele familie en alle de Nabeſtaenden van dien Edelman zijn naar de eere van met u vermaagſchapt te worden, nog hoe overmaatig de ondankbaare man haakt om u alle vergoedinge te doen, die in zijn vermogen is.

Ik denke, mijne waarde Nigt, dat gij nu niet beter doen kunt, dan hem de eere van uwe hand te geeven. Hij betuigt zulke regtmaatige en groote zaaken van uwe deugd, en veroordeelt zigzelven zo van harten, dat mij dunkt, dat 'er eerelijke reden voor u is om het hem te vergeeven: En te meer reden, alzo het ſchijnt, dat gij beſlooten hebt om hem niet in regten te vervolgen.

Uwe daadlijke vergiffenis van den Hr. Lovelece, dit is voor mij baarblijkelijk, zal eene algemeene Verzoeninge verhaaſten: Want tegenwoordig kunnen mijne andere Neeven en Nigten zig niet wijs maaken, dat het hem ernſt is om u regt

te

te doen; of dat gij hem zoudt afslaen indien gij dat geloofdet.

Maar, mijne waarde Nigt, daar kan mogelijk in deeze zaak wel iets zijn, waarvan ik onkundig moge zijn. Indien dat 'er zij en gij mij daarvan wilt verwittigen, al wat een *natuurelijk* ijverig hart kan doen ten uwen voordeele, zal gedaen worden.

Ik hoope dat ik in staat zal zijn, om in mijne volgende bezoeken bij mijne verscheidene bloedverwanten, alles bij hen te regt te brengen. Hoogmoedige geesten, wanneer zij overtuigd zijn dat zij hunne gramschap te hoog hebben doen loopen, behoeven maar eene goede verschooninge om toe te geeven: En ouders moeten het kind, hetwelk zij *eens* beminden, *altoos* beminnen.

Dog indien ik hen onbuigelijk vinde, zal ik vertrekken, en zonder uitstel bij u koomen; want ik verlange om u te zien, na eene afweezigheid van zo veel jaaren.

Ondertusschen verzoeke ik om de gunst van een weinig regels, om te weeten of gij ook reden hebt van aan des Hren. Lovelaces Opregtheid te twijffelen. Wat mij belangt, ik kan geen hebben, als ik moet oordeelen uit het gesprek, hetgeen gisteren tusschen ons gehouden is in tegenwoordigheid van Lord M.

Gij zult uwen Brief aan mij gelieven te rigten ten huize van uwen Oom Antonij.

Gun mij, mijne waardste Nigt, dat ik, tot zo lang ik eene gelukkige Verzoeninge kan te wege brengen tusschen u en uwen Vader, en Broeder,

en

en Oomen, de plaatze vervulle bij u van alle die nabeſtaende bloedverwanten zo wel, als die van

Uwen tedergenegen Neef, en nederigen Dienaar,

WM. MORDEN.

LXXIX. BRIEF.

Juffer CL. HARLOWE, *aan* WM. MORDEN, *Schildkn.*

Donderdag, den 31 van Aug.

Ik wenſche u uit den grond mijns harten geluk, mijn Heer, met uwe wederkoomſt in uw vaderland.

Ik hoorde met veel genoegen dat gij gekoomen waart; dog vreeze en ſchaamte beide weerhielden mij, zo lang ik niet eerſt door u wierd aangemoedigd, van mij tot u te vervoegen.

Hoe trooſtelijk is het voor mijn doorgriefd hart te vinden, dat gij niet zijt weggevoerd door dat getij van gramſchap en misnoegen, waardoor ik zo ongelukkig overſtroomd ben ——— Maar dat, terwijl mijne nog nader bloedverwanten niet hebben goedgevonden om onderzoek te doen op de waarheid van ſnoode gerugten tegen mij verwekt, gij uzelve hebt laaten onderrigten van mijne

onnozelheid, en edelmoediglijk *geloof geſlagen* aan die onderrigtinge.

Ik hebbe niet de minſte reden om te twijffelen aan des Hren. Lovelaces Opregtheid in zijne aanbiedinge om mij te Trouwen: Nog ook, dat alle zijne nabeſtaenden van harren begeerig zijn om mij onder hunne maagſchap te rekenen. Ik hebbe edele proeven van hunne agtinge voor mij gehad, alzo zij ſchroomden dat mijns Vaders misnoegen mij aan nooddruftigheden mogt onderworpen hebben: En dit wel na dat ik *hunne* dringende verzoeken ten voordeele van hunnen Neef, zo wel als *zijne eigene* volſtrektlijk had afgeſlagen.

En denk niet, mijn waarde Couſijn, dat ik wegens deeze weigeringe ben te beſchuldigen. Ik had den Hr. Lovelace geen reden gegeven om te denken, dat ik een zwak ſchepzel was. Zo ik dat gedaen *had*, zou een man van zijn character mogelijk gedagt hebben, dat hij met regt mogt tragten om onedelmoedig zijn voordeel te doen met de zwakheid, die hij in ſtaat geweeſt was om mij in te boezemen. De bewuſtheid van *mijne eigene* zwakheid (in dat geval) zou mij mogelijk tot een verdrag gebragt hebben met *zijne* ondeugendheid.

Ik kan hem dezelve trouwens wel vergeeven. Dog dat is, om dat ik denke, dat zijne misdaaden mij boven hem verheven hebben. Kan ik boven den man verheven zijn, mijn Heer, aan welken ik mijne hand en mijne geloften geeven zal; en met dezelve eene Wettiginge aan de voorbedagtſte ſnoodheid? Neen, mijn Heer! Ik moet zeggen, dat uwe Nigt Clariſſa, al ſtond ze waarſchijnelijk nog veele jaaren te leeven, en *dat* wel (indien zij dee-

deezen man niet trouwde) in armoede of gebrek, veragt en verlaaten van alle haare vrienden, zo hoog eene waardij niet ſtelt op de gerijflijkheden des leevens, nog op het leeven zelf, dat zij de eene zou zoeken weder te krijgen, of het ander te behouden, door het verleenen van *zulk* eene Wettiginge: Eene Wettiginge, welke (*zo zij haaren pligt betragtede*) den ſchender zou beloonen.

Nog is het zo zeer uit Hoogmoed, dan uit een Beginzel van Deugd, dat ik dit zegge. Wat, mijn Heer! daar de Deugd, daar de Kuisheid, de kroon eener vrouwe is, en inzonderheid eener Getrouwde vrouwe, zal uwe Nigt zig vernederen om den man te trouwen, die niet een aanſlag tegen de *haare* ſmeeden konde, dan op een vermoeden, dat zij bekwaam was om zijne aangebodene hand te ontvangen, wanneer hij zig bedroogen vond in het ſlegt gevoelen, hetwelk hij van haar had opgevat? Tot nog toe heeft hij geen reden gehad om mij zwak te agten. Nog zal ik hem eene zo openbaare blijk geeven, dat ik zwak ben, in een ſtuk, waarin het zondig zijn zou zwak *bevonden* te worden.

Ten eenigen dage, mijn Heer, zult gij misſchien mijne geheele Gebeurtenis te weeten koomen. Dog wanneer dezelve ook bekend worde, ſmeeke ik, dat de Werkbaas mijner rampen niet wraakzugtiglijk vervolgd worde. Hij kon derzelver werkbaas niet geweeſt zijn, waare 'er niet eene zeldzaame zamenloop geweeſt van ongelukkige oorzaaken. Voor zo verre het Geregt geen vat op hem zal hebben als ik weg ben, zo doet de ſchroom voor eenige andere zoort van wraak-nee-

minge mij ſchrikken: Nademaal, al waaren mijne vrienden *veilig*, in zulk een geval, welke eere zoude zijn dood mijner gedagteniſſe toebrengen? —— Indien een derzelver mogt ongelukkig worden, hoe zoude dat mijne fout verzwaaren!

God bewaare u lang, mijn waardſte Couſijn, en zegene u ſlegts naar *evenredigheid* van den trooſt, dien gij mij verleend hebt, met mij te laaten weeten dat gij mij nog bemint; en dat ik Eenen nabeſtaenden en dierbaaren bloedverwant hebbe, die zig over mij kan ontfermen en mij vergiffenis gunnen (en dan zult gij grootlijks gezegend zijn ———); is de bede van

Uwe altoos dankbaare en toegenegene

CL. HARLOWE.

LXXX. BRIEF.

De Hr. LOVELACE, *aan* JAN BELFORD, *Schildkn.*

Ten antwoord op zijne Brieven LVII. LXXI.

Donderdag, den 31 van Aug.

Ik moet bekennen, dat ik tot in mijn hart doorſneeden worde van *deeze* Juffer Harlowe's uitlegginge van haaren Brief. Nooit behoort dat haar vergeven te worden. Haar, eene zagtmoedige,

en

en boetvaardige, en onſchuldige, en godvrugtige perſoon, en ik weete niet wat al, die al met den eenen voet in het graf zijnde nog bedrog kan pleegen! ——

Het is baarblijkelijk, dat zij deezen Brief ging zitten ſchrijven met een oogmerk om te misleiden en te bedriegen. En indien zij Daartoe bekwaam zij, in zulk een gevaarlijk tijdſtip, heeft zij al zo zeer des *Hemels* vergiffenis, als ik de *haare* noodig hebbe: En met al haar kallen van *Liefde* en *Liefde*, indien zij van dezelve niet meer verzekerd is, dan ik ben van haare *weezenlijke vergiffenis*, en indien zij de zaak beſchouwe in het ligt, waarin ze die behoort te beſchouwen, zullen haar nog wel eenige weinige donkerder oogenblikken te beurt vallen, dan ze ſchijnt te verwagten.

Lord M. zelve, welke niet een is van diegeenen (om zijne eigene ſpreekwijze te gebruiken) *die door een molenſteen kunnen heen zien*, ziet het bedrog, en agt het haarer onwaardig; ſchoon mijne Nigten Montague haar verdeedigen. En geen wonder: Deeze vervloekte partijdige Sexe [Ik haate haar alle —— bij mijne Ziel, ik haate haar alle!] zullen nooit iets toeſtaen ten nadeele van eene uit haar, daar het de onze betreft. En waarom? Om dat, indien zij het bedrog berispen in eene andere, zij haare eigene harten moeten veroordeelen.

Zij zal mij een Brief zenden na dat zij in den Hemel gekoomen is, ook? De duivel haale zulke *verzierzels*; en de duivel haale u ook, die deeze brabbeltaal een *onnozel* loopje noemt!

Ik houde ſtaende, dat indien in eene vrouw

van haar character, in zulk een gevaarlijken tijd, zodanig eene bedriegerij kan geregtvaardigd worden, een man die in volle gezondheid en friſſe kragt van lighaam en geeſt is, zo als ik ben, dan wel verſchoond mag worden wegens alle zijne listen en aanſlagen tegen haar. En, dank hebbe mijn Geſternte, ik kan nu gaen nederzitten met eene geruſte Conſcientie ten dien aanzien. Bij mijne ziel, dat kan ik, Jan. En niemand, die *haar* kan vrijſpreeken, heeft regt om *mij* te beſchuldigen. Dog bij zommigen, inderdaad, moet alles wat *zij* doet, goed, alles wat *ik* doe, kwaad zijn ——— En waarom? Om dat zij altoos zorg gedragen heeft om de domme verkeerdlijk oordeelende wereld te flikflooijen, als eene *Vrouw*: Terwijl ik haare berispingen beſtendig getart en veragt hebbe, als een *Man*.

Dog, niettegenſtaende dit alles, moogt gij haar wel van mijnentwegen te kennen geeven, dat ik haar *niet* zal ontruſten, nademaal mijne bezoeken zo gruwelijk voor haar zijn zouden: En ik hoope dat zij dit in haare aanmerkinge zal neemen, als een ſtuk van edelmoedigheid, hetwelk zij naauwlijks verwagten kon na de bedriegerij, welke ze mij heeft op de mouw geſpeld. En geef haar verder te kennen, dat indien 'er eenige zaak in mijn vermogen is, welke iets kan toebrengen tot haare geruſtheid of eere, ik haar, op de eerſte aankondiginge, zal gehoorzaamen, hoe zeer het ook tot mijne eigene ſchande of nadeel ſtrekke. Dit alles, om haar buiten ſchroom te ſtellen, en op dat zij niets moge hebben om haar agteruit te doen gaen.

Indien haare vervloekte nabeſtaenden 'er toe-

ge-

gebragt konden worden, om zo bereidwillig *hunnen* pligt te betragten, ik zou leeven tegen leeven durven zetten, dat zij ter herſtellinge zou koomen.

Maar wie, in welks geeſt zo veele koddige verbeeldingen opkoomen door uwe miſſelijke boetvaardigheid, kan zig onthouden van lachen over u? Spaar dog, bidde ik u, waarde Belford, in toekoomende, alle uwe eigene verzugtingen, indien gij die van eene Engel inderdaad niet wilt onteeren.

Wanneer ik tot die plaatze kwam, daar gij zegt, dat gij haar aanmerkt (a) als eene gezonden uit den Hemel, om u agter haar te trekken —— konde ik, al wat ik deed, u in een uur niet uit mijn hoofd zetten, in de houdinge van vrouw Eliſabet Carteret, op haare Graf-ſtede in de Abdij van Weſtmunſter. Indien gij 'er nooit op geleet hebt, zo ga 'er eens met voordagt heen; en daar zult gij deeze Dame zien uitgebeeld, met opgeheven hoofd en hand, de laatſte gevat van een Cupido, volſtrekt ſteen over zijn geheele lijf, den eenen plompen voet ook optillende, in voorneemen, zo als de Beeldhouwer het meende, van om hoog te klimmen; dog zo uitgevoerd, dat het eer iemand in den waan zou brengen, dat het Beeld (zonder ſchoen of kouſen, zo als het is, ſchoon het overige des lighaams gekleed zij) zijn lijkdoorn bekijkt: Het ander vaſt zittende aan zijne eigene aarde, in de ſlijk gezonken, gelijk gij (*gedompeld* noemt gij het) zo dat het haar niet mogelijk zij zig daaruit te trekken. Beide Beelden, zult gij vinden, ſchijnen

(a) Zie bl. 406.

nen om ſtrijd te arbeiden, het grootſte of het nie het kleinſte van boven neer kan haalen ——— het kleinſte (een dik vet ſchelmtje, de vierdepart van de grootte des anderen, met vleugels niet veel grooter dan die van een kapelletje) of het 't grootſte niet kan opvoeren naar den Hemel, tot welken het wijſt, die naauwlijks ruim genoeg is om de groote toonen van een van beide te bevatten.

Gij zult miſſchien zeggen, dat de Beeldtenis der Dame van *ſteen*, in vergelijkinge, aan de uwe eere doet, in ſtof en gedaante beide, daar gij *houten* zijt over uw geheele lijf: Maar dat de Lady die, behalven in de trek die ze mij zo kortlings geſpeeld heeft, waarlijk eene Engel is, maar heel ſlegt verbeeld wordt door den dikgebilden Cupido. Dit ſtae ik u toe. Dog egter is 'er genoeg in uwe verzugzingen, om mijnen geeſt te treffen met eene gelijkenis van u en de Lady naar de Beelden op de elendige graf-tombe; want gij moet u te binnen brengen, dat al hoe bereid zij mag zijn om naar haare regte woonplaatze de wolken op te ſtijgen, het onmogelijk voor haar is om eenen zwaaren vent na zig op te trekken, met zo veel zonden als gij belaaden.

Maar nu, om nog eens weer ernſtig te zijn, ik moet u zeggen, Belford, dat indien de Lady weezenlijk zo erg in ſtaat is als gij ſchrijft, het u betaamen zal [*Het is hier nu geen gekſcheeren!*] in een zo zeer aandoenlijk geval, een weinig minder ſcherp en bijtende te zijn in uwe aanmerkingen. Want, bij mijne Ziel, de zaak begint mij verbruid gevoelig te knaagen.

Ik verlange nu zo ongeduldig om meermaalen

len van haar beſcheid te krijgen, dat ik het middel aangrijpe, mij bij toeval door het ontmoeten van onze twee karels te Slough aan de hand gegeven, en beſluite om te gaen ten huize van onzen vriend Doleman te Uxbridge; welks Vrouw en Zuſter, zo wel als hij zelve, mij zo menigmaal hebben aangeſtaen, om hun mijn gezelſchap voor eene week of twee te verleenen. Daar zal ik binnen twee uur rijdens van haar af zijn, indien 'er iets gebeuren mogt, hetwelk haar bewoog om mij te zien: Want het zal haare godsvrugt, en betuigde liefde, wel betaamen, indien het ergſt gebeurde [De Heere des Hemels en der Aarde, egter, verhoede dat ergſt!] om mij die vergiffenis uit haare *lippen* te verleenen, welke zij mij met *pen en inkt* niet geweigerd heeft. En voor zo verre zij wenſcht om mijne Hervorminge, weet zij niet welke goede uitwerkzels zulk een mondgeſprek op mij zou mogen hebben.

Ik zal diesvolgens morgen-ogtend ten huize van Doleman zijn, ten langſten tegen Elf uuren. Mijn vent zal mij daar vinden, als hij van u te rug koomt (met een Brief, hoope ik). Ik zal Joel insgelijks bij mij hebben, op dat ik te menigvuldiger iemand zenden kan, naar dat de zaaken zig toedraagen. Waare ik haar *nog nader*, of in de ſtad, het zou onmogelijk zijn mijzelven te weerhouden van haar te zien.

Dog indien het ergſt gebeure! ——— gelijk ik, door uw geſtadig dood-geluij, niet weete wat ik 'er van denken moet! ——— [De Hemel egter, nogmaal, verhoede dat ergſt! —— Hoe natuurelijk is het te bidden, wanneer men zigzelve

niet kan helpen?] meld DAN niet, met die vreezelijke woorden ronduit, welke de uitkoomſt zij ——— Maar alleen, dat gij mij raadt om een reisje naar Parijs te doen ——— En dat zal mij het hart doorbooren.

*** ***

Uwe edelmoedigheid jegens des armen Belton's Zuſter heeft zo zeer mijne goedkeuringe, dat ik Mowbray van zijn Legaat hebbe doen afſtaen, gelijk ik doe van het mijne, om gevoegd te worden bij haare Ooſt-Indiſche Obligatien. Als ik in de ſtad koome, zal Tourville gelijk doen; en wij zullen elk van ons eigen geld een Ring koopen, om ter gedagteniſſe van den armen knaap te draagen, op dat wij zo wel *zijnen* wil, als ons *eigen*, mogen uitvoeren.

Mijn vent rijdt het overige van den nagt. Ik belaſte u, Jan, indien gij zijn leeven wilt ſpaaren, dat gij hem niet met ledige handen te rug zendt.

LXXXI. BRIEF.

De Hr. BELFORD, *aan* ROBERT LOVELACE, *Schildkn.*

Donderdag-Avond, den 31 van Aug.

Toen ik mijnen laatſten ſloot, hoopte ik, dat mijn volgende bezoek bij deeze *wonderbaare* Lady mij eenige bijzonderheden zou uitleveren, zo aangenaam als men nu kon hoopen, wegens den kranken ſtaat waarin zij thans is, uit hoofde van den welkoomen Brief, dien zij van haaren Neef Morden ontvangen had. Dog het viel geheel anders uit voor *mij*, ſchoon niet voor *haarzelve*; want ik denke dat ik nooit van mijn leeven meer ontroerd geweeſt ben, dan bij de gelegenheid, welke ik zo aanſtonds melden zal.

Wanneer ik omtrent Zeven uuren 's avonds bij haar kwam, betuigde ze mij, dat zij zig in een zeer kribbigen luim bevonden had, na dat ik van haar was gegaen. Vreemd is het, zeide zij, dat het vermaak, hetwelk ik uit den Brief van mijnen Neef ontving, zulk eene uitwerkinge op mij had! Dog ik kon niet nalaaten een trek tot *vergelijkinge* in te volgen, zo als ik het noemen mag, en het zeer hard te agten, dat mijne nadere bloedverwanten dien weg niet hadden ingeſlagen, welken mijn Neef Morden gunſtiglijk inſloeg, door te verneemen

men naar mijne verdienſte of wanverdienſte, en mijne zaak een onpartijdig gehoor te verleenen, voor dat zij ter veroordeelinge traden.

Zij had dit naauwlijks geſproken, of zij ſchrikte, en eene blos overſpreidde haar minzaam gelaat, als zij, gelijk ik ook, een zoort van ſtommelend geraas hoorde op den trap, als of 'er een groote koffer van twee menſchen wierd boven gebragt: En mij met een oog van leedweezen aanziende, Lompe menſchen! zeide ze, zij hebben *iets* t' huis gebragt, twee uuren voor den tijd. ——— Ontzet u niet, mijn Heer ——— Het geſchiedt alles om *u* moeite te beſpaaren.

Voor dat ik ſpreeken kon, kwam Juffr. Smith binnen: O Madam, zeide zij, Wat hebt gij gedaen? ——— Juffr. Lovick binnen treedende deed de zelve uitroepinge. Heere wees mij genadig, Madam, riep ik, wat hebt gij gedaen! —— Want, zij op dat oogenblik naar de deur treedende, gaven de vrouwen mij te kennen, dat het eene Dood-Kiſt was. —— O Lovelace! dat gij daar op dat oogenblik geweeſt waart! ——— Gij, de veroorzaaker van alle deeze beroerelijke Tooneelen! Zekerlijk kondt gij niet minder aangedaen geweeſt zijn dan ik, die ten *haaren* aanzien geen ſchuld te verantwoorden hebbe.

Met eene onbedeeſtheid overeenkoomende met de voorbereidinge, na dat ze hen bevolen had dezelve in haare ſlaapkamer te brengen, keerde zij weder tot ons: Zij zouden die niet t' huis gebragt hebben voor dat het donker was, zeide zij ——— Ik bidde u, verſchoon mij, mijn Heer Belford: En trek gij, Juffr. Lovick, het u zo niet aan: Nog

ook

ook gij, Juffr. Smith. —— Waarom zoudt gij dat doen? Daar ſteekt niets in, dan de ongewoonheid van de zaak. Waarom mogen wij niet met al zo veel reden ontroerd zijn als wij ter Kerke gaen, daar de graffteden zijn onzer voorouderen, met welker ſtof wij zelf *hoopen* dat ons ſtof ten eenigen dage vermengd zal worden, als bewoogen te zijn op zulk een gezigt als dit?

Wij alle ſtilzwijgende, en de vrouwen haare voorſchooten aan de oogen houdende, Waartoe deeze droefheid over het geen niet met al is? zeide zij: Indien ik ergens over te beſchuldigen ben, is het, dat ik al te veel bekommeringe toone, zo als men zou mogen denken, voor dit aardſche deel. Ik houde 'er van om alles voor mijzelve te doen, dat ik doen kan. Zo deed ik altijd. Alle andere weezenlijke ſtukken zijn zo verre afgedaen en bezorgd, dat ik *tijd* gehad hebbe tot zaaken van minder aangelegenheid. Kleinigheden mag men wel in agt neemen, als men dieswegens geen zaaken van grooter belang verwaarlooſt. Ik zou mogelijk hiertoe mijne bevelen moeten gegeven hebben, wanneer ik daartoe minder bekwaam was. Ik hebbe geen Moeder, geen Zuſter, geen Juffr. Norton, geen Juffer Howe, bij mij. Zommige van u moeſten *dit* binnen weinige dagen gezien hebben, zo gij het nu niet gezien hadt; miſſchien de vriendlijke moeite gehad hebben van hetzelve te beſtellen. En wat is het onderſcheid van een weinig dagen voor *ulieden*, daar *ik* hierdoor eer voldaen, dan ontſteld worde? Ik zal niet eer ſterven wegens zulk eene voorbereidinge. Behoort niet iedereen, die iets te beſtellen heeft, zijn Teſta-

ſtament te maaken? En wie, die een Teſtament maakt, zou voor een Doodkiſt bevreesd zijn? —— Mijne waarde vriendinnen [tot de vrouwen] ik hebbe deeze zaaken wel overwoogen; geeft gijlieden, daar gij zulk een voorwerp als *mij* eenige weeken voor oogen gehad hebt, geen reden om te denken dat gij 'er niet om gedagt hebt.

Hoe redelijk was dit alles! —— Het toonde inderdaad, dat zij zelve de zaak wel bedagt had. Dog egter konden wij niet nalaaten ontroerd te zijn van de gedagten, dat de Kiſt dus in huis gebragt wierd; daar de beminnelijke perſoon voor onze oogen was, die naar alle waarſchijnelijkheid dezelve zo ras ſtaet te vullen.

Wij zweegen alle nog ſtil, de vrouwen ſchreijende en ik eenigzins bedwelmd. Zij wilde *mij* niet vraagen, zeide zij; dog het zou haar lief zijn, nu dezelve dus vroeger was ingebragt, dan zij bedoeld had, dat haare twee goede vriendinnen wilden binnen treeden en dezelve bekijken. Zij zouden daarvan minder ontroeringe hebben, als haar oog daaraan meer gewend was: Leidt gij een ſchigtig Paard, zeide zij, niet te rug tot het voorwerp, waarvoor hetzelve ligt ſchrikt, om het daaraan te gewennen, en van zijne ſchigtigheid te helpen? Dezelve reden geldt ook in dit geval. Koomt, mijne goede vriendinnen, ik zal u binnen leiden.

Ik nam mijn affcheid; haar betuigende, dat zij kwaalijk, zeer kwaalijk gedaen had; en in geenen deele zulk een voorwerp voor haare oogen behoorde te hebben.

De vrouwen volgden haar naar binnen. ——

Het

Het is eene wonderlijke Sexe! Niets is te ijzelijk voor haar om te beſchouwen, of te zien bedrijven, hetwelk maar eenigzins Vreemd en een voorwerp van Nieuws-gierigheid is.

Ik ſnelde naar beneden; liet een draagſtoel koomen; en mij naar huis brengen, ten uiterſten beroerd en ontſteld: Nogthans, als ik de redenen der Lady overweege, weete ik niet, waarom ik zo was aangedaen ——— ten zij, zo als zij zeide van de Ongewoonheid der zaake.

Terwijl ik naar een draagſtoel wagtede, kwam Juffr. Smith beneden, en vertelde mij, dat 'er zinnebeelden en opſchriften op het Dekzel waaren. Heere zegen mij! Is eene Doodkiſt een gepaſt onderwerp om onze verbeeldinge op te oeffenen? ——— Dog deeze groote geeſten kunnen niet nalaaten ongemeene dingen te verrigten!

LXXXII. BRIEF.

De Hr. BELFORD, *aan* ROBERT LOVELACE, *Schildkn.*

Vrijdag-ogtend, den 1. *van Septemb.*

Het is vreemd, dat ik, een *Man*, zo zeer waare aangedaen, als ik was, van zulk een voorwerp, als het onderwerp was van mijnen voorgaenden Brief; die ook nog, in het geval van mijnen overleeden Oom, en den armen Belton, een dier-

diergelijk voor mij, en de beſtellinge daarvan gehad had: Daar zij, eene *Vrouw*, van een zo zwak en teder geſtel, die dezelve ſtond te vullen (zo ras miſſchien te vullen!) daaromtrent haare bevelen geeven konde, de zinnebeelden daarop uittekenen, en dezelve met zo weinig aandoeninge uitleggen, als de vrouwen mij berigten dat zij giſteren avond aan haar lieden deed, na dat ik was weggegaen.

Ik was weezenlijk ongeſteld, en ruſtloos den geheelen nagt. Gij waart het voorwerp van mijne vervloekinge, gelijk zij van mijne verwonderinge, den geheelen tijd dat ik volkoomen wakker was: En als ik ſluimerde, droomde ik niet dan van vliegende Zandloopers, Doodshoofden, Spaden, Houweelen, en de Eeuwigheid; het berigt van haare zinnebeelden (door Juffr. Smith mij opgegeven) mij in het hoofd maalende.

Evenwel, mij niet kunnende onthouden van het huis van Smith, ging ik om Zeven uuren derwaards. De Lady was even uitgegaen: Zij had beter geſlaapen dan ik, bevond ik, ſchoon haare ſombere lijk-kas nevens haar venſter niet verre van haar bed ſtond.

Ik liet mij van Juffr. Smith en haare Waakſter Shelburne (Juffr. Lovick met haar uit zijnde) beweegen om boven te gaen, en de zinnebeelden en ſpreuken te bekijken. Juffr. Lovick heeft mij zedert eene copij getoond van de tekeninge, naar welke alles geregeld is. En ik zal u eene ſchets van de afbeeldingen geeven.

Het voornaamſte zinnebeeld, fraaij geëtſt op eene plaat van wit metaal, is een gekroonde Slang, met

met zijn ſtaart in den mond, een ring maakende, als het afbeeldzel der Eeuwigheid: En in den kring daardoor geſlooten is dit opſchrift:

CLARISSA HARLOWE,

X. APRIL.

[Dan het jaar]

ÆTAT. XIX.

Tot vercierzels: Aan het boven-einde, een gevleugelde Zandlooper. En beneden, een Lijkbus.

Onder den Zandlooper, op eene andere plaat, dit opſchrift:

HIER houden de booze op van beroeringe: En HIER ruſten de vermoeide. Job. III. 17.

Boven de Lijkbus, naar het beneden einde:

Mijne Ziel, keer weder tot uwe ruſt; want de Heere heeft aan u wel gedaen! Want gij, Heere hebt mijne Ziel gered van den dood; mijne oogen van traanen; mijnen voet van aanſtoot. Pſ. CXVI. 7, 8.

Boven deezen text is het hoofd van eene witte Lelij, afgebroken, en juiſt nedervallende van

den ſteel; met dit opſchrift daarboven, tuſſchen de voornaame plaat en de Lelij:

De dagen des menſchen zijn als het gras; gelijk een bloem des velds, alzo bloeit hij:
Als de wind daarover gegaen is,
zo is ze niet meer, en haare
plaatze kentze niet meer.
Pſ. CIII. 15, 16.

Zij verſchoonde zig bij de vrouwen, uit hoofde van haare jongheid, en dat zij gewend was om tekeningen te maaken voor haar naalde-werk, dat zij meer verbeeldinge hierin getoond had, dan men miſſchien mogt denken overeen te koomen met eene zo ſombere gelegenheid.

Van de dagtekeninge, op den 10 van April, gaf zij voor reden, dat zij niet in ſtaat was om te melden welke haar *ſterf-dag* zijn zoude; en dat Die de heillooze dag was, waarop zij haars Vaders huis verlaaten had.

Zij voldeed des Lijkbezorgers Rekeninge, na dat ik was weggegaen, met zo veel blijmoedigheid, als zij ooit de kleederen beeft kunnen betaalen, welke zij verkogt heeft om dit haar *paleis* te koopen: Want zo noemt zij het; met eene aanmerkinge op zigzelve over de koſtbaarheid daarvan, zeggende, Dat zij in *haar* bemerken konden, dat de hovaardij de arme ſtervelingen tot op het laatſte bijbleef: Dog zij wiſt trouwens niet, of haar Vader wel niet mogt toeſtaen dat hetzelve, *als het geſtoffeerd was*, naar buiten gebragt wierd om bij haare Voorouders te worden bijgezet; en

in

in zulken gevalle behoorde ze die Voorouders geen oneere aan te doen met haare *verſchijninge onder dezelve*.

Dezelve is bekleed met fijn zwart laken, en afgezet met wit Satijn; wel haaſt bemorſt zullende worden, zeide zij, met vuiler aarde, dan waarmede ze zou kunnen bedekt worden.

Het lijk-gewaad wierd met dezelve t' huis gebragt. De vrouwen hadden nieuwsgierigheid genoeg, onderſtelle ik, om haar hetzelve te zien los maaken, zo ze het los maakte — En miſſchien hadt gij ook wel gaarn willen tegenwoordig zijn, om u daarover mede te verwonderen! ——

Juffr. Lovick zeide, dat zij de vrijheid nam van haar te beſchuldigen; en wenſchte dat zulk een voorwerp wierd uit den weg gebragt —— uit haare *ſlaapkamer* ten minſten: En zij was zo aangedaen van het edel antwoord, 't welk zij daarop gaf, dat zij het van ſtonden aan opſchreef, zo dra zij van haar ging.

„ Voor perſoonen die gezond zijn, zeide zij, „ mag dit gezigt ontroeringe geeven; en de voor„ bereidinge, en mijne gelijkmoedigheid in dezel„ ve, mogen gemaakt ſchijnen: Maar voor mij, „ die dus van tijd tot tijd gelegenheid gehad heb„ be om mij te ſpeenen van de wereld, en zo „ veel reden om dezelve niet te beminnen, ik „ moet zeggen, ik houde mij op, ik geeve mij „ toe (en ſtrikt geſproken, ik verluſtige mij) in „ de gedagten des doods. Want gelooft mij „ [ſtijf ſtaarende op de akelige lijkkas]; „ Gelooft, „ hetwelk ik op dit oogenblik gevoele ten uitter„ ſten waaragtig te zijn, Dat 'er zulk een over-

„ groot uitſtek is van gewigt en aangelegenheid in
„ de bedenkinge des doods, en deszelfs gehoopte
„ gelukkige gevolgen, dat het eenigzins alle ande-
„ re bedenkingen en belangen vernietigt. Ge-
„ looft mij, mijne goede vriendinnen, het werkt
„ datgeen uit hetwelk niets anders kan uitwerken:
„ Het leert mij, door de kragt van het Godlijkſt
„ Voorbeeld in mij te verſterken, de verongelij-
„ kingen te vergeeven, welke ik ontvangen heb-
„ be; en ſluit de herdenkinge van voorleeden on-
„ heilen buiten mijne ziele. „

En nu moet ik u eens vraagen, Lovelace, Denkt gij, dat, als de tijd zal koomen, dat gij zult genoodzaakt zijn om uit te loopen in den eindloozen Oceaan der Eeuwigheid, gij in ſtaat zult zijn (wel meer dan de arme Belton) om uwe rol te ſpeelen met zulk een regten Helden-moed, als als deeze lieflijke en tedere bloem van eene vrouw heeft doen blijken, en bij aanhoudinge doet blijken!

O neen! dat kan niet weezen! ——— En waarom kan het niet weezen? ——— De reden is baarblijkelijk: Zij heeft geen *moedwillige* feilen, waarop zij met zelf beſchuldiginge te rug moet zien ——— en haar geeſt wordt verſterkt door de vertrooſtingen, welke voortvloeijen uit die *godsdienſtige regtheid*, welke de leid-ſterre geweeſt is van alle haare daaden; en die haar geleerd heeft liever te verkiezen om te Lijden, dan te Beleedigen!

Deeze was de ſteun van den godlijken Socrates, zo als gij wel gelezen hebt. Als hij ter dood geleid, zijne vrouw hoorde klaagen, dat hij on-

ſchul-

ſchuldig lijden zoude, Gij zottin, zeide hij, zoudt gij wenſchen dat ik ſchuldig waare?

LXXXIII. BRIEF.

De Hr. BELFORD, *aan* ROBERT LOVELACE, *Schildkn.*

Vrijdag, den 1. *van Septemb.*

Hoe verbaazend, in het midden van zulke aandoenlijke gevallen, is uwe boert over hetgeen gij mijne *eigene verzugtingen* noemt! ——— Nooit, zekerlijk, was 'er zulk een menſch meer op deeze wereld, uwe bekwaamheden en uwe losheid te zamen genomen zijnde! ——— Zekerlijk zult gij zijn aangedaen van hetgeen ik u nevens deezen zenden zal. Zo niet, dan is alles vrugtloos, tot dat *uw eigen uur* zal koomen: ——— En zwaar zullen uwe bedenkingen u dan drukken!

Hoe het zij, ik ben blijde, dat gij mij in ſtaat ſtelt om de Lady te verzekeren, dat gij haar niet meer ontruſten zult; dat is te zeggen, met andere woorden, Dat gij, na dat gij haar fortuin, en alle haare tijdlijke uitzigten vernield hebt, zo genadig zijn zult, dat gij haar toelaat om in vreede te gaen leggen ſterven.

Het afſtaen van uw klein legaat aan de Zuſter van den armen Belton, en uwe aanneeminge

om Mowbray en Tourville uw voorbeeld te doen volgen, zijn van eene zoort, moet ik zeggen tot uwe eere, met uwe edelmoedigheid aan uwe Roozeknop en haar Jantje; en met eene menigte van andere goede daaden, in geldzaaken; alhoewel het geval van uwe Roozeknop, geloove ik, het eenigst voorbeeld is, waarin eene mooije vrouw gemengd was, van zulk eene belanglooze weldaadigheid.

Waaragtig, Lovelace, ik ben genegen om u te prijzen; en menig en menigmaalen, gelijk gij weet, hebbe ik 'er mij *op uitgelegd* om gelegenheden daartoe te vinden: In zo verre dat, als ik, al hing 'er mijn leeven aan, niet iets door uw gepleegd bedenken konde dat lof verdiende, ik de moeite genomen hebbe van u te prijzen over de niet onbevallige wijze, met welke gij daaden verrigt hadt, die de galg verdienden.

Nu gij zo nabij zijt, zal ik *mijnen* knegt wel aan u afvaardigen, als de gelegenheid het vereischt. Dog ik vreeze, dat ik u wel haast de tijdinge zal mededeelen, voor welke gij bedugt zijt. Want ik worde nu zo even ontbooden van Juffr. Smith, die den boode bevolen heeft aan mij te zeggen, dat zij niet wist of de Lady wel meer leeven zal als ik daar koome.

Vrijdag, den 1. *Sept. Twee Uuren,*
ten huize van Smith.

Ik kon mijn Brief niet sluiten in zulk eene onzekerheid, welke uw ongeduld vergroot moest heb-

hebben. Want gij hebt mij, bij verſcheidene gelegenheden, overtuigd, dat al hoe veel luſt gij hebt om andere in het onzekere te *houden*, het de grootſte pijniginge voor u is zelve daarin *gehouden te worden*. Hetwelk zo gemeenlijk gaet met aanvegtende en geweldige geeſten, geloove ik. Ik zal dan maar even melden (alzoo uw knegt hier wagt, terwijl ik ſchrijve) dat de Lady twee zeer zwaare flaauwten gehad heeft: En als zij in de laatſte derzelver lag, zonden zij naar den Doctor en Mr. Goddard, welke beide raadden, dat 'er een boode om mij, haaren Executeur, zou worden afgevaardigd; alzo zij twijffelden of eene derde, zo ze die kreeg, haar niet zou wegſleepen.

Zij was tegen den tijd dat ik kwam, weder taamelijk tot zigzelve gekoomen; en de Doctor deed haar, in mijn bijweezen belooven, dat ze, terwijl zij zo zwak was, niet meer zou onderneemen om uit te gaen; want, volgens de beſchrijvinge van Juffr. Lovick, welke haar vergezeld had, waaren de koutheid van haaren adem, haare uiterſte zwakheid, en de vuurigheid van haare godsdienſtoeffeninge in de Kerk, tegenſtrijdigheden, die naar verſchillende kanten trekkende (alzo de Ziel zig verheft, en het Lighaam vervalt) haar teder geſtel van een ſcheurden.

Dus veel voor tegenwoordig. Ik zal Willem niet langer ophouden, dan dat ik u maar even verzoeke, dat gij mij dit pakje en het laatſt voorgaende te rug wilt zenden. Uw geheugen is zo goed, dat eens leezen alles is, wat gij ooit aan iets beſteedt, of behoeft te beſteeden. En wie dan wijzelve kan uit onze characters koomen, indien gij

al gezind waart om aan iemand te laaten zien heegeen tuſſchen ons omgaet? Indien ik hierin mijne begeerte niet voldaen kan krijgen, zal ik in verzoekinge koomen om hetgeen ik ſchrijve op te houden, tot dat ik tijd hebbe om daarvan eene copij te neemen (a).

Zo even is 'er nu een Brief gebragt van Juffer Howe door een bijzonderen boode, die zegt dat hij een weinig regels ten antwoord te rug moet brengen. Dog, dewijl de Lady even in haar vertrek gebragt is om wat te gaen leggen, ſtaet de man hier binnen korten weder aan te koomen.

LXXXIV. BRIEF.

De Hr. LOVELACE, *aan* JAN BELFORD, *Schildkn.*

Uxbridge, den 1 *van Sept.*
Twaalf Uuren 's Nagts.

Ik zende nevens deezen uwe papieren te rug. Gij moet mij eerelijk en voor de vuiſt de reden melden, als ik u te ſpreeken koome, waarom gij met zo veel ernſt om dezelve ſchrijft. En dan zullen wij ook ſpreeken over den inhoud van hetgeen gij

(a) Het zal niet kwaad zijn hier aan te merken, dat des Hrn. Belfords zorgvuldigheid om zijne Brieven te rug te krijgen voortkwam uit zijne begeerte om aan den wenſch der Lady te voldoen, dat hij aan Juffer Howe de ſtukken wilde leveren, die ter verdeediginge van haare gedagtenis dienen konden.

gij laatſt hebt afgevaardigd, en over eenige van uwe ſcherpe en onvriendlijke aanmerkingen.

Ondertuſſchen, wat gij ook doet of maakt, laat dog het verwonderlijk menſch ons niet verlaaten! Stel haar de zonde van haare voorbereidinge voor oogen, als of zij dagt, dat zij verſcheiden kon wanneer het haar beliefde. Zij zal zig, op deezen voet, wijs maaken, dat zij, als alles gereed is, niets anders te doen heeft, dan maar te gaen leggen ſlaapen: En zulk eene leevendige verbeeldinge als de haare zou wel ten allen tijde van eene klugt eene weezenlijke zaak kunnen maaken.

Eene *klugt* noeme ik alles, wat tuſſchen haar en mij is voorgevallen; enkel eene klugt, om daarom te gaen ſterven ——— Want is haare Zegepraal over mij, van het eerſte tot het laatſte, niet oneindig grooter geweeſt, dan haar Lijden van mij haar aangedaen?

Wilde de geheiligde eerbied, welken ik hebbe voor haare reinheid, zelf voor haare *lighaamlijke*, zo wel als *geeſtlijke* reinheid, het toelaaten, ik konde dit zo klaar als de zon bewijzen. Betuig derhalven aan het lief ſchepzel, dat zij niet boos moet zijn in haare godsvrugt. Daar kan zo wel *al te veel*, als *al te weinig* zijn, zelf in het ſtuk van regtvaardigheid. Miſſchien is ze daarop niet bedagt. ——— O dat zij mij zo gereedlijk tot zig had willen toelaaten, als ze u doet! —— De lieve Ziel plegt wel te houden van Jokkernij. De tijd heugt mij, dat zij wel kon laehen om wel te pas gebragte Kwinkſlagen. En ik kan u zeggen, dat een lachje op de Lippen, of eene flikkeringe in het Oog, zijne overeenſtemmende blijmoedigheid

gehad moet hebben in een Hart, 't welk zo opregt is als het haare.

Betuig den Doctor, dat ik alle mijne Goederen, die ik bezitte, en die ik nog te wagten hebbe, op hem wil overdraagen, indien hij haar leeven maar een jaar verder zal verlengen. Maar voor een jaar, Jan! ——— Hij zal alle zijne agtinge bij mij verliezen, en ik zal hem behandelen zo als Belton zijn doctor deed, indien hij dit niet voor mij kan te wege brengen op een voorwerp, 't welk zo jong is. Maar *Negentien* jaaren, Belford! —— Eene van *Negentien* kan niet zo ras van hartzeer ſterven, indien de Doctor deezen naam verdient; en daar ze maar drie of vier maanden geleeden eene zo bloeijende en zo ſchoone geſteldheid had!

Maar wat behoefde de Doctor haar om verlof te vraagen om te ſchrijven aan haare vrienden? Konde hij dat niet gedaen hebben, zonder dat hij haar eenige kennis van de zaak gegeven had? Dat was een van de waarſchijnelijkſte middelen, die bedagt konden worden, om eenige van dezelve bij haar te doen koomen, nademaal zij zo begeerig is om die te zien. Ten minſten zoude het hen bewoogen hebben, om haare geliefde Norton tot haar te zenden. Maar deeze vergiftig ſtaatige kneevels koomen altijd met veel zwier en omhaal voor den dag. Zij zullen u hunne vergiftige kruiderijen bij de buikvol door de keel proppen, zonder u eens te vraagen; en de ſtoutheid hebben van te *bekennen*, dat hetzelve *ordonneeren* is: Maar wanneer het 'er op aan koomt om u goed te doen, vereiſchen ze eerſt uwe toeſtemminge.

Hoe

Hoe klimt het character van het lief ſchepzel al hooger en hooger in elken regel van uwe Brieven! Dog het is te danken aan de ongemeene gelegenheden, welke haar ontmoet zijn, dat zij ons als de zon op den middag beſtraalt met zulk een helſchijnenden luiſter. Waaren die gelegenheden 'er niet geweeſt hoe konden haare edele gedagten, haare voorzigtige bedagtzaamheid, haare vergeevelijke geeſt, haare verhevene goedgunſtigheid, en haare gelijkmoedigheid in het gezigt van de ijzelijkſte uitzigten (welke haar in een ligt ſtelt zo verheven boven alle haare Sexe, en zelf boven de wijsgeeren der oudheid) zig zo openbaar vertoond hebben.

Ik weete wel, dat gij denken zult, dat ik mijzelven hier eenige verdienſte wil gaen aanmaatigen, om dat ik haar zulke gelegenheden verleend hebbe om haare deugden te doen uitblinken. Maar dat wil ik niet, want zo ik dat deed, moeſt ik die verdienſte deelen met haare onverzoenbaare nabeſtaenden, die tot *twee derde* van dezelve, ten minſten, wettig regt zouden hebben: En mijne ziel zou zig ſchaamen, om in eenige zaak deelgenootſchap te hebben met zulk eene familie.

Dog dit melde ik als een antwoord op uwe verwijtingen, dat ik zo weinig mij kon laaten ſtigten door die volmaaktheden, welker ooggetuige, gij onderſtelt, dat ik zo lang aan een bij dag en nagt geweeſt ben ——— Daar, al hoe verwonderenswaardig zij ook waare, in alles wat zij zeide en in alles wat zij deed, de gelegenheid op dien tijd nog niet rijp geworden was, en die verwonder-

derlijke volmaaktheden had voor den dag gebragt, welke mij nu verbaazen en verbijſteren.

Hierdoor is het, dat ik haar hooger agtinge toedraage dan ooit; en dat mijne Liefde voor haar minder *ligbaamlijk*, gelijk ik zeggen mag, meer *geeſtlijk* is, dan ik ooit gedagt had dat dezelve zijn kon jegens eene vrouw.

Hierdoor is het ook, dat ik vaſt vertrouwe (mogt het het Noodlot behaagen haar te ſpaaren, en de mijne te maaken) dat ik haar zou kunnen beminnen met eene reinheid, die *mijn eigen* TOEKOOMEND geluk zou na zig trekken zo wel, als haar TIJDLIJK verzekeren. —— En hierom zal ik, bij noodzaakelijken gevolge, de elendigſte aller menſchen zijn, indien ik van haar beroofd worde.

Geſtrenglijk haalt gij mij door over mijne losheid: doelende op het ſtaaltje van de Abdij onderſtelle ik. En ik zal openhartig genoeg zijn om te bekennen, dat voor zoverre gij mijn hart niet ziet, 'er wel paſſagies kunnen zijn in alle mijne Brieven, welke (als men de naare gelegenheid in aanmerkinge neemt) uwe ſcherpſte beſtraffingen verdienen. Maar, waaragtig, Jan, gij zijt zulk een koddig-treurig ſchepzel, met uwe looden verzugtingen op den eenen tijd, en uwe vliegende zandloopers en verſchrikkelijke droomgezigten op den anderen, dat gij zo als Prior zegt, *'t Geen ernſtig is, verandert in een klugt.* En het is onmogelijk zig binnen de paalen van het *decorum* of deftigheid te houden, als men leeſt hetgeen gij ſchrijft.

Dog om mijzelven te betoomen (want mijne natuurelijke vrolijkheid ſtond op den ſprong om we-

weder met mij voort te draaven) zal ik nogmaal betuigen, en moet het *altoos* betuigen, dat ik bij uitſtek ben aangedaen van de omſtandigheden des gevals: En ſtond dit Puikjuweel met derdaad de wereld te verlaaten, nooit zoude ik meer een uur aan een genoegen hebben, al beleefde ik den ouderdom van Methuſalem.

Het is inderdaad aan deeze *diepe Bekommeringe*, dat mijne *Losheid* is te wijten: Want ik worſtele al geſtadig, en pooge mijne wreede bedenkingen ter neer te kloppen, als zij in mij opkoomen; en wanneer ik dat niet doen kan, ben ik gedrongen, gelijk ik dikwijls gezegd hebbe, mijn beſt te doen om mijzelven aan het lachen te brengen, op dat ik niet moge ſchreijen; want het een of het ander moet ik doen: En ſteigert de wijsbegeerte niet tot haar hoogſte toppunt, als een menſch zulke beroerten der ziele kan te onderbrengen, door hoedanige ik geſchokt ben, en, in het hevigſt van den ſtorm zelf, in ſtaat is om een paarde-lach uit te ſchateren?

Uwe Seneca's, uwe Epictetuſſen, en de reſt van den Stöiſchen hoop, konden, met al hun ijdel geklap van Ongevoeligheid, dit toppunt niet bereiken. Zij konden zig onthouden van ſcheeve tronijen te zetten: Lighaamlijke ſmerten *ſcheenen* zij wel genoeg te kunnen draagen; en dat was 't al: Maar de angſten van hunne eigene neergeſlagene Zielen konden zij niet *weglachen*, ſchoon zij lachen konden over de dwaasheden van anderen. Zij deelden ſombere leſſen uit; dog zij *waaren* ſomber. Dit verheven proefſtuk der wijsbegeerte, om in het midden van de ziel-verſcheurendſte ſmerten

ten

ten te lachen en vrolijk te zijn, wanneer het hart ſchier moet berſten van benaaudheid, wierd geſpaard voor uwen Lovelace.

Iets hiervan ben ik aan mijn Geſtel verſchuldigd, bekenne ik; en dat dit de lach-tijd van mijn leeven is. Want welk eene ſmerte moeſt dat zijn, welke een uur aan een eenen man zou kunnen kwellen van Zes of Zeven en twintig jaaren, vol en fris van bloed en leevensgeeſten, van eene natuurelijk vrolijke geſteldheid, die zingen, danſen, en papier-bekladden kan, en in dit alles geneugte ſcheppen en verleenen? —— Dog tevens is mijne droefheid, gelijk mijne vreugde, ſcherpſnijdender dan die van de meeſte andere menſchen; en zo als Doortje Welby mij eens betuigde, als zij de baarens-weeën beſchreef, indien 'er geen zonneblinkjes tuſſchen beide waaren, indien ze niet aankwamen en weder overgingen, zouden ze niet te verdraagen zijn.

* * * * * *

Evenwel, daar ik op zo kleinen afſtand ben van het lief ſchepzel, en daar ze in een zo flegten ſtaat is, dunkt mij dat ik het in mijzelven niet verſchoonen kan, dat ik haar niet *een* bezoek zou geeven. Niettemin, indien ik dagt dat ze zo nabij haar —— [Wat woord zal ik gebruiken, waarvan mijne Ziel niet ijſt!] was, en dat ze *al te veel ontſteld* zou worden van een bezoek; zo wilde ik daarom niet denken. ——— Nogthans, hoe kan ik de herdenkinge verdraagen, dat, toen zij de laatſtemaal van mij ſcheidde (wanneer haare onſchuld

ſchuld over mijne voorbedagte ſchuld zo zeer zegepraalde, dat het genoeg waare om haar met het leeven te bevrienden, en haar te verheffen boven het gevoel van verongelijkingen zo edel doorgeſtaen, dat) zij toen wegging met eene ongeneezelijke wonde in haar hart; en dat *die* de laatſtemaal zou zijn, dat ik haar ooit zou zien! —— Hoe, hoe dog, kan ik deeze overdenkinge verdraagen!

O Jan! hoe verſcheurt mij mijne Conſcientie, die zelf uwe ſtompe aanmerkingen ſcherpte bijzet! ——— Op dit oogenblik zelf zoude ik de geheele wereld wel willen geeven, om de wreede beſchuldigſter weg te drijven door een ſtraal van mijne gewoone vrolijkheid! —— Een walg hebbende van Mijzelven! —— Een walg hebbende van de herdenkinge mijner ſnoode verraaderijen; en van mijne *ligtvaardige*, mijne oogenblikkige verrukkinge [Schelmſche dief, roover, moordenaar, die ik was!] welke mij zulk eene *duurzaame*, en zulk eene *bevige* wroeginge heeft aangebragt! wat zou ik wel willen geeven, dat ik mij nooit ſchuldig gemaakt had aan zulk eene barbaarſche en ondankbaare trouwloosheid jegens de voortreffelijkſte van Gods ſchepzelen!

Ik zou wel willen eindigen, dunkt mij, met een lugtiger regel! —— Dog het wil niet lukken —— Laat mij u dan betuigen, en verblijd u daarover, zo gij wilt, dat ik ben

Onuitſpreekelijk elendig.

LXXXV.

LXXXV. BRIEF.

De Hr. BELFORD, *aan* ROBERT LOVELACE, *Schildkn.*

Saterd. Ogt. den 2. *Sept.*

Ik ſcheppe een weinig genoegen uit den uwen, die mij zo even gebragt is. Ik zie nu, dat gij nog een weinig menſchlijkheid behouden hebt. Mogt het den Hemel behaagd hebben, om den wille der Lady zo wel als om u zelfs wille, dat gij dezelve een weinig eer uit alle de afgelegene ſchuilhoeken uwer ziele hadt opgeſchommeld!

De Lady leeft nog, en is wel te vreede, en bezadigd, en bezit haar edel verſtand in volle kragt en helderheid: Maar *Negentien* jaar zal haar evenwel niet behouden. Zij zegt, dat zij zig nu zal vergenoegen met haaren Godsdienſt in haar Kabinetje te verrigten, en met de bezoeken van den Predikant der Parochie; en niet zal onderneemen om uit te gaen. Nog zal zij ooit, vreeze ik inderdaad, weder den trap op of af koomen.

Ik ben tot in mijne Ziel bedroefd, dat ik dit moet zeggen: Dog het zou dwaasheid zijn u te vleijen.

Wat belangt, dat gij haar zoudt koomen zien, ik geloove, dat de minſte meldinge daarvan, thans, eenige uuren van haar leeven zou afkorten.

Het

Hetgeen veel heeft toegebragt tot haare beDaardheid, naar het ſchijnt, is, Dat zij door haare ſlaauwten gewaarſchuwd zijnde, haaren Uiterſten wil geheel ten einde gebragt, getekend en verzegeld heeft: Hetwelk zij al had uitgeſteld te doen tot deezen tijd, in hoope, zo als zij zeide, op eenige goede tijdinge van Harlowe-Plaatze; die haar bewoogen mogt hebben om eenige ſtukken in denzelven te veranderen.

Juffer Howe's Brief wierd haar niet gegeven voor giſteren namiddag te Vier uuren; wanneer de boode weder kwam om een Antwoord. Zij liet denzelven tot haare tegenwoordigheid toe in de Eetzaal, al hoe ſlegt zij in ſtaat was; en zij zou gaarn een weinig regels willen geſchreeven hebben, zo als Juffer Howe haar verzogt had; maar niet in ſtaat zijnde om eene pen te houden, beval zij den boode haar te zeggen, dat zij wel genoeg in ſtaat hoopte te zijn om haar met den poſt des volgenden dags een langen Brief te ſchrijven; en dat zij hem nu niet wilde ophouden.

Saterdag, Zes Uuren 's Namiddags.

Ik ging 'er nu zo even eens aan huis, en vond dat de Lady ſchreef aan Juffer Howe. Zij maakte mij eene ſombere eerbetuiginge, dat ze mij den Brief van Juffer Howe niet toonde, dewijl ik dien en alle haare papieren wel ras onder mijne oogen krijgen zoude. Dog zij vertelde mij, dat Juffer Howe zeer bedagtzaam den Colonel Morden was tegen gegaen in verſcheidene dingen,

welke anders mogelijk misverſtand tuſſchen hem en mij hadden kunnen veroorzaaken; en insgelijks aan eenige van uwe bedrijven, vreedeshalven, eene ligter kleur gegeven dan zij verdienden.

Zij voegde 'er bij, Dat haar Neef Morden met veel ijver de zaak ten haaren voordeele had opgenomen bij haare vrienden; en eene goede tijdingé behelsde Juffer Howe's Brief; dat haar Vader eenige dingen zou overgeeven, welke (haar regtswegen toekoomende) mijn Executeurſchap dies te gemaklijker zouden maaken in eenige bijzonderheden, waaromtrent zij een weinig ongeruſt geweeſt was.

Zij bekende, dat zij genoodzaakt geweeſt was om uit te ſcheiden (met den Brief dien zij ſchreef) wegens zwakheid.

Willem zegt, hij zal maaken om van avond nog tot u te koomen. Ik zal morgen ogtend laaten vraagen; en indien ik vinde dat ze niet erger is, eens naar Edgware rijden, en in den namiddag weerom koomen.

LXXXVI. BRIEF.

Juffer HOWE, *aan Juffer* CLARISSA HARLOWE.

Dingsdag, den 29. van Aug.

Mijne waardſte vriendin,

Wij zijn eindelijk weder in ons eigen huis gekoomen. Ik was voorneemens geweeſt om mijne opwagtinge bij u te maaken in London: Maar mijne Moeder is zeer ziek ——— Helaas! mijne waarde, zij is inderdaad zeer ziek. ——— En gij zijt insgelijks zeer ſlegt in ſtaat —— Ik zie *dat* wel uit uwen van den 25*ſten*. —— Hoe zal ik het maaken, indien ik twee zulke nabeſtaende, en dierbaare, en tedere vriendinnen verlieze? Zij wierd giſteren van de ziekte aangetaſt op onze laatſte pleiſter-plaatze van onze te rug reize naar huis —— En zij heeft eene geweldige braakinge en koorts, En de Doctoren zijn zwaarhoofdig over haar.

Zo zij mogt koomen te ſterven, hoe zullen alle mijne ſchamperheden mij dan in het aangezigt vliegen! —— Waarom, waarom hebbe ik haar ooit kwellinge veroorzaakt: Zij zegt, ik ben haar in alles onderdaanig en gehoorzaam geweeſt! —— Zij vergeet goedertierenlijk alle mijne fouten, en gedenkt aan alles waarin ik zo gelukkig geweeſt ben om

haar te believen. En dit ſnijdt mij door het hart.

Ik zie, ik zie wel, mijne waarde, dat het zeer erg met u is —— En ik kan dat niet verdraagen. Word dog beter, mijne waarde Juffer Harlowe, zo gij *kunt*, *word* dog beter, om mijnentwille; en geef mij kennis daarvan. Laat de brenger deezes een regel aan mij mede te rug neemen. Zend mij dog voor alle dingen een regel. Indien ik u verlieze, die meer dan mijne Zuſter zijt, en mijne Moeder verlieze, zal ik mijzelve de beſtieringe van mijn gedrag mistrouwen, en niet in het huwelijk treeden. En waarom zoude ik? —— In de vrijerij kruipende, en zig in alle bogten draaijende! —— O mijne waarde, deeze mannen zijn een vuig zoort van *Kruipend Gedierte* als wij *meeſter* zijn, en volſlagen *Beeren* als *zij* het *zelve* zijn. Beſchouw in Lovelace al wat begeerelijk is ten aanzien van gedaante, van geboorte, en van middelen: Maar in zijn hart ſchuilt een duivel! —— Beſchouw in Hickman —— Inderdaad, mijne waarde, ik kan niet zeggen wat eenig menſch in Hickman kan beſchouwen, om altijd ten zijnen voordeele te preeken. En is het wel te verwagten, dat ik, die naauwlijks tegenſpraak kon veelen van eene Moeder, dezelve van eenen Man zou willen gedoogen? —— En dat wel van eenen, die nog meer geeſt, nog meer verſtand heeft, dan ik zelve? Hem egter tot mijn onderwijzer te moeten hebben! —— Daar voor zou ik hem erkennen moeten, onderſtelle ik; maar meer wegens de trotsheid van zijn wil, dan wegens de verdienſte van zijnen raad. Het is te vergeefs daaraan te denken. Ik kan de Vrouw niet worden van eenig

man

man die 'er leeft, welken ik tegenwoordig kenne. Dit melde ik nu dies te meer, om dat ik, ter gelegenheid van het gevaar van mijne Moeder, wel weete, dat gij mij zult dringen om mij dies te eer onder eene andere zoort van beſcherminge te begeeven, indien ik van haar beroofd mogt worden. Dog niet meer over dit onderwerp, nog ook trouwens over eenig ander; want ik ben verpligt om mijne Mama op te paſſen, die niet veelen kan dat ik buiten haar gezigt ben.

Woensdag, den 30. van Aug.

Mijne Moeder, de Hemel zij geloofd! heeft een mooijen nagt gehad, en is veel beter. Haare koorts is voor de artſenij geweeken! En nu kan ik weder vrij en onbelemmerd aan u ſchrijven, in hoope dat *gij* ook beter zijt. Indien dit op mijne gebeden vergund worde, zal ik weder gelukkig zijn. Ik ſchrijve met dies te meer vaardigheid nog, dewijl mij eene gelegenheid gegeven is om een onderwerp aan te roeren, hetwelk u zeer na betreft.

Gij moet dan weeten, mijne waarde, dat uw Neef Morden hier bij mij geweeſt is. Hij gaf mij berigt van een Mondgeſprek, hetwelk hij Maandag ten huize van Lord M. gehouden had met Lovelace; en deed mij eene menigte van vraagen omtrent u, en omtrent dien ſchelm van een karel.

Ik konde een ſchoon vuur tuſſchen hen geſtookt hebben, zo ik gewild had: Maar merken-

de dat hij een man van zeer leevendige hartstogten is, en geloovende dat gij elendig worden zoudt, zo hem iets overkwam uit eene twist met een man, die men weet dat zo veel voordeel heeft met zijn degen, stelde ik de onderwerpen niet op het ergst voor, waarvan wij spraken. Dog dewijl ik geen onwaarheeden vertellen konde ten zijnen voordeele, moet gij wel denken dat ik genoeg zeide, om hem den deugniet te doen vervloeken.

Ik merke niet, al hoe veel agtinge zij alle voor den Colonel Morden plegten te hebben, dat hij invloed genoeg op hen heeft, om hen tot eenige ontwerpen van Verzoeninge te brengen.

Wat kunnen zij daarmede dog voorhebben! —— Dog uw Broeder is t' huis gekoomen, naar het schijnt: Dus is de Eere des Huizes, De Agtinge der familie, al het geschreeuw!

De Colonel is uittermaate te onvreede op hen allen. Nogthans heeft hij tot nog toe, schijnt het, uwen onbeschoften Broeder niet gezien. —— Ik vertelde hem, in hoe slegten staat gij waart, en deelde hem eenige stukken mede van den inhoud uws Briefs. Hij verwonderde zig over *u*, vervloekte *Lovelace*, en voer uit tegen uwe geheele *familie*. —— Hij verklaarde, dat zij alle uwer onwaardig waaren.

Op zijn ernstig verzoek, stond ik hem toe om eenige korte aantekeningen te maaken van zodanige gedeelten van uwen Brief aan mij, welke ik dagt hem te *kunnen* voorleezen; en, bijzonderlijk, van uw zwaarmoedig slot (a).

Hij zegt, Dat niemand van uwe vrienden denkt,

(a) Zie Bl. 374, env.

denkt, dat gij zo ſlegt in ſtaat zijt, als gij zijt; nog hetzelve gelooven zullen. Hij is verzekerd, dat zij alle u beminnen, en wel dier beminnen.

Indien dat zo zij, zal hunne tegenwoordige onbermhartigheid een onderwerp van altoosduurende wroeginge voor hen zijn, indien gij ons ontrukt wordt ——— Maar nu ſchijnt het [Barbaarſche ſchepzels!] dat gij hebt te *lijden tot den laatſten duimbreed van u leeven.*

Hij deed mij eenige vraagen omtrent den Hr. Belford: En als hij gehoord had hetgeen ik te zeggen had van dien heer, en deszelfs belanglooze dienſten aan u, voer hij uit op eenige ſchelmſche verdenkingen tegen u uitgeſlagen van dien bemoeijzugtigen pedant, Brand: Die, wierd hij door zijn tabberd niet beveiligd, kan ik wel merken, van een heel ſlegte reize koomen zoude tuſſchen uwen Neef en Lovelace.

Hij was zelve zo ongeruſt over u geweeſt, dat hij Donderdag den 24*ſten* een eerelijk ernſtig man (a), eenen Alſton, een welgeſtelden boer, naar ſtad zond, om te verneemen naar uwen toeſtand, wie u bezogten, en diergelijke; welke hem beſcheid bragt, dat gij in een zeer ſlegten ſtaat waart, en in groote nooddruftigheid ten aanzien van uw beſtaen: Dog voor zo verre dit hem verteld was van de juffrouw des huizes, daar gij logeert, welke 'er eenige ſcherpe, ſchoon welverdiende, aanmerkingen, naar het ſchijnt, ondermengde over de wreedheid uwer nabeſtaenden, zo vond dit geen geloof bij hen: En ik zelve hoope ook, dat

(a) Zie bl. 317, 318.

het niet waar kan zijn; want immers behoordet gij dat *onregt*, zal ik zeggen, onzer vriendſchap niet aan te doen, dat gij eenig ongemak zoudt lijden bij gebrek van geld. Mij dunkt, ik zoude het u niet vergeeven kunnen, indien dat zo waare.

De Colonel (als een van uwe Voogden) heeft beſlooten om te bezorgen, dat gij in de bezittinge van uw Goed geſteld wordt: En ondertuſſchen, heeft hij hen reeds metterdaad doen beloven, om hem voor u de opkoomſten van het zelve te overhandigen, welke zedert den dood van uwen Grootvader zijn opgeloopen (eene zeer aanzienlijke Som); en is van voorneemen om met dezelve tot u te koomen. Dog uit een gezeg, 't welk hem ontviel, merke ik dat gij de laagheid van zommige luiden hebt te loor geſteld, door niet aan hen te ſchrijven om geld en onderſtand; nademaal zij vaſtgeſteld hadden om u in verlegenheid te laaten, en zig uwer niet te bekreunen.

Dit is gelijk aan al het overige! —— *Dat* mag ik wel zeggen, hoope ik, zonder ergernis te geeven.

Uw Neef verbeeldt zig, dat eer 'er eene Verzoeninge ſtand kan grijpen, zij 'er op dringen zullen, dat gij zulk een Teſtament maakt ten aanzien van dat Goed, als zij zullen goedkeuren: Dog hij verklaart, niet uit Engeland te zullen gaen, voor dat hij gezien heeft dat u van *iedereen* regt geſchied is; en dat niemand u de wet zal ſtellen, het zij Vriend of Vijand ——

Nabeſtaende of Vijand, moeſt hij gezegd hebben, moeſt hij niet? —— Want Vrienden ſtellen vrienden de wet niet.

Dus,

Dus, mijne waarde, hebt gij *uwen vreede te koopen*, indien zommige luiden hun zin ſtaen te krijgen!

Uw Neef, [Ik niet, mijne waarde, ſchoon ik altoos van dat gevoelen was (a)] zegt, dat de geheele familie te *rijk* is om of *nederig*, of *bedagtzaam*, of *vergenoegd* te zijn. En wat hem zelven belangt, hij heeft groote goederen, zegt hij, en is van gedagten om u dezelve geheellijk na te laaten.

Waare deeze ſchelm Lovelace met zijn wereldſch belang *alleen* maar te raade gegaen, welk een capitaal zou hij met u gekreegen hebben, ſchoon gij door hem te trouwen beroofd waart van uw vaderlijk erfdeel!

Ik ben genoodzaakt om hier af te breeken. Maar nog al heel veel te ſchrijven hebbende, en mijne Moeder beter zijnde, zal ik het onderwerp vervolgen in eenen anderen Brief, ſchoon ik ze beide tevens zende. Ik behoeve niet te zeggen, hoe zeer ik ben, en altoos zijn zal,

Uwe toegenegene enz.

ANNA HOWE.

(a) Zie D. I. bl. 87.

LXXXVII. BRIEF.

Juffer HOWE, *aan Juffer* CLARISSA HARLOWE.

Donderdag, den 31 van Aug.

De Colonel vond eens goed, tot lof van Lovelaces *edelmoedigheid*, te zeggen, Dat hij (*zo als een man van eere behoorde te doen*) alle de ſchuld voor zijne rekeninge nam, en u ten eenenmaale vrijſprak van de gevolgen van den haaſtigen ſtap, dien gij gedaen hadt; nademaal, zeide hij, voor zo verre gij hem bemindet, en in zijne magt waart, hij voordeel op u gehad *moeſt* hebben, hetwelk hij *niet* zou hebben gehad, waart gij in uws Vaders huis, of in dat van een uwer Vrienden gebleeven.

Bijſter edelmoedig, zeide ik (zo het al zo waare, als hij onderſtelde) voor zulke baldaadige ſmaalers, ſchoon de beſte van die zoort; die zig vermeeten eene agtinge te *zuiveren*, welke nooit *bezoedeld* geweeſt zou zijn, waare men in hunne vuile kennis niet vervallen! Dog in dit geval, betuigde ik, dat men niets behoefde dan de ſtriktſte waarheid, om te bewijzen dat Lovelace de afſchuwelijkſte der ſchelmen, Gij de blankſte onnozelheid waart.

Hierop vattede hij vonk; en zwoer, dat zo het

het kwam te blijken, dat 'er iets ongemeens of barbaarſchs in de verleidinge had plaatze gehad, gelijk inderdaad een der Brieven, die gij aan uwe vrienden geſchreeven hadt, zeer duidelijk ſcheen te kennen te geeven; dat is te zeggen, mijne waarde, Indien 'er iets *erger* dan meineedigheid, verbreeken van trouw, en misbruik van een edelmoedig vertrouwen, te voorſchijn kwam! ——— [Elendige venten!] hij zijne Nigt de uiterſte wraak bezorgen zou.

Ik drong uwen ſchroom ten deezen aanzien hiertegen aan, uit uwen laatſten Brief aan mij: Maar hij ſcheen bekwaam te zijn om datgeen, hetwelk ik weete dat eene weezenlijke Grootheid van Ziel is, in een onwaardigen zin te neemen: Want hij meldde daarop terſtond van de verwagtinge, welke uwe vrienden hadden, dat gij (voor dat 'er eenige Verzoeninge met hen kon plaatze hebben) voor een Geregts-hof zoudt verſchijnen tegen den ſchelm ——— INDIEN gij dat met zo veel voordeel voor uzelve doen kondt, als ik te kennen gaf dat geſchieden konde.

En waarlijk, indien ik hem had willen hooren, zoude zijne kiesheid niet te groot geweeſt zijn, om zig over de natuure van het bewijs der misdaad uit te breiden, waarmede zij begeerden dat Lovelace betigt zoude worden. Nogthans is dit een Man, die beſleepen is door Reizen en Geleerdheid! ——— Op mijn woord, mijne waarde, ik, die gewend ben aan de allerkieſchſte verkeeringe, zedert ik de eere gehad hebbe van u te kennen, veragte deeze Sexe van den edelman af tot den boer toe!

Om

Om kort te gaen, ik vinde, dat de Hr. Morden maar een zeer gemeen denkbeeld heeft van der vrouwen deugd, in bijzondere gevallen: Om welke reden ik hem, ſchoon uwen gunſtling, te boek ſtelle als eenen, die niet geregtigd is *om den eerſten ſteen te werpen.*

Ik hebbe nooit een man gekend, die verdiende dat men breede gedagten had van zijne eigene Zeden, welke een ſlegt gevoelen had van de deugd onzer Sexe in het algemeen. Want indien uit het *verſchil* van *Aart* en *Opvoedinge*, niet meer Zedigheid, Kuisheid, en ook Godsvrugt, in onze Sexe gevonden worde, dan in de andere; zoude ik denken, dat het een teken was van eene veel erger natuure in de *onze.*

Hij gaf zelf te kennen (als uit den mond uwer nabeſtaenden trouwens) dat het onmogelijk is, of daar veel *Liefde* is, daar moet eenige *Gewilligheid* zijn.

Deeze zoort van aanmerkingen zijn genoeg om eene vrouw, welke haare eigene eere, en de eere van haare Sexe ter harten gaet, omzigtig te doen zijn, en bedenken wat zij doet, als zij in gemeenzaamheid treedt met deeze ſchepzels; nademaal het duidelijk blijkt, dat zo wanneer zij zig in de magt werpt van een man, en om hem haare Ouders of Voogden verlaat, iedereen gelooven zal, dat het meer aan haar goed geluk, dan aan haare wijsheid is te danken, zo haare deugd niet een einde neeme: En al betoont de karel zig nog zulk een ſchelm jegens haar, een gedeelte van de ſchuld zijner ondeugendheid moet zij in haar eigen boezem neemen.

Ik

Ik ſchrijve met opzigt op *algemeene gevallen*. Gij, mijne waarde, koomt hier niet in aanmerkinge. Uwe Geſchiedenis, gelijk ik voorheen al gezegd hebbe, zal zo wel eene Waarſchuwinge als een Voorbeeld uitleveren (a): Want wie is 'er, die daaruit niet dit beſluit zal trekken, Dat indien eene perſoon van uwe middelen, character, en verdienſte, het bederf niet ontvlieden konde, na dat zij zig in de magt van haaren *hyæna* geſteld had, wat kan een agtloos, minziek, en los ſchepzel dan dog verwagten?

Ieder man, zal men zeggen, is niet een LOVELACE —— Dat is waar: Maar ieder vrouw is daarentegen ook niet eene CLARISSA. En het verſchil van den een en de andere in aanmerkinge genomen zijnde, moet het Voorbeeld van een algemeen gebruik en nut zijn.

Ik bereidde den Hr. Morden om te verwagten, dat gij den Hr. Belford zoudt aanſtellen in eene bedieninge, welke wij beide hoopen, dat hij (nog iemand anders) geen gelegenheid zal hebben om waar te neemen in veele, zeer veele jaaren na deezen. Hij ontzettede daarvan in het eerſt: Dog als hij zodanige van uwe redenen hoorde, welke mij voldaen hadden, zeide hij alleen, Dat zulk eene aanſtellinge, indien dezelve plaatze greep, zijne andere Couſijns uittermaate zoude aandoen.

Hij berigtede mij, Dat hij eene copij had van Lovelace's Brief aan u, waarin hij u om vergiffenis ſmeekt, en welke boetdoeninge ook aanbiedt te on-

(a) Zie D. IV. bl. 91, 92.

ondergaen, om dezelve te verwerven (a); als mede van uw Antwoord daarop (b).

Ik vinde dat hij gaarn zou hoopen, dat 'er nog een Huwelijk tuſſchen ulieden van koomen kon; hetwelk, zo hij zegt, alle breuk zal heelen.

Ik zou nog wel meer willen ſchrijven —— Over de volgende ſtukken inzonderheid; te weeten, Van het drijven van u uit uw logement door den ondeugenden karel: Van uwer nabeſtaenden wonderbaare *Onverzoenbaarheid* [Ik haaſte mij, en kan *nu juiſt* geen ander woord bedenken, dat u beter behaagen zoude]: Van uwen laatſten Brief aan Lovelace, om zijne gedagten van het vervolgen van u af te leiden: Van het berouwtoonende geſprek van uwe Moeij Hervey met Juffr. Norton: Van het vernieuwd aanzoek van den Hr. Wyerley: Van uwe leſſen aan mij ten voordeele van Hickman, zo volkoomen goed te keuren, indien maar de man meer zodanig waare dan hij is. Dog ik ben trouwens ter deezer ſtonde op hem misnoegd en ben het al deeze twee dagen geweeſt: ——— Van het ontwerp uwer Zuſter om u naar de Colonien over te voeren: —— En van twintig en nog twintig andere dingen: ——— Dog ik ben verpligt om uit te ſcheiden, en mij te vervoegen bij mijne twee Nigten Spilsworth, en mijne Nigt Herbert, die ons zijn koomen bezoeken, uit hoofde van de ziekte mijner Moeder ——— Ik zal deezen derhalven afvaardigen met Rogers; en indien mijne Moeder haaſt herſteld worde (gelijk ik hoope) hebbe ik beſlooten om u in de ſtad te koomen

(a) Zie Br. XXVIII. van dit Deel.

(b) Ibid. Br. XXXII.

men zien, en u bij monde te melden hetwelk ik nu in gedagten hebbe; en inzonderheid, mijne Ziel met de uwe in een ſmeltende, hoe zeer ik ben, en altoos zijn zal, mijne dierbaare, dierbaarſte vriendin,

Uwe toegenegene

ANNA HOWE.

Laat Rogers een regel brengen, bidde ik u. Ik had gedagt om hem deezen namiddag nog af te zenden; dog hij kan niet vertrekken voor morgen ogtend vroeg.

Ik kan niet uitſpreeken, hoe zeer uwe ſcheef loopende regels, en uw ſlot mij aandoen!

LXXXVIII. BRIEF.

De Hr. BELFORD, *aan* ROBERT LOVELACE, *Schildkn.*

Zondag-Avond, den 3 van Sept.

Ik verwondere mij niet over het ongeduld, hetwelk uw knegt mij berigt, dat gij uitdrukt om tijdinge van mij te krijgen. Ik had voor om u eenen langen Brief te ſchrijven, en was ten dien einde even van het huis van Smith weerom gekoomen; dog dewijl gij zo ſterk dringt, moet gij u met een korten te vreede houden.

Ik

Ik ging deezen ogtend nog eens bij de Lady, even voor dat ik vertrok naar Edgware. Zij was gisteren avond zo ongesteld, dat zij genoodzaakt waare om haaren Brief aan Juffer Howe onvoltooijd te laaten. Dog deezen ogtend vroeg, bragt zij dien ten einde, en had denzelven zo even toegezegeld, toen ik kwam! Zij was zo vermoeid van schrijven, dat ze mij te kennen gaf wat te zullen gaen leggen, na dat ik zou zijn weggegaen, en haare leevensgeesten tragten te herstellen.

Zij hadden Mr. Goddard ontbooden, wanneer zij gisteren-avond zo ongesteld was; en alzo zij niet in staat was om hem te spreeken buiten haare kamer, zag hij voor de eerste maal haar *Huis*, zo als zij het noemt. Hij was daarvan ten uitersten ontzet en aangedaen, en bekeef Juffr. Smith en Juffr. Lovick, dat zij haar niet overreed hadden om zulk een voorwerp uit haare slaapkamer te laaten wegbrengen: En als zij zig verschoonden met het *gering gezag*, hetwelk men met reden onderstellen mogt dat zij hadden bij eene Lady, die zo verre boven haar verhoven was, haalde hij diegeenen ijverig door, die *meer* gezag hadden, en die haar lieten voortgaen in zulk eene afschuwelijke en naare opvattinge, zo als hij het noemde.

Dezelve is bij het venster geplaatst, gelijk een clavecimbel, schoon geheel bedekt tot op den grond: En als zij zo ongesteld is, dat zij niet wel gaen kan naar haar kabinetje, schrijft en leest zij op dezelve, gelijk andere op een lessenaar of tafel doen zouden. Maar zij verkiest niet (behalven dat zij gisteren-avond zo ongesteld was) om iemand in dat vertrek te zien.

Ik

Ik ging naar Edgware; en 's avonds weerom koomende, ging ik weder bij haar aan. Daar was haar een Brief van Juffr. Norton (geen lange, zo als het ſcheen uit zijne dikte) gebragt juiſt voor dat ik kwam. Dog zij had dien niet geopend; en zeide, Dat alzo zij nu vrij bezadigd en bedaard was, zij ſchroomde den inhoud daarvan in te zien, op dat ze niet ontſteld mogt worden; nu niets verwagtende, te zullen verneemen, hetgeen haar goed kon doen, of haar vermaak geeven, van de *waarde onbarmhartige nabuuren* dier goede vrouwe, zo als zij haare eigene nabeſtaenden noemde.

Haar zo zwak en ongeſteld ziende, nam ik mijn affcheid; en zij verzogt mij niet om langer te blijven, gelijk zij zomtijds wel doet, als ik beweeginge maake om heen te gaen.

Toen ik wegging, gaf Juffr. Smith mij van ter zijde te kennen, dat zij dien avond geſchikt had ter verrigtinge van eenige pligten, welke eenige moeite beſpaaren zouden, zo als zij het noemde, na haar verſcheiden; en zij had bevelen gegeven, aan haare Waakſter, en aan Juffr. Lovick, en Juffr. Smith, omtrent hetgeen zij gedaen wilde hebben als zij *'er uit was*; en ik geloove dat zij van eene zeer kieſche en aandoenlijke natuure waaren; dog Juffr. Smith liet zig niet in tot het melden van bijzonderheden.

De Doctor was bij haar geweeſt, als mede Mr. Goddard; en zij tragteden beide te zamen met grooten ernſt haar te overreden, om haar *Huis* buiten haar gezigt te laaten brengen: Dog zij verzekerde hen, dat het haar genoegen en vrolijkheid

verleende; en alzo het eene noodzaakelijke toebereidinge was, verwonderde zij zig, dat zij daarover zo verzet ſtonden, daar zij niet eene van haare familie, nog eenige oude kennis, omtrent zig had, op welker zorge en naaukeurigheid in deeze *pointilles*, zo als zij ze noemde, zij zig verlaaten konde.

De Doctor betuigde aan Juffr. Smith, Dat hij geloofde, dat zij het lang genoeg zou goedmaaken, dat eenige van haare vrienden kennis gegeven kon worden van haaren ſtaat, en dat dezelve haar nog eens kwamen zien, en bezwaarelijk langer; en nademaal hij niet merken konde, dat zij eenige zekerheid had, dat haar Neef Morden haar zou koomen zien (waaruit duidelijk bleek, dat haare nabeſtaenden onbuigelijk bleeven) zoude hij naar huis gaen, en een Brief ſchrijven aan haaren Vader, hoe zij het ook mogt neemen.

Zij had een groot gedeelte van den dag doorgebragt in ingeſpannen godsdienſtoeffeningen; en morgen-ogtend ſtaat zij denzelven kerkelijken bij zig te krijgen, die haar dikwijls bezogt heeft; uit wiens handen zij weder het H. Avondmaal ontvangen zal.

Gij ziet, Lovelace, dat alles wordt toebereid, dat alles in gereedheid zijn zal; en ik ſtae morgen namiddag bij haar te koomen, om eenige onderrigtingen van haar te ontvangen, ten aanzien van mijn aandeel in den lijk-pligt die voor haar moet worden waargenomen. En dus, de bijzonderheden voorbijgaende van een fraaij geſprek tuſſchen haar en Juffr. Lovick, welke de laat-

laatſte mij verteld heeft, als mede van een ander tuſſchen haar en den Doctor en Apotheeker, welke ik voorneemens was deezen avond aan u mede te deelen, als zijnde van eenen zeer zielroerenden aart, hebbe ik uw ongeduld opgevolgd.

Ik zal Henrik morgen ogtend vroeg afvaardigen met haaren Brief aan Juffer Howe: Eene aanbiedinge, welke zij zeer vriendlijk aannam; alzo zij zeer zorgvuldig is om de bekommeringen dier jonge Lady voor haar te verligten, dewijl dezelve met den poſt van Saturdag geen tijdinge van haar gekreegen heeft: En nogthans, indien zij de waarheid ſchrijve, gelijk zij buiten twijffel doen zal, hoe kunnen haare bekommeringen dan verligt worden?

LXXXIX. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Juffer* HOWE.

Saterdag, den 2 van Sept.

Ik ſchrijve, mijne beminde Juffer Howe, ſchoon nog zeer ongeſteld: Dog toen uw boode te rug keerde, konde ik het niet doen; want ik was toen niet in ſtaat om eene pen te houden.

De ziekte van uwe Moeder (zo als gij daar-

van gewag maakt in het eerſt gedeelte van uwen Brief) maakte mij zeer verlegen voor u, tot dat ik verder gelezen had. Gij beweendet dezelve, gelijk eene zo teerhartige Dogter betaamde. De hemel geeve, dat gij nog veele, zeer veele jaaren in toekoomende een zegen voor malkanderen zijn moogt! Ik twijffele niet, of zelf deeze ſchielijke en zwaare krankheid zal, door de gemoedsgeſteltenis waarin ze u gebragt heeft, en de bekommeringe die ze u heeft aangejaagd van eene zo waarde Moeder te verliezen, het geluk bevorderen, 't welk ik u toewenſche: Want helaas! mijne waarde, wij weeten zelden hoe hoog wij de zegeningen, die wij genieten, te waardeeren hebben, voor dat wij in gevaar zijn van dezelve te verliezen, of ze reeds metterdaad verlooren hebben: En wat zouden wij dan wel niet willen geeven, dat dezelve aan ons herſteld wierden!

Wat dog, ik ſtae verwonderd, is 'er weder voorgevallen tuſſchen U en den Hr. Hickman? Alhoewel ik het niet weete, durve ik zeggen dat het te wijten is aan eenige grillige eigenzinnigheid, aan eenige half-onedelmoedige overheerſchinge van zijne onderdaanige en vlijtige gedienſtigheid. Zult gij nooit, mijne waarde, dien prijs ſtellen, welken Gij en onze geheele Sexe behoort te ſtellen, op de hoedanigheden van Maatigheid en een Geregeld Leeven en Zeden in die Sexe? Moeten ſtoute ſchepzels, en roekelooze geeſten, altoos, en bij de beſte en wijſte van ons, zo wel als bij de onbedagtzaamſte, op het vriendlijkſt behandeld worden?

Mijne waarde vrienden weeten niet, dat ik reeds

reeds tot *minder* dan *den laatſten duimbreed van mijn leeven* metterdaad geleeden *hebbe*.

Arme Hr. Brand! Hij meende het wel, geloove ik. Ik vreeze dat alles zwaar op zijn kap zal nederkoomen, daar hij zig waarſchijnelijk verbeelde, dat hij den beſten weg inſloeg om hen aan zig te verpligten. Dog al waare hij *niet* zo ligt van geloof geweeſt, en van eene zo bemoeijzugtige zwakheid; en al hadde hij een gunſtiger, en het zou vreemd zijn zo ik niet kon zeggen, een *regtmaatiger* berigt gegeven, zouden, niettemin, de zaaken net zo geſtaen hebben, als zij thans ſtaen.

Ik moet mijne pen neerleggen. Ik ben zeer ongeſteld. Ik geloove, dat ik ſtraks wel beter zijn zal. Het ſlegt ſchrijven zou mij verraaden, al waare ik gezind om voor u te verbergen, hetwelk de uitkoomſt wel haaſt moet ———

* *

Nu neeme ik mijne beevende pen weder op. Verſchoon mijne onbeſtendige hand. Het *wil* niet anders ———

Ik hebbe geen gelds gebrek gehad: Dus, word niet gram over zulk eene beuzeling als geld. Nogthans ben ik blijde over hetgeen gij mij doet overhellen om te hoopen, dat mijne vrienden de opkoomſten zullen overgeeven van mijns Grootvaders Goed, van dien tijd af dat het in hunne handen geweeſt is: Dewijl ik, weetende dat het mij regtswegen toekwam, en dat *zij* hetzelve niet konden van nooden hebben, reeds beſtellinge over een goed gedeelte daarvan gemaakt had; en ik alleen

kon hoopen, dat zij op mijn laatſt verzoek gewillig zouden zijn om het over te geeven. En nu, hoe rijk zal ik mijzelve in dit mijn laatſte tijdperk agten! —— En egter had ik voorheen ook geen gebrek ——— Dat had ik inderdaad niet —— Want wie, die veel *Overtollige* dingen heeft, kan gezegd worden gebrek te hebben!

Bedroef u niet, mijne waarde vriendin, dat ik het mijn *laatſte tijdperk* noeme; want wat is zelf een lang leeven, waarom wij in eene friſſe gezondheid wenſchen? Wat anders, dan van tijd tot tijd, een leeven vol ſchroom, zomtijds voor onze vrienden, en meermaalen nog voor onszelven? En eindelijk, wanneer wij den Hoogen Ouderdom bereikt hebben, naar welken wij zo begeerig zijn, terwijl het een zwaar verlies van goederen of vrienden op het ander gevolgd is, zien wij onszelven ontbloot, om zo te ſpreeken, van iedereen die wij beminden; en vinden ons, als ongezellige arme ſchepzels, bloot geſteld aan de veragtinge, aan de ſmaadheden, van eene wulpſche jeugd, die ons gaarn van het tooneel zou willen ſtooten, op hoope van hetgeen wij hebben in bezittinge te krijgen: —— En boven dat alles nog, onze zwakheden van dag tot dag toeneemende: Die van zelve genoeg zijn om het leeven, waarnaar wij zo zeer wenſchten, tot het grootſte ongemak van allen te maaken! Kunt gij u de verſen van Howard niet erinneren, welke gij mij eens voorlaſt in mijn Klim-op-Prieel (a)?

In

(a) Deeze zijn de verſen, waarop de Lady het oog heeft:

We

In de beſtellinge van hetgeen mij toebehoort, hebbe ik alles getragt op de billijkſte en beſte wijze te ſchikken, welke ik bedenken konde; mijzelve in de plaatze mijner nabeſtaenden ſtellende; en in ſtukken van grooter belang mijne zaaken zo rigtende, als of 'er geen misverſtand voorgevallen waare.

Ik hoope niet, dat zij groote gedagten zullen maaken van eenige beſprekken, daar ze noodig, en wegens dankbaarheid van mij verſchuldigd waaren. Dog indien zij dat al doen, hetgeen geſchied is, is geſchied; en ik kan het nu niet verhel-

We ontvangen 't leeven uit de dood: het is ſlegts een,
Dat wij door 't leeven weêr ter dood onze oorſprong treên.
Wij zien met ſchaamte, dat de DRIFTEN overheeren,
Daar *Reden*, *Zekerheid*, en *Deugd* haar kragt ontbeeren.
Dat de EER, een ijdle naam! de flits der dood vertagt:
VERSMAADE MIN in haar haar *hulp en troost* verwagt;
De ZORGEN zugten naar de dood met wenſchende oogen.
De HOOP zingt weer triumpf op haar gevreesd vermogen;
Het NOODLOT ſtreelt den dwaas en vleidt de tegenſpoed.
Wij vreezen voor 't verlies van 't lighaam, door een ſtoet
Van kwaalen digt omzet, die 't *ſchielijk* doen verteeren,
En eindelijk in *ziekte* het leeven zelf verkeeren.
Wie om lang leeven bidt, bidt ſlegts om *meer verval*;
Hoe 't leeven langer duurt, hij *langer ſterven* zal.

helpen. Nogthans moet ik nogmaal betuigen, dat ik hoope, ik *hoope*, aan iedereen van hen genoegen te hebben gegeven. Want ik zou niet gaarn hebben, dat men in eenig opzigt dagt, dat in mijne laatſte beſtellinge iets, 't welk eene dogter, eene zuſter, of eene nigt onbetaamelijk zij, zou hebben plaatze gehad in een gemoed, dat *zo* regt vrij is (gelijk ik mij vermeeten durve te zeggen) van allen wrok, dat het nu overvloeit van dankbaarheid en zegeningen voor het goed, hetwelk ik ontvangen *hebbe*, ſchoon het niet alles zij dat mijn hart wenſchte te ontvangen. Al waare het zelf eene *hardheid*, dat ik niet met meer begunſtigd wierd, wat is het dog dan maar eene hardheid van een half jaar, tegen de *toegeevendſte* goedheid van Agttien jaaren en een half, welke ooit aan eene Dogter betoond wierd?

Mijn Neef, berigt gij mij, is van gedagten, dat ik niet op mijne hoede was, en mij in het een of ander ongunſtig oogenblik hebbe laaten verraſſen. Inderdaad, mijne waarde, dat is zo niet. Inderdaad, ik hebbe geen gelegenheid gegeven om mij onverhoeds te verraſſen. Ik hoope dat dit ten geenen dage blijken zal, indien mij dat regt gedaen worde, waarvan de Hr. Belford mij verzekert.

Ik zou hoopen, dat mijn Neef, die vrijheden niet genomen heeft, van welke gij hem (volgens eene aanmerkinge, die in het algemeen niet onregtmaatig is) ſchijnt te beſchuldigen. Want het is droevig te denken, dat het gemeene gros dier Sexe zo weinig belang zou ſtellen in misdaaden, welke zij met regt zo onvergeevelijk houden in hun-

ne

ne eigene naaſtbeſtaende van de onze —— Daar ze die nogthans niet bedrijven kunnen, zonder andere familien zodanige verongelijkingen aan te doen, welke zij zig verpligt agten ter dood toe te wreeken, als ze hunne eigene worden aangedaen.

Dog wij vrouwen zijn ten deezen aanzien maar al te dikwijls te beſchuldigen; nademaal de deugdzaamſte onder ons zelden de *Deugd* ſtellen tot den toets-ſteen van haare goedkeuringe jegens de andere Sexe: Zo verre dat een man op deeze zoort van ondeugendheid zig beroemen mag, zonder uit dien hoofde verſtooten te worden, zelf in het bijzijn van vrouwen van onbetwiſtbaare eerbaarheid. Hierdoor is het, dat een Ligtmis zelden het eens van zijn belang agte te zijn, om zig voor het uiterlijk zelf zedig te houden: En wat nadeel lijdt onze Sexe al niet in derzelver gevoelens uit deezen hoofde? En wat hebbe ik meer dan veele andere, ten deezen aanzien te verantwoorden, in het oog der wereld?

Mogt mijne Gebeurtenis eene waarſchuwinge voor alle zijn, om geen Ligtmis te ſtellen boven een man van Regtſchapene Eere; en om zig niet te laaten misleiden (daar zij het *beſt* op het oog hebben) door de ſchoonſchijnende, hoewel dwaaze hoope van ingewortelde hebbelijkheden te onder te brengen, en de natuuren, om zo te ſpreeken, te veranderen! —— *Dies* te dwaazer, alzo de beſtendige ondervindinge ons kon overtuigen, dat 'er naauwlijks onder de tien een is, zelf van taamelijk gelukkige Huwelijken, waarin de Vrouw de genegenheden van den *Man* zo zeer

aan zig verbonden kan houden, als ze die van den *Minnaar* aan zig verbonden had. Welken invloed kan zij dan hoopen te hebben op de zeden van eenen openbaaren Ligtmis, die misschien trouwt om zijn fortuin te maaken, die den band des huwelijks zelven veragt, en welken, het maar al te waarschijnelijk is, dat niets dan een Hooge Ouderdom, of Ziekte, of Ongemak (het gevolg van eene verderflijke ongebondenheid) kan te regte brengen?

Ik ben zeer blijde dat gij mijn Neef Mor——

Zondag-Ogtend (den 3 Sept.) te Zes uuren.

Tot hieraan toe geschreeven hebbende, was ik genoodzaakt mijne pen te laaten vallen. En ik wierd zo veel erger en zwakker, dat hadde ik die weder opgenomen, om hier den Brief te sluiten, dit met zulk eene beevende onbestendigheid zou moeten geschied zijn, dat zulks u meer bekommeringe over mij zou gegeven hebben, dan het uitstel, om dien niet met den post van gisteren avond af te zenden, doen kan. Ik stelde dat derhalven uit, om te zien hoe het Gode behaagen zoude met mij te handelen. En ik vinde mijzelve, na een beter nagt, dan ik verwagtede, vrij leevendig en helder; en hoope u daarvan een bewijs te geeven, in het vervolg van deezen Brief, met welken ik zo onbedwongen zal voortgaen als of ik 'er niet afgescheiden waare.

Ik ben blijde, dat gij zo bedagtzaamlijk mijnen Neef Morden gunstige indrukzels gaft van den Hr.

Hr. Belford; nademaal 'er anders wel eenig misverſtand tuſſchen *hen* kon zijn voorgevallen: Want hoewel ik hoope, dat deeze Hr. Belford een ander man is dan voorheen, en met den tijd een hervormd man zal worden; hij is egter een van die ſelle geeſten, die gewend is zig gevoelig te toonen over allen *gewaanden hoon hem zelven* aangedaen, terwijl hij, geloove ik, zig niet zeer bevlijtigd heeft om zig van *weezenlijke beleedigingen* tegen *anderen* te onthouden; daar mannen van deezen ſtempel handelen, als of zij dagten dat de geheele wereld gemaakt was om alles van hen te verdraagen, en zij van niemand in dezelve iets te verdraagen hadden.

De Hr. Lovelace, berigt gij mij, dagt goed om aan mijnen Neef de copij te betrouwen van zijnen Brief van boetvaardigheid aan mij, en mijn Antwoord op denzelven, waarin ik hem en zijn aanzoek verwerpe: En de Hr. Belford verwittigd mij daarenboven, hoe veel berouw de Hr. Lovelace heeft wegens zijne ſnoodheid, en hoe vrijlijk hij zigzelven bij mijnen Neef beſchuldigde. Dit toont, dat de *waare* grootsheid van geeſt zig niet kan vernederen tot het doen van eene ſnoode daad; en dat niets het menſchlijk gemoed onderwerpt aan zo veel laagheid, dan de bewuſtheid van onze medeſchepzelen moedwilliglijk te hebben verongelijkt. Hoe laag, hoe vuidig, zijn de onderwerpingen, tot welke eene uitgewrogte ondeugendheid den menſch dwingt! Dat die deugniet mij zo kon behandelen als hij gedaen heeft, en dan zo armhartig tot mij kon koomen kruipen om vergiffenis van zo moedwillige, zo gruwelijke, en zo

voor

voorbedagtlijk gepleegde misdaaden! Hoe veragtede hem mijne Ziel, bij eene zekere gelegenheid, wegens zijne laagheid, waarvan gij ten geenen dage wel onderrigt zult worden (a)! En het is verre van moeijelijk te zijn om hem, wiens bedrijven ons hart veragt, te verwerpen, al waare men voorheen nog zo gunſtiglijk met hem vooringenomen.

Nogthans ben ik blijde, dat deeze heftige geeſt dus kruipen *kan*; dat hij als een vergiftige ſlang, zig dus kan te zamen kronkelen, en zijn kop verbergen in zijne eigene naauwe kringen; dewijl deeze onderwerpinge, deeze vernederinge, mij hoope geeft, dat 'er geen verdere ongelukken zullen volgen.

Al mijn ſchroom is voor hetgeen gebeuren moge, als ik weg ben; dat dan mijn Neef, of iemand anders van mijne familie, mij niet poogen te wreeken, en hun eigen dierbaarder leeven uit dien hoofde in de waagſchaal ſtellen.

Indien *dat* gedeelte van Cain's vloek den Hr. Lovelace trof, *Gij zult zwervende en doolende zijn op aarde*; dat is te zeggen, indien daarin niet meer onheil voor hem lag opgeſlooten, dan dat hij zou gedrongen zijn om te reizen, gelijk zijn voorneemen ſchijnt te weezen (ſchoon ik hem niets kwaads op zijn reize toewenſche); en ik het zelve weeten konde; dan zoude ik geruſt zijn in de gehoopte veiligheid van mijne vrienden voor zijne afgerigte gewelddaadigheid ——— O dat ik hooren

(a) Zij meent zijne ontworpene tweede geweldenaarij (Zie D. VI. Br. XIII.) en zijne daarop volgende Brieven aan haar, waarin hij haar om vergiffenis ſmeekt.

ren mogt, dat hij duizend mijlen hier van daan was!

Toen ik deezen Brief begon, dagt ik niet, dat ik dien tot zulk eene lengte had kunnen brengen. Dog het is aan U, mijne waardſte vriendin, en *gij* hebt regt op de leevendigheid, welke gij in mij verwekt en gaende houdt; want zij is de mijne niet langer, en zal vervallen op het oogenblik, dat ik ophoude van aan u te ſchrijven.

Maar waarop gebiedt gij mij te hoopen, als gij mij te kennen geeft, dat indien de gezondheid van uwe Moeder het wil toelaaten, gij mij in ſtad wilt koomen zien? Ik *hoope*, dat de gezondheid van uwe Moeder volkoomen herſteld zal worden, zo als gij wenſcht; dog ik durve mijzelve eene zo groote gunſt niet belooven; of zo groot een *zegen*, mag ik het wel noemen —— En ik weete inderdaad niet, of ik nu wel bekwaam zou zijn om denzelven te draagen! ——

Een troost egter is in uw vermogen om aan mij te verleenen; en dat is, Dat gij mij te weeten doet, en zeer ſpoedig moet dit geſchieden, zo gij mij wenſcht dienſt te doen, dat alles tuſſchen U en den Hr. Hickman vereffend is; aan welken, ik zie, dat gij met alle uwe moedigheid van geeſt, beſlooten hebt, eene menigte van verpligtingen verſchuldigd te blijven voor zijn geduld omtrent uwe grilligheid. Bedenk dit eens, mijne waarde hoogmoedige vriendin! en bedenk insgelijks, hetgeen ik u dikwijls betuigd hebbe, Dat HOOGMOED, in man of vrouw, een Uiterſte is, hetwelk bijkans nooit miſt van, vroeger of laater, deszelfs verdrietig TEGENSTRIJDIGE voort te brengen.

Ik

Ik wenſche, mijne waarde Juffer Howe, dat gij geen onluſten moogt krijgen, dan die gij uzelve verwekt. Voor zo verre het in uwe eigene magt zal ſtaen om dusdanige te verminderen, zo behooren ze uwe ſtraffe te zijn, zo gij dat niet doet. Daar is hier geen *volmaakt geluk* te verwagten, nademaal de woelige geeſt zigzelven onheilen zal *verwekken*, zo zij 'er al geen *vond*. Gij zult derhalven deezen bepaalden wenſch mij wel vergeeven, al hoe vreemd dezelve u mag toeſchijnen voor dat gij dien nader overdenkt: Want u geen ongelukken in het geheel toe te wenſchen, nog van buiten nog van binnen, zou iets te wenſchen zijn, hetwelk nooit in deeze wereld kan gebeuren; en waarom men miſſchien niet behoort te wenſchen, al konde men *door een wenſch* zijne vriendin daarvan ontheffen; nademaal wij hier niet altijd ſtaen te leeven.

Wij moeten, om kort te gaen, niet verwagten, dat onze Roozen zullen groeijen zonder Doornen: Dog dezelve zijn ook nuttige en leerzaame Doornen; welke, door de vingers van den al te haaſtigen plukker te ſteeken, hem in toekoomende leeren op zijne hoede te zijn. En wie weet niet, dat de zwaarigheden eene prikkelinge bijzetten aan onze genoegten; welke ligtlijk haare ſmaakelijkheid bij ons verliezen, als zij al te gemaklijk verkreegen worden?

Ik *moet* ſluiten ———

God zegene u altoos, en alle die gij bemint en eert, en beloone u hier en hiernamaals voor uwe goedertierenheid jegens

Uwe altoos-verpligte en toegenegene

CLARISSA HARLOWE.

XC.

XC. BRIEF.

Juffr. NORTON, *aan Juffer* CLARISSA HARLOWE.

[*Ten Antwoord op den haaren van Donderdag, den 24 van Aug. Zie bl.* 361.]

Donderdag, den 31 van Aug.

Ik zou al eer geſchreeven hebben, mijne waardſte jonge Lady, hadde ik den geheelen tijd, zedert het ontvangen van uwen laatſten Brief, niet getragt eens heimelijk gehoor te krijgen bij uwe Moeder, in hoope op verlof van denzelven aan haar mede te deelen. Dog gisteren avond wierd ik verraſt door eene noodiginge om op Harlowe-Plaatze deezen ogtend te ontbijten: En de charret kwam al vroeg om mij te haalen: Eene eere, welke ik niet verwagtede.

Toen ik daar kwam, vond ik dat 'er eene bijeenkoomſt ſtond gehouden te worden van uwe geheele familie met Colonel Morden op Harlowe-Plaatze; en uwe Moeder had voorgeſteld, en men had daarin toegeſtemd, dat ik 'er bij zou tegenwoordig zijn. Uw Neef, verſtae ik, had bezwaarelijk deeze bijeenkoomſt kunnen doordrijven; want uw Broeder had voorheen met voordagt alle geſprek met hem ontweeken over het aandoenlijk onder-

derwerp; beweerende, Dat het niet noodig was tot den Hr. Morden daarover te ſpreeken, welken niet zo na vermaagſchapt zijnde dan zij zelve, het niet aanging, om zig tot regter te ſtellen over hun gedrag jegens hunne Dogter, hunne Nigt, en hunne Zuſter; inzonderheid daar hij zig ten haaren voordeele al verklaard had; 'er bijvoegende, Dat hij naauwlijks geduld zou hebben om zig van den Hr. Morden over dat ſtuk te laaten ondervraagen.

Ik had gehoopt, dat uwe Moeder mij gelegenheid zou gegeven hebben om eens met haar allen te ſpreeken, voor dat het gezelſchap bijeenkwam; dog zij ſcheen zulks opzettelijk te vermijden: Hoewel niet, durve ik zeggen, met haaren zin.

Ik wierd binnen geroepen even voor dat de Hr. Morden kwam; en men beval mij te gaen zitten ——— Zo als ik deed op den venſterbank.

De Colonel, toen die gekoomen was, begon het geſprek, met het *vernieuwen*, zo als hij het noemde, van zijn aanzoek ten uwen voordeele. Hij hield hun uwe boetvaardigheid voor oogen; uwe ſlegte ſtaat van gezondheid; uwe deugd, ſchoon eens bedrogen, en ſnoodlijk mishandeld: Hij las hun toen des Hren. Lovelace's Brief voor, vol van het diepſt berouw inderdaad (a); en uw *groothartig* antwoord (b); want zo was het dat hij hetzelve met regt noemde; en hij behandelde des Hren. Brands voorbaarig berigt, zo als het verdiende (over welk ik voorheen al gehoord had dat zij door hem

(a) Zie bl. 134.
(b) Zie bl. 153.

hem tot ſchaamte gebragt waaren) door hun de zaaken voor te ſtellen zo als hij die bevonden had bij onderzoek gedaen door Mr. Alton (a), welke hij bezorgd had dat ten dien einde naar ſtad ging, om hem te onderrigten van uwe wijze van leeven, en welk het oogmerk was der bezoeken van dien Hr. Belford.

Hij berigtede hun, Dat hij 's dags te vooren zijne opwagtinge gemaakt had bij Juffer Howe, welke hem een Brief van u aan haar getoond had (b), en toegelaaten om daaruit eenige ſtukken aan te tekenen, waaruit bleek, door uwe hand van ſchrijven zo wel, als uit den inhoud, dat gij zo heel ſlegt geſteld waart, dat het hem twijffelagtig toeſcheen, of het wel mogelijk voor u waare om hetzelve te boven te koomen. En wanneer hij hun die paſſagie voorlas, daar gij Juffer Howe vraagt; „ Wat 'er nu voor u gedaen kan worden, al waa„ ren uwe vrienden nog zo gunſtig? en wenſcht; „ om *hunnent*wille, meer dan om u *zelve*, dat „ zij nog wilden toegeeven; „ en daarop zegt, „ Dat gij zeer ongeſteld zijt —— Uwe pen moet „ laaten vallen —— En verſchooninge verzoekt „ van uw krom ſchrijven; en als het laatſte af„ ſcheid neemt van Juffer Howe: *Adieu*, *mijne* „ *waarde*, *adieu*, „ zijn uwe woorden;

O mijn kind! mijn kind! zeide uwe Moeder, ſchreijende, en haare handen zamenvouwende.

Waarde Madam, zeide uw Broeder, weest zo goed om te bedenken, dat gij meer kinderen hebt dan deeze eene ondankbaare.

(a) Zie bl. 317, 318.

(b) Zie bl. 374.

Uwe Zuſter ſcheen egter aangedaen te zijn.

Uw Oom Harlowe zijne oogen afdroogende, O Neef, zeide hij, indien men dagt dat het arm meisje weezenlijk zo ſlegt geſteld waare ——

Dat *moet* ze zijn, zeide uw Oom Antonij. Dit is aan haare bijzondere vriendin geſchreeven. God verhoede, dat wij ze geheel verliezen zouden!

Uw Oom Harlowe wenſchte, dat zij hunne verſtoordheid niet te verre dreeven.

Ik ſmeekte om Gods wil, mijne handen wringende, en met eene gebogen' knie, dat ze mij wilden toelaaten om naar u toe te trekken; hun beloovende een getrouw berigt te zullen geeven, van den ſtaat, waarin gij zijt. Dog ik wierd bekeeven van uwen Broeder; en dit gaf gelegenheid tot eenige gramme woorden tuſſchen hem en den Hr. Morden.

Ik geloove, mijn Heer, ik geloove, Madam, zeide uwe Zuſter tot haaren Vader en Moeder, dat wij mijnen Neef de moeite niet behoeven te vergen om iets meer te leezen. Het bedroeft en ontruſt u maar. Mijne Zuſter Klaartje ſchijnt ongeſteld te zijn: Naar mijne gedagten zou het niet kwaad zijn, zo men Juffr. Norton toeliet om naar haar toe te trekken. Al hoe ondeugend zij gehandeld heeft, indien ze waarlijk boetvaardig zij ——

Daar brak zij af; en iedereen ſtilzwijgende, ſtond ik nogmaal op, en verzogt hen om 'er mij heen te laaten gaen: En ik bood toen aan om eene paſſagie of twee te leezen uit uwen Brief aan mij van den 24*ſten*. Dog ik wierd weder gehekeld van

uwen Broeder; en dit bragt te wege, dat de woorden tuſſchen den Colonel en hem nog hooger liepen.

Uwe Moeder, hoopende iets te winnen op uwen onbuigelijken Broeder, en de gramſchap der twee heeren tegen elkanderen te verzwinden, ſtelde voor dat de Colonel zou voortgaen met het leezen der aantekeningen, welke hij uit uwen Brief getrokken had.

Hij las diesvolgens, „ Van het wederopneemen van uwe pen: Dat gij dagt uw laatſte afſcheid genomen te hebben; en het overige van „ die zeer aandoenlijke paſſagie, in welke gij meer „ dan eens genoodzaakt zijt om af te breeken, en „ naderhand eene Verlugtiginge te neemen in een „ draagſtoel. „ Uw Broeder en Zuſter waaren hiervan aangedaen; en hij nam zijne toevlugt tot zijne ſnuifdoos. En daar gij Juffer Howe troost, met te zeggen, „ Dat gij zult gelukkig zijn; „ Dat is meer, zeide hij, dan zij wil gunnen aan iemand anders.

Uwe Zuſter noemde u Lieve Ziel; dog met eene zagte ſtem: Waarna zij haar hart weder verhardde; hoewel zij zeide, Geen menſch kon nalaaten aangedaen te zijn van uwe zielroerende droefheid ——— dog dat dit uw talent was.

De Colonel ging daarop voort tot de goede uitwerkinge, welke uwe Verlugtiginge bij u gehad had, tot uwe goede wenſchen over Juffer Howe en den Hr. Hickman; en tot uwen ſlot-zin, Dat als het gelukkig leeven, 't welk gij haar toewenſcht; ten einde loopt, zij zo bezadigd en zo geruſt mag zijn in het verlaaten van hetzelve; als gij van

God hoopt dat gij zijn zult. Dit kon uwe Moeder niet uitſtaen; maar week naar een hoek van de kamer, en weende dat zij ſnikte. Uw Vader kon in eenige minuuten niet ſpreeken, ſchoon hij gezind ſcheen om iets te willen zeggen.

Uwe Oomen waaren ook beide aangedaen: —— Dog uw Broeder ging in 't rond bij ieder; en erinnerde uwe Moeder wederom, dat zij nog andere kinderen had: Wat ſtak dog, zeide hij, in hetgeen gelezen was, dan hetgeen voortkwam uit de bekwaamheid, die gij hadt, van de hartstogten te beweegen? En hij beſchuldigde hen, dat zij datgeen verkoozen te hooren leezen, tegen 't welk hunne misbruikte toegeevendheid niet beſtand kon zijn.

Dit maakte den Hr. Morden weder boos: Foei u, Neef Harlowe! zeide hij —— Ik zie duidelijk, aan wien het te wijten is, dat alle natuurelijke liefde en banden van bloedverwantſchap ten opzigt van deeze lieve lijderes zijn aan een kant geworpen. Zulke ſtraf heden als deeze maaken het voor eene uitgekipte deugd bezwaarelijk om zig ooit weder te herſtellen.

Uw Broeder wendde de eere voor van de familie; en verklaarde, dat geen kind vergiffenis behoorde te erlangen, die de toegeevendſte ouders tegen alle waarſchuwinge, tegen het ligt van haare kundigheid, verliet, zo als gij gedaen hadt.

Maar, mijn Heer en Ladys, zeide ik, van mijne zitplaatze op den venſterbank opſtaende, en mij nederig tot ieder wendende, Indien het mij mag vrijſtaen om te ſpreeken, mijne waarde Juffer verzoekt alleen om een Zegen. Zij ſmeekt niet

om

om weder in gunſt te worden aangenomen. Zij is zeer krank, en verzoekt alleen om eenen Laatſten Zegen.

Koom, koom, moedertje Norton [Ik behoeve u niet te melden wie dit zeide] gij heft uwe Klaagliederen weder op! ——— Dat eene vroome vrouw gelijk gij, zo gereedlijk eene misdaad vergeeve, die al zo zeer tot oneere ſtrekt van uw aandeel in haare opvoedinge, als van haare familie, is eene zwakheid, die wel aanleidinge zou geeven om uwe deugd te wantrouwen, indien gij van eene verzoekinge wierdt aangevallen; *daar gij het zwakſt zijt.*

Door de eene of andere zodanige liefderijke redenkavelinge, als deeze, zeide de Hr. Morden, heeft mijne Nigt Arabella zig laaten vangen, twijfele ik niet. Indien men met liefdeloos en onvergeevelijk te zijn, eene proef van deugd kan geeven, dan zijt Gij, Hr. Jakob Harlowe, de deugdzaamſte jongman ter wereld.

Ik wiſt wel hoe het gaen zoude, antwoordde uw Broeder in drift, indien ik met den Hr. Morden over deeze zaak in geſprek kwam. Ik wilde hetzelve wel vermijd hebben: Dog gij, mijn Heer, tot zijn Vader, wildet mij zulks niet toelaaten.

Maar, mijn Heer, zig keerende tot den Colonel, in geen ander gezelſchap ———

Dan is datgeen, Neef Jakob, viel de andere hem in de reden, 't welk *uwe* beveiliginge is, naar het ſchijnt, ook de *mijne*. Ik ben niet gewend om dusdanige tartingen te verdraagen —— Gij zijt mijn Neef, mijn Heer —— en de Zoon en

Neef van perſoonen mij zo waard als nabeſtaende —— Daar hield hij ſtil ——

Moeten wij, zeide uw Vader, nog ongelukkiger worden onder onszelven, terwijl de ſchelm leeft, die het voorwerp behoort te zijn van de gramſchap van iedereen, welke eenige agtinge heeft of voor de familie, of voor dit ondankbaar meisje?

Dat is de man, zeide uw Neef, tot welken ik voorleeden Maandag, gelijk gij weet, gegaen ben om hem tot het voorwerp van de mijne te maaken. Maar wat konde ik zeggen, toen ik hem zo bereidwillig vond om zijne misdaad te vergoeden? —— En ik melde het als mijn gevoelen, en hebbe diesvolgens ook aan mijne arme Nigt geſchreeven, dat het voor alle in het algemeen beſt is, dat zijne aanbiedinge worde aangenomen: En laate ik u zeggen ——

Zeg mij niets, zeide uw Vader, geheel verwoed, van dien allerſnoodſten vent! Ik hebbe eene ingeworrelde haat tegen hem. Ik zou de weerſpannige liever, zo het mogelijk waare, honderd dooden zien ſterven, dan dat ze zulk een ſchelm als hem eene verwantſchap zou geeven aan mijne familie.

Wel, maar, daar is geen reden om te denken, zeide uwe Moeder, dat zij ons zulk een nabeſtaende *zal* geeven, mijn lief. Het arm meisje zal, vreeze ik, het getal onzer nabeſtaenden verkleinen; niet vergrooten. Indien zij zo krank is, als ons berigt wordt, zo laaten wij Juffr. Norton dog naar haar toe zenden —— Dat is het *minſte* dat wij doen kunnen —— Laaten wij haar,

haar, hoe het ook zij, de handen van dien Belford ontneemen.

Beide uwe Oomen ondersteunden dien voorslag; bijzonderlijk het laatste gedeelte daarvan.

Uw Broeder merkte, op zijnen kwaadaartigen trant, aan, hoe fraaij bestaenbaar gij waart met uzelve in dit stuk, van den snooden verongelijker, en de vergoedinge door hem aangebooden af te slaen; en egter uzelve onder de bescherminge te werpen van zijnen getrouwen vriend.

Juffer Harlowe was bedugt, zeide zij, dat gij alles wat gij *kondt* zoudt wegmaaken aan dat vinnig schepzel Juffer Howe [zo noemde ze haar] indien gij kwamt te sterven.

O onderstel, onderstel *dat* dog niet, mijne Bella, zeide uwe arme Moeder. Ik kan 'er niet om denken, dat ik mijne Klaartje zou moeten missen —— Met alle haare fouten, is zij mijn Kind —— Haare redenen voor haar gedrag heeft men niet gehoord. Zo ik haar verloor, zou ik van hartzeer sterven. ——— Ik denke, mijn lief, tot uwen Vader, dat niemand zo geschikt is om naar haartoe te gaen, dan ik, indien gij mij daartoe verlof wilt geeven: En Juffr. Norton zal mij vergezellen.

Dit was een aanminnig voorstel; en uw Vader hield zig daarop eenigen tijd stil. De Hr. Morden bood zijnen dienst aan om haar tot geleide te strekken. Uwe Oomen scheenen hetzelve goed te keuren. Maar uw Broeder gooide alles over hoop. Ik hoope niet, mijn Heer, zeide hij, tot zijnen Vader; Ik hoope niet, Madam, tot zijne Moeder; dat gij eene schuldige Dogter zult tragten weder te

krijgen, met het verlies van een ſchuldloozen Zoon. Ik verklaare, dat indien mijne Zuſter Klaartje deezen drempel ooit weer betreedt, ik het nooit meer doen zal. Ik zal ter zelver uure, Madam, dat gij naar London gaet (met zulk een oogmerk) vertrekken naar Edinburg; en zal daar mijn verblijf gaen houden; en poogen te vergeeten, dat ik bloedverwanten in Engeland hebbe, mij zo nabeſtaende en zo waard, als gij alle mij zijt.

Goede God! zeide de Colonel, Welk eene verklaaringe is dit! —— En onderſtel eens, mijn Heer, en onderſtel eens, Madam [zig tot uwen Vader en Moeder keerende] dat dit *ſtond* te gebeuren, Wat is beter, dunkt u, dat gij zulk eene Dogter als mijne Nigt Klaartje voor altoos verliezen zoudt, of dat uw Zoon zou gaen naar Edinburg, en zijn verblijf neemen op een Land-goed, hetwelk onder zijne oogen daardoor dies te meer zal verbeterd worden? ——

Uws Broeders driftig gedrag hierop is naauwlijks te beſchrijven. Hij was daarover verbolgen, als ſtrekkende om de genegenheid der familie van hem te vervreemden. En tot zulk eene hoogte liepen de verbolgenheden, terwijl iedereen zig aan zijnen kant voegde, dat de Colonel, met opgeheven handen en oogen, uitriep, Aan welke keijſteenen harten ben ik vermaagſchapt! —— O Couſijn Harlowe, tot uwen Vader, Hebt gij dan beſlooten om maar eene Dogter te hebben? Hebt gij, Madam, u van eenen Zoon, die van geen ontfermen weet, te laaten leeren om te vergeeten dat gij eene Moeder zijt?

De Colonel keerde zig van hen af om zijn neus-

neusdoek uit te haalen, en konde in een minuut niet ſpreeken. De oogen van iedereen, behalven van den onbermhartigen Broeder, ſchepten traanen uit de zijne.

Dog daarop zig tot hen keerende (met te meer verontwaardiginge, naar het ſcheen, om dat hij genoodzaakt geweeſt was eene tederheid te toonen, welker, evenwel, geen moedig hart zig behoorde te ſchaamen) Ik verlaate u allen, zeide hij, die geſchikt gezelſchap voor elkanderen zijt. Ik zal nooit mijne lippen tegen iemand van u meer openen over dit onderwerp. Ik zal van ſtonden aan mijn Teſtament maaken, en in mij zal het waard ſchepzel een Vader, Oom, en Broeder hebben, die zij verlooren heeft. Ik zal haar overreeden om met mij eene Reize te doen door Vrankrijk en Italie; nog zal zij weerom koomen voor dat gij de waardij kent van *zulk* eene Dogter.

En dit gezegd hebbende, ſnelde hij ter kamer uit, ging naar het Voor-plein, en beval zijn Paard gereed te maaken.

De Hr. Antonij Harlowe ging daar naar hem toe, juiſt zo als hij te paard ſteeg; en zeide, Hij hoopte dat hij hem t' avond bezadigder zou vinden (want hij had tot dien tijd toe aan zijn huis gelogeerd); en dat zij dan bedaardlijk met elkanderen zouden ſpreeken; en iedereen zou ondertuſſchen alle zaaken wel overweegen ——— Dog de toornige edelman zeide, Couſijn Harlowe, ik zal de verpligtingen poogen te betaalen, welke ik aan uwe beleefdheid verſchuldigd ben, zedert ik in Engeland ben geweeſt: Dog ik ben zo behandeld van dien heethoofdigen jongman (die, zo veel

ik zien kan, meer tot het bederf van zijne Zuſter heeft toegebragt dan Lovelace zelve, en *dat* met uwer aller goedkeuringe) dat ik niet meer binnen *uwe* deur, of de *hunne* koomen wil. Mijne knegten zal ik bevel geeven, werwaards zij hetgeen van mij ten uwen huize is, zullen brengen. Ik zal zo ſpoedig als ik kan mijne lieve Nigt Klaartje gaen zien. En dus God zegene u alle te zamen! —— Alleen dit een woord moogt gij uwen Neef overbrengen, zo het u belieft, dat het noodig voor hem is het onderſcheid te leeren tuſſchen Kloekmoedigheid en Snorkerij; en het is miſſchien gelukkig voor hem, dat ik *zijn* bloedverwant ben; ſchoon het mij leed doet, dat hij de *mijne* is.

Ik verwonderde mij uwen Oom, toen hij te rug kwam bij hen allen, dit te hooren overbrengen, van wegen de gevolgen, welke daaruit mogen voortkoomen, ſchoon ik hoope dat het geen kwaade hebben zal: Nogthans wierd het aangemerkt als eene zoort van uitdaaginge, en dus beveſtigde het iedereen in de partij voor uwen Broeder; en Juffer Harlowe vergat niet om uit te vaaren tegen dat misdrijf, 't welk alle deeze onheilen had voortgebragt.

Ik nam weder de vrijheid, dog met vreeze en beeven, om verlof te verzoeken van naar u toe te gaen.

Voor dat eenig ander perſoon konde antwoorden, zeide uw Broeder, Ik onderſtelle, Juffr. Norton, dat gij uzelve aanmerkt als uwe eigene Meeſteres. Eilieve hebt gij onze toeſtemminge of *ſmeekinge* noodig om naar ſtad te gaen? —— Indien ik mijn hart regtuit mag ſpreeken, gij en mij-

mijne Zuſter Klaartje zijt *beſt geſchikt* om bij malkaer te zijn. —— Nogthans wenſchte ik wel, dat gij uw hoofd niet brakt met onze familie-zaaken, voor dat zulks van u vereiſcht wierd.

Maar weet gij niet, Broeder, zeide Juffer Harlowe, dat het wangedrag van den een of anderen tak van eene familie die familie in twee partijen ſplijt, en niet alleen ieder gemeen vriend en bekende, maar zelf ook de *dienſtbooden*, tot regters over beide maakt? ——— Dit is een van de gezegende uitwerkzelen van de fout van mijne Zuſter Klaartje!

Nooit was 'er een ſchepzel zo misdaadig, zeide uw Vader, mij met misnoegen aanziende, die niet eenige zwakke hoofden op haare zijde had, die zig over haar ontfermden.

Ik weende. Uwe Moeder was zo goed om mij bij de hand te neemen: Koom, goede vrouw, zeide zij, koom met mij. Gij hebt maar al te veel reden om bedrukt te zijn over hetgeen Ons drukt, dan dat gij verzwaaringen van uwe droefheid zoudt behoeven.

Maar, mijne waardſte jonge Lady, ik was meer getroffen uit aanmerkinge van u, dan van mijzelve: Want ik ben al een groot getal van jaaren in eenen laagen ſtaat geweeſt in de wereld; en moet, bij gevolge, wel gewend zijn aan het graauwen en ſnaauwen der rijken. Dog ik hoope, dat de lijdzaamheid alzo leesbaar geſchreeven ſtaet op mijn voorhoofd, als de trotsheid op die van eenige mijner weldoeneren.

Uwe Moeder leidde mij naar haare kamer; en daar zaten wij te zamen verſcheidene minuuten

te

te weenen, zonder dat eene van ons beiden in ſtaat was om een woord tegen de andere te ſpreeken. Eindelijk brak zij het ſtilzwijgen af; mij vraagende, Of gij weezenlijk en inderdaad zo ſlegt in ſtaat waart, als men van u zeide?

Ik antwoordde met Ja; en wilde haar uwen laatſten Brief getoond hebben; dog zij wees het zien van denzelven van de hand.

Ik zou wel gaarn van haar de gunſt verworven hebben van eenen regel aan u, met haaren Zegen. Ik vraagde, Welk dog het *oogmerk* was van uwen Broeder en Zuſter? Kon niets hen voldoen dan uwe volſtrekte en onherſtelbaare verwerpinge? —— Ik gaf te kennen, hoe gemaklijk het zou zijn, liet gij u door uwe pligtmaatigheid en nederigheid niet regeeren, om uzelve onafhangelijk te maaken ten aanzien van uwe tijdlijke omſtandigheden; dog dat niets dan een Zegen, een *laatſte* Zegen, van u verzogt wierd. En veele andere dingen drong ik aan ten uwen voordeele. De volgende korte herhaalinge van hetgeen haar beliefde ten antwoorde op mijne dingredenen te zeggen, zal u een denkbeeld geeven van dat alles; en van de tegenwoordige geſteldheid der zaaken.

Zij zeide, „ Dat zij zeer ongelukkig was! „ —— Zij had het weinig gezag, hetwelk zij „ voormaals over haare andere kinderen had, ver„ looren, door het vergrijp van een kind; en al„ len invloed op den Hr. Harlowe en zijne Broeders. „ Uw Vader, zeide zij, had haar verzogt om aan „ hem over te ſlaaten naar zijn eigen goedvinden „ met u te handelen, en (zo zij eenige agtinge „ voor hem had) geen ſtap ten uwen voordeele te „ doen

„ doen buiten weeten van hem en uwe Oomen:
„ Nogthans bekende zij, dat ze zig te veel regee-
„ ren lieten van uwen Broeder. Zij zouden even-
„ wel mettertijd, wiſt zij wel, bewilligen in eene
„ Verzoeninge: Zij hadden geen ander oogmerk;
„ want zij hadden u alle nog lief.

„ Uw Broeder en Zuſter, bekende zij, waa-
„ ren zeer jaloers dat gij weder in de gunſt zoudt
„ koomen: Nogthans, hadde de Hr. Morden zig
„ gemaatigd kunnen houden, en de eerſte opſtui-
„ vingen van haaren Zoon verdraagen, die (al-
„ toos de grootheid en luiſter der familie op het
„ oog gehad hebbende) met zijne verſtoordheid
„ zo hoog geſteigerd was, dat hij niet wiſt hoe hij
„ weder zou daalen, de onderhandelingen, nu
„ even zo eensklaps afgebroken, zouden gelukki-
„ ger zijn ten einde geloopen; want dat zij reden
„ had om te denken, dat een weinig inwilligin-
„ gen van uwen kant, ten aanzien van uws Groot-
„ vaders Goed, en dat uw Neef 'er voor had inge-
„ ſtaen dat gij u daaraan zoudt onderwerpen als
„ uit eigene beweeginge, hen alle vermurſd zou-
„ den hebben.

„ Des Hren. Brands berigt van uwe naauwe
„ gemeenſchap met den vriend des ondeugenden
„ mans, zeide zij, had, op dien tijd, zeer onge-
„ lukkige uitwerkzels; want voor hetzelve had zij
„ eenigen grond gewonnen: Dog naderhand had
„ zij geen moed, nog ook genegenheid trouwens,
„ om haare lippen ten uwen voordeele te openen.
„ Uwe aanhoudende gemeenzaamheid met dien
„ Hr. Belford was geheel onbegrijpelijk, en alzo
„ onverſchoonelijk.

„ Het-

„ Hetgeen de gewenſchte Verzoeninge te
„ moeijelijker maakte, zeide zij, was, voor eerſt,
„ dat gij zelve erkende onteerd te zijn (en het
„ was maar al te wel bekend, dat het uwe eigene
„ ſchuld was, dat gij ooit in de magt geraakt waart
„ van zo groot een booswigt); bij gevolge, dat
„ hunne en uwe ſchande niet grooter kon worden
„ dan ze was: Nogthans, dat gij weigerdet den
„ deugniet in regten te vervolgen. Wijders, dat
„ de vergiffenis en zegen, waarop gij hoopt, waar-
„ ſchijnelijk gevolgd moeſt worden van uw Huwe-
„ lijk met den man dien zij haaten, en die hen al
„ zo zeer haat: Zeer mishaagelijke omſtandighe-
„ den, zeide zij, moet ik bekennen, om eene
„ Verzoeninge op te grondveſten.

„ Wat haar zelve belangde, zij moeſt zeggen,
„ Dat indien 'er eenige hoope waare, dat de Hr.
„ Lovelace een beter man zou worden, de Brief
„ van hem aan u, welken haar Neef Morden hun
„ had voorgeleezen, en de verdiende lof (zo als
„ zij hoopte dat het was) welken hij aan uw cha-
„ racter gaf, ſchoon tot zijne eigene veroordeelin-
„ ge (daarop zijne familie en middelen niets te
„ zeggen viel) en de ernſtige begeerte van alle zij-
„ ne nabeſtaenden om met u vermaagſchapt te wor-
„ den, dringredenen waaren die bij haar van ge-
„ wigt zouden zijn, indien zij zodanig zijn kon-
„ den bij uwen Vader en Oomen. „

Op mijn inbrengen van uwe ongeſteldheid,
„ Zij kon niet nalaaten zigzelve te vleijen, antwoord-
„ de zij, dat dezelve uit mismoedigheid, en neer-
„ ſlagtigheid van geeſt op deezen tijd voortkwam.
„ Een jong ſchepzel, zeide zij, zo heel bedagt-
„ zaam

„ zaam als gij van natuure waart, en zo laag ge-
„ vallen, moeſt daarmede genoeg bezet zijn. Ston-
„ den zij u te verliezen, 't welk God verhoede!
„ dan zoude het tooneel inderdaad droevig veran-
„ deren; want dan zouden diegeenen, welke na
„ het meeſt verſtoord waaren, de grootſte droef-
„ heid hebben; alle uwe fraaije hoedanigheden
„ zouden dan in hun geheugen opkoomen, en
„ uw ongelukkige miſſlag geheel vergeten wor-
„ den.

„ Zij wenſchte wel, dat gij uzelve geheel en
„ al onder de beſcherminge van uwen Neef wildet
„ ſtellen, en met den Hr. Belford niets meer te
„ maaken hebben. „

En ik zou het uwer ernſtigſte bedenkinge wel aanbeveelen, mijne lieve Juffer Klaartje, of gij nu, daar uw Neef (die uw Voogd is over uws Grootvaders Goed) gekoomen is, niet alle gedagten behoort ter zijde te ſtellen van des Hren. Lovelaces gemeenzaamen vriend tot uwen Executeur te kiezen; wel inzonderheid, daar zo die heer zig bemoeide met de belangen uwer familie, ingevalle die droevige uitkoomſt gebeurde (waaraan mijn hart ijſt van te denken) daaruit die gevolgen zouden ontſtaen kunnen, welke gij in andere gevallen zo begeerig zijt om tegen te gaen en voor te koomen. En onderſtel eens, mijne waarde jonge Lady, dat gij nog een Brief ſchreeft aan ieder van uwe Oomen, om hen te laaten weeten, hoe ſlegt geſteld gij zijt? ——— En om hen om raad te vraagen, met aanbiedinge om u naar denzelven te gedraagen, ten aanzien van de beſtellinge van uw

Goed

Goed en Middelen? —— Dit, dunkt mij, zou ik wenſchen dat gij deedt.

Ik merke, dat zij u een groot gedeelte zullen toezenden van hetgeen uit dat Goed ontvangen is: zedert het uw eigen is geweeſt; benevens uw gereed geld, hetwelk gij hebt agter gelaaten: En dat wel door uwen Neef Morden, uit vreeze dat gij ſchulden mogt gemaakt hebben, die u aan onruſt en ongemak zouden bloot ſtellen.

Zij ſchijnen te verwagten, dat uw wenſch zal zijn, om in ſtilte te gaen woonen op het huis van uwen Grootvader, indien uw Neef u niet beweegen kan, om een jaar of twee met hem buiten 's lands te gaen.

Vrijdag-Ogtend.

Lijsje is nu zo even bij mij geweeſt. Zij vertelt mij, dat uw Neef Morden zo zeer misnoegd is op hen alle, dat hij geweigerd heeft om een dag langer ten huize van uwen Oom Antonij te logeeren; en zig zelf met een ongemaklijk logement behelpt, tot dat hij van een ander naar zijn zin voorzien is. Dit neemen zij zig zeer ter harten; en zij hebben berouw van hunne heftige behandelinge jegens hem: En wel te meer, dewijl hij beſlooten heeft, zegt hij, om u tot zijne eenige Executrice, en Erfgenaam te ſtellen van alle zijne goederen.

Welk een edel Capitaal, mijne waardſte jonge Lady, ſtaet u nog te wagten! Ik ben ten vollen overtuigd, indien het Gode belieft uw leeven en

u;

uwe gezondheid te bewaaren, dat iedereen wel ras met u verzoend zal worden, en dat gij nog veele gelukkige dagen zien zult.

De wenſch van uwe Moeder was, dat ik mij nog niet tot u vervoegen zoude, dewijl zij hoopt, dat ik mij zelve wel haaſt dat genoegen zal kunnen geeven met goedvinden van iedereen, en zelf op hunne begeerte. De verzoeninge van uwen Neef Morden met hen, waarnaar zij zeer begeerig zijn, hoope ik niet zonder grond, dat de hunne met u zal influiten.

Dog indien dat gebeuren mogt, hetwelk ik zo zeer vreeze, en ik niet bij u waare, ik zoude het mij zelve nooit vergeeven kunnen. Mag ik u derhalven verzoeken, mijne waardſte jonge Lady, om mij te gebieden bij u te koomen, indien gij 'er eenig gevaar in vindt, en mij een geruſt gemoed toewenſcht; en ik zal mij door geen bedenkinge laaten te rug houden.

Ik hoore, dat Juffer Howe van haare Moeder verlof gekreegen heeft om u te gaen bezoeken; en voorheeft om in de volgende week ten dien einde naar de ſtad te reizen; en (zo als men gelooft) kleederen te koopen tot haaren aanſtaenden Trouwdag.

Des Hren. Hickmans Stief-moeder is onlangs overleeden. Haar Weduw-goed van 600 *l.* 's jaars is hem aanbeſtorven; en zij heeft daarenboven, als eene erkentenis van zijn goed gedrag jegens haar, hem alles gemaakt wat zij bezat, 't welk zeer aanzienlijk was, uitgezonderd een weinig legaaten aan haare eigene bloedverwanten.

Deeze goede mannen zijn eenpaariglijk goed:

Anders konden ze trouwens niet goed *zijn*; en het wedervaart hen nooit te erger om dat zij zodanig zijn. Alle de wereld koomt hierin overeen, dat hij een uitmuntend Man zal zijn voor die fraaije jonge Lady: En het is mij leed, dat zij alle niet zo wel overeenkoomen, dat zij eene uitmuntende Vrouw voor hem zal zijn. Dog ik hoope, dat eene vrouw van haare beginzelen zijn aanzoek niet zou willen begunſtigen, indien zij, het zij ze hem tegenwoordig beminne of niet, dagt dat zij hem *niet* beminnen konde; of indien zij eenig ander man boven hem ſtelde.

Mr. Pocock neemt aan om u deezen te behandigen; maar vreeſt dat het eerſt Saterdag-avond zal zijn, zo niet Zondag-morgen.

De Almagtige behoede en zegene u! —— Ik verlange om u te zien ——— Mijne waardſte jonge Lady, ik verlange om u te zien; en om u nog eens weder aan mijn genegen hart te drukken. Ik durve zeggen, dat 'er gelukkige dagen aanſtaende zijn. Wees maar blijmoedig. Geef de hoope plaatze.

Het zij in Deeze wereld, of in de Andere, gij *moet* gelukkig worden. Wenſch, evenwel, om in leeven te blijven, al waare het alleen om dat gij zo wel geſchikt van geeſt zijt om iedereen gelukkig te maaken, die de eere heeft van u te kennen. Wat heeft deeze ras voorbijgegaene verduiſteringe te beduiden? Gij zijt der volmaaktheid zo nagekoomen, volgens alles wat ik gehoord hebbe, als eenig ſchepzel in deeze wereld kan koomen: Want hierin beſtaet uwe glorij ——— Gij blinkt uit en zijt geheiligd, gelijk ik zeggen mag, door uw lijden!

——— Hoe verlange ik om uwe geheele droevige, ſchoon leerzaame Hiſtorie, te hooren van uwe eigene lippen!

Om den wil van Juffer Howe, die in haare nieuwe verbintenis, u zo zeer zal noodig hebben; om den wil van uwen Neef Morden, om den wil van uwe Moeder, indien ik niet verder moet gaen in uwe familie; en egter kan ik wel zeggen, om den wil van hen allen; en om mijnentwil, mijne lieffte Juffer Klaartje; laat u opbeuren van uwe hervatte en gewoone kloekmoedigheid. Gij hebt nog veele dingen te doen, zonder dat ik den perſoon kenne die dezelve zal doen, indien gij ons verlaat.

Voeg dan uwe gebeden bij de mijne, dat God u wil ſpaaren voor eene wereld, die U en Uw Voorbeeld van nooden heeft; en ſchoon uwe dagen ſchijnen geteld te zijn, wie weet, of gij dezelve, met den vroomen Koning Hiskias, niet verlengd moogt krijgen? Hetwelk God gunne, indien het zijn gezegende wil zij, aan de gebeden van

Uwe JUDITH NORTON.

XCI. BRIEF.

De Hr. BELFORD, *aan* ROBERT LOVELACE, *Schildkn.*

Maandag, den 4 van Sept.

De Lady wilde den Brief, dien zij van Juffr. Norton gekreegen had, niet leezen, voor dat zij het H. Avondmaal ontvangen had, uit vreeze dat dezelve iets behelzen mogt hetwelk die gelukkige kalmte zou kunnen ſtooren, welke zij daartoe gepoogd had te verkrijgen. En wanneer die plegtige dienſt verrigt was, was zij zo bedaard, zeide zij, dat zij dagt alle tijdinge, hoe aandoenlijk ook met bezadigdheid te kunnen ontvangen.

Niettemin was zij, in het leezen van denzelven, verſcheidenemaalen genoodzaakt om uit te ſcheiden wegens zwakheid en duiſterheid in haar gezigt, waarover zij klaagde; indien ik mag zeggen dat zij *klaagde;* want zo ligt en zagt waaren haare klagten, dat zij naauwlijks zo genoemd konden worden.

Zij was zeer aangedaen over verſcheidene gedeelten van deezen Brief. Zij weende verſcheidene maalen, en zugtede dikwijls. Juffr. Lovick berigtede mij, dat deeze de zagtzinnige uitroepingen waaren, waarin zij uitberſtede onder het leezen:

——— *Haar ongunſtige, haar wreede Broeder!*

der! —— *Hoe* onzuſterlijk! —— *Arme waarde vrouw!* van Juffr. Norton ſchijnende te ſpreeken. *Haar goedertieren* Neef! —— *O deeze opvliegende geeſten!* —— En daarop meer dan eens zigzelve beſchuldigende —— *Welk een diepgaende overtreedinge is de mijne geweeſt!* —— *Wat al kwaads hebbe ik te wege gebragt!* ——

Wanneer ik tot haare tegenwoordigheid wierd toegelaaten, Ik hebbe, zeide zij, een langen en niet zeer geneuglijken Brief ontvangen van mijne waarde Juffr. Norton. Gij zult dien wel haaſt in handen krijgen. Men raadt mij om u niet aan te ſtellen tot de bedieninge, welke gij zo vriendlijk hebt aangenomen: Dog gij moet u niet gevoelig toonen over eenige van deeze dingen. Mijne keuze zal een miſſelijk voorkoomen bij hen hebben: Dog het is nu te laat om die te veranderen, zo ik al wilde.

Ik zou gaarn een Antwoord op denzelven willen ſchrijven, vervolgde zij: Dog ik hebbe geen onderſcheiden gezigt, mijn Hr. Belford, nog kragt en beſtier in mijne vingeren. —— Deeze mistigheid, evenwel, zal miſſchien wel haaſt weder overgaen. —— Daarop zig keerende tot Juffr. Lovick, Ik denke niet dat het nog ſterven met mij is —— dat ik *metterdaad* reeds ſterve, Juffr. Lovick —— Want ik hebbe geen lighaamlijke pijn —— Geen verdoovingen, geen tekens van een onmiddelijken dood, dunkt mij —— En mijne ademhaalinge, die voor eenigen tijd zo kort plegt te zijn, is nu taamelijk ruim —— Mijn hoofd is helder, mijn verſtand onbelemmerd —— Mij dunkt ik kan nog niet ſterven —— Ik zal

eerſt doodsbenaaudheden krijgen, vermoede ik —— Het leeven zal zo gezegend gemaklijk niet ophouden, vreeze ik —— Nogthans hoe bermhartig is de Almagtige, welke zijn arm ſchepzel zulk eene lieflijke helderheid van geeſt verleent! ——— Dit is iets waarom ik gebeden hebbe! ——— Welk eene aanmoedigiuge, Juffr. Lovick, als men zo na aan zijne ontbindinge is, te mogen hoopen dat onze gebeden verhoord zijn!

Juffr. Smith, zo wel als Juffr. Lovick, was ook bij haar. De traanen vloeiden haar beiden over; nog had ik, alzo weinig als zij, het vermogen om een woord daarop ten antwootd te zeggen: Nogthans ſprak zij dit alles, zo wel als het volgende, met eene verbaazende bedaardheid van gemoed en weezen.

Maar, mijn Hr. Belford, zeide zij, een nog leevendiger gelaat en toon aanneemende, laate ik een weinig tot u praaten, terwijl ik dus nog in ſtaat ben om te zeggen hetgeen ik te zeggen hebbe.

Juffr. Lovick, verlaat ons niet [want de vrouwen ſtonden op om heen te gaen] ——— Eijlieve ga zitten; en gij ook, Juffr. Smith. ——— Vrouw Shelbourne, neem deezen ſleutel, en open die bovenſte laade. Ik zal daarbij koomen.

Zo deed zij, met knikkende knieën. Daar, mijn Hr. Belford, is mijn Teſtament. Het is ondertekend van drie perſoonen van Mr. Smith's kennis als getuigen.

Ik durve hoopen, dat mijn Neef Morden u zijnen bijſtand zal verleenen, indien gij het van hem verzoekt. Mijn Neef Morden blijft zijne genegenheid jegens mij behouden: Dog alzo ik *hem* niet

niet gezien hebbe, laate ik alle moeite ten *uwen* laſte, mijn Hr. Belford. Mogelijk is dit Geſchrift wel gebreklijk in den *vorm;* en zo *is* het ongetwijffeld: Dog te minder, dewijl ik mijns Grootvaders Teſtament genoegzaam geheel in mijn geheugen hebbe, en hetzelve *menigmaal genoeg* hebbe hooren bepraaten. Ik zal hetzelve alleen leggen in deezen hoek; hetzelve ſteekende aan het verſte einde van de laade.

Zij nam toen een pakje Brieven op, beſlooten in een omſlag, met drie zegels van zwart lak verzegeld: Dit, zeide zij, verzegelde ik giſteren-avond. Het omſlag, mijn Heer, zal u te kennen geeven wat gij te doen hebt met hetgeen daarin beſlooten is. Dit is het opſchrift [het digt aan haare oogen houdende, en dezelve uitwrijvende]; *Dit door den Hr. Belford open te breeken, zo dra ik zekerlijk dood ben.* ——— Hier, mijn Heer, legge ik het [hetzelve plaatzende bij het Teſtament]. —— Deeze gevouwen papieren zijn Brieven en Copijen van Brieven, in orde leggende volgens hunne dagtekeninge. Juffer Howe zal met dezelve doen zo als gij en zij zult goedvinden. Indien ik nog eenige meer ontvange, of 'er meer koomen wanneer ik die niet ontvangen kan, zo kunnen zij in deeze laade gelegd worden [de Spiegel-laade uithaalende en weder inſchuivende] om gegeven te worden aan den Hr. Belford, zij mogen ook koomen van wie ze willen. Gij zult wel zo goed zijn om *Dat* in agt te neemen, Juffr. Lovick, en vrouw Shelbourne.

Hier, mijn Heer, vervolgde zij, legge ik de ſleutels van mijn gewaad [dezelve in de laaden leg-

gende bij haare papieren]. Alles legt in orde, en de Inventaris daarbij, en een lijſt van hetgeen ik verkogt hebbe: Zo dat niemand Juffr. Smith daaromtrent eenige vraagen behoeft te doen.

Het zal aanſtonds niet van nooden zijn om de koffers te openen of door te zien, welke mijne kleederen in zig bevatten. Juffr. Norton zal dezelve wel openen, of iemand beveelen dat voor haar te doen, in uwe tegenwoordigheid, Juffr. Lovick; want zo hebbe ik het bevolen in mijn Teſtament. Zij mogen nu wel toegezegeld worden: Ik zal nooit meer van nooden hebben om dezelve te openen.

Zij deed mij toen, ſchoon ik mijne redenen daartegen inbragt, dezelve met mijn zegel verzegelen.

Daarna ſloot zij de laade toe, waarin haare papieren lagen; eerſt het boek van haare *Zielezugten*, zo als zij het noemde, daaruit neemende; alzo zij zeide, Dat zij daarvan miſſchien gebruik zou kunnen maaken; en toen verzogt ze mij den ſleutel te neemen van die laade; want zij zou denzelven ook niet meer van nooden hebben.

Dit alles op eene zo bedaarde en blijmoedige wijze, dat wij daarover even zeer verwonderd als aangedaen waaren.

Gij kunt mijne getuige zijn, Juffr. Smith, en gij ook, Juffr. Lovick, vervolgde zij, indien iemand vraagt naar mijn leeven en wandel, zedert gij mij gekend hebt, dat ik mij zeer ordentlijk gedragen hebbe; altijd vroeg ben t' huis gekoomen; en nooit een nagt buiten uw huis geweeſt ben, dan

toen

toen ik in de gevangenis was; en toen, weet gij, konde ik het niet helpen.

O Lovelace, dat gij haar gehoord, of haar gezien hadt, buiten haar weeten, ter deezer gelegenheid! —— Niet een van ons konde een woord ſpreeken.

Ik zal de wereld verlaaten, vervolgde zij, in eene volkoomen liefderijke gemoedsgeſteldheid. En zig keerende tot de vrouwen, Weeſt zo bedroefd niet over mij, mijne goede vriendinnen. Dit alles is maar eene noodige voorbereidinge; en ik zal zeer gelukkig zijn.

Daarop weder haare oogen wrijvende, die ze zeide dat miſtig waaren, en ſcherper op ieder in het rond ziende, bijzonderlijk op mij —— God zegene u alle! zeide zij; hoe vriendlijk zijt gij alle met mij bewoogen! —— Wie kan zeggen, dat ik vriendloos ben? —— Wie kan zeggen, dat ik verlaaten ben, en onder vreemden? Mijn goede Hr. Belford, toon niet eene zo *edelmoedige* ontferminge! —— Inderdaad [haaren neusdoek aan haare bekoorelijke oogen houdende] gij zult mij minder gelukkig maaken, dan ik verzekerd ben, dat gij mij wenſcht te zijn.

Terwijl wij in dit ernſtig onderhoud waaren gewikkeld, kwam 'er een knegt met een Brief van haaren Neef Morden: —— Dan, zeide zij, is *bijzelve* niet gekoomen!

Zij brak dien open; maar ieder regel, zeide zij, ſcheen haar als twee toe: Zo dat zij niet in ſtaat zijnde om dien zelve te leezen, verzogt dat ik haar denzelven wilde voorleezen. Ik deed zo; en wenſchte dat die trooſtelijker voor haar mogt

geweeſt zijn: Dog zij verleende daaraan alle geduldige aandagt; de traanen evenwel dikwijls langs haare kaaken nederbiggelende. Uit de dagtekeninge bleek, dat die giſteren was geſchreeven; en dit is daarvan de zaakelijke inhoud.

Hij berigt haar, „ Dat hij bewerkt had, dat „ 'er 's voorgaenden Donderdags eene algemeene „ zamenkoomſt gehouden wierd van haare voornaamſte nabeſtaenden ten huize van haaren Vader; ſchoon niet zonder moeijelijkheid, alzo „ haar trotſe Broeder zig daar tegen ſtelde, en „ toen zij blj malkanderen waaren, alle zijne poogingen, om hen met haar te verzoenen, vrugtloos deed afloopen. Hij beſchuldigt hem, als „ den wreveligſten jongman, welken hij ooit kende: Eenige zwaare ziekte, zegt hij, eenig groot „ ongeluk, wordt 'er vereiſcht om hem tot de kennis van zigzelven te brengen, en van hetgeen „ hij aan anderen is verſchuldigd; en hij wenſcht, „ dat hij *haar* Broeder, en *zijn* Neef niet waare. „ En hij ſpaart ook haaren Vader en Oomen niet, „ dat zij zig zo blindling door hem laaten leiden. „

Hij berigt haar, „ Dat hij in hoog misnoegen „ van hen allen ſcheidde, en nooit meer den drempel van eenige van hen dagt te betreeden: Dat „ hij dat zelve verklaard had aan haare twee Oomen, welke Saterdag bij hem gekoomen waaren, „ om te zien of zij de zaak met hem konden bijleggen; en die hem vonden zig gereed maaken „ tot zijne reize naar London om zig bij haar te „ vervoegen; en dat hij, niettegenſtaende hunne

„ drin-

„ dringende verzoeken, had vaſtgeſteld om zo te
„ doen, en niet met hen te gaen naar Harlowe-
„ Plaatze, of naar een van hun beider huſzen;
„ en dat hij hen diesvolgens met zulk een ant-
„ woord had weggezonden.

„ Maar haar edele Brief, zo als hij dien noemt,
„ van den 21 Aug. (a) hem omtrent een uur na
„ hun vertrek gebragt zijnde, dagt hij dat zij mo-
„ gelijk al zo veel van dezelve zouden kunnen
„ aangedaen worden als hij; en daaruit het verhe-
„ ven gevoelen van haare deugd krijgen, 't welk
„ dezelve zo wel verdiende; hij wendde derhal-
„ ven het hoofd van zijn paard te rug naar het huis
„ van haaren Oom Antonij, in plaatze van voort
„ te rijden naar London.

„ Dat hij daar diesvolgens gekoomen zijnde,
„ en haare twee Oomen te zamen vindende, hun
„ den aandoenlijken Brief voorlas; hetwelk geen
„ een van drieën drooge oogen liet: Dat den af-
„ weezigen, zo als het gemeenlijk gaet in zulke
„ gevallen, al den laſt wordende toegeſchooven,
„ zij haaren Broeder en Zuſter beſchuldigden; en
„ hem verzogten om zijne reize naar de ſtad uit
„ te ſtellen, tot dat hij den Zegen kon medebren-
„ gen, om welken zij voorheen te vergeefs had
„ aangehouden; en (zo zij hoopten) de gelukkige
„ tijdinge van eene algemeene Verzoeninge.

„ Dat hij niet twijffelende of zijn bezoek zou
„ haar dies te welkoomer zijn, indien die goede
„ einden bereikt konden worden, dies te geree-
„ der zig naar hunne begeerten ſchikte. Maar
„ dat hij niet genegen zijnde om zig bloot te ſtel-
„ len

(a) Zie Br. LXXIX.

„ len aan de mogelijkheid van nieuwe ſmaadheden
„ van haaren Broeder te ontvangen, haaren Oomen
„ eene Copij van haaren Brief gegeven had, om
„ daarover de familie bij een te vergaderen; en
„ verzogt om zo dra als mogelijk was, den uit-
„ ſlag van hunne beraadſlaagingen te weeten.

„ Hij berigt haar, dat hij haar de rekeningen
„ zal medebrengen betreffende de inkoomſten van
„ haars Grootvaders Capitaal, en dezelve met haar
„ vereffenen; de agterſtalligen daarvan aan haar
„ verſchuldigd reeds metterdaad in handen heb-
„ bende.

„ Hij prijſt haar ten hoogſten over de edele
„ wijze waarop zij zig gevoelig toont wegens uwe
„ behandelinge van haar. Het is onmogelijk, be-
„ kent hij, dat gij of haar verdienen kunt, of ver-
„ giffenis waardig zijn. Maar voor zo verre gij
„ haarer deugd regt doet, en aanbiedt om haar
„ alle vergoedinge te doen, welke nu in uwe magt
„ is; en dewijl zij zo heel ernſtig op hem begeert
„ om die behandelinge niet betaald te zetten;
„ en verklaart, dat gij de bewerker haarer rampen
„ niet hadt kunnen zijn, waare het niet gekoomen
„ door eenen wonderbaaren zamenloop van on-
„ gelukkige oorzaaken; en alzo het hem niet moei-
„ jelijk is te weeten, aan welke *oorzaak eigenlijk*
„ die wonderbaare zamenloop te wijten zij; zo
„ verzoekt hij haar om niet beſchroomd te zijn voor
„ eenige wraakzugtige maatregels, welke hij zou
„ mogen neemen. „

Niettemin (zo als men wel verwagten mogt)
„ vaart hij tegen u uit; alzo hij vindt, dat zij u
„ geen voordeel op haar gaf. Dog hij onthoudt

„ zig

„ zig van verder in dit onderwerp te treeden, zegt
„ hij, tot dat hij de eere zal hebben van haar te zien;
„ en te meer, dewijl zij zulk een vaſt beſluit tegen
„ u ſchijnt genomen te hebben. Evenwel kan hij
„ niet nalaaten te zeggen, dat hij u agt voor een
„ welleevend man, en een man van verſtand; en
„ dat gij de eere hebt van voor een edelmoedig
„ man geagt te worden in alle gevallen welke de
„ Sexe niet betreffen. In *zodanige*, bekent hij,
„ hebt gij wel onverſchoonelijke vrijheden geno-
„ men. En het is hem leed dat hij zeggen moet,
„ dat 'er zeer weinige jonge heeren van midde-
„ len zijn, of zij gunnen zig dezelve vrijheden.
„ Beide Sexen, merkt hij aan, zijn 'er al te zeer
„ op geſteld om elkanderen in hunne magt te heb-
„ ben: Nogthans kende hij naauwlijks ooit een
„ man of vrouw, die naar magt zeer gretig zijn-
„ de, daarvan een regt gebruik maakte.

„ Indien zij zo volſtrektlijk vaſt beſlooten heb-
„ be om u niet te trouwen, gelijk zij zig verklaart,
„ zegt hij, te hoopen dat hij haar zal overreeden
„ om (zo ras als haare gezondheid het zal toelaa-
„ ten) eene kleine Reize met hem buiten 's lands
„ te doen, als hetgeen waarſchijnelijk dezelve wel
„ zal herſtellen; nademaal het reizen zekerlijk het
„ beſte geneesmiddel is voor alle die ongeſteldhe-
„ den, welke haaren oorſprong neemen uit droef-
„ heid en wederwaardigheden. Eene afweezig-
„ heid van twee of drie jaaren zal, bij haare re
„ rugkoomſt, haar bij iedereen, en iedereen bij
„ haar, weder in gunſt brengen.

„ Hij drukt zijn ongeduldig verlangen uit om
„ haar te zien. Hij zal de reize aanneemen, zegt

„ hij,

„ hij, op het oogenblik dat hij den uitſlag te wee-
„ ten koomt van het beſluit haarer familie; hetwelk
„ hij niet twijffeld of zal gunſtig zijn. Nog zal
„ hij daar ook lang naar wagten. „

Toen ik den Brief had uitgelezen voor de kwijnende Lady, Zo hebbe ik eens gehoord, mijne vrienden, zeide zij, van een zieken, die metterdaad ſtierf, terwijl vijf of zes voornaame geneesheeren in overleg waaren, en niet overeenkwamen wat naam men aan de ziekte geeven moeſt. De zieke was een Keizer: De Keizer Joſephus, meene ik.

Ik vraagde, Of ik aan haaren Neef zou ſchrijven, alzo hij niet wiſt in hoe ſlegten ſtaat zij was, om zig te verhaaſten.

In geenen deele, zeide zij; nademaal indien hij niet alreeds op weg was, zij zig verzekerd hield, dat zij, tegen den tijd dat hij mijnen Brief kon krijgen, en hier koomen, zo verre heen zou zijn, dat zijne tegenwoordigheid *haar* maar zou ontſtellen en beroeren, en *hem* druk veroorzaaken.

Ik hoope evenwel, dat zij nog niet zo zeer nabij haar einde is. En zonder iets meer aan haar te zeggen, toen ik wegging, ſchreef ik aan den Colonel Morden, dat indien hij zijne beminde Nigt nog leevendig verwagt te zien, hij geen tijd verzuimen moet van op reize te gaen. Ik zond hem deezen Brief met zijn eigen knegt.

Dr. H. zond deezen ogtend *zijnen* Brief af aan haaren Vader, door eene bijzondere hand.

Juffr. Walton, de Galanterij-verkoopſter, heeft ook nu even aan Juffr. Smith bekend gemaakt dat haa-

haaren man, nog geen half-uur geleeden, door een bijzonderlijk gezonden boode een Brief gebragt was van domine Brand, waarin de copij was ingeſlooten van eenen dien hij geſchreeven had aan den Hr. Joannes Harlowe, om zijnen voorbaarigen te herroepen.

En daar alle deeze, en de Copij van den Brief der Lady aan den Col. Morden, genoegzaam op eenen tijd in hunne handen zullen koomen, zo moet de duivel de familie regeeren, indien zij niet met eene wroeginge bevangen worden, die de dubbel-vaſtgeboomde deuren hunner harten zal doen openberſten.

Willem neemt aan om deezen nog tot u te koomen (al hoe laat het zijn zal) voor dat gij ter ruſt gaet. Hij bidt dat ik het uur en minuut voor hem melde, waarop ik hem dien geeven zal. Het is juiſt een half uur over Tien.

Ik houde ſtaende, dat ik (nu door oeffeninge) de ſnelſte ſchrijver in characters ben in Engeland, naaſt uzelven. Dog al deed zig ieder uur nieuwe ſtoffe op om over te ſchrijven, en ik anders niets te doen had, kan ik niet zo ſneedig ſchrijven als gij verwagt. En houd in gedagten, dat uwe knegten geen Brieven of Boodſchappen kunnen brengen, voor dat die geſchreeven of gezonden zijn.

JAN BELFORD.

XCII. BRIEF.

Dr. H. *aan* JACOB HARLOWE *den Ouden, Schildkn.*

London, den 4. *Sept.*

MIJN HEER,

Indien ik over de harten van andere ouderen mag oordeelen naar mijn eigen, kan ik niet twijffelen of het zal wel van u genomen worden dat ik u onderrigte, dat gij nog gelegenheid hebt om uzelven en uwe familie groot verdriet in toekoomende te beſpaaren, door den een of ander van dezelve herwaards af te vaardigen, met uwen laatſten Zegen, en dien van uwe Lady, aan de voortreffelijkſte van haare Sexe.

Ik hebbe eenige reden om te gelooven, mijn Heer dat zij aan u is afgebeeld in een zeer verſchillend ligt van hetgeen waaragtig is. En dit is het dat mij beweegt om u te kennen te geven, dat ik, op de beſte gronden, haar volſtrekt onberispelijk agte in al haar gedrag, hetwelk onder mijne oogen gehouden is, of tot mijne ooren gekoomen; en dat haare ongelukken zelf haar tot luiſter gedijd hebben, en tot eere van alle die tot haar betrekkinge hebben, door het gebruik 't welk zij van dezelve gemaakt heeft; en door de lijdzaamheid

heid en gelaatenheid, met welke zij zig opbeurt onder een pijnelijk, zukkelend, en moed-beneemend verval; en door de grootheid van gemoed, met welke zij haare aannaderende ontbindinge te gemoet ziet. En dit alles uit de regte beweegredenen; uit beweegredenen, op welke een ſtervende Heilige zig beroemen mogt.

Zij weet niet dat ik aan u ſchrijve. Ik moet trouwens erkennen, dat ik eenige dagen geleeden hebbe aangebooden zulks te doen, en dat zeer kragtig dringende: Nog weigerde zij het mij uit hardnekkigheid —— Dat ſchijnt zij niet te weeten wat het is ——— Maar verzogt mij om het ſlegts voor twee dagen uit te ſtellen, in hoope dat haar onlangs-overgekoomen Neef, welke, zo zij hoorde, voor haar ſprak, in ſtaat zou zijn om wel te ſlaagen ten haaren voordeele.

Ik hoope dat ik niet voor een bemoeijziek man zal geagt worden bij deeze gelegenheid: Dog zo dit zo zij, ik kan het niet helpen; ik worde tot ſchrijven aangedreeven, door eene zoort van *ouderlijken* en onweerſtaenbaaren drang.

Maar, mijn Heer, wat gij ook moogt goedvinden te doen, of toelaaten dat geſchiede, dat moet ſpoedig gedaen worden; want zij kan niet, denke ik waarlijk, eene week langer leeven. En hoe lang zij van dien korten tijd genot mag hebben van haar verwonderenswaardig verſtand, om troost te ſcheppen uit de gunſt, welke gij moogt goedvinden aan haar te bewijzen, kan men niet zeggen. Ik ben, MIJN HEER,

Uw onderdaanigſte Dienaar,

R. H.

XCIII. BRIEF.

De Hr. BELFORD, *aan* WILLEM MORDEN, *Schildkn.*

London, den 4 van Septemb.

MIJN HEER,

Het dringend geval, en de voor handen zijnde gelegenheid door uwen knegt, zal eene genoegzaame verontſchuldiginge zijn, dat een onbekende u dus koomt moeijen; die egter niet onkundig is van uwe verdienſte.

Ik hebbe verſtaen, dat gij uwe goede dienſten aanwendt bij de Ouders van Juffer Clariſſa Harlowe, en haare andere nabeſtaenden, om hen te verzoenen met de verdienſtelijkſte Dogter en Nigt, op welke ooit familie zig beroemen konde.

Al hoe edelmoedig uw oogmerk hierin zij, wij hebben *hier* maar al te veel reden om te denken, dat alle uwe vlijt en bekommeringe ten deezen aanzien onnoodig zijn zal: Want het is het gevoelen van iedereen, die de eere heeft van tot haare tegenwoordigheid te worden toegelaaten, dat zij niet boven de drie dagen kan leeven: Zo dat indien gij haar leevendig wenſcht te zien, gij geen tijd verzuimen moet om herwaards te koomen.

Zij weet niet dat ik ſchrijve. Ik zou het al eer

eer gedaen hebben, indien ik den minſten twijffel gehad had, dat zij voor deezen tijd al niet eenige tijdinge van u zou ontvangen hebben van de gelukkige uitwerkzels uwer genegene bemiddelinge ten haaren voordeele. Ik ben, MIJN HEER,

Uw onderdaanigſte Dienaar,

J. BELFORD.

XCIV. BRIEF.

De Hr. LOVELACE, *aan* JAN BELFORD, *Schildkn.*

[*Ten Antwoord op Brief* XCI.]

Uxbridge, Dingsdag-Morgen tusſchen 4 en 5 uuren.

En kan het weezen, dat dit verwonderenswaardig ſchepzel zo ras deeze vervloekte wereld zal verlaaten? Want vervloekt zal ik dezelve agten, en nog meer vervloekt mijzelven, als zij weg is. O Jan! gij die zo bezadigd kunt zitten, en gelijk Addiſon's Engel den Storm *draaijen*, en u daarin zelf *verheugen*, welke mijn geluk met wortel en tak uitroeit, beſchuldig mij niet over mijn ongeduld, hoe onredelijk ook! Indien gij wiſt, dat ik alreeds de pijnigingen der verdoemden gevoele, in de wroeginge welke mijn hart wringt,

als ik op mijne voorgaende bedrijven jegens haar te rug zie, dan zoudt gij zulk een duivel niet zijn als gij u gedraagt, met eene verſcheurende conſcientie aan te hitzen, welke, buiten uwe ongenadige verzwaaringen, ten eenenmaale onverdraagelijk is.

Ik weete niet wat ik ſchrijve, nog wat ik zou willen ſchrijven. Daar het gezelſchap, hetwelk mij plegt te vermaaken, al zo ongeneuglijk voor mij is, als mijne overdenkingen pijnelijk zijn, en ik mijzelven nog helpen nog vervrolijken kan, moet dan niet ieder knegt, die omtrent mij is, deelen in eene zo opregte beroerte?

Zal ik u eene flaauwe ſchets geeven van de ijzelijke ongeruſtheid, met welke mijn gemoed worſtelt? En flaauw moet dezelve inderdaad zijn; want niets dan woedende dolheid kan dezelve te boven gaen; en *dat* maar alleen in de bevattinge van anderen, nademaal, wat den lijder zelven aangaet, het zeker is, dat eene daadlijke uitzinnigheid (uitgenomen derzelver bedaarde tuſſchenpoozen) een oneindig gelukkiger ſtaat moet zijn dan de ſtaat van vertwijffelinge en benaaudheid, die dezelve menigmaal voortbrengt.

Terwijl het mij verbooden is bij het lief ſchepzel te koomen, en ik egter verlange om haar te zien, zou ik wel de geheele wereld willen geeven om nogeens weder tot haare beminde tegenwoordigheid te worden toegelaaten. Ik rijde drie of vier maalen op een dag naar London, nu 'er *voor* dan *tegen* beſluitende wel twintigmaalen in twee of drie mijlen; en eindelijk rijde ik te rug; en in het gezigt van Uxbridge, zelf een walg hebbende van den

den genegen vriend en het gaſtvrij huis, keere ik het hoofd van mijn paard weder naar de ſtad, en beſluite om mijne zinlijkheid in te volgen, zij mag het neemen zo zij wil; dog bij mijne inkoomſt in dezelve, na oneindig veel overlegs, verandere ik nog weer van gedagten, haar vreezende te ſtooren en te ergeren, op dat ik, daardoor, een zo dierbaar leeven niet bekorten moge.

Giſteren, in het bijzonder, om u een denkbeeld te geeven van de kragt van dat ongeduld, hetwelk ik niet kan mijden van te laaten uitberſten tegen mijne knegten, had ik Willem niet zo dra afgevaardigd, of ik ſteeg te paard om hem op zijne te rug koomſt te ontmoeten.

Om hem tijd te geeven, reed ik onderwege zo wat lanterfantende om, nu *deeze* Laan op naar den eenen weg, dan *die* neer naar den anderen, juiſt zo als mijn paard liep; den geheelen tijd mijn weezen zelf vervloekende; en ſchoon ik nog zo kort geleeden op de geheele wereld *van boven neder* zag, wenſchende van ſtaat te verwiſſelen met den armſten bedelaar, welke aan mij om bermhartigheid riep terwijl ik hem voorbij reed ——— en hem geld toegooijende, op hoope van door zijne gebeden den zegen te verwerven, naar welken mijn hart reikhalſt.

Na dat ik een uur of twee (welke mij wel drie of vier verdrietige toeſcheenen) had omgedormd, vreezende dat ik den vent had laaten voorbij ſlippen, ging ik aan ieder tolhek vraagen, of 'er niet een knegt in zodanig een livereij van London te rug koomende, op eene volle galop was doorgereeden; want de hond had wel mogen vreezen, zo ik hem op eene traa-

ge draf ontmoet had! En op dat ik hem niet zou misloopen aan het een einde van Kenſington, indien hij den weg van Acton of Hamerſmith mogt inſlaen; of aan het ander, indien hij mogt koomen door het Park, of anders; hoe veel twintigmaalen reed ik wel niet heen en weer van het Paleis naar de Gore, de oogen van alle die op weg waaren, het zij te voet of te paard, tot mij trekkende; die ongetwijffeld zig verwonderden, dat zij een welgekleed en wel te paard zittend man, zomtijds pas gaende, zomtijds ſteigerende (alzo het beeſt meer vuur had dan zijn meeſter) zagen heen en weer rijden in zo kort eene tuſſchenwijdte!

Deezen gantſchen tijd nogthans, ſchoon ik verlangde den karel in het oog te krijgen, vreesde ik hem te ontmoeten, bedugt dat hij met eenige doodlijke boodſchap mogt belaſt zijn.

Wanneer ik van verre iemand op eene galop naar mij toe zag koomen, maakte mijne gelijkenis-vormende verbeeldinge 'er ſtraks hem van; en dan ſliet mijn hart in mijne keel op, als of het mij wilde ſmooren. Maar wanneer de digter aannaderinge van den perſoon mij uit den droom hielp, hoe vloekte ik dan op het ſammelen van den ſchobbejak, en u bij beurten! En hoe gereed ſtond ik wel om mijn piſtool te trekken tegen den onbekenden, om dat hij de onbeſchaamdheid had van op eene galop te rijden; hetwelk niemand dan mijn boode, naar mij dagt, regt of reden had om te doen! Want alle bezigheid der wereld zoude ik mij wel haaſt verbeelden dat behoorde ſtil te ſtaen, bij eene gelegenheid zo naar en van zo veel belang voor mij.

mij. Ja, deeze voorleedene week, zou ik wel ieder man of vrouw den hals hebben kunnen breeken, welken ik zag lachen, terwijl ik in zulk eene verſlagenheid van geeſt ben.

Ik ben nu overtuigd dat de ongelukkige, welke eenig droevig ſchouwſpel ontvlieden, ondertuſſchen met tienmaal meer angſt onder hunne onzekerheid en ſchroom te worſtelen hebben, dan zij lijden konden, zo zij daarbij tegenwoordig waaren, en het ergſte zagen en wiſten: Zo bekwaam is de waan of verbeeldinge, de naaſte telg der ziele, om de zaak zelve te overſchrijden, het zij het onderwerp vrolijk of droevig zij.

En hiervandaan koomt het, naar mijn begrip, dat alle *vermaaken* grooter zijn in de *verwagtinge*, of in de *herdenkinge*, dan in de *genietinge* zelve; terwijl alle *pijnen*, welke beide deelen dier ongelijke vereeniginge hevig drukken, waarop de wiſſelvallige ſtaat der brooſche ſterflijkheid gegrond is, de ſcherpſte kragt hebben ten tijde van het lijden: Want hoe ligt vallen de zwaarſte ongelukken der *herdenkinge*, als men dezelve is te boven gekoomen! ——— Dog het *ligtſt*, bekenne ik, diegeene welke het Lighaam meer betreffen dan de Ziel. Dit, egter, is een ſtuk van wijsbegeerte, hetwelk ik nu juiſt geen tijd nog herſens hebbe om behoorelijk te overweegen: Neem het dan zo als het valt uit de pen van een krankzinnigen.

Wee een van beide de ongelukkigen, die mij de heillooze boodſchap brengen zal, dat zij 'er niet meer is? Want het is maar al te waarſchijnelijk, dat een zo haatelijke Nagt-Uil nooit weder zal gillen of ſchreeuwen; ten zij de ſchok, welke

waarſchijnelijk mijn geheel geſtel bij zulk eene droevige gelegenheid zal ontſtellen (door mijne hand te doen *beeven*) mij het wit van zijn kop, hart, of ingewanden zal doen miſſen, zo niet dezelve wenden tegen mijne eigene.

Dog zij zal, zij kan, zekerlijk, nog niet ſterven! Zulk eene weergadelooze voortreffelijkheid,

Wier ziel een waereld zelf in zich beſluit,
En ſchijnt voor alles regt gevormd ——,

kon ons niet verleend worden, om zo ſchielijk ons weder te worden ontnomen!

Maar kàn het wel niet weezen, dat het een opgeſtemd werk is tuſſchen u, Belford, en het lief ſchepzel (die mij niet wil laaten bij zig koomen, om mijzelven te overtuigen) om mijne ziel tot de diepſte wroeginge te bewerken; en dat, als zij overtuigd is van de opregtheid mijner boetvaardigheid, en als mijne ziel tot zulk was gemaakt is, dat dezelve bekwaam zij om in zulk een vorm gekneed te worden als het haar belieft; zij mij dan zal opbeuren met de blijde tijdinge van haare herſtelde gezondheid en aanneeminge van mij?

Dog laate ik denken, dat het zo zijn zal. Laate ik mijne voorige hoope voeden, hoe onwaarſchijnelijk ook —— Dat *zal* ik; en mij daarin ook *verheugen*. En laate ik u betuigen, hoe verrukkelijk mijne geneugte zijn zoude, als zulk eene liſt als deeze zig kwam te ontwinden!

Laat het, *waarde* Belford, laat het dog zo zijn! —— En, O mijne allerlieffte, en altoos lie-

lieve Clariſſa, houd mij niet langer in deeze wreede twijffelmoedigheid; in welke ik duizendmaal meer lijde, dan ik u ooit hebbe doen lijden. En vrees niet, dat ik verſtoord zal worden, of aarzelen, bij eene zo wenſchelijke opklaaringe: Want eeuwig zal ik u aanbidden, en zonder u te beſchuldigen over de angſten waarmede gij mij gepijnigd hebt, belijden dat gij zo verre boven mij uitſteekt in edele en hupſche vonden, als gij in deugd en eere mij te boven gaet!

Maar, nog eens ——— Indien het ergſt gebeuren mogt ——— zeg niet wat dat ergſt is ——— en ik gae voort uit dit gehaat Eiland ——— Voor altoos voort ——— En ik mag eeuwig ——— Dog ik ben reeds al krankzinnig ——— en zal derhalven ten beſluite zeggen dat ik ben

Meer de uwe dan mijn eigen,

(*Hoewel daarin ook niet veel eere ſteekt*)

R. L.

XCV. BRIEF.

De Hr. BELFORD, *aan* ROBERT LOVELACE, *Schildkn.*

Dingsdag, den 5 van Sept.
te 9 Uuren 's morgens, ten huize van Smith.

Wanneer ik den uwen van heden ogtend las, kon ik niet nalaaten mij over u te ontfermen, wegens het berigt, hetwelk gij geeft, van de vreezelijke benaaudheid en twijffelmoedigheid, met welke gij hebt te worſtelen. Ik wenſchte wel van harten, dat alles zulk een einde mogt neemen, als gij zo gaarn zoudt hoopen: Dog dat zal niet lukken; en uwe twijffelinge, indien deeze het ergſt is van uwe pijniginge, gelijk gij zegt, zal wel haaſt over zijn; maar helaas! niet op eene wijze, naar welke gij wenſcht.

Ik ben nu zo even bij de Lady geweeſt. Zij is ten uiterſten ſlegt geſteld: Nogthans poogt zij een Antwoord te ſchrijven op den Brief van haare Norton, waaraan zij giſteren begon in haare eigene kamer, en een goed deel al geſchreeven heeft; maar met eene hand niet naar haare eigene fraaije gelijkende, zo als Juffr. Lovick mij berigt, maar veel grooter, en met kromme regels.

Ik hebbe de aanbiedinge aangenomen van eene kamer naaſt die van de weduwe Lovick, tot dat ik

ik zie hoe de zaaken loopen; dog buiten weeten van de Lady; en ik zal t' elken nagt, voor eenige weinige uuren naar huis gaen. Ik zou niet gaarn een gezeg willen verliezen, hetwelk ik van zo leerzaame lippen zou kunnen winnen, nog de gelegenheid van eenig bevel van haar te ontvangen, al moeſt ik 'er een Capitaal voor geeven.

In dit mijn nieuw vertrek ſchrijve ik nu, en zal ik bij aanhoudinge ſchrijven, naar dat de gelegenheid zig voordoet, op dat ik dies te omſtandiger zijn mag: Dog ik maake ſtaat op het te rugzenden van mijne Brieven, of copijen van dezelve, zo dra ik ze eiſche, op dat ik alles bij malkaer mag hebben, hetwelk deeze aandoenlijke Gebeurtenis betreft; welke ik leezen en herleezen zal met een zwaarmoedig vermaak tot aan het einde van mijn leeven.

Ik ben van gedagten om u den Brief van Brand, aan den Hr. Joannes Harlowe, te zenden, waarin hij zijne ſnoode verdenkingen herroept. Het is een weergaloos ſtukje van pedanterij; en zal misſchien uw diep verdriet een weinig kunnen verdrijven: Ten minſten eenigen tijd hierna mogelijk, zo niet nu.

Welke elendige ſchepzels zijn 'er in de wereld! Welke wonderbaarlijk zamengemengde characters! —— Zo vol bezeffinge en zo zot tevens! Welk een *zigzelven ongelijk*, welk een *dwaas* ſchepzel is de menſch!

Drie

Drie Uuren.

De Lady heeft zo even haaren Brief ten einde gebragt, en heeft Juffr. Lovick, Juffr. Smith, en mij onderhouden met een edel geſprek over de ijdelheid en kortheid des leevens, welk ik met het herhaalen aan zijne waardij te kort zou doen: En ik ben inderdaad zo bedroefd over haar, dat al hoe krank zij is, mijn verſtand niet half zo helder zij dan het haare.

Een weinig dingen, welke den ſterkſten indruk op mij maakten, zo wel wegens de gedagten zelve, als door haare manier van dezelve uit te drukken, leggen in mijn geheugen. Zij bragt dezelve dus op het tapijt:

Ik bedenke, zeide zij, welk een allengs naderenden en gelukkigen Dood God Almagtig (Gezegend zij zijn naam!) mij verleent! Wie zou gedagt hebben, dat ik zo veel geleeden hebbende als ik hebbe moeten lijden, en zo verlaaten als ik geweeſt ben, met zulk eene tedere opvoedinge als ik gehad hebbe, zo langzaam zoude ſterven! —— Maar zie eens, hoe het al bij kleine trappen hiertoe gekoomen is. Eerſt wierd ik verſteken van het vermogen van te *wandelen*: Toen nam ik eene koets —— Eene koets wierd eene al te hefrige beweeginge voor mij: Waarna ik een *draagſtoel* nam. ——— Door de gevangen-zettinge naderde mij de DOOD met eene wijde SCHREEDE —— Ik zou *anders langer geleeden* hebben! —— Vervolgens was ik niet meer in ſtaat om ter *Kerk* te gaen;

gaen; toen niet om den *trap op* of *af* te koomen: Nu kan ik naauwlijks mij beweegen uit de eene *kamer* in de *andere;* en een *kleiner kamertje* zal mij wel haaſt beſluiten. —— Mijne *oogen* beginnen mij te begeeven, zo dat ik zomtijds niet onderſcheidelijk kan zien te leezen; en nu kan ik bezwaarelijk *ſchrijven*, of eene pen houden. —— Hierop zal volgen, vermoede ik, dat ik niemand meer kenne, nog in ſtaat ben om iemand van u te danken: En derhalven danke ik u nu nogmaal, Juffr. Lovick, en u, Juffr. Smith, en u, Hr. Belford, terwijl ik u *kan* dank zeggen, voor alle uwe vriendlijkheid jegens mij. En dus doet God al bij kleine trappen, met het gevoel van den allengskens naderenden dood, waarmede hij mij zegent, alle menſchlijke geneugten *in ons verſterven*, gelijk ik zeggen mag, om zijne arme ſchepzels geheel aan Hemzelven te onderwerpen.

Gij kunt ligt giſſen, hoe aangedaen wij alle waaren over dit voorſtel van haare ſteeds toeneemende zwakheid. Wij hoorden het zelve met vogtige oogen; want daar ik het voorbeeld der vrouwen voor mij had, en haare beweegelijke welſpreekendheid aanhoorde, konde ik mij daarvan niet meer weerhouden dan zij. Dog wij hielden ons niettemin ſtil; en zij ging voort, zig tot mij wendende.

O mijn Hr. Belford! Dit is een zober ras voorbijgaend leeven in zijne allerbeſte genietingen. Wij vliegen herwaards en derwaards, bekleed met alle onze ijdelheden, als bonte kapelletjes, geduurende een vrolijk, dog zeer kort ſaiſoen, tot dat wij eindelijk gaen leggen in eenen ruſtenden

ſtaat,

ſtaat, en in ſlegte wormen veranderen! En wie weet in welke gedaante, of tot welken ſtaat, wij weder zullen opgewekt worden?

Ik wenſchte wel dat gij mij, een jong ſcheppzel, maar even den ouderdom van Negentien jaaren bereikt hebbende, al hoe bloeijende en fris ik was voor weinige maanden, nu van de koude hand des doods beneepen, eenigen invloed op u wilder gunnen, in *deeze mijne laatſte uuren*, om u te beweegen tot een geregeld leeven, en ter boetvaardigheid van al het voorgaende kwaad, waaraan gij u moogt ſchuldig gemaakt hebben. Want geloof mij, mijn Heer, dat nu, in dit laatſt bedrijf, zeer weinige dingen de proef zullen kunnen houden, of als loflijk, zo al *vergeevelijk*, doorgaen voor onze eigene Vierſchaar, veelmin nog voor eene veel gedugter, in al wat wij gedaen, en waarin wij onze geneugte geſteld hebben, geduurende een leeven zelf ook niet zeer beſtraffelijk, zo als *wij* het mogen agten! ——— Behooren wij derhalven op onzen *hoogen dag*, eer de uure der donkerheid nadert, ons niet te bevlijtigen om zo te leeven, dat wij daaruit bedenkingen ſcheppen kunnen, welke de doodsbenaaudheid der laatſte oogenblikken, als die koomen, verzagten mogen, en een ſtraal der Godlijke Genade ter verſcheidende Ziele binnen laaten, om haaren doorgang te verligten tot eene ſchroomelijke eeuwigheid?

Zij zou bijna bezweeken hebben; en alzo zij verkoos om wat te gaen leggen, ging ik van haar af; Ik behoeve niet te zeggen, met een zwaarmoedig hart: En toen ik in mijn nieuw-betrokken vertrek gekoomen was, wierd mijn hart nog meer aan-

aangedaen door het gezigt van den ernſtigen Brief, welken de hoogwaardige Lady zo even voleindigd had. Dezelve wierd mij medegedeeld van Juffr. Lovick; die denzelven had voor mij uit te ſchrijven; dog dezelve zou *mij niet behandigd* worden, dan na haar verſcheiden. Evenwel, overtrad ik haare begeerte zo verre, dat ik de weduw overreedde, om mij daarvan eene copij te laaten neemen; gelijk ik terſtond deed in characters.

Ik zende dezelve hier ingeſlooten. Indien gij die kunt leezen, zonder dat de ontroeringe van uw hart de traanen u ten oogen uitperſe, kan uwe wroeginge bezwaarelijk zo diep gaen, als gij mij hebt doen overhellen om te denken.

XCVI. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Juffr.* NORTON.

Ten Antwoord op Brief XC (a).

Mijne waardſte Juffr. NORTON,

Ik vreeze, dat ik niet in ſtaat zal zijn om alles te ſchrijven, wat ik van zins ben om aan u te zeggen

(a) Begonnen op Maandag den 4 Sept. en bij ſtukken voleindigd op Dingsdag; dog niet verzonden voor den volgenden Donderdag.

gen over het onderwerp van uwen laatſten. Ik zal egter zien wat ik doen kan.

Wat mijne vrienden aangaet, en het droevig ontbijt, ik kan niet nalaaten over *hen* bedrukt te zijn. Wat heeft, helaas! mijne Moeder in 't bijzonder al niet geleeden door mijne roekeloosheid! ——— Nogthans zo veel in te willigen aan een Zoon! —— zo weinig aan eene Dogter! —— Dog alles zal nu wel haaſt over zijn, wat mij aangaet. Ik hoopé dat zij alle hunne verſtoordheden in mijn graf begraaven zullen.

Wat uw raad belangt ten aanzien van den Hr. Belford, zal ik alleen zeggen, dat de ongelukkige verwerpinge die mij is overgekoomen, en de kortheid van mijn tijd, nu mijne verontſchuldiginge zijn moet ——— Ik wenſchte wel dat ik aan mijne Moeder en mijne Oomen kon geſchreeven hebben, zo als gij mij raadt. En egter koomen de gunſten *zo* traaglijk van hen! ——

De vergunninge van een verzoek blijft nu nog maar overig, welke ik van hen zou wenſchen. Van welke egter, als ze wordt ingewilligd, ik geen weet meer hebben zal. Het is, dat het hun behaagen zal om toe te laaten, dat mijne overblijfzels gebragt worden bij die van mijne voorouders —— Geplaatſt aan de voeten van mijnen waarden Grootvader, zo als ik in mijn Teſtament gemeld hebbe. Dit, evenwel, zo als het hun zal believen. Want, als men 't wel bedenkt, dit ſnoode ligbaam behoort mijne zorgen niet zo veel tot zig te trekken. Het is eene zwakheid ——— Dog laat het eene *natuurelijke* zwakheid genoemd worden, en zo zal men dezelve wel in mij verſchoonen;

nen; inzonderheid als men bewuſt zal zijn, dat eene eerbiedige dankbaarheid daarvan de grondſlag is. Gij weet wel, mijne waarde vrouw, hoe mijn Grootvader mij beminde. En gij weet hoe veel eere ik hem toedroeg, en dat wel van mijne kindsheid af tot op de uure van zijn dood. Hoe menigmaal hebbe ik zedert gewenſcht, dat hij *mij* niet zo ſterk bemind had!

Ik wenſche nu niet, bij het ſchrijven van deezen, om zelf mijnen Neef Morden te zien. O mijne gezegende vrouw! Mijne waarde moederlijke vriendin! Ik ſtae eene beter Reize aan te neemen, dan of naar Vrankrijk of Italie! —— Of zelf dan om mijne wooninge te neemen op mijn eertijds bemind Zuivel-huis! Alle deeze uitzigten en vermaaken, die mij zo aangenaam plegten te zijn in mijne gezondheid, hoe armhartig koomen mij die nu voor! ——

Inderdaad, inderdaad, mijne waarde Mama Norton, ik zal gelukkig zijn! Ik *weete* dat ik zo zijn zal! —— Ik hebbe reeds eene bekoorelijke voorſmaak van gelukzaligheid! —— Betuig alle mijne waarde vrienden tot hunnen troost, dat ik zo zijn zal! —— Wie zou niet de ſtraffen willen draagen, die ik gedragen hebbe, om zig te mogen verblijden in deeze vooruitzigten en verzekeringen! —— Verzekeringen, welke ik mogelijk niet gehad zoude hebben, waare ik mijner eigene wenſchen deelagtig geworden!

Nog ben ik ook zelf begeerig om *u* te zien, mijne waarde Juffr. Norton. Niettemin moet ik, om mijne eigene dankbaarheid regt te doen, verklaaren, dat 'er een tijd *geweeſt* is, dat kondt gij vrij-

heid gehad hebben om te koomen, zonder het misnoegen van diegeenen op u te laaden, welker agtinge het voor u noodig is te behouden en aan te kweeken, uwe tegenwoordigheid en vertroostingen een balsem zouden geweest zijn in de wonden mijner ziele. Dog zo gij nu kwamt, zelf met bewilliginge, en met tijdinge van verzoeninge, zo zou het uwe droefheid maar verzwaaren; en het gezigt van eene, welke ik zo dier beminne, zo gelukkiglijk belast met eene goede boodschap, zou mij mogelijk maar te rug haalen tot die wenschen, welke ik groote moeite gehad hebbe om te boven te koomen. En laate ik u tot uwe vertroostinge melden, dat ik niets onverrigt gelaaten hebbe, hetwelk behoorde verrigt te worden, het zij opzigtlijk op den *geest* of op het *lighaam;* neen, zelf niet de geringste voorbereidinge: Zo dat 'er niets voor *u* overgelaaten is om voor mij te verrigten. Ieder eene is haar werk aangeweezen ten aanzien van de laatste pligten. —— En mijn lessenaar waarop ik nu schrijve —— O mijne waardste Juffr. Norton, Alles is bezorgd! —— Alles is gereed! En alles zal zo ordentlijk zijn, als het behoort te weezen!

En ik bidde u, laat mijne Juffer Howe weeten, dat tegen den tijd dat gij deezen zult ontvangen, en zij uwe bekendmaakinge van deszelfs inhoud, het, naar alle waarschijnelijkheid, voor *haar* te laat zal zijn om mij de onwaardeerbaare gunst te bewijzen, voor hoedanig ik dezelve voormaals geagt zou hebben, van mij te zien. *God wil geen mededingers hebben in de harten dergeenen, die hij heiligt.* Door verscheidene middelen doet hij al-

alle andere aandoeningen verſterven, of liever alle verſlonden worden in de Liefde te Hemwaards.

Ik zal *u* niettemin liefhebben, mijne Mama Norton, en mijne Juffer Howe, welker Liefde jegens mij *de Liefde der vrouwen is te boven gegaen*, tot op mijn laatſte uur! ——— Dog egter ben ik nu de leevendige aandoeninge van die vermaaken te boven gekoomen, waarin ik mij voormaals meeſt verheugde: En ik zegge nog eens, dat ik de voorwerpen mij zo dierbaar niet wenſche te zien, welke mij wederom tot de aarde zouden kunnen te rug trekken, en mededingers worden van mijne *Opperſte Liefde.*

* *

Tweemaal ben ik genoodzaakt geweeſt om uit te ſcheiden. Ik *wenſchte*, dat mijn laatſte ſchrijven mogt zijn aan u, of aan Juffer Howe, indien het niet mogt zijn aan mijn allerliefſte Ma——

Mama, wilde ik ſchrijven —— Staet het woord wel duidelijk? ——— Mijne oogen zijn zo miſtig! ——— Indien ik tot u mijne reden rigtende, met halve woorden afbreeke, zo vul gij dezelve aan —— De minzaamſte koomen *u* toe. —— Gewiſlijk moet gij de minzaamſte neemen, om de ledige plaatzen aan te vullen, zo 'er ledige plaatzen zijn ———

* *

Al weder moeſt ik afbreeken! —— Dog de nieuwe dag ſchijnt voor mij te rijzen met geneezinge in zijne vleugelen. Ik hebbe, dunkt mij, eene nieuwe voorraad van kragten gekreegen: Aan moed, God zij gedankt, heeft het mij in eenigen tijd niet ontbroken.

Mijne waardſte Juffer Howe koope haare bruiloftskleederen ——— En dat alle tijdlijke zegeningen de bekoorelijke voorbereidinge mogen vergezellen! ——— Zegeningen *zullen* daarop volgen, daaraan twijffele ik geenzins, niettegenſtaende de kleine wolkjes, welke de Hr. Hickman nu en dan ondergaen moet, welke voor hem ſlegts een gulden dag in toekoomende voorſpellen: Want haar hart is goed, en haare herſens zijn niet kwaalijk geſteld ——— Dog eene groote verdienſte is koel, en die koelheid heeft niet altoos haaren grondſlag in hoogmoed: Dog, indien het hoogmoed zou mogen *ſchijnen*, ligt het dun bedekzel 'er af, en in haar is het een edel mistrouwen van zigzelve, en eene Liefde die alleen verzekeringe noodig heeft.

Geef den Hr. Hickman te kennen, dat ik dit ſchrijve, en, zo ik geloove, het ſchrijve met mijne laatſte pen; en vermaan hem eerſt een weinig te *verdraagen*, en in te *ſchikken*; en alles in toekoomende zal eene bekroonende dankbaarheid, en beloonende Liefde zijn: Want Juffer Howe heeft veel verſtand, een ſchoon oordeel, en verhevene

e-

edelmoedigheid; en kan zulk eene wel ondankbaar of onverschillig zijn onder die verpligtingen, met welke zijne vlijtige en believende gedienstigheid (wanneer hij zo gelukkig zal zijn om haar de zijne te noemen) haar aan hem verbinden zal?

Wat mij belangt, geen Bruid was ooit zo bereid als ik ben. Mijne bruiloftskleederen zijn al gekogt —— En hoewel niet schoon nog weidsch voor het gezigt, schoon niet versierd met juweelen, nog bezet met goud en zilver (want geen oogen van aanschouweren zijn 'er, voor welke ik zou wenschen te praalen); nogthans zullen zij het welvoegelijkst, het *gelukkigst* stel zijn, welk ooit eene maagd in haaren bruid-staat heeft gedragen ——— want zij zijn zodanig, dat ze eene beveiliginge medebrengen tegen alle die angsten, smerten, en beroerten, welke zomtijds volgen op beginzels die het meest geluk beloofden.

En nu, mijne waarde Juffr. Norton, wensche ik om geen andere.

Verhaast, O goede God, indien het uw gezegende wil zij, het gelukkig oogenblik, waarop ik in dit zuiver-rust-verleenend gewaad zal worden uitgedost! En ondersteun, vertroost, zegen, en behoed met de alles-overschaduwende vleugels uwer bermhartigheid, mijne waarde Ouders, mijne Oomen, mijn Broeder, mijne Zuster, mijn Neef Morden, mijne altoos-dierbaare en altoos-vriendlijke Juffer Howe, mijne goede Juffr. Norton, en alle waardige persoonen die *denzelven* lief zijn! is de vuurige bede, vroeg en laat, bij den aanvang van ieder uur, zo dikwijls de klok het mij bekend

kend maakt (Uuren zijn nu dagen, ja jaaren) van

Uwe nu niet droevige of bedrukte, maar gelukkige

CLARISSA HARLOWE.

XCVII. BRIEF.

De Hr. LOVELACE, *aan* JAN BELFORD, *Schilder.*

Woensd. Ogt. den 6 Sept. omtrent half Vieren.

Ik ben de Woeſtling *niet*, voor welken ik bij u en mijne ergſte vijanden gehouden worde. Mijne Ziel is *te veel* doorgriefd van den inhoud des Briefs, welken gij in uwen laatſten hebt ingeſlooten, om daarop een woord meer te zeggen, dan dat mijn hart van ontferminge bijna heeft moeten berſten! —— Ik wil dat onderwerp vlieden —— Dog welk ander kan ik verkiezen, hetwelk niet alzo ſmertelijk zal zijn, en mij tot dat zelve leiden?

Ik zou wel krakeel kunnen zoeken met alle de wereld; met u zo wel als de reſt; al hoe grooten dienſt gij onderſtellen moogt mij te doen, met aan mij van uur tot uur te ſchrijven. Hoe durft gij (ſchoon

(ſchoon buiten haar weeten) beſtaen om een vertrek te neemen onder het zelve dak met haar? ——— Ik kan niet dulden te denken, dat men u ter aller uure ziet heen en weer gaen naar en uit haare kamers, terwijl *Ik*, die zo veel reden hebbe om haar de mijne te noemen, en voormaals bij haar boven alle de wereld geſteld wierd, genoodzaakt ben om mij van haar af te houden, en naauwlijks binnen de *ſtad* durve koomen, waarin ze is!

Indien 'er iets is in den Brief van Brand, hetwelk mij kan vervrolijken, zend hem mij dan haaſtlijk. Maar niets zal mij nu ooit meer vervrolijken, mij ooit meer blijdſchap of vermaak verleenen! Ik kan nog eeten, nog drinken, nog ſlaapen. Ik ben der geheele wereld moede.

Het zal zekerlijk beter zijn, wanneer *alles over* is ——— wanneer ik het *ergſt* weete, 't welk het noodlot tegen mij doen kan —— Nogthans hoe zal ik dat *ergſt* verdraagen? ——— O Belford, Belford! ſchrijf het niet aan mij; maar, indien het *moet* gebeuren, maak dat iemand anders het ſchrijve; want ik zal de pen, de hand, het hoofd en het hart vervloeken, welke gebezigd zijn om mij de doodlijke tijdinge mede te deelen. Dog wat wil dit dog zeggen, daar ik alreeds de geheele wereld vervloeke buiten haar —— en Mijzelven allermeeſt?

Om kort te gaen, ik ben een allerelendigſt weezen. Het leeven is mij een laſt. Ik zoude hetzelve geen week meer op deezen voet willen draagen, welk dan ook mijn lot mogt zijn; want reeds al is 'er eene hel ontſtoken in mijn eigen gemoed. Maak mij dog nooit meer meldinge, het zij het

van *haar* of van wien het ook gezegd mag worden, van het *gevangenzetten* ——— Ik kan dat niet verdraagen ——— De verdoemenis overvalle ſchielijk het vervloekte vrouwmenſch, welke den dood met die *wijde ſchreede* tot haar kon doen naderen, zo als het lief ſchepzel het noemt! ——— Ik had daar de hand niet in! Maar haare nabeſtaenden, haare onverzoenbaare nabeſtaenden, hebben het eigenlijk gedaen. Alles zou anders nog wel zijn te boven gekoomen. Nooit moet gij mij overreeden van het tegendeel. Het *vuur der jeugd*, en de *geweldigheid der hartstogt*, zou voor mij gepleit hebben ten goede bij eene perſoon van eene Sexe, die gaarn ziet dat men haare gunſt zoekt met eene vuurige, en zelf bijna opvliegende hartstogt; hadde die wreedheid en onvergeevelijkheid het niet gedaen, welke (als men het voorwerp en de boetvaardigheid in aanmerkinge neemt) geen voorbeeld hebben, en de gruwelijkheid verzwaard hebben van mijne misdaaden.

Onbekwaam om te ruſten, ſchoon ik niet voor Twee uuren te bed ging, vaardige ik deezen af voor het aanbreeken van den dageraad ——— Wie weet wat deeze nagt, deeze naare nagt, mag aangebragt hebben!

Ik moet mijn boode agterna. Ik hebbe den karel gezegd, dat ik hem ontmoeten zal, miſſchien te Knightsbridge, miſſchien in Piccadilly; en ik betrouwe mijzelven geen Piſtoolen, niet alleen om zijnentwille, maar ook om mijzelven: Want met Piſtoolen kan men *al te vaardig* kwaad doen.

Ik hoope, dat gij een Brief voor hem gereed hebt. Hij gaet eerſt aan uw logement: Want zeker-

kerlijk zult gij u niet onderwinden, om in een vertrek nabij het haare uwe nagtruſt te neemen. Indien hij u daar niet vindt, vliegt hij naar het huis van Smith, en brengt mij beſcheid of zij nog in weezen is, of niet.

Ik zal onder het rijden naar hem uitzien zo wel door de lugt, als langs den weg te paard; want indien de Vorſt derzelver *mij* zo wel ten dienſt ſtaet, als ik *hem* gediend hebbe, zal hij den hond bij zijne ooren, gelijk een ander Habakkuk, voor mijn zadel brengen, met de tijdinge naar welke mijn hart reikhalſt.

Niets dan de verſcheurende ſmerten, welke de verdoemde ziel gevoelt, als zij koomt in de eeuwige pijnigingen, welke men ons geleerd heeft te vreezen, kan datgeen te boven gaen 't welk ik *nu* gevoele, en bijkans deeze geheele voorleedene week gevoeld hebbe; en ik wenſche dat gij daarvan eens een proefje moogt krijgen, zo gij geen Brief in gereedheid geſchreeven hebt voor

Uwen LOVELACE.

XCVIII. BRIEF.

De Hr. BELFORD, *aan* ROBERT LOVELACE, *Schildkn.*

Dingsdag, den 5 van Sept.
Zes Uuren.

De Lady blijft bij uitſtek zwak en krank. Haar verſtand is, niettemin, bij aanhoudinge helder en kragtig, en haare godzaligheid en lijdzaamheid zijn zonder voorbeeld. Iedereen denkt dat deeze nagt haar laatſte zijn zal. Welk eene ijzelijke zaak is het, dat te zeggen van zulk een uitmuntend ſchepzel! Zij wil evenwel haaren Brief aan haare Norton nog niet afzenden. Te vergeefs poogde zij op denzelven het opſchrift te maaken: Dus verzogt ze mij om dat te doen. Haare vingers willen haare pen niet houden met de vereiſchte vaſtheid. Ik vreeze, dat zij haar laatſt geſchreeven en gelezen heeft!

Agt Uuren.

Zij is iets beter, dan ze geweeſt is. De Doctor is hier geweeſt, en meent dat zij het nog wel een dag of twee zal uithouden. Hij heeft haar, gelijk al voor eenigen tijd geleeden, ſlegts eenige klei-

kleine hartſterkingen geordonneerd, om te neemen als zij aan 't bezwijmen toe is. Zij ſcheen te loor geſteld, als hij haar betuigde, dat zij nog wel twee of drie dagen zou kunnen leeven; en zeide, Dat zij verlangde naar haar affcheid! —— Het leeven wierd zo gemaklijk niet uitgebluſcht, zag zij wel, dan zommige zig verbeelden. —— Te *Sterven van hartzeer*, was, geloofde zij, de *langzaamſte dood* van allen. Dog Gods wil moeſt geſchieden! ——— Haar eenig bidden was nu, dat zij zig daaraan mogt onderwerpen: Want zij twijffelde niet, of zij zou door de Godlijke goedheid een gelukkig ſchepzel worden, zo dra zij zig ontſlaen kon van deeze *lompen der ſterflijkheid*.

Uit haare eigene beweeginge maakte zij meldinge van u; hetwelk zij tot hieraantoe vermijd had te doen. Zij vraagde, met groote bedaardheid, waar gij waart?

Ik zeide haar dat; en uwe beweegredenen waarom gij zo nabij waart; en las haar een weinig regels voor uit den uwen van deezen ogtend, waarin gij gewag maakt van uwen wenſch om haar te zien, van uwe opregte bedroefdheid, en uw beſluit om tot haar niet te naderen zonder haare toeſtemminge.

Ik wilde wel meer gelezen hebben; maar zij zeide, Genoeg, mijn Hr. Belford, het is Genoeg! ——— Arme man! Begint zijne conſcientie hem te vinden! ——— Dan behoeft geen menſch hem eene grooter ſtraffe toe te wenſchen! —— O dat dezelve eene nuttige uitwerkinge op hem hebben mogt.

Ik nam de vrijheid van te zeggen, dat daar zij

in

in zulk eene gemoedsgeſtalte was, dat niets nu magtig ſcheen om haar te ontſtellen, ik wel zou wenſchen dat gij het voordeel mogt genieten van haare vermaaningen, welke ik durfde zeggen, dat, terwijl gij zo ernſtig waart aangedaen, eene grooter kragt op u zouden hebben dan duizend predicatien; en hoe gelukkig gij uzelven zoudt agten, indien gij maar vergiffenis op uwe knieën van haar ontvangen kondt.

Hoe kunt gij om zulk eene zaak dog denken, mijn Hr. Belford? zeide zij, met eenige ontroeringe: Mijne bezadigdheid is daaraan, naaſt aan de Godlijke goedheid, die mijne gebeden om dezelve zegent, te danken, dat ik hem *niet* zie. Laat hem egter weeten, dat ik nu weder herhaale, dat ik het hem vergeeve. —— En God Almagtig, haare vingers zamenleggende, en haare oogen om hoog ſlaende, vergeeve het hem ook; en volmaake zijne bekeeringe, en heilige dezelve voor hem! —— Berigt hem, dat ik dit zegge! En berigt hem, dat indien ik dit niet van gantſcher harten konde zeggen, ik zeer ongeruſt zou zijn, en denken dat mijne hoope op genade voor mijzelve maar een zwakken grondſlag had; en dat ik nog eenige verſtoordheid huisveſtende, met eenige luſt bevangen was naar een leeven, van welks verkortinge hij de oorzaak geweeſt is.

Het godlijk ſchepzel toen haar hoofd ter zijde wendende —— Arme man! zeide zij; ik konde hem voormaals wel bemind hebben. Dit is meer gezegd, dan ik ooit kon zeggen van eenig ander man buiten mijne eigene familie! Wilde hij mij hebben toegelaaten een nederig werktuig te zijn

zijn om hem goed te maaken, ik ben van gedagten dat ik hem zou kunnen gelukkig gemaakt hebben! ——— Dog meld hem hiervan niet, indien hij *weezenlijk* boetvaardig is —— Het zou hem mogelijk te veel aandoen! Daar zweeg zij een poosje.

Verwonderenswaardig ſchepzel! —— Hemelſche vergeeffter! ——— Daarop het woord hervattende ——— Dog geef hem te kennen, bidde ik, dat indien ik weeten konde, dat mijn dood een middel mogt zijn om hem te regt te brengen en te behouden, dat een onuitſpreekelijk genoegen voor mij zijn zoude!

Dog laat mij, hoe het zij, niet ontruſt worden van den ſchroom van hem te zien. Ik kan het gezigt van hem niet *verdraagen.*

Juiſt zo als zij dit geſproken had, liet de predikant, die haar zo dikwijls bezogt had, zig aandienen, en wierd toegelaaten.

Schroomende, dat het zeer moeijelijk voor u zijn zoude dien driftigen geeſt van u te bedwingen, om haar niet te overvallen in de uuren van haar ſterven, en voor de doods-angſten, waarin dusdanig eene overrompelinge haar ſtorten zoude; dagt ik, dat het bezoek van deezen heer eene bekwaame gelegenheid verſchafte om het onderwerp op nieuw te hervatten; en (haar om verlof verzogt hebbende) gaf ik hem kennis van het ſtuk, waaraan wij bezig waaren.

De braave man drong aan, Dat bij deeze ernſtige gelegenheden, gewoonlijk eenige inſchikkelijkheden verwagt wierden van godvrugtige zielen, gelijk de haare, ſchoon nog zo wel geruſt bij zig-

zel-

zelve, om aan de *wereld* te toonen, en om een *voorbeeld* te geeven, dat alle verſtoordheid tegen diegeenen, welke hen het meeſt hadden verongelijkt, was onder den voet getreden: En indien zij aan een hart zo waarlijk boetvaardig, als ik dat van den Hr. Lovelace had afgebeeld, die *perſoonlijke* vergiffenis wilde gunnen, om welke ik had aangehouden, zoude 'er geen gelegenheid zijn om te onderſtellen, dat 'er de minſte verſtoordheid heimelijk bleef ſchuilen; en het zou mogelijk op den heer zeer gelukkige uitwerkzels kunnen hebben.

Geen heimelijke verſtoordheid ſchuilt 'er bij mij, mijn Heer, zeide zij ——— Dit is geen tijd om verſtoord te zijn: En gij zult dies te gereeder zijn om mij te gelooven, daar ik u kan verzekeren (mij aanziende) dat zelf datgeen waarin ik mij het meeſt verheugd hebbe, de regt vriendlijke Liefde, die zo lang heeft ſtand gehouden tuſſchen mijne Juffer Howe en haare Clariſſa, ſchoon ze mij tot op mijne laatſte ademtogt de dierbaarſte zijn zal van al wat in dit leeven dierbaar is, reeds in haare hitte is verminderd; reeds plaatze gemaakt heeft voor verhevener vlammen: En zal de gedagtenis van des Hren. Lovelaces *lighaamlijke* beleedigingen, welke, God zij gedankt, dien *geeſt* geenzins bedorven hebben, welken *haare* vriendſchap zo veel vermaak gaf, in deeze uuren ſterker bij mij zijn, dan de gedagtenis van eene zo zuivere Liefde als waarop des menſchen hart zig ooit beroemen konde? Betuig derhalven aan de *wereld*, zo het u belieft, en (indien gij, mijn Hr. Belford, hetgeen ik voorheen gezegd hebbe, niet ſterk genoeg agt) betuig aan den

den armen man, dat ik het hem niet alleen vergeeve, maar *zo* ernſtig wenſche om het Heil van zijne Ziele, en dat uit aanmerkinge van derzelver onſterflijkheid, dat kon mijne boetvaardigheid voor meer zonden baaten dan voor mijne eigene, mijne laatſte traan geſtort zou worden voor hem, die mij den dood doet!

Onze oogen en handen drukten voor ons beiden uit, hetgeen onze lippen niet konden uiten.

Zegt dan niet, vervolgde zij, nog laat iemand anders zeggen, dat mijne verſtoordheid niet is onder den voet getreden! —— En egter zullen deeze oogen, opgeſlagen naar den Hemel, als getuige van de waarheid van hetgeen ik gezegd hebbe, hem, indien ik het helpen kan, nimmermeer zien! —— Want bedenkt gij niet, mijne Heeren, hoe kort mijn tijd is; aan hoe veel gewigtiger onderwerpen ik denzelven hebbe te beſteeden; en hoe onbekwaam ik zoude zijn (daar ik zo zwak ben) om te kampen, zelf met de betuigde boetvaardigheid van eenen perſoon, die fris en gezond is, en geregeerd wordt van onbezweekene, en altoos geweldige hartstogten? —— En nu hoope ik, dat gij mij niet meer zult dringen over dit onderwerp.

De predikant zeide, her zou jammer zijn, dit ſtuk ooit weder aan te dringen.

Gij ziet, Lovelace, dat ik den pligt van een vriend niet vergat, met mijn beſt te doen om haar te overreeden, dat zij haare laatſte vergiffenis in perſoon aan u verleende. En ik hoope, dewijl haar einde zo nabij is, dat gij haar niet zult ontrus-

ruſten in haare laatſte uuren; nademaal zij zig ten uiterſten over zulk een bezoek ontſtellen zoude; en het haar mogelijk de wereld daarom te eerder zou doen verlaaten.

Dit brengt mij eene uitdrukkinge in gedagten, welke zij gebruikte wegens uwe barbaarſche vervolginge van haar ten huize van Smith, toen zij in haar logement was te rug gekoomen; en dat met eene onvoorbeeldlijke bedaardheid (zo als Juffr. Lovick mij betuigde, aangemerkt de gelegenheid, en de moeijelijkheid die haar daardoor wierd aangedaen, en haare ongeſteldheid op dien tijd): Hij wil mij niet ordentlijk laaten ſterven, zeide de engelagtige Lijderes! —— Hij wil mij niet tot de tegenwoordigheid van mijnen Maaker laaten intreeden met die bezadigdheid, welke 'er vereiſcht wordt als men bij eenen aardſchen vorſt ten hove gaet!

Ik kan, evenwel, niet nalaaten te wenſchen, dat het hemelſch ſchepzel van zigzelve hadde kunnen verkrijgen, om in deeze haare laatſte uuren u te zien; en dat zo wel om *mijnent*wille, als om *uwent*wille: Want ſchoon ik vaſt beſlooten hebbe om mij nooit meer ſchuldig te maaken aan de misdaaden, welke mijn voorgaende leeven, tot op deeze weinige weeken na voorleeden, bezoedeld hebben; en om welke ik tegenwoordig mijzelven in den grond mijns harten haate; egter zoude ik minder ſchroomen om weder daartoe te vervallen; indien gij (bewoogen van den ernſt, met welken zulk een mondgeſprek moeſt gepaard geweeſt zijn) een hervormd man geworden waart:

Want

Want voor geen duivel vreeze ik, dan voor eenen onder uwe gedaante.

* * *

Het is nu Elf uuren 's nagts. De Lady, die een uur geleeden zig ter ruſt begaf, is, zo als Juffr. Lovick mij berigt, in een zoeten ſluimer.

Ik zal hier ſluiten. Ik hoope, dat ik haar morgen dieswegens beter vinden zal. Nogthans, helaas! hoe brooſch is de hoope! Hoe brooſch is het leeven; daar wij gereed zijn om zo veel te bouwen op elke ſchaduw van verligtinge; ſchoon wij in zulk een wanhoopig geval als dit, wanneer wij ons gaen zitten bedenken, wel weeten *moeten*, dat het *maar* eene ſchaduw is!

Ik zal de ijzelijke pedanterij van Brand hierin ſluiten. En dus ben ik eenmaal uw gierig ongeduld voorgekoomen.

XCIX. BRIEF.

De Hr. BRAND, *aan den Hr.* WALTON.

Satterd. Avond, den 2 Septembris.

Waarde Hr. WALTON,

Ik ben u wel verpligt voor den zeer *net geſchreevenen* (en *fraaij opgeſtelden*) Brief, welken

gij mij gezonden hebt, ten einde om *regt* te doen aan het *character* van de *jongſte* Juffer Harlowe: En egter moet ik u zeggen, dat ik reden had, *voor dat dezelve kwam*, om te *denken* (en om te *weeten* trouwens) dat wij *alle ongelijk* hadden: En dus was ik het *grootſte gedeelte* van deeze *week* bezig geweeſt, met een *apologetiſchen Brief* op te ſtellen aan mijnen waardigen *Patroon* den Hr. Johannes Harlowe, ten einde om *alles* in de *regte* plooij te brengen tuſſchen *mij* en *hen*, en (*zo verre als ik konde*) tuſſchen *hen* en de *Juffer*. Dus wierd 'er weinig meer dan de *zamenknoopinge* en het *overſchrijven* toe vereiſcht, wanneer ik den *uwen* ontving; en hij zal *morgen-ogtend* tot den Hr. Harlowe voorſchreeven koomen; en deeze, en de copij van dien, zal *Maandag-ogtend* in uwe handen zijn.

Gij kunt u niet verbeelden hoe leed het mij zij, dat *gij*, en Juffr. Walton, en Juffr. Barker, en *Ik zelve*, de zaaken maar zo ligtvaardig hebben aengenomen (oordeelende, och laasje! naar het uiterlijke en bij giſſinge) daar het op iemands *character* en *reputatie* aankoomt. Horatius zegt te regt,

Et ſemel emiſſum volat irrevocabile verbum.

Dat is, *Woorden eens geſproken kunnen niet weder herroepen worden:* Maar (mijn Hr. Walton) zij kunnen *tegengeſproken* worden door *andere* woorden; en wij kunnen bekennen, dat wij ons aan een *miſſlag* hebben ſchuldig gemaakt; en

ons

ons *leedweezen* uitdrukken, dat wij dien *misslag* begaen hebben; en besluiten om dien *misslag* ons tot eene *waarschuwinge* te laaten strekken in *toekoomende*: En dit is alles wat 'er *kan gedaen worden*; en hetwelk ieder *braaf gemoed wel zal willen doen*, en hetwelk niemand *gereeder* kan zijn *om te doen*, dan *wij vier niets-kwaads-meenende beleedigers* (zo als ik zie uit *uwen Brief*, van *uwen kant*; en zo als gij uit de *ingeslootene copij* zult zien, wat *mij* belangt); welke, indien dezelve zo ontvangen worde als ik *denke dat het behoort* (en als ik *geloove dat het zal* geschieden) mij eene *spoedige* gelegenheid verleenen zal om u te zien, wanneer ik *de Lady koome bezoeken*, aan welke ik (zo als gij in dezelve zien zult) verwagte met den *olijf-tak* te zullen gezonden worden.

De zaak waarin wij alle *dwaalden*, moet men bekennen dat *zeer teder* is; en (als men des Hren. Belfords *character in aanmerkinge neemt*) waaren de *uiterlijke verschijnzels* zeer *nadeelig voor de Lady*: Dog alles waartoe dit dienen kan om te toonen, is, *Dat de wijste luiden in twijffelagtige zaaken een misslag kunnen begaen*; want dus zegt de *Digter*,

Fallitur in dubiis hominum solertia rebus.

Indien gij *gelegenheid* hebt, moogt gij (als *uit uzelven*, en *buiten mijn weeten*) den ingeslootenen wel toonen aan den Hr. Belford, die (zo als gij mij berigt) zeer ijzelijk *boos is* over de zaak; maar hem die woorden niet laaten *zien*, of *hooren*

leezen, welke *hem betreffen*, in den paragraaph *onder aan de tweede pagina*, beginnende [*Dog egter houde ik ſtaende*] tot aan het *Einde* van dien paragraaph; want men heeft 'er niet aan, weet gij wel, om zig *vijanden* te maaken: En ik hebbe *reden om te denken*, dat deeze Hr. *Belford* al zo *fel* en *driftig* een karel is als de Hr. Lovelace. Wat jammer is het, dat de Lady *geen waardiger Beſchermer* kon vinden! Gij kunt die regels wel overplakken met *blaauw of zwart papier*, voor dat hij het te zien krijgt; en indien hij 'er op ſtaet om eene copij van mijnen Brief te neemen (want hij, of iemand anders, die *denzelven ziet*, of *hoort leezen*, zal ongetwijffeld wel gaarn eene copij voor zig behouden willen van eenen Brief zo vol van de *gedagten* der *edelſte ſchrijvers* van de *oudheid*, en *zo wel gepaſt*, gelijk ik de vrijheid durve neemen van te zeggen, op de *zaak die ik behandele*; ik zegge, indien hij 'er op ſtaet om eene copij te hebben) zo laat hem aan u de *ſterkſte verzekeringen* geeven, dat hij dezelve in *geener maniere* zal laaten *drukken*; en ik verzoeke ook hetzelve aan u, dat *gij* dat niet wilt doen: Want indien 'er iets koome van *iemands werken*, wie anders, dan de *Autheur*, behoort daarvan het *voordeel* te hebben? En indien de *Spectators*, de *Snappers*, de *Examinators*, de *Guardiaans*, en andere van onze beſchaafde papieren, zo veel *boha* maaken met een *enkel verſje*, of zo, bij manier van *zinſpreuk*, aan het *voorhoofd* van *elks dags* blad; en indien andere *autheuren* zig verhovaardigen op het *uitvinden* en *vercieren* van de *titel-bladen* van hunne *boeken* met een *vers* of *ſpreuk* uit de *oude ſchrijvers*;

welk

welk eene figuur zou dan *zulk een Brief maaken als de ingeſlooten*, zo vol gepropt met *voortreffelijke leſſen*, en *wel te pas gebragte aanhaalingen* van de *allerbeſte authoriteit?*

Men heeft mij wel verteld, dat een *zeker edel Lord*, die zelve eens was gaen zitten aan het ſchrijven van een *boekje* ten voordeele van een *groot ſtaats-miniſter*, na dat hij *oneindig veel moeite* te *vergeefs* genomen had om eene *Latijnſche zinſpreuk* te vinden, laſt gaf aan een van *zijne* vrienden om aan *iemand*, wie het ook waare, die hem aan *eene welvoegelijke* kon helpen, al waare het maar van twee of drie regels, een *anker roode wijn* aan te bieden. Diesvolgens, wierd *voor* zijn Lordſchap eene *ſpreuk gevonden* uit *Juvenalis*; welke hij *ongelukkiglijk niet wel begrijpende* (alzo hij niet wiſt dat *Juvenalis* een *pöeet* was) op zijn *titel-blad* drukte als een *gezeg* in *proſa*.

Indien dan *een* of *twee* regels zo veel waardig waaren (Een *anker rooden wijn!* Niet *minder!*) van welk eene *onſchatbaare waardij* zou dan *zulk een Brief als de mijne* wel geagt worden? —— En wie weet, of die edele P—r (die nu nog (a) in leeven is) indien hij bij geval *deezen Brief* te zien kwam, die door zulk een *heerlijk ſnoer van juweelen* uitblinkt, den *ſchrijver* niet tot zijn kapellaan maakte om hem altoos *nabij zig* te hebben, of een *middel* waare om hem (op deeze of geene wijze) *bekend* te doen worden? En ik durve de vrijmoedigheid neemen van te zeggen (al hoe *boos* de *wereld* is) dat een man van *regtſchapene* ge-

(a) *d. i.* Ten tijde als deeze Brief geſchreeven wierd.

leerdheid niets behoeft dan flegts *aan den gang gebragt* te worden, om zijn *fortuin* te maaken.

Ik hoope (mijn goede vriend) dat de Lady nog niet *ſterven* zal: Het zal mij groote *droefheid* zijn, zo dat gebeure; en te meer van wegens mijne *ongelukkige verkeerde berigten*: Voor *u* zal het ook zo zijn, om *dezelve reden*: En zo zal het ook zijn voor haare *ouders* en *vrienden*. Zij zijn zeer *rijke* en *zeer braave* luiden van aanzien.

Maar ik moet u *in 't voorbijgaen*, zeggen, dat zij de zaak *zo verre* tegen haar hadden doorgezet, dat ik in mijn hart geloove, dat zij blijde waaren met *zigzelven te kunnen regtvaardigen* door *mijn raport*; en zij zouden *minder genoegen* gehad hebben, zo ik *een gunſtiger* had overgebragt: En nogthans zijn zij in *hunne harten mal* met haar. Maar nu (zo ik hoore) zijn ze alle gezind om weder *vrienden met haar* te worden, en het *haar te vergeeven*; haar *Broeder* zo wel als *de reſt*.

Dog hun *Neef*, Col. Morden, een *zeer fraaij Heer*, heeft zulke *hooge woorden* met hen gehad, en zij met hem, dat zij niet weeten hoe zij zig zullen *buigen*, op dat het niet ſchijne als of zij door ſchrik tot een *Verdrag* gebragt worden. Hierom is het, dat ik te grooter vrijheid genomen hebbe, om op *de Verzoeninge te dringen*; en ik hoope, *zo regt tijdig*, dat zij alle daarin *genoegen* zullen neemen. Want kunnen zij wel *beter gelegenheid* krijgen om hunne *groothartigheid* aan alle kanten ongekwetſt te bewaaren, dan door mijne *Bemiddelinge*? En ik kan u wel zeggen (inter nos, *tuſſchen ons*) dat *zij alle zeer groothartig zijn*.

Door

Door dit *eerelijk middel* (want door *oneerelijke* zou ik geen *Aarts-biſſchop van Kantelberg* willen worden) hoope ik iedereen genoegen te geeven; *vergiffenis* te krijgen, in de *eerſte plaatze*, van de *Lady* (welke ik, alzo zij eene *liefhebſter* is *van geleerdheid* en *geleerde lieden*, veel *gelegenheden* zal hebben om *pleizier te doen* —— Want toen zij uit haars Vaders huis ging, had ik maar even de eere van bij haar *bekend* te zijn geworden, en zij ſcheen *heel veel genoegen* te hebben in mijne *verkeeringe*); en, *vervolgens*, *bedankt* te worden en *geëerbied* bij haare *ouders*, en *haare geheele familie*; gelijk ik ben (God dank) bij mijnen *waarden vriend* den Hr. Johannes Harlowe: Die inderdaad een man is, die *hooge agtinge* betuigt te hebben voor *lieden van ſtudie*; en die (met een *zonderling vermaak*, weete ik) met mij de *Gezeggen* zal doorloopen, welke ik hebbe *aangehaald*, en zig *verwonderen* over mijn *geheugen*, en de *gelukkige bekwaamheid* die ik hebbe, van *mijne eigene gedagten over eenige zaaken* aan te prijzen met de woorden van de *ſchranderſte bollen der oudheid*.

Verſchoon mij, mijne goede vriend, wegens deezen *ſchijn van ijdele grootsheid*. De groote Cicero (dat moogt gij wel gehoord hebben, onderſtelle ik) had daarvan *veel ſterker* ſnof, en ſchreef een *langen Brief*, waarin hij *bad* en *ſmeekte* om *gevleid* te worden: Dog indien ik *minder van mijzelven* zegge, dan andere lieden (die mij kennen) *van mij zeggen*, zo denke ik den *middelweg* te houden tuſſchen *grootsheid*, en *valſche zedigheid*; welker laatſte zigzelve dikwijls *tegenſpreekt*,

ſpreekt, als zij die *complimenten* gaet *afweeren*, welke *iedereen* haar geeft, als aan haar verſchuldigd: Eene geveinsdheid, zo wel als dwaasheid, waaraan ik mij altoos (hoope ik) zal ſchaamen om mij ſchuldig te maaken.

Ik hebbe *nog eene andere reden* (zo als ik wel mag melden aan u, mijn *ouden ſchoolmakker*) die mij doet wenſchen, dat deeze *ſchoone Lady* tot *gezondheid herſteld* moge worden; en dat is, dat ik (door eenige uitſlagen van verre) gehoord hebbe van den Hr. Johannes Harlowe, dat het *zeer waarſchijnelijk* is (van wegens den *Vlek* dien zij ontvangen heeft) dat zij verkiezen zal om een *ſtil* en *boetvaardig* leeven te leiden —— en waarſchijnelijk (als zij in het bezit van haar *Goed* koomt) een *Kapellaan* zal houden ter haarer beſtieringe in haare *godsdienſt-oeffeningen* en *boetvaardigheid* —— Indien zij dat doet, wie kan daartoe dan *beter kans* hebben dan *ik?* —— En alzo ik merke (zo wel uit *uw* berigt, als dat van iedereen) dat zij zuiver is ten aanzien van haar *oogmerk*, en beſlooten heeft om nimmer om den Hr. *Lovelace* meer te denken, Wie weet *wat 'er* (met den tijd) *gebeuren moge?* —— En egter moeſt dat geſchieden na des Hren. *Lovelace's dood* (welke hem mogelijk wel eer zou kunnen overkoomen, dan hij *denkt*, door middel van zijne *verfoeijelijke wanbedrijven*) Want, om de waarheid te zeggen, een man die *nuttig is voor het gemeen*, behoort (al waare het om de *ſchoonſte vrouw* ter wereld) zijn *hals* niet te waagen ter *genade* van een karel, die nergens voor ſtuijt.

Ik verzoeke u, dat gij deeze leuze niet verder

der laat koomen dan tot *uzelven*, uwe *Huisvrouw*, en Juffr. *Barker*. Ik weete dat ik mijn *leeven* zelf mag betrouwen in *uwe handen*, en in de haare. Daar zijn wel (moet ik u zeggen) *onwaarſchijnelijker* dingen gebeurd, en dat wel met *rijke weduwen* (zommige van *aanzien* waarlijk!) welker keuze in haar *eerſte huwelijk* (miſſchien) beſtierd wierd door *beweegredenen van voordeel*, of *enkel lighaamlijke dingen*, om zo te ſpreeken; dog die bij haar *tweede* beide het *lighaamlijke* en het *geeſtelijke* te zamen ondereen op het oog gehad hebben; hetwelk het wenſchelijkſte is (ongetwijffeld) voor *weezens uit beide* zamengeſteld, hoedanige *mannen* en *vrouwen* zijn.

Nog denk (mijn Heer) dat indien 'er zodanig iets gebeuren mogt, dat voor *een van beide* tot *ſchande* zou ſtrekken; nademaal *de Lady*, in *mijn perſoon*, een *Fatzoenlijk Heer* zou trouwen, en een *Geleerd man*: En wat *mijne eigene eere* belangt, gelijk de *Smet* haare *aanzienlijke middelen* zou tot een *evenwigt* brengen met mijne *geringe* (indien de *middelen* en niet de *verdienſte* in aanmerkinge genomen worden) zo is het *leeven* van *deeze Lady* niet *zo bevlekt* (het zij door *langte van tijd*, of *ſnoodheid van bedrijf*) dat het haar op *gelijken voet* ſtelle met de *afgedankte Abigails*, die maar al te, al te dikwijls (God weet het) goed genoeg geagt worden voor een *jongen Kerkelijken*, die zig, miſſchien, verlokken laat door een *zober beroep*; en (zo de *ondeugende prij* nog niet *geheel verſleeten* is) daarin al armer en armer wordt, door den *aanwas van eene familie*, welke hij niet weet of ze *meeſt de zijne*, of die van

zijd *edelen* (ik moeſt zeggen *onedelen*) *patroon is.*

Dog dit alles, *heimelijk*, en *in vertrouwen.*

Ik weete, dat gij op de ſchool maar eene geringe vorderinge gemaakt hebt in de *taalen.* Dus hebbe ik mij weerhouden van *veele opheldering* uit de *oude ſchrijvers*, waarmede ik deezen Brief kon hebben opgevuld (gelijk ik den ingeſlooten gedaen hebbe): En alzo ik *verre van* u ben, kan ik dezelve aan u niet *verklaaren*, gelijk ik *doe aan mijnen Vriend* den Hr. Johannes Harlowe; die (om de waarheid te zeggen) al wat verpligtinge aan *mij* heeft, dat ik hem veele *fraaijheden* hebbe aangeweezen van de *autheuren*, welke *ik aanhaale*, die anders voor *hem* verborgen zouden gelegen hebben, gelijk zij moeten blijven voor elk *leezer* van *gemeen verſtand.* —— Dog dit (ook) *inter nos* ——— Want hij zou het niet wel neemen, dat het *bekend wierd* —— *Kwakkels* (weet gij, oude School-makker, *Kwakkels*, weet gij) *willen gaarn praalen met veders van een Paauw.*

Maar hoe verre loope ik al heen? Ik weete nooit einde te maaken, als ik aan *ſtukken van geleerdheid* koome. En alſchoon het weezen moge dat ik *u* niet vereeren kan met den *naam van een geleerd man*; nogthans zijt gij *een verſtandig man*; en (*als zodanig*) moet gij *vermaak* ſcheppen in *geleerde luiden*, en in *hunne ſchriften.*

In dit vertrouwen (mijn Hr. Walton) na mijne *minzaame gebiedenis* aan de braave Ladys (uwe *Huisvrouw* en *Zuſter*) en in hoope, om den *wil der jonge Lady*, van wel haaſt deezen lan-

langen, langen Brief *in perſoon* te zullen volgen, ſluite en tekene ik mij

Uw liefhebbende en getrouwe Vriend,

ELIAS BRAND.

Gij zult u miſſchien verwonderen, mijn Hr. Walton, wat het beduide, dat ik *onder veele woorden en gezeggen ſtreeken gehaald* hebbe (ONDERSTREEPEN noemen wij het); en wierden mijne Brieven gedrukt, dan zouden die met eene *onderſcheiden letter* gezet worden. Nu moet gij weeten, mijn Heer, dat wij *geleerde luiden* dit doen om onzen leezeren die *zo geleerd* niet zijn, aan te wijzen, waar het *pit van onze argumenten legt*, en de *emphaſis*, welke zij aan *die woorden* moeten geeven; waardoor zij gereedlijk onzen *zin* en *aandrang* zullen bezeffen. Zommige *eigenwijze* luiden hebben wel gezegd, dat een autheur, die *hiervan veel gebruik* maakt, of zijne leezers *gekken* noemt, of ſtijlzwijgende *zijn eigen ſtijl* veroordeelt, als onderſtellende dat zijne meeninge zonder dat *duiſter* zijn zoude, of dat alle zijne *kragt* in *woorden* gelegen is. Maar alle die geenen, met welke ik eenen geleerden omgang gehouden hebbe, *denken zo als ik denke*. En om aan de zaak eene zeer *mooije* ſchoon *gemeenzaame opheldering* te geeven, ik hebbe eene bladzijde dus onderſcheiden door

verſchillende letters wel aangemerkt als een *groen veld* overſpreid met *boterbloemen*, en *madelieven*, en andere zomerſche bloemen. Dit vergelijken de digters met *ſchakeeren* —— Hebt gij in de digters wel niet gelezen van *geſchakeerde beemden*, en zo voort?

C. BRIEF.

De Hr. BRAND, *aan* JOHANNES HARLOWE, *Schildkn.*

Saturd. Avond, den 2 Septemb.

Geëerde Heer,

Ik ben onder geen *geringe bekommeringe*, dat ik (ongelukkiglijk) de *oorzaak* zijn moge (ik ben wel verzekerd dat ik niets diergelijks *bedoelde*) van *verſchillen te verwijderen* door een *ligtvaardig en verkeerd aanbrengen*, daar het de *pligt* van eenen van mijn *ampt* is (en niet minder beſtaenbaar met mijne neiginge) dezelve te *heelen* en te *verzoenen*.

Ik hebbe twee Brieven ontvangen om mij in een *regt* denkbeeld te brengen: Den eenen van eene *bijzondere kennis* van mij (welken ik aanſtelde om naar het character van den Hr. Belford te verneemen); en dien kreeg ik voorleeden Dingsdag,

dag, mij verwittigende, dat uwe *ongelukkige Nigt* grootlijks verongelijkt was met het berigt, hetwelk ik van haar gehad had (want ik had daarvan tot *hem* geſproken, en dat met zeer *groot leedweezen*, ben ik wel verzekerd, vreezende dat het *waar* was). Dus ging ik *toen* zitten om aan u te ſchrijven, om den *misſlag* te erkennen: En ik was daarmede al verre gevorderd; wanneer de tweede Brief kwam (het is *een zeer fraaije*, van *ſtijl* en *hand* beide) van mijnen vriend den Hr. Walton (ſchoon ik verzekerd ben, dat *hij* daarvan de *opſteller* niet zijn kan) waarin hij zijne droefheid uitdrukt, en die van zijne vrouw, en van zijne Schoon-zuſter insgelijks, dat zij de oorzaak geweeſt zijn van *mij te miſleiden*, in het berigt dat ik gegeven hebbe van de gemelde *jonge Lady*; welke zij *nu* zeggen (bij *nader onderzoek*) te bevinden de *onberispelijkſte*, de *voorzigtigſte*, en (naar het ſchijnt) de *godvrugtigſte* jonge Lady te zijn, die ooit (eens) een *grooten miſſlag* beging; gelijk (voorzeker) de *haare was*, met zulke *braave Ouders*, en *Nabeſtaenden* te verlaaten, om zo *ſnood een karel* als de Hr. Lovelace: Maar wat zullen wij zeggen? ——— Wel, de godlijke Virgilius betuigt ons,

Improbe Amor, quid non mortalia pectora cogis?

Wat, *mij belangt*, ik had maar al te veel vreeze (want, wij hebben *zeer veel gelegenheid*, begrijpt gij wel, mijn Heer, aan de *Univerſiteit*, om de *menſchlijke natuure* te leeren kennen uit de

de *boeken*, de *bedaarde vrugten* van der *wijze menſchen wijsheid*, gelijk ik zeggen mag,

(*Haurit aquam cribro, qui diſcere vult ſine libro*)

niet geſtoord door het *geraas* en de *ijdelheden*, die zig met de *perſoonlijke converſatie* vermengen, welke men (in de *onruſtige wereld*) niet genieten kan dan onder een *vles*, daar gij *hondert zotte dingen* krijgt tegen *een dat verdient in geheugen gehouden te worden*; Ik had maar al te veel vreeze, *zegge ik*) dat zo *groot een mistred*, nog van *grooter* en *erger* gevolgd mogt worden: Want *uw* Horatius, en *mijn* Horatius, de bekoorelijkſte ſchrijver die ooit leefde onder het *Heidendom* (in de *Lyriſche zoort van poëzij* meene ik; want voorzeker, moeſt *anders Homerus* en *Virgilius* in *hunne zoort eerſt* genoemd worden) merkt te regt aan (en wie verſtond de *menſchlijke natuure* beter dan hij?)

Nec vera virtus, cum ſemel excidit;
Curat reponi deterioribus.

En *Ovidius* merkt niet min verſtandig aan:

Et mala ſunt vicina bonis. Errore ſub illo
Pro vitio virtus crimina ſæpe tulit.

En wie, die de *weetenſchap* kan haalen uit derzelver *ſpringbron*, (de werken van de *wijzen der oudheid* door de *commentarien* der *hedendaagſche*

ſche opgehelderd) zou niet *boven* alle andere een *ſtil geruſt leeven* kiezen, hetwelk *lieden van beſpiegelinge* leiden in de *zetels der geleerdheid*, wierden zij daaruit (ieder volgens de *ſtudie* waaraan hij zig heeft *toegewijd*) niet voor den dag geroepen tot *dienſt* en onderwijs van de wereld?

Nu, mijn Heer, *een ander* gelieſd pöeet van mij (en niet te *minder geliefd* om dat hij een *Chriſten* is) betuigt ons, dat het de gewoonte van *zommigen* is, als zij eene *fout* begaen hebben, om de blaam daarvan te werpen op den rug van *anderen*,

——— ——— *Hominum quoque mos eſt,*
Quæ nos cunque premunt, alieno imponere tergo.

MANT.

Maar ik, ſchoon (in dit geval) *misleid* (*met een goed oogmerk*, niettemin, beide in de *misleiders* en den misleidden, en derhalven wel geregtigd om die verſchooninge in te brengen, indien *iemand* daartoe geregtigd is) wil, evenwel, niet gerekend worden onder zodanige *verglimpers*; maar zal (integendeel) altijd dat vers in gedagten houden, welk ons zo wel *trooſt*, als *onderrigt in een miſſlag*; en welk ik aanhaalde in mijnen laatſten Brief;

Errare eſt hominis, ſed non perſiſtere ———

En ik wil wel bekennen, dat ik zeer *roekeloos* geweeſt ben met mij te behelpen met *giſſingen* en *gevolgen*, getrokken uit *waarſchijnelijkheden*, daar het (inzonderheid) het *character* van eene zo *fraaije Lady* betrof.

Credere fallaci gravis eſt dementia famæ.
MANT.

Des niettegenſtaende, is Juffer Clariſſa Harlowe (moet ik de vrijmoedigheid neemen van te zeggen) de *eenige jonge Lady*, van welke ik ooit gehoord (of trouwens ook gelezen hebbe), die, *zulk een valſchen ſtap gedaen hebbende*, zo *ras* uit *haare eigene beweeginge*, gelijk ik zeggen mag, zig *herſtelde*, en haare *Liefde tot den verleider* overwon (Eene groote overwinninge inderdaad!) en die hem vliedt, en beſlooten heeft eer *te ſterven*, dan de zijne te worden; hoedanig het nu tot haare onſterflijke eere (gelijk ik wel verzekerd ben) met haar gelegen is —— En, om haar *regt* te doen, ben ik nu gereed om (met geen gering verdriet) op mij zelven toe te paſſen dat van Ovidius,

Heu! patior telis vulnera facta meis.

Dog egter houde ik ſtaende, dat *dat* geheel *gedeelte* van mijne *kundſchap*, hetwelk ik ontving bij mijn eigen *perſoonlijk onderzoek*, hetwelk dat geen is dat de Hr. *Belford* betreft, en zijn *character*, *letterlijk waar* is; want daar is nergens een man te vinden die voor grooter *ligtmis* te boek ſtaet

ſtaet ten aanzien van *vrouwen*, den Hr. *Lovelace* uitgezonderd, dan hij doet.

En nu, mijn Heer, moet ik van u verzoeken; dat gij dog niet *eenige blaam* wilt laaten ruſten op mijn *oogmerk*; nademaal gij ziet hoe gereed ik ben om *mijzelven te beſchuldigen*, dat ik al te los mijn oor geleend hebbe aan eene *ligtvaardige kundſchap* (niet weetende dat ze zodanig was, evenwel): Want ik maakte daarop dies te meer ſtaat, alzo de *luiden*, *van welke ik dezelve had*, zeer *vroom* zijn, en in de *vreeze van God* leeven: En inderdaad als ik mijne opwagtinge bij u maake, zult gij zien uit hunnen Brief, dat zij *conſcientieuſe* goede luiden moeten zijn: Weshalven, mijn Heer, laate ik met regt van *uwe geheele braave familie* verkrijgen, hetgeen mijn laatſtgenoemde digter zegt;

Aſpera confeſſo verba remitte reo.

En laate ik nu, mijn Heer, (hetgeen mijne *bedieninge* veel beter paſt) in plaatze van onder de *gedaante van eenen beſchuldiger*, of *ligtvaardigen berisper* voor den dag te koomen (voor hoedanig ik in mijn *hart* niet *verdiend* hebbe om geagt te worden) het character van een *Verzoener* aanneemen; en voorſlaen (bij maniere van *boetedoeninge* aan mijzelven voor mijne fout) om als een *gezant des vreedes* afgezonden te worden aan de godvrugtige jonge Lady; want zij ſchrijven mij *volſtrektlijk* (en, zo als ik in mijn hart geloove, *waarlijk*) beſcheid dat de *Doctors haar* hebben *overgegeven*, en dat zij *niet in leeven kan blijven*. Helaas! helaas! wat eene droevige zaak zoude dat

zijn, dat de *arme ſpruit*, welke men alleen bedoelde (gelijk ik *zeer wel weete*, en *ten vollen verzekerd* ben) *om te buigen*, zou *gebroken* worden!

Laat het, waarde Heer, dog niet ſchijnen voor de *wereld*, dat 'er iets was in uwe *verſtoordheid* (welke, terwijl daarmede bedoeld wierd om haar *te regt te brengen*, billijk en betaamelijk was) hetwelk het *voorkoomen* heeft van *heftigheid*, en *felle gramſchap*, en *onverbiddelijkheid* (gelijk het zommigen zou toeſchijnen, zo ze tot het uiterſte gedreeven wierd, na de *boetvaardigheid*, het diep *berouw*, en de *vernederinge*, van den kant der *ſchoone misdaadige*: Want deezen geheelen tijd door (ſchijnt het) is zij eene *tweede Magdalena* geweeſt in haare *boetvaardigheid*, en egter niet zo boos als eene *Magdalena* in haare *zonden* (al hoe zondig zij, niettemin, voormaals geweeſt is, de Heere weet het.

Nam vitiis nemo ſine naſcitur: optimus ille eſt,
Qui minimis urgetur —— zegt Horatius).

Nu, mijn Heer, indien ik tot deeze *zalige* verrigtinge mag benoemd worden (Want, *Zalig is de vreedemaaker!*) zal ik mij ſpoeden naar London; en (alzo ik weete, dat de Juffer altoos *hooge agtinge* had voor de *bedieninge*, van welke ik de eere hebbe van te zijn) hebbe ik geen twijffel of ik zal mijzelven wel aangenaam bij haar maaken, en haar door *bondige redenen*, en *goeden raad*, wel zo verre brengen, dat zij *behaagen* krijge *in het leeven*,

ven, hetwelk de *eerſte ſtap* moet zijn tot haare *herſtellinge:* Want als de geeſt *geruſt* en *wel te vreeden gemaakt* wordt, zal het *lighaam* niet *lang* in *lijden* blijven; en de *zugt tot het leeven* is eene *natuurelijke hartstogt*, die wel haaſt *weer leevendig wordt*, als de fortuin zig omkeert, en ons toelacht:

Vivere quisque diu, quamvis & egenus & æger,
Optat ——— ——— OVID.

En de lieflijke Lucanus merkt te regt aan,

——— ——— ——— *Fatis debentibus annos*
Mors invita ſubit ———

En nu, mijn Heer, mag ik u wel melden, welke de *draad* zal zijn van mijne *dingredenen* bij —, en *vertrooſtingen* aan haar, voor zo verre zij, gelijk ik zeggen mag, eene *geleerde Lady* is; en voor zo verre ik haar *die ſpreuken* kan *uitleggen*, welke zij zelve niet zo gemaklijk kan *conſtrueeren:* En dit wel om *u* te overtuigen (waart gij niet alreeds bewuſt van mijne *bekwaamheden*) hoe wel bevoegd ik ben tot den *Chriſtelijken Pligt*, waartoe ik mijzelven aanprijze.

Ik zal, IN DE EERSTE PLAATZE, haar voor oogen houden den *gemeenen loop der zaaken* in deeze *ondermaanſche wereld*, waarin *vreugde* en *droefheid*, *droefheid* en *vreugde*, elkanderen bij *beurten* volgen; om haar te overtuigen, dat

haare ſmerten maar gekoomen zijn volgens *dien* gemeenen loop der zaaken:

Gaudia poſt luctus veniunt, poſt gaudia luctus.

TEN TWEEDEN, zal ik haar erinneren haare eigene aanmerkelijke beſchrijvinge van *Droefheid*, als zij eens verzogt wierd om te onderſcheiden, waarin *Droefheid*, *Hartzeer*, en *Zwaarmoedigheid*, van elkanderen verſchilden, hetwelk zij deed *voor de vuiſt*, door derzelver *uitwerkzelen*, op eene regt verwonderenswaardige wijze, tot groot genoegen van iedereen: Ik zelve, al hadde ik 'er op *geſtudeerd*, konde ze niet *beter*, nog *beknopter* onderſcheiden hebben ——— DROEFHEID, zeide zij, *ſlijt*; HARTZEER *rijt*, maar ZWAARMOEDIGHEID *ſtreelt*.

Het gevolg, dat ik daaruit bij haar zal trekken, zal zijn, dat nademaal 'er eene gelukkige Verzoeninge zal plaatze grijpen, het *Hartzeer* zal verbannen worden; de *Droefheid* vaarwel gezegd; en alleen eene zoete *Zwaarmoedigheid* overblijven om haar *verbrijzeld hart* te *ſtreelen* en te *koeſteren*, en aan alle de wereld te toonen de boetvaardige bezeffinge die ze heeft van haaren grooten misſlag.

TEN DERDEN, Dat haare *Blijdſchap*, (a) als zij

(a) *Blijdſchap* (laate ik dit hier aanmerken, mijn waarde Heer, bij wijze van Aantekeninge) is niet volſtrekdlijk onbeſtaenbaar met Zwaarmoedigheid; eene *zagte edele Blijdſchap*, niet eene *geweldige*, niet eene *laage Blijdſchap*, evenwel; maar zulk

zij in gezondheid en gunſt herſteld is, te grooter zijn zal, hoe dieper haare ſmerten geweeſt zijn.

Gaudia, quæ multo parta labore, placent.

TEN VIERDEN, Dat zij *weezenlijk* zig ſchuldig gemaakt hebbende aan eenen *grooten misſlag*, de *beſtraffinge*, en *toorn* niet *ongeduldiglijk* behoort te neemen, met welke zij behandeld is.

Leniter, ex merito quicquid patiare, ferendum eſt.

TEN VIJFDEN, Dat de *Deugd* door *Lijdzaamheid* moet beveſtigd worden; gelijk Prudentius zegt:

Hæc virtus vidua eſt, quam non patientia firmat.

TEN ZESDEN, Dat zij, volgens de woorden van Horatius, *beter tijden verwagten* mag, dan zij (voor korten) *reden* had om te gemoet te zien:

Grata ſuperveniet, quæ non ſperabitur, hora.

TEN ZEVENDEN, Dat zij nu weezenlijk *op*

zulk eene *Blijdſchap*, welke haar *voor een tijd* zal opbeuren uit haare *ſtreelende Zwaarmoedigheid*, en dan haar *zagtlijk* wedet in dezelve *laaten daalen*; want *Zwaarmoedigheid* zal zekerlijk, wegens haare *omdenkinge*, haar ſtaat zijn.

den weg is om *gelukkig* te worden, nademaal zij, volgens Ovidius, nu *alle haare wederwaardigheden kan optellen:*

Felix, qui patitur quæ numerare poteſt.

En die vertroofstelijke regels,

Eſtque ſerena dies poſt longos gratior imbres,
Et poſt triſte malum gratior ipſa ſalus.

TEN AGTSTEN, Dat, volgens de woorden van Mantuanus, haare *Ouders* en *Oomen* niet konden *nalaaten haar te beminnen*, den geheelen tijd dat zij *vergramd op haar* waaren:

Æqua tamen ſemper mens eſt, & amica voluntas,
Sit licet in natos facies auſtera parentum.

TEN NEGENDEN, Dat de *rampen*, *welke haar bejegend zijn*, kunnen gedijen (door het gebruik dat zij van dezelve ſtaet te maaken) tot haar *eeuwig heil*; want dat,

Cum furit atque ferit, Deus olim parcere quærit.

TEN TIENDEN, Dat zij bekwaam zal zijn, om eene *ſchoone les* (eene *zeer* ſchoone les) te geeven aan alle de *jonge Ladys* van haare *kennis*, over de *ijdelheid* van zig te *verheffen* in *voorſpoed*, en de *zwakheid* van *ter neergeſlagen* te worden in te-

tegenſpoed; nademaal niemand zo *hoog* is, of hij kan *vernederd* worden; nog zo *laag*, dat hij *behoeft te wanhoopen*: Waartoe de raad van *Auſonius* dient,

Dum fortuna juvat, caveto tolli:
Dum fortuna tonat, caveto mergi.

Ik zal haar betuigen, dat Lucanus wel zegt, als hij den *tegenſpoed het element der lijdzaamheid* noemt

——— ——— *Gaudet patientia duris.*

Dat

Fortunam ſuperat virtus, prudentia famam.

Dat terwijl zwakke zielen *door de Fortuin vermorſeld* worden, een *braave geeſt* de wispeltuurige godheid voor zig vreezen doet:

Fortuna fortes metuit, ignavos premit.

TEN ELFDEN, Dat zo zij den raad van *Horatius* volgt,

Fortiaque adverſis opponite pectora rebus.

het haar *hierna* vermaak zal zijn (zo als *Virgilius* zegt) te *herdenken aan haare voorleedene onluſten:*

——— *Forſan & hæc olim meminiſſe juvabit.*

En in dien zelven zin, *Juvenalis* ſpreekende van de *ſnappende blijdſchap* der zeeluij, na dat alle hunne *gevaaren over zijn:*

Gaudent ſecuri narrare pericula nautæ.

Hetwelk zo wel op het geval paſſende, zult gij het mij wel vergeeven, mijn Heer, zo ik dezelve hier in *ons Vaderlandſch digtmaat* ter *nederſtelle*, alzo de *translative geeſt* (verſchoon dit nieuw woord; egter zijn wij *geleerden* 'er niet voor om onzen *ſtempel* te geeven aan nieuwe woorden) *ongevergd* mij beving;

Matroos, den dood ontrukt, vertelt, met blijder mond,
Op 't veilig ſtrand den ramp waarin hij zig bevond.

Met *deeze*, mijn Heer, en *honderd andere*, wijze *ſpreuken*, welke ik altoos op mijn *duimtje* hebbe, zal ik (na dat ze in *orde* en *methode* gebragt zijn) de Juffer onderhouden; en daar zij zo *wel belezen*, en (buiten deeze *eene* groote mifflag, zou ik mogen zeggen) eene *wijze* jonge Lady is, twijffele ik niet of ik zal haar wel *overreeden*, zo niet door *mijne eigene argumenten*, door die van *vernuften* en *bekwaame bollen*, die eene *gelijkzoortigheid* hebben (gelijk ik zeggen mag) met *haar eigen*, om moed te grijpen,

———

——— *En over 't Noodlot niet te klaagen;*
Schoon 't donker is geweeſt, het klaart nu weder op.

Och! wat al *wijsheid* ſteekt 'er in deeze *edele ſchrijvers der oudheid!* Een *wijs* man zal (als hij dezelve doorzoekt) altoos vinden, dat zij *zijne* gedagten ſpreeken van *menſchen* en *zaaken*. Hiervandaan koomt het, dat zij *mij* zo gereedlijk bij elke gelegenheid in *mijn geheugen* te binnen ſchieten ——— Schoon dit naar *grootsheid* moge gelijken, het is egter al te waar om het te verzwijgen: En ik zie niet waarom iemand *dier dingen van zigzelven* niet moge bewuſt zijn, welke *iedereen* ziet en *zegt van hem*; die niettemin, miſſchien niet *half zo* kundig zijn *als hij*, in andere zaaken.

Ik weete maar eene tegenwerpinge, mijn Heer, waarom ik niet zou derwaards gaen; en die zal voortkoomen uit uwe genegene *zorg* en *bekommeringe* voor de *veiligheid van mijn perſoon*, in gevalle die *felle* en *verſchrikkelijke karel*, de ondeugende Hr. Lovelace (voor welken ieder met vreeze is ingenomen) mij op het lijf mogt loopen, alzo hij zou mogen beſluiten om nog eens weder te poogen *voet te krijgen in de genegenheden van de Juffer*: Dog ik zal op de *voorzienigheid* vertrouwen ten aanzien van *mijne veiligheid*, terwijl ik mij zal bezig houden in eene *zaak zo waardig mijner bedieninge*; en te *meer* daarop vertrouwen, alzo hij een *geleerd man* is, zo als mij berigt wordt.

Vreemd is het dog ook, dat zo *ſnood een Guit*

(ik hoope, dat hij dit nooit zal te zien koomen!) een *geleerd man* zij; dat is te zeggen, dat een *geleerd man* het *aan tijd* zou hebben om een guit te zijn: Alhoewel, mogelijk, een *geleerd man* een *looze zondaar in 't heimelijk* kan zijn, en van de gelegenheden zig bedienen, *naar dat zij hem voorkoomen* ——— Hetwelk ik, evenwel, u verzekere, dat *ik nooit gedaen hebbe.*

Ik zegge nogmaal, Dat voor zo verre hij een *geleerd* man is, ik *mij* zal *ſteeken*, om zo te ſpreeken, in de *wapenruſtinge der oude ſchrijveren*; *zagtzinnig* met hem beginnende (want, mijn Heer, *dapperheid* en *zagtmoedigheid* zijn hoedanigheden *zeer wel beſtaenbaar met elkanderen*, en *vertoonen* zig in geen menſchen zo luiſterrijk, dan in het *Chriſtelijk Prieſterdom*; *zagtzinniglijk* met hem beginnende, zegge ik) uit Ovidius,

Corpora magnanimo ſatis eſt proſtrâſſe leoni.

Zo dat, indien ik al niet veilig mogt zijn agter het *ſchild* van *mijne eigene voorzigtigheid*, ik zekerlijk zo zijn zoude agter de *ſchilden* van de *altoos-verwonderenswaardige oude ſchrijvers*: Van *Horatius* bijzonderlijk, die zelve een *Guit* zijnde (en wel een *ſnaakſche Guit* ook) van groot gewigt moet zijn bij alle *geleerde Guiten.*

En wie weet, of ik niet in ſtaat moge zijn om zelf deezen *Goliath in ondeugendheid*, ſchoon ik zelve van *perſoon* maar een *kleine David* ben (gewapend met de *ſlingers* en *ſteenen* van de *oude wijzen*) te brengen tot eene behoorelijke bezeffinge van zijne afpadigheden? En welk eene overwinninge zoude dat zijn!

Ik

Ik zoude u hier, mijn Heer, de zinſpeelinge van David en Goliath vervolgende, wel eenige van de *ſteenen* (*Harde argumenten* mag men wel *ſteenen* noemen, nademaal zij eenen *hardnekkigen tegenſtander ter neder vellen*) kunnen opgeeven, met welke ik *hem* zou kunnen *bekogelen*, indien hij zig grammoedig tegen mij aanſtelde; en dit wel, mijn Heer, om u allen ſchroom te beneemen voor mijn *leeven*, of mijne *leden*; dog ik laate dezelve blijven tot dat gij ze van mij vereiſcht, als ik de eere zal hebben van in perſoon bij u te koomen.

En nu (mijn waarde Heer) wat is 'er overig, dan dat ik, u getoond hebbende (waaraan gij egter, geloove ik, niet twijffeldet) hoe *wel bevoegd* ik ben om mij bij de Lady te vervoegen met den *olijf-tak*, u ſmeeke om mij *van ſtonden aan* met denzelven af te vaardigen? Want indien zij zo *heel krank* is, en indien zij niet zo lang mogt leeven om de genade te ontvangen, welke (zo veel mij bewuſt is) de geheele *waardige familie* haar toelegt, hoe heel ſmertelijk zal dat voor u allen zijn! En wat zullen dan, mijn Heer, alle de *loſredenen* baaten, welke gij alle, miſſchien, zult zamenſpannen om aan haare gedagtenis te geeven? Want, gelijk Martialis wijslijk aanmerkt,

—— —— *Poſt cineres gloria ſera venit.*

Daarbij, gelijk Auſonius het met *even groote gepaſtheid* ter neder ſtelt, dat *die gunſten, welke ſpoediglijk beweezen worden, de aangenaamſte en verpligtendſte zijn* ——

En in denzelven zin Ovidius:

Gra-

Gratia ab officio, quod mora tardat, abeſt.

En, mijn Heer, wat gij ook doet, laat de *vergiffenis der Lady* zo *volledig* zijn, en zo *blijmoedig gegeven* worden, als zij daarnaar kan wenſchen; op dat ik in ſtaat moge zijn om haar te betuigen, dat uwe *handen*, uwe *weezens*, en uwe *harten geheel* daarin te zamen loopen —— Want, gelijk het Latijnſch versje zegt (en ik vermeete mij te denken, dat ik deszelfs zin niet verzwakt hebbe door mijnen nederigen raad)

Dat bene, dat multum, qui dat cum munere vultum.

En nu, mijn Heer, wanneer ik deezen langen Brief (a) overzie (ſchoon ik denzelven geſchakeerd zie, gelijk eene *ſchoone beemd* geſchakeerd is met *lente-* of *zomer-bloemen*, zeer heerelijk om te aanſchouwen) beginne ik te vreezen, dat ik u wel vermoeid mag hebben; en wel te waarſchijnelijker, alzo ik zonder die *methode* of *orde* geſchreeven hebbe, welke ik agte dat de *fraaijheid* van een *goed*

(a) En gun mij hier, bij wijze van Aantekeninge te zeggen, dat geen *predicatie*, die ik ooit hebbe opgeſteld, mij *half* zo veel moeite koſtede, als deeeze Brief gedaen heeft —— maar ik kenne uwe groote *luſt* tot, zo wel als *hoogagtinge* voor, de *oude wijsheid*, welke gij met zo veel regt ſtelt boven de hedendaagſche —— En inderdaad ik ben met u van een gedagte, dat de *hedendaagſche* ſlegts *geleend* is (gelijk de *maan* haar ligt leent van de *zon*); ten minſten, dat wij hen nergens in *overtreffen*; en dat onze *beſte* gedagten, in 't algemeen geſproken, *fraaijer* opgeſchikt en uitgedrukt bij *hen* kunnen gevonden worden.

goed geſchrift uitmaakt: Welke *methode* of *orde*, niettemin te *meer verſchoond* kan worden in een *gemeenzaamen* Epiſtel (gelijk deeze genoemd mag worden) als gij, mijn Heer, de *gemeenzaamheid* des *woords* gelieft te vergeeven: Dog egter *hier* niet geheel en al moet ik bekennen; nademaal dit *een Brief* is, en ook *geen Brief*, gelijk ik zeggen mag; maar een zoort van *korte* en *pittige Verhandelinge*, *verſcheidene* en *bijzondere ſtukken* aanroerende, van welke ieder een *bekwaam onderwerp* zijn om breeder, zelf geheele boeken, over te ſchrijven: Indien deeze *Briefs-wijze Verhandelinge* (mag ik het dan noemen) u behaagen moge (gelijk ik genegen ben om te denken dat ze doen zal, van wegens de *gedagten* en *ſpreuken* van de *wijſten der ouden*, welke *daardoor heen flikkeren* als zo veele ſchitterende *zonne-ſtraalen*), zal ik (als ik tijd hebbe) dezelve tot eene *methodike Verhandelinge* uitwerken; en miſſchien mag ik die te eeniger tijd wel laaten drukken, met eene *opdragt* aan mijnen *geëerden patroon* (indien ik, mijn Heer, daartoe *uw* verlof hebbe) eerſt *afzonderlijk* (maar niet voor dat ik twee of drie *geringer ſtukjes* zonder naam hebbe uitgegeven, door welker aftrek ik mijzelven van *eenig belang* zal gemaakt hebben in het *Gemeenebeſt der Letteren*), en naderhand in mijne *Werken* —— Niet om *ijdele eere* (evenwel) zal ik zeggen, maar om het *nut* waarvan zij moge zijn voor het *gemeen*; want (gelijk iemand wel aanmerkt) *Schoon de glorij de deugd altoos volge, behoort ze egter ſlegts als derzelver ſchaduw te worden aangemerkt.*

Con-

Contemnit laudem virtus, licet usque ſequatur
Gloria virtutem, corpus ut umbra ſuum.

Een zeer aartig zeggen, en waardig der verwonderinge van alle menſchen!

En nu, (*allerwaardigſte Heer*, mijn zeer goede vriend en patroon) alles opdraagende aan *uwe*, en uwer *twee Broederen*, en des *jongen Hren. Harlowe's* bedenkinge, en aan de wijze bedenkinge van de braave *Madam Harlowe*, en haare voortreffelijke Dogter *Juffer Arabella Harlowe*; neeme ik de vrijheid van mijzelven te ondertekenen, hetwelk ik *waarlijk ben*, en altoos zal *vermaak ſcheppen te zijn*, in *alle gevallen*, en op *alle tijden*,

Uwen en hunnen bereidwilligſten en gehoorzaamſten zo wel als getrouwſten Dienaar,

ELIAS BRAND.

CI.

CI. BRIEF.

De Hr. LOVELACE, *aan* JAN BELFORD, *Schildkn.*

[Ten Antwoord op Brief XCVIII.]

Woensd. Ogt. den 6 Septemb.

En is zij waarlijk wat beter? ——— Zegeningen zonder getal of maate moeten u overſtroomen! Laat haar nog maar al beter en beter worden! *Berigt* mij ten minſten zo, indien ze het al *niet* worde: Want gij weet niet welk eene blijdſchap dat zober kortſtondig uitſtel, dat zij het nog een dag of twee zal uithouden, mij verleende.

Maar wie gaf dog deezen onbermhartigen en dood-vonniſſenden Doctor te kennen, dat zij het niet langer zal goedmaaken? Op welk gezag zegt hij dit? Welk eene vermetelheid in deeze pratte ſtaatige leden van een collegie, hetwelk altoos mijne veragtinge zijn zal tot op het laatſte uur mijns leevens, indien deeze hunne medebroeder (zo uitſteekend als hij gerekend wordt) niet een gemeen wonderwerk kan verrigten ten *haaren*, of liever ten *mijnen* voordeele!

Ik moet u zeggen, Belford, dat hij alreeds de *uiterſte* veragtinge verdient, om dat hij dit keurelijk horologie zo laag laat afloopen. Wat moet

dog

dog zijne kunſt zijn, indien dezelve dat niet konde opwinden in de vierdepart van den tijd, welken hij over haar gegaen heeft, daar, in zijne eerſte bezoeken, de veêren en raders des leevens en der beweeginge zo goed waaren, dat zij ſlegts eene gemeene zorg en ſmeeringe ſcheenen noodig te hebben!

Ik ben u verpligt voor uwe pooginge om haar te beweegen dat ze mij zag. Dat was als een vriend te handelen. Indien zij mij met die gunſt verwaardigd *had*, zij zou aan haare voeten den demoedigſten aanbidder gezien hebben, die ooit knielde voor eene met regt geſtoorde ſchoonheid.

Hetgeen zij u gebood, en hetgeen zij u *verbood*, aan mij te berigten (het laatſte uit *tedere* beweegredenen); Dat zij het mij vergeeft; en dat, konde zij een *goed* man van mij gemaakt hebben, zij mij eenen *gelukkigen* had kunnen maaken! Dat zij zelf *mij beminde!* In zulk een oogenblik te bekennen, dat *ze mij voormaals beminde!* Nooit *voorheen* eenig man beminde! Dat zij voor mij bidt! Dat haare laatſte traan voor mij geſtort zoude worden, konde zij daardoor eene ziel behouden, die, buiten *haar*, ten verderve gedoemd is! ——— O Belford, Belford! Ik kan het niet verdraagen! ——— Welk een hond, welk een duivel ben ik geweeſt jegens eene zo overheerlijke goedheid! ——— Waarom vaart zij niet tegen mij uit? ——— Waarom vervloekt ze mij niet? —— O die zegepraalende overwinnaares! Altoos boven mij verheven! —— En nu mij zo oneindig beneden haar te verlaaten!

Trouwen en vergoedinge doen, kan ik altijd

toe

toe koomen; Dit maakte ik, deugniet die ik was! mijzelven diets. Haar eene verlaagende gevoeligheid in te boezemen; haar van onder de ſterren, waarmede haar ſtraalend hoofd omringd was, te doen nederdaalen, op dat mijne Vrouw, zo grootlijks boven mij verheven, mij niet mogt veragten; dit was eene van mijne vuige beweegredenen, te wijten aan mijne *nog* vuiger nijd, en aan mijne bewuſtheid dat ik minder was dan zij! ——— Zij nogthans, van ſtap tot ſtap, van ramp tot ramp, haare voortreffelijkheid ſtaende te houden; en gelijk de Zon, mij te beſchijnen met te grooter luiſter wegens de wolken, met welke ik beſtoken had haar te bezwalken ——— En nu mij dus te ontvlieden! ——— Mij geen vermogen te laaten om haare ongelijken te vergoeden! —— Geen verligtinge van mijne zelf-beſchuldigingen! ——— Geenzins de ſchuld met haar te kunnen deelen! —

Betuig haar, O betuig haar, Belford, dat haare gebeden en wenſchen, haare alles te boven gaende edelmoedige gebeden en wenſchen, *niet* ijdel zijn zullen: Dat ik berouw *kan* hebben, dat ik berouw *hebbe* —— en *lang* berouw gehad hebbe: ——— Betuig haar van mijne menigvuldige diepe wroegingen —— Het was onmogelijk, dat zulke wroegingen niet ten laatſten eene *kragtdaadige* wroeginge zouden voortbrengen —— Zij moet mij egter niet verlaaten —— Zij moet in leeven blijven, indien zij wenſche dat mijne bekeeringe volkoomen zij —— Want wat kan van wanhoope worden? ——

*** ***

Ik wil altoos doen wat gij wilt hebben dat ik doe, in het weeromzenden van uwe Brieven. Gij hebt mij oneindig verpligt met deezen laatſten, en met te dringen dat ik tot haar mogt worden toegelaaten, ſchoon gij daarin niet ſlaagdet.

Nog eens, hoe konde ik zulk een ſchurk zijn jegens een zo godlijk ſchepzel! En nogthans haar den gantſchen tijd te beminnen, zo als nooit man eene vrouw beminde! —— Vervloekt zij mijn *liſtlievende aart!* Vervloekt zij mijn *minneſchalk hoofd*, en mijn *aandrijvend hart!* —— Zo baldaadig te ſpeelen met den goeden naam, met de eere, met het *leeven*, van zulk eene engelin van eene vrouw! —— O mijne verdoemde ongeloovigheid! Dat ik, geloovende dat zij eene vrouw *was*, hoopen moeſt dat ik haar eene vrouw zou *vinden!* Op mijne ongeloovigheid, dat 'er zulk eene deugd kon zijn (eene deugd uit *deugd* alleen geoeffend) in de Sexe, grondde ik mijne hoope van bij haar te zullen ſlaagen.

Maar zeg niet, Jan, dat ze ons nog verlaaten moet. Indien ze herſteld worde, en indien ik haare gunſt maar weder kan verwerven, dan zal het leeven inderdaad regt leeven voor mij zijn. De wereld *zag* nooit zulk een Egtgenoot als ik mij betoonen zal. Ik zal geen wil hebben dan den haaren. Zij zal mij beſtieren in alle mijne treden. Zij zal alle mijne uitzigten aanwijzen en rigten, en ieder beweeginge van mijn hart wenden werwaards het haar belieft.

Gij

Gij berigt mij in uwen Brief, dat zij te Elf uuren eene zoete ruſt had; en mijn knegt brengt mij kundſchap van Juffr. Smith, dat zij een goeden nagt gehad heeft. Met welk eene hoope vervult mij dit! Ik hebbe den karel vijf guinies gegeven voor zijne goede tijdinge, om tuſſchen hem en zijn kameraad verdeeld te worden.

Waarde, waarde Jantje! beveſtig dezelve aan mij in uwen volgenden —— Om 's *Hemels* wille doe dat dog! ——— Betuig aan den Doctor, dat ik hem een geſchenk zal geeven van duizend guinies, indien hij haar herſtelle. Vraag hem of'er ook eene raadpleeginge van andere doctoren noodig zij.

Adieu, waarde Belford! Beveſtig, bidde ik u, de hoope, welke nu met oppermagtige blijdſchap een hart in bezit genomen heeft, hetwelk naaſt het Haare, is het

Uwe.

CII. BRIEF.

De Hr. BELFORD, *aan* ROBERT LOVELACE, *Schildkn.*

Woensd. Ogt. te Zes Uuren (den 6 Sept.)

Uw knegt kwam hier al voor dat ik was opgeſtaen. Ik zond hem naar het huis van Smith om te vraagen hoe het met de Lady was; en beval hem, als hij te rug kwam, weder bij mij aan te

koomen. Met genoegen hoorde ik, dat zij taamelijk gerust had. Zo dra als ik hem had afgevaardigd met den Brief, dien ik gisteren-avond geschreeven had, begaf ik mij tot haar ten haaren dienste.

Ik vond haar reeds op, en gekleed; in een witte zatijne nagt-japon. Altoos net; maar nu nog meer zo, dan ze in eene week voorleeden geweest was: Haar aanschijn helder en blijmoedig.

Zij maakte gewag van de toeneemende benevelinge van haare oogen, en van de trillinge die haare ledemaaten bevangen had. Indien dit sterven is, zeide zij, dan is 'er niets ijzelijks in. Mijn lighaam naauwlijks pijn gevoelende, mijn geest gerust, mijn verstand helder en zo volkoomen als ooit. Welk een goeden en genadigen God hebbe ik! ——— Want dit is het, waarom ik altoos gebeden hebbe.

Ik gaf haar te kennen, dat gij zo welgemoed niet waart.

Daar is dezelve reden hiertoe niet, antwoordde zij. Het is een keurlijke troost, mijn Hr. Belford, dat men, als onze korte geschiedenis wordt opgerold, in staat zij om te zeggen, Ik hebbe *zelve* eer ongelijken *geleeden*, dan ik *anderen* dezelve hebbe *aangedaen*. Ik danke God, schoon ik ongelukkig geweest ben, zo als de *wereld* daarover oordeelt, en gelijk ik voormaals meer dagt, dan ik nu denke dat ik behoorde gedaen te hebben, nademaal mijne rampen mij eene eeuwige gelukzaligheid stonden te bewerken; nogthans hebbe ik met mijn wil geen een schepzel zodanig gemaakt. Ik hebbe geen reden om over eenige zaak bedroefd

te

te zijn, dan over de droefheid welke ik mijne vrienden hebbe aangebragt.

Maar ik bidde u, mijn Hr. Belford, ſpreek van mijnentwege op de minzaamſte wijze met mijnen Neef Morden; en verzoek hem, dat hij hen vertrooſte, en hun betuige, dat alles hetzelve zou geweeſt zijn, al hadden zij mijne opregte boetvaardigheid aangenomen, gelijk ik wenſche, en gelijk ik vertrouwe dat de Almagtige gedaen heeft.

Ik wierd beneden geroepen: Het was tot Henrik, welke zo even te rug gekoomen was van het huis van Juffer Howe, aan welke hij den Brief der Lady gebragt had. De domme karel, welken ik bevolen had om daarmede haaſt te maaken, en zo ras als mogelijk weerom te koomen, bleef niet tot dat Juffer Howe dien kreeg, alzo zij vijf mijlen van haar huis was, ſchoon Juffr. Howe al wilde hebben dat hij blijven zoude, en een man te paard ten dien einde met denzelven zond aan haare Dogter.

Woensdag-Ogtend, te 10. *uuren.*

De arme Lady is even weer bijgekoomen uit eene vlaag van bezwijminge, welke haar aan de deure des doods gelaaten heeft. Haare kortlings genootene ruſt en vrijheid van pijn ſcheen maar een *Zonne-blikje*, zo als Juffr. Lovick en Juffr. Smith het noemen.

Op mijne eere, Lovelace, ik zou liever willen ſcheiden van alle mijne vrienden, die ik in de wereld hebbe, dan van deeze Lady. Nimmer wiſt

ik voorheen, wat eene deugdzaame en heilige vriendſchap was, zo als ik de mijne jegens haar wel noemen mag. Dog zo *nieuw* in dezelve te zijn, en genoodzaakt te zijn om daarvan zo ras weder af te zien, welk eene ſmertelijke zaak! Nogthans, de hemel zij gedankt, ik verlieze haar niet door *mijne eigene* ſchuld! ——— Dog het zou barbaarſch zijn, u nu niet te ſpaaren.

Zij heeft den Godgeleerden, die haar voorheen wel bezogt, ontbooden om een gebed bij haar te doen.

CIII. BRIEF.

De Hr. LOVELACE, *aan* JAN BELFORD, *Schildkn.*

Kenſington, Woensdag-Middag.

Gelijk de Reiziger van Æſopus blaaſt gij heet en koud, leeven en dood, in denzelven adem, met oogmerk, ongetwijffeld, om mij uitzinnig te maaken. Hoe gemeenzaam gebruikt gij de woorden, *ſterven*, *benevelinge*, *trillinge?* Nooit ſpeelde eenig ſterveling zo veel verſcheidene toonen op zo weinige klokken. Uw egte Vader, durve ik zweeren, was een Slager, of een Lijk-bezorger, uit het vermaak hetwelk gij ſchijnt te ſcheppen in doodlijke en ijzelijke vertooningen. Uwe barbaarſche ſteek, dat gij haar niet verlieſt door uwe eigene ſchuld,

ſchuld, is nooit te vergeeven. Daar is maar een weg voor u open om boete te doen van de pijnigingen, welke gij mij aandoet, en dat is, door mij beſcheid te zenden dat zij beter is, en herſteld zal worden. Het zij het waar zij of niet, laat mij dat berigt maar toekoomen, en ik zal verheugd en hetzelve geloovende buiten 's lands gaen, en mijne wenſchen en verbeeldinge zullen al het overige daaraan wel voltooijen.

Indien zij maar een jaar nog leeft, dat ik mij bij *mijzelven* mag vrij ſpreeken (aan de wereld ſtoore ik mij niet!) dat haar dood niet aan mij te wijten is, wil ik mij in al de reſt wel laaten vinden.

Kunnen nog geloften nog gebeden haar behouden? Nooit van mijn leeven, alle de jaaren deszelfs te zamen genomen, hebbe ik zo veel gebeden, dan ik in deeze voorleeden veertien-dagen gedaen hebbe: En ik hebbe alleropregſt berouw gehad van mijne ſnoodheid jegens haar —— En kan niets wat baaten?

Dog evenwel, indien zij niet herſteld worde, moet *deeze* bedenkinge mijn trooſt zijn; en zij is de *waarheid;* Dat haar *verſcheiden* eer zal te wijten zijn aan moedwilligheid, aan volſlagen *vrouwlijke* moedwilligheid, dan aan eenige andere oorzaak.

Het is moeijelijk voor luiden, die de ingeevingen van eene geweldige verſtoordheid opvolgen, om derzelver loop te ſtuijten daar zij eerſt bedoelden dien te ſtuijten.

Ik ben liefderijk genoeg om te gelooven, dat zelf Jakob en Arabella Harlowe, in het eerſt niet meer voor hadden met de zamenzweeringe, welke

zij tegen haare engelagtige Zuſter ſmeedden, dan om haar in ongunſt te brengen en haar te onder te houden, op dat (ſlordige vlegels!) hunne Oomen het voorbeeld, hetwelk haar Grootvader denzelven gegeven had, niet tot *hun* nadeel mogten volgen.

Dus bedoelde deeze Lady, zo als ik onderſtelle, in het eerſt alleen mij verdriet en kwellinge aan te doen; en vindende dat dit haar wel gelukte, wierd haare begeerte om zig te wreeken, ongevoelig ſterker dan de begeerte om te leeven: En nu is zij gezind om te ſterven, als zijnde eene gebeurtenis welke zij denkt dat mijn hart in ſtukken kerven zal. En om zig nog dies te meer te wreeken, ſtelt zij zig aan als eene Chriſten, en vergeeft het mij.

Dog ik wil haare vergiffenis in 't geheel niet hebben! Mijn eigen hart getuigt mij, dat ik dezelve niet verdiene; en ik kan dezelve niet verdraagen! —— En wat is het, dan een enkel *woordlijke* vergiffenis, zo roemzugtig als wreedlijk gegeven met een oogmerk om zigzelve te verheerlijken, en mij dieper te wonden? Eene kleine, lieve ſchijnheilige —— Dog laate ik mij te binnen houden, — op dat ik mij niet aan godslaſteringe ſchuldig maake!

*** ***

Het bovenſtaende overgelezen hebbende, ben ik beſchaamd over mijn wild en verward geklap: Maar wat wilt gij hebben dat ik doe? —— Ziet gij niet, dat ik maar mijzelven zoeke te ontloopen, op hoope van mijzelven uit het gezigt te verliezen; nog-

nogthans, dat ik niet bekwaam ben om een van beide te doen?

Indien gij *ooit* maar half zo vuurige liefde gehad hebt, als ik hebbe —— Maar daartoe is uwe logge ziel niet bekwaam.

Boodſchap mij door uwen naaſtvolgenden, bezweere ik u, in den naam van alle haare gelijkzoortige heiligen en engelen, dat zij leeft, en waarſchijnelijk in leeven blijven zal! —— Indien gij kwaade tijdinge zendt, zult gij voor het gevolg hebben te verantwoorden, het zij dat doodlijk zij voor den boode, of voor

Uwen LOVELACE.

CIV. BRIEF.

De Hr. BELFORD, *aan* ROBERT LOVELACE, *Schildkn.*

Woensdag, 11. *Uuren.*

Dr. H. is hier zo even geweeſt. Hij vertoefde bij mij, tot dat de predikant zijn gebed bij de Lady gedaen had; en toen wierden wij beide tot haar toegelaaten. Mr. Goddard, die kwam terwijl de Doctor en de Kerkelijke bij haar waaren, ging met dezelve weg toen zij gingen. Zij namen plegtiglijk en voor het laatſt affcheid van haar, zo als ik geen zwaarigheid maake van te zeggen; haar zegenende, en van haar wordende gezegend; en

wenſchende (als het hun lot mogt worden) om een zo gelukkigen Uitgang, als de haare waarſchijnelijk zijn zoude.

Zij had weder ernſtig van den Doctor zijn gevoelen verzogt, hoe lang het waarſchijnelijk waare dat het met haar zou kunnen duuren: En hij gaf haar te kennen, dat hij vreesde dat zij morgen avond bezwaarelijk beleeven zoude. Zij zeide, dat zij de uuren met grooter vermaak zou tellen, dan zij ooit eenige in haar leven geteld had, bij de heugelijkſte gelegenheid.

Hoe ongelijk waaren des armen Beltons laatſte uuren bij de haare. Zie eens het oneindig verſchil in de uitwerkzels bij dezelve gedugte en zielroerende gelegenheid, tuſſchen eene goede en eene kwaade conſcientie!

Op dit oogenblik is 'er een man gekoomen van Juffer Howe met een Brief. Miſſchien zal ik wel in ſtaat zijn om u den inhoud over te zenden.

* * *

Zij poogde verſcheidene maalen met ernſt, dog te vergeefs, den Brief van haare waarde vriendin te leezen. Het ſchrift, zeide zij, was te fijn voor haar grover gezigt, en de regels waggelden onder haar oog. En inderdaad zij beefde zo, dat zij het papier niet houden konde: En eindelijk verzogt zij Juffr. Lovick om het haar voor te leezen, alzo de boode op een Antwoord wagtede.

Gij zult in den Brief van Juffer Howe zien, hoe verſchillende de uitdrukkinge is van hetzelve ongeduld, en driftige liefde, wanneer ze voortvloeit

vloeit uit den zagter geeſt van eene vrouw, dan wanneer ze voortbreekt uit zulk een onſtuimigen en weerbarſtigen geeſt, als den uwen. Want Juffr. Lovick zal dien uitſchrijven; en ik zal het zenden —— Om ter deezer plaatze gelezen te worden, zo gij wilt.

Juffer HOWE, *aan Juffer* CLARISSA HARLOWE.

Dingsdag, den 5 Sept.

O mijne dierbaarſte vriendin!

Hoe zal het gaen met uwe arme Anna Howe! Ik zie uit uw ſchrijven zo wel, als ik het leeze uit uw eigen berigt (hetwelk gij, waart gij niet zeer, *zeer krank*, tederder zoudt getrokken hebben) hoe het met u is! Waarom hebbe ik zo lang gedraald met mij tot u te vervoegen! Konde ik dog denken, dat de vertroоſtingen van eene getrouwe vriendin voor een edel gemoed in wederwaardigheid zo weinig van belang waaren, dat ik kon weerhouden worden, om u zelf niet *eens* in deezen geheelen tijd te bezoeken! Dat ik, zo wel als iedereen, mijn lief ſchepzel verlaaten en in de handen van vreemden hebbe overgegeven! Hoe zal het met mij gaen, indien gij zo erg zijt als mijn ſchroom u maakt!

Ik zal van ſtonden aan mij op reize begeeven,

al hoe klein de aanmoediginge is, welke gij mij daartoe geeft. Mijne Moeder bewilligt mij om zulks te doen! Waarom, O waarom, heeft zij voorheen daarin niet bewilligd!

Nogthans overreedt zij mij ook (op dat ik niet doodlijk mogt worden aangedaen, bij aldien ik vond dat mijne vreeze maar al te gegrond geweeſt was) om te wagten tot de wederkoomſt van deezen boode, welke met ons ſnelſt paard uitrijdt. —— God doe hem ſpoedig met goede tijdinge tot mij keeren —— Anders —— Maar, Och! mijne dierbaarſte, allerlieffſte vriendin, wat anders! —— Een regel, van uwe hand door hem! —— Zend mij maar *eenen* regel, die mij gebiede om bij u te koomen! Ik zal op het oogenblik, op datzelve oogenblik op reize gaen, dat ik dien ontvange. Ik ben nu reeds metterdaad daartoe bereid! En indien gij mij bemint, als ik u beminne, zal het gezigt van mij u verleevendigen tot mijne hoope. —— Maar waarom, waarom, daar ik dit kan denken, ben ik niet eer naar u toegetrokken!

Algenoegzaame Hemel! weiger niet aan mijne gebeden, mijne Vriendin, mijne Vermaanſter, mijne Raadgeeffter, in eenen tijd zo hachelijk voor mijzelve!

Maar mij dunkt, uw ſtijl en gedagten hebben te veel zamenhang, zijn te vol van leeven en kragt, dan dat zij mij reden zouden geeven tot zo groote wanhoope, als de waggelende pen ſchijnt te voorſpellen.

Het is mij leed dat ik niet t' huis was [Dus veel *moet* ik 'er nog bij doen, ſchoon de knegt reeds te paard aan de deur is] wanneer de knegt van den Hr.

Hr. Belford hier kwam met uwen aandoenlijken Brief. Ik was ten huize van Juffer Lloyd. Mijne Mama zond dien aan mij; en ik kwam terſtond t' huis. Dog hij was al weg. Hij wilde niet vertoeven, ſchijnt het. Nohtans zou ik hem wel gaarn een honderd duizend vraagen gedaen hebben. Dog waartoe houde ik dus mijn boode op? Ik hebbe eene menigte van zaaken aan u te zeggen ——— Over eene menigte u te raadpleegen. Ik zal de opheffinge van uwen vinger zelf gehoorzaamen. Dog, indien gij mij verlaat —— Wat is de wereld, of iets in dezelve, meer voor

Uwe ANNA HOWE.

De uitwerkinge, welke deeze Brief had op de Lady, die zo nabij aan het einde is, waarvoor de ſchoone ſchrijfſter zo zeer bedugt is en waarover zij zo kermt, verpligtede Juffr. Lovick onder het leezen van denzelven menigmaal af te breeken, en van ſtem te veranderen.

Dit *is* eene vriendin, zeide de godlijke Lady (den Brief in haare hand neemende, en dien kuſſende) waardig dat men zou wenſchen om haarentwille te leeven. —— O mijne dierbaare Anna Howe! Hoe onafgebroken zoet en edel is onze vriendſchap geweeſt! ——— Dog wij zullen ten eenigen dage bij malkanderen koomen (en deeze hoope moet ons beide trooſten) om nooit weder van een te ſcheiden! Dan, ontkleed van alle ſchaduwen des lighaams, zullen wij geheel ligt en geheel geeſt zijn! —— Hoe zuiver, hoe volmaakt zal dan onze vriendſchap zijn! Onze liefde zal dan

een

een en hetzelve aanbiddelijk voorwerp hebben, en wij zullen Hetzelve en elkanderen genieten tot in alle Eeuwigheid!

Zij zeide, haare waarde vriendin verzogt zo ernſtig om een regel of twee, dat zij gaarn zou willen ſchrijven, zo zij konde: En zij nam 'er de proef van; dog te vergeefs. Zij konde, evenwel, een Brief voorzeggen, geloofde zij; en verzogt Juffr. Lovick dat zij pen en papier wilde krijgen. Hetwelk dezelve deed, en toen begon zij *haar* de woorden voor te zeggen. Ik wilde uit het vertrek gegaen zijn; maar op haare begeerte bleef ik 'er.

In het eerſt dwaalde zij vrij wat met haare gedagten. Zij bemerkte dat zelve. En wanneer zij een weinig op het ſpoor geraakt was, en zig egter niet voldeed, verontſchuldigde zij zig bij Juffr. Lovick, dat zij haar al weder en weder deed beginnen; en zeide, Dat de derdemaal zou gelden, het mogt weezen zo het wilde.

Het Vaarwel zeide zij haar voor, zonder haperinge; en toen zij kwam tot den zegenwenſch en de ondertekeninge, nam zij de pen, en op haare knieën vallende, ondersteund van Juffr. Lovick, ſchreef zij het ſlot; dog Juffr. Lovick was genoodzaakt om haare hand te beſtieren.

Gij zult den zin verwonderlijk volkoomen vinden, als men haare zwakheid in aanmerkinge neemt.

Ik deed den boode zo lang wagten, tot dat ik dien had uitgeſchreeven. Ik hebbe de ondertekeninge getragt na te bootzen; en tuſſchenpoozen in den Brief gemaakt, daar zij, naar mijn beſt geheugen, die gemaakt had. In geen ding, 'twelk dee-

deeze verwonderenswaardige Lady betreft, kan ik te naaukeurig zijn.

Woensd. omtrent 3. Uuren.

Mijne dierbaarſte Juffer Howe,

Gij moet u niet ontſtellen ——— nog bedroeven —— dat Juffr. Lovick voor mij ſchrijft. Schoon ik u niet kan gehoorzaamen, en met mijne *pen* ſchrijven, nogthans ſchrijft mijn hart door de haare —— Ontvang het dus —— Ik gehoorzaame dus u zo nabij als ik kan!

En nu wat *behoore* ik te zeggen? Wat *kan* ik zeggen? ——— Maar waarom zoudt gij de waarheid niet weeten? Nademaal gij ze wel haaſt moet gewaar worden —— Wel zeer haaſt.

Weet dan, en laaten uwe traanen, zo van ontferminge, die van eene blijde ontferminge zijn! want ik ſtae u toe een weinig te ſtorten, om den afgevallen bloem, gelijk ik zeggen mag, te bedaauwen ——— Weet dan, dat de goede Doctor, en de godvrugtige Kerkelijke, en de eerelijke Apotheker, nu zo even ——— met zamengevoegde zegeningen ——— hun laatſte affcheid van mij genomen hebben: En de eerſte gebiedt mij te hoopen —— Laat mij toe, mijne waardſte, dat ik zegge *hoopen* ——— te hoopen op mijne ontbindinge voor dat de Zon morgen ondergaet.

Adieu, derhalven, mijne dierbaarſte vriendin! ——— Dit zij *uw* trooſt, gelijk het de *mijne* is, dat God ons ten tijde als hij het goedvindt zal te za-

zamen brengen in eene gelukzalige Eeuwigheid, om nooit meer te ſcheiden! —— Nog eens dan, adieu ——— en wees gelukkig! ——— Hetwelk eene edelmoedige natuure niet kan zijn, ten zij ze —— naar haar vermogen —— ook andere zodanig maake.

God zegene u in eeuwigheid! bidt, op mijne geboogene knieën, ſchoon onderſteund op dezelve,

Uwe verpligte, dankbaare, toegenegene,

CL. HARLOWE.

Wanneer ik deezen Brief uitgeſchreeven en op haar bevel gezegeld had, gaf ik zelve dien aan den boode; die mij betuigde, dat Juffer Howe nergens anders naar wagtede, dan naar zijne wederkoomſt, om de reize naar London aan te neemen.

Uw knegt is zo even gekoomen; dus zal ik hier ſluiten. Gij zijt een onbermhartig meeſter. De twee karels worden ten dood toe van u *gepieſakt*, om een vrouwelijk woord te gebruiken; en alle vrouwelijke woorden, ſchoon wij van derzelver herkoomſt niet verzekerd zijn, hebben eene zeer kragtige beduidenis. Ik geloove dat zij, in hunne harten, wenſchen dat de engelin in den hemel waare, die gereed ſtaet om haar te ontvangen, en gij op uwe behoorelijke plaatze, op dat 'er een einde mogt koomen van al hun *hoſſeboſſen*; een ander woord van denzelven aart.

Welk

Welk een Brief hebt gij mij gezonden! — Arme Lovelace! — is al het antwoord dat ik daarop te rug zal zenden.

[*Vijf uuren.*] Op dit oogenblik is Colonel Morden hier aangekoomen.

CV. BRIEF.

De Hr. BELFORD. *Ten Vervolge.*

Agt Uuren, 's Avonds.

Ik had in mijnen voorgaenden maar even tijd om u te berigten, dat Colonel Morden gekoomen was. Hij was te paard, vergezeld van twee knegten, en trad aan de deur af, juist zo als de klok vijf sloeg. Juffr. Smith was toen beneden in haaren agterwinkel, weenende, met haaren man bij zig, die al zo zeer was aangedaen als zij; Juffr. Lovick een weinig te vooren van haar gegaen zijnde, insgelijks in traanen; want zij hadden haar treurgeklag jegens elkanderen uitgestort; eens in gevoelen zijnde, dat de verwonderenswaardige Lady den nagt niet zoude overleeven. Dezelve had aan haar betuigd, dat dit ook *haar* gevoelen was, van wegens eenige doofheden, welke zij de voorloopers des doods noemde, en van wegens eene toeneemende geneigdheid tot sluimeren.

De Colonel, zo als Juffr. Smith mij naderhand vertelde, vraagde met veel ongeduld, zo dra hij

van het paard ſteeg, Hoe Juffer Harlowe voer? Zij antwoordde, Dat ze nog leefde; maar, zo als zij vreesde, ſterk tot haar einde naderde. Goede God! zeide hij, met zijne handen en oogen om hoog geſlagen. Kan ik haar te zien koomen? Mijn naam is Morden. Ik hebbe de eere van eene nabeſtaende van haar te zijn. Eijlieve, ga eens naar boven; en geef haar te kennen [Zij is bij haar verſtand, hoope ik] dat ik hier ben; Wie is bij haar?

Niemand dan haare Waakſter, en Juffr. Lovick, eene fatzoenlijke weduw-vrouw, die zo veel zorg voor haar draagt, als of zij haare Moeder waare.

En nog *meer* zorg zelf, viel hij 'er tuſſchen in, of zij draagt geen zorg in 't geheel ———

Ten zij 'er een heer bij haar zij, een Hr. Belford, vervolgde Juffr. Smith, die de beſte vriend geweeſt is, welken zij gehad heeft.

Indien de Hr. Belford bij haar zij, mag ik zekerlijk —— Maar eijlieve, ga boven, en doe den Hr. Belford te weeten, dat ik het voor eene gunſt zal neemen zo ik eerſt met hem ſpreeken mag.

Juffr. Smith kwam bij mij boven op mijn nieuw vertrek. Ik had uwen knegt maar even afgevaardigd, en ging aan haare Waakſter vraagen, Of ik weder mogt worden toegelaaten? Die antwoordde, dat zij ſluimerde in een leuningſtoel, hebbende geweigerd om te gaen leggen, zeggende, Dat zij wel haaſt, hoopte zij, voor altoos zou gaen leggen.

De Colonel, die weezenlijk een welgemaakt heer is, ontving mij met veel beleefdheid. Na de eerſte complimenten, Mijne Nigt, mijn Heer, zeide

de hij, is meer aan u verpligt, dan aan iemand van haare eigene familie. Wat mij belangt, ik hebbe zo veel rots-ſteenen gepoogd te beweegen ter haarer begunſtiginge; en weinig denkende, dat het lief ſchepzel zo erg was, hebbe ik verzuimd om bij haar te koomen, gelijk ik behoorde gedaen te hebben op het oogenblik dat ik overkwam; en gelijk ik zou gedaen hebben, hadde ik geweeten, hoe ſlegt zij in ſtaat waare, en hoe veel werk ik zoude gehad hebben met haare familie. Maar, mijn Heer, uw vriend is boven maate te beſchuldigen geweeſt; en gij, zulk een *boezemvriend* van hem zijnde, hebt door uwe beleefdheden haar erger behandelinge doen wedervaaren. Dog is 'er geen hoope op haare herſtellinge?

De Doctoren zijn van haar gegaen, met de droevige verklaaringe, dat 'er geen hoope is.

Is zij wel opgepaſt, mijn Heer? Heeft zij een ervaaren geneesheer gehad? Ik hoore, dat deeze goede luiden zeer beleefd en gedienſtig jegens haar geweeſt zijn ———

Wie kon dog anders zijn? zeide Juffr. Smith, weenende: Zij is de beminnelijkſte Lady ter wereld!

De naam, zeide de Colonel, zijne oogen en eene hand om hoog ſlaende, welken zij draagt bij ieder leevend ſchepzel! —— Goede God! Hoe kon dog uw vervloekte vriend ———

En hoe konden haare wreede ouders? viel ik 'er tuſſchen in —— Wij kunnen even ligt reden vinden voor *hem*, als voor *hen*.

Dat is wel waar! antwoordde hij, als men de ſchoonheid in aanmerkinge neemt van de deughten

onzer Sexe, zo wanneer zij iemand van de andere in hunne magt kunnen krijgen.

Ik ſtelde hem geruſt ten aanzien van de zorg, die voor haar gedragen was; en gaf hem berigt van de vriendlijke en zelfs *vaderlijke* oppaſſinge, welke zij van Dr. H. en Mr. Goddard genooten had.

Hij was ongeduldig om bij haar te koomen, haar niet gezien hebbende, zo als hij zeide, zedert dat zij twaalf jaaren oud was; en dat zij toen beloofde eene van de ſchoonſte vrouwen in Engeland te zullen worden.

Zo is zij ook, antwoordde ik, voor zeer weinige maanden geweeſt: En ſchoon zij vermagerd zij, zal het aan u blijken dat zij die beloften wel beveſtigd heeft: Want haare trekken zijn zo geregeld en net, haarer leden evenredigheid zo fraaij, en haare houdinge zo onnavolgelijk bevallig, dat al waare zij enkel vel en been, zij eene ſchoonheid zijn moet.

Juffr. Smith ging, op zijn verzoek, naar boven, en bragt ons beſcheid beneden, dat Juffr. Lovick en haare Waakſter bij haar waaren; en dat zij in een zo vaſten ſlaap was, tegen de eerſte aanleggende in haar leuningſtoel, dat zij haar de kamer nog inkoomen, nog uitgaen hoorde. De Colonel verzogt, indien het niet ongevoegelijk waare, dat hij haar mogt zien, ſchoon zij ſliep. Hij zeide, Dat zijn ongeduld hem niet wilde laaten toeven tot dat zij ontwaakte. Nogthans wilde hij niet hebben dat zij geſtoord wierd; en zou gaarn haare beminnelijke trekken willen beſchouwen, terwijl zij hem niet zag; en vraagde, Of zij niet dagt dat hij wel in de kamer zou kunnen koomen, en daar uitgaen, zonder haar te ſtooren?

Zij

Zij geloofde, dat hij dat wel doen kon, antwoordde zij; want de rug van haaren ſtoel was naar de deur gekeerd.

Hij zeide, dat hij zorg zou draagen om zig uit den weg te begeeven, indien zij ontwaakte, op dat zijne ſchielijke verſchijninge haar niet mogt ontzetten.

Juffr. Smith, voor ons binnen treedende, beval Juffr. Lovick en de Waakſter geen beweeginge te maaken, als wij binnen kwamen: En daarop gingen wij te zamen zagtjes naar boven.

Wij beſchouwden de Lady, in een bekoorelijk poſtuur. Gekleed, zo als ik u voorheen gemeld hebbe, in haar maagdlijk wit, zat zij in een leuningſtoel, met Juffr. Lovick digt bij haar, op een ander ſtoel, die haaren linker arm rondom haar hals had, denzelven als onderſteunende; want de Lady, ſchijnt het, had haar zulks bevolen, zeggende, dat zij haar eene Moeder geweeſt was, en dat zij zig verheugen zou met te denken, dat zij in de armen van haare Mama ruſtede; want zij vond zig ſluimerig; voor de laatſte maal, miſſchien zeide zij, dat zij ooit zo zijn zoude.

De eene belookene wang ruſtede op den boezem van de braave vrouw, welks vriendlijke warmte dezelve met eene flaauwe, dog bekoorelijke blos overſpreid had; de andere bleeker, en meer ingevallen zijnde, als ofze reeds met het ijs des doods overtrokken waare! Haare handen zo blank als de lelij, met haare kronkelende aders meer doorſchijnend blaauw, dan ik de haare zelf ooit gezien had (aders zo ras, helaas? zullende verſtopt worden door het beſtijveren van dien pur-

peren ſtroom, welke reeds al zo langzaam eer kruipt dan vloeit door dezelve!) haare handen leevenloos hangende, de eene voor haar neer, de andere gevat in de regterhand der vriendlijke weduw, welker traanen het minnelijk gelaat bedaauwden, hetwelk haar moederlijke boezem ondersteunde, ſchoon die van de ſlaapende ſchoone niet gevoeld wierden; en het zij de goede vrouw zulks niet merkte, het zij datze haar niet ſtooren wilde om dezelve af te droogen, of van poſtuur te veranderen: Haar weezen was lieflijk bedaard en helder: En ſchoon zij nu en dan ſtootingen had, nogthans ſcheen haar ſlaap geruſt te zijn; haare ademhaalinge wel kort en ras, dog taamelijk vrij en niet gelijk die van een ſtervend menſch.

In deeze hart-beroerende geſtalte vertoonde zij zig aan ons, wanneer wij tot haar naderden, en haar minnelijk gelaat voor ons gezigt kreegen.

De Colonel, dikwijls zugtende, beſchouwde haar, met zijne armen over malkanderen gevouwen, en met de diepſte en toegenegenſte oplettendheid; tot dat zij eindelijk eene ſtootinge krijgende, en haaren adem met grooter moeijelijkheid haalende dan voorheen, hem wijken deed agter eene ſcherm, die voor haar *huis*, zo als zij het noemt, geſchooven was, hetwelk, zo als ik te vooren al hebbe aangemerkt, onder een van de venſters ſtaet. Deeze ſcherm wierd daar geplaatſt, toen zij zig genoodzaakt vond om haare kamer te houden; en in de diepte van onze bedroefdheid, en de drokte van ander geſprek, toen wij eerſt bij een kwamen, had ik vergeten den Colonel te verwitti-

gen

gen van hetgeen hij waarſchijnelijk zien zoude.

Derwaards wijkende, haalde hij zijn zakdoek uit, en overſtelpt van droefheid, ſcheen hij buiten ſtaat om te ſpreeken: Maar, zijn oog agter de ſcherm ſlaende, brak hij wel haaſt zijn ſtilzwijgen af; want getroffen van de gedaante der kiſt, ligtede hij het purperen kleed op 't welk daarover hing, en te rug ſpringende, Goede God! zeide hij, wat is hier!

Juffr. Smith naaſt bij hem ſtaende, Waarom, zeide hij, met groote ontroeringe, heeft men mijne Nigt toegelaaten haare naare bedenkingen te voeden met zulk een voorwerp voor haare oogen? ——

Helaas! mijn Heer, antwoordde de goede vrouw, wie zou haar tegenſtaen? Wij zijn, alle die rondom haar waaren, haar eenigzins vreemd: En egter hebben wij haar tegengeſproken bij deeze naare gelegenheid.

Ik behoorde, zeide ik (zagtjes naar hem toe treedende, terwijl de Lady weder in ſluimer viel) u hiervan verwittigd te hebben. Ik was hier toen dezelve wierd in huis gebragt, en ik was nooit van mijn leeven zo ontſteld. Dog zij had niemand van haare vrienden bij zig, en geen reden om te hoopen, dat 'er iemand van dezelve bij haar zoude koomen; en verzekerd zijnde dat zij niet herſteld zou worden, beſloot zij om zo weinig als mogelijk is, inzonderheid omtrent hetgeen haar perſoon betrof, voor haaren Executeur over te laaten. Dog het is geen akelig voorwerp voor haar, ſchoon het zo zij voor alle andere.

Vervloekt moet de ombermhartigheid zijn van

die geenen, zeide hij, die haar reden gaven, om eene zo naare voorzorg voor zigzelve te gebruiken! Welke moeten haare bedenkingen geweeſt zijn, den geheelen tijd dat zij haare gedagten daarover gaen liet, en daaromtrent haare bevelen gaf? En welke moeten die telkens zijn, als zij haar hoofd derwaards wendt? Deeze ongemeene vernuften ——— Dog inderdaad zij *zou* daarin haar zin niet gehad hebben, indien ik hier geweeſt waare.

De Lady haalde eene diepe zugt, met eene ſtootinge, hetwelk ons geſprek afbrak; en de Colonel week toen verder agter de ſcherm, op dat zijne ſchielijke verſchijninge haar niet ontzetten mogt.

Waar ben ik! zeide zij. Hoe vadzig ben ik! Hoe lang hebbe ik geſluimerd? Ga niet weg, mijn Heer (want ik week te rug). Ik ben zeer dof, en zal nog meer en meer zo worden, onderſtelle ik.

Zij poogde zigzelve op te regten; maar op het punt zijnde van te bezwijken door zwakheid, was zij gedrongen weder te gaen zitten; met haar hoofd leunende agter tegen den rug van haaren ſtoel; en na eenige oogenblikken, Nu geloove ik, mijne goede vrienden, zeide zij, dat alle uwe vriendlijke moeite wel haaſt zal over zijn. Ik hebbe geſlapen, maar ben niet verfriſt, en mijne vingers-einden ſchijnen verdoofd ——— zonder gevoel te zijn! (dezelve ophoudende) Het is tijd om den Brief te zenden aan mijne goede Norton.

Zal

Zal ik mijn knegt, Madam, met denzelven ter poſt afzenden?

O neen, mijn Heer, ik danke u. Dezelve zal maar al te ras (naar haare gedagten) tot de waarde vrouw koomen met den poſt.

Ik gaf haar te kennen, dat het heden geen poſtdag was.

Is het nog al woensdag, zeide zij: Zegen mij! Ik weete niet hoe de tijd gaet: Dan zeer traaglijk, zo als blijkt. En nu moet ik denken om mij haaſt te bed te begeeven. Alles zal daar gevoegelijkſt en met de minſte moeite ten einde gebragt worden ——— Zal het niet, Juffr. Lovick? ——— Ik denke, mijn Heer, zig tot mij keerende, dat ik niets hebbe overgelaaten voor deeze laatſte onbekwaammaakende uuren. Niets, nog te zeggen nog te doen. Ik danke God, dat ik dat niet gedaen hebbe. Indien ik het gedaen had, hoe ongelukkig zoude ik zijn! Kunt gij, mijn Heer, mij ook iets in gedagten brengen, hetwelk noodig zij te doen of te zeggen om uwe bedieninge gemaklijk te maaken?

Indien, Madam, uw Neef Morden koomen mogt, zoudt gij hem wel gaarn willen zien, vermoede ik?

Ik ben te zwak om te wenſchen dat ik mijn Neef nu moge zien. Het zou mij maar ontſtellen, en hem ook. Nogthans, indien hij koomt terwijl ik zien *kan*, *wil* ik hem wel zien, al waare het maar om hem te danken voor voorgaende gunſtbewijzen, en voor zijne tegenwoordige minzaame oogmerken jegens mij. Is hier iemand van zijnentwegen geweeſt?

Hij heeft naar u gevraagd, Madam, en zal hier binnen een half uur weezen; dog hij vreesde u te ontzetten.

Niets kan mij nu ontzetten, ten zij mijne Mama in perſoon mij kwam begunſtigen met haaren laatſten zegen. En dat zoude zelf nog eene welkoome verraſſinge zijn. Dog kwam mijn Neef met opzet in de ſtad om mij te zien?

Ja, Madam. Ik nam de vrijheid van hem voorleeden Maandag door een regel te laaten weeten, hoe ſlegt gij in ſtaat waart.

Gij zijt zeer vriendlijk, mijn Heer. En ik hebbe groote verpligtinge aan u, en al voorheen gehad. Dog ik denke dat het mij ſmertelijk zal zijn, hem nu te zien, dewijl het zien van mij hem bedroeven zal. En egter, alzo ik niet zo ſlegt in ſtaat ben als ik wel haaſt worden zal —— hoe eer hij koomt, hoe beter. Dog indien hij koomt, hoe zal ik het maaken met die ſcherm? Hij zal mij waarſchijnelijk bekijven; en ik kan nu geen kijven verdraagen. Miſſchien [leunende op Juffr. Lovick en Juffr. Smith] kan ik nog gaen naar het naaſte vertrek om hem te ontvangen.

Zij maakte beweeginge om op te ſtaen, maar zou bijkans weder bezweeken hebben, en was genoodzaakt om ſtil te blijven zitten.

De Colonel was agter de Scherm in eene volſlagene beroerte, wegens het hooren van dit geſprek; en tweemaal, zonder dat zijne Nigt het zag, begon hij tot haar te naderen; maar trad te rug, uit vreeze van haar te veel te ontzetten.

Ik trad naar hem toe, en begunſtigde zijn te rug tred; terwijl zij alleen zeide, Gaet gij weg, mijn

mijn Hr. Belford? Wordt gij verzogt beneden te koomen? Is mijn Neef gekoomen? Want zij hoorde iemand zagtjes de kamer overgaen, en dagt dat ik het was; alzo haar gehoor volkoomener was dan haar gezigt.

Ik gaf haar te kennen, dat ik geloofde dat hij 'er was; en zij zeide, Wij moeten het zo goed ſtellen als wij kunnen, Juffr. Lovick, en Juffr. Smith. Ik zal anders mijnen armen Neef vreezelijk ontſtellen: Want hij heeft mij voormaals dier bemind. Eijlieve geef mij een weinig van des Doctors laatſte droppels in water, om mijne geeſten leevendig te houden geduurende deeze eene zamenkoomſt; en dat is het al, geloove ik, waarmede ik mij thans hebbe te bekreunen.

De Colonel (die dit alles hoorde) liet zig aandienen; en ik, mij houdende, als of ik tot hem naar beneden ging, leidde den bedrukten heer binnen; na dat zij eerſt bevolen had, dat de ſcherm zo digt aan het venſter gezet zou worden als mogelijk was, op dat hij niet mogt zien wat daar agter ſtond; terwijl hij gehoord hebbende wat zij daaromtrent gezegd had, van beſluit was om daarvan niets te reppen.

Hij drukte de engel, zo als ze zat, in zijne armen, op eene knie nedervallende; want ſteunende op de twee armen van haaren ſtoel, poogde zij op te ſtaen, maar konde niet. Excuſeer, mijn waarde Neef, zeide zij, excuſeer mij, dat ik niet kan opſtaen —— Ik had deeze gunſt nu niet verwagt. Dog ik ben verblijd dus gelegenheid te hebben om u te danken voor alle uwe edelmoedige goedheid jegens mij.

Nooit

Nooit, mijne meeſt-beminde en dierbaarſte Nigt, zeide hij (met overloopende oogen) zal ik het mijzelven vergeeven, dat ik mij niet eer tot u vervoegd hebbe. Weinig dagt ik, dat gij zo ſlegt geſteld waart; nog iemand van uwe vrienden gelooft het. Indien zij dat geloofden ——

Indien zij dat geloofden, herhaalde zij, hem in de reden vallende, zouden zij meer medelijden jegens mij gehad hebben. Daar ben ik van verzekerd. Maar ik bidde u, mijn Heer, hoe zijt gij van hen geſcheiden? Zijt *gij* met hen verzoend? Zo niet, ſmeeke ik, indien gij uwe arme Clariſſa bemint, dat gij het dog wilt worden: Want elke verwijderde twiſt verzwaart maar mijne fout; nademaal die de grondſlag van alles is.

Ik had verwagt van hen beſcheid te krijgen ten uwen voordeele, mijne waarde Nigt, zeide hij, geduurende eenige uuren, wanneer de Brief van deezen Heer kwam, welke mij herwaards deed ſpoeden: Dog ik hebbe de rekeninge van uws Grootvaders Capitaal gereed om met u te vereffenen, en hebbe wiſſel-brieven om op hun Bankier te trekken wegens de ſommen die u toekoomen; welke zij begeeren dat gij ontvangt, op dat gij geen gebrek aan geld moogt hebben. En dit is zulk een onderpand van eene aannaderende Verzoenirge, dat ik durve inſtaen, dat alles zig verder naar uwen wenſch zal ſchikken, indien ——

Ach! mijn Heer, viel zij 'er tuſſchen in, met menigvuldige afbreekingen en tuſſchenpoozen, Ik wenſche, ik wenſche maar, dat dit niet eer toone, dat zo ik in leeven bleef, zij niets meer met mij zouden willen te maaken hebben. Ik hebbe nooit ee-

eenigen hoogmoed gehad in van hen onafhangelijk te zijn: Alle mijne daaden, daar ik mijzelve *meer* onafhangelijk had kunnen maaken, toonen dit —— Maar wat baaten nu deeze bedenkingen? —— Ik ſmeeke alleen, mijn Heer, dat gij, en *deeze* Heer —— aan welken ik uitſteekend veel verpligt ben —— die zaaken wilt regelen —— volgens het Teſtament, 't welk ik geſchreeven hebbe. De Hr. Belford zal mij wel willen excuſeeren; dog het was in der waarheid meer nood dan keuze, die mij deed denken om hem den laſt op te leggen, welken hij zo goedgunſtig op zig neemt. Hadde ik het geluk gehad om u, mijn Neef, eer te zien —— of te weeten, dat gij mij nog vereerdet met uwe agtinge —— Ik zoude de ſtoutmoedigheid niet gehad hebben van deeze gunſt van *hem* te verzoeken. —— Maar —— ſchoon de vriend van den Hr. Lovelace, hij is een man van eere, en zal eer vreede maaken, dan dien breeken. En mijn waarde Neef, ik moet u ſmeeken —— dat gij het uwe daartoe mede toebrengt —— en gedenk, dat terwijl ik nader bloedverwanten hebbe dan mijn Neef Morden, al hoe dierbaar gij mij zijt, en altoos waart, gij geen regt hebt om mijne verongelijkingen te wreeken op Hem, die daarvan de oorzaak geweeſt is. Dog ik hebbe mijne gedagten over dit onderwerp aan u geſchreeven, benevens mijne redenen; en ik hoope niet, dat ik dezelve verder behoeve aan te dringen.

Ik moet den Hr. Lovelace zo veel regt doen, antwoordde hij, zijne oogen afdroogende, dat ik getuige, hoe opregt een berouw hij heeft van zijne ondankbaare ſnoodheid tegen u, en hoe gereed hij

is

is om u alle vergoedinge te doen, welke in zijn vermogen is. Hij bekent *zijne* ondeugendheid, en *uwe* verdienſte. Indien hij dat niet deed, konde ik daar niet overheen ſtappen, ſchoon gij nader bloedverwanten *hebt:* Want, mijne waarde Nigt, heeft uw Grootvader mij niet de zorg voor u toebetrouwd? En zou ik denken, dat ik mij de zorg had aan te trekken over uw Goed, en niet over uwe Eere? —— Maar, nademaal hij zo begeerig is om u regt te doen, hebbe ik te minder te zeggen; en gij moogt uzelven ten dien aanzien volkoomelijk geruſt ſtellen.

Ik danke u, ik danke u, mijn Heer, zeide zij: Alles is nu, zo als ik het wenſchte: Dog ik ben zeer flaauw, zeer zwak. Het is mij leed dat ik het niet op kan houden; dat ik niet beter de eere van dit bezoek verdienen kan: Dog het zal niet gaen —— En dit zeggende, zeeg zij neder in haaren ſtoel, en zweeg ſtil.

Hierop gingen wij beide heen, berigt laatende, dat wij in den Graaf van Bedford zouden zijn, indien 'er iets bijzonders mogt voorvallen.

Wij beſtelden een kleinen maaltijd, alzo geen van ons beiden 's middags gegeten had; en terwijl dezelve bereid wierd, kunt gij wel giſſen welk het onderwerp van ons geſprek was. Wij ſpanden beide te zamen in onze klagten over den wanhoopigen ſtaat der Lady: Verwonderden ons over haare menigvuldige voortreffelijkheden: Veroordeelden u geſtrenglijk, benevens haare vrienden. Nogthans, om hem in een beter gevoelen van u te brengen, las ik hem eenige paſſagies voor van uwe laatſte Brieven, welke uw leedweezen toon-

den

den over de verongelijkingen, welke gij haar hadt aangedaen, en uwe diepe wroegingen: En hij zeide, het was een vreezelijk ding te moeten worſtelen met de bezeffinge van eene ſchuld zo onherſtelbaar.

Wij bezorgden, dat Mr. Goddard (alzo Dr. H. niet thuis was) haar nog eens weder een bezoek gaf, en van haar wederkeerende bij ons aankwam. Hij was zo goed om dat te doen; dog hij bleef geen vijf minuten bij haar; en bragt ons berigt, dat haar einde ſterk naderde; dat hij vreesde, dat zij niet tot morgen leeven zoude; en dat zij wenſchte den Colonel Morden terſtond te zien.

De Colonel maakte verſchooningen, daar 'er geen behoefden; en ſchoon ons kleine maaltijd juiſt wierd opgebragt, ging hij onmiddelijk heen.

Ik konde geen brok proeven; en nam pen en inkt om mijzelven den tijd te korten, en u te believen, weetende hoe ongeduldig gij zoudt verlangen naar een weinig regels: Want uit hetgeen ik verhaald hebbe, zult gij zien dat het onmogelijk was, dat ik alleen kon gaen om te ſchrijven, wanneer uw knegt kwam omtrent half-zeſſen, of daartoe gelegenheid vinden voor nu; en *Deeze* is toevallig: En egter was uw arme knaap bevreesd om met de mondelijke boodſchap weg te gaen, welke ik hem gaf; behelzende, gelijk hij ongetwijffeld u berigt heeft, dat de Colonel bij ons was, de Lady boven maate ſlegt geſteld, en dat ik niet van haar kon gaen om een regel te ſchrijven.

Tien

Tien Uuren.

De Colonel zond naderhand aan mij, om mij te berigten, dat de Lady in ſtuip-trekkingen gelegen hebbende, hij zo zeer ontſteld was, dat hij onmogelijk weder bij mij koomen konde.

Ik hebbe ieder half-uur laaten vraagen hoe zij vaart: En nu zo even hebbe ik het genoegen van te hooren, dat haare ſtuipen haar verlaaten hebben; en dat zij zig ter ruſt begeven heeft in een veel bedaarder ſtaat, dan men had kunnen verwagten.

Haar arme Neef is heel zeer ongeſteld; nogthans wil hij daar niet uit den huize gaen, zo lang zij in zulk een ſtaat is; maar is voorneemens op een ruſtbank te gaen leggen, alle ander gemak van de hand geweezen hebbende.

CVI. BRIEF.

De Hr. BELFORD, *Ten Vervolge.*

Soho, Zes Uuren, den 7. Sept.

De Lady is nog in leeven. Dewijl de Colonel zo even zijn knegt gezonden heeft om mij te laaten weeten, dat zij omtrent een uur geleeden naar

naar mij gevraagd had, kleedde ik mij om mij tot haar te vervoegen. Jöel bidt mij om hem te rug te zenden, ſchoon maar met eenen regel, om uw tegenwoordig ongeduld te voldoen. Hij verwagt, zegt hij, u te vinden te Knightsbridge, al hoe veel haaſt hij moge maken om te rug te koomen; en indien hij niet een regel of twee heeft om u te vreede te ſtellen, vreeſt hij dat gij hem doorſchieten zult; want hij is bedugt dat gij naauwlijks bij uwe zinnen zijt. Ik vaardige deezen derhalven af; en zal een anderen gereed maaken, zo dra als ik kan, met bijzonderheden. Dog gij moet een weinig geduld gebruiken; want hoe kan ik ieder half-uur alleen gaen om te ſchrijven, als ik tot de tegenwoordigheid der Lady worde toegelaaten, of als ik bij den Colonel ben?

Aan het huis van Smith, 's Ogtends 8. Uuren.

De Lady ſluimert. Juffr. Lovick, welke bij haar opzat, zegt dat zij een beter nagt gehad heeft, dan men verwagtede; want ſchoon zij weinig ſliep, zij ſcheen het gemaklijk te hebben; en dies te gemaklijker van wegens de Godvrugtige geſteltenis waarin zij was; alle de oogenblikken, dieze waakte, doorbrengende in aandagtige beſpiegelinge, of in ſtille verzugtingen en gebeden; haare handen en oogen dikwijls opheffende, en haare lippen beweegende met eene vuurigheid deeze haare laatſte uuren betaamende.

Tien Uuren.

De Colonel zeer begeerig zijnde om zijne

Nigt te zien, zo draze ontwaakte, wierden wij beide toegelaaten. Wij bemerkten in haar, zo dra wij binnen kwamen, ſterke blijken van haare aannaderende ontbindinge, niettegenſtaende de vrouwen ons met meer hoope gevleid hadden, wegens haare geruſtheid van den voorgaenden nagt. De Colonel en ik, beide geen luſt hebbende om te zeggen hetgeen wij dagten, keeken elkanderen aan met droefgeeſtige weezens.

De Colonel zeide haar, dat hij een knegt zou zenden naar het huis van haaren Oom Antonij om eenige papieren, welke hij daar gelaaten had; en vraagde, of zij derwaards heen ook iets had te beveelen?

Zij dagt van neen, zeide zij, meer binnenwaards ſpreekende, dan ze 's dags te vooren gedaen had. Zij had wel een Brief in gereedheid om aan haare goede Norton gezonden te worden; en daarin wierd van een verzoek gewag gemaakt: Dog het was tijds genoeg, zo het verzoek aan diegeenen, welken het betrof, wierd te kennen gegeven, wanneer alles over was. Evenwel, mogt het toen ook wel gezonden worden met den knegt, welken dien weg heen ging. En zij deed denzelven ten dien einde aan den Colonel behandigen.

Haare ademhaalinge zeer kort zijnde, begeerde zij nog een hoofdkuſſen. Dewijlze voorheen reeds twee had, zo maakte dit dat zij eenigermaate over einde zat in haar bed; en zij ſprak toen onderſcheidenlijker; en ziende dat wij zeer bedroefd waaren, vergat zij haar eigen lijden om ons

ons te troosten; en eene bekoorelijke les gaf zij ons, schoon kort, over het geluk van eene tijdige Voorbereidinge, en over de gevaaren van eene laate Bekeeringe, wanneer de geest, zo als zij aanmerkte, zo zeer verzwakt is, zo wel als het lighaam, dat de arme ziel naauwlijks in staat blijve, om te kampen met haare natuurelijke ongesteldheden.

Ik bidde u, mijne goede vrienden, vervolgde zij, treurt niet over eene, die niet treurt, nog reden heeft om te treuren, over zigzelve. Integendeel, verheugt u met mij, dat alle mijne wereldsche onlusten zo nabij haar einde zijn. Gelooft mij, Heeren, dat ik niet verkiezen zoude, al mogt ik, om in leeven te blijven, schoon het vermaakelijkst gedeelte van mijn leeven weder stond herhaald te worden. En egter zijn *Agttien jaaren in hetzelve*, van de *Negentien*, *zeer* vermaakelijk geweest. Zo zeer blootgesteld te zijn aan verzoekinge; en zo onderhevig te zijn om te feilen in de beproevinge, wie zou zig niet verheugen, dat alle haare gevaaren over zijn! ——— Alles waarom ik wenschte, was vergiffenis en een zegen van mijne waarde Ouders. Al hoe gerust een verscheiden mij schijnt beloofd te worden, het zoude nog geruster geweest zijn, indien ik dat genoegen had mogen hebben. DOG GOD ALMAGTIG WILDE NIET DAT IK TROOST VERWAGTEN ZOU VAN IEMAND DAN HEMZELVEN.

Zij herhaalde toen haar verzoek, op de ernstigste wijze, aan haaren *Neef*, dat hij haare fout niet *verzwaaren* wilde, door haaren dood te wil-

len wreeken; en aan *mij*, dat ik mijn beſt wilde doen om alle breuken te heelen), en het vermogen 't welk ik bij mijn vriend had gebruiken, om alle kwaad in toekoomende voor te koomen *van* zijnen kant, zo wel als datgeen 't welk mijne bedieninge mij verleenen zoude, om te beletten dat *aan* hem iets kwaads gedaen wierd.

Zij maakte eenige verſchooningen bij haaren *Neef*, dat zij niet in ſtaat geweeſt was om haar Teſtament te veranderen, en hem nevens mij in de plaats van Executeur te ſtellen, en bij mij wegens de moeite die ze mij verſchaft had, en nog verſchaffen zoude.

Zij had zigzelven zo zeer vermoeid (allengskens duidelijk zwakker wordende) dat zij met haar hoofd nederzeeg in haare kuſſens, aan het bezwijmen toe zijnde; en wij weeken naar het venſter, elkanderen aanziende; maar wiſten niet wat wij zeggen zouden; en ſcheenen egter beide gezind om te ſpreeken: Dog de pooginge ging over in ſtilzwijgen. Onze oogen ſpraken alleen; en dat op eene wijze, waaraan geen van beider gewend waaren; de mijne, ten minſten, niet voor dat ik dit verwonderenswaardig ſchepzel kende.

De Colonel ging uit de kamer om zijnen boode af te vaardigen, en zond den Brief mede weg aan Juffr. Norton. Ik nam die gelegenheid waar om insgelijks alleen te gaen; en dus verre te ſchrijven. En Joel weerom gekoomen zijnde om dien af te haalen; ſluite ik hier nu.

Elf uuren.

CVII.

CVII. BRIEF.

De Hr. BELFORD. *Ten Vervolge.*

De Colonel berigt mij, Dat hij aan den Hr. Joannes Harlowe geſchreeven heeft, met zijnen knegt, „ Dat zij zig de moeite wel beſpaaren mog-„ ten van te twiſten over eene verzoeninge; want „ dat zijne lieve Nigt waarſchijnelijk 'er niet meer „ weezen zoude, voor dat zij tot een beſluit kon-„ den koomen. „

Hij vraagde, welke middelen van beſtaen zijne Nigt gehad had; en ofze ook eenig gunſtbewijs ten dien aanzien van *mij* had ontvangen: Van *u*, was hij wel verzekerd, zeide hij, datze het niet zou ontvangen hebben.

Ik gaf hem de waarheid te kennen, hoe zij zig van eenige haarer kleederen en cieraaden ontdaen had.

Hiervan wierd zijn hart gewrongen; en bitterlijk voer hij uit zo wel tegen u, als tegen haare onverzoenbaare nabeſtaenden.

Hij wenſchte wel, dat hij in 't geheel niet in Engeland gekoomen, of dat hij 'er eer gekoomen waare; en hoopte dat ik hem, ter bekwaamer tijd, zou kundig maaken van haare geheele droevige geſchiedenis. Hij voegde 'er bij, dat hij van gedagten geweeſt was, toen hij overkwam, om het overſchot van zijne dagen hier zijn verblijf te houden:

Maar nu, dewijl het onmogelijk was dat zijne Nigt tot herſtellinge kon koomen, wilde hij weder buiten 's lands gaen, en zig weder te Florence of te Livorno ter nederzetten.

* * *

De Lady heeft, met groote bezadigheid van geeſt, bevelen gegeven omtrent haar lighaam; haare waakſter en de meid des huizes belaſtende, om haar in haare kiſt te leggen, zo draze koud is. De Hr. Belford, zeide zij, zou van het overige uit haar Teſtament wel onderrigt worden.

* * *

Zij heeft nu zo even uit haaren boezem gegeven, daar zij het altoos droeg, eene beeldtenis van Juffer Howe in miniatuur, in goud gezet: Zij gaf dezelve over aan Juffr. Lovick, haar verzoekende die in wit papier te bevouwen, en daarop een opſchrift te maaken, *Aan Karel Hickman Schildkn.* en dezelve aan mij voor dien heer te geeven, als zij verſcheiden waare.

Zij veſtigde haar gezigt op de beeldtenis, voor datze die aan haar gaf ——— *Zoete en altoos-beminnelijke Vriendin* —— *Gezellin* —— *Zuſter* —— *Minnaares!* zeide zij —— En kuste die vier verſcheidene maalen, bij elke tedere benaaminge eens.

Nu

* * *

Uw andere knegt is gekoomen. —— Wel moogt gij ongeduldig zijn! —— Wel moogt gij zekerlijk! —— Maar denkt gij, dat ik in het midden van een geſprek kan afbreeken, om heen te loopen en op papier te ſtellen hetgeen 'er voorkoomt, en het van ſtuk tot ſtuk weg te zenden, zo als ik ſchrijve? —— Indien ik dat al doen *konde*, moeſt ik dan niet de eene helft verliezen, terwijl ik de andere aantekene?

Deeze gebeurtenis is bijna van zo veel belang voor *mij*, als ze voor *u* is. Indien gij meer ſmerte hebt dan ik, daarvoor kan maar eene reden zijn; en die legt in uw hart! —— Ik zou liever alle de vrienden, welke ik in de wereld hebbe (u zelven daaronder begreepen) verliezen willen, dan deeze godlijke Lady; en ik zal ongelukkig zijn, zo dikwijls ik gedenke aan haar lijden, en aan haare verdienſte; ſchoon ik mijzelven niets te verwijten hebbe van wegens het eerſte.

Ik zegge dit nu juiſt niet zo zeer om u door te ſtrijken, dan wel om mijne eigene droefheid uit te drukken; ſchoon uwe conſcientie, onderſtelle ik, u anders zal doen denken.

Uw arme knaap, die zegt, dat hij om *zijn leeven* bidt, met te verzoeken dat hij met een Brief mag te rug gezonden worden, ontrukt mij deezen —— Anders miſſchien (want ik ben zo even beneden ontbooden) zoude een quartier-uurs u —— wel niet *geruſt* —— maar *zeker* doen wor-

den ——— En dat is, in een *ſtaat* als den uwen, voor een *geeſt* als den uwen, eene verligtinge.

Donderdag namiddag, te 4 uuren.

CVIII. BRIEF.

De Hr. BELFORD, *aan* RICHARD MOWBRAY, *Schildkn.*

Donderdag-Namiddag.

Waarde Mowbray,

Ik ben blijde met te hooren dat gij in de ſtad zijt. Maak op het oogenblik, dat deeze u ter hand koomt (zo het mogelijk is, met Tourville) te koomen bij den man, die minſt van alle menſchen de Liefde verdient van een waardig hart, maar meeſt Die van het uwe en van Tourville; Anders, zal de tijdinge', welke ik hem, ten uiterſten waarſchijnelijk, binnen een uur of twee zal zenden, de Vernietiginge voor hem den grootſten zegen maaken waarom hij wenſchen kan.

Gij zult hem vinden tuſſchen Piccadilly en Kenſingtон, waarſchijnelijkſt te paard, als een krankzinnig menſch heen en weer rijdende; of miſſchien pleiſterende in de eene of andere Herberg, of Wijnhuis aan den weg; daar dan mogelijk

lijk een bediende aan de deur zal ſtaen wagten op de te rugkoomſt van zijn knegt van mij tot hem.

* * *

Zijn knegt Willem is zo even tot mij gekoomen. Hij zal deezen in zijne te rug reize aan u brengen, en u aanwijzen waar gij hem vinden moogt. Snel ſchielijk heen in eene koets, of hoe het ook zij. Dat gij bij hem zijt, zal mogelijk of hem of zijn knegt het leeven behouden. Zie hier de gezegende vrugten der zegepraalende ligtmiſſerije! Vroeger of laater krijgen wij onzen loon, en alles eindigt in gal en bitterheid! Adieu.

J. BELFORD.

CIX. BRIEF.

De Hr. LOVELACE, *aan* JAN BELFORD, *Schildkn.*

Vervloekt zij de Colonel, en vervloekt de ſchrijver van den laatſten Brief, dien ik ontving, en de geheele wereld! Gij te beweeren, dat gij zo veel belang hebt in het noodlot van mijne Clariſſa, als ik zelve! Het is goed voor een van ons, dat dit niet aan mij gezegd wierd, in plaatze van

geſchreeven —— Het zijze leeve of ſterve, zij isde mijne —— en de mijne alleen. Is ze mij niet dier te ſtaen gekoomen? ——— Staet de verdoemenis niet waarſchijnelijk de prijs voor mij te zijn, ſchoon eene gelukzalige Eeuwigheid de haare zijn zal?

Voor eeuwig geſcheiden te worden! O God! O God! —— Hoe kan ik die gedagten verdraagen! —— Maar daar is nog Leeven! —— Nog Hoope, derhalven ——— Vermeerder mijne Hoope, en gij zult mijn goede geeſt zijn, en ik zal u alles vergeeven.

Voor deeze laatſtemaal —— Dog het moet, het zal de *laatſte* maal niet zijn ——— Doe mij, op het oogenblik dat gij deezen ontvangt, te weeten —— wat'er van mij worden zal ——— Want tegenwoordig ben ik al

De elendigſte aller menſchen.

In de Roos te Knightsbridge, te 5 Uuren.

Mijn vent berigt mij, dat gij Mowbray en Tourville tot mij gaet ſtieren. Ik hebbe dezelve niet van nooden. Mijne ziel is hunner, en der geheele wereld moede, maar mijzelven allermeeſt. Nogthans, dewijl ze mij laaten zeggen, dat zij aanſtonds koomen zullen, zal ik op hen wagten, en op uwen volgenden. O Belford! laat het niet —— Maar ſpoed u, ſpoed u daarmede, wat het ook zijn mag!

CX.

CX. BRIEF.

De Hr. BELFORD, *aan* ROBERT LOVELACE, *Schildkn.*

Zeven uuren, Donderdag-Avond, den 7 Sept.

Ik hebbe u tegenwoordig alleen te zeggen —— Dat gij wel zult doen met eens naar Parijs te reizen; of elders werwaards uw noodlot u zal leiden ! ! ! ——

JAN BELFORD.

CXI. BRIEF.

De Hr. MOWBRAY, *aan* JAN BELFORD, *Schildkn.*

Uxbridge, den 7. Sept. 's Nagts tuſſchen 11 *en* 12 *Uuren.*

Waarde Jantje.

Ik zend u dezen op begeerte van den armen Lo-

Lovelace, om de *bijzonderheden* van het heilloos kort berigt dat gij hem deezen avond gezonden hebt. Hij kan niet verdragen zijn pen op papier te zetten; en egter is hij begeerig om elke omſtandigheid te weten van het overleiden van Juffer Harlowe. Nogthans kan ik niet zien, waarom dat; want zo zij voort is, is ze voort; en wie kan dat helpen?

Ik heb nooit van mijn leeven van zulk een vrouwmenſch gehoord. Wat ongemeene dingen heeft zij doch geleeden, dat hartſeer haar dus zou capot maken?

Ik wenſchte wel dat de arme vent haar nooit gekent had. Van het eerſt tot het laaſt, wat al moeite heeft ze hem niet gekoſt! Den bekoorlijken karel zijn wij half kwijt geweeſt, den ganſchen tijd dat hij haar heeft agter na geloopen. En wat is 'er meer in de eene vrouw als in de andere, wat dat aangaat?

Het was maar goed dat wij bij hem waaren toen uw Briefje quam. Gij toonde uw waare vriendſchap met uw voorzorg. Wat, Jan, de arme vent was geheel buiten hem zelven ——— Zo dol als eenig menſch immer was in Bedlam.

Willem bragt hem den Brief even na dat wij bij hem gekoomen waaren in de Koning van Boheemen; daar hij had laaten zeggen in de Roos te Knightsbridge dat hij zijn zoude; want hij was op en neer, voorwaarts en agterwaarts weezen piereweijen, ons verwagtende, en zijn vent. Willem, zo dra als hij die had overgeleeverd, maakte uit de weg te koomen; en als hij die opende, nooit

zag

zag gij zulk een vertooninge. Hij beefde als een duivel op het ontvangen van dezelve: Met het ſeegel hoetelende, als of zijn vingers de beroerte hadden, gelijk die van Tom Doleman; zijne hand ſchudde, ſchudde, ſchudde, zo dat hij de Brief in twee ſcheurde, voor dat hij de inhout kon gewaar worden: En als hij die geleezen had, weg ging zijn hoedt na de eene kant van het vertrek, zijn pruik na de andere —— Verdoemenis ſlaa de waereldt! en een volle laag van diergelijke *blixemende* verwenſchingen; het vertrek op en neder loopende, en de raam opſchuivende, en weer nedertrekkende, en zig voor den kop ſlaende met zijne twee vuiſten, met zulken kragt dat het een os zou nedervellen, en ſtampende en ſcheurende, dat de hospes quam binnen loopen, maar nog ſneller weer uitliep. En dit was zijn *zinnelooze rol* voor eenigen tijd.

Alles was te vergeefs wat Kootje of ik tegen hem kon zeggen. Ik ondernam eens om zijn handen vaſt te houden, om dat hij zichzelf dagt quaad te doen, zo ik geloofde, naar zijn piſtoolen omkijkende, welke hij op de tafel gelegt had, doch die Willem, zonder dat hij 't zag, had meegenoomen uit de kamer [Eene getrouwe eerelijke hondt is die Willem! Ik zal 'er de vent altoos lief om hebben] en hij gaf mij een verdoemden konkel voor de bek, dat mijn neus begon te bloeden. Het was goed dat hij het was; want ik wiſt bijkans niet hoe ik het neemen moeſt.

Kootje ſchold op hem, en zeide hem, Hoe ondeugend het voor hem was, zo brutaal te zijn om een vriend te mishandelen, en dol te worden

om

om een vrouwmenſch. En toen zeide hij, dat het hem leedt was; en toen waagde Willem het om met water en een hand-doek binnen te koomen; en de hond verblijde zich, zo als ik wel kon zien uit zijn gezicht, dat ik *het liever gekreegen had* als hij.

En dus bragten wij hem, allengsjes, een weinig tot zijn verſtandt, en hij beloofde dat hij zig meer als een man gedragen zou. En dus vergaf ik het hem: En wij reden in den donkeren *hierna* toe na Dolemans. En wij deeden alle ons beſt, dat hij zigh mogt ſchaamen over zijne malle onhebbelijke zotheid: Want wij hielden hem voor, hoe zij maar een vrouwmenſch was, en een ſtijfhoofdig eigenzinnig vrouwmenſch ook; en hoe hij dat kon helpen?

En gij weet, Jantje (zo als wij hem daarenboven ook zeiden) dat het een ſchande was voor de manlijke voortreffelijkheidt, dat een man, die twintig en twintig vrouwluij al zo ſlegt of erger behandelt heeft, laat hem Juffer Harlowe nog zo ſlegt behandelt hebben, zo veel getier en geraas zou maken, om dat zij wilde ſterven: En wij raadden hem om nooit weer een aanſlag te maaken op een vrouwsperſoon die groots is op haar karaćter en *deucht*, zo als ze het noemen: Want waarom! De overwinninge betaalde de moeite niet; want wat was 'er in het eene vrouwmenſch meer als het ander? Hee! gij weet wel, Jan! —— En dus hebben wij hem getrooſt, en raad gegeven.

Maar egter maalt zijn verdoemd holbollig herſenvat over deeze Lady alzo veel nu zij doodt is, als

als toen zij nog leefde. Want ik onderſtel, Jan, dat het geen ſullagie is: Zij is zekerlijk en *bonafide* doodt: Is ze niet? Zo niet zo verdient gij dubbeld verdoemt te worden voor uw pieren, dat zeg ik u. Dus wil hij hebbe dat ik ſchrijf om bijzonderheden van haar *overleiden*.

Hij wil het woord *dood* in geener manieren verdraagen. Een melankelijke beuling! Hoe verwijft en week maakt de Liefde een menſch! En zulk een *edele* vent als dit nog! Loop zoo'n mallen gekken quant! Ik heb geen patientie met den zotten *lobbis* van een hondt —— Bij mijn ziel, dat heb ik niet.

Dus zendt maar het verhaal, en laat hem daarover huilen, zo als ik onderſtel dat hij doen zal.

Dog hij moet en zal buiten 's lands gaan: En in een maant of twee zullen Kootje, en gij, en ik ons bij hem voegen, en hij zal wel haaſt, daar is geen tweifel aan, geneezen worden van deeze zijne lafhartige zotheid; en dan zal hij zichzelf daarover ſchamen: En dan zullen wij hem niet ſpaaren; ſchoon het nu, arme vent, jammer zou zijn dat wij *hem zo ſterk op het lijf vielen* als hij wel verdient. En ſpaar gij ook zo lang alle verwijtingen tegen hem; want het ſchijnt, gij hebt hem ongenadig *onder handen gehad*.

Ik was gezind om u eenig berigt te geeven, hoe veel werk wij gehad hebben met den verwoeden vent, die zekerlijk een verlooren man geweeſt was, waaren wij niet bij hem geweeſt; of hij zou den een of anderen capot gemaakt hebben. Daar tweifel ik niet aan. En nu is hij nog maar

zeer

zeer middelmaatig; zit te grijnzen als een menſch in een kot met ſtroo; vloekt en zweert, en is verbruid ſtuurſch; en kruipt in hoolen en hoeken, gelijk een oud ſtekelvarken dat om zijn vet gejaagd wordt.

En dus adieu, Jan. Tourville en wij alle wenſchen om u; want niemant heeft die invloedt op hem die gij hebt.

R. MOWBRAY.

Alzo ik hem beloofd heb, dat ik zou ſchrijven om de bijzonderheden boovengemeld, ſchrijf ik deezen na datze alle zijn te bed gegaan; en de vent zal met den daageraat daarmeede vertrekken.

EINDE DES ZEVENDEN DEELS.

IN-

INHOUD

VAN HET

ZEVENDE DEEL.

Brief

I. II. *Lovelace, aan Belford.* Twee Brieven volkoomelijk in zijn character; egter doormengd met leſſen en aanmerkingen een beter character niet onwaardig. Hij heeft groote hoope op Juffer Howe's bemiddelinge ten zijnen voordeele. Schilderij van twee Guiten, tot Kluizenaars veranderd, in hunne boetvaardigheid.

III. *Juffer Howe, aan Clariſſa.* Zij keurt nu haare verwerpinge van Lovelace ten hoogſten goed. Verwondert zig over het *edel voorbeeld, 't welk zij haarer Sexe gegeven heeft, in eene hartstogt te overwinnen.* Het is haar leed, dat zij aan Arabella geſchreeven heeft: Maar kan haar niet navolgen in haare zelf-beſchuldigingen, en ontſchuldigingen van anderen, die alle ſchuld hebben. Haare denkbeelden aangaende het voorregt van een getrouwd Man. Hoopt dat zij zig bezig houdt met de bijzonderheden haarer treurige geſchiedeniſſe op papier te ſtellen. *Nuttig gebruik daarvan ten voordeele van haare Sexe te maaken.* Haare Moeder is daar ernſtig voor.

IV. *Juffer Howe, aan de Juffferen Montague.* Met Clariſſa's Brief No. cr. van het VI. Deel. Haare eigene gedagten over de ſnoode behandelinge, welke haare geliefde vriendin van derzelver bloedverwant heeft uitgeſtaen. Bidt om wraak over hem, zo zij niet herſteld worde.

V. *Juffr. Norton, aan Clariſſa.* Geeft haar kennis van zommige beweegingen op Harlowe-Plaatze. Zou ſchier wenſchen dat zij den ondeugenden man trouwe. En waarom. *Nuttige bedenkingen over 't geen eene jonge Lady zo algemeen bemind was overgekoomen.* Moet eene proef neemen of zij haare Moeder niet ten haaren voordeele kan beweegen. Dog door welke middelen wil zij haar niet berigten, ten zij ze daarin wel ſlaage.

VI. *Juffr. Norton, aan Juffr. Harlowe.*

VII. *Juffr. Harlowe's zielroerend Antwoord.*

VIII. *Clariſſa, aan Juffr. Norton.* Verzoekt ernſtig, *om redenen niet min edelmoedig dan ſchuldpligtig*, dat men het geheel aan haar overlaate, langs welken weg omtrent haare Maagſchap te werken. Zij heeft haars Zuſters Antwoord op haaren Brief No. XCV. van het VI. Deel ontvangen. Zij tragt eene verſchooninge te vinden voor deszelfs ſtrafheid, ſchoon grootlijks daarvan aangedaen. Andere zielroerende en pligtmaatige bedenkingen

IX. *Haars Zuſters wreede Brief*, waarvan in den voorgaenden gemeld is.

X. *Clariſſa, aan Juffer Howe.* Is wel in haar ſchik, dat zij nu ten laatſten haare verwerpinge van Lovelace goedkeurt. Verzoekt dat zij ten haaren opzigte welgemoed zij. Belooft, dat zij het leeven niet zal ontloopen Hoopt dat zij reeds *den ſchok is te boven gekoomen, haar toegebragt door de ſlegte behandelinge, welke zij van Lovelace heeft uitgeſtaen.* Is eer een kwaad ontvlugt, dan dat zij een Verlies geleeden heeft. Onmogelijk waare het, de *mishandelinge al ter zijde geſteld zijnde*, dat zij met hem had kunnen gelukkig zijn. En waarom. Stelt in het zielroerendſt, ſchuldpligtigſt, en edelmoedigſt ligt, de droefheid welke haar Vader, Moeder, en andere Nabeſtaenden, om haarentwalven lijden. Heeft met de bijzonderheden van haare treurige geſchiedenis begonnen; dog zou gaarn ontſlagen zijn van daarmede voort te gaen. En waarom. Openbaart haar voorneemen om den Hr. Belford haaren Executeur te maaken; en geeft haare redenen daarvoor. Nu haar Vader haar van zijne vervloekingen ontlaſt heeft, heeft zij alleen nog om eene Laatſte zegeninge te bidden.

XI. *Clariſſa, aan haare Zuſter.* Haar op de demoedigſte en ernſtigſte wijze ſmeekende, om haar eene laatſte zegeninge te bezorgen.

XII. *Juffr. Norton, aan Clariſſa.* De Hr. Brand zal naar ſtad gezonden worden om naar haare leevenswijze en gezondheid te verneemen. Zijn pedantſch character. Gelooft dat zij alle gunſtbewijzen zullen agterhouden, tot dat zij zijn verſlag hooren. Twijffelt niet of de zaaken zullen haaſt eenen gelukkigen keer neemen.

XIII. *Clariſſa. Ten Antwoord.* De gunſt, waarom zij verzoekt, is alleen eene zegeninge om mede te ſterven, niet

om

om mede te leeven. Hun gunſtbewijs, zo zij haar eenig toedenken, kan wel mogelijk te laat koomen. Twijffelt of haare Moeder uit haarzelve wel iets voor haar kan doen. Eene ſterke zamenzweeringe tegen een arm meisje, haare Dogter, Zuſter, Nigt. *Haar Broeder deed misſchien dezelve vernieuwen, voor dat hij naar Edinburg ging.* Hij behoefde dat niet gedaen te hebben, zegt zij; Hij heeft zijn oogmerk bereikt, en meer dan bereikt.

XIV. *Lovelace, aan Belford.* Is neerſlagtig op het ontvangen van de Brieven van verwerpinge. Charlotte ſchrijft aan de Lady ten zijnen voordeele, in den naam van de geheele familie. Ieder keurt goed hetgeen zij geſchreeven heeft; en hij heeft daarvan groote verwagtinge.

XV. *Copij van Juffer Montague's Brief aan Clariſſa*, waarin zij haar bidt, in den naam van haare geheele edele familie, om Lovelace in gunſt weder aan te neemen.

XVI. *Belford, aan Lovelace.* Heeft voor om Beltons Zuſter in het bezit van Beltons huis voor hem te ſtellen. De Lady oogenſchijnelijk veranderd ten kwaaden. Dringt weder op zijne belofte om haar niet laſtig te vallen.

XVII. *Clariſſa, aan Juffer Montague.* Ten antwoord op den haaren No. XV.

XVIII. *Belford, aan Lovelace.* Heeft zo even een Brief van de Lady ontfangen, welken hij inſluit, met verzoek om uittrekzels van de Brieven door den Hr. Lovelace in een bijzonder tijdbeſtek aan hem geſchreeven. De redenen, die hem doen beſluiten om haar te wille te zijn.

XIX. *Belford, aan Clariſſa.* Met de verzogte uittrekzels; en eene voorſpraak voor zijnen Vriend.

XX. *Clariſſa, aan Belford.* Bedankt hem voor het medegedeelde. Verzoekt, dat hij haar Executeur wil zijn; en geeft haare redenen, waarom zij hem verkieſt tot die plegtige bedieninge.

XXI. *Belford, aan Clariſſa.* Neemt den opgedragen laſt gewillig aan.

XXII. *Belford, aan Lovelace.* Kort berigt aangaende de uittrekzels aan de Lady ter hand geſteld. Vertelt hem, dat zij hem tot haaren Executeur benoemd heeft. Het treurig vermaak dat hij zal hebben in het doorzien haarer papieren. *Hoe veel leevendiger en zielroerender*, zegt hij, *moet de Stijl van die geene zijn, welke in het midden van eene* tegenwoordige verlegenheid ſchrijven, *dan de drooge vertellende, en leevenlooze Stijl van een perſoon, welke zwaa-*

righeden verhaalt, die reeds zijn te boven gekoomen, kan zijn.

XXIII. *Arabella, aan Clariſſa.* Ten Antwoord op haaren Brief No. XI. waarin zij verzogt om eenen Laatſten Zegen.

XXIV. *Clariſſa, aan haare Moeder.* Geſchreeven in de vuurigheid van haaren geeſt, egter met de diepſte demoedigheid, en op haare knieën, om haaren, en haars Vaders Zegen ſmeekende, als 't geen haare laatſte oogenblikken met trooſt bedaauwen zoude.

XXV. *Juffer Montague, aan Clariſſa. Tot wederantwoord op haaren No.* XVII. Haare geheele familie is met liefde en verwonderinge jegens haar ingenomen. Haar bloedverwant heeft niet een vriend onder dezelve. Bidt haar dat zij haar verpligte met het aanneemen van een jaargeld, en van de eerſte betaalinge deszelfs nu aan haar gezonden, ten minſten tot dat zij in bezit van haare eigene Goederen kan geraaken: Deeze Brief getekend door Lord M. Lady Sara, Lady Eliſabet, haare Zuſter en haarzelve.

XXVI. *Lovelace, aan Belford.* Is uitzinnig tegen de Lady om dat zij hem verwerpt; heeft dieswegens egter dies te dieper eerbied voor haar. Heeft de eene helft van het huis, en wel de beſte, voor zigzelven; hebbende hij Lord M. en de Ladys verboden hem te zien, ter vergeldinge van dat zij hem verboden hadden hen te zien. Toornig op Belford wegens de uittrekzels, welke hij uit zijne Brieven beloofd heeft. Is doodlijk geraakt over haare hoogmoedige verſtooting van hem. Vervloekt de ſnoode vrouw luij, en haare dranken. Waaren deeze laatſte niet gebruikt, zegt hij, *de majeſteit van haare Deugd zou haar bewaard hebben, gelijk nog eens te vooren.*

XXVII. *Van denzelven* Hij zal haar Executeur, zegt hij hem, *niet* zijn. Niemand zal voor haar iets zijn, dan hijzelve. Welk eene verwerpinge van eenen man, die voormaals haar zo waard was! Verdere ſtaaltjes van zijn raazend ongeduld.

XXVIII. *Lovelace, aan Clariſſa.* Een Brief vol van berouw, beloften, lof en verwonderinge over haare deugd. Heeft geen hoope om het verderf te ontvlieden, dan door haare leſſen en voorbeeld Alles, waarom hij tegenwoordig ſmeekt, is eenige weinige regels ter aanmoedginge van zijne hoope op vergiffenis, indien hij zijne geloften door zijn toekoomend gedrag kan goedmaaken.

XXIX.

XXIX. *Clariſſa, aan Lord M. en de Ladys van zijn huis.* Wijſt de aanneeminge van hunne aangebodene Goedheid dankbaarlijk van de hand. Brengt redenen bij, waarom zij met hunnen bloedverwant behooren te verzoenen, betrekkelijk tot hun eigen vreede. Hoopt dat zij in ſtaat mogen zijn om de uitwerkzels zijner hervorminge te genieten, veele jaaren na dat zij in het ſtof gelegd en vergeeten is.

XXX. *Belford, aan Lovelace.* Kort verhaal hoe hij Thomaſine, haare zoonen, en haaren galant heeft weggejaagd. *Verdere aanmerkingen over het houden van eene Matres.* Een ſtaat niet geſchikt voor een ziekbed. Geeft een kort dagverhaal van 't geen ten opzigt van de Lady zedert zijnen laatſten was voorgevallen. De Hr. Brand verneemt naar haar character en gedrag bij Juffrouw Smith. Zijne ſtijve Gemaaktheid, Waanwijsheid en Pedanterij.

XXXI. *Van denzelven.* Verdere bijzonderheden betreffende de Lady. Magt haar bij haars Grootvaders Teſtament gegeven.

XXXII. *Clariſſa, aan Lovelace.* Ten antwoord op zijnen Brief No. XXVIII.

XXXIII. *Haars Ooms Harlowes* wreede brief, ten Antwoord op haaren aan haare Moeder, No. XXIV. Ziele-zugt daaraan vaſtgenaaid met zwarte zijde.

XXXIV. *Clariſſa, aan haaren Oom Harlowe. Tot wederantwoord.*

XXXV. *Juffer Howe, van het Eiland Wight.* Ten antwoord op den haaren No. X. Vindt haare keuze van Belford tot haaren Executeur niet goed; denkt egter dat zij tot dien poſt niemand van haare eigene familie kan aanſtellen. Hoopt dat zij nog veele jaaren leeven zal.

XXXVI. *Clariſſa, aan Juffer Howe.* Zendt haar een groot *pak* Brieven; maar (om haarer Nabeſtaenden wille) niet alle, die ze ontvangen heeft. Moet nu bij haare keuze van den Hr. Belford tot haaren Executeur, zig houden; maar wijſt haar verder op de papieren, welke zij haar nu zendt, om zig omtrent dit ſtuk te regtvaardigen.

XXXVII. *Antonij Harlowe, aan Clariſſa.* Een Brief nog bitzer en ſmaadelijker dan die van haaren anderen Oom. Waaraan te wijten.

XXXVIII. *Clariſſa, ten Antwoord.* Wenſcht dat men naar de omſtandigheden van haar geval vernomen had. Sluit

met een plegtig en zielroerelijk gebed voor het geluk der geheele familie.

XXXIX. *Juffr. Norton, aan Clariſſa.* Haare vrienden, door de berigten van Brand bewoogen, zo zij zig verbeeldt, zijn er op gezet, dat zij naar de Colonien gae. Wenſcht dat zij onbehoorelijke bezoeken affnijde. *Moeijelijke omſtandigheden zijn zowel eene toetze van voorzigtigheid als van deugd.* Dr. Lewen's bekommeringe voor haaren welſtand. Haar Neef Morden in Engeland aangeland. Verdere godvrugtige vertrooſtingen.

XL. *Clariſſa, ten Antwoord.* Zendt haar een bondel papieren, welke zij, om *haarer Nabeſtaenden wille*, aan Juffer Howe niet kan mededeelen. Uit deeze kan zij haare hiſtorie ten grooten deele opmaaken. Verdeedigt haare Moeder, haar egter zagtlijk laakende. Vreeſt dat haar Neef Morden tegen haar opgezet zal zijn; of, *'t geen nog erger is*, dat hij haar zal zoeken te wreeken. Haar zielroerend beſluit van den brief over de godlijke vertrooſtingen van haare Norton.

XLI. *Lovelace, aan Belford.* Is zeer ongeſteld. Der Lady, zo hij ſterft, zal haare verwerpinge van hem berouwen. Welke eene der grootſte gelukzaligheden zij die eene vrouw kan te beurt vallen. Ten uiterſten krank. Zijn koddig gedrag, als hij ontwaakt, en een kerkelijken met zijne vrienden aan zijne bedſponde voor hem vindt bidden.

XLII. *Belford, aan Lovelace.* Is bewoogen met zijne ſlegte geſteldheid. Wenſcht dat hij voor de laatſtvoorleeden maand April geſtorven waare. De Lady, zegt hij hem, heeft met hem een edelmoedig medelijden; en bidt dat hij eene ontferminge mag vinden, welke hij niet getoond heeft.

XLIII. *Lovelace, aan Belford.* In verrukkingen over haare goedertierenheid jegens hem. Zijn diepgrondig berouw over zijne behandelinge van haar. Spreekt zegen over haar uit.

XLIV. *Belford, aan Lovelace.* Wenſcht hem geluk met zijne beterſchap. Verhevene liefderijkheid der Lady jegens hem. Haare geſchiedenis een ſchoon onderwerp voor een Treurſpel. Vergelijkt daarmede, en berispt, het Spel van de *Schoone Boetvaardige.* Zij is zeer ſlegt in ſtaat; te erger wegens eenige nieuwe proeven van de onverzoenbaarheid haarer Nabeſtaenden. Eene Ziele-zugt over dat onderwerp. De arme Belton, berigt hij hem,

is op den oever des doods; en begeerig om hem te zien.

XLV. *Belford, aan Clariſſa.* Verwittigt haar van zijne verpligtinge om naar Belton te gaen, en (op dat het haar niet onverwagt mogt overkoomen) van Lovelace's voorneemen (gelijk hij in den naaſtvolgenden Brief hem te kennen gaf) om haar te bezoeken.

XLVI. *Lovelace, aan Belford.* Beſluit zig te werpen aan de voeten der Lady. Lord M. van gevoelen, dat zij eene bijeenkoomſt behoorde toe te ſtaen.

XLVII. *Van denzelven.* Te Londen gekoomen zijnde, vindt hij dat de Lady is uitgegaen. Heeft agterdogt op Belford. Zijne wonderbaare kuuren ten huize van Smith. Zijne beweegredenen om zig daar zo grappig aan te ſtellen. De ſnoode Sara Martin onderhoudt hem met haare na-aapinge van de godlijke Lady.

XLVIII. *Van denzelven.* Zijn verſchrikkelijke droom. Hoe daarvan aangedaen. Het zij hij ſlaape of waake, zijne Clariſſa is altoos bij hem tegenwoordig. Hoort, dat zij in haar logement is te rug gekoomen. Haaſt zig naar haar toe.

XLIX. *Van denzelven.* Wederom te loor geſteld. Aangedaen over hetgeen Juffr. Lovick hem voorhoudt. Men toont hem eene Ziele-zugt onder den titel, *Als zij gejaagd wierd van den vijand haarer ziele.* Zijne ligtvaardige aanmerkingen daarover. Belaſt haar te zeggen, dat hij beſlooten heeft haar te zien. Doet verſcheidene andere poogingen ten dien einde.

L. *Belford, aan Lovelace.* Verwijt hem, dat hij zijn woord niet bij hem gehouden heeft. Vaart ſcherplijk uit tegen zijn los gedrag ten huize van Smith, en beſtraft hem daarover geſtrenglijk. Beltons verſchrikkingen en wanhoope. Mowbray's gevoelloos gedrag.

LI. *Van denzelven.* Mowbray's ongeduld om van den ſtervenden Belton weg te loopen naar den al te leevendigen Lovelace. Hij ſcheldt op den knegt van den Hr. Belton in de taale eens ſchobbejaks van de gemeenſte zoort. Bedenkinge over de kortheid des leevens.

LII. *Lovelace, aan Belford.* Ontvangt een Brief van Clariſſa, bij wege van allegorie geſchreeven om hem te beweegen, dat hij ophoude haar te vervolgen. Afſchrift daarvan. Hij neemt dien in eenen letterlijken zin. Is van blijdſchap daarover uitgelaaten. Zal zig nu wegſpoe-

ſpoeden naar Lord M. en de gelukwenſchingen van zijne geheele familie gaen ontvangen over zijne herſtellinge in haare gunſt. Geeft eene uitlegginge van zijnen verſchrikkelijken droom naar zijn eigen zin.

LIII. LIV. *Van denzelven.* Beklaagt Belton. Verdeedigt hem, op eens ligtmis trant, over den uitſlag van een duel, welke nu de vervaareniſſen van den armen man vermeerdert. Zijn gevoelen over den doood, en de vreeze daarvoor. *Aanmerkingen over het gedrag der Toneelſpèlſchrijveren ten opzigt van de knegten.* Hij kan geen reden vinden van den keer, dien Clariſſa ter zijner gunſte genomen heeft. Giſt naar *eene wenſchlijke oorzaak daarvan.* Nu het Huwelijk in zijne magt ſchijnt te zijn, *heeft hij eenige aarzelende beweegingen.*

LV. *Belford, aan Lovelace.* Vervolg van zijn verhaal aangaende Beltons krankheid en ongeduld in zijn uiterſte. De arme man ſcheldt op de Heeren Doctoren. Belford hekelt zommige van hen over hunne gretigheid naar viſite geld. Belton ſterft. Ernſtige bedenkingen bij die gelegenheid.

LVI. *Lovelace, aan Belford.* Hoopt dat Belton gelukkig is. En waarom. Hij ſtaet op reize naar Berkſhire.

LVII. *Belford, aan Lovelace.* Bezoekt de Lady. Zij is ten uiterſten ſlegt geſteld, en ontvangt het Sacrament. Klaagt over de kwellingen, welke zijn vriend haar had aangedaen. Twee verſcheidene perſoonen (van haare Nabeſtaenden, zo hij onderſtelt, gezonden) verneemen naar haar. Haare zielroerende aanſpraak tot den Doctor, Apotheker, en hemzelven. Beſteedt nog meer van haar gewaad, *tot een zeer beweegelijk einde.*

LVIII. *Dr. Lewen, aan Clariſſa.* Schrijft op zijne peuluwe, om haar te overreeden, dat zij Lovelace in regten ter dood vervolge.

LIX. *Haar zielroerend en edel Antwoord.*

LX. *Juffer Arabella Harlowe, aan Clariſſa.* Stelt haar op de ſpijtigſte en wreedſte wijze voor, dat zij Lovelace in regten vervolge; of, zo niet, naar Penſylvanie gae.

LXI. *Clariſſa's beweegelijk Antwoord.*

LXII. LXIII. *Juffr. Norton, aan Clariſſa.* Haars Ooms wreede Brief, waaraan te wijten. Colonel Morden van beſluit om Lovelace een bezoek te geeven. —— Juffr. Hervey *geeft*, in een afzonderlijk geſprek met haar, *redenen van de onbermhartigheid haarer Familie*, welke zij egter misprijſt.

Juf-

Juffer Dorothea Hervey wenſcht haar te mogen gezelſchap houden.

LXIV. *Clariſſa, ten Antwoord.* Agt dat zij zeer hard van haare Nabeſtaenden is behandeld. Drukt zig over dat onderwerp met meer ijver uit, dan naar gewoonte. Bindt egter zigzelve ſchielijk in. Het is haar leed dat Colonel Morden van beſluit is, om Lovelace een bezoek te geeven. Roert haars Zuſters ſmaadlijken Brief aan. Verzoekt Juffr. Nortons voorbiddingen om Lijdzaamheid en Gelatenheid.

LXV. *Juffer Howe, aan Clariſſa.* Keurt nu goed, dat zij Belford tot haaren Executeur heeft aangeſteld. Verwondert zig over haare grootmoedigheid in het verſmaaden van Lovelace. *Iedereen, bij wien zij koomt, met Hickman ingenomen.* Zij kan evenwel niet nalaaten van te dartelen met de magt, welke zijne onderdaanige Liefde haar over hem geeft.

LXVI. LXVII. *Clariſſa, aan Juffer Howe.* Leerzaame leſſen en aanmerkingen over haare behandelinge van Hickman. —— Verwittigt haar van alles, wat zedert haaren laatſten gebeurd is. Vreeſt dat haare Allegoriſche Brief niet ſtrikt in den haak is. Wordt door onpaſſelijkheid genoodzaakt om af te breeken. Neemt de pen weder op. Wenſcht haar getrouwd.

LXVIII. *De Hr. Wyerley, aan Clariſſa.* Vernieuwt edelmoedig zijn aanzoek om haar, nu in haaren rampſpoed; en biedt zijn dienſt naar vermogen aan.

LXIX. *Haar openhartig, vriendlijk, en leerzaam Antwoord.*

LXX. *Lovelace, aan Belford.* Ongeruſt, wegens agterdogt dat haar Brief ſlegts eene looze vond is. Wat hij doen wil, indien hij het zo bevindt.

LXXI. *Belford, aan Lovelace.* Kort verhaal van zijne verrigtingen in Beltons zaaken. De Lady ten uiterſten ſlegt in ſtaat. Men agt dat haar einde nabij is. Heeft eenen flaauwmoedigen dag gehad. Grijpt weder moed, en denkt dat zij deeze wereld te boven is. Zij beſtelt haare kiſt. Bekent dat haar Brief aan Lovelace enkel Allegoriſch was. In welk een ligt hij haar beſchouwt.

LXXII. *Van denzelven.* Een zielroerend geſprek tuſſchen de Lady en Dr. H. gehouden. Zij ſpreekt van den dood, zegt hij, en bereidt zig tot denzelven, even als of het voor haar eene zo gemeenzaame gebeurtenis waare, als zig te kleeden en ontkleeden. Braaf gedrag van den

Doctor. Zij maakt aanmerkingen over de ijdelheid des leevens, over de wijsheid van zig vroeg tot ſterven te bereiden, en over het gedrag van Belton in zijn uiterſte.

LXXIII. LXXIV. LXXV. *Lovelace, aan Belford.* Bijzonderheden van 't geen tuſſchen hem, Colonel Morden, Lord M. en Mowbray voorviel, bij het bezoek hem door den Colonel gegeven. Stelt op eene boertige wijze voor, of Belford geen goed man waare voor Juffer Charlotte Montague. Hij ſluit in zijnen den Brief van Brand, welke het gedrag der Lady (meer uit ligtgeloovigheid en overmaatige gedienſtigheid, dan uit kwaadwilligheid) verkeerdlijk afmaalt.

LXXVI. *Belford, aan Lovelace.* Weidt uit over de eerloosheid van jonge ſchepzels te verleiden, welker vertrouwen men door eeden, geloften, toezeggingen verworven heeft. *Kwaad van Bedilzugt.* Luiden voor vroom geagt, daaraan te veel overgegeven. Verzoekt te weeten, wat hij meent met zijne boerterij ten aanzien van zijne bekoorelijke Nigt.

LXXVII. *Van denzelven.* Eene bekwaame toetze of de reinheid in 't ſchrijven zij in agt genomen. De Lady verſchoont zig wederom over haaren Allegoriſchen Brief. Haar bezadigd gedrag, en edelmoedige en nuttige Bedenkingen ter gelegenheid dat hij Brand's verkeerde afmaalingen van haar gedrag aan haar had medegedeeld.

LXXVIII. *Colonel Morden, aan Clariſſa.* Biedt zijnen bijſtand en dienſt aan om het gebeurde op de beſte wijze te regt te brengen. Raadt haar om Lovelace te trouwen, als het eenig middel om eene algemeene verzoeninge te bewerken. Twijffelt niet aan zijn vaſt voornemen om haar regt te doen. Verzoekt te weeten, of of zij 'er ook aan twijffele.

LXXIX. *Clariſſa. Ten Antwoord.*

LXXX. *Lovelace, aan Belford.* Zijne redeneeringen en raaskallingen op het bevinden, dat de Brief der Lady aan hem ſlegts Allegoriſch was. In het midden van deeze, vervoert hem zijne natuurelijke lugthartigheid om met Belford te gekſcheeren. Zijne klugtige afbeeldinge ontleend uit eene Graf-tombe in de Abdij van Weſtmunſter. Neemt zijne ernſtige geſteltenis weder aan. Indien het op het ergſt uitvalle (*De Heere des Hemels en der Aarde*, zegt hij, *verhoede dat ergſt!*) belaſt hij hem al-

alleen te ſchrijven, dat hij hem raadt een togtje naar Parijs te doen. En dat zal hem het hart doorbooren.

LXXXI. *Belford, aan Lovelace.* De doodkiſt van de Lady wordt den trap opgebragt. Hij is daarvan ten uiterſten getroffen en ontſteld. Haare onbedeeftheid. *Groote geeſten*, merkt hij aan, *kunnen niet nalaaten ongemeene dingen te doen.* De nieuwsgierigheid der vrouwen een ſtreek gegeven.

LXXXII. *Van denzelven.* Beſchrijvinge van de doodkiſt, en de opſchriften op het dekzel. Dezelve is in haare ſlaapkamer geplaatſt. Zijne ernſtige aanſpraak aan Lovelace ter gelegenheid van haar grootmoedig gedrag.

LXXXIII. *Van denzelven.* Staet verbaasd over zijne losheid in het ſtaatje van de Abdij. De Lady ten uiterſten ſlegt geſteld.

LXXXIV. *Lovelace, aan Belford.* Al wat hij de Lady gedaen heeft, is maar eene klugt om 'er om te ſterven; nademaal haare zegepraal altoos grooter is geweeſt, dan haar lijden. Hij wil alle zijne bezittingen en alles wat hij nog te verwagten heeft aan den Doctor overdraagen, indien hij haar leeven maar een jaar zal verlengen. Hoe konde haare Gelijkmoedigheid, *waare het niet van wegens haare rampen*, met zo veel luiſter uitblinken, als ze doet! Nu zoude hij haar met eene verſtandlijke vlam beminnen kunnen. Hij kan het niet draagen te denken, dat de laatſte reize waarin zij hem zo zegerijk verliet, de laatſte *zijn* zoude. Zijne conſcientie, zegt hij, verſcheurt hem. Hij is krankzinnig van het herdenken zijner ſnoode aanſlagen.

LXXXV. *Belford, aan Lovelace.* De Lady nog in leeven, welgemoed en bedaard. Te beter gemoed om dat zij haaren Uiterſten Wil voleindigd, geteekend, en gezegeld had; 't welk zij tot nu toe, om redenen van kinderlijken pligt, had uitgeſteld.

LXXXVI. *Jueffer Howe, aan Clariſſa.* Bittere jammerklagten over de krankte van haare eigene Moeder, en van haare dierbaare vriendin. *Alle haare bitsheden tegen de eerſte*, zegt zij, *vliegen haar nu in het aangezigt.* Zij legt haare pen neder, en neemt die weder op, om haar, met groote blijdſchap, te berigten, dat haare Moeder beter is. Zij heeft een bezoek gehad van haaren Neef Morden. Wat daarin voorviel.

LXXXVII. *Juffer Howe, aan Clariſſa.* Misnoegd over den Colonel om dat hij al te vrije gedagten van de Sexe heeft. Nooit kende ze een man, welke een ſlegt denkbeeld van de deugd der vrouwen in 't algemeen had, die wegens zijne zeden verdiende hoog geſchat te worden. *Waarom de vrouwen of meer of minder deugdzaam moeten zijn, dan de mannen.* Nutte aanmerkingen voor *jonge Juffers.* Is gebelgd op den Hr. Hickman. Beſluit om haar ſpoedig in de ſtad te koomen zien.

LXXXVIII. *Belford, aan Lovelace.* De Lady ſchrijft en leeft op haare doodkiſt, als op een leſſenaar. De Doctor beſluit om aan haaren Vader te ſchrijven. Haare ingeſpannene, ſchoon blijmoedige devotie.

LXXXIX. *Clariſſa, aan Juffer Howe.* Een Brief vol van godvrugtige bedenkingen, en goeden raad, zo in 't algemeen, als in 't bijzonder; en den waaren Chriſtelijken geeſt van liefde, vergeevinge, lijdzaamheid, en gelatenheid ademende. Eene regt gepaſte aanmerkinge, op haare waarde vriendin, over den vernederenden aart des hoogmoeds.

XC. *Juffr. Norton, aan Clariſſa.* Haar berigt aangaende een merkwaardig geſprek op Harlowe-Plaatze tuſſchen de Familie en Colonel Morden; en van een ander tuſſchen haare Moeder en haarzelve. De Colonel op hen allen verſtoord. Haar raad aangaende Belford, en andere zaaken. Juffer Howe heeft verlof gekreegen, hoort zij, om haar te bezoeken. *Prijſt den Hr. Hickman. Berispt Juffer Howe zagtlijk zijnenthalven.* Haare regt moederlijke en godvrugtige opbeuringen.

XCI. *Belford, aan Lovelace.* Het gezigt der Lady begint haar te begeeven. Zij looft God voor de vrolijkheid, die ze geniet. Dat is het, zegt zij, waarom zij gebeden had. Welk een zegen, zo nabij haare ontbindinge, haare gebeden verhoord te vinden! Geeft hem bijzondere onderrigtingen omtrent haare Papieren, haaren Uiterſten Wil, en haar Gewaad. Beurt de vrouwen en hem op wegens hunne droefheid over haar. Een ander Brief van Colonel Morden haar gebragt. Het zaakelijke daarvan. Belford ſchrijft om den Colonel ſpoed te doen maaken. Dr. H. heeft ook aan haaren Vader geſchreeven; en Brand een Brief aan den Hr. Johannes Harlowe om zijnen voorhaarigen te herroepen.

XCII. *Dr. H. aan Jakob Harlowe, Sen. Schildknaap.*

XCIII. *Copij van des Hren. Belfords Brief aan den Colonel Morden*, om hem ſpoed te doen maaken.

XCIV. *Lovelace, aan Belford* Hij gevoelt de pijnigingen der verdoemden, in de wroegingen die zijn hart wringen, als hij op zijne voorige daaden aan deeze Lady gepleegd, te rug ziet. Geeft hem eene flaauwe ſchilderij, zo hij het noemt, van zijne ijzelijke ongeruſtheid, heen en weder rijdende, de wederkoomſt van zijnen knegt verwagtende, zo dra hij hem heeft afgevaardigd. Wee dien man, die hem het doodlijk nieuws zal brengen!

XCV. *Belford, aan Lovelace.* Verdere bijzonderheden van het godvrugtig en voorbeeldlijk gedrag der Lady. Zij verheugt haar dat de dood bij trappen tot haar nadert. Haare erkentelijke betuigingen van dankbaarheid aan den Hr. Belford, Juffr Smith, en Juffr Lovick, voor hunne goedheid jegens haar. Haare ſtigtelijke aanſpraak aan den Hr. Belford.

XCVI. *Clariſſa, aan Juffr. Norton* Ten antwoord op haaren No. xc. Alleen bedroefd over haare vrienden. Verlangt nu niet haaren Neef Morden, nog ook haar zelf, of Juffer Howe te zien. *God wil geen mededingers hebben*, zegt zij, *in de harten dergeenen, die hij heiligt.* Raad aan Juffer Howe, ten aanzien van den Hr. Hickman. Zegent alle haare bloedverwanten en vrienden.

XCVII. *Lovelace, aan Belford.* Een Brief van diepgrondige benaauwdheid, wroeginge, en ongeduld. Nogthans zou hij zijne eigene ſchuld gaarn verligten met de wreedheid haarer Nabeſtaenden door te haalen.

XCVIII. *Belford, aan Lovelace.* De Lady in haare verwagtinge te loor geſteld door de betuiginge van den Doctor, dat zij nog wel twee of drie dagen zoude kunnen leeven. *Dood uit hartzeer, de langzaamſte dood.* Haare plegtige vergiffenis van Lovelace, en gebed voor hem. Bekent, *dat zij hem te eeniger tijd kon bemind hebben.* Haare edelmoedige bezorgdheid voor zijne *toekoomende gelukzaligheid.* Belfords goede voorneemens.

XCIX. *De Hr Brand aan Mr. J. Walton.*
C. *De Hr. Brand aan J. Harlowe, Schildkn.* } Ter verſchooninge van zijne ligtgeloovigheid, en de verkeerde berigten daarop gegrond.

CI. *Lovelace, aan Belford* Zegent hem wegens de gezondene boodſchap, dat de Lady wat beter is. Haare lief-

derijkheid jegens hem ſnijdt hem door het hart. Hij kan het niet draagen. Zijne felle zelf-verwijtingen Vervloekt zijn loos vernuft; en zijn ongeloof, dat 'er zulk eene deugd in eene vrouw zijn konde. Nooit zag de wereld zulk een Man, als hij zal worden, indien zij tot herſtellinge koome, en de zijne wil zijn.

CII. *Belford, aan Lovelace.* Godvrugtige geſteltenis der Lady. De aannaderingen des doods hoe draagelijk voor haar. En waarom. Zij heeft geen reden, zegt zij, om ergens over bedroefd te zijn, dan over de moeijelijkheid, welke zij haare vrienden gegeven heeft.

CIII. *Lovelace, aan Belford.* Bad nooit in zijn leeven, alle deszelfs jaaren bij malkanderen genomen, zo veel, dan hij in deeze voorleedene veertien dagen gedaen heeft. Hij heeft berouw van alle zijne eerloosheid: *En kan dan niets helpen?* Bezweert hem om hem in zijnen naaſten goed nieuws te zenden, zo hij voor de gevolgen niet wilde inſtaen.

CIV. *Belford, aan Lovelace.* Plegtig affcheid door den Doctor en Apotheker van haar genomen; welke haar te kennen geeven, dat zij den volgenden nagt bezwaarelijk bereiken zal. Het genoegen, waarmede zij deeze kundſchap ontvangt. *Hoe ongelijk het gedrag van den armen Belton bij het haare!* Een Brief van Juffer Howe. Afſchrift daarvan. Zij kan niet zien om dien te leezen. Haare verhevene uitdrukkingen op het hooren leezen daarvan. Tragt een antwoord op denzelven te ſchrijven; maar kan niet. Zegt hetzelve voor aan Juffr. Lovick. Schrijft de onderteekeninge zelve op haare knieën. Colonel Morden in de Stad gekoomen.

CV. *Van denzelven.* Wat in het bezoek van den Colonel Morden bij zijne Nigt voorvalt. Zij belaſt den Colonel haar niet te wreeken.

CVI. *Van denzelven.* Haare ſtille devotie. Geweldige toevallen en voorbooden van haare aannaderende ontbindinge. Vertrooſt haaren Neef en hem. Wenſcht, dat zij den Laatſten Zegen van haare Ouderen mogt hebben. *Maar God*, zegt zij, *wilde niet, dat zij zig op eenigen trooſt van iemand, dan van Hemzelven verlaaten zoude.* Herhaalt haar verzoek aan den Colonel, dat hij *haare ongelijken niet wil zoeken te wreeken*; en aan Belford, dat hij *zijn beſt wil doen om alle breuken te heelen.*

CVII. *Van denzelven.* De Colonel ſchrijft aan den Hr. Johan-

hannes Harlowe, dat zij zig nu de moeite wel beſpaaren mogen van over eene Verzoeninge te twiſten. De Lady neemt uit haaren boezem een pourtrait van Juffer Howe in miniature, om na haar overlijden aan den Hr. Hickman gegeven te worden. Haare beweegelijke aanſpraak tot hetzelve, toen zij het uit haare handen gaf.

CVIII. *Belford, aan Mowbray.* Verzoekt hem en Tourville om zig ſchielijk in de tegenwoordigheid van Lovelace te begeeven, op dat zij hem mogen beletten zigzelven of anderen kwaad te doen, op het ontvangen van het doodlijk nieuws, 't welk hij hem waarſchijnelijk binnen een uur of twee zal zenden

CIX. *Lovelace, aan Belford.* Een Brief vervuld met dolle woede, vloeken, en beurtlings bovenkoomende hoope en wanhoope.

CX. *Belford, aan Lovelace* Met de doodlijke leuze, dat hij wel een reisje naar Parijs mag doen, of elders waatheen zijn lot hem leiden zal.

CXI. *Mowbray, aan Belford* Met de bijzonderheden, op zijnen loſſen trant voorgeſteld, van Lovelaces gedrag op het ontvangen van het doodlijk briefje, en van den krankzinnigen Staat waarin hij zig bevindt.

DRUKFOUTEN.

Bladz. 529.	reg. 3.	*geen.* lees. *een*
545.	3.	*Alton.* l. *Alſton*
575.	14.	*om deezen.* l. *om met deezen.*

N. B. In de Voorreden voor het Vijfde Deel aan het begin, reg. 3. is *Vierde en Vijfde Deel* verkeerdlijk geſteld voor *Derde en Vierde Deel.*